Jelen előterjesztés csak tervezet, amelynek közigazgatási egyeztetése folyamatban van. A minisztériumok közötti egyeztetés során az előterjesztés koncepcionális kérdései is jelentősen módosulhatnak, ezért az előterjesztés jelen formájában nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

A dokumentum célja a társadalmi egyeztetés elindítása és a jogalkotási folyamat átláthatóvá tétele, amelynek alapján, illetve eredményeként a mellékelt tervezet valamennyi tartalmi és formai eleme módosulhat!

... évi. … törvény
a büntetőeljárásról

Az Országgyűlés

a Büntető Törvénykönyv, illetve a nemzetközi jog által büntetendő bűncselekmények elkövetőinek a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog érvényesülését biztosító, hatékony és ésszerű határidőn belül lefolytatott eljárásban történő felelősségre vonása céljából,

szem előtt tartva az igazság megállapításának igényét,

különös hangsúlyt fektetve a bűncselekmények sértettjeinek fokozott védelmére, valamint jogaik érvényesítésére,

a funkciómegosztáson és rendeltetésszerű joggyakorláson alapuló eljárások biztosítása érdekében,

Magyarország nemzetközi jogi és európai uniós kötelezettségeinek figyelembevételével,

az állam kizárólagos büntető hatalmának a büntetőeljáráson keresztül történő érvényesítése céljából,

a következő törvényt alkotja:

ELSŐ RÉSZ
ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

I. Fejezet
Alapvető rendelkezések

Az ártatlanság vélelme

1. §

Ártatlannak kell tekinteni mindenkit addig, amíg bűnösségét a bíróság jogerős ügydöntő határozata meg nem állapítja.

Az alapvető jogok védelme

2. §

(1) A büntetőeljárásban mindenkit az emberi méltósága tiszteletben tartásával kell kezelni.

(2) A büntetőeljárás során mindenki számára biztosítani kell a szabadsághoz és személyi biztonsághoz fűződő jogot.

(3) A büntetőeljárásban alapvető jogot korlátozni csak az e törvény szerinti eljárásban, az e törvényben meghatározott okból, valamint az e törvényben meghatározott módon és mértékben lehet, feltéve, hogy az elérni kívánt cél kisebb korlátozással járó más eljárási cselekmény vagy intézkedés útján nem biztosítható.

A védelem joga

3. §

(1) A terheltnek a büntetőeljárás minden szakaszában joga van a hatékony védelemhez.

(2) A terheltnek joga van ahhoz, hogy személyesen védekezzen, és ahhoz is, hogy a védelem ellátására védő közreműködését vegye igénybe.

(3) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az e törvényben meghatározottak szerint védőt biztosít a terhelt számára.

(4) A bíróság, az ügyészség és nyomozó hatóság köteles megfelelő időt és tényleges lehetőséget biztosítani a védelemre való felkészüléshez.

(5) A terheltnek joga van ahhoz, hogy szabadlábon védekezzen.

(6) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság köteles a terheltet mentő és a büntetőjogi felelősségét enyhítő körülményeket hivatalból figyelembe venni.

A büntetőeljárás alapja és akadályai

4. §

(1) Az ügyészség és a nyomozó hatóság a tudomására jutott közvádra üldözendő bűncselekmény miatt hivatalból megindítja a büntetőeljárást.

(2) A bíróság – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – indítványra jár el.

(3) Büntetőeljárás nem indítható, illetve a megindult büntetőeljárást meg kell szüntetni, ha az elkövető cselekményét már jogerősen elbírálták, kivéve a rendkívüli jogorvoslati eljárások és egyes különleges eljárások esetét.

(4) A (3) bekezdést kell alkalmazni akkor is, ha az elkövető egy cselekménye több bűncselekményt valósít meg, a bíróság azonban – a vád szerinti minősítésnek megfelelően – nem a vádirati tényállás szerint megállapítható valamennyi bűncselekmény miatt állapítja meg a terhelt bűnösségét.

(5) Azzal szemben, akinek a felelősségét a bíróság szabálysértési eljárásban hozott határozatával állapította meg, azonos tényállás mellett büntetőeljárás – a szabálysértésekről szóló törvényben meghatározott perújítási eljárás lefolytatása előtt – nem indítható.

(6) Törvény határozza meg azokat a további okokat, amelyek fennállása esetén büntetőeljárást nem lehet indítani, a már megindult büntetőeljárást meg kell szüntetni vagy felmentő ítéletet kell hozni.

Az eljárási feladatok megoszlása

5. §

A büntetőeljárásban a vád és az ítélkezés elkülönül.

Az ítélkezés alapja és vádhoz kötöttsége

6. §

(1) A bíróság vád alapján ítélkezik.

(2) A bíróság csak a megvádolt személy büntetőjogi felelősségéről dönthet és csak olyan cselekményt bírálhat el, amelyet a vád tartalmaz.

(3) A bíróságnak a vádról döntenie kell, a vádon túl nem terjeszkedhet.

A bizonyítás alapvetései

7. §

(1) A vád bizonyítására a vádló köteles.

(2) A terhelt nem kötelezhető az ártatlanságának bizonyítására.

(3) A büntetőeljárásban senki sem kötelezhető arra, hogy önmagát terhelő vallomást tegyen vagy önmaga ellen bizonyítékot szolgáltasson.

(4) A bűnösség megállapítása, a bűncselekmény minősítése, illetve a büntetéskiszabás kérdésében a büntetőeljárás során el nem oszlatott kétséget a terhelt javára kell értékelni.

(5) Abban a kérdésben, hogy a terhelt követett-e el bűncselekményt, a bíróságot, az ügyészséget és a nyomozó hatóságot nem köti a polgári, a közigazgatási, a szabálysértési, a fegyelmi vagy más eljárásban hozott határozat, illetve az abban megállapított tényállás.

A büntetőeljárás nyelve és a nyelvhasználat joga

8. §

(1) A büntetőeljárás nyelve a magyar. A Magyarországon élő, törvényben elismert nemzetiségek tagjai a büntetőeljárásban a nemzetiségi anyanyelvüket használhatják.

(2) Senkit nem érhet hátrány amiatt, hogy a magyar nyelvet nem ismeri.

(3) A büntetőeljárásban mindenki jogosult az anyanyelvét használni.

(4) A büntetőeljárásban a hallássérült, illetve siketvak személy jogosult jelnyelvet használni.

A törvény hatálya

9. §

A magyar büntető joghatóság alá tartozó ügyekben a büntetőeljárást e törvény szerint kell lefolytatni.

II. Fejezet
Értelmező rendelkezések

10. §

(1) E törvény alkalmazásában

1. audiovizuális felvétel a képet és hangot egyidejűleg rögzítő, folyamatos felvétel,
2. büntetés helyett alkalmazott intézkedés alatt a megrovást, a próbára bocsátást, a jóvátételi munkát és a javítóintézeti nevelést kell érteni,
3. gazdálkodó szervezet: a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti gazdálkodó szervezet és az a szervezet is, amelynek gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataira a polgári perrendtartásról szóló törvény alapján a gazdálkodó szervezetre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni;
4. határidő: az e törvényben meghatározott időtartam,
5. határnap: az eljárási cselekmény elvégzésére meghatározott időpont,
6. hátrányosabb döntésnek, büntetésnek, intézkedésnek vagy erre irányuló indítványnak kell tekinteni azt a döntést, büntetést, intézkedést vagy indítványt, amely további kötelezettséget állapít meg, jogot korlátoz, illetve ezekre irányul,
7. hozzátartozó: a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 459. § 14. pontja, illetve az 1978. évi IV. törvény 137. § 6. pontja szerinti hozzátartozó,
8. információs rendszer: az adatok automatikus feldolgozását, kezelését, tárolását, továbbítását biztosító berendezés, vagy az egymással kapcsolatban lévő ilyen berendezések összessége;
9. járásbíróság alatt a kerületi bíróságot is érteni kell,
10. jogi képviselő: az ügyvéd és az ügyvédi iroda, ha

a) a sértett, és az egyéb érdekelt meghatalmazott képviselőjeként,

b) a pótmagánvádló képviseletében,

c) a tanú segítőjeként,

d) pártfogó ügyvédként,
e) ügygondnokként
jár el,

11. nem természetes személy: a polgári perrendtartásról szóló törvényben meghatározott nem természetes személy,

12. médiatartalom-szolgáltató: a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló törvény szerinti médiatartalom-szolgáltató,

13. rendfokozat: a Magyar Honvédség tényleges állományú tagja esetében a viselt rendfokozat, a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja esetében a betöltött szolgálati beosztás besorolása és fizetési fokozata alapján meghatározott rendfokozat,

(2) Ahol e törvény a jogkövetkezményeket a törvényben meghatározott büntetéshez fűzi, ezen a Btk. Különös Részében meghatározott büntetési tételkeret felső határát kell érteni.

MÁSODIK RÉSZ
A BÍRÓSÁG, AZ ÜGYÉSZSÉG ÉS A NYOMOZÓ HATÓSÁG

III. Fejezet
A bíróság

A bíróság feladata

11. §

(1) A bíróság feladata az ítélkezés.

(2) Bíróság dönt − ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedésekről.

(3) A bíróság az e törvényben meghatározott más feladatokat is ellát.

Az eljáró bíróságok

12. §

(1) Elsőfokon jár el
a) a járásbíróság és
b) a törvényszék.
(2) Másodfokon jár el
a) a törvényszék a járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyekben,
b) az ítélőtábla a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyekben,
c) a Kúria az ítélőtábla hatáskörébe tartozó ügyekben.
(3) Harmadfokon jár el
a) az ítélőtábla azokban az ügyekben, amelyekben elsőfokon a járásbíróság járt el,
b) a Kúria azokban az ügyekben, amelyekben elsőfokon a törvényszék járt el.

A bíróság összetétele

13. §

(1) Az elsőfokú bíróság − ha e törvény eltérően nem rendelkezik – egyesbíróként jár el.

(2) Az elsőfokú bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el, ha az egyesbíró az ügyet a bíróság tanácsa elé utalta. A bíróság tanácsa elé utalt ügyben később egyesbíró nem járhat el.

(3) A másodfokú és a harmadfokú bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el.

(4) A 21. § (5) és (6) bekezdésében meghatározott bűncselekmények esetén elsőfokon az egyesbíró vagy a tanács elnöke, másodfokon és − a Kúria kivételével − harmadfokon a tanács egyik tagja az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt bíró.

(5) Az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben az egyesbíró, illetve a tanács elnöke helyett önálló aláírási joggal bírósági titkár is eljárhat az e törvényben meghatározott esetekben. Az e törvényben a bíróság eljárására meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági titkár eljárására kell alkalmazni.

(6) Jogszabályban meghatározott esetekben, önálló aláírási joggal, tárgyaláson kívül, a bíró irányítása és felügyelete mellett bírósági ügyintéző is eljárhat. Az e törvényben a bíróság eljárására meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági ügyintéző eljárására kell alkalmazni.

A bíró kizárásának okai

14. §

(1) Bíróként nem járhat el,

a) aki az ügyben ügyészként vagy a nyomozó hatóság tagjaként járt el, valamint az ügyben eljárt vagy eljáró ügyésznek vagy a nyomozó hatóság tagjának a hozzátartozója,

b) aki az ügyben a 36. §-ban felsorolt személyként vesz, vagy vett részt, valamint e személy hozzátartozója,

c) aki az ügyben tanúként, szakértőként, vagy szaktanácsadóként vesz, vagy vett részt,

d) aki az ügyben leplezett eszközök alkalmazásának engedélyezéséről döntött, tekintet nélkül arra, hogy az így szerzett adatokat a büntetőeljárásban felhasználták-e,

e) akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható.

(2) Az (1) bekezdés e) pontjában meghatározott kizárási ok kizárólag az ügyben eljáró bíróval szemben jelenthető be az ügydöntő határozat meghozataláig.

(3) Az (1) bekezdésben szabályozott eseteken kívül

a) a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki

aa) az ügyben nyomozási bíróként járt el vagy a törvényszék egyesbírájaként a vádemelés előtt a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés meghosszabbítása vagy felülvizsgálata tárgyában döntött,

ab) büntetővégzést hozott,

b) a másodfokú eljárásból ki van zárva az a bíró, aki az ügy elsőfokú, a harmadfokú eljárásból pedig az, aki az ügy elsőfokú vagy másodfokú elbírálásában részt vett,

c) a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásból ki van zárva az a bíró is, aki a hatályon kívül helyező határozat vagy a megalapozatlansága miatt hatályon kívül helyezett határozat meghozatalában részt vett,

d) a perújítás elrendelése folytán megismételt elsőfokú vagy másodfokú eljárásból ki van zárva az a bíró is, aki a perújítást elrendelő határozat vagy a perújítással támadott határozat meghozatalában részt vett,

e) az egyszerűsített felülvizsgálati eljárást kivéve a rendkívüli jogorvoslati eljárásból ki van zárva az a bíró, aki a rendkívüli jogorvoslattal megtámadott határozat meghozatalában részt vett.

(4) A (3) bekezdés esetén az ügy elbírálásából ki van zárva az a bíró is, akinek hozzátartozója vett részt a megtámadott határozat meghozatalában.

(5) A (3) bekezdés c) pontja esetén a megismételt eljárás alapján hozott ítélet felülbírálatából nincs kizárva az a bíró, aki a hatályon kívül helyező határozat meghozatalában részt vett.

(6) A (3) bekezdés d) pontja esetén a 740. § (3) bekezdése alapján előterjesztett perújítási indítvány alapján elrendelt perújítás folytán megismételt elsőfokú vagy másodfokú eljárásból nincs kizárva az a bíró, aki a perújítást elrendelő határozat meghozatalában részt vett.

(7) A (3) bekezdés e) pontja esetén nem kizárási ok, ha az alapügyben a bíró olyan határozat meghozatalában vett részt, amelyet a rendkívüli jogorvoslati indítvány nem érint.

A kizárás bejelentése

15. §

(1) A bíró a vele szemben felmerült kizárási okot, a tanács elnöke a tanács tagjával szemben felmerült és a tudomására jutott kizárási okot köteles a bíróság elnökének haladéktalanul bejelenteni.

(2) A kizárási okot az ügyész, a terhelt, a védő, továbbá a sértett, illetve a sértett jogutódjának képviselője is bejelentheti.

(3) A kizárás iránti bejelentést indokolni és a kizárási ok fennállását valószínűsíteni kell.

(4) A (2) bekezdésben megjelölt személy a 14. § (1) bekezdés e) pontjában szabályozott kizárási okot a tárgyalás megkezdése után csak akkor érvényesítheti, ha valószínűsíti, hogy a bejelentés alapjául szolgáló tényről a tárgyalás megkezdése után szerzett tudomást, és ha azt három napon bejelenti. A késedelmes bejelentést indokolás nélkül el lehet utasítani.

(5) A bírót az ügyelosztást végző vezetőjével szemben nem köti a törvényben meghatározott titoktartási kötelezettség a 14. § (1) bekezdés d) pontjában meghatározott kizárási ok fennállása esetén.

A kizárás elintézése igazgatási ügykörben

16. §

(1) A bíróság elnöke a tudomására jutott kizárási ok miatt a bíró kizárását hivatalból kezdeményezi.

(2) Ha a bíró a rá vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, vagy a más által bejelentett kizárási ok fennállását nem vitatta, a bíróság elnöke intézkedik más bíró kijelölése iránt. Ebben az esetben a kizárásról nem kell külön határozatot hozni.

A kizárás elintézése a bíróság által

17. §

(1) Ha a kizárás igazgatási jogkörben nem intézhető el, a bíró kizárása tárgyában a bíróság másik egyesbírája az iratok alapján határoz.

(2) Ha a bíróságnak nincs olyan bírája, akire a kizárási ok nem vonatkozik, a kizárásról a másodfokú bíróság, ha pedig a kizárás iránti bejelentés a másodfokú bíróság valamennyi bírájára vagy rájuk is vonatkozik, a harmadfokú bíróság határoz. Ha a kizárási ok az ítélőtábla mint harmadfokú bíróság valamennyi bírájára vagy rájuk is vonatkozik, a kizárásról a Kúria határoz.

(3) Ha a bejelentést nem a bíró tette, nyilatkozatát a döntés előtt be kell szerezni.

(4) A kizárást kimondó határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye, a kizárás megtagadását az ügydöntő határozat elleni fellebbezésben lehet sérelmezni.

A kizárás egyéb szabályai

18. §

(1) Az a bíró, aki a személyére vonatkozó kizárási okot maga jelentette be vagy a más által bejelentett kizárási ok fennállását nem vitatta, a bejelentés elintézéséig az ügyben nem járhat el. Minden más esetben az érintett bíró továbbra is eljárhat.

(2) Ha a terhelt, a védő, a sértett, a sértett jogutódja, vagy a sértett, illetve a sértett jogutódjának képviselője nyilvánvalóan alaptalanul tesz kizárásra irányuló bejelentést, vagy ugyanabban az ügyben ugyanazon bíró ellen ismételten alaptalan bejelentést tesz, őt a bíróság a kizárást megtagadó határozatban rendbírsággal sújtja. Az ügyészség ilyen bejelentéséről a bíróság a felettes ügyészséget tájékoztatja.

(3) Az ugyanazon bíró elleni, ugyanazon tényre vonatkozó, ismételt, alaptalan kizárás iránti bejelentést indokolás nélkül el lehet utasítani.

(4) A bíró kizárására vonatkozó rendelkezéseket a bírósági titkár, a jegyzőkönyvvezető és a bírósági ügyintéző kizárására is megfelelően alkalmazni kell.

(5) A kizárás tárgyában a bíróság soron kívül határoz.

Az elsőfokú bíróság hatásköre

19. §

Elsőfokon a járásbíróság hatáskörébe tartozik azoknak a bűncselekményeknek az elbírálása, amelyeket e törvény nem utal a törvényszék hatáskörébe.

20. §

(1) Elsőfokon a törvényszék hatáskörébe tartoznak

1. azok a bűncselekmények, amelyekre a törvény tizenöt évig terjedő vagy annál súlyosabb szabadságvesztés büntetés kiszabását is lehetővé teszi,
2. az emberiesség elleni bűncselekmények,
3. a háborús bűncselekmények,
4. az emberölés, az erős felindulásban elkövetett emberölés, a Btk. 164. § (8) bekezdése és (9) bekezdés c) pontja szerinti életveszélyt vagy halált okozó testi sértés,
5. az emberrablás, az emberrablás feljelentésének elmulasztása, az emberkereskedelem,
6. az állam elleni bűncselekmények,
7. a minősített adat és a nemzeti adatvagyon elleni bűncselekmények,
8. a fogolyzendülés, a nemzetközi bíróság előtt elkövetett igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény,
9. a hivatali visszaélés,
10. a nemzetközileg védett személy elleni erőszak,
11. a terrorcselekmény, a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása, a terrorizmus finanszírozása, a jármű hatalomba kerítése,
12. a nemzetközi gazdasági tilalom megszegése, a nemzetközi gazdasági tilalom megszegése feljelentésének elmulasztása, a haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés, a kettős felhasználású termékkel visszaélés,
13. a választás, a népszavazás és az európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény,
14. a Btk. 370. § (6) bekezdés a) pontja szerinti különösen jelentős értékre elkövetett lopás, a Btk. 371. § (6) bekezdése szerinti különösen jelentős kárt okozó rongálás, a Btk. 372. § (6) bekezdés a) pontja szerinti különösen jelentős értékre elkövetett sikkasztás, a Btk. 373. § (6) bekezdés a) pontja szerinti különösen jelentős kárt okozó csalás, a Btk. 375. § (4) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése szerinti különösen jelentős kárt okozó információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás, a Btk. 376. § (6) bekezdés a) pontja szerinti különösen jelentős

vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés, a Btk. 377. § (2) bekezdése szerinti különösen nagy vagy ezt meghaladó vagyoni hátrányt okozó hanyag kezelés, a Btk. 379. § (6) bekezdés a) pontja szerinti különösen jelentős értékre elkövetett orgazdaság,

15. a Btk. 385. § (4) bekezdés c) pontja szerinti különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése, a Btk. 388. § (3) bekezdés c) pontja szerinti különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó iparjogvédelmi jogok megsértése,

16. a Btk. 396. § (4) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése szerinti különösen nagy vagy a különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás és az ezzel összefüggésben elkövetett költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása,

17. a pénzmosás,

18. a bennfentes kereskedelem, a tőkebefektetési csalás, a piramisjáték szervezése,

19. a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó bűncselekmények,

20. az emberiesség elleni bűncselekmények büntetendőségéről és elévülésének kizárásáról, valamint a kommunista diktatúrában elkövetett egyes bűncselekmények üldözéséről szóló törvényben meghatározott kommunista bűncselekmények, valamint a nemzetközi jog szerint el nem évülő bűncselekmények.

(2) Ha a terhelt különböző bíróságok hatáskörébe tartozó bűncselekményeket követett el, a törvényszék jár el.

Az elsőfokú bíróság illetékessége

21. §

(1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, az eljárásra az a bíróság illetékes, amelynek az illetékességi területén a bűncselekményt elkövették. A bíróságok illetékességi területét a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló törvény határozza meg.

(2) Ha a bűncselekményt több bíróság illetékességi területén követték el, vagy az elkövetés helye nem állapítható meg, az azonos hatáskörű bíróságok közül az jár el, amelyik az ügyben a másikat megelőzve korábban intézkedett (a továbbiakban: megelőzés). Ha az elkövetés helye a tárgyalás megkezdése előtt ismertté válik, az eljárást az ügyészség, a terhelt, vagy a védőindítványára az a bíróság folytatja, amelynek a területén a bűncselekményt elkövették.

(3) Az eljárásra az a bíróság is illetékes, amelynek az illetékességi területén a terhelt lakik, ha az ügyészség ott emel vádat.

(4) Több terhelt esetében a terheltek egyikére illetékes bíróság a többi terhelttel szemben is eljárhat, ha ez a hatáskörét nem haladja meg. Ha több ilyen bíróság van, a megelőzés alapján kell eljárni.

(5) A törvényszék székhelyén lévő járásbíróság, a Fővárosi Törvényszék területén a Pesti Központi Kerületi Bíróság jár el a megye, illetve a főváros területére kiterjedő illetékességgel

a) a radioaktív anyaggal visszaélés,

b) a nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés,

c) az atomenergia alkalmazásával visszaélés, valamint

d) a költségvetést károsító bűncselekmények − kivéve a költségvetési csalás és a költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása −

esetén.

(6) A 20. § (1) bekezdés 20. pontjában meghatározott bűncselekmények miatt indított eljárásban a Fővárosi Törvényszék jár el.

(7) Ha a terhelt különböző bíróságok illetékessége alá tartozó bűncselekményeket követett el, az a bíróság jár el, amely valamelyik bűncselekmény elbírálására az (5) vagy a (6) bekezdés szerint illetékes.

(8) Az elkövetőre illetékes bíróság illetékessége a bűnpártolóra és az orgazdára is kiterjed.

22. §

(1) A Magyarország határain kívül elkövetett bűncselekmény elbírálására az a bíróság illetékes, amelynek a területén a terhelt lakik, vagy tartózkodik, ennek hiányában az a bíróság, amelynek a területén fogva tartják.

(2) Ha a terhelt a bűncselekményt Magyarország határain kívül követte el, és az eljárást a távollétében folytatják, az a bíróság illetékes, amelynek a területén a terhelt utoljára lakott, vagy tartózkodott.

(3) Ha az (1) és (2) bekezdésben foglaltak alapján az eljárásra illetékes bíróság nem állapítható meg, a járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyben a Pesti Központi Kerületi Bíróság, a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyben a Fővárosi Törvényszék jár el.

A hatáskör és az illetékesség vizsgálata

23. §

A bíróság a hatáskörét és az illetékességét hivatalból vizsgálja.

Az eljáró bíróság kijelölése

24. §

(1) Az eljáró bíróságot ki kell jelölni a bíróságok között felmerült hatásköri vagy illetékességi összeütközés esetén, valamint akkor, ha a bíróság kizárás miatt nem járhat el.

(2) A kijelölésről

a) a törvényszék másodfokú tanácsa határoz, ha az illetékességi összeütközés a területén levő járásbíróságok között,

b) az ítélőtábla határoz, ha

ba) a hatásköri összeütközés a területén lévő törvényszék és járásbíróság között, vagy

bb) az illetékességi összeütközés a területén lévő törvényszékek vagy a területén lévő különböző törvényszékekhez tartozó járásbíróságok között,

c) a Kúria határoz, ha a hatásköri összeütközés

ca) a különböző ítélőtáblákhoz tartozó törvényszék és járásbíróság,

cb) a törvényszék katonai tanácsa és a törvényszék más tanácsa,

cc) a törvényszék katonai tanácsa és más törvényszék,

cd) a törvényszék és az ítélőtábla,

ce) a Fővárosi Ítélőtábla katonai tanácsa és a Fővárosi Ítélőtábla más tanácsa,

cf) a Fővárosi Ítélőtábla katonai tanácsa és más ítélőtábla vagy

cg) a Kúria és az ítélőtábla között

merült fel,

d) a Kúria határoz, ha

da) az illetékességi összeütközés az ítélőtáblák között,

db) különböző ítélőtáblákhoz tartozó törvényszékek vagy járásbíróságok között,

dc) az illetékességet meghatározó körülmények nem állapíthatók meg.

(3) Ha a kijelölés kizárás miatt szükséges, arról a kizárás kérdésében döntő bíróság a kizárással egyidejűleg határoz.

IV. Fejezet
Az ügyészség

Az ügyészség feladata

25. §

(1) Az ügyészség a közvádló.

(2) Az ügyész azokat a jogokat gyakorolja, amelyek azt az ügyészséget illetik, ahol az ügyész működik.

Az ügyész kizárása

26. §

(1) A büntetőügyben ügyészként nem járhat el,

a) aki az ügyben bíróként járt el, valamint az ügyben eljárt vagy eljáró bíró hozzátartozója,

b) aki az ügyben a 36. §-ban felsorolt személyként vesz, vagy vett részt, valamint e személy hozzátartozója,

c) aki az ügyben tanúként, szakértőként, vagy szaktanácsadóként vesz, vagy vett részt,

d) akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható.

(2) Az (1) bekezdés d) pontjában meghatározott kizárási ok kizárólag az ügyben eljáró ügyésszel szemben jelenthető be.

(3) A perújítási eljárásból ki van zárva az az ügyész, aki az alapügyben a nyomozást teljesítette, egyes eljárási cselekményeket végzett, vádat emelt, illetve a vádat képviselte.

(4) Nem kizárási ok, ha az ügyész a hivatali hatáskörében tudomására jutott bűncselekmény miatt tett feljelentést.

(5) Nem járhat el az ügyben – a Legfőbb Ügyészség kivételével − az az ügyészség, amelynek a vezetőjével vagy vezetőhelyettesével szemben az (1) bekezdés a) vagy b) pontjában szabályozott kizárási ok merült fel.

(6) Ha az (1) bekezdés a) vagy b) pontjában szabályozott kizárási ok a megyei főügyésszel vagy főügyészhelyettessel szemben merült fel, a megyei főügyészség területén lévő helyi ügyészség az ügyben nem járhat el.

A kizárás bejelentése és elintézése

27. §

(1) Az ügyész a vele szemben felmerült kizárási okot köteles az ügyészség vezetőjének haladéktalanul bejelenteni. A kizárási ok bejelentésétől kezdve az ügyész az ügyben nem járhat el.

(2) A kizárási okot a terhelt, a védő, továbbá a sértett, a sértett jogutódja, valamint sértett és sértett jogutódjának képviselője is bejelentheti. Ebben az esetben az ügyész a bejelentés elintézéséig az ügyben korlátozás nélkül eljárhat.

(3) A kizárás iránti bejelentést indokolni és a kizárási ok fennállását valószínűsíteni kell.

(4) Ha a terhelt, a védő, a sértett, a sértett jogutódja, vagy a sértett, illetve a sértett jogutódjának képviselője nyilvánvalóan alaptalanul tesz kizárásra irányuló bejelentést, vagy ugyanabban az ügyben ugyanazon ügyész ellen ismételten alaptalan bejelentést tesz, őt az ügyészség a kizárást megtagadó határozatban rendbírsággal sújtja.

(5) A megyei főügyészség területén lévő helyi ügyészség ügyésze, vezetője, illetve a főügyészségi ügyész kizárásáról a főügyész határoz. A főügyész, valamint a legfőbb ügyészségi ügyész kizárásáról a legfőbb ügyész határoz. Amennyiben a helyi ügyészség ügyésze, vezetője, illetve a főügyészségi ügyész kizárása iránt bejelentett kérelem egyúttal a főügyészt is érinti, a kizárásról a legfőbb ügyész határoz.

(6) Az ügyészség vezetője a tudomására jutott kizárási ok miatt az ügyész kizárását hivatalból kezdeményezi.

(7) A vádemelés után a kizárás tárgyában hozott határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

(8) Az ügyész kizárására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni az alügyész, az ügyészségi fogalmazó, az ügyészségi megbízott és a jegyzőkönyvvezető kizárására is.

Az ügyészség hatásköre és illetékessége

28. §

(1) Az ügyészség hatáskörét és illetékességét általában annak a bíróságnak a hatásköre és illetékessége határozza meg, amely mellett működik. Az ügyészség szervezetét törvény alapján a legfőbb ügyész határozza meg.

(2) A különböző ügyészségek illetékességébe tartozó bűncselekmények esetén az az ügyészség jár el, amelyik a megelőzés szerint korábban intézkedett.

(3) A legfőbb ügyész vagy a felettes ügyész rendelkezése alapján az ügyészség olyan ügyben is eljárhat, amelyre a hatásköre vagy az illetékessége egyébként nem terjed ki.

(4) Az ügyészségek között felmerült hatásköri vagy illetékességi összeütközés esetén az eljáró ügyészséget a felettes ügyész jelöli ki.

A kizárólagos ügyészségi nyomozás

29. §

Kizárólag az ügyészség végzi a nyomozást a következő bűncselekmények miatt:

a) a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által elkövetett, nem katonai büntetőeljárásra tartozó bűncselekmény,

b) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja és a kormányzati szolgálati jogviszonyban foglalkoztatott pénzügyi nyomozó által elkövetett bármilyen bűncselekmény,

c) a bíró, az ügyész, a bírósági titkár, az alügyész, a bírósági és ügyészségi fogalmazó, a bírósági ügyintéző és az ügyészségi megbízott, az önálló és a törvényszéki végrehajtó és végrehajtó-helyettes, a közjegyző és a közjegyző-helyettes által elkövetett bármilyen bűncselekmény,

d) az ülnöknek az igazságszolgáltatással összefüggésben elkövetett bűncselekménye,

e) a bíró, az ügyész, a bírósági titkár, az alügyész, a bírósági és ügyészségi fogalmazó, a bírósági ügyintéző és az ügyészségi megbízott, az önálló és a törvényszéki végrehajtó és végrehajtó-helyettes, a közjegyző és a közjegyző-helyettes, valamint a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja és a kormányzati szolgálati jogviszonyban foglalkoztatott pénzügyi nyomozó ellen elkövetett, a Btk. 160. § (2) bekezdés e) pontja szerinti emberölés, a Btk. 190. § (2) bekezdés e) pontja szerinti hivatalos személy ellen elkövetett emberrablás, hivatalos személy elleni erőszak, a Btk. 365. § (3) bekezdés f) pontja, illetve (4) bekezdés c) pontja szerinti hivatalos személy ellen, hivatalos eljárása alatt elkövetett rablás,

f) az e) pontban felsoroltak vonatkozásában elkövetett hivatali vesztegetés, a Btk. 294. § (2) és (3) bekezdése szerinti vezető beosztású hivatalos személy által elkövetett hivatali vesztegetés elfogadása, vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban, vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban, befolyás vásárlása, a Btk. 299. § (1) és (2) bekezdése szerinti befolyással üzérkedés, korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása,

g) a nemzetközi bíróság előtt elkövetett igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény , a Btk. 290. § (4) bekezdése szerinti külföldi gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatban elkövetett vesztegetés, a Btk. 291. § (4) bekezdése szerinti külföldi

gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személy által elkövetett vesztegetés elfogadása, a Btk. 293. § (3) bekezdése szerinti külföldi hivatalos személy működésével kapcsolatban elkövetett hivatali vesztegetés, a Btk. 294. § (4) bekezdése szerinti külföldi hivatalos személy által elkövetett hivatali vesztegetés elfogadása, a Btk. 298. § (3) bekezdése szerinti külföldi hivatalos személlyel kapcsolatban elkövetett befolyás vásárlása, a Btk. 299. § (5) bekezdése szerinti külföldi hivatalos személlyel kapcsolatban elkövetett befolyással üzérkedés, a nemzetközileg védett személy elleni erőszak, a Btk. 459. § 13. pontja szerinti külföldi hivatalos személy ellen elkövetett bűncselekmények,

h) a mentességet élvező személy által elkövetett bűncselekmény, sérelmére elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, működésével kapcsolatban ellene elkövetett más bűncselekmény,

i) az emberiesség elleni bűncselekmények büntetendőségéről és elévülésének kizárásáról, valamint a kommunista diktatúrában elkövetett egyes bűncselekmények üldözéséről szóló törvényben meghatározott kommunista bűncselekmények, valamint a nemzetközi jog szerint el nem évülő bűncselekmények.

V. Fejezet
A nyomozó hatóság

A nyomozó hatóság feladata

30. §

A nyomozó hatóság az ügyészség felügyelete mellett önállóan, vagy az ügyészség irányításával végzi a nyomozást.

A nyomozó hatóság tagjának kizárása

31. §

(1) A büntetőügyben a nyomozó hatóság tagjaként nem járhat el,

a) aki az ügyben bíróként járt el, valamint az ügyben eljárt vagy eljáró bíró hozzátartozója,

b) aki az ügyben a 36. §-ban felsorolt személyként vesz, vagy vett részt, valamint e személy hozzátartozója,

c) aki az ügyben tanúként vagy szakértőként vesz, vagy vett részt,

d) akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható.

(2) Az (1) bekezdés d) pontjában meghatározott kizárási ok kizárólag a nyomozó hatóság ügyben eljáró tagjával szemben jelenthető be.

(3) A perújítás során elrendelt nyomozásból a nyomozó hatóságnak az alapügyben eljárt tagja is ki van zárva.

(4) Nem kizárási ok, ha a nyomozó hatóság tagja a szolgálati feladata teljesítése során tudomására jutott bűncselekmény miatt tett feljelentést.

(5) Nem járhat el az ügyben az a nyomozó hatóság, amelynek vezetőjével szemben az (1) bekezdésében szabályozott kizárási ok merül fel. Ha a kizárási ok az országos hatáskörű nyomozó hatóság vezetőjével szemben merül fel, a nyomozást az ügyészség végzi.

32. §

(1) Ha a nyomozó hatóság tagja a kizárási okot nem maga jelentette be, a bejelentés elintézéséig az ügyben korlátozás nélkül eljárhat.

(2) A nyomozó hatóság tagjának kizárásáról a nyomozó hatóság vezetője, az utóbbi kizárásáról a felettes nyomozó hatóság vezetője határoz. Az országos hatáskörű nyomozó hatóság vezetőjének kizárásáról az illetékes ügyészség határoz.

(3) A nyomozó hatóság tagjának kizárására egyebekben a 27. § (1)−(4) és ()−(7) bekezdését kell alkalmazni.

(4) A nyomozó hatóság tagjának kizárására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni a jegyzőkönyvvezető kizárására is.

A nyomozó hatóságok

33. §

(1) Az általános nyomozó hatóság a rendőrség általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerve.

(2) A Nemzeti Adó- és Vámhivatal végzi a nyomozást a következő bűncselekmények miatt:

a) nemzetközi gazdasági tilalom megszegése, nemzetközi gazdasági tilalom megszegése feljelentésének elmulasztása, haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés, kettős felhasználású termékkel visszaélés,

b) vámellenőrzés alól elvont nem közösségi árura vagy jövedéki adózás alól elvont termékre elkövetett orgazdaság,

c) bitorlás, szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése, védelmet biztosító műszaki intézkedés kijátszása, jogkezelési adat meghamisítása és iparjogvédelmi jogok megsértése,

d) társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással visszaélés, költségvetési csalás, költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása, jövedékkel visszaélés elősegítése,

e) számvitel rendjének megsértése, csődbűncselekmény, engedély nélküli nemzetközi kereskedelmi tevékenység,

f) versenytárs utánzása,

g) az a)−f) pontban meghatározott bűncselekményekkel összefüggésben elkövetett közokirat-hamisítás, hamis magánokirat felhasználása, egyedi azonosító jellel visszaélés, bélyeghamisítás, pénzmosás és a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása.

(3) A külföldön lévő magyar felségjelű kereskedelmi úszó létesítményen vagy polgári légi járművön a magyar büntető joghatóság alá tartozó bűncselekmény miatt az úszó létesítmény, illetve a légi jármű parancsnoka jogosult a nyomozó hatóságra vonatkozó rendelkezések alkalmazására.

A nyomozó hatóság hatásköre és illetékessége

34. §

(1) A nyomozó hatóságok hatáskörét és illetékességét jogszabály határozza meg.

(2) A rendőrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal között felmerült hatásköri összeütközés esetén, valamint, ha a rendőrség vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hatáskörébe tartozó bűncselekménnyel halmazatban olyan bűncselekmény is megvalósult, amelynek nyomozására e nyomozó hatóság hatásköre nem terjed ki, és az eljárás elkülönítése nem célszerű, az eljáró nyomozó hatóságot az illetékes ügyészség jelöli ki. Az ügyészség eljáró nyomozó hatóságként a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt akkor is kijelölheti, ha annak hatásköre a bűncselekmény nyomozására egyébként nem terjed ki.

(3) A nyomozó hatóságok a vezetőik megállapodása alapján az ügyészség jóváhagyásával egy ügyben vagy ügyek meghatározott csoportjában közösen is végezhetik a nyomozást.

VI. Fejezet

A büntetőeljárásban eljáró egyéb szervek

35. §

(1) Az előkészítő eljárásban a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított e törvényben meghatározott szervek is eljárhatnak.

(2) Az elkobzás és a vagyonelkobzás érdekében lefoglalt dolog vagy elektronikus adat, illetve a zár alá vett vagyon (a továbbiakban: bűnügyi vagyon) kezelésében a bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv a törvényben meghatározottak szerint működik közre.

(3) A nyomozó hatóság tagjának kizárására vonatkozó szabályok irányadók a büntetőeljárásban eljáró egyéb szervek tagjának kizárására is.

HARMADIK RÉSZ
A BÜNTETŐELJÁRÁSBAN RÉSZT VEVŐ SZEMÉLYEK

36. §

A büntetőeljárásban a terhelt, a védő, a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél, az egyéb érdekelt, a segítők és törvényben meghatározottak szerint az eljárás alá vont jogi személy vesznek részt.

VII. Fejezet
A terhelt

A terhelt fogalma

37. §

(1) A terhelt az, akivel szemben büntetőeljárást folytatnak.

(2) A terhelt a nyomozás során gyanúsított, a bírósági eljárásban vádlott, a büntetés jogerős kiszabása, illetve a megrovás, próbára bocsátás, jóvátételi munka végzésének előírása vagy javítóintézeti nevelés jogerős alkalmazása után elítélt.

A terhelt jogai és kötelezettségei

38. §

(1) A terhelt jogosult arra, hogy

a) a gyanúsítás és a vád tárgyát, továbbá ezek változását megismerje,

b) a bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság megfelelő időt és körülményeket biztosítson számára a védekezésre való felkészüléshez,

c) védelmének ellátására védőt hatalmazzon meg,

d) a védőjével ellenőrzés nélkül tanácskozzon,

e) vallomást tegyen, vagy a vallomástételt megtagadja,

f) bizonyítékot terjesszen elő, indítványt és észrevételt tegyen, az utolsó szó jogán felszólaljon,

g) a tárgyaláson, a nyilvános ülésen, a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés tárgyában tartandó ülésen jelen legyen és kérdéseket tegyen fel,

h) jogorvoslattal éljen,

i) az eljárás őt érintő ügyiratait – az e törvényben meghatározott kivételekkel – teljes terjedelmében megismerje,

j) egyezség megkötését, illetve ügyészi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezését kezdeményezze.

(2) A fogva lévő terhelt jogosult arra, hogy

a) a fogva tartásának okát és ennek változását megismerje,

b) a fogva tartásáról egy általa választott személyt a bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság értesítsen,

c) a védőjével, és ha külföldi állampolgár, az államának konzuli képviselőjével a kapcsolatot felvegye, vele személyesen, postai vagy elektronikus úton ellenőrzés nélkül érintkezzen,

d) az általa választott személlyel a vádemelés előtt az ügyészség, azután a bíróság rendelkezése szerint személyesen felügyelet mellett, továbbá postai vagy elektronikus úton ellenőrzés mellett érintkezzen.

(3) A terhelt köteles

a) az eljárási cselekményeken a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság rendelkezéseinek megfelelően az e törvényben meghatározottak szerint részt venni,

b) a postai úton történő kézbesítésre szolgáló elérhetőségét és ennek megváltozását – a változást követő három napon belül – a büntetőeljárást folytató bírósággal, ügyészséggel vagy nyomozó hatósággal közölni.

(4) A bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a terheltet a büntetőeljárásban történő részvételének kezdetekor a jogairól tájékoztatja és a kötelezettségeire figyelmezteti. Ha a terhelt fogva van, az eljáró bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság a terheltet a jogairól írásban is tájékoztatja.

(5) Az (1) bekezdés b) és d) pontja szerinti jog gyakorlását a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az eljárási cselekmény megkezdése vagy folytatása érdekében akkor szakíthatja félbe, ha a felkészülés vagy tanácskozás tartama az egy órát meghaladta.

(6) A (2) bekezdés d) pontja szerinti jog biztosítása során a bíróság vagy az ügyészség a hozzátartozóval való érintkezést kizárólag a büntetőeljárás eredményessége érdekében korlátozhatja vagy tilthatja meg. Az erről szóló határozat ellen a terhelt külön jogorvoslattal élhet.

Terhelti jogutódlás

39. §

Ha e törvény a terhelt hozzátartozójának vagy örökösének indítványtételi jogot biztosít, a hozzátartozó vagy örökös jogaira a terhelt jogai irányadók.

VIII. Fejezet
A védő

A védőként eljárni jogosultak köre

40. §

(1) Védőként meghatalmazás vagy kirendelés alapján ügyvéd járhat el.

(2) Ügyvédjelölt védőként, ügyvéd mellett vagy ügyvéd helyettesként a törvényszék, az ítélőtábla és a Kúria nyilvános ülésén, illetve tárgyalásán nem járhat el. Az az ügyvédjelölt, aki legalább egyéves ügyvédjelölti gyakorlattal rendelkezik, a törvényszék elsőfokú eljárásában eljárhat, védőbeszédet azonban nem tarthat.

(3) A terhelt érdekében több védő is eljárhat, több terhelt érdekében ugyanaz a védő is eljárhat.

A védő jogai és kötelezettségei

41. §

(1) A védő a terhelt jogait, a terhelt személyéhez kapcsolódó jogok kivételével, teljes körűen és − ha e törvény eltérően nem rendelkezik − önállóan gyakorolja.

(2) A védő az (1) bekezdésben meghatározottakon kívül jogosult arra, hogy

a) jelen legyen az olyan eljárási cselekményen, amelyen a terhelt jelen lehet, vagy a terhelt jelenléte kötelező,

b) a védelem érdekében a jogszabályban biztosított lehetőségek és feltételek keretei között adatokat szerezzen be és gyűjtsön,

c) az e törvényben meghatározott védői jogokat gyakorolja.

(3) A védő köteles

a) a terhelttel a kapcsolatot késedelem nélkül felvenni,

b) a terhelt érdekében minden törvényes védekezési eszközt és módot kellő időben felhasználni,

c) a terheltet a védekezés törvényes eszközeiről felvilágosítani, a jogairól tájékoztatni, a kötelezettségeire figyelmeztetni,

d) a terheltet mentő, illetve a felelősségét enyhítő tények felderítését szorgalmazni,

e) akadályoztatása esetén – előre nem ismert elháríthatatlan akadály felmerülését kivéve – helyettesítéséről gondoskodni, egyidejűleg az akadályoztatás tényéről az eljáró bíróságot, ügyészséget vagy nyomozó hatóságot értesíteni,

f) jogait úgy gyakorolni és kötelezettségeit úgy teljesíteni, hogy azzal a büntetőeljárás időszerű lefolytatását elősegítse.

(4) Ha a terhelt fogva van, a védő személyéről és elérhetőségéről az eljáró bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság haladéktalanul értesíti a fogva tartást végrehajtó intézetet.

(5) Ha a terhelt érdekében több védő jár el, a hivatalos iratokat – ideértve az idézést és az értesítést is – a vezető védőnek kell kézbesíteni, jogorvoslati nyilatkozatra és perbeszéd tartására a vezető védő vagy az általa kijelölt védő jogosult. A terhelt eltérő rendelkezése hiányában vezető védőnek az ügyben meghatalmazást elsőként benyújtó védőt kell tekinteni.

A védő kizárása

42. §

(1) Nem lehet védő

a) a sértett, a sértett segítője, valamint a sértett, vagy a sértett segítőjének hozzátartozója,

b) aki az ügyben, mint bíró, ügyész, vagy mint a nyomozó hatóság tagja jár, vagy járt el, valamint az ügyben eljárt vagy eljáró bírónak, ügyésznek vagy a nyomozó hatóság tagjának a hozzátartozója,

c) aki a terhelt érdekével ellentétes magatartást tanúsított, vagy akinek az érdeke a terheltével ellentétes,

d) aki az ügyben szakértőként, vagy szaktanácsadóként vesz vagy vett részt,

e) aki az ügyben tanúként vesz vagy vett részt,

f) aki az ügyben tanúként részt vett, vagy részt vevő – a terhelttől különböző – személy segítőjeként vesz, vagy vett részt,

g) aki az ügyben közvetítőként jár vagy járt el,

h) aki az ügyben terheltként vesz, vagy vett részt.

(2) Több terhelt érdekében ugyanaz a védő akkor járhat el, ha a terheltek érdekei nem ellentétesek. A több terhelt érdekében eljáró védőt az eljárásból ki kell zárni, ha a terheltek között érdekellentét állapítható meg.

(3) A védő kizárásáról a bíróság határoz.

(4) Ha a védő a kizárási okot maga jelenti be, a kizárási ok bejelentésétől kezdve nem járhat el.

(5) A (4) bekezdésben foglaltakat kivéve a védő a kizárás elbírálásáig az ügyben eljárhat.

Kötelező védői részvétel az eljárásban

43. §

A büntetőeljárásban védő részvétele kötelező, ha

a) a bűncselekményre a törvény ötévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztést rendel,

b) a terheltet fogva tartják, vagy más személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés hatálya alatt áll,

c) a terhelt hallássérült, siketvak, vak, beszédképtelen vagy – a beszámítási képességére tekintet nélkül – kóros elmeállapotú,

d) a terhelt a magyar nyelvet, vagy az eljárás nyelvét nem ismeri,

e) a terhelt egyéb okból nem képes személyesen védekezni, vagy a bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság egyéb okból szükségesnek tartja,

f) e törvény erről külön rendelkezik.

Meghatalmazott védő

44. §

(1) A terhelt a védelmének ellátására ügyvédet hatalmazhat meg. A védelem ellátására meghatalmazást a terhelt törvényes képviselője vagy nagykorú hozzátartozója, külföldi állampolgár terhelt esetén hazája konzuli tisztviselője is adhat.

(2) A meghatalmazott ügyvéd védőként akkor járhat el, ha a meghatalmazást az eljárást folytató bírósághoz, ügyészséghez vagy nyomozó hatósághoz benyújtotta. A terhelt segítője által meghatalmazott ügyvéd védőként akkor járhat el, ha ehhez a terhelt hozzájárult.

(3) A terhelt az általa meghatalmazott védő meghatalmazását, valamint a más által meghatalmazott védő eljárásához adott hozzájárulását bármikor visszavonhatja.

(4) A meghatalmazás hatálya – ha a meghatalmazásból más nem tűnik ki – a büntetőeljárás jogerős befejezéséig tart, és kiterjed a perújításra, a felülvizsgálatra, az egyszerűsített felülvizsgálatra, a bűncselekménnyel összefüggő vagyon vagy dolog elvonására, adat hozzáférhetetlenné tételére irányuló eljárásra, valamint a különleges eljárásokra is.

Kirendelt védő

45. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság védő kirendeléséről határoz, ha a védő részvétele a büntetőeljárásban kötelező, és a terheltnek nincs meghatalmazott védője. A kirendelés alapján a védőként eljáró ügyvéd kijelölése a Magyar Ügyvédi Kamara feladata.

(2) Ha a védő részvétele a büntetőeljárásban kötelező és a terheltnek nincs védője, a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a terhelt elfogása, előállítása vagy őrizetbe vétele esetén haladéktalanul, a terhelt idézésével, vagy értesítésével, továbbá a megalapozottan gyanúsítható személy gyanúsítotti kihallgatásra történő idézésével egyidejűleg védőt rendel ki.

(3) A bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság védőt rendel ki, ha a védelem nem kötelező, de a terhelt védő kirendelését azért indítványozza, mert a jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt nem tud a védelméről gondoskodni.

(4) A védő kirendeléséről szóló határozatot a Magyar Ügyvédi Kamarával is közölni kell.

(5) A védő kirendelése ellen nincs helye jogorvoslatnak. A terhelt – indokoltan – más védő kijelölését indítványozhatja. Az indítványról az a bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság dönt, amely előtt az eljárás folyamatban van.

(6) A kirendelt védő indokolt esetben indítványozhatja a felmentését a kirendelés alól. Az indítványról az a bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság dönt, amely előtt az eljárás folyamatban van.

(7) A kirendelt védő a közreműködéséért díjazásra és készkiadásainak megtérítésére is jogosult.

A kirendelés hatálya

46. §

(1) A kirendelés hatálya a büntetőeljárás jogerős befejezéséig tart, és kiterjed a perújításra, a felülvizsgálatra, az egyszerűsített felülvizsgálatra, a bűncselekménnyel összefüggő vagyon vagy dolog elvonására, adat hozzáférhetetlenné tételére irányuló eljárásra, valamint a különleges eljárásokra is.

(2) A kirendelés hatályát veszti, amikor a terhelt érdekében meghatalmazott védő a meghatalmazást a 44. § (2) bekezdése alapján benyújtotta.

(3) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a meghatalmazás benyújtásakor a meghatalmazott védőt tájékoztatja a korábban eljárt kirendelt védő személyéről és elérhetőségéről.

(4) A meghatalmazott védő haladéktalanul köteles értesíteni a korábban eljárt kirendelt védőt arról, hogy a büntetőeljárásban meghatalmazott védőként jár el.

(5) Az értesítés kézhezvételét követően a korábban eljárt kirendelt védő haladéktalanul köteles a meghatalmazott védővel minden olyan adatot közölni és minden olyan iratot és egyéb tárgyi bizonyítási eszközt átadni, amely a védelem ellátásához felhasználható.

(6) A bíróság, illetve az ügyészség a meghatalmazott, illetve a korábban eljárt kirendelt védőt a (4) és (5) bekezdés szerinti kötelezettség elmulasztása miatt az okozott költség megfizetésére kötelezi és rendbírsággal sújtja.

(7) A védő kirendelése – az (1) és (2) bekezdésben szabályozott eseten kívül – akkor veszti hatályát, ha az eljáró bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság a védőt a kirendelés alól felmenti.

(8) Ha a bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság a 45. § (5) bekezdése alapján a kirendelt védőt felmenti, és ezzel egyidejűleg új védőt rendel ki, a (3)−(6) bekezdés szabályait megfelelően alkalmazni kell.

Helyettes védő kirendelése

47. §

(1) A bíróság, az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság a védő helyettesítésére védőt rendel ki, ha

a) ha a védő a szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg,

b) távolmaradását alapos okkal előzetesen nem menti ki, vagy helyettesítéséről nem gondoskodik, és

c) az eljárási cselekmény megtartásának egyéb feltételei fennállnak.

(2) A bíróság, az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság a védő helyettesítésére védőt rendelhet ki, ha

a) ha a védő a szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg,

b) helyettesítéséről nem gondoskodik,

c) az eljárási cselekmény megtartásának egyéb feltételei fennállnak, és

d) az eljárási cselekmény megtartása nem mellőzhető.

(3) A bírósági eljárásban helyettes védő kirendelése esetén a terhelt védőjének távollétében a bizonyítási eljárást nem lehet befejezni.

(4) A helyettes védő kirendelésére a védő kirendelésére vonatkozó szabályokat azzal kell alkalmazni, hogy az eljáró védőt a kirendelő bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság jelöli ki.

(5) A helyettes védő kirendelésének hatálya a helyettesítéssel érintett eljárási cselekmény befejezéséig tart.

IX. Fejezet
A sértett

A sértett fogalma

48. §

A sértett az a természetes vagy nem természetes személy, akinek vagy amelynek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette, ideértve azt is, aki a bűncselekmény közvetlen következtében testi, lelki sérelmet szenvedett, illetve akinek vagy amelynek a bűncselekmény vagyoni hátrányt okozott.

A sértett jogai és kötelezettségei

49. §

(1) A sértett jogosult arra, hogy

a) tanúként vallomást tegyen és a perbeszédek során felszólaljon,

b) bizonyítékot terjesszen elő, indítványt és észrevételt tegyen,

c) a tárgyaláson, a nyilvános ülésen és a törvényben meghatározott eljárási cselekményeknél jelen legyen és kérdéseket tegyen fel,

d) az eljárás őt érintő ügyiratait – az e törvényben meghatározott kivételekkel – megismerje,

e) a büntetőeljárási jogairól és kötelességeiről a bíróságtól, az ügyészségtől és a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon,

f) jogorvoslattal éljen,

g) segítő közreműködését vegye igénybe,

h) a bírósági eljárásban polgári jogi igényt magánfélként érvényesítsen, a nyomozás során erre vonatkozó szándékát bejelentse,

i) magánvádlóként, pótmagánvádlóként fellépjen.

(2) A sértett az eljárás folyamán bármikor jogosult írásban nyilatkozni arról, hogy a bűncselekmény következtében milyen testi, lelki sérelmet szenvedett, milyen vagyoni hátrány érte, kíván-e polgári jogi igényt érvényesíteni, illetve kívánja-e a terhelt bűnösségének megállapítását és megbüntetését.

(3) A sértett az eljárás folyamán bármikor jogosult nyilatkozni arról, hogy a továbbiakban az eljárásban sértettként nem kíván részt venni. A nyilatkozat nem zárja ki, hogy az eljáró bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság a sértettet tanúként kihallgassa, és nem mentesít az (5) bekezdés a) pontjában foglalt kötelezettségek alól. A sértett a nyilatkozatot az eljárás bármely szakaszában írásban visszavonhatja.

(4) A sértett jogosult arra, hogy kérelmére értesítsék a sértettet érintő bűncselekménnyel összefüggésben

a) a letartóztatott terhelt szabadon bocsátásáról vagy szökéséről,

b) a végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt terhelt feltételesen vagy véglegesen történő szabadon bocsátásáról vagy szökéséről, illetve a szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakításáról,

c) az elzárásra ítélt terhelt szabadon bocsátásáról vagy szökéséről, illetve az elzárás végrehajtásának félbeszakításáról,

d) az előzetes kényszergyógykezelt elbocsátásáról vagy szökéséről,

e) a kényszergyógykezelt elbocsátásáról, engedély nélküli eltávozásáról, illetve adaptációs szabadságra bocsátásáról, valamint

f) javítóintézeti nevelés esetén a fiatalkorú ideiglenes vagy végleges elbocsátásáról, a javítóintézet engedély nélküli elhagyásáról, illetve a javítóintézeti nevelés félbeszakításáról.

(5) A sértett köteles

a) az eljárási cselekményeken – a szakértői vizsgálatot is ideértve – a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság rendelkezéseinek megfelelően az e törvényben meghatározottak szerint részt venni,

b) a postai úton történő kapcsolattartásra szolgáló elérhetőségét és – a változást követő három napon belül – ennek megváltozását a büntetőeljárást folytató bírósággal, ügyészséggel vagy nyomozó hatósággal közölni.

Sértetti jogutódlás

50. §

(1) Ha a sértett akár a büntetőeljárás megindítása előtt, akár azután meghal, helyébe egy hónapon belül hozzátartozója, törvényes képviselője vagy a sértett által jogszabály, illetve szerződés alapján eltartott személy léphet, és

a) a polgári jogi igény érvényesítését kivéve gyakorolhatja a sértettet megillető jogokat, ideértve a magánvádlóként, vagy pótmagánvádlóként történő fellépést, és

b) vonatkozik rá az 49. § (5) bekezdés b) pontjában meghatározott kötelezettség.

(2) Több fellépésre jogosult személy esetén az érintettek kijelölhetik maguk közül a sértetti jogokat gyakorló személyt. Megegyezés hiányában az a személy gyakorolhatja a sértett jogait, aki az eljárásban elsőként fellépett.

(3) Nem természetes személy sértett megszűnése esetén helyébe – a jogutódlás bekövetkeztétől számított egy hónapon belül – a jogutódja léphet.

A magánvádló

51. §

(1) A magánvádló az a sértett,

a) aki könnyű testi sértés, magántitok megsértése, levéltitok megsértése, rágalmazás, becsületsértés és kegyeletsértés, vagy

b) amely magántitok megsértése, levéltitok megsértése, rágalmazás és becsületsértés

esetén feljelentést tesz és a vádat képviseli, feltéve, hogy az elkövető magánindítványra büntethető.

(2) Kölcsönösen elkövetett könnyű testi sértés, rágalmazás és becsületsértés miatt az egyik sértett feljelentésére megindított eljárásban – a cselekmények személyi és szoros tárgyi összefüggése esetén – e törvény rendelkezései szerint magánindítványt előterjesztő másik sértett viszonvádlóként jár el. Ahol e törvény a magánvádlóról rendelkezik, ezen a viszonvádlót is érteni kell.

A pótmagánvádló

52. §

A pótmagánvádló az a sértett, aki vagy amely az e törvényben meghatározott esetekben közvádra üldözendő bűncselekmény miatt a vádat képviseli.

A magánfél

53. §

(1) Magánfél az a sértett, aki a bírósági eljárásban polgári jogi igényt érvényesít, akkor is, ha az erre vonatkozó szándékát a vádemelés előtt jelentette be.

(2) Polgári jogi igényként az

a) a kártérítésre,

b) a jogalap nélküli gazdagodás visszatérítésére,

c) a jogsértés abbahagyására, illetve a sérelmes helyzet megszüntetésére,

d) a sérelmes helyzetet megelőző, illetve az eredeti állapot helyreállítására

e) az a)−d) pont hatálya alá nem tartozó dolog átadására vagy pénz fizetésére,

irányuló követelés érvényesíthető, amely a vád tárgyává tett cselekmény közvetlen következtében keletkezett.

(3) A büntetőeljárásban nem érvényesíthető polgári jogi igényként a sérelemdíj iránti és az a követelés, amely bírósági eljárásban történő érvényesítését törvény kizárja.

(4) Ha a sértett vagy a magánfél meghalt, az örököse léphet fel magánfélként.

X. Fejezet
Az egyéb érdekelt

Az egyéb érdekelt fogalma

54. §

A 37−53. §-ban meghatározottakon kívül a büntetőeljárásban egyéb érdekeltként vehet részt az a természetes személy vagy nem természetes személy,

a) akinek, illetve amelynek a jogára vagy a jogos érdekére a büntetőeljárásban hozott határozat közvetlen hatással van, vagy

b) aki, illetve amely az őt érintő eljárási cselekménnyel összefüggésben az e törvényben meghatározott jogosultsággal vagy kötelezettséggel rendelkezik, így különösen a tanú és a szakértő.

Az egyéb érdekelt jogai és kötelezettségei

55. §

(1) Az egyéb érdekelt jogosult arra, hogy az őt érintő körben

a) bizonyítékot terjesszen elő, indítványt és észrevételt tegyen,

b) a tárgyaláson és nyilvános ülésen részt vegyen,

c) a büntetőeljárási jogairól és kötelességeiről a bíróságtól, az ügyészségtől és a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon,

d) jogorvoslattal éljen,

e) az eljárás ügyiratait – az e törvényben meghatározott kivételekkel – megismerje,

f) segítő közreműködését vegye igénybe.

(2) Az az egyéb érdekelt, aki vagy amely

a) elkobozható dolog tulajdonosa,

b) olyan vagyonnal rendelkezik, amelyre vagyonelkobzás rendelhető el, vagy

c) olyan elektronikus adattal rendelkezésre jogosult, amelynek végleges hozzáférhetetlenné tétele rendelhető el,
jogosult arra, hogy a tulajdonában álló dolgot, a vagyonát vagy a rendelkezése alatt álló elektronikus adatot érintő kényszerintézkedés okát és ennek változását megismerje, valamint a bíróság előtt tanúként vallomást tegyen.

(3) Ha a bíróság a (2) bekezdés esetében az elkobzást, vagyonelkobzást, illetve elektronikus adat hozzáférhetetlenné tételét elrendeli, az egyéb érdekelt az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően igényét egyéb törvényes úton érvényesítheti.

(4) Az egyéb érdekelt köteles arra, hogy az eljárási cselekményeken a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság rendelkezéseinek megfelelően az e törvényben meghatározottak szerint részt vegyen.

XI. Fejezet
Büntetőeljárási cselekvőképesség

A terhelt büntetőeljárási cselekvőképessége

56. §

A terhelt a büntetőeljárásban személyesen vagy – ha e törvény személyes eljárási kötelezettséget nem ír elő – védője útján a polgári jog szabályai szerinti cselekvőképességétől függetlenül eljárhat.

A sértett és az egyéb érdekelt büntetőeljárási cselekvőképessége

57. §

(1) A sértett és az egyéb érdekelt személyesen vagy – ha e törvény személyes eljárási kötelezettséget nem ír elő – meghatalmazott képviselője útján eljárhat, ha

a) a polgári jog szabályai szerint teljes cselekvőképességgel rendelkezik, vagy

b) olyan cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú, akinek a polgári jog szabályai szerinti cselekvőképessége az eljárás tárgyára, illetve az egyes eljárási cselekményekre kiterjedő hatállyal nincs korlátozva.

(2) Személyesen vagy – ha e törvény személyes eljárási kötelezettséget nem ír elő, – meghatalmazott képviselője útján akkor is eljárhat

a) a sértett a jóvátételhez szükséges hozzájárulás kérdésében, ha a jóvátétel tárgyáról,

b) az egyéb érdekelt a lefoglalt dologgal és adattal, zár alá vett vagyonnal, valamint az ideiglenes hozzáférhetetlenné tétellel érintett elektronikus adattal összefüggésben, ha a dologról, adatról, és vagyonról

c) az 55. § (2) bekezdése alapján eljáró egyéb érdekelt, ha az ott meghatározott a dologról, adatról, és vagyonról

a polgári jog szabályai szerint érvényesen rendelkezhet.

(3) A tanúvallomás megtagadásának kérdésében a polgári jog szabályai szerint korlátozottan cselekvőképes kiskorú is személyesen jár el, e nyilatkozatának megtétele előtt biztosítani kell számára, hogy törvényes képviselőjével egyeztethessen.

(4) A sértett és az egyéb érdekelt nevében – ha e törvény személyes eljárási kötelezettséget nem ír elő, – törvényes képviselője jár el, ha

a) nincs büntetőeljárási cselekvőképessége,

b) részére a cselekvőképessége érintése nélkül rendeltek törvényes képviselőt, kivéve, ha személyesen vagy meghatalmazottja útján fellép, vagy

c) nem természetes személy.

A magánfél eljárási cselekvőképessége

58. §

A magánfél eljárási cselekvőképességére a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályai irányadók.

A büntetőeljárási cselekvőképesség vizsgálata

59. §

(1) A büntetőeljárásban részt vevő személyek büntetőeljárási cselekvőképességét, valamint a törvényes képviselőnek és a támogatónak ezt a minőségét, ha ezek iránt kétség merül fel, a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja. A bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja azt is, hogy a törvényes képviselőnek az eljárási cselekményekhez esetleg szükséges külön felhatalmazása igazolva van-e.

(2) A büntetőeljárási cselekvőképesség, a törvényes képviselet, a támogatói minőség, illetve a felhatalmazás igazolása nem szükséges, ha az köztudomású, vagy ha arról a bíróságnak, az ügyészségnek, illetve a nyomozó hatóságnak hivatalos tudomása van.

A törvényes képviselő jogállása

60. §

(1) A terhelt törvényes képviselője a büntetőeljárásban segítőként vesz részt, a jelenléti, észrevételezési, felvilágosítás-kérési, indítványtételi, ügyirat-megismerési valamint jogorvoslati jogára a védő jogai irányadók.

(2) A terhelt törvényes képviselőjét értesíteni kell a terhelt részére küldött idézésekről és értesítésekről, illetve a védővel közölt határozatokat vele is közölni kell.

(3) A sértett és egyéb érdekelt törvényes képviselője a képviselt személy e törvény szerinti jogait gyakorolhatja.

Az ügygondnok

61. §

(1) Az eljárást folytató bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság ügygondnokot rendel ki, ha

a) a törvényes képviselő a bűncselekményt az általa képviselt terhelttel együtt követte el,

b) a törvényes képviselő érdekei az általa képviselt személy érdekeivel ellentétesek,

c) a fiatalkorú terheltnek, illetve a polgári jog szabályai szerint teljes cselekvőképességgel nem rendelkező sértettnek vagy egyéb érdekeltnek nincs törvényes képviselője vagy a törvényes képviselő személye nem állapítható meg,

d) a törvényes képviselő a jogainak gyakorlásában akadályozva van, vagy

e) az ismeretlen helyen tartózkodó sértettnek vagy egyéb érdekeltnek nincs sem törvényes képviselője, sem meghatalmazott képviselője.

(2) A bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság ügygondnokként ügyvédet vagy ügyvédi irodát rendelhet ki. A kirendelés hatályára a 46. § (1) bekezdését kell alkalmazni.

(3) Az (1) bekezdés a) és b) pontja esetén a vádemelés előtt az ügyész, a vádemelés után a bíróság az ügygondnok kirendeléséig a törvényes képviselőt kizárhatja az eljárásból.

(4) Ha az ügygondnok kirendelésére okot adó körülmény az eljárás folyamán megszűnik, a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság az ügygondnokot a kirendelés alól felmenti.

(5) Az ügygondnokot a büntetőeljárásban – a (6) bekezdésben foglalt kivételekkel – a törvényes képviselő jogállása illeti meg.

(6) Az ügygondnok a képviselt személy e törvényben biztosított jogáról nem mondhat le, közvetítői eljáráshoz, magatartási szabály vagy kötelezettség előírásához nem járulhat hozzá, kivéve, ha ezzel az általa képviselt személyt nyilvánvaló károsodástól óvja meg,

XII. Fejezet
A segítők

A segítők meghatározása

62. §

A terhelt, a sértett és az egyéb érdekelt e törvény szerinti jogainak és jogos érdekeinek képviselete, illetve védelme, valamint az e törvény szerinti jogok gyakorlásának vagy kötelezettségek teljesítésének elősegítése érdekében a büntetőeljárásban segítőként vehet részt:

a) a törvényes képviselő,
b) a terhelt nagykorú hozzátartozója,
c) a konzuli tisztviselő,
d) a kényszergyógykezeléssel érintett terhelt házastársa vagy élettársa,
e) a kiskorú, fiatalkorú gondozását ellátó nagykorú személy,
f) a meghatalmazott képviselő,
g) a támogató,
h) a sértett által megjelölt nagykorú személy,
i) a tanú érdekében eljáró ügyvéd,
j) a kutatással érintett által megbízott, vagy a kutatáson jelenlévő az ügyben nem érdekelt nagykorú személy,
k) a motozás alá vont által megjelölt nagykorú személy.

A meghatalmazott képviselő

63. §

(1) A sértett és az egyéb érdekelt helyett – ha e törvény nem ír elő személyes közreműködési kötelezettséget – az általa vagy a törvényes képviselője által meghatalmazott képviselő is eljárhat.

(2) A meghatalmazott képviselő a képviselt személy e törvény szerinti jogait gyakorolhatja.

(3) A magánfél meghatalmazott képviselőjére a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályai irányadók.

(4) A büntetőeljárásban meghatalmazott képviselőként

a) az ügyvéd és az ügyvédi iroda,
b) a sértett és az egyéb érdekelt hozzátartozója,
c) közigazgatási szerv, egyéb költségvetési szerv vezetője vagy gazdálkodó szervezet alkalmazottja,
d) az önkormányzati szerv alkalmazottja, valamint az önkormányzati szerv szervezeti és működési szabályzatában meghatározott tisztségviselő,
e) sértettek vagy sértettek egyes csoportjainak érdekképviseletére létrehozott közhasznú szervezet,

f) jogszabályban erre feljogosított személy
járhat el.

(5) A meghatalmazott ügyvéd vagy ügyvédi iroda a helyettesítésével más ügyvédet vagy ügyvédi irodát is meghatalmazhat.

(6) Nem lehet meghatalmazott képviselő:

a) aki tizennyolcadik életévét még nem töltötte be,

b) akivel szemben a bíróság jogerősen közügyektől eltiltást alkalmazott, ennek tartama alatt, vagy c) akit a bíróság jogerősen gondnokság alá helyezett.

(7) Ügyvédjelölt meghatalmazott képviselőként a törvényszék elsőfokú hatáskörébe tartozó ügyekben, valamint az ítélőtábla és a Kúria előtt – az ügyiratok megismerése kivételével – nem járhat el.

64. §

(1) A meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni vagy jegyzőkönyvbe kell mondani. Az ügyvédnek adott meghatalmazás igazolásáról jogszabály eltérően rendelkezhet.

(2) A meghatalmazott képviselő köteles eredeti meghatalmazását vagy annak hitelesített másolatát első beadványához mellékelni, vagy ha erre később kerül sor, első jelentkezése alkalmával az iratokhoz csatolás végett az eljárást folytató bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak átadni.

(3) A meghatalmazás korlátozása csak annyiban hatályos, amennyiben az magából a meghatalmazásból kitűnik.

65. §

(1) A jogi segítségnyújtásról szóló törvény alapján a sértett vagy az egyéb érdekelt kérelmezheti a pártfogó ügyvédi képviseletet.

(2) Ha a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság észleli, hogy a pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezésének feltételei a sértett vagy az egyéb érdekelt esetében fennállnak, e személyt tájékoztatja arról, hogy pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezését a jogi segítségnyújtásról szóló törvény alapján kérheti.

A támogató

66. §

A sértett és az egyéb érdekelt (a továbbiakban együtt: támogatott személy) részére a gyámhatóság által kirendelt támogató a törvény szerinti cselekvőképességet nem érintő támogatott döntéshozatal elősegítése érdekében a büntetőeljárásban részt vehet.

67. §

(1) A támogató

a) a támogatott személlyel egyidejűleg valamennyi eljárási cselekménynél – ideértve a zárt tárgyalást is – jelen lehet, távolléte azonban az eljárási cselekmény elvégzésének, valamint a büntetőeljárás folytatásának nem akadálya,

b) egyeztethet a támogatott személlyel az e törvény szerinti nyilatkozat megtételének elősegítése érdekében az eljárási cselekmény rendjét meg nem zavaró módon,

c) a támogatott személy helyett az e törvény szerinti nyilatkozatot nem tehet.

(2) A támogató eljárási cselekményen való jelenlétéről a támogatott személy gondoskodik.

(3) A támogató büntetőeljárásban történő részvételével kapcsolatban felmerült költségeket a támogatott személy előlegezi és viseli.

(4) A támogatói minőséget igazoló gyámhatósági határozatot vagy tanúsítványt az első olyan eljárási cselekménynél kell a bíróságnak, az ügyészségnek, vagy a nyomozó hatóságnak bemutatni, amelyen a támogatott személy a támogatóval együtt megjelenik.

68. §

(1) A büntetőeljárásban a támogató nem vehet részt, ha

a) a büntetőeljárás olyan résztvevője, valamint ennek olyan segítője, akinek érdekei a támogatott személlyel ellentétesek,

b) az ügyben bíróként, ügyészként vagy a nyomozó hatóság tagjaként járt vagy jár el, valamint ezek hozzátartozója,

c) az ügyben védőként, tanúként vagy szakértőként vesz, vagy vett részt,

d) ez az eljárás érdekeit egyébként sérti.

(2) A támogató kizárásáról az a bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság határoz, amely előtt az eljárás folyik. E határozat ellen a támogató és a támogatott személy önálló jogorvoslattal élhet.

(3) Ha a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a támogatót a büntetőeljárásból kizárta, vagy a támogató és a támogatott személy között az (1) bekezdésben meghatározottakon kívül érdekellentétet észlel, erről a támogatott tájékoztatásával egyidejűleg haladéktalanul értesíti a gyámhatóságot.

NEGYEDIK RÉSZ
AZ ELJÁRÁSI CSELEKMÉNYEKRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

XIII. Fejezet
A büntetőeljárásban részt vevő személyek joggyakorlásának elősegítése

Tájékoztatás, figyelmeztetés, kapcsolattartás

69. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság – e törvény eltérő rendelkezésének hiányában – a büntetőeljárásban részt vevő személyt az őt érintő eljárási cselekményt megelőzően a jogairól tájékoztatja, és a kötelezettségeire figyelmezteti.

(2) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a büntetőeljárásban részt vevő személlyel történő kapcsolattartás során törekszik arra, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy a vele közölteket megértse és magát megértesse.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott cél elérése érdekében a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a kapcsolattartás során

a) egyszerűen és közérthetően fogalmaz,

b) figyelembe veszi a büntetőeljárásban részt vevő személy állapotát és személyes jellemzőit, valamint

c) meggyőződik arról, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy a vele szóban közölteket megértette-e, ennek hiányában a közlést megmagyarázza.

A polgári jogi igény érvényesítése

70. §

(1) A polgári jogi igény érvényesítésére a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályait kell alkalmazni az e törvényben meghatározott, és a büntetőeljárás jellegéből adódó eltérésekkel.

(2) A polgári jogi igény egyéb törvényes úton való érvényesítését nem zárja ki, hogy a sértett magánfélként nem lépett fel.

(3) Az ügyészség a polgári perrendtartásról szóló törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén érvényesíthet polgári jogi igényt.

(4) A terhelt a magánféllel szemben követelést nem érvényesíthet, beszámítási kifogással nem élhet.

(5) A bíróság nem hagyhatja jóvá a terhelt és a magánfél között létrejött egyezséget.

(6) Az elsőfokú eljárásban bejelentett polgári jogi igényt a másodfokú eljárásban nem lehet kiterjeszteni, és nem lehet felemelni annak összegét.

(7) A bíróság az ítéletnek a polgári jogi igényre vonatkozó részét nem nyilváníthatja előzetesen végrehajthatónak.

(8) A magánfél az eljárás folyamán bármikor maga is dönthet úgy, hogy az előterjesztett polgári jogi igényét a továbbiakban egyéb törvényes úton érvényesíti.

71. §

(1) A sértett a polgári jogi igényt az eljáró hatóságnál írásban terjesztheti elő. Ha a sértett a polgári jogi igényt az ügyészségnél vagy a nyomozó hatóságnál terjesztette elő, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság azt haladéktalanul továbbítja a bíróságnak.

(2) A polgári jogi igényben fel kell tüntetni

a) az ügyben eljárt ügyészség, illetve nyomozó hatóság megnevezését és az ügy számát,

b) azon terhelt ismert természetes személyazonosító adatait, akivel szemben a sértett polgári jogi igényt érvényesít,

c) a polgári jogi igénnyel érvényesíteni kívánt jogot,

d) a bíróság ítéleti rendelkezésére irányuló egyértelmű, határozott kérelmet, különösen a követelés összegét vagy mennyiségét,

e) az érvényesíteni kívánt jog és az ítéleti rendelkezésre irányuló kérelem alapjául szolgáló valamennyi tényt.

(3) A sértett a polgári jogi igényt az 511. § (2) bekezdés b) pontja esetében szóban is előadhatja, amelyet a bíróság a (2) bekezdésben foglaltak figyelembe vételével rögzít.

(4) A polgári jogi igény elutasításának azon az alapon nincs helye, hogy az előterjesztett polgári jogi igény a polgári perrendtartásról szóló törvénynek a keresetlevél tartalmára vonatkozó rendelkezéseitől eltérően csupán a (2) bekezdésben foglaltakat tartalmazza.

(5) A bíróság hivatalból figyelembe veszi az eljárás ügyiratait annak eldöntése során, hogy az előterjesztett polgári jogi igény az elbírálásra alkalmas-e. Hiánypótlásnak kizárólag az eljárás ügyirataiból nem pótolható hiányok esetén van helye.

(6) A sértett a polgári jogi igény érvényesítésének szándékát a vádemelés előtt is bejelentheti, a polgári jogi igény biztosítására zár alá vételnek azonban a vádemelés előtt csak akkor van helye, ha a bejelentés legalább a (2) bekezdés c)−e) pontjában foglaltakat tartalmazza. Az eljáró ügyészség, vagy nyomozó hatóság a sértettet erről, valamint az (1)−(3) bekezdésben foglaltakról a polgári jogi igény bejelentése esetén tájékoztatja.

72. §

Ha a zsarolás, a csalás, illetve az uzsora-bűncselekmény elkövetési tárgya olyan, a terhelt által lakott vagy a hozzájárulásával más személy által ingyenesen használt ingatlan, amelyben a bűncselekmény elkövetését megelőzően a sértett lakott, és a polgári jogi igény az ingatlannal kapcsolatos rendelkezési jogot vagy az ingatlan birtoklásának jogát is érinti, a sértett, illetve a

magánfél indítványában ideiglenes intézkedésként kérheti az ingatlan kiürítését és annak a sértett, illetve a magánfél birtokába bocsátását.

A költségkedvezmény

73. §

(1) A terhelt, valamint a természetes személy sértett és egyéb érdekelt jogai érvényesítésének megkönnyítésére költségkedvezményben részesíthető, ha jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt a bűnügyi költséget vagy annak egy részét nem képes viselni.

(2) Különösen indokolt esetben a nem természetes személy sértett és egyéb érdekelt is költségkedvezményben részesíthető, ha – különösen társasági formájára, profitorientáltságára, tagjainak pénzügyi teljesítőképességére és annak a lehetőségére figyelemmel, hogy utóbbiak biztosítani tudják-e az ehhez szükséges összeget – vagyoni helyzete az e törvény szerinti jogainak gyakorlását kizárja.

(3) A magánfelet megillető költségkedvezményre a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályai irányadók.

(4) Jogszabály meghatározhat olyan ügyet, amelyben a költségkedvezmény a terheltet, a sértettet, vagy az egyéb érdekeltet a jövedelmi és vagyoni helyzetétől függetlenül megilleti.

74. §

A költségkedvezmény

a) a terhelt esetén a kirendelt védő díjának és készkiadásának állam általi előlegezésére és viselésére,

b) a sértett és egyéb érdekelt esetén a pártfogó ügyvéd díjának és készkiadásának állam általi előlegezésére és viselésére,

c) a magánvádló esetén a pártfogó ügyvéd díjának és készkiadásának állam általi előlegezésére és a jogi segítségnyújtásról szóló törvényben meghatározott esetekben viselésére,

d) a pótmagánvádló esetén a büntetőügy iratairól kért egyszeri másolat kiadására vonatkozó illetékfeljegyzésre, továbbá a pártfogó ügyvéd díjának és készkiadásának állam általi előlegezésére és a jogi segítségnyújtásról szóló törvényben meghatározott esetekben viselésére

terjed ki.

75. §

(1) A költségkedvezményt a büntetőeljárásban részt vevő személy kérelmére jogszabályban meghatározottak szerint a jogi segítségnyújtó szolgálat engedélyezi. A kérelmet az eljárást folytató bírósághoz, ügyészséghez vagy nyomozó hatósághoz kell benyújtani.

(2) Ha a költségkedvezmény módosításának vagy visszavonásának lehet helye, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság tájékoztatja a jogi segítségnyújtó szolgálatot a költségkedvezmény alapjául szolgáló feltételek megváltozásáról.

A nyelvhasználat biztosítása

76. §

(1) Ha nem magyar anyanyelvű személy az eljárás során az anyanyelvét, − törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben − regionális vagy nemzetiségi anyanyelvét kívánja használni − lehetőleg a jogi szaknyelv megfelelő ismeretével rendelkező − tolmácsot kell igénybe venni.

(2) Ha az anyanyelv használata aránytalan nehézségbe ütközne, a magyar nyelvet nem ismerő személy által ismertként megjelölt más nyelv használatát kell tolmács útján biztosítani.

(3) Ha a kihallgatandó személy hallássérült, kérésére jelnyelvi tolmács közreműködésével kell kihallgatni, vagy a kihallgatás helyett írásbeli vallomást is tehet.

(4) Ha a kihallgatandó személy siketvak, kérésére jelnyelvi tolmács közreműködésével kell kihallgatni.

(5) Ha a kihallgatandó személy beszédfogyatékos, kérésére a kihallgatás helyett írásban tehet vallomást.

(6) Az e törvény szerint kézbesítendő ügyirat lefordításáról az a bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság gondoskodik, amelyik a határozatot meghozta, vagy az egyéb ügyiratot kibocsátotta.

(7) Törvény eltérő rendelkezése hiányában a kézbesítendő ügyiratot nem kell lefordítani, ha erről a címzett kifejezetten lemond.

Soron kívüli eljárás

77. §

(1) A büntetőeljárást soron kívül kell lefolytatni

a) ha a terhelt letartóztatásban van, távoltartás, vagy előzetes kényszergyógykezelés hatálya alatt áll,

b) ha abban különleges bánásmódot igénylő terhelt vagy sértett vesz részt, és

c) a Tizennyolcadik Rész szerinti megismételt eljárásban.

(2) Az eljárás soron kívüli lefolytatása során az (1) bekezdés szerinti sorrendet kell figyelembe venni.

XIV. Fejezet
Különleges bánásmódot igénylő személyek

A különleges bánásmód megállapítása és általános szabályai

78. §

(1) A terhelt, a védő, a természetes személy sértett és egyéb érdekelt különleges bánásmódot igénylő személynek minősül, ha személyes jellemzői alapján

a) a megértés, megértetés,

b) az e törvényben meghatározott jogok gyakorlása vagy kötelezettségek teljesítése, vagy

c) a büntetőeljárásban való hatékony részvétele

akadályozott vagy kizárt.

(2) A különleges bánásmódot megalapozó személyes jellemzők különösen:

a) az érintett személy életkora,

b) az érintett személy szellemi vagy fizikai állapota, fogyatékossága,

c) az eljárás tárgyát képező cselekmény jellege és körülményei, illetve

d) az érintett személynek a büntetőeljárásban részt vevő más személyhez fűződő viszonya.

(3) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság

a) a büntetőeljárásban részt vevő személlyel történő kapcsolatba kerüléstől kezdődően hivatalból vagy indítványra vizsgálja, hogy különleges bánásmódot igénylő személynek minősül-e,

b) a különleges bánásmód megállapításáról az ügy körülményeire tekintettel, egyéni értékelés alapján, szükség esetén szakértő alkalmazásával vagy – e törvényben meghatározottak szerint – pártfogó felügyelői vélemény beszerzése után dönt,

c) a különleges bánásmódot igénylő személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítését, kíméletét, védelmét biztosító intézkedéseket alkalmazhat, amelyekről az érintett személy indítványára, vagy hivatalból dönt,

d) elrendelheti, hogy a különleges bánásmód megállapításának kezdeményezésével és vizsgálatával kapcsolatos ügyiratokat zártan kezeljék.

(4) A bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság a különleges bánásmódot igénylő személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése, kímélete, illetve védelme érdekében a különleges bánásmódot megalapozó személyes jellemzőknek megfelelő, azokkal arányban álló intézkedést alkalmaz. A különleges bánásmód körébe tartozó intézkedés alkalmazása, ha e törvény kivételt nem tesz, nem járhat az eljárás más résztvevője eljárási jogainak sérelmével.

(5) A különleges bánásmód megállapítása, valamint a különleges bánásmód körébe tartozó intézkedés alkalmazása ellen jogorvoslatnak nincs helye.

(6) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az érintett indítványára határozatot hoz a különleges bánásmód elutasításáról, valamint a különleges bánásmód körébe tartozó intézkedés elutasításáról, amely ellen az indítványozó élhet jogorvoslattal.

79. §

Külön döntés nélkül különleges bánásmódot igénylő személynek minősül a büntetőeljárásban résztvevő személy,

a) ha a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, a sértett és a terhelt abban az esetben is, ha a büntetőeljárás megindulásakor a tizennyolcadik életévét már betöltötte, de a bűncselekmény elkövetésekor még nem,

b) ellenkező bizonyításáig a súlyos lelki, szellemi, fizikai vagy érzékszervi fogyatékossága, elmebetegsége vagy kognitív zavara esetén,

c) ha a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértettje.

A különleges bánásmód visszautasítása

80. §

(1) A különleges bánásmódot igénylő személy a különleges bánásmód megállapítását, illetve a különleges bánásmód körébe tartozó egyes intézkedéseket visszautasíthatja.

(2) A különleges bánásmódot igénylő személy az e törvénynek az egyes eljárási cselekmények végrehajtására, illetve különleges bánásmód körébe tartozó intézkedés alkalmazására vonatkozó kötelező rendelkezéseit nem utasíthatja vissza.

(3) Az eljárás ügyirataiból egyértelműen ki kell derülnie annak, hogy az (1) bekezdés szerinti visszautasítás megfelelő tájékoztatást és figyelmeztetést követően történt.

A különleges bánásmód felülvizsgálata

81. §

(1) A személyes jellemzők megváltozása esetén a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság megállapíthatja, hogy a különleges bánásmód, vagy a különleges bánásmód körébe tartozó egyes intézkedések feltételei nem állnak fenn.

(2) Az (1) bekezdés szerinti határozat ellen a különleges bánásmódot igénylő személy jogorvoslattal élhet.

A különleges bánásmód körébe tartozó egyes intézkedések részleges korlátozása

82. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság más életének, testi épségének, egészségének, egyéb alapvető jogainak vagy a büntetőeljárás eredményességének közvetlen veszélyeztetettségéből fakadó sürgős szükség esetén – az e törvényben meghatározott kötelező rendelkezések kivételével – korlátozhatja a különleges bánásmód körébe tartozó egyes intézkedések alkalmazását.

(2) A különleges bánásmód körébe tartozó intézkedések részleges korlátozása kizárólag az (1) bekezdés szerinti cél eléréséhez szükséges mértékben és ideig rendelhető el.

(3) A részleges korlátozás okának megszűnése után a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a különleges bánásmód elmaradt intézkedéseit – ha azok természete lehetővé teszi – haladéktalanul pótolja.

(4) A különleges bánásmód körébe tartozó intézkedések részleges korlátozása ellen jogorvoslatnak nincs helye.

A különleges bánásmód körébe tartozó intézkedések

83. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a különleges bánásmódot igénylő személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése, kímélete érdekében az alábbi intézkedéseket teheti:

a) biztosítja, hogy a különleges bánásmódot igénylő személy hátrányos megkülönböztetés nélkül gyakorolhassa az e törvényben meghatározott jogait, illetve teljesíthesse kötelezettségeit,

b) fokozott körültekintéssel jár el a kapcsolattartás során,

c) fokozott védelemben részesíti a különleges bánásmódot igénylő személy magánéletét, személyének sérthetetlenségét és személyes adatait, különösen az egészségügyi adatait,

d) elősegíti, hogy a különleges bánásmódot igénylő személy segítő közreműködését vehesse igénybe,

e) az eljárási cselekmények tervezése és végrehajtása során a különleges bánásmódot igénylő személy személyes igényeinek figyelembe vételével jár el,

f) soron kívül folytatja le a különleges bánásmódot igénylő személyt érintő eljárást, illetve az egyes eljárási cselekményeket,

g) a különleges bánásmódot igénylő személy részvételét igénylő eljárási cselekményt úgy készíti elő, hogy az indokolatlan megismétlés nélkül elvégezhető legyen,

h) biztosítja, hogy a különleges bánásmódot igénylő személy az eljárási cselekmény során, valamint az eljárási cselekmény helyszínén a büntetőeljárásban résztvevő más személlyel szükségtelenül ne találkozzon, különösen, ha a különleges bánásmódot megalapozó személyes jellemzői más személlyel fennálló viszonyából fakadnak,

i) az eljárási cselekményt lehetőség szerint az erre szolgáló, vagy arra alkalmassá tett helyiségben hajtja végre,

j) audiovizuális felvételt készíthet a különleges bánásmódot igénylő személy részvételét igénylő eljárási cselekményről,

k) telekommunikációs eszköz útján biztosíthatja a jelenlétet az eljárási cselekményen.

(2) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a különleges bánásmódot igénylő személy jogérvényesítését, kíméletét biztosító egyéb, e törvény szerinti intézkedést is tehet.

84. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a különleges bánásmódot igénylő személyt védelemben részesíti,

a) ha a büntetőeljárásban történő részvételével összefüggésben élete, testi épsége, személyes szabadsága veszélyeztetett, illetve

b) annak biztosítása érdekében, hogy az e törvény szerinti jogait és kötelezettségeit megfélemlítés és befolyásolás nélküli gyakorolja, illetve teljesítse.

(2) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a különleges bánásmódot igénylő személy védelme érdekében a 83.§-ban meghatározott intézkedések mellett az alábbi intézkedéseket is alkalmazhatja:

a) ha e törvény kivételt nem tesz, telekommunikációs eszköz használata esetén elrendelheti a különleges bánásmódot igénylő személy személyazonosságának megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságok technikai eszközzel történő torzítását,

b) ha e törvény kivételt nem tesz, eljárási cselekményről hang-, vagy audiovizuális felvétel készítése esetén elrendelheti a különleges bánásmódot igénylő személy személyazonosságának megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságait technikai úton torzító másolat készítését,

c) az e törvényben foglaltak szerint korlátozhatja a terhelt és a védő jelenléti jogát az eljárási cselekményen,

d) korlátozhatja a különleges bánásmódot igénylő személy részvételével zajló eljárási cselekményen jelen lévő személyek kérdésfeltevési jogát, azzal, hogy csupán kérdés feltevésének indítványozását teszi lehetővé,

e) mellőzheti a különleges bánásmódot igénylő személy sértett vagy tanú szembesítését,

f) hivatalból is elrendelheti a különleges bánásmódot igénylő személy – ide nem értve a terhelt − személyes adatainak zárt kezelését,

g) a vádemelés előtt az eljárási cselekményt az e törvényben meghatározott esetekben nyomozás bíró jelenlétében hajtja végre,

h) kezdeményezi a különleges bánásmódot igénylő személy vonatkozásában személyi védelem elrendelését,

i) a különleges bánásmódot igénylő sértettet vagy tanút különösen védett tanúvá nyilvánítja, illetve azt kezdeményezi,

j) kezdeményezi a különleges bánásmódot igénylő terhelt, sértett, tanú Védelmi Programban részvételére irányuló megállapodás megkötését.

(3) A bíróság a különleges bánásmódot igénylő személy védelme érdekében a tárgyalásról vagy annak meghatározott részéről a nyilvánosságot kizárhatja.

(4) A különleges bánásmódot igénylő személy védelmét biztosító intézkedés alkalmazása esetén a különleges bánásmód megállapításának kezdeményezésével és vizsgálatával kapcsolatos ügyiratokat zártan kell kezelni.

A különleges bánásmód körébe tartozó intézkedések különös szabályai

85. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a tizennyolcadik életévét be nem töltött terhelt, sértett vagy tanú jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete érdekében az érintett részvételét igénylő eljárási cselekmény esetén

a) audiovizuális felvételt készít,

b) elrendelheti, hogy az eljárási cselekményen igazságügyi pszichológus szakértő is jelen legyen,

c) a büntetőeljárással összefüggésben biztosítja az Alaptörvényben, az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett gyermek jogairól szóló egyezményben, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben és más törvényekben megfogalmazott, gyermeket megillető jogok hatékony érvényesülését.

(2) A tizennyolcadik életévét be nem töltött terhelt, sértett és tanú vallomása műszeres vallomásellenőrzéssel nem vizsgálható.

(3) A tizennyolcadik életévét be nem töltött sértett vagy tanú szembesítése csak az érintett hozzájárulásával rendelhető el.

86. §

(1) Tizennegyedik életévét be nem töltött sértett, tanú vagy egyéb érdekelt részvételét igénylő eljárási cselekmény esetén

a) az eljárási cselekmény végrehajtására csak akkor kerülhet sor, ha az attól várható bizonyíték mással nem pótolható,

b) az eljárási cselekményt az erre szolgáló vagy arra alkalmassá tett helyiségben kell végrehajtani, kivéve, ha az eljárási cselekmény ott nem hajtható végre, vagy a különleges bánásmódot igénylő személy kímélete és védelme más módon is biztosítható,

c) a nyomozás során a nyomozó hatóság biztosítja, hogy az eljárási cselekményt minden alkalommal ugyanazon személy hajtsa végre, ha ez az eljárási cselekmény eredményességét nem veszélyezteti.

d) a vádemelés előtt az ügyészség indítványára az eljárási cselekményt a nyomozás bíró részvételével foganatosítják.

(2) Ha a tizennegyedik életévét be nem töltött sértett vagy tanú kihallgatására az (1) bekezdés d) pontja alapján került sor, a sértett vagy a tanú a tárgyaláson csak akkor hallgatható ki, ha az ügyész, a terhelt vagy a védő kérdés feltevését indítványozta, és a bíróság az indítványnak helyt adott.

(3) Tizennegyedik életévét be nem töltött sértett, illetve tanú szembesítése nem rendelhető el.

(4) Tizennegyedik életévét be nem töltött sértett, illetve tanú részvételét igénylő eljárási cselekményen

a) a terhelt és a védő jelenléte csak telekommunikációs eszköz útján biztosítható, illetve

b) a vádemelés után a bíróság kiküldött vagy megkeresett bíró útján járhat el,

c) a telekommunikációs eszköz használata során biztosítani kell, hogy a különleges bánásmódot igénylő személy kizárólag az eljárást folytató bírót, ügyészt, vagy nyomozó hatóság tagját láthassa.

87. §

(1) A 79. § c) pontja alapján különleges bánásmódot igénylő sértett esetén a nyomozás során

a) a sértettet tanúként csak a vele azonos nemű személy hallgathatja ki, illetve a sértett jelenlétével zajló más eljárási cselekményen az eljáró hatóság részéről a sértettel azonos nemű személynek is jelen kell lennie, valamint

b) a nyomozó hatóság biztosítja, hogy a sértett részvételét igénylő eljárási cselekményt minden alkalommal ugyanazon személy hajtsa végre,

ha ehhez a sértett hozzájárul, és az eljárási cselekmény eredményességét nem veszélyezteti.

(2) A 79. § c) pontja alapján különleges bánásmódot igénylő sértett szembesítése csak a sértett hozzájárulásával rendelhető el.

(3) Ha a 79. § c) pontja alapján különleges bánásmódot igénylő sértett a tizennyolcadik életévét nem töltötte be,

a) az eljárási cselekményt az erre szolgáló vagy arra alkalmassá tett helyiségben kell végrehajtani, kivéve, ha az eljárási cselekmény ott nem hajtható végre, vagy a sértett védelme más módon is biztosítható,

b) a sértett részvételét igénylő eljárási cselekményen a terhelt és a védő jelenléte csak telekommunikációs eszköz útján biztosítható,

c) a vádemelés után a bíróság kiküldött vagy megkeresett bíró útján járhat el,

d) a telekommunikációs eszköz alkalmazása során biztosítani kell, hogy a sértett kizárólag az eljárást folytató bírót, ügyészt, vagy nyomozó hatóság tagját láthassa,

e) a sértett részvételét igénylő eljárási cselekményen a jelen lévő személyek kérdésfeltevési joga korlátozott, csak indítványozhatják kérdés feltevését,

f) a nyilvánosságot ki kell zárni a tárgyalásnak arról a részéről, ahol a sértett részvétele az eljárási cselekményen kötelező.

Különösen védett tanú

88. §

(1) A bíróság a különleges bánásmódot igénylő tanú vagy az ügyészség indítványára különösen védett tanúvá nyilváníthatja a különleges bánásmódot igénylő tanút, ha

a) vallomása kiemelkedő súlyú ügy lényeges körülményeire vonatkozik,

b) a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható és

c) személyének felfedése esetén a tanú vagy hozzátartozója élete, testi épsége vagy személyes szabadsága súlyos fenyegetésnek lenne kitéve.

(2) A bíróság különösen védett tanúvá nyilvánítást elrendelő határozata ellen fellebbezésnek nincs helye, az indítvány elutasítása ellen az ügyészség és a tanú jelenthet be fellebbezést.

(3) A különösen védett tanúvá nyilvánítás indítványozásával kapcsolatos ügyiratokat az indítvány elbírálásáig az eljárás ügyiratai között zártan kell kezelni. Ha a bíróság a különösen védett tanúvá nyilvánítást elrendeli − e Fejezet eltérő rendelkezése hiányában − a különösen védett tanúvá nyilvánítás indítványozásával, a különösen védett tanú részvételével a különösen védett tanúvá nyilvánítás előtt foganatosított eljárási cselekményekkel, és a különösen védett tanú részvételével foganatosított eljárási cselekményekkel kapcsolatos ügyiratokat az eljárás ügyiratai között zártan kell kezelni.

(4) Ha a terhelt különösen védett tanú tanúkénti kihallgatását indítványozza, a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a bizonyítási indítványt elutasítja.

89. §

(1) A bíróság hivatalból vagy indítványra a különösen védett tanúvá nyilvánítást megszünteti,

a) a különösen védett tanú indítványára,

b) ha a különösen védett tanúvá nyilvánítás feltételei nem állnak fenn, vagy

c) ha a különösen védett tanú olyan magatartást tanúsít, amely a különösen védett tanú intézményével nyilvánvalóan összeegyeztethetetlen.

(2) A különösen védett tanúvá nyilvánítás megszüntetését

a) az (1) bekezdés a) pontja esetén a különösen védett tanú,

b) az (1) bekezdés b) pontja esetén az ügyészség,

c) az (1) bekezdés c) pontja esetén az ügyészség és a terhelt indítványozhatja.

(3) Az indítvány elutasítása, valamint az (1) bekezdés a) pontja esetén a bíróság különösen védett tanúvá nyilvánítást megszüntető határozata ellen fellebbezésnek nincs helye. Az (1) bekezdés b) és c) pontja esetén a bíróság határozata ellen az indítványt előterjesztő ügyészség, és az indítványt előterjesztő terhelt jelenthet be fellebbezést.

(4) A különösen védett tanúvá nyilvánítás megszüntetésével együtt, a bíróság a különösen védett tanúvá nyilvánítással kapcsolatos ügyiratok zárt kezelését is megszünteti.

90. §

(1) A vádemelés előtt a különösen védett tanú részvételét igénylő

a) eljárási cselekményt az ügyészség indítványára a nyomozási bíró folytatja le,

b) eljárási cselekményen kizárólag a

ba) a nyomozási bíró, az ügyész, a nyomozó hatóság tagja,

bb) a jegyzőkönyvvezető, indokolt esetben a tolmács,

bc) a tanú érdekében eljáró ügyvéd, és

bd) az eljárási cselekménnyel szükségszerűen érintett más személy

lehet jelen.

(2) A vádemelés után a bíróság a különösen védett tanú részvételét igénylő

a) eljárási cselekményt megkeresett, vagy kiküldött bíró útján folytathatja le, amelyen a terhelt és a védő nem vehet részt, vagy

b) eljárási cselekményen a tanú jelenlétét telekommunikációs eszköz útján biztosítja, ebben az esetben

ba) a tanú személyazonosságának megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságokat technikai eszközzel torzítani kell, és

bb) a jelen lévő személyek kérdésfeltevési joga korlátozott, csupán indítványozhatják kérdés feltevését.

(3) Ha a különösen védett tanú kihallgatására az (1) bekezdés a) pontja alapján került sor, a tárgyaláson csak akkor hallgatható ki, ha a különösen védett tanúhoz az ügyészség, a terhelt vagy a védő kérdés feltevését indítványozta, és a bíróság az indítványnak helyt adott.

(4) A különösen védett tanú bírósági kihallgatása során fel kell tárni és ellenőrizni kell a tanú szavahihetőségét, tudomásának megbízható voltát, és azokat a körülményeket, amelyek vallomása hitelt érdemlőségét befolyásolhatják. Az így szerzett adatokat a kihallgatásról készült jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(5) A különösen védett tanú részvételét igénylő eljárási cselekményről készült jegyzőkönyvről kivonatot kell készíteni, amelyben az eljárási cselekményen, illetve telekommunikációs eszköz használata esetén az elkülönített helyiségben jelenlévő a tanú, a tanú érdekében eljáró ügyvéd, a jegyzőkönyvvezető, illetve a tolmács személyes adatai nem tüntethetők fel.

(6) Az eljárási cselekményt folytató bíró, ügyész vagy nyomozó hatóság tagja gondoskodik arról, hogy a különösen védett tanú személyére és tartózkodási helyére az eljárási cselekményről készült jegyzőkönyv kivonata alapján ne lehessen következtetni.

(7) Ha a különösen védett tanú részvételét igénylő eljárási cselekményről hang-, vagy audiovizuális felvétel készül, az (5) bekezdésben meghatározott személyek személyazonosságának megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságait technikai úton torzító másolatot kell készíteni.

(8) Az eljárás ügyirataihoz csak a különösen védett tanú részvételét igénylő eljárási cselekményről készült jegyzőkönyv kivonata, és a (7) bekezdés szerinti torzított felvétel csatolható.

91. §

Ha az ügyészség különösen védett tanú vallomását, vagy a részvételével foganatosított más eljárási cselekmény eredményét kívánja bizonyítási eszközként felhasználni, a bíróság figyelmezteti a terheltet és védőjét, hogy

a) a különösen védett tanúvá nyilvánítás megszüntetését kizárólag a 89. § (1) bekezdés c) pontja esetén indítványozhatják,

b) a különösen védett tanúhoz kérdések feltevését indítványozhatják, azonban a kérdések közvetlenül nem irányulhatnak a különösen védett tanú személyének és tartózkodási helyének felfedésére.

Személyi védelem

92. §

(1) Az eljárást folytató bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság hivatalból vagy indítványra kezdeményezheti, hogy a terhelt, a védő, a sértett, az egyéb érdekelt, a sértett és az egyéb érdekelt

segítője, továbbá a tanú, a szakértő, a szaktanácsadó és a tolmács, illetve a felsoroltak valamelyikére tekintettel más személy jogszabályban meghatározott személyi védelemben részesüljön.

(2) A bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság és a büntetés-végrehajtási intézet állományába tartozó személy, illetve rájuk tekintettel más személy személyi védelmét a bíróság elnöke, az ügyészség, illetőleg a nyomozó hatóság vezetője és a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka kezdeményezheti.

(3) A személyi védelem kezdeményezésére irányuló indítványt az (1) bekezdésben felsoroltak az eljárást folytató bíróságnál, ügyészségnél, vagy nyomozó hatóságnál terjeszthetik elő.

(4) A bíróság, ügyészség, illetve a nyomozó hatóság az előterjesztéstől számított nyolc napon belül dönt a kezdeményezés tárgyában, az indítvány elutasításáról határozatot hoz és azt az indítvány előterjesztőjének kézbesíti. Az ugyanazon indítványozó által azonos taralommal, ismételten előterjesztett indítvány elbírására mellőzhető.

(5) A személyi védelemre vonatkozó ügyiratokat az indítvány, az azt elutasító határozat, valamint a személyi védelem elrendelése és megszüntetése tárgyában hozott döntés kivételével zártan kell kezelni.

A Védelmi Programban részt vevő személyek

93. §

A jogszabályban meghatározott Védelmi Programban részt vevő terhelt, sértett, illetve tanú büntetőeljárási jogait és kötelezettségeit a Védelmi Programban való részvétele nem érinti, a Védelmi Programban részt vevő személy esetén e törvény rendelkezéseit a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

a) a Védelmi Programban részt vevő személyt a védelmet ellátó szerv útján kell idézni, illetve értesíteni, az ilyen személy részére kézbesítendő ügyiratot csak a védelmet ellátó szerv útján lehet kézbesíteni,

b) a Védelmi Programban részt vevő személy a büntetőeljárásban az eredeti természetes személyazonosító adatait közli, a lakóhelyének, illetőleg a tartózkodási helyének közlése helyett a védelmet ellátó szerv címét jelöli meg,

c) a Védelmi Programban részt vevő személy személyes adatait zártan kell kezelni,

d) a Védelmi Programban részt vevő személy zártan kezelt személyes adatait és az ilyen adatait tartalmazó ügyiratokat csak az ismerheti meg, illetve arról csak annak adható felvilágosítás, akinek a részére a védelmet ellátó szerv ezt engedélyezte,

e) a Védelmi Programban részt vevő személy megjelenésével, illetve közreműködésével felmerült költség nem minősül bűnügyi költségnek,

f) a tanú és a terhelt megtagadhatja a vallomást olyan adatra nézve, amelynek ismeretében az új személyazonosságára, az új lakóhelyére, illetőleg tartózkodási helyére lehet következtetni.

XV. Fejezet
A büntetőeljárásban kezelt adatok védelme

Az adatkezelés jogalapja és az adatvédelem

94. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a büntetőeljárás lefolytatása céljából megismerheti és kezelheti az olyan személyes adatot, amely az e törvényben meghatározott feladatainak teljesítéséhez szükséges.

(2) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a büntetőeljárás lefolytatása céljából – jogszabály által meghatározott módon és körben – megismerheti és kezelheti az olyan, törvény

alapján védett titkot és hivatás gyakorlásához kötött titkot (a továbbiakban együtt: védett adat), amely e törvényben meghatározott feladatainak teljesítéséhez szükséges.

95. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság gondoskodik arról, hogy a büntetőeljárás során kezelt védett adat szükségtelenül ne kerüljön nyilvánosságra, ne juthasson illetéktelen személy tudomására, és a személyes adat védelme biztosított legyen.

(2) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság kizárólag e törvény rendelkezései szerint teheti lehetővé a büntetőeljárás során kezelt személyes adat és védett adat megismerését.

(3) Ha az érintett adatkörre vonatkozó jogszabály másképp nem rendelkezik, a büntetőeljárásban részt vevő személyek az e törvény rendelkezései alapján megismert személyes adatot és védett adatot e törvény szerinti jogaik gyakorlásához vagy kötelezettségeik teljesítéséhez szükséges mértékben és ideig kezelhetik.

(4) A büntetőeljárás során kezelt személyes adatok és védett adatok kizárólag e törvény rendelkezései szerint törölhetők.

(5) A büntetőeljárás során megismert személyes adatok – egyedi azonosításra alkalmatlan módon – statisztikai célra felhasználhatók.

A személyes adatok zárt kezelése

96. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság indítványra elrendeli, hogy a sértett, az egyéb érdekelt vagy ezek segítőjének a nevét, születési nevét, születési helyét és idejét, anyja nevét, állampolgárságát, személyazonosító okmányának számát, lakóhelyét, tartózkodási helyét, kézbesítési címét, illetve elektronikus elérhetőségét zártan kezeljék (a továbbiakban: zárt adatkezelés).

(2) Az indítványt a sértett, az egyéb érdekelt vagy ezek segítője terjesztheti elő. Az indítványban meg kell jelölni, hogy a zárt adatkezelés az indítványozó mely személyes adataira terjedjen ki.

(3) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság különleges bánásmódot igénylő személy védelme érdekében a zárt adatkezelést hivatalból is elrendelheti.

(4) A zártan kezelt személyes adatot csak az ügyben eljáró bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság kezelheti, és azokat az érintett hozzájárulása nélkül csak az ügyben eljáró bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság részére lehet továbbítani. Az eljárást folytató bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság biztosítja, hogy a zártan kezelt személyes adat az eljárás egyéb adataiból se váljon megismerhetővé.

(5) A zárt adatkezelés elrendelését követően az eljárást folytató bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság

a) az indítványozó zártan kezelt személyes adatait tartalmazó ügyiratot, illetve bizonyítási eszközt zártan kezeli,

b) az indítványozó személyazonosságát az azonosításra alkalmas iratok megtekintésével állapítja meg, illetve

c) a zárt adatkezelést csak az indítványozó beleegyezésével szüntetheti meg.

(6) Az (5) bekezdés a) pontja alapján zártan kezelt ügyirat zárt adatkezeléssel nem érintett részének megismerését az általános szabályok szerint kell biztosítani, így különösen az ügyiratról készült olyan kivonattal, amely a zártan kezelt személyes adatokat nem tartalmazza.

(7) A zárt adatkezelés nem akadálya annak, hogy a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság, ha az a büntetőeljárási feladatainak teljesítéséhez elengedhetetlen, a zártan kezelt egyes

személyes adatokat a büntetőeljárási feladattal közvetlenül érintett ügyiraton feltüntesse és a zárt adatkezeléssel érintett személy hozzájárulása nélkül továbbítsa.

(8) A (7) bekezdés alkalmazása esetén a büntetőeljárási feladat teljesítését követően a vádirat, az eljárást felfüggesztő vagy megszüntető határozat és az ügydöntő határozat kivételével az ilyen ügyiratot az (5) bekezdés a) pontja alapján zártan kell kezelni.

XVI. Fejezet
Az eljárás ügyiratainak megismerése és zárt kezelése

Az eljárás ügyiratainak megismerése

97. §

(1) Az eljárás ügyiratait

a) a terhelt a gyanúsított kihallgatását követően,

b) a sértett az őt érintő bűncselekménnyel összefüggésben és

c) az egyéb érdekelt az őt érintő körben

erre irányuló indítványra ismerheti meg.

(2) A megismerés joga az eljárás valamennyi ügyiratára kiterjed, ideértve a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság által beszerzett, illetve a büntetőeljárásban részt vevő személyek által benyújtott, valamint csatolt iratokat és a további bizonyítási eszközöket is.

(3) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárás ügyiratainak megismerését

a) a megvizsgálás lehetővé tételével,

b) erre irányuló külön indítvány vagy hozzájárulás esetén az ügyirat tartalmáról felvilágosítás adásával, tájékoztatás nyújtásával,

c) saját részre történő másolat vagy felvétel készítésének lehetővé tételével,

d) az ügyirat, valamint a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság által az ügyiratról készített kivonat vagy másolat kézbesítésével, illetve

e) jogszabályban meghatározott egyéb módon

biztosítja.

(4) A megismerés joga nem érinti az eljárás zártan kezelt ügyirataira vonatkozó külön rendelkezéseket, valamint az adatok zártan kezelésének kötelezettségét.

(5) A megismerés joga, illetve a (3) bekezdésben felsorolt valamely megismerési mód a bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság által egyedileg meghatározott ügyiratok tekintetében a nyomozás befejezéséig az eljárás érdekeire figyelemmel – e törvény eltérő rendelkezésének hiányában – korlátozható.

(6) A megismerés joga, illetve a megismerésnek a (3) bekezdés d) pontjában meghatározott módja nem korlátozható

a) az olyan eljárási cselekményről készült ügyirat vonatkozásában, amelyen az indítványozó, a védő indítványa esetén az általa védett terhelt, valamint a képviselő indítványa esetén a képviselt személy jelen volt, vagy e törvény rendelkezései szerint jelen lehetett és

b) a szakvélemény vonatkozásában.

(7) A megismerés – indítványnak megfelelő – biztosítása ellen nincs helye jogorvoslatnak. A megismerés korlátozásáról, valamint a (3) bekezdésben felsorolt valamely megismerési mód biztosítására irányuló indítvány elutasításáról hozott határozat ellen külön jogorvoslatnak van helye.

(8) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság – e törvény eltérő rendelkezésének hiányában – az indítvány előterjesztésétől számított tizenöt napon belül biztosítja az eljárás (2) bekezdés szerint meghatározott ügyiratai közül azoknak a megismerését, amelyek vonatkozásában a megismerést nem korlátozta.

98. §

(1) Bíróság, ügyészség, közjegyző, bírósági végrehajtó, pártfogó felügyelő, megelőző pártfogó felügyelő, nyomozó hatóság, közigazgatási hatóság, kormányzati ellenőrzési szerv a törvényben meghatározott feladata ellátásához szükséges mértékben és időtartamban megismerheti az eljárás ügyiratait. A megismerési jog a nyomozás befejezéséig az eljárás érdekeire figyelemmel korlátozható. A megismerés korlátozása ellen jogorvoslatnak nincs helye.

(2) Törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel vagy európai uniós jogi aktussal létrehozott szerv, a szerv ilyen jogforrásban meghatározott feladatainak ellátásához szükséges mértékben és időtartamban az (1) bekezdésben foglaltak szerint ismerheti meg az eljárás ügyiratait.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott megismerési jog nem érinti az eljárás zártan kezelt ügyirataira vonatkozó külön rendelkezéseket, a minősített adatok kezelésével kapcsolatos rendelkezéseket, valamint és az adatok zártan kezelésének kötelezettségét.

Az ügyiratok zárt kezelése

99. §

(1) A bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság az ügyiratok között elkülönítve, zártan kezeli az e törvényben meghatározott ügyiratot.

(2) A zártan kezelt ügyiratot az e törvény, valamint az ügyben eljáró bíróság, ügyészség eltérő rendelkezése hiányában, csak az eljárást folytató bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság ismerheti meg.

(3) Az ügyiratok zárt kezelése esetén az eljárást folytató bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság

a) biztosítja, hogy a zártan kezelt ügyiratok, illetve azok tartalma az eljárás egyéb ügyirataiból és adataiból ne váljanak megismerhetővé,

b) az ügyiratok megismerését oly módon biztosítja, hogy az ne eredményezze a zártan kezelt ügyiratok megismerését.

XVII. Fejezet
A minősített adat felhasználása

A minősített adat felhasználásának feltétele

100. §

A minősített adat kezelésének szabályai nem képezhetik akadályát annak, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személyek eljárási jogaikat gyakorolják, kötelezettségeiket teljesítsék.

A minősített adat felhasználása a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság által

101. §

(1) A büntetőeljárás során az eljárást folytató, továbbá az eljárásban részt vevő bíró, ügyész, vagy nyomozó hatóság tagja nemzetbiztonsági ellenőrzés, személyi biztonsági tanúsítvány, valamint titoktartási nyilatkozat és felhasználói engedély nélkül használhatja fel a büntetőeljárásban keletkezett, vagy a büntetőeljárással összefüggésben rendelkezésére bocsátott minősített adatot.

(2) A minősített adat felhasználása során az eljárást folytató, illetve az eljárásban részt vevő bíró, ügyész, vagy nyomozó hatóság tagjának rendelkezési jogosultsága feladatának végrehajtása céljából kiterjed

a) minősített adattal kapcsolatos ügyintézésre, a minősített adat feldolgozására,

b) minősített adat nyilvántartásával kapcsolatos valamennyi tevékenységre,
c) minősítés megismétlésére,
d) minősített adat birtokban tartására,
e) minősített adat másolására, sokszorosítására,
f) kivonat készítésére,
g) minősített adat fordítására,
h) a minősített adat szerven belüli átadására,
i) a szerven kívülre továbbítására, szállítására.

(3) A minősített adattal rendelkezésre jogosult az eljárást folytató, illetve az eljárásban részt vevő bíró, ügyész vagy a nyomozó hatóság tagjának további rendelkezési jogosultságot biztosíthat.

A minősített adat felhasználása a büntetőeljárásban részt vevő személyek által

102. §

(1) A büntetőeljárásban részt vevő személy nemzetbiztonsági ellenőrzés, személyi biztonsági tanúsítvány, titoktartási nyilatkozat és felhasználói engedély nélkül használhatja fel azt a minősített adatot, amelyet e törvény alapján általa megismerhető ügyirat tartalmaz.

(2) Az eljáró bíróság, ügyészség, illetőleg nyomozó hatóság az (1) bekezdés alapján minősített adat felhasználására jogosult személyt figyelmezteti, hogy a minősített adatot köteles megtartani, valamint arra, hogy a minősített adattal visszaélést a Btk. büntetni rendeli. A figyelmeztetést jegyzőkönyvbe kell foglalni.

(3) A minősített adat felhasználása során a büntetőeljárásban részt vevő személy felhasználási jogosultsága kiterjed

a) jogai gyakorlása, kötelezettsége teljesítése, vagy feladata végrehajtása érdekében történő ügyintézésre, feldolgozásra,

b) minősített adat birtokban tartására.

(4) A minősített adattal rendelkezésre jogosult a büntetőeljárásban részt vevő személy részére további rendelkezési jogosultságot biztosíthat.

XVIII. Fejezet
Tájékoztatás a büntetőeljárásról

A nyilvánosság tájékoztatásának általános szabályai

103. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság hiteles, pontos és gyors tájékoztatást nyújt a nyilvánosság számára az olyan büntetőeljárásról, amely a helyi, az országos vagy az európai közélet ügyeit, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményeket érinti.

(2) A tájékoztatást a nyomozás befejezéséig a nyomozó hatóság erre feljogosított tagja és az ügyészség, a bírósági eljárás során – a bíróság vádemelés előtti eljárását is ideértve – a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvényben erre feljogosított személy és az ügyészség nyújthatja.

(3) Aki az (1) bekezdésben meghatározott célból a bíróságtól, ügyészségtől vagy nyomozó hatóságtól tájékoztatást kér – ideértve a kép-, hang- vagy az audiovizuális felvétel készítésére vonatkozó engedélyt is –, indítványában köteles közölni a természetes személyazonosító adatait és azt, hogy a nyilvánosságot hogyan– különösen mely médiatartalom-szolgáltató vagy egyéb, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás útján – tájékoztatja.

A nyilvánosság tájékoztatása a bíróság tárgyalásáról

104. §

(1) A nyilvánosságnak joga van ahhoz, hogy a bíróság tárgyalásáról tájékoztatást kapjon.

(2) A bírósági tárgyalásról az (1) bekezdésben meghatározott célból kép-, hang- vagy audiovizuális felvételt az egyesbíró vagy a tanács elnöke engedélyével, a bírósági tárgyaláson jelenlévő személyről – a bíróság tagjain, a jegyzőkönyvvezetőn, az ügyészen és a védőn kívül – csak az érintett hozzájárulásával szabad készíteni.

(3) A hallgatóság számának korlátozása nem eredményezheti a nyilvánosság tájékoztatáshoz való jogának sérelmét.

A nyilvánosság tájékoztatásának korlátai

105. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság megtagadja a tájékoztatást, ha

a) a tájékoztatás következtében a büntetőeljárásban részt vevő– különösen a különleges bánásmódot igénylő – személy élete, testi épsége, egészsége, magánéletének háborítatlansága közvetlen veszélynek lenne kitéve,

b) az a büntetőeljárásban részt vevő– különösen a különleges bánásmódot igénylő – személy személyes adatainak védelméhez elengedhetetlenül szükséges,

c) az elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy a büntetőeljárásban részt vevő – különösen a különleges bánásmódot igénylő – személy befolyás és megfélemlítés nélkül gyakorolja e törvény szerinti jogait és teljesítse e törvény szerinti kötelezettségeit,

d) az a minősített adat, továbbá zárt tárgyalás esetén a nyilvánosság kizárására okot adó érdekek védelme érdekében elengedhetetlenül szükséges,

e) a tájékoztatás megadása sértené a büntetőeljárás vagy az egyes eljárási cselekmény eredményességét, valamint az eljárási cselekmény folyamatosságát vagy zavartalanságát.

(2) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a tájékoztatást kizárólag az (1) bekezdésben meghatározott okokból, az abban meghatározott célok eléréséhez vagy biztosításáig szükséges mértékben és időtartamra tagadhatja meg.

(3) A tájékoztatás megtagadását a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság utólag határozatba foglalja, ha a tájékoztatást kérő

a) a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló törvényben meghatározott médiatartalom-szolgáltató és

b) a tájékoztatás megtagadásától számított nyolc napon belül ezt indítványozza.

(4) A tájékoztatást megtagadó határozatot az indítványozónak kell kézbesíteni.

(5) A bíróság az (1) és (2) bekezdés megfelelő alkalmazásával indokolt határozattal visszavonhatja a 104. § (2) bekezdés szerinti engedélyt.

(6) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság válaszadás nélkül mellőzheti a tájékoztatás iránti indítvány elbírálását, ha annak előterjesztője a 103. § (3) bekezdésében meghatározott kötelezettségének nem tett eleget.

Az egyéb tájékoztatás

106. §

(1) E törvénynek az ügyiratok megismerésére és a nyilvánosság tájékoztatására vonatkozó szabályaiban meghatározott személyeken kívül az eljárásról tájékoztatás annak adható, akinek az eljárás lefolytatásához vagy annak eredményéhez jogi érdeke fűződik.

(2) A vádemelés előtt az ügyészség vezetője, azután az eljáró bíróság elnöke – az ehhez fűződő jogi érdek igazolása után – engedélyezi az ügyiratok megismerését vagy a kért tájékoztatás megadását.

Szignalizáció

107. §

(1) Ha a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az eljárása során olyan tényt állapít meg, vagy körülményt észlel, amely miatt hivatalból további bírósági, vagy közigazgatási eljárás, illetve más eljárás kezdeményezésének vagy lefolytatásának van helye, e célból az eljárás kezdeményezésére, illetve lefolytatására jogosult szervet tájékoztatja.

(2) Az (1) bekezdés szerinti intézkedés ellen nincs helye jogorvoslatnak.

XIX. Fejezet
Jelenlét biztosítása az eljárási cselekményen

Az idézés és értesítés

108. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság azt idézi, akinek a jelenléte az eljárási cselekménynél kötelező, és azt értesíti, akinek a jelenléte nem kötelező, de azt a törvény lehetővé teszi.

(2) Akit idéznek, köteles az őt idéző bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság előtt megjelenni.

Az idézés és az értesítés módja

109. §

(1) Az idézés és az értesítés kézbesítés útján vagy a bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság előtti megjelenés alkalmával szóban történik.

(2) Késedelmet nem tűrő esetben az idézés kizárólag hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton is történhet.

(3) A papír alapú idézést vagy értesítést zárt iratban kell kézbesíteni. Hirdetményben az értesítettek neve nem közölhető.

(4) Az idézést oly módon kell kézbesíteni, hogy azt az idézett legkésőbb az eljárási cselekmény időpontja előtt öt nappal megkapja. A nyomozás során, ha az eljárási cselekmény sürgőssége indokolja, az idézés oly módon is kibocsátható, hogy az idézett azt az eljárási cselekmény időpontja előtt huszonnégy órával korábban kapja meg.

(5) Az idézett hozzájárulása esetén a (4) bekezdésben meghatározott határidőn belüli időpontra is kibocsátható idézés.

(6) Az őrizetbe vett terhelt első gyanúsítotti kihallgatása esetén a védő idézés oly módon is kibocsátható, hogy a védő azt a gyanúsítotti kihallgatás időpontja előtt két órával kapja meg.

Az idézés és értesítés tartalma

110. §

(1) Az idézés, illetve az értesítés tartalmazza:

a) az idézést, illetve értesítést kibocsátó bíróság, ügyészség, illetőleg nyomozó hatóság megjelölését, ügyszámát,

b) azt, hogy az idézettnek hol, mikor, milyen minőségben kell megjelennie,

c) azt, hogy az értesített hol, mikor, milyen minőségben jelenhet meg,

d) a távolmaradás következményeire való figyelmeztetést.

(2) Az idézett felhívható arra, hogy az ügyre vonatkozó iratain kívül a bizonyításnál felhasználható feljegyzéseit vagy egyéb tárgyait hozza magával.

111. §

(1) Ha a címzett fogva van, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az idézéssel és értesítéssel egyidejűleg intézkedik a címzett átkísérése iránt.

(2) A kiskorú idézéséről a gondozását ellátó nagykorú személyt azzal a felhívással kell értesíteni, hogy gondoskodjon a kiskorú megjelenéséről. Ha a kiskorú a tizennegyedik életévét nem töltötte be, a gondozását ellátó nagykorú személy útján kell idézni, illetve értesíteni. A kiskorú idézését és értesítését a törvényes képviselőjével is közölni kell.

Az idézéssel és az értesítéssel szembeni mulasztás következményei

112. §

(1) Ha az idézett az idézés ellenére nem jelenik meg, és ezt előzetesen, mihelyt az akadály a tudomására jut, haladéktalanul, vagy ha ez már nem lehetséges, az akadály megszűnése után nyomban, alapos okkal nem igazolja,

a) a terhelt elővezetése rendelhető el,

b) a tanú elővezetése rendelhető el, vagy rendbírsággal sújtható,

c) a szakértő és a büntetőeljárásban részt vevő egyéb személy rendbírsággal sújtható,

és a felsoroltakat az okozott költség megtérítésére kötelezni kell.

(2) Ha a 111. § (2) bekezdése szerint idézett kiskorú nem jelenik meg, és a gondozását ellátó nagykorú személy nem igazolja, hogy a kiskorú meg nem jelenésében vétlen, a gondozását ellátó nagykorú személy rendbírsággal sújtható, és a meg nem jelenéssel okozott költség megtérítésére kötelezhető.

(3) Ha a védő az idézés ellenére nem jelenik meg, rendbírsággal sújtható, valamint az okozott költség megtérítésére kell kötelezni.

(4) A (3) bekezdés szerinti jogkövetkezmények nem alkalmazhatók, ha a védő helyettesítéséről gondoskodott, vagy e kötelezettség teljesítése előre nem ismert elháríthatatlan akadály jellege miatt nem volt lehetséges.

(5) Ha az idézett önhibájából olyan állapotban jelenik meg, hogy nem hallgatható ki, illetve az eljárási kötelezettségeit nem képes teljesíteni, továbbá az eljárási cselekményről engedély nélkül távozik, eljárási kötelezettségének teljesítése érdekében

a) a terhelt elővezetése rendelhető el,

b) a tanú rendbírsággal sújtható vagy elővezetése rendelhető el,

c) a védő, a szakértő és a büntetőeljárásban részt vevő egyéb személy rendbírsággal sújtható,

és a felsoroltakat az okozott költség megtérítésére kötelezni kell.

(6) Kizárólag hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton történt idézés esetén az (1)−(4) és a (6) bekezdés rendelkezései akkor alkalmazhatóak, ha az idézést a bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság – a felvétel hitelességét utólagosan bizonyítható formában – rögzítette.

(7) Ha az ügyész a bíróság értesítésére nem jelenik meg, vagy olyan állapotban jelenik meg, hogy az eljárási kötelezettségeit nem képes teljesíteni, illetve az eljárási cselekményről engedély nélkül távozik, erről a bíróság a felettes ügyészséget tájékoztatja.

Előállítás

113. §

(1) Az ügyészség és a nyomozó hatóság eljárási cselekmény végrehajtása érdekében elrendelheti a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy előállítását, ha a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy idézésének feltételei fennállnak, azonban a megjelenés idézés útján történő biztosítása az eljárás érdekeire figyelemmel nem célszerű.

(2) Az előállítás a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy személyi szabadságának átmeneti elvonása annak érdekében, hogy az érintettet eljárási cselekmény végrehajtása céljából az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság elé kísérjék és biztosítsák a részvételét az eljárási cselekményen.

(3) Az előállítás érdekében az előállítást végrehajtó szerv törvényben meghatározott intézkedést vagy kényszerítő eszközt alkalmazhat. Az előállítás tartama nem haladhatja meg a nyolc órát.

(4) Az előállítást a rendőrség hajtja végre. Az előállítást a Nemzeti Adó- és Vámhivatal is végrehajthatja az általa folytatott nyomozás során.

(5) Katona előállítása esetén értesíteni kell az elöljáróját.

(6) Az előállítás elrendelése ellen jogorvoslatnak nincs helye.

(7) Az előállítás költsége bűnügyi költség, amelyet az állam visel.

Elővezetés

114. §

(1) Az elővezetés személyi szabadságot korlátozó intézkedés annak érdekében, hogy az érintettet a bíróság, az ügyészség, illetőleg a nyomozó hatóság elé kísérjék vagy biztosítsák az eljárási cselekményen való részvételét.

(2) Elővezetésnek az idézéssel szembeni mulasztást követően, az e törvényben meghatározott esetekben van helye. Az elővezetést a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendeli el.

(3) Az elővezetést a rendőrség hajtja végre. Az elővezetést a Nemzeti Adó- és Vámhivatal is végrehajthatja az általa folytatott nyomozás során. A rendőr és Nemzeti Adó- és Vámhivatal eljáró tagja az elővezetés érdekében törvényben meghatározott intézkedést vagy kényszerítő eszközt alkalmazhat.

(4) Az elővezetést lehetőleg a napnak a hatodik és huszonnegyedik órája között kell végrehajtani.

(5) A bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendelkezhet úgy, hogy az elővezetést az érintett személy útba indításával hajtsák végre, ha megalapozottan feltételezhető, hogy az elővezetés célja így is elérhető.

(6) Ha feltételezhető, hogy az elővezetés a kitűzött határnapon ésszerű időn belül eredményre vezet, a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság úgy is rendelkezhet, hogy a szabályszerű idézés ellenére meg nem jelent terheltet azonnal vezessék elő.

(7) Katona elővezetése esetén értesíteni kell az elöljáróját.

(8) Az elővezetés elrendelése ellen jogorvoslatnak nincs helye.

(9) Az elővezetés költségének megfizetésére az elővezetést elrendelő határozatban megjelölt személyt kell kötelezni. Eredménytelen elővezetés esetén az elővezetést elrendelő bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság a kötelezettet kérelmére különös méltánylást érdemlő okból mentesítheti az elővezetés költségének megfizetése alól, ebben az esetben az elővezetés költségét az állam viseli.

Az elfogatóparancs

115. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy őrizetének az elrendelése érdekében elfogatóparancsot bocsáthat ki (a továbbiakban: elfogatóparancs) ha a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy

a) tartózkodási helye ismeretlen,

b) tartózkodási helye ismert, azonban a letartóztatással elérni kívánt célok biztosítása érdekében elfogása és őrizete indokolt,

c) külföldön van fogva tartásban, a nemzetközi elfogatóparancs, illetve európai elfogatóparancs kibocsátásának feltételei fennállnak, és a terhelt, vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy Magyarországra történő átadása, illetve kiadatása indokolt.

(2) Aki ellen elfogatóparancsot bocsátottak ki, annak az elfogása, illetve a Magyarországra történő kiadatása vagy átadása esetén az őrizetét kell elrendelni, és

a) huszonnégy órán belül az elfogatóparancsot kibocsátó vagy az abban megjelölt más ügyészség, illetve nyomozó hatóság,

b) hetvenkét órán belül az elfogatóparancsot kibocsátó vagy az abban megjelölt más bíróság elé kell kísérni.

(3) Az elfogatóparancs kibocsátása ellen jogorvoslatnak nincs helye, azonban ha az elfogatóparanccsal érintett terhelt, vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan személy az elfogató parancsot kibocsátó bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság előtt önként megjelenik, az elfogatóparancsot vissza kell vonni, és az őrizetének az elrendelésére csak az (1) bekezdés b) pontja esetén kerülhet sor.

(4) Ha a terheltet elfogatóparancs alapján fogják el, az elfogását követően a bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság elé állításával kapcsolatban felmerült költség bűnügyi költség.

(5) Az elfogatóparancsot haladéktalanul vissza kell vonni,

a) ha az elrendelés oka megszűnt, vagy

b) az eljárás jogerős befejezését követően.

(6) Az elfogatóparancs visszavonásról vagy módosításáról az a bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság intézkedik, amely előtt az eljárás folyamatban van. Ha a visszavonásra vagy a módosításra a nyomozó hatóság jogosult, az elfogatóparancsot az ügyész is visszavonhatja vagy módosíthatja. Ha a visszavonás vagy a módosítás indoka a vádemelést követően merül fel, az elfogatóparancsot az ügyész is visszavonhatja vagy módosíthatja.

(7) Ha az eljárás nem az elfogatóparancsot kibocsátó bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság előtt van folyamatban vagy az eljárás során változik az ügyben eljáró bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság, és az intézkedés alkalmazásának feltételei továbbra is fennállnak, az elfogatóparancs visszavonása helyett az (5) bekezdés szerint jogosult bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság e körülmény körözési nyilvántartási rendszerben történő rögzítése érdekében intézkedik.

(8) Elfogatóparancs kibocsátása esetén vagy azt követően, törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén és eljárásban a bíróság nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot bocsáthat ki.

XX. Fejezet
Telekommunikációs eszköz használata

A telekommunikációs eszköz használatának fogalma

116. §

(1) Az eljárási cselekményen történő jelenlétre e törvény alapján kötelezett vagy jogosult számára a jelenlét telekommunikációs eszköz útján is biztosítható (a továbbiakban együtt: telekommunikációs eszköz használata).

(2) Telekommunikációs eszköz használata esetén az eljárási cselekmény helyszíne és az elkülönített helyiség között az összeköttetés közvetlenségét és kölcsönösségét

a) audiovizuális felvétel, vagy

b) folyamatos hangfelvétel

továbbítása biztosítja.

(3) A (2) bekezdés b) pontja kizárólag a tanú, illetve a terhelt kihallgatása, a szakértő meghallgatása, vagy a tolmács jelenlétének biztosítása céljából alkalmazható.

A telekommunikációs eszköz használatának elrendelése

117. §

(1) A bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság hivatalból vagy az eljárási cselekményen jelenlétre kötelezett vagy jogosult személy által előterjesztett indítványra rendelheti el a telekommunikációs eszköz használatát.

(2) A telekommunikációs eszköz használata csak a terhelt hozzájárulásával rendelhető el

a) a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés elrendelése tárgyában tartott ülésen

b) az előkészítő ülésen

történő terhelti jelenlét biztosítására.

(3) A telekommunikációs eszköz használatának elrendelése ellen jogorvoslatnak nincs helye, azonban – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a bíróság a vádlott által a határozat kézbesítésétől számított három napon belül előterjesztett indítványra biztosítja a vádlott személyes jelenlétét a tárgyalás kitűzött helyszínén, egyidejűleg a határozatát hatályon kívül helyezi.

(4) A telekommunikációs eszköz használata iránti indítvány bírósági elutasítása ellen az indítványozó fellebbezhet.

(5) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az indítványozónak haladéktalanul, egyébként az eljárási cselekményre idézettnek az idézéssel egyidejűleg kézbesíti a telekommunikációs eszköz használatát elrendelő határozatot.

118. §

(1) A bíróság csak indokolt esetben mellőzheti a telekommunikációs eszköz használatát

a) a különleges bánásmódot igénylő sértettet érintő eljárási cselekmény esetén,

b) a fogva lévő tanút vagy terheltet érintő eljárási cselekmény esetén, ha a megjelenése a közbiztonság veszélyeztetésével járna,

c) a letartóztatás meghosszabbítása vagy fenntartása tárgyában tartott ülésen.

(2) A bíróság az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott esetben mellőzheti a telekommunikációs eszköz használatának elrendelését, ha az eljárási cselekményen a terhelt jelenlétét telekommunikációs eszköz útján biztosítja.

A telekommunikációs eszköz használata során jelenlevő személyek

119. §

(1) Telekommunikációs eszköz használata esetén az eljárási cselekmény kitűzött, illetve az ügyészség, nyomozó hatóság által megjelölt helyszínétől eltérő helyiségben (a továbbiakban: elkülönített helyiség) kizárólag az alábbi személyek lehetnek jelen:

a) az a személy, akinek a jelenlétét a telekommunikációs eszköz útján biztosítják,

b) az a) pontban meghatározott személy segítője,

c) nyomozó hatóság tagja, ügyész, alügyész, ügyészségi fogalmazó, bíró, bírósági titkár, bírósági fogalmazó,

d) fogvatartott személy esetében a fogvatartást végrehajtó intézetnek a fogvatartott személy személyazonosságának megállapítására feljogosított dolgozója,

e) fogvatartott személy esetében a terhelt őrzését ellátó személy,

f) szakértő,

g) telekommunikációs eszköz működését biztosító személyzet.

(2) Az elkülönített helyiségben legalább egy, az (1) bekezdés c) vagy d) pontjában meghatározott személynek jelen kell lenni.

Eljárási szabályok telekommunikációs eszköz használata során

120. §

(1) Telekommunikációs eszköz használata esetén az eljáró bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság

a) a 119. § (2) bekezdésében meghatározott személy közreműködésével állapítja meg az elkülönített helyiség címét, az ott jelen lévő személyek személyazonosságát, és személyes adatait,

b) a 116. § (2) bekezdés a) pontja esetén a technikai eszköz megfelelő alkalmazásával, egyéb esetben a 119. § (2) bekezdésében meghatározott személy közreműködésével ellenőrzi, hogy az elkülönített helyiségben jogosulatlan személy nem tartózkodik.

(2) A telekommunikációs eszköz használata a büntetőeljárásban résztvevő személyeket megillető kérdezési, észrevételezési, indítványtételi és egyéb eljárási jogok e törvény szerinti gyakorlását nem érinti.

(3) Ha a terhelt jelenlétét telekommunikációs eszköz útján biztosítják és a terhelt a védőjével nem egy helyiségben tartózkodik, a terhelt és védője közötti tanácskozást legalább hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton kell lehetővé tenni.

(4) Telekommunikációs eszköz használata esetén biztosítani kell, hogy az eljárási cselekményen jelen lévő személyek a 116. § (2) bekezdés a) pontja esetén lássák és hallják, a 116. § (2) bekezdés b) pontja esetén hallják az elkülönített helyiségben jelen lévő személyeket. Az elkülönített helyiségben tartózkodó személyek részére biztosítani kell, hogy az eljárási cselekmény menetét érdemben követhessék.

(5) Telekommunikációs eszköz használata során az eljáró bíróság, az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság a különleges bánásmódot igénylő személy kímélete érdekében rendelkezhet arról is, hogy a sértett, illetve a tanú az eltérő helyen jelen lévő terheltet ne láthassa, illetve hallhassa. Az e kérdésben hozott határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Jegyzőkönyv telekommunikációs eszköz használata esetén

121. §

(1) Az eljárási cselekményről készült jegyzőkönyvben rögzíteni kell

a) a telekommunikációs eszköz használatának tényét és módját,

b) az e törvényben meghatározott adatait annak, akinek a jelenlétét telekommunikációs eszköz útján biztosítják,

c) az elkülönített helyiség címét,

d) az elkülönített helyiségben tartózkodó személyek adatait

is.

(2) Telekommunikációs eszköz használata esetén a felvételt rögzíteni kell, és azt a jegyzőkönyvhöz kell csatolni.

A személyazonosság védelme telekommunikációs eszköz használata során

122. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság telekommunikációs eszköz használata esetén a különleges bánásmódot igénylő személy védelme érdekében elrendelheti a személyazonosság megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságok technikai eszközzel történő torzítását. Az e kérdésben hozott határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(2) A terhelt, a védő és a szakértő, valamint a 119. § (1) bekezdés c) és d) pontjában meghatározott személy vonatkozásában az egyedi tulajdonságok torzítása nem rendelhető el.

XXI. Fejezet
Az eljárás rendjének biztosítását szolgáló intézkedések

A rendbírság

123. §

(1) Az eljárás rendjének fenntartása érdekében, valamint az eljárási kötelezettségek megszegése miatt az e törvényben meghatározott esetekben rendbírság szabható ki.

(2) A rendbírság összege

a) nem természetes személlyel szemben kiszabott rendbírság esetén húszezer forinttól egymillió-ötszázezer forintig,

b) védővel, ügyvéddel, tolmáccsal vagy szakértővel, szakértői szervvel vagy testülettel szemben kiszabott rendbírság esetén húszezer forinttól egymillió forintig,

c) egyéb esetben ötezer forinttól egymillió forintig

terjedhet.

(3) A rendbírság összegének megállapításakor a kiszabásra okot adó magatartás súlyát és következményeit, így különösen a büntetőeljárás elhúzódásában való közrehatását, valamint annak ismétlődő jellegét kell figyelembe venni.

(4) Ha a rendbírság kiszabására okot adó magatartás a büntetőeljárás egy hónapnál hosszabb ideig tartó elhúzódását eredményezte, a rendbírságot ki kell szabni.

(5) Rendbírságot a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság szabhat ki. A nyomozó hatóság által kiszabott rendbírság összege legfeljebb kétszázezer forint lehet.

(6) A rendbírság végrehajthatósága elévül, ha egy év eltelt attól a naptól számítva, amikor a rendbírság kiszabásáról rendelkező,

a) nem ügydöntő végzés véglegessé vált, illetve

b) az ügyészség vagy a nyomozó hatóság által hozott határozat elleni panasz előterjesztésének határideje – panasz előterjesztése nélkül – eltelt vagy a határidőben előterjesztett panaszt az ügyészség – a rendbírságot kiszabó rendelkezés hatályon kívül helyezése nélkül – elbírálta.

(7) Az elévülési időbe nem számít bele a rendbírság megfizetésére adott halasztás vagy részletfizetés ideje.

(8) Az elévülést félbeszakítja a meg nem fizetett rendbírság végrehajtása iránt tett intézkedés. A félbeszakítás napjával az elévülés ismét elkezdődik.

(9) Nincs helye a rendbírság végrehajtásának, ha a (6) bekezdésben meghatározott naptól számítva két év eltelt.

124. §

(1) A rendbírság kiszabása ellen bejelentett jogorvoslatnak halasztó hatálya van.

(2) A 18. § (2) bekezdése és a 27. § (4) bekezdése alapján kiszabott rendbírság kivételével a természetes személlyel szemben kiszabott rendbírságot meg nem fizetése esetén a bíróság elzárásra változtatja át.

(3) A rendbírság elzárásra történő átváltoztatása esetén ötezer forint helyett egy napi elzárást kell számítani. A rendbírság helyébe lépő elzárás száz napnál hosszabb nem lehet. Erre a rendbírságot kiszabó határozatban az érintettet figyelmeztetni kell.

(4) A rendbírságot elzárásra átváltoztató határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(5) Az ügyészség és a nyomozó hatóság által kiszabott rendbírság átváltoztatásáról a vádemelés előtt a nyomozási bíró, azután a bíróság dönt.

(6) A rendbírság és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtása érdekében az a bíróság intézkedik, amelynek eljárásában az véglegessé válik. Az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság által kiszabott rendbírság végrehajtása érdekében az az ügyészség, illetve az a nyomozó hatóság intézkedik, amelyik a rendbírságot kiszabta.

Testi kényszer alkalmazása

125. §

(1) Ha megalapozottan feltételezhető, hogy eljárási cselekmény biztosítása vagy végrehajtása céljából testi kényszer alkalmazása szükséges, erről az eljárási cselekményt elvégző bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság rendelkezhet. A testi kényszer alkalmazásáról rendelkezhet az eljárási cselekményt vagy a bizonyítási cselekményt végző bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság is.

(2) Testi kényszer a terhelttel, a sértettel, a tanúval, valamint az eljárási cselekményt akadályozó személlyel szemben alkalmazható.

(3) A testi kényszer alkalmazására a bíróság és az ügyészség a rendőrséget vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt veszi igénybe.

(4) Kivételesen az eljárási cselekményen jelen lévő büntetés-végrehajtási őr is igénybe vehető testi kényszer alkalmazására, ez azonban nem terjedhet ki a bizonyítás érdekében alkalmazott testi kényszerre.

XXII. Fejezet
Kézbesítés

A kézbesítés módjai

126. §

A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az ügyiratait

a) postai úton,

b) az elektronikus ügyintézésről szóló törvényben meghatározott elektronikus úton,

c) személyesen,

d) hirdetményi úton, vagy

e) a bíróság, az ügyészség, illetőleg a nyomozó hatóság kézbesítője útján,

kézbesíti a címzett részére.

127. §

(1) Ha a sértettnek és az egyéb érdekeltnek jogi képviselője van, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az ügyiratait – a jogi képviselőnek adott meghatalmazás eltérő rendelkezése hiányában − a jogi képviselő útján kézbesíti.

(2) Ha a cselekvőképtelen kiskorú vagy cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezett nagykorú természetes személy sértett és egyéb érdekelt nevében a törvényes képviselője jogosult eljárni, és nincs meghatalmazott képviselője, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az ügyiratait a törvényes képviselő részére kézbesíti.

(3) Az (1) és (2) bekezdés az idézésre nem alkalmazható.

(4) Ha a büntetőeljárásban részt vevő személynek kézbesítési megbízottja van, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság ügyiratait kézbesítési megbízott útján kézbesíti a részére.

(5) Ha a nem természetes személy sértettnek és egyéb érdekeltnek nincs meghatalmazott képviselője, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az ügyiratait a sértett és egyéb érdekelt székhelyére, székhely hiányában a törvényes képviselőjének kézbesíti. Ha a nem természetes személy sértett és egyéb érdekelt székhelyére a kézbesítés sikertelen, a kézbesítést a törvényes képviselő részére is meg kell kísérelni.

(6) Ha a címzett fogva van, részére az ügyiratot a fogvatartást végrehajtó intézet parancsnoka útján kell kézbesíteni.

Kézbesítés postai úton

128. §

(1) A kézbesítés szabályszerű, ha a kézbesítendő ügyiratot a címzett vagy helyette a jogszabály szerint átvételre jogosult más személy átvette.

(2) A kézbesítendő ügyiratot szabályszerűen kézbesítettnek kell tekinteni

a) a kézbesítés megkísérlésének napján, ha a címzett az irat átvételét megtagadja,

b) a kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon, ha a kézbesítés azért volt eredménytelen, mert a címzett az iratot nem vette át (a továbbiakban: kézbesítési fikció).

(3) Ha a bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság az ügydöntő határozat, a vádirat, vagy az eljárást megszüntető határozat kézbesítése esetén a kézbesítési fikció beálltát megállapította, erről nyolc napon belül – egyszerű postai küldeményben – tájékoztatja a címzettet, egyben ismerteti a kifogásra vonatkozó szabályokat, és mellékeli azt az ügyiratot, amelyre vonatkozóan a kézbesítési fikció beálltát megállapította.

(4) Ha a címzett a bíróságnak, ügyészségnek, illetve nyomozó hatóságnak az elektronikus levelezési címét vagy más, elektronikus úton való kapcsolattartásra alkalmas elérhetőségét feltüntette, az értesítést a címzett ezen elérhetőségre is meg kell küldeni.

Kifogás a kézbesítési fikció ellen

129. §

(1) A kézbesítési fikcióval szemben a címzett, a címzett képviselője, vagy védője terjeszthet elő kifogást annál a bíróságnál, ügyészségnél, illetve nyomozó hatóságnál, amelynek eljárása alatt a kézbesítés történt.

(2) A kifogás a kézbesítési fikció beálltáról való tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül terjeszthető elő, de legfeljebb a kézbesítési fikció beállta napjától számított három hónapon belül. E határidő elmulasztása miatt nem lehet igazolással élni.

(3) A bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság akkor ad helyt a kifogásnak, ha a címzett az ügyiratot azért nem vehette át, mert

a) a kézbesítés a postai küldemények kézbesítéséről szóló jogszabály megsértésével történt, vagy

b) az ügyiratot más, az a) pontban nem említett, önhibáján kívül okból nem volt módja átvenni.

(4) A jogi képviselő és a védő részére történt kézbesítés kapcsán a kézbesítési fikcióval szemben kifogásnak a (3) bekezdés a) pontja alapján van helye.

(5) A kézbesítési fikcióval szemben a (3) bekezdés b) pontjában foglalt okból csak természetes személy terjeszthet elő kifogást.

(6) A címzett nem terjeszthet elő kifogást arra hivatkozással, hogy az ügyirat a bejelentett lakó- vagy tartózkodási helyére, illetve közhiteles nyilvántartás szerinti székhelyére került kézbesítésre.

130. §

(1) A kifogásban elő kell adni azokat a tényeket, illetve körülményeket, amelyek a kézbesítés szabálytalanságát igazolják, illetve a 129. § (3) bekezdés b) pontjában meghatározott esetben a címzett részéről a hivatkozott okot valószínűsítik.

(2) A kifogás tárgyában az a bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság határoz, amelynek eljárásában a kézbesítés történt. Ha a kifogást elkésetten terjesztették elő, azt érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani.

(3) A 129. § (3) bekezdés b) pontjára alapított kifogást méltányosan kell elbírálni, a kifogás előterjesztőjének pedig kérelmével egyidejűleg – ha az lehetséges – el kell végeznie a korábban elmulasztottnak tekintett cselekményt is.

(4) A kifogásnak az eljárás folytatására, továbbá a határozat teljesítésére, illetve végrehajtására nincs halasztó hatálya. Ha azonban a kifogásban foglalt tények fennállása valószínűnek mutatkozik, a bíróság, az ügyészség, továbbá a nyomozó hatóság az eljárásnak vagy a határozat teljesítésének, illetve végrehajtásának felfüggesztését hivatalból is elrendelheti.

(5) A kifogásnak helyt adó, valamint az eljárás, illetve a határozat teljesítésének, illetve végrehajtásának felfüggesztése tárgyában hozott határozat ellen külön jogorvoslatnak nincs helye, az az ügydöntő határozat, illetve az eljárást megszüntető határozat elleni jogorvoslatban támadható meg akkor, ha a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kellett volna utasítani.

(6) Ha a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a kifogásnak helyt ad, a kézbesítési fikció hatálytalan, és a kézbesítést, a megtett intézkedéseket, eljárási cselekményeket – a szükséges mértékben – meg kell ismételni.

(7) Ha a címzett vagy a képviselője, illetve védője a kézbesítendő ügyirat kézbesítésének szabályszerűtlenségét a (3) bekezdésében meghatározott – a kézbesítési fikció beállásával össze nem függő – okból kifogásolja, e kifogás előterjesztésére és elintézésére is a 129. §-ban és az (1)−(6) bekezdésben meghatározott rendelkezéseket kell alkalmazni azzal, hogy a kézbesítési fikció beállásán a kézbesítést vagy a kézbesítési kísérletet kell érteni.

Kézbesítés hirdetményi úton

131. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az ügy iratait hirdetmény útján kézbesíti

a) az ismeretlen helyen tartózkodó terhelt,

b) az elektronikus adat felett rendelkezni jogosult ismeretlen egyéb érdekelt,

c) ha az értesítés jelentős számú személyt érint, az érdekelt büntetőeljárásban részt vevő személyek

részére.

(2) Hirdetményi kézbesítés esetén a hirdetmény tartalmazza, hogy a címzett az ügyiratot melyik bíróságnál, ügyészségnél, illetve nyomozó hatóságnál veheti át.

(3) A hirdetményt tizenöt napra közzé kell tenni a kézbesítést elrendelő bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság elektronikus tájékoztatásra szolgáló honlapján.

(4) Az ügyiratot a hirdetmény közzétételétől számított tizenötödik napon kell kézbesítettnek tekinteni.

(5) Az (1) bekezdés a) pontja esetén a hirdetményt a terhelt utolsó ismert belföldi lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti helyi önkormányzat hirdetőtáblájára is ki kell függeszteni.

XXIII. Fejezet
A határidő

A határidők számítása

132. §

(1) A határidőt a törvény által meghatározott keretek között a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság állapítja meg.

(2) A határidőt órákban, napokban, munkanapokban, hónapokban vagy években kell megállapítani.

(3) Az órákban megállapított határidőt egész órákban kell számítani, és az azon percben végződik, amelynek száma a kezdőpercnek megfelel. A napokban vagy munkanapokban megállapított határidőbe nem számít be az a nap, amelyre a határidő kezdetére okot adó körülmény esik (a továbbiakban: kezdőnap). A hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon végződik, amelynek száma a kezdőnapnak megfelel, ha pedig a hónapban nincs ilyen nap, a hónap utolsó napján.

(4) Ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen az eljáró bíróságnál, ügyészségnél vagy nyomozó hatóságnál a munka szünetel, a határidő a következő munkanapon jár le.

(5) A bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak címzett irat benyújtásának és az előttük teljesíthető eljárási cselekménynek a határideje a hivatali munkaidő végével jár le. Nem számít a határidő elmulasztásának, ha az iratot a határidő utolsó napján postára adták.

(6) A határnapot a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság állapítja meg.

Az igazolási kérelem előterjesztése

133. §

(1) Ha a terhelt, a védő, a sértett és az egyéb érdekelt, valamint a bírósági eljárásban az ügyészség, illetve az ügyész határidőt vagy határnapot önhibáján kívül mulasztott – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – igazolásnak van helye.

(2) Az igazolási kérelmet az elmulasztott határidő utolsó napjától, illetve a határnaptól számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni. Ha a mulasztás később jutott a mulasztó tudomására, vagy az akadály később szűnt meg, az igazolási kérelem határideje a tudomásszerzéssel, illetőleg az akadály megszűnésével kezdődik. Három hónapon túl igazolási kérelmet nem lehet előterjeszteni.

(3) Az igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás vétlenségét valószínűsítik. Határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelem előterjesztésével együtt az elmulasztott cselekményt is pótolni kell.

Az igazolási kérelem elbírálása

134. §

(1) Az igazolási kérelemről a határidőt, illetve a határnapot megállapító bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság határoz. Jogorvoslati határidő elmulasztása esetén a jogorvoslat elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróság, vagy ügyészség határoz az igazolási kérelemről.

(2) Az igazolási kérelmet a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság méltányosan bírálja el.

(3) Az igazolási kérelmet a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság érdemi indokolás nélkül elutasítja, ha

a) az igazolást e törvény kizárja,

b) a kérelem elkésett,

c) határidő elmulasztása esetén az igazolást kérő az elmulasztott cselekményt – a kérelem előterjesztésével együtt – nem pótolta, holott az lehetséges volt.

(4) Az igazolási kérelemnek az eljárás folytatására, vagy a határozat teljesítésére, illetve végrehajtására nincs halasztó hatálya. Ha az igazolási kérelem valószínűsíti a mulasztó vétlenségét, illetve azt, hogy az elmulasztott cselekmény pótlása megtörtént vagy megtörténik, az igazolási kérelmet elbíráló bíróság, ügyészség, továbbá a nyomozó hatóság az eljárási cselekményt vagy a határozat teljesítését, illetve végrehajtását felfüggesztheti.

(5) Az igazolási kérelemnek helyt adó határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Az igazolás joghatásai

135. §

(1) Ha a bíróság, az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság az igazolási kérelemnek helyt ad,

a) az igazolást kérő által pótolt cselekményt olyannak kell tekinteni, mintha azt az elmulasztott határidőn belül teljesítette volna,

b) az elmulasztott határnapon végzett eljárási cselekményt a szükséges körben meg kell ismételni.

(2) A megismétlés eredményéhez képest a bíróság, az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság a korábbi eljárási cselekmény, illetve határozat hatályában tartásáról vagy teljes, illetve részleges hatályon kívül helyezéséről is határoz.

Általános intézkedési határidő

136. §

A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság – törvény eltérő rendelkezése hiányában –

a) a bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak címzett irat érkezésétől,

b) az ilyen irat benyújtására nyitva álló határidő lejártától, vagy

c) az intézkedésre okot adó egyéb körülmény bekövetkezésétől

számított legkésőbb egy hónapon belül megteszi a szükséges intézkedéseket.

XXIV. Fejezet
Kifogás az eljárás elhúzódása miatt

137. §

(1) A terhelt, a védő, a sértett és az egyéb érdekelt, valamint a bírósági eljárásban az ügyészség az eljárás elhúzódása miatt kifogást terjeszthet elő, ha

a) a törvény a bíróság, az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság részére az eljárás lefolytatására, eljárási cselekmény elvégzésére vagy valamely határozat meghozatalára határidőt állapított meg, azonban az eredménytelenül telt el, vagy

b) a bíróság, az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság eljárási cselekmény elvégzésére határidőt tűzött ki, amely eredménytelenül telt el, és a bíróság, az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság a mulasztóval szemben nem alkalmazta a törvény által lehetővé tett intézkedéseket.

(2) A kifogást az ügyben eljáró bíróságnál, ügyészségnél, vagy nyomozó hatóságnál írásban lehet előterjeszteni, kérve a mulasztás tényének megállapítását, valamint a mulasztó bíróságnak, ügyészségnek, vagy nyomozó hatóságnak

a) az (1) bekezdés a) pontjában foglalt esetben az elmulasztott eljárási cselekmény elvégzésére vagy határozat meghozatalára,

b) az (1) bekezdés b) pontjában foglalt esetben az adott ügyben leghatékonyabb intézkedés foganatosítására

történő utasítását.

(3) A kifogást annak előterjesztője mindaddig visszavonhatja, amíg azt érdemben el nem bírálták. A visszavont kifogást újból előterjeszteni nem lehet.

138. §

(1) Az ügyben eljáró bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság a kifogást annak érkezését követő nyolc napon belül megvizsgálja, és ha azt alaposnak tartja, a vádemelés előtt nyolc napon belül, a vádemelés után egy hónapon belül megteszi a kifogásban sérelmezett helyzet megszüntetése érdekében szükséges intézkedést, egyidejűleg a kifogás elintézéséről a kifogás előterjesztőjét értesíti.

(2) Ha az ügyben eljáró bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság a kifogást nem tartja alaposnak, az ügyiratokat az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül a kifogásra vonatkozó nyilatkozatával együtt felterjeszti a kifogást elbíráló bírósághoz, vagy ügyészséghez.

(3) A járásbíróság mulasztásával szemben előterjesztett kifogást a törvényszék három hivatásos bíróból álló tanácsa, a törvényszék mulasztásával szemben előterjesztett kifogást az ítélőtábla három hivatásos bíróból álló tanácsa, az ítélőtábla mulasztásával szemben előterjesztett kifogást a Kúria három hivatásos bíróból álló tanácsa, a Kúria mulasztásával szemben előterjesztett kifogást a Kúria másik tanácsa az ügyiratok felterjesztésétől számított tizenöt napon belül tanácsülésen bírálja el.

(4) Az ügyészség mulasztásával szemben előterjesztett kifogást a felettes ügyészség, a Legfőbb Ügyészség mulasztásával szemben előterjesztett kifogást a legfőbb ügyész, a nyomozó hatóság mulasztásával szemben előterjesztett kifogást az ügyészség az ügyiratok felterjesztésétől számított tizenöt napon belül bírálja el.

(5) Ha a kifogást elbíráló bíróság, vagy ügyészség a kifogásban foglaltaknak helyt ad, a mulasztó bíróságot, ügyészséget, vagy nyomozó hatóságot határidő tűzésével a 137. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt esetben az ügy továbbviteléhez szükséges intézkedés megtételére, a 137. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt esetben az adott ügyben leghatékonyabb intézkedés foganatosítására hívja fel. A kifogást elbíráló bíróság a felhívásban – a 137. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt esetet kivéve – az eljáró bíróságot meghatározott eljárási cselekmény lefolytatására nem utasíthatja.

(6) A kifogást elbíráló bíróság, vagy ügyészség a kifogást, annak alaptalansága esetén, indokolt határozattal elutasítja. A határozat ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

(7) Az ugyanazon mulasztás miatt ismételten előterjesztett alaptalan kifogást indokolás nélkül el lehet utasítani.

(8) Ha a kifogás előterjesztője a büntetőeljárás ugyanazon szakaszában ismételten alaptalan kifogást terjeszt elő, őt a kifogást elbíráló bíróság vagy ügyészség elutasító határozatában rendbírsággal sújthatja.

(9) A kifogás elbírálására egyebekben e törvénynek

a) a bíróság mulasztásával szemben előterjesztett kifogás esetén a végzés elleni fellebbezés elbírálására vonatkozó,

b) az ügyészség és a nyomozó hatóság mulasztásával szemben előterjesztett kifogás esetén a panasz elbírálására vonatkozó

rendelkezéseit kell értelemszerűen alkalmazni.

XXV. Fejezet
A bűnügyi költség

139. §

(1) Bűnügyi költség

a) az a költség, amelyet az ügyben az eljárás megindításától a büntetés végrehajtásának befejezéséig, továbbá a rendkívüli jogorvoslati eljárás, a bűncselekménnyel összefüggő vagyon vagy dolog elvonására, adat hozzáférhetetlenné tételére irányuló eljárás, valamint a különleges eljárás során az állam előlegezett,

b) a terheltnek, a sértettnek, az egyéb érdekeltnek az ügyben felmerült készkiadása, akkor is, ha azt az állam nem előlegezte,

c) a kirendelt védőnek, a törvényes képviselőnek és a meghatalmazott képviselőnek a készkiadása és díja, akkor is, ha azt az állam nem előlegezte.

(2) Az (1) bekezdés a) pontjában említett költség különösen a tanú megjelenésével felmerült költség, a szakértő, illetőleg a szaktanácsadó részére megállapított munkadíj és költségtérítés, a lefoglalt dolog szállításával és megőrzésével felmerült költség, valamint a tolmács díja és költségtérítése.

XXVI. Fejezet
Az elektronikus kapcsolattartás

140. §

E törvény rendelkezéseit az elektronikus kapcsolattartás során az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Választható elektronikus kapcsolattartás

141. §

(1) A büntetőeljárásban részt vevő személy a bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak címzett iratait választása szerint, jogszabályban meghatározott módon, elektronikus úton is benyújthatja.

(2) Ha a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság ügyiratát papír alapon kézbesíti, a kézbesítéssel egyidejűleg a címzettet tájékoztathatja arról, hogy a bírósággal, ügyészséggel és nyomozó hatósággal a kapcsolatot elektronikus úton is tarthatja.

(3) A bírósághoz, ügyészséghez vagy nyomozó hatósághoz címzett irat elektronikus úton történő benyújtását az (1) bekezdés szerinti elektronikus út vállalásának kell tekintetni. Az elektronikus úton történő kapcsolattartásra vonatkozó nyilatkozatot a büntetőeljárásban részt vevő személy az eljáró bíróságnál, ügyészségnél vagy nyomozó hatóságnál az eljárás bármely szakaszában megteheti.

(4) Az (1) bekezdés szerinti elektronikus út választása esetében az eljárás folyamán – ideértve az eljárás minden szakaszát, a rendkívüli jogorvoslatot, a bűncselekménnyel összefüggő vagyon vagy dolog elvonására, adat hozzáférhetetlenné tételére irányuló eljárást, valamint a különleges

eljárást is – a büntetőeljárásban részt vevő személy köteles a bírósággal, ügyészséggel és nyomozó hatósággal a kapcsolatot elektronikus úton tartani és a bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság is valamennyi ügyiratot elektronikusan kézbesít a részére.

(5) Ha a büntetőeljárásban részt vevő személy nem vállalja az elektronikus kapcsolattartást, az általa benyújtott papír alapú iratot – feltéve, hogy azt elektronikus kapcsolattartással eljáró büntetőeljárásban részt vevő személy részére kell kézbesítenie – a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság digitalizálja és elektronikus úton kézbesíti a büntetőeljárásban részt vevő másik személy számára.

(6) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a büntetőeljárásban részt vevő személy részére papír alapon kézbesíti az ügyiratot, ha az eljárásban jogi képviselője vagy elektronikus kapcsolattartást vállaló egyéb képviselője útján jár el, de az ügyiratot nem a képviselő, hanem a büntetőeljárásban részt vevő személy részére kell kézbesíteni, vagy a képviselő útján nem lehet kézbesíteni.

Áttérés papír alapú kapcsolattartásra

142. §

(1) Ha a jogi képviselő nélkül eljáró büntetőeljárásban részt vevő személy vagy jogi képviselőnek nem minősülő meghatalmazott képviselője vállalta, hogy a bírósággal a kapcsolatot elektronikus úton tartja, utóbb, a bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak címzett iratának papír alapú benyújtásával egyidejűleg indítványozhatja az eljáró bíróságtól, ügyészségtől, vagy nyomozó hatóságtól a papír alapú eljárásra való áttérés engedélyezését. Az indítványban valószínűsíteni kell, hogy az indítványozó körülményeiben olyan változás következett be, amely miatt az elektronikus úton történő eljárás a továbbiakban számára aránytalan megterhelést jelentene.

(2) A papír alapú kapcsolattartásra való áttérés engedélyezéséről a bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság külön határozatot nem hoz, az áttérés iránti indítvány elutasításáról rendelkező határozatát a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az indítványozóval papír alapon kézbesíti. A határozat ellen papír alapon is előterjeszthető jogorvoslatnak van helye. A papír alapon benyújtott, az (1) bekezdés szerinti iratot az áttérés iránti indítvány elutasítása esetén is szabályszerűen benyújtottnak kell tekinteni.

(3) A papír alapú kapcsolattartásra való áttérés iránti indítvány elutasítása esetén az ugyanazon személy által azonos tartalommal ismételten benyújtott indítvány elbírálását a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság mellőzheti. A nyilvánvalóan alaptalanul előterjesztett indítvány elutasítása esetén az indítványozó rendbírsággal sújtható.

Kötelező elektronikus kapcsolattartás

143. §

(1) Elektronikus úton való kapcsolattartásra kötelezett

a) a védő,

b) a jogi képviselő,

c) a belföldi székhellyel rendelkező gazdálkodó személy és gazdasági tevékenységet folytató jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet,

d) a közigazgatási szerv, és

e) a gazdálkodó személynek, illetve közigazgatási szervnek nem minősülő költségvetési szerv.

(2) Az elektronikus úton való kapcsolattartásra kötelezett a bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak címzett iratait kizárólag elektronikus úton nyújthatja be, és a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság is elektronikus úton kézbesít a részére.

Elektronikus kapcsolattartás a szakértővel

144. §

(1) Az igazságügyi szakértői névjegyzékben szereplő szakértő az igazságügyi szakértői névjegyzékbe történő bejelentéssel, az igazságügyi szakértői névjegyzékben nem szereplő, szakértői tevékenységre jogszabályban feljogosított szakértő a bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság részére történő bejelentéssel vállalhatja az elektronikus kapcsolattartást.

(2) Ha a szakértő az elektronikus kapcsolattartást vállalja – a (3) és (4) bekezdésben foglaltak kivételével – a szakvéleményét és egyéb, a bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak címzett iratát jogszabályban meghatározott módon, elektronikus úton nyújthatja be a bírósághoz, ügyészséghez és nyomozó hatósághoz és a bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság is valamennyi ügyiratot elektronikus úton kézbesít a részére.

(3) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a szakértő indítványára kivételesen elektronikus kapcsolattartás esetén is engedélyt adhat a szakvélemény vagy annak egy részének papír alapú benyújtására.

(4) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság papír alapon vagy egyéb adathordozón bocsátja rendelkezésre a szakértő részére az ügyiratot, ha annak nagy mennyisége miatt vagy az adathordozó jellegéből adódóan a digitalizálás aránytalan nehézséggel járna vagy lehetetlen, valamint ha a papír alapú bizonyítási eszköz valódisága vitás. Ha a szakértő részére elektronikus úton megküldött ügyirathoz e bekezdés szerinti melléklet kapcsolódik, a határidő számításának alapja a melléklet kézhezvételének időpontja.

(5) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság felhívhatja a papír alapú kapcsolattartással eljáró szakértőt, hogy a szakvéleményt elektronikus adathordozón is nyújtsa be, ha azt elektronikus kapcsolattartással eljáró büntetőeljárásban részt vevő személy részére kell kézbesítenie. A szakértő, illetve a szakértői tevékenységet végző szerv felel azért, hogy a papír alapú szakvélemény tartalma megegyezik az elektronikus adathordozón benyújtott dokumentum tartalmával.

A bíróságok, ügyészségek és nyomozó hatóságok egymás közötti és más szervekkel történő elektronikus kapcsolattartása

145. §

(1) A bíróságok, az ügyészségek és a nyomozó hatóságok – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – egymással, valamint törvény alapján elektronikus ügyintézést biztosító szervvel, továbbá a Kormány által kijelölt közfeladatot ellátó szervvel elektronikus úton tartják a kapcsolatot.

(2) Kivételt képez az elektronikus kapcsolattartás alól, ha a kézbesítendő, illetve továbbítandó bizonyítási eszköz papír alapú bemutatása, megtekintése szükséges; erre különösen akkor kerülhet sor, ha az eredetileg papír alapú bizonyítási eszközök nagy mennyisége, illetve sajátos alakja miatt azok digitalizálása aránytalan nehézséggel járna, vagy ha a papír alapú irat valódisága vitás.

A képviseletre vonatkozó szabályok elektronikus kapcsolattartás esetén

146. §

(1) A meghatalmazás alapján eljáró jogi képviselő és a védő elektronikus kapcsolattartás esetén az első, a bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak címzett irat mellékleteként csatolja az elektronikus okiratként rendelkezésre álló vagy az általa elektronikus formába átalakított meghatalmazást. A bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság az elektronikus formába

átalakított meghatalmazás esetén az eredeti meghatalmazás bemutatására hívja fel a jogi képviselőt vagy a védőt az egyezőség megállapítása érdekében, ha e tekintetben alapos kétsége merül fel.

(2) A jogi képviselővel eljáró, de saját személyében elektronikus útra nem köteles büntetőeljárásban részt vevő személy a jogi képviselet visszavonására irányuló nyilatkozatát papír alapon is benyújthatja. A jogi képviselet visszavonásával egyidejűleg a büntetőeljárásban részt vevő személy nyilatkozik arról, hogy a nyilatkozat benyújtását követően jogi képviselővel vagy jogi képviselő nélkül kíván eljárni.

(3) Ha a büntetőeljárásban részt vevő személy a jogi képviselet visszavonását követően jogi képviselővel jár el, a jogi képviselet visszavonásával egyidejűleg csatolja az eljáró új jogi képviselő meghatalmazását. Az új jogi képviselő az elektronikus elérhetőségének biztosítása érdekében – a meghatalmazás büntetőeljárásban részt vevő személy általi benyújtását követő nyolc napon belül – köteles az eljárást folytató bírósággal, ügyészséggel vagy nyomozó hatósággal a kapcsolatot elektronikus úton felvenni, amelynek során digitalizált meghatalmazását csatolja. A kapcsolatfelvétel elmulasztása esetén az új jogi képviselő rendbírsággal sújtható.

A bíróságnak, ügyészségnek és nyomozó hatóságnak címzett iratokra vonatkozó előírások elektronikus kapcsolattartás esetén

147. §

(1) Vélelmezni kell azt, hogy a bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak címzett iratok elektronikus benyújtására szolgáló, jogszabályban meghatározott módokat és technikai eszközöket jogszerűen alkalmazzák.

(2) Ha a büntetőeljárásban a kapcsolattartás elektronikus úton történik, a határidő elmulasztásának következményeit nem lehet alkalmazni, ha a bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak címzett iratot legkésőbb a határidő utolsó napján elektronikus úton az informatikai követelményeknek megfelelően előterjesztették.

(3) Ha az irat több részletben kerül megküldésre a bíróságnak, ügyészségnek, illetve nyomozó hatóságnak, azt az utolsó részlethez kapott befogadás-visszaigazolásban megjelölt időpontban kell megérkezettnek tekinteni.

Papír alapú okiratok elektronikus kapcsolattartás esetén

148. §

(1) Az elektronikus úton való kapcsolattartásra kötelezett és az elektronikus kapcsolattartást választó büntetőeljárásban részt vevő személy (a továbbiakban: az elektronikus úton kapcsolatot tartó) – ha a bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak címzett irat mellékletét képező irat nem elektronikus okiratként áll rendelkezésre – köteles gondoskodni a papír alapú melléklet digitalizálásáról és a papír alapú irat megőrzéséről.

(2) A papír alapú irat – jogszabályban meghatározott módon történő – digitalizálására a bíróságnak, ügyészségnek és nyomozó hatóságnak öt munkanap áll rendelkezésére. Az irat digitalizálásához szükséges időt – legfeljebb azonban öt munkanapot – a határidő számítása szempontjából figyelmen kívül kell hagyni.

(3) Ha a bizonyítási eljárásban az irat papír alapú bemutatása, megtekintése szükséges, az elektronikus úton kapcsolatot tartó mentesül az elektronikus benyújtás kötelezettsége alól. A papír alapú benyújtást a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság hivatalból és indítványra is elrendelheti.

Kézbesítés elektronikus kapcsolattartás esetén

149. §

(1) Ha az elektronikus úton kapcsolatot tartó a kézbesítési rendszer azon szolgáltatását nem hozta létre vagy megszüntette, melyen keresztül részére a bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság ügyiratai kézbesítésre kerülhetnek, és emiatt az ügyirat nem kézbesíthető, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az ügyiratot papír alapon kézbesíti.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben az elektronikus úton kapcsolatot tartó rendbírsággal sújtható.

Adatkezelés

150. §

Az Országos Bírósági Hivatal, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság jogosult az elektronikus úton kapcsolatot tartóknak az elektronikus kapcsolattartás biztosítása céljából hozzá érkezett adatainak kezelésére.

Elektronikus ügyirat

151. §

A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az elektronikus kapcsolattartás útján megküldött ügyiratot minősített elektronikus aláírásával látja el. A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság által készített, minősített elektronikus aláírással ellátott irat közokirat.

A határidő számítása üzemzavar, üzemszünet esetén

152. §

A törvény által meghatározott, illetve a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság által megállapított határidőbe nem számít bele az a nap, amely során legalább négy órán át jogszabályban meghatározottak szerinti üzemzavar vagy üzemszünet állt fenn.

Az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó szabályok megszegésének következményei

153. §

(1) Ha az elektronikus úton kapcsolatot tartó büntetőeljárásban részt vevő személy

a) a bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak címzett iratát nem elektronikus úton terjeszti elő vagy

b) a bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak címzett iratát elektronikus úton, de nem jogszabályban meghatározott módon terjeszti elő,

– ha e törvény másként nem rendelkezik – a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a panaszt, a felülbírálati indítványt, a kifogást, a fellebbezést, a felülvizsgálati indítványt és a perújítási indítványt érdemi indokolás nélkül elutasítja, az egyéb iratban foglalt nyilatkozat pedig hatálytalan.

(2) Az (1) bekezdés szerinti esetben az elektronikus úton kapcsolatot tartó büntetőeljárásban részt vevő személy rendbírsággal sújtható.

Az elektronikus formátumban rendelkezésre álló irat továbbítása

154. §

(1) A büntetőeljárásban részt vevő személy, valamint a bírósági eljárásban az ügyészség írásban vagy az eljárási cselekményen szóban kérheti, hogy a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság az általa megismerhető ügyiratot elektronikus formában az általa megjelölt elektronikus levelezési címre továbbítsa, ha az ügyirat

a) elektronikus formában,

b) elektronikus okiratként vagy

c) a papíralapú okirat elektronikus másolataként

az eljárást folytató bíróságnál, ügyészségnél, illetve nyomozó hatóságnál rendelkezésre áll.

(2) Az ügyirat akkor áll elektronikus formában rendelkezésre, ha a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a papír alapú ügyiratot informatikai eszköz alkalmazásával szerkesztette meg. Az elektronikus formában rendelkezésre álló ügyirat nem hiteles kiadmány, az bizonyítékként nem használható fel.

Az ügyiratok megismerése elektronikus hozzáférés biztosítása útján

155. §

Az ügyiratok megismerésére és a másolat kiadására vonatkozó jogosultságok gyakorlása érdekében a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az ügyirat megismerésére jogosultak számára az ügyiratokhoz való elektronikus hozzáférés lehetőségét jogszabályban meghatározottak szerint biztosítja.

A hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton megtett nyilatkozat joghatása

156. §

(1) A büntetőeljárásban kizárólag hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton feljelentés tehető.

(2) A kizárólag hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton tett egyéb nyilatkozat hatálytalan.

ÖTÖDIK RÉSZ
A BIZONYÍTÁS

XXVII. Fejezet
A bizonyítás általános szabályai

A bizonyítás tárgya

157. §

(1) A bizonyítás azokra a tényekre terjed ki, amelyek a büntető és a büntetőeljárási jogszabályok alkalmazásában jelentősek. A bizonyítás a büntetőeljárás járulékos kérdéseinek elbírálásában jelentős tényekre is kiterjedhet.

(2) A büntetőeljárásban a bíróság és az ügyészség a döntését valósághű tényállásra alapozza. A bíróság az ítélkezés során a tényállást a vád keretein belül tisztázza.

(3) Nem kell bizonyítani azokat a tényeket,

a) amelyek köztudomásúak,

b) amelyekről az eljáró bíróságnak, ügyészségnek, illetve a nyomozó hatóságnak hivatalos tudomása van, vagy

c) amelyek valóságát a vádló, a terhelt és a védő az adott ügyben, együttesen elfogadja.

158. §

(1) A vád bizonyításához szükséges tények feltárása, az alátámasztásukra szolgáló bizonyítási eszközök rendelkezésre bocsátása, illetve beszerzésének indítványozása a vádlót terheli.

(2) A bíróság a tényállás tisztázása során bizonyítási eszközt indítvány hiányában nem köteles beszerezni, és megvizsgálni.

A bizonyítás eszközei

159. §

A bizonyítás eszközei:
a) a tanúvallomás,
b) a terhelt vallomása,
c) a szakvélemény,
d) pártfogó felügyelői vélemény,
e) a tárgyi bizonyítási eszköz és
f) az elektronikus adat.

A bizonyítás törvényessége

160. §

(1) A bizonyítási eszközök felderítése, összegyűjtése, biztosítása és felhasználása során e törvény rendelkezései szerint kell eljárni.

(2) Jogszabály elrendelheti a bizonyítási cselekmények teljesítésének, a bizonyítási eszközök megvizsgálásának és rögzítésének, és a bizonyítási eljárások lefolytatásának meghatározott módját.

A bizonyítékok értékelése

161. §

(1) A büntetőeljárásban szabadon felhasználható a törvényben meghatározott minden bizonyítási eszköz, és szabadon alkalmazható minden bizonyítási eljárás. A törvény azonban elrendelheti egyes bizonyítási eszközök igénybevételét.

(2) A büntetőeljárásban fel lehet használni azokat a tárgyi bizonyítási eszközöket, amelyeket valamely hatóság – jogszabályban meghatározott feladatainak teljesítése során – a büntetőeljárás megindítása előtt vagy azzal egyidejűleg készített, illetve beszerzett.

(3) A bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító erejük.

(4) A bíróság és az ügyészség a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg.

(5) Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság, illetve a (2) bekezdésben meghatározott hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők büntetőeljárási jogainak lényeges sérelmével szerzett meg.

XXVIII. Fejezet
A tanúvallomás

162. §

(1) Tanúként az hallgatható ki, akinek a bizonyítandó tényről tudomása lehet.

(2) Ha e törvény kivételt nem tesz, a tanú köteles vallomást tenni.

(3) A tanú indítványára a megjelenésével felmerült költséget a jogszabályban meghatározott mértékben az eljáró bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság megállapítja és megtéríti. Erről a tanút az idézésben, valamint a kihallgatásának befejezésekor tájékoztatni kell.

(4) A tanú érdekében meghatalmazott ügyvéd járhat el, ha a tanú a jogairól való felvilágosítás céljából ezt szükségesnek tartja. A tanút erről az idézésében tájékoztatni kell.

A vallomástétel akadálya

163. §

(1) A tanú vallomástételének akadálya

a) a vallomástétel tilalma és

b) a vallomástétel megtagadása.

(2) A tanú vallomástételének akadályát figyelembe kell venni akkor is, ha az a bűncselekmény elkövetésekor, illetve akkor is, ha a kihallgatáskor áll fenn.

(3) A vallomástétel akadályaira vonatkozó rendelkezések megsértésével kihallgatott tanú vallomása – az e törvényben meghatározott kivétellel – bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.

A vallomástétel tilalma

164. §

(1) Nem hallgatható ki tanúként

a) a védő arról, amiről védőként szerzett tudomást, vagy amit a terhelttel védői minőségében közölt,

b) az egyházi személy és a vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja arról, amire a hivatásánál fogva titoktartási kötelezettsége áll fenn,

c) akitől a testi vagy szellemi állapota miatt nyilvánvalóan nem várható helyes vallomás,

d) a minősített adatról az, aki a titoktartási kötelezettség alól nem kapott felmentést.

(2) A tanú kihallgatásának az (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott tilalma az annak alapjául szolgáló viszony megszűnése után is fennmarad. Ebben az esetben a tanú a titoktartási kötelezettségének körébe tartozó bizonyítandó tényre nem hallgatható ki.

(3) Az (1) bekezdés d) pontjában meghatározott esetben a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott minősítő az ügyészség, illetve a bíróság megkeresésére dönt a felmentés megadásáról vagy a titoktartási kötelezettség fenntartásáról. A felmentésre irányuló megkeresésben azonosításra alkalmas módon meg kell jelölni azokat a kérdéseket, amelyekre a felmentést kérik.

A vallomástétel megtagadása

165. §

A tanúvallomást megtagadhatja a terhelt hozzátartozója.

166. §

(1) Aki magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná, az ezzel kapcsolatos kérdésben − a (2) bekezdés esetét kivéve − a tanúvallomást megtagadhatja akkor is, ha

a) a tanúvallomást a terhelt hozzátartozójaként nem tagadta meg, vagy

b) a kérdéses bűncselekmény miatt

ba) az eljárást vele szemben megszüntették,

bb) vele szemben feltételes felfüggesztést alkalmaztak, vagy

bc) büntetőjogi felelősségét már jogerősen elbírálták.

(2) A tanúvallomást az (1) bekezdés alapján nem tagadhatja meg az, aki a kérdésre adott válasszal önmagát olyan bűncselekmény elkövetésével vádolná, amely miatt

a) vele szemben a feljelentést a 373. § (1) bekezdése alapján elutasították,

b) vele szemben az eljárást a 390. § (1) bekezdés 7. pontja vagy a 391. § (1) bekezdése alapján szüntették meg,

c) a Btk. Különös Része alapján a hatósággal történő együttműködése folytán nem büntethető,

d) a 404. § (5) bekezdés a) pontjában meghatározott kötelezettség vállalásával egyezséget kötött, vagy

e) vele szemben az ügyészség a 397. § (2) bekezdés a) pontja alapján hozott határozatot, vagy intézkedett.

(3) A (2) bekezdés alapján tett tanúvallomásban közölt bűncselekmény miatt a megszüntetett eljárás folytatása nem rendelhető el, és a tanúvallomás nem tekinthető a perújítás szempontjából új bizonyítéknak. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni arra a tanúvallomás során feltárt bűncselekményre is, amely nem képezte a tanú ellen korábban folyamatban volt büntetőeljárás tárgyát, de a feljelentés elutasításának, a nyomozás, illetve az eljárás megszüntetésének a tanúvallomással feltárt bűncselekmény esetén is bármely okból helye lenne.

167. §

(1) Aki foglalkozásánál vagy közmegbízatásánál fogva – a minősített adatra vonatkozó titoktartási kötelezettség esetét ide nem értve − titoktartásra köteles, a tanúvallomást megtagadhatja, ha a tanúvallomással a titoktartási kötelezettségét megsértené, kivéve, ha

a) ez alól a jogszabály szerint arra jogosult felmentette, vagy

b) jogszabály szerint a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság megkeresésére a titoktartási kötelezettség alá eső adat továbbítása a felmentésre jogosult számára kötelező.

(2) A titoktartási kötelezettség a jogszabályban meghatározott ideig áll fenn, ha a tanú az alól nem kapott felmentést.

168. §

(1) Ha a médiatartalom-szolgáltató, valamint a vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy a tanúvallomásával a számára a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétét felfedné, az ezzel kapcsolatos kérdésben a tanúvallomást megtagadhatja, kivéve, ha a bíróság az információt átadó személy kilétének felfedésére kötelezte.

(2) A bíróság akkor kötelezheti a médiatartalom-szolgáltatót, valamint a vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személyt a számára a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétének felfedésére, ha

a) öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény felderítése érdekében az információt átadó személy kilétének ismerete nélkülözhetetlen,

b) az ettől várható bizonyíték mással nem pótolható, és

c) a bűncselekmény felderítéséhez fűződő érdek − különösen a bűncselekmény tárgyi súlyára tekintettel − olyan kiemelkedő, amely az információforrás titokban maradásához fűződő érdeket egyértelműen meghaladja.

(3) A tanúnak az (1) bekezdésben foglalt mentessége az annak alapjául szolgáló jogviszony megszűnése után is fennmarad.

169. §

(1) A tanúvallomás megtagadásának jogosságáról az eljáró bíróság, ügyészség, illetve a nyomozó hatóság határoz.

(2) Ha a tanú a mentességére hivatkozással megtagadja a vallomástételt, az ennek helyt nem adó határozat elleni jogorvoslatnak halasztó hatálya van.

A tanúzási figyelmeztetés

170. §

(1) A tanút a nyomozás és az elsőfokú, valamint a másodfokú bírósági eljárás során, az első kihallgatásakor figyelmeztetni kell, hogy

a) a tanúvallomást megtagadhatja, ha az azt megalapozó körülmények a kihallgatás vagy a bűncselekmény elkövetésének idején fennállnak,

b) ha vallomást tesz, igazmondási kötelezettség terheli,

c) a hamis tanúzást és a tanúvallomás jogosulatlan megtagadását a Btk. büntetni rendeli, és

d) ha vallomást tesz, vallomása az ügy tárgyát képező bűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban akkor is felhasználható, ha a vallomástételt a későbbiekben jogszerűen megtagadja [az a)−d) pont a továbbiakban együtt: tanúzási figyelmeztetés].

(2) A tanút folytatólagos kihallgatása esetén az (1) bekezdés a) pontja szerint akkor kell figyelmeztetni, ha a mentességére vonatkozó körülményekben bekövetkezett változás miatt a tanúvallomást megtagadhatja.

171. §

(1) A tanúzási figyelmeztetést, valamint a tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát jegyzőkönyvbe kell venni.

(2) A tanúzási figyelmeztetés vagy a figyelmeztetésre adott válasz jegyzőkönyvezésének elmaradása esetén a tanú vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe, kivéve, ha a vallomást vagy annak adott részét a tanú az újabb kihallgatása alkalmával, a tanúzási figyelmeztetés közlését követően fenntartja. A tanú e nyilatkozatát nem vonhatja vissza.

(3) Az adott büntetőeljárásban az első tanúzási figyelmeztetést követően tett vallomásról készült jegyzőkönyv bizonyítási eszközként akkor is felhasználható, ha a tanú a vallomástételt a későbbiekben jogszerűen megtagadja.

(4) Ha a tanút az eljárás során korábban vagy más ügyben terheltként hallgatták ki, a terheltként tett vallomása illetve annak része bizonyítási eszközként akkor használható fel, ha a vallomásról készült jegyzőkönyvből a terhelti figyelmeztetés és az erre adott válasz egyértelműen kitűnik és

a) a vallomásra illetve annak adott részére nem vonatkozik a 165−169. §-ban biztosított mentességi joga, vagy

b) a vallomásra illetve annak adott részére vonatkozik a 165−169. §-ban biztosított mentességi joga, és a tanúzási figyelmeztetéseket követően a vallomást fenntartja.

A tanú kihallgatása

172. §

(1) A tanúkat egyenként kell kihallgatni.

(2) A kihallgatás megkezdésekor meg kell állapítani a tanú személyazonosságát. Ennek során a tanúnak nyilatkoznia kell a személyét azonosító és a vele való kapcsolattartást biztosító következő adatokról:

a) neve, születési neve,

b) születési helye és ideje,

c) anyja neve,

d) állampolgársága,

e) személyazonosító okmányának száma,

f) lakóhelye, tartózkodási helye, kézbesítési címe,

g) elektronikus – elsősorban telefonos – elérhetősége.

(3) Az eljárás azonos szakaszában a tanú folytatólagos kihallgatásánál a személyes adatokat – ha azok nem változtak – nem kell rögzíteni.

173. §

(1) Személyazonosságának megállapítása után a tanúval közölni kell az ügy tárgyát, ezután tisztázni kell a vallomástétel lehetséges akadályait és az elfogultságra utaló körülményeket. Az ennek során feltett kérdésekre a tanú akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástételt megtagadhatja.

(2) A tanúval közölni kell a tanúzási figyelmeztetést és a kihallgatással kapcsolatos jogait.

(3) A tanú kihallgatásánál jelen lehet az érdekében eljáró ügyvéd, aki a vallomástétel megkezdéséig a tanúnak felvilágosítást adhat a jogairól, de más tevékenységet nem végezhet, és a vallomást nem befolyásolhatja. A kihallgatást követően az arról készült jegyzőkönyvet megtekintheti, és észrevételeit írásban vagy szóban előterjesztheti.

174. §

(1) A tanú a kihallgatása során a hozzá intézett kérdésekre válaszol, de arra is módot lehet neki adni, hogy a vallomását összefüggően előadja. Ennek során – a tanú védelmére vonatkozó szabályok figyelembevételével – tisztázni kell azt is, hogy a tanú az általa elmondottakról miként szerzett tudomást.

(2) Ha a tanú vallomása eltér a korábbi vallomásától, ennek okát tisztázni kell.

(3) A tanú kérelmére a vallomásának egyes részeit szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni.

(4) A tanúnak nem tehető fel olyan kérdés, amely

a) a választ, és nem bizonyított tény állítását magában foglalja

b) a törvénnyel össze nem egyeztethető ígéretet tartalmaz, vagy

c) a feleletre útmutatást tartalmaz.

Írásbeli tanúvallomás

175. §

(1) A bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság engedélyezheti, hogy a tanú a szóbeli kihallgatását követően vagy helyette írásban tegyen vallomást.

(2) Ebben az esetben a tanú a vallomását

a) saját kezűleg leírja és aláírja,

b) minősített elektronikus aláírásával látja el, vagy

c) bíróval, közjegyzővel vagy a törvényben meghatározott más személlyel hitelesítteti.

(3) Ha a tanú írásban tesz vallomást, az írásbeli vallomásból ki kell tűnnie, hogy a tanú a vallomást a vallomástétel akadályainak és a tanúzási figyelmeztetés ismeretében tette meg.

(4) Az írásbeli tanúvallomás megtétele nem zárja ki, hogy utóbb a tanút, ha ez szükséges, a kihallgatása céljából a bíróság, az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság idézze.

Intézkedés a kötelezettségeit nem teljesítő tanúval szemben

176. §

Ha a tanú az eljárási cselekménynél való közreműködést, illetve a vallomástételt a következményekre történt figyelmeztetés után jogosulatlanul megtagadja, rendbírsággal sújtható és az okozott költség megfizetésére kötelezhető.

XXIX. Fejezet
A terhelt vallomása

177. §

A terhelt vallomásának minősül minden olyan, a büntetőeljárás során a terhelti figyelmeztetés utáni szóbeli vagy írásbeli közlése, amelyben a terhelt a bizonyítás tárgyára vonatkozó tényt állít.

A terhelt személyazonosságának megállapítása

178. §

(1) A terhelt kihallgatása személyazonosságának és lakóhelyének megállapításával és ellenőrzésével kezdődik.

(2) A személyazonosság megállapítása során a terheltnek nyilatkoznia kell a személyét azonosító és a vele való kapcsolattartást biztosító következő adatokról:

a) neve, születési neve,

b) születési helye és ideje,

c) anyja neve,

d) állampolgársága,

e) személyazonosító okmányának száma,

f) lakóhelye, tartózkodási helye,

g) postai úton történő kézbesítésre szolgáló elérhetősége, elektronikus – elsősorban telefonos – elérhetősége.

A terhelti figyelmeztetés

179. §

(1) Személyazonossága ellenőrzése után a terhelttel ismertetni kell a jogait és figyelmeztetni kell arra, hogy

a) nem köteles vallomást tenni, a vallomás tételét, illetve az egyes kérdésekre történő válaszadást a kihallgatás folyamán bármikor megtagadhatja, de bármikor dönthet úgy, hogy vallomást tesz, akkor is, ha korábban a vallomástételt megtagadta,

b) a vallomás megtagadása az eljárás folytatását nem akadályozza, önmagában terhelő bizonyítékként nem értékelhető, és nem érinti a terhelt kérdezési, észrevételezési és indítványtételi jogát,

c) ha vallomást tesz, bizonyítékként felhasználható, amit mond, illetve rendelkezésre bocsát,.

d) mást bűncselekmény elkövetésével hamisan nem vádolhat, kegyeleti jogot hamis tényállítással nem sérthet (a továbbiakban együtt: terhelti figyelmeztetés).

(2) A terhelti figyelmeztetést a nyomozás, az elsőfokú, illetve a másodfokú bírósági eljárás során történő első kihallgatásakor kell közölni.

180. §

(1) A terhelti figyelmeztetést, valamint a terheltnek a figyelmeztetésre adott válaszát jegyzőkönyvbe kell venni. A terhelti figyelmeztetés és a figyelmeztetésre adott válasz jegyzőkönyvezésének elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.

(2) A terhelti figyelmeztetés vagy a figyelmeztetésre adott válasz jegyzőkönyvezésének elmaradása esetén a terhelt közlése vallomásként akkor vehető figyelembe, ha

a) az eljárás során korábban terhelti figyelmeztetésben már részesült és védővel rendelkezik, vagy

b) a terhelti figyelmeztetés után a közlését fenntartja.

(3) A terheltnek korábban tanúként tett vallomása bizonyítási eszközként akkor használható fel, ha a tanúvallomásról készült jegyzőkönyvből a tanúzási figyelmeztetés és az erre adott válasz egyértelműen kitűnik.

(4) A terheltnek más büntetőeljárásban tett vallomása bizonyítási eszközként akkor használható fel, ha a vallomásról készült jegyzőkönyvből a terhelti figyelmeztetés és az erre adott válasz egyértelműen kitűnik.

Vallomástétel

181. §

(1) Ha a terhelt vallomás kíván tenni, a terhelti figyelmeztetés közlését követően a terhelttől meg kell kérdezni

a) a foglalkozását,

b) a munkahelyét,

c) az iskolai végzettségét,

d) a családi körülményeit,

e) az egészségi állapotát,

f) a jövedelmi viszonyait,

g) a vagyoni körülményeit,

h) a katonai rendfokozatát, a címzetes rendfokozatát és a kitüntetéseit.

(2) Arra a bűncselekményre nézve, amelyre a terhelt a vallomás tételét megtagadta, a terhelthez további kérdések nem intézhetők, és a terhelt a többi terhelttel, illetve a tanúkkal nem szembesíthető, kivéve, ha előtte úgy dönt, hogy vallomást tesz.

182. §

(1) A terhelteket egyenként kell kihallgatni.

(2) Ha a terhelt vallomást kíván tenni, a vallomástétel lehetőségét biztosítani kell.

(3) A terheltnek módot kell adni arra, hogy a vallomását összefüggően előadhassa, ezután kérdések intézhetők hozzá. Ha a terhelt vallomása a korábbi vallomásától eltér, ennek okát tisztázni kell.

(4) Nem tehető fel a terheltnek a választ, illetve nem bizonyított tény állítását magában foglaló, a törvénnyel össze nem egyeztethető ígéretet, vagy a feleletre útmutatást tartalmazó kérdés.

(5) A terhelt beismerése esetén – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – be kell szerezni az egyéb bizonyítékokat is.

XXX. Fejezet
A szakvélemény

A szakértő alkalmazása

183. §

(1) Ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőt kell alkalmazni.

(2) A törvény eltérő rendelkezése hiányában a szakértő alkalmazása kirendeléssel történik. A szakértő kirendelésének tartalmi elemeiről törvény rendelkezik.

(3) Ha a szakvélemény elkészítéséhez sürgős részvizsgálatra van szükség, e vizsgálat kirendelő határozat nélkül, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság szóbeli rendelkezése alapján is elvégezhető.

(4) A szakvélemény előterjesztésének határideje a két hónapot nem haladhatja meg. Ez a határidő a szakértő igazolási kérelmére egy alkalommal, legfeljebb harminc nappal meghosszabbítható.

A szakértő

184. §

(1) A bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság

a) a szakértői névjegyzékben szereplő igazságügyi szakértőt,

b) szakvélemény adására feljogosított gazdasági társaságot (e Fejezet alkalmazásában a továbbiakban: gazdasági társaság),

c) szakértői intézményt,

d) szakértői testületet, vagy

e) jogszabályban meghatározott költségvetési szervet, intézményt, szervezetet (e Fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: szervezet),

f) ha az a)−e) pontban meghatározott szakértő kirendelése nem lehetséges, kellő szakértelemmel rendelkező személyt vagy intézményt mint eseti szakértőt

rendelhet ki szakértőként.

(2) Jogszabály meghatározhatja azokat a szakkérdéseket, amelyekben meghatározott szakértői intézmény vagy szakértői testület jogosult véleményt adni. Szakértői intézmény vagy szakértői testület kirendelése esetén annak vezetője jelöli ki az eljáró szakértőt.

(3) A gazdasági társaság, a szakértői intézmény, a szervezet, illetve a szakértői testület vezetője a kirendelő határozat kézbesítésétől számított nyolc napon belül tájékoztatja a kirendelőt az eljáró szakértő személyéről. E közlés érkezésétől számított nyolc napon belül a kirendelő tájékoztatja azokat, akikkel a kirendelésről szóló határozatot közölte.

185. §

(1) A terhelt és a védő szakértő kirendelését vagy a (2) bekezdés szerint szakértő bevonását indítványozhatják.

(2) A terhelt illetve a védő által szakvélemény készítésére felkért személy, gazdasági társaság, szakértői intézmény, szervezet, illetve szakértői testület szakértőként való bevonásáról a bíróság, illetve az ügyészség határoz. A bevont szakértő e minőségének elismerése után önállóan szakértői

vizsgálatot végezhet, a kirendelt szakértővel azonos jogok illetik meg, és kötelezettségek terhelik. A szakértők az általuk elvégezni kívánt szakértői vizsgálatról kölcsönösen értesítik egymást, az értesített szakértő a másik szakértő által végzett vizsgálaton jelen lehet.

(3) A szakértő kirendelésére illetve bevonására vonatkozó indítványban meg kell jelölni a korábbi szakvéleménnyel kapcsolatban felmerült aggály okát, ha az indítvány olyan tény szakértő általi megállapítására vagy megítélésére irányul, amit a büntetőeljárásban készített korábbi szakvélemény már vizsgált.

(4) A terhelt illetve a védő magánszakértői vélemény elkészítésére adhat megbízást

a) jogorvoslat kezdeményezése érdekében, vagy

b) ha a terhelt illetve a védő szakértő kirendelésére vagy bevonására irányuló indítványát elutasították.

(5) A magánszakértői vélemény elkészítésének szabályairól törvény rendelkezik.

A szakértő kizárása

186. §

(1) Szakértőként nem járhat el,

a) aki az ügyben terheltként, védőként, továbbá sértettként, feljelentőként vagy ezek segítőjeként vesz, vagy vett részt, valamint ezek hozzátartozója,

b) aki az ügyben bíróként, ügyészként vagy nyomozó hatóság tagjaként járt vagy jár el, valamint ezek hozzátartozója,

c) aki az ügyben tanúként, vagy tanú segítőjeként vesz, vagy vett részt,

d) a halál oka és körülményei vizsgálatánál továbbá a kihantolásnál az az orvos, aki a meghalt személyt közvetlenül a halála előtt gyógykezelte, illetve aki megállapította a halál beálltát,

e) a szakértői intézmény és a szervezet szakértője, valamint a szakértői testület tagja, ha az a) pontban meghatározott kizáró ok a szakértői intézmény, a szervezet vagy a szakértői testület vezetőjével szemben áll fenn,

f) a gazdasági társaság tagja, ha az a) pontban meghatározott kizáró ok a gazdasági társaság vezetőjével, vezető tisztségviselőjével szemben áll fenn, illetve, aki olyan gazdasági társaság tagja vagy alkalmazottja, amelynek tagja vagy alkalmazottja az ügyben már korábban eljárt,

g) akit az ügyben szaktanácsadóként vettek igénybe,

h) akitől elfogulatlan szakvélemény egyéb okból nem várható.

(2) Az (1) bekezdés b) pontjának alkalmazásában nem minősül a nyomozó hatósággal hivatásos szolgálati viszonyban álló személynek az, aki a rá vonatkozó jogszabályok alapján nem a nyomozó hatóság állományában teljesít szolgálatot.

(3) A szakértő a vele szemben felmerült kizárási okot köteles a kirendelőnek haladéktalanul bejelenteni. Gazdasági társaság, szakértői intézmény, szervezet, illetve szakértői testület kirendelése esetén a bejelentést a kirendelt társaság vagy szerv vezetője útján kell megtenni.

(4) A szakértő kizárásáról az a bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság határoz, amely előtt az eljárás folyik.

(5) A tanú vallomástételének akadályára vonatkozó rendelkezéseket a szakértőre is alkalmazni kell.

Szakértői vizsgálat

187. §

(1) A szakértő köteles az ügyben közreműködni, és szakvéleményt adni.

(2) Az a bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság, amely előtt az eljárás folyik, a szakértőt a kirendelés alól fontos okból határozattal felmentheti.

(3) A szakértő – gazdasági társaság, szakértői intézmény, szervezet, illetve szakértői testület kirendelése esetén, annak vezetője útján − a kirendelőt a vizsgálat akadályairól jogszabályban meghatározottak szerint értesíteni köteles.

188. §

(1) A szakértő szakértői vizsgálat alapján ad véleményt.

(2) A szakértő köteles és jogosult mindazokat az adatokat megismerni, amelyek a feladatának teljesítéséhez szükségesek, e célból

a) az eljárás ügyiratait megismerheti,

b) az eljárási cselekményeknél jelen lehet,

c) a terhelttől, a sértettől, a tanúktól, egyéb érdekelttől és az eljárásba bevont szakértőtől felvilágosítást kérhet,

d) a kirendelőtől újabb adatokat, iratokat és felvilágosítást kérhet,

e) a kirendelő felhatalmazása alapján a neki át nem adott tárgyi bizonyítási eszközt, elektronikus adatot megtekintheti, megvizsgálhatja, mintavételt végezhet.

(3) A szakértő a vizsgálat során személyt és tárgyi bizonyítási eszközt, elektronikus adatot tekinthet és vizsgálhat meg, a személyhez kérdéseket intézhet.

(4) Ha a szakértő olyan tárgyi bizonyítási eszközt vagy elektronikus adatot vizsgál meg, amely a vizsgálat folytán megváltozik vagy megsemmisül, annak egy részét lehetőleg az eredeti állapotban úgy kell megőriznie, hogy az azonosság, illetve a származás megállapítható legyen.

(5) A kirendelő meghatározhatja azokat a vizsgálatokat, amelyeket a szakértőnek a kirendelő jelenlétében kell elvégezni.

(6) A szakértő értesíteni köteles a kirendelőt, ha annak a hatáskörébe tartozó intézkedés vagy eljárási cselekmény elvégzése szükséges.

A szakértő díjazása

189. §

(1) A szakértő

a) a szakértői vizsgálatért, a szakvélemény elkészítéséért, valamint a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság előtt idézésre történt megjelenésért díjazásra, továbbá

b) az eljárásával felmerült és igazolt készkiadásának megtérítésére

jogosult.

(2) A szakértő díját a szakértő által benyújtott díjjegyzék alapul vételével a kirendelő, illetve az a bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság, amely előtt az eljárás folyik, határozattal állapítja meg a szakvélemény beérkezését, illetve a szakértő meghallgatása esetén a meghallgatást követően, de legkésőbb egy hónapon belül.

(3) A szakértői díjat megállapító határozatot a szakértővel, a terhelttel, a védővel, valamint a bíróság határozatát az ügyészséggel kell közölni. A szakértői díjat megállapító határozat ellen a felsoroltak külön jogorvoslattal élhetnek.

(4) A szakértői díjat az a bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság előlegezi, amelyik a szakértőt kirendelte.

Közreműködési kötelezettség a szakértő eljárása során

190. §

(1) A megvizsgálandó személy testének sérthetetlenségét érintő szakértői vizsgálat csak a kirendelő külön rendelkezése alapján végezhető.

(2) A terhelt, a sértett és a tanú köteles a szakértői vizsgálatnak, illetve beavatkozásnak magát alávetni, kivéve a műtétet és a műtétnek minősülő vizsgálati eljárást.

(3) A sértett és a tanú köteles a szakértői vizsgálat elvégzését egyéb módon is elősegíteni.

(4) A kirendelő külön rendelkezése alapján a terhelt, a sértett, a tanú, valamint a szemletárgy birtokosa tűrni köteles, hogy a birtokában lévő dolgot a szakértő − akár az állag sérelmével vagy a dolog megsemmisülésével járó − vizsgálatnak vesse alá.

(5) A szakértői vizsgálattal okozott kárért − jogszabály alapján − kártalanításnak van helye.

(6) Ha a közreműködési kötelezettségét nem teljesíti,

a) a terhelttel szemben elővezetésnek és kényszer alkalmazásának van helye,

b) a sértett és a tanú elővezethető, valamint rendbírsággal sújtható.

(7) A szakértő eljárása során tett nyilatkozatokra a tanú vallomástételének akadályára, valamint a terhelt vallomás megtagadásának jogára vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kell.

Az elmeállapot megfigyelése

191. §

(1) Ha a szakvélemény szerint a terhelt elmeállapotának hosszabb szakértői megfigyelése szükséges, a bíróság − a vádemelés előtt az ügyészség indítványára − a terhelt elmeállapotának megfigyelését rendelheti el. Az elmeállapot megfigyelésének elrendelése esetén a fogva levő terheltet igazságügyi megfigyelő és elmegyógyító intézetbe, a szabadlábon levő terheltet a jogszabályban meghatározott pszichiátriai fekvőbeteg-intézetbe kell beutalni. A megfigyelés egy hónapig tarthat, ezt a határidőt a bíróság a megfigyelést végző intézet véleménye alapján egy hónappal meghosszabbíthatja.

(2) Az elmeállapot megfigyelésének elrendelése miatt bejelentett jogorvoslatnak nincs halasztó hatálya, kivéve, ha a terhelt szabadlábon van.

(3) A szabadlábon lévő terhelt elmeállapotának megfigyelése során a terhelt személyes szabadsága az egészségügyről szóló törvényben meghatározottak szerint korlátozható.

(4) Ha a terhelt az elmeállapot megfigyelése alól kivonja magát, a pszichiátriai intézet erről haladéktalanul értesíti az elmeállapot megfigyelését elrendelő bíróságot.

A szakvélemény előterjesztése és előadása

192. §

(1) A szakértő a szakvéleményt szóban előadja, vagy a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság által kitűzött határidőn belül írásban terjeszti elő.

(2) A szakértő a szakvéleményt a saját nevében adja.

(3) Ha a vizsgálatban több szakértő működött közre, a véleményben fel kell tüntetni, hogy melyik szakértő milyen vizsgálatot végzett. Ha több szakértő azonos véleményre jut, a szakvéleményt közösen is előterjeszthetik. Több szakterülethez tartozó szakkérdésben a szakértők a szakvéleményüket egyesíthetik.

(4) A szakvélemény szóbeli előadása előtt meg kell állapítani a szakértő személyazonosságát, és tisztázni kell, hogy nincs-e vele szemben kizáró ok. A szakértőt figyelmeztetni kell a hamis szakvélemény adásának következményeire. A figyelmeztetést, valamint a szakértőnek a figyelmeztetésre adott válaszát jegyzőkönyvbe kell venni. A szakvélemény előadása után a szakértőhöz kérdéseket lehet intézni.

(5) A terheltnek, a tanúnak, illetve a sértettnek a szakértő előtt tett azon nyilatkozata, amely a vizsgálat tárgyára, a vizsgálati eljárásokra és eszközökre, illetve a vizsgálat tárgyában bekövetkezett változásokra vonatkozó adatokkal kapcsolatos, illetve az eljárás alapjául szolgáló cselekményre vonatkozik, bizonyítékként nem használható fel.

A szakvélemény értékelése és más szakértő alkalmazása

193. §

(1) A bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság felhívására a szakértő felvilágosítást ad, vagy a szakvéleményt kiegészíti, ha az valamely fogyatékossága miatt aggálytalanul nem fogadható el, így különösen

a) nem tartalmazza a szakvélemény jogszabályban előírt kötelező tartalmi elemeit,

b) nem egyértelmű,

c) önmagával, illetve a szakértő rendelkezésére bocsátott adatokkal ellentétes, vagy

d) a helyességéhez nyomatékos kétség fér.

(2) Ha a szakértőtől kért felvilágosítás vagy a szakvélemény kiegészítése nem vezetett eredményre, más szakértőt lehet kirendelni. A szakértő kirendelésére irányuló indítványban, illetve a kirendelő határozatban meg kell jelölni a szakvélemény elfogadhatóságával kapcsolatos aggályokat.

(3) Ha a szakértők véleménye eltér, az eltérést a szakértők egymás jelenlétében való meghallgatásával lehet tisztázni.

(4) Az (1)−(3) bekezdésben meghatározott eljárást követően újabb szakértő abban az esetben rendelhető ki, ha az ugyanazon bizonyítandó tényre ugyanazon vizsgálati anyag alapulvételével készített szakvélemények között az ügy eldöntése szempontjából lényeges szakkérdésben továbbra is feloldhatatlan eltérés mutatkozik. Az így kirendelt szakértőnek abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy a szakvélemények közötti eltérés mire vezethető vissza, szükséges-e bármelyik szakvélemény kiegészítése, illetve hogy az ügyben újabb szakvélemény beszerzése szükséges-e.

(5) A 185. § (4) bekezdés esetei kivételével a magánszakértői vélemény bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.

A szakértői kötelezettség megszegésének következményei

194. §

(1) Ha a szakértő

a) a közreműködést vagy a véleménynyilvánítást a megtagadás következményeire történt figyelmeztetés után jogosulatlanul megtagadja, vagy

b) a szakvélemény előterjesztésére rendelkezésére álló határidőt elmulasztja,

rendbírsággal kell sújtani, és az okozott költség megfizetésére kell kötelezni.

(2) Ha a szakvélemény előterjesztését a kirendelt gazdasági társaság vagy szervezet vezetője által kijelölt szakértő mulasztja el, a rendbírság kiszabásának, illetve az okozott költség megfizetésére kötelezésnek a kirendelt gazdasági társasággal, szakértői intézménnyel, szervezettel vagy szakértői testülettel szemben van helye.

(3) Ha a szakértő a tanú vallomástételének akadályára vonatkozó rendelkezések alapján tagadja meg a véleményadást, az ennek helyt nem adó határozat elleni jogorvoslat elbírálásáig nem kötelezhető közreműködésre.

A tolmács

195. §

E törvénynek a szakértőre vonatkozó rendelkezései a tolmácsra is irányadók azzal, hogy tolmácsként a jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelő személy vehető igénybe. Ha ez

nem lehetséges, eseti tolmácsként kellő nyelvismerettel rendelkező más személy is kirendelhető. Tolmácson a szakfordítót is érteni kell.

XXXI. Fejezet
A pártfogó felügyelői vélemény

196. §

(1) A bíróság és az ügyészség
a) büntetés vagy intézkedés alkalmazása,
b) feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazása vagy
c) közvetítői eljárásra utalás előtt
pártfogó felügyelői vélemény beszerzését rendelheti el. Pártfogó felügyelői vélemény beszerzését törvény kötelezővé teheti.

(2) A pártfogó felügyelői véleményt a pártfogó felügyelő készíti el.

(3) A pártfogó felügyelő köteles és jogosult mindazokat az adatokat megismerni, amelyek a pártfogó felügyelői vélemény elkészítéséhez szükségesek, e célból az eljárás ügyiratait megismerheti, a terhelttől, a sértettől, a tanúktól és az eljárásba bevont más személyektől felvilágosítást kérhet. Ha ez feladatának teljesítéséhez szükséges, az ügyészségtől vagy a bíróságtól újabb adatokat, ügyiratokat és felvilágosítást kérhet.

(4) E törvénynek a szakértőre vonatkozó rendelkezéseit a pártfogó felügyelői véleményt készítő pártfogó felügyelőre is alkalmazni kell azzal, hogy a 189-191. §, a 193. § (2)−(5) bekezdése és a 194. § a pártfogó felügyelőre nem alkalmazható.

197. §

(1) A pártfogó felügyelői vélemény a terhelt személyiségét és életviszonyait jellemző tényeket és körülményeket − így különösen családi körülményeit, egészségi állapotát, esetleges káros szenvedélyeit, lakhatási körülményeit, iskolai végzettségét, szaktudását, munkahelyét, ennek hiányában a foglalkoztatására vonatkozó adatokat, jövedelmi, vagyoni viszonyait − írja le, továbbá bemutatja a feltárt tények, körülmények és a bűncselekmény elkövetése között fennálló kapcsolatot.

(2) A pártfogó felügyelő a véleményben tájékoztatást ad a terhelt adottságainak megfelelő munkalehetőségről, egészségügyi, illetve szociális intézményi ellátási lehetőségről, és javaslatot tehet a terhelttel szemben egyedi magatartási szabály vagy kötelezettség elrendelésére.

(3) Ha a bíróság vagy az ügyészség úgy rendelkezik, a pártfogó felügyelői véleményben ki kell térni arra, hogy a terhelt a kilátásba helyezett magatartási szabályok vagy kötelezettségek teljesítését vállalja-e és képes-e teljesíteni, valamint arra, hogy a sértett hozzájárul-e a részére adandó jóvátételhez.

198. §

(1) A bíróság és az ügyészség pártfogó felügyelői vélemény beszerzését rendelheti el annak eldöntéséhez, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy különleges bánásmódot igényel-e.

(2) A pártfogó felügyelői vélemény a bíróság vagy az ügyészség által megjelölt, a különleges bánásmóddal érintett büntetőeljárásban részt vevő személy személyiségét és életviszonyait jellemző tényeket és körülményeket írja le. A pártfogó felügyelői véleményben a pártfogó felügyelő javaslatot tesz a különleges bánásmód kérdésében való döntésre.

XXXII. Fejezet
Tárgyi bizonyítási eszköz, elektronikus adat

A tárgyi bizonyítási eszköz

199. §

(1) Tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan tárgy, amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas, így különösen az,

a) amely a bűncselekmény elkövetésének vagy a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben az elkövető nyomait hordozza,

b) amely a bűncselekmény elkövetése útján jött létre,

c) amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy

d) amelyre a bűncselekményt elkövették.

(2) Irat minden olyan tárgyi bizonyítási eszköz, amely műszaki, vegyi vagy más eljárással adatokat rögzít, így különösen a papíralapú vagy elektronikus formában létező szöveg, rajz, ábra.

(3) Okirat az az irat, amely valamilyen tény, adat valóságának, esemény megtörténtének vagy nyilatkozat megtételének bizonyítására készül, és arra alkalmas. Az okiratra vonatkozó rendelkezések irányadók az okiratból készült kivonatra is.

Az elektronikus adat

200. §

(1) Elektronikus adat az információs rendszerben tárolt, kezelt, feldolgozott vagy továbbított tények, információk vagy fogalmak minden olyan formában való megjelenése, amely információs rendszer általi feldolgozásra alkalmas, ideértve azon programot is, amely valamely funkciónak az információs rendszer által való végrehajtását biztosítja.

(2) Ahol e törvény tárgyi bizonyítási eszközt említ, azon a törvény eltérő rendelkezése hiányában az elektronikus adatot is érteni kell.

XXXIII. Fejezet
A bizonyítási cselekmények

201. §

Bizonyítási cselekmény különösen a szemle, a helyszíni kihallgatás, a bizonyítási kísérlet, a felismerésre bemutatás és a szembesítés.

A szemle

202. §

(1) Szemlét a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendel el, és tart, ha a bizonyítandó tény felderítéséhez vagy megállapításához személy, tárgy vagy helyszín megtekintése, illetve tárgy vagy helyszín megfigyelése szükséges.

(2) A szemle alkalmával a bizonyítás szempontjából jelentős körülményeket részletesen rögzíteni kell. A szemlén fel kell kutatni és össze kell gyűjteni a tárgyi bizonyítási eszközöket, és gondoskodni kell a megfelelő módon történő megőrzésükről. A szemle tárgyáról, ha lehetséges és szükséges, kép-, hang-, illetve audiovizuális felvételt, rajzot vagy vázlatot kell készíteni, és azt a jegyzőkönyvhöz kell csatolni.

(3) Ha a szemle tárgyát egyáltalán nem, vagy csak jelentős nehézség, illetve költség árán lehetne az elrendelő szerv elé vinni, a szemlét a helyszínen kell megtartani.

(4) A szemle során szakértőt lehet alkalmazni.

A helyszíni kihallgatás

203. §

(1) A bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a helyszínen hallgatja ki a terheltet és a tanút, ha szükséges, hogy a bűncselekmény helyszínén vagy a bűncselekménnyel összefüggő más helyszínen nyilatkozzon, vagy mutassa meg az elkövetés helyét, a bűncselekménnyel összefüggő más helyet, tárgyi bizonyítási eszközt illetve a cselekmény lefolyását.

(2) A helyszíni kihallgatás előtt a terheltet, illetve a tanút ki kell hallgatni arról, hogy a kérdéses helyet, cselekményt vagy tárgyi bizonyítási eszközt milyen körülmények között észlelte, és miről ismerné fel.

A bizonyítási kísérlet

204. §

(1) A bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság bizonyítási kísérletet rendel el és tart, ha azt kell megállapítani vagy ellenőrizni, hogy valamely esemény vagy jelenség meghatározott helyen, időben, módon, illetve körülmények között megtörténhetett-e.

(2) A bizonyítási kísérletet lehetőleg ugyanolyan körülmények között kell lefolytatni, mint ahogyan a vizsgált esemény vagy jelenség megtörtént, illetve megtörténhetett.

A felismerésre bemutatás

205. §

(1) A bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság felismerésre bemutatást rendel el és tart, ha az személy vagy tárgy felismerése céljából szükséges. A terheltnek vagy a tanúnak felismerésre legalább három személyt vagy tárgyat kell bemutatni. A terheltnek vagy a tanúnak − ha más lehetőség nem áll rendelkezésre − felismerésre személy vagy tárgy fényképen, illetve más adathordozón rögzített kép-, illetve hangfelvétele is bemutatható.

(2) A felismerésre bemutatás előtt azt, akitől a felismerés várható, részletesen ki kell hallgatni arról, hogy a kérdéses személyt vagy tárgyat milyen körülmények között észlelte, milyen kapcsolata van vele, milyen ismertetőjeleiről tud.

(3) Személyek bemutatása esetén az ügytől független és a felismerést végző által nem ismert, továbbá a kérdéses személlyel a felismerést végző által megjelölt fő ismertetőjegyekben megegyező tulajdonságú − így különösen vele azonos nemű, hasonló korú, testalkatú, bőrszínű, ápoltságú és öltözetű − személyeket kell a kérdéses személlyel egy csoportba állítani. Tárgyak bemutatása esetén a kérdéses tárgyat hasonló tárgyak között kell elhelyezni. A kérdéses személynek vagy tárgynak a csoporton belüli elhelyezkedése a többitől jelentősen nem térhet el, és nem lehet feltűnő.

(4) A bemutatást több felismerő személy esetében is külön-külön, egymás távollétében kell végezni.

(5) Ha a tanú védelme szükségessé teszi, a felismerésre bemutatást úgy kell végezni, hogy a felismerésre bemutatott a tanút ne ismerhesse fel, illetve ne észlelhesse. Ha a tanú személyes adatainak zárt kezelését rendelték el, erről a felismerésre bemutatásnál is gondoskodni kell.

A szembesítés

206. §

(1) Ha a terheltek, a tanúk, illetve a terhelt és a tanú vallomásai egymással ellentétesek, az ellentétet szükség esetén szembesítéssel lehet tisztázni. A szembesítettek a vallomásukat egymással élőszóban közlik, ezután megengedhető, hogy a szembesítettek egymásnak kérdéseket tegyenek fel.

(2) Ha a tanú vagy a terhelt kímélete, vagy védelme ezt szükségessé teszi, a tanú, illetve a terhelt szembesítését mellőzni kell.

Műszeres vallomásellenőrzés

207. §

(1) A nyomozás során a tanú és a gyanúsított vallomása műszeres vallomásellenőrzéssel vizsgálható. A vizsgálathoz a tanú illetve a gyanúsított hozzájárulása szükséges.

(2) A műszeres vallomásellenőrzés során szaktanácsadó igénybevétele kötelező, aki eljárásáról és megállapításairól a továbbiakban tanúként hallgatható ki.

Közös szabályok

208. §

(1) A bizonyítási kísérletre és a felismerésre bemutatásra a szemle szabályait értelemszerűen alkalmazni kell.

(2) A bíróság, illetve az ügyészség a szemle, a bizonyítási kísérlet, a felismerésre bemutatás lefolytatásához a nyomozó hatóságot is igénybe veheti.

(3) A terhelt, a tanú, a sértett és más személy a szemlének, a bizonyítási kísérletnek és a felismerésre bemutatásnak köteles magát alávetni, a birtokában levő tárgyat a szemle, a bizonyítási kísérlet, illetve a felismerésre bemutatás céljából köteles rendelkezésre bocsátani. E kötelezettségek teljesítésére a terhelt kényszeríthető, a sértett és más személy pedig rendbírsággal sújtható.

(4) A szemléről, a bizonyítási kísérletről és a felismerésre bemutatásról– lehetőség szerint – audiovizuális eszköz felvételt kell készíteni az adott bizonyítási cselekménnyel egyidejűleg végzett jegyzőkönyvezés mellett.

HATODIK RÉSZ
Leplezett eszközök

XXXIV. Fejezet
A leplezett eszközök alkalmazásának általános szabályai

209. §

(1) A leplezett eszközök alkalmazása olyan, a magánlakás sérthetetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogok korlátozásával járó, a büntetőeljárás során végzett különleges tevékenység, amelyet az erre feljogosított szervek az érintett tudta nélkül végeznek.

(2) Leplezett eszközöket az erre feljogosított szervek a rájuk vonatkozó jogszabályokban meghatározott bűnüldözési feladataik végrehajtása céljából kizárólag az e törvényben meghatározott szabályok alapján alkalmazhatnak.

(3) A (2) bekezdés nem érinti a nemzetbiztonsági szolgálatok által a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján bűnüldözési feladataik végrehajtása céljából folytatott titkos információgyűjtést.

(4) A büntetőeljárás során

a) bírói vagy ügyészi engedélyhez nem kötött,

b) ügyészi engedélyhez kötött, valamint

c) bírói engedélyhez kötött

leplezett eszközök alkalmazhatók.

(5) Leplezett eszköz akkor alkalmazható, ha

a) megalapozottan feltételezhető, hogy a megszerezni kívánt információ, illetve bizonyíték az büntetőeljárás céljának eléréséhez elengedhetetlenül szükséges és más módon nem szerezhető meg,

b) annak alkalmazása nem jár az azzal érintett vagy más személy alapvető jogának az elérendő bűnüldözési célhoz képest aránytalan korlátozásával, és

c) annak alkalmazásával bűncselekménnyel összefüggő információ, illetve bizonyíték megszerezése valószínűsíthető.

XXXV. Fejezet
Bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök

210. §

(1) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a bűncselekményre vonatkozó információk megszerzése érdekében a szervvel titkosan együttműködő személyt vehet igénybe.

(2) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja az eljárás valódi céljának titokban tartásával információt gyűjthet, ellenőrizhet.

(3) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a bűncselekmény megszakítása, a bűncselekmény elkövetőjének azonosítása, illetve a bizonyítás érdekében sérülést vagy egészségkárosodást nem okozó csapdát alkalmazhat.

(4) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja a bűncselekmény megszakítása, a bűncselekmény elkövetőjének azonosítása, illetve a bizonyítás érdekében a sértettet vagy más személyt az életének és testi épségének megóvása céljából helyettesítheti.

(5) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a bűncselekménnyel kapcsolatba hozható

a) személyt, lakást, egyéb helyiséget, bekerített helyet, nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló helyet, illetve járművet, vagy

b) tárgyi bizonyítási eszközt képező dolgot

titokban megfigyelhet, a történtekről információt gyűjthet, valamint az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti (a továbbiakban: rejtett figyelés).

(6) A rejtett figyelés érdekében a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a szervvel titkosan együttműködő személyt is igénybe vehet.

(7) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a bűncselekmény megszakítása, a bűncselekmény elkövetőjének azonosítása, illetve a bizonyítás érdekében az információ forrásának leplezésével a leplezett eszköz alkalmazásával érintett személlyel valótlan vagy megtévesztő információt közölhet. Az információ továbbításához a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervvel titkosan együttműködő személyt is igénybe lehet venni.

(8) A (7) bekezdésben meghatározott leplezett eszköz

a) terhelt vagy tanú kihallgatása, illetve bizonyítási cselekmény során nem alkalmazható,

b) nem tartalmazhat a törvénnyel össze nem egyeztethető ígéretet, és

c) nem valósíthat meg fenyegetést vagy felbujtást, továbbá nem terelheti az érintett személyt annál súlyosabb bűncselekmény elkövetése felé, mint amelyet eredetileg elkövetni tervezett.

XXXVI. Fejezet
Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök

Fizetési műveletek megfigyelése

211. §

(1) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az ügyészség engedélyével elrendelheti, hogy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvényben meghatározott pénzügyi szolgáltatási vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet végző szervezet (a továbbiakban: szolgáltató) meghatározott időszakban, a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvény szerinti fizetési műveletekkel kapcsolatos adatokat rögzítsen és őrizzen meg, illetve azokat az elrendelőnek továbbítsa.

(2) A fizetési műveletek megfigyelése különösen

a) a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvény szerinti fizetési számlával kapcsolatos valamennyi fizetési művelettel,

b) fizetési számlák közötti fizetési műveletekkel,

c) fizetési számlával összefüggésben meghatározott feltételeknek megfelelő fizetési műveletekkel,

d) fizetési művelettel kapcsolatos meghatározott feltétel bekövetkezésével

összefüggő adatok rögzítésére, illetve továbbítására irányulhat.

(3) Az elrendelő a meghatározott adatok továbbítását haladéktalanul vagy meghatározott határidő előírásával rendelheti el.

(4) A fizetési műveletek megfigyelésének alkalmazása legfeljebb három hónapra engedélyezhető, amely egy alkalommal legfeljebb három hónappal meghosszabbítható.

(5) A fizetési műveletek megfigyelésének engedélyezéséről szóló határozatban meg kell jelölni

a) az érintett fizetési számla azonosítására alkalmas adatokat,

b) a fizetési műveletek megfigyelésének a kezdő és befejező időpontját napban meghatározva,

c) a továbbítandó adatok pontos körét,

d) a feltétel meghatározását, ha az elrendelő meghatározott feltételhez köti az adatok rögzítését, illetve továbbítását, és

e) az adatok továbbításának módját és határidejét.

(6) A szolgáltató a fizetési műveletek megfigyelése során az elrendelésről szóló engedélyben megjelölt adatokat az abban meghatározott módon és határidőben köteles rögzíteni, illetve továbbítani.

212. §

(1) A fizetési műveletek megfigyelése keretében az elrendelő előírhatja, hogy a szolgáltató meghatározott fizetési számlák vagy személyek közötti fizetési művelet vagy meghatározott feltételnek megfelelő fizetési művelet teljesítését függessze fel.

(2) A fizetési művelet teljesítésének a felfüggesztése

a) belföldi fizetési művelet esetében az elrendelő tájékoztatásának napját követően legfeljebb két munkanapig,

b) nem belföldi fizetési művelet esetében az elrendelő tájékoztatásának napját követően legfeljebb négy munkanapig

tarthat.

(3) Az elrendelő a fizetési művelet felfüggesztése alatt megvizsgálja, hogy a felfüggesztett fizetési művelet bűncselekménnyel összefüggésbe hozható-e. Ha a fizetési művelet felfüggesztésére nincs szükség, értesíti a szolgáltatót arról, hogy a fizetési művelet teljesíthető. Ha a felfüggesztett fizetési művelet további nyomon követése szükséges, az elrendelő más szolgáltató tekintetében is elrendeli a fizetési műveletek megfigyelését és ezt követően értesíti a szolgáltatót arról, hogy a felfüggesztett fizetési művelet teljesíthető.

(4) Ha az elrendelő megállapítja, hogy a fizetési művelettel érintett számlapénz vagy elektronikus pénz tekintetében a zár alá vétel elrendelésének a feltételei fennállnak, elrendeli a zár alá vételt.

(5) A szolgáltató akkor teljesítheti a felfüggesztett fizetési műveletet, ha

a) az elrendelő ezt számára engedélyezi, vagy

b) a (2) bekezdésben meghatározott időtartam az elrendelő értesítése nélkül telt el és a zár alá vételt sem rendelték el.

213. §

Az elrendelő erre vonatkozó kifejezett kérelme esetén a szolgáltató a fizetési műveletek megfigyelésének tényéről, az engedélyben foglaltakról, valamint a teljesített adattovábbítás tartalmáról másnak nem adhat tájékoztatást és köteles biztosítani, hogy a fizetési műveletek megfigyelésének a ténye, az engedélyben foglaltak, illetve a teljesített adattovábbítás tartalma titokban maradjon. Az engedélyben érintett személynek a saját személyes adatai kezelésére vonatkozó tájékoztatás iránti kérelme esetén olyan tájékoztatást kell adni, amelyből nem derül ki, hogy a személyes adatainak továbbítására a fizetési műveletek megfigyelésének céljából került sor. Ez a korlátozás az előkészítő eljárás befejezéséig, illetve a nyomozás befejezéséig tarthat, amelyről a szolgáltatót értesíteni kell. A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése

A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése

214. §

(1) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az ügyészség engedélyével bűncselekmény elkövetője számára kilátásba helyezheti, hogy vele szemben büntetőeljárást nem indít, illetve a folyamatban lévő büntetőeljárást megszüntetik, ha az ügy, illetve más büntetőügy felderítésével, bizonyításával összefüggő információkat és bizonyítékokat bocsát rendelkezésre, és a megállapodással elérhető nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb, mint az elkövető büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásának nincs helye, ha az elkövetővel szemben olyan bűncselekmény miatt kell büntetőeljárást folytatni, amellyel más életét szándékosan kioltotta. A megállapodást fel kell bontani, ha a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv arról szerez tudomást, hogy az információt szolgáltató személy ilyen bűncselekményt követett el.

(3) A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezésének az engedélyezéséről szóló határozatban meg kell jelölni

a) a bűncselekmény elkövetőjének az azonosítására alkalmas adatokat,

b) annak a bűncselekménynek a Btk. szerinti minősítését, amely tekintetében a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülését kilátásába helyezték,

c) annak a bűncselekménynek a Btk. szerinti minősítését, amely tekintetében az elkövető az információk és bizonyítékok rendelkezésre bocsátását vállalta, és

d) az információk és a bizonyítékok rendelkezésre bocsátásának a módját.

(4) Ha a bűncselekmény elkövetője az ügy, illetve más büntetőügy felderítésével, bizonyításával összefüggő információkat és bizonyítékokat rendelkezésre bocsátja, illetve az ennek érdekében vállalt eljárási cselekményen részt vesz, vele szemben büntetőeljárás nem indítható, illetve a folyamatban lévő büntetőeljárást meg kell szüntetni.

(5) Ha az (1) bekezdés alapján az elkövetővel szemben nem indul büntetőeljárás, az állam téríti meg azt a kárt, illetve sérelemdíjat, amelynek megtérítésére az elkövető a polgári jog szerint köteles. A kár megtérítése, illetve a sérelemdíj megfizetése érdekében a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a sértettel titoktartási megállapodás megkötését kezdeményezheti, illetve az ehhez szükséges iratokat elkészítheti.

(6) Ha a kártérítésről, illetve a sérelemdíj megfizetéséről polgári perben kell határozni, az ezek iránti igény jogalapját vélelmezni kell. A polgári perben az államot az igazságügyért felelős miniszter képviseli. A polgári perben eljáró bíróság a kereset elbírálása előtt beszerzi a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv nyilatkozatát a felperes sérelmére elkövetett cselekményről, a cselekménnyel okozott kárról, illetve személyiségi jogsértésről. A nyilatkozat nem terjedhet ki olyan tényre, amelynek alapján az elkövető személyére, illetve a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezésére vonatkozó indokokra lehet következtetni.

Hozzájárulással alkalmazott megfigyelés

215. §

(1) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az ügyészség engedélyével a sértett írásbeli hozzájárulásával megfigyelést alkalmazhat

a) uzsora-bűncselekmény, kapcsolati erőszak, illetve zaklatás bűncselekménye miatt, vagy

b) olyan bűncselekmény miatt, amely fenyegetéssel valósul meg.

(2) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az ügyészség engedélyével a felhívás, vagy a rábírni törekvés címzettjének írásbeli hozzájárulásával megfigyelést alkalmazhat

a) bűncselekmény elkövetésére való felhívás esetén, ha a Btk. a bűncselekmény előkészületét büntetni rendeli, vagy valamely jogellenes cselekmény elkövetésére való felhívás bűncselekménynek minősül, illetve

b) ha a cselekményre való rábírni törekvés bűncselekménynek minősül.

(3) A hozzájárulással alkalmazott megfigyelés során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személy hozzájárulásával az általa használt lakást, egyéb helyiséget, bekerített helyet, járművet megfigyelheti és az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti, az ehhez szükséges technikai eszközt ezeken a helyeken elhelyezheti.

(4) A hozzájárulással alkalmazott megfigyelés során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személy által használt elektronikus hírközlési szolgáltatás keretében, elektronikus hírközlő hálózaton vagy eszközön, illetve információs rendszeren folytatott kommunikációt megismerheti, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti, továbbá a kommunikációt lebonyolítók személyes adatait megismerheti.

(5) A hozzájárulással alkalmazott megfigyelés alkalmazása legfeljebb negyvenöt napra engedélyezhető.

(6) A hozzájárulással alkalmazott megfigyelés alkalmazásának az engedélyezéséről szóló határozatban meg kell jelölni

a) az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személy azonosítására alkalmas adatokat,

b) az alkalmazás kezdő és befejező időpontját napban meghatározva,

c) az ügy tárgyát képező bűncselekmény Btk. szerinti minősítését, és

d) a leplezett eszköz alkalmazása helyének, illetve a megfigyelni kívánt eszköz vagy szolgáltatás egyértelmű azonosítására alkalmas adatokat.

Álvásárlás

216. §

Az ügyészség engedélyével

a) a bűncselekménnyel feltehetően összefüggésbe hozható dolog vagy annak mintája színlelt megszerzésére irányuló megállapodás köthető és teljesíthető,

b) a bűncselekmény elkövetőjének elfogása, illetve tárgyi bizonyítási eszköz biztosítása érdekében dolog vagy szolgáltatás színlelt vételére irányuló megállapodás köthető és teljesíthető,

c) az eladó bizalmának erősítése céljából a bűncselekményre vonatkozó tárgyi bizonyítási eszközt eredményező, dolog vagy szolgáltatás színlelt megszerzésére irányuló megállapodás köthető és teljesíthető,

d) az eladó bizalmának erősítése céljából bűncselekményre vonatkozó tárgyi bizonyítási eszközt eredményező dolog vagy szolgáltatás színlelt megszerzésére irányuló megállapodás köthető és teljesíthető.

Fedett nyomozó alkalmazása

217. §

(1) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a szervhez tartozását, illetve kilétét tartósan leplező, kifejezetten ilyen feladat ellátása érdekében foglalkoztatott tagját (a továbbiakban: fedett nyomozó) a büntetőeljárás során az ügyészség engedélyével alkalmazhatja.

(2) Fedett nyomozó bűnüldözési célból

a) bűnszervezetbe vagy terrorista csoportba történő beépülés,

b) álvásárlás,

c) rejtett figyelés végrehajtása, és

d) a bűncselekménnyel összefüggő információk és bizonyítékok megszerzése

érdekében alkalmazható.

(3) A fedett nyomozó alkalmazása az igénybevétel céljának eléréséhez szükséges időtartamra, de legfeljebb a nyomozás befejezéséig engedélyezhető, azzal, hogy az ügyészség az engedélyezésre vonatkozó szabályok szerint hathavonta felülvizsgálja az elrendelés feltételeinek a meglétét.

(4) A fedett nyomozó alkalmazásának az engedélyezéséről szóló határozatban meg kell jelölni

a) a fedett nyomozó alkalmazásának a (2) bekezdésben meghatározott célját,

b) az alkalmazás kezdő és befejező időpontját napban meghatározva,

c) az ügy tárgyát képező bűncselekmény Btk. szerinti minősítését, és

d) ha a fedett nyomozó alkalmazásának eredményességéhez előreláthatóan szükséges, a 219. § (2) bekezdése szerinti bűncselekmény pontos megjelölését.

218. §

(1) Fedett nyomozó a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazására vonatkozó szabályok alapján más,

a) bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközzel együtt, vagy

b) bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának biztosítása érdekében

is alkalmazható.

(2) Ha a fedett nyomozó alkalmazása során felmerül, hogy az alkalmazása eredményessége érdekében olyan tevékenység végzése szükséges, amely bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköznek minősül, és az engedély a leplezett eszköz alkalmazása előtt a 223. § vagy a 231. § alapján sem szerezhető be, a fedett nyomozó a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz engedély nélküli alkalmazását megkezdheti.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott esetben a bíró vagy ügyészség engedélyét utólag haladéktalanul be kell szerezni. Ha a bíró vagy ügyészség az utólagos engedélyezés iránti indítványt elutasítja, az engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának eredménye bizonyítékként nem használható fel.

(4) A bíró vagy az ügyészség az indítványt akkor is elutasítja, ha az engedély a fedett nyomozó alkalmazása eredményességének veszélyeztetése nélkül, az engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazása előtt is beszerezhető lett volna.

219. §

(1) Nem büntethető a fedett nyomozó az alkalmazása során elkövetett olyan bűncselekmény miatt,

a) amelyet az ügyészi engedélyben meghatároztak,

b) az ügyészi engedélyben nem határoztak meg, azonban

ba) a bűncselekmény elkövetése a fedett nyomozó alkalmazásának eredményességéhez, az alkalmazással elérni kívánt bűnüldözési célhoz szükséges volt, és az alkalmazással elérni kívánt bűnüldözési érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek,

bb) a bűncselekmény elkövetése a fedett nyomozó biztonságának biztosítása, lelepleződésének megakadályozása érdekében szükséges volt, és a fedett nyomozó biztonságával, lelepleződésének megakadályozásával kapcsolatos érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek, illetve

bc) a bűncselekmény elkövetése más bűncselekmény elkövetésének megelőzése vagy megszakítása érdekében szükséges, és a bűncselekmény megelőzéséhez vagy megszakításához fűződő érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek.

(2) A fedett nyomozó alkalmazása esetén az ügyész olyan bűncselekmény elkövetését engedélyezheti,

a) amely esetében a fedett nyomozó alkalmazásával elérni kívánt bűnüldözési érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek, és

b) amely a fedett nyomozó alkalmazásának eredményességéhez előreláthatóan szükséges.

(3) A fedett nyomozó nem követhet el más életének szándékos kioltásával járó, illetve maradandó fogyatékosságot vagy súlyos egészségromlást szándékosan okozó bűncselekményt.

(4) A fedett nyomozó mást bűncselekmény elkövetésére nem bírhat rá, és nem terelheti az érintett személyt annál súlyosabb bűncselekmény elkövetése felé, mint amelyet eredetileg elkövetni tervezett. Az álvásárlás önmagában nem minősül rábírásnak.

(5) Ha a fedett nyomozó az általa elkövetett bűncselekmény miatt az (1) és (2) bekezdés alapján nem büntethető, az állam téríti meg azt a kárt, illetve sérelemdíjat, amelynek megtérítésére a fedett nyomozó a polgári jog szerint köteles. A kár megtérítése, illetve a sérelemdíj megfizetése érdekében a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a sértettel titoktartási megállapodás megkötését kezdeményezheti, illetve az ehhez szükséges iratokat elkészítheti.

(6) Ha a kártérítésről, illetve a sérelemdíj megfizetéséről polgári perben kell határozni, az ezek iránti igény jogalapját vélelmezni kell. A polgári perben az államot az igazságügyért felelős miniszter képviseli. A polgári perben eljáró bíróság a kereset elbírálása előtt beszerzi a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv nyilatkozatát a felperes sérelmére elkövetett cselekményről, a cselekménnyel okozott kárról, illetve személyiségi jogsértésről. A nyilatkozat nem terjedhet ki olyan tényre, amelynek alapján a fedett nyomozó személyére lehet következtetni.

220. §

(1) A fedett nyomozó alkalmazása során a foglalkoztató szerv a fedett nyomozó személyének védelme, illetve nyomonkövetésének biztosítása érdekében a rá irányadó törvény alapján folytathat titkos információgyűjtést.

(2) Az (1) bekezdés alapján folytatott titkos információgyűjtés eredménye a büntetőeljárásban a rendészeti célú titkos információgyűjtés felhasználására vonatkozó szabályok alapján használható fel.

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja és a szervvel titkosan együttműködő személy alkalmazása álvásárlás érdekében

221. §

(1) Az álvásárlás érdekében

a) a leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szerv tagja is alkalmazható, illetve

b) a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a szervvel titkosan együttműködő személyt is igénybe vehet.

(2) A leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szerv tagja és a szervvel titkosan együttműködő személy alkalmazása esetén a fedett nyomozóra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának közös eljárási szabályai

222. §

(1) Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának engedélyezéséről az ügyészség a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv erre felhatalmazott vezetőjének az indítványa alapján dönt.

(2) Az indítványnak tartalmaznia kell

a) a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv megnevezését, az előkészítő eljárás, illetve a nyomozás elrendelésének időpontját, az eljárás azonosító számát,

b) az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény Btk. szerinti minősítését és a bűncselekmény gyanúját megalapozó vagy az annak lehetőségére utaló adatokat,

c) az alkalmazás törvényi feltételeinek meglétére vonatkozó valamennyi adatot, és

d) az alkalmazni kívánt leplezett eszköz megnevezését, illetve az alkalmazás engedélyezéséhez szükséges adatokat.

223. §

(1) Ha az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának engedélyezése olyan késedelemmel járna, amely a leplezett eszköz alkalmazásával elérendő célt jelentősen veszélyeztetné, a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv erre felhatalmazott vezetője az ügyészség döntéséig elrendelheti a leplezett eszköz alkalmazását.

(2) A leplezett eszköz (1) bekezdés alapján elrendelt alkalmazása esetén a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv erre felhatalmazott vezetője az alkalmazás megkezdését követő huszonnégy órán belül indítványt tesz az ügyészségnek az alkalmazás utólagos engedélyezése érdekében. Az ügyészség az indítványról az elrendeléstől számított százhúsz órán belül dönt.

(3) Az utólagos engedélyezés iránti indítvány tartalmazza az (1) bekezdésben meghatározott feltételek fennállását megalapozó körülményeket is, továbbá az elrendelés időpontját órában meghatározva.

(4) Az ügyészség az indítványt akkor is elutasítja, ha

a) az indítvány elkésett vagy

b) az engedély az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz (1) bekezdés szerinti elrendelése előtt is beszerezhető lett volna.

(5) Ha az ügyészség az utólagos engedélyezés iránti indítványt elutasítja, a leplezett eszköz alkalmazásának eredménye bizonyítékként nem használható fel, és az így beszerzett adatokat haladéktalanul törölni kell.

XXXVII. Fejezet
Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök

224. §

A büntetőeljárás során a következő bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazhatók:

a) információs rendszer titkos megfigyelése,

b) titkos kutatás,

c) hely titkos megfigyelése,

d) küldemény titkos megismerése,

e) lehallgatás.

225. §

(1) Az információs rendszer titkos megfigyelése során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel információs rendszerben kezelt adatokat titokban megismerhet, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti. Ennek érdekében az ehhez szükséges elektronikus adat az információs rendszerben, illetve a szükséges technikai eszköz a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely, illetve a közösségi közlekedési eszköz kivételével lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen, járműben vagy az érintett személy használatában lévő tárgyban elhelyezhető.

(2) A titkos kutatás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely, illetve a közösségi közlekedési eszköz kivételével lakást, egyéb helyiséget, bekerített helyet, járművet, illetve az érintett személy használatában lévő tárgyat titokban átkutathat, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti.

(3) A hely titkos megfigyelése során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely, illetve a közösségi közlekedési eszköz kivételével a lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen, járművön történteket titokban technikai eszközzel megfigyelheti és rögzítheti. Ennek érdekében az ehhez szükséges technikai eszköz az alkalmazás helyén elhelyezhető.

(4) A küldemény titkos megismerése során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel postai küldeményt, illetve zárt küldeményt titokban felbonthat, annak tartalmát megismerheti, ellenőrizheti és rögzítheti.

(5) A lehallgatás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel elektronikus hírközlési szolgáltatás keretében elektronikus hírközlő hálózat vagy eszköz útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikáció tartalmát titokban megismerheti és rögzítheti.

226. §

(1) A 225. §-ban alapján alkalmazott technikai eszközt vagy információs rendszerben elhelyezett elektronikus adatot a leplezett eszköz alkalmazásának befejezését követően haladéktalanul el kell távolítani.

(2) A 225. §-ban alapján alkalmazott technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében

a) a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedélyhez nem kötött leplezett eszközt alkalmazhat, illetve

b) a leplezett eszközök alkalmazását végrehajtó szerv a rá irányadó törvény alapján titkos információgyűjtést végezhet.

227. §

(1) A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök az alábbi bűncselekmények miatt indult büntetőeljárásokban alkalmazhatók:

a) az üzletszerűen vagy bűnszövetségben elkövetett, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény,

b) az egészségügyi termék hamisítása,

c) a szexuális visszaélés, a kerítés, a prostitúció elősegítése, a kitartottság, a gyermekprostitúció kihasználása, a gyermekpornográfia,

d) a környezetkárosítás, a természetkárosítás, az orvvadászat, a tiltott állatviadal szervezése, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése,

e) a szándékosan elkövetett minősített adattal visszaélés,

f) a bűnpártolás,

g) a vesztegetés feljelentésének elmulasztása kivételével a korrupciós bűncselekmények,

h) a hivatali visszaélés, a közfeladati helyzettel visszaélés,

i) a választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény, a harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása,

j) a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása,

k) a jogosulatlan pénzügyi tevékenység, a bennfentes kereskedelem, a tőkebefektetési csalás és a piramisjáték szervezése.

(2) A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök a 29. § és a 685. § alapján kizárólagos ügyészségi nyomozás körébe tartozó bűncselekmények közül az (1) bekezdésben felsorolt bűncselekményeken kívül az alábbi bűncselekmények miatt indult büntetőeljárásokban is alkalmazhatóak függetlenül a bűncselekmény büntetési tételétől:

a) a mentelmi joggal rendelkező személy vagy a nemzetközi jogon alapuló mentességet élvező személy sérelmére elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, illetve a nemzetközileg védett személy elleni erőszak,

b) a bírósági titkár, az alügyész, a bírósági és ügyészségi fogalmazó, az ügyészségi megbízott, a bírósági ügyintéző, az önálló és a törvényszéki végrehajtó, a végrehajtó-helyettes, a közjegyző és a közjegyző-helyettes, a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, büntetés-végrehajtási szervezet, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja és a kormányzati szolgálati jogviszonyban foglalkoztatott pénzügyi nyomozó sérelmére elkövetett hivatalos személy elleni erőszak.

(3) A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök az (1) és (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményeken kívül bármely öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban is alkalmazhatók.

(4) A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök az (1)−(3) bekezdésben meghatározott bűncselekmények kísérlete, valamint – ha az előkészületet a Btk. büntetni rendeli – az előkészülete miatt indult büntetőeljárásban is alkalmazhatók.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezése

228. §

(1) A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök a bíróság engedélye alapján az abban meghatározott keretek között alkalmazhatók.

(2) A bíróság engedélye meghatározza, hogy az érintett személlyel szemben mely bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazható.

(3) A bíróság

a) a leplezett eszközök alkalmazásának engedélyét meghosszabbíthatja,

b) a leplezett eszközök alkalmazásának engedélyét visszavonhatja,

c) engedélyét további leplezett eszközre kiterjesztheti, illetve

d) a már engedélyezett leplezett eszköz további alkalmazását megtilthatja.

229. §

(1) A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának engedélyezéséről a bíróság az ügyészség indítványa alapján határoz.

(2) Az indítványnak tartalmaznia kell

a) a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv megnevezését, az előkészítő eljárás, illetve a nyomozás elrendelésének időpontját, az eljárás azonosító számát,

b) a rendelkezésre álló, az alkalmazással érintett személy azonosításra alkalmas adatokat,

c) az érintett személlyel szemben a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának tervezett kezdő és befejező időpontját napban és órában meghatározva,

d) a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása feltételeinek fennállását megalapozó részletes indokolást, így

da) az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény Btk. szerinti minősítését és a bűncselekmény gyanúját megalapozó vagy az annak lehetőségére utaló adatokat,

db) a 209. § (5) bekezdésében meghatározott feltételek teljesülését megalapozó adatokat, és

dc) a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának célját,

e) az alkalmazni kívánt leplezett eszköz megnevezését,

f) információs rendszer titkos megfigyelése esetén az információs rendszer; titkos kutatás esetén a helyiség, jármű vagy tárgy; hely titkos megfigyelése esetén a helyiség vagy jármű; küldemény titkos megismerése esetén a feladás vagy az átvétel helyének, illetve a feladó vagy a címzett; lehallgatás esetén az elektronikus hírközlési szolgáltatás vagy az eszköz, illetve az információs rendszer egyértelmű azonosítására alkalmas adatokat.

(3) Az indítványhoz csatolni kell az indítványban foglaltakat megalapozó iratokat.

230. §

(1) A bíróság az indítvány benyújtásától számított hetvenkét órán belül dönt. A bíróság az indítvány alapján az engedélyt megadja, részben adja meg vagy az indítványt elutasítja.

(2) A bíróság az engedélyt részben adja meg, ha a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazását engedélyezi, azonban határozatában egyes leplezett eszközök vonatkozásában az alkalmazására irányuló indítványt elutasítja.

(3) Ha a bíróság a leplezett eszközök alkalmazását engedélyezi vagy részben engedélyezi, az erről szóló határozatban meg kell jelölni

a) a rendelkezésre álló, az érintett személy azonosítására alkalmas adatokat,

b) a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának kezdő és befejező időpontját napban és órában meghatározva,

c) azt, hogy az alkalmazást milyen bűncselekmény miatt és milyen célból engedélyezi,

d) azt, hogy mely bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazható, és

e) a 229. § (2) bekezdés f) pontjában meghatározott adatokat.

(4) A bíróság határozata ellen nincs helye fellebbezésnek.

Utólagos engedélyezés

231. §

(1) Ha a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának engedélyezése vagy az alkalmazás kiterjesztésének az engedélyezése olyan késedelemmel járna, amely a leplezett eszköz alkalmazásával elérni kívánt célt jelentősen veszélyeztetné, az ügyészség a bíróság döntéséig, de legfeljebb hetvenkét órára elrendelheti a leplezett eszköz alkalmazását.

(2) A leplezett eszköz (1) bekezdés alapján elrendelt alkalmazása esetén az ügyészség az alkalmazás megkezdését követő huszonnégy órán belül indítványt tesz a bíróságnak az utólagos engedélyezés érdekében. A bíróság az ügyészség indítványáról az elrendeléstől számított hetvenkét órán belül dönt.

(3) Az utólagos engedélyezés iránti indítvány tartalmazza az (1) bekezdésben meghatározott feltételek fennállását megalapozó körülményeket is, továbbá az elrendelés időpontját órában meghatározva.

(4) A bíróság az indítványt akkor is elutasítja, ha

a) az indítvány elkésett vagy

b) az engedély a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz (1) bekezdés szerinti elrendelése előtt is beszerezhető lett volna.

(5) Ha a bíróság a leplezett eszközök vagy az indítványban megjelölt egyes eszközök alkalmazásának utólagos engedélyezése iránti indítványt elutasítja, a nem engedélyezett leplezett eszköz alkalmazásának eredménye bizonyítékként nem használható fel, és az így beszerzett adatokat azonnal törölni kell.

(6) Ha a bíróság az utólagos engedélyezés iránti indítványt elutasítja, ugyanabból a célból, változatlan indok vagy tényállás alapján bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazása az (1) bekezdés alapján ismételten nem rendelhető el.

(7) A leplezett eszközök alkalmazásának utólagos engedélyezése esetén az alkalmazás kezdő időpontját az (1) bekezdés szerinti elrendelés időpontjától kell számítani.

Az alkalmazás időtartama és az alkalmazás meghosszabbítása

232. §

(1) A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása legfeljebb kilencven napra engedélyezhető, amely alkalmanként legfeljebb kilencven nappal meghosszabbítható. A leplezett eszközök alkalmazásának meghosszabbítása esetén a befejezés napját az előző engedélyben meghatározott befejező nap alapulvételével kell számítani.

(2) A büntetőeljárás során az érintett személlyel szemben bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása összesen háromszázhatvan napig engedélyezhető.

(3) Ha a büntetőeljárásban az érintett személlyel szemben a leplezett eszközök alkalmazását megszüntetik, és ezt követően a leplezett eszközök alkalmazását ismételten engedélyezik, a leplezett eszközök alkalmazásának idejét össze kell adni és a (2) bekezdésben meghatározott időtartamot ennek megfelelően kell számítani.

233. §

(1) A leplezett eszközök alkalmazása engedélyének a meghosszabbítására az ügyészség az engedély lejárta előtt legkésőbb öt nappal tesz indítványt, az indítványról a bíróság a benyújtástól számított hetvenkét órán belül dönt.

(2) A bíróság az engedély határidejét meghosszabbítja vagy az engedélyét visszavonja.

(3) A bíróság az engedély meghosszabbítása esetén megtiltja annak a leplezett eszköznek az alkalmazását, amely vonatkozásában az alkalmazás törvényi feltételei nem állnak fenn.

(4) A leplezett eszközök alkalmazásának meghosszabbítása esetén a befejezés napját az előző engedélyben meghatározott befejező naptól kell számítani.

(5) Az indítvány előterjesztésével egyidejűleg a korábbi engedélyezés óta keletkezett iratokat is csatolni kell.

Az alkalmazás kiterjesztése

234. §

(1) Az alkalmazás kiterjesztésének lehet helye, ha a leplezett eszközök alkalmazásának az engedélyben meghatározott befejező időpontjáig az érintett személlyel szemben

a) az engedélyben nem szereplő más leplezett eszköz alkalmazása, illetve

b) az engedélyben már megjelölt leplezett eszköz alkalmazásának folytatása információs rendszer titkos megfigyelése esetén más információs rendszer; titkos kutatás esetén más helyiség, jármű vagy tárgy; hely titkos megfigyelése esetén más helyiség vagy jármű; küldemény titkos megismerése esetén más hely, illetve más feladó vagy címzett; lehallgatás esetén más elektronikus hírközlési szolgáltatás vagy eszköz, illetve más információs rendszer vonatkozásában szükséges.

(2) Az alkalmazás kiterjesztéséről a bíróság az ügyészség indítványa alapján, a 229. § és a 230. § szerint dönt és ennek megfelelően módosítja a leplezett eszközök alkalmazására vonatkozó engedélyét.

(3) Az alkalmazás kiterjesztésére irányuló indítvány tartalmazza a kiterjesztéssel összefüggő, a 229. § (2) bekezdés e) és f) pontjában meghatározott adatokat és a kiterjesztést megalapozó körülményeket, továbbá ahhoz csatolni kell a kiterjesztést alátámasztó, a korábbi engedélyezés óta keletkezett iratokat.

(4) A leplezett eszközök alkalmazásának kiterjesztése nem érinti a leplezett eszközök érintett személlyel szembeni alkalmazásának korábban engedélyezett vagy meghosszabbított befejező időpontját.

(5) A leplezett eszköz alkalmazásának kiterjesztése és az alkalmazás engedélyének a meghosszabbítása egy indítványban is előterjeszthető.

Az engedély visszavonása és a leplezett eszköz alkalmazásának a megtiltása

235. §

(1) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv köteles a bíróság megkeresésére a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazása során a megkeresés időpontjáig beszerzett adatokat nyolc napon belül bemutatni.

(2) A bíróság az engedély meghosszabbítására vagy kiterjesztésére irányuló indítványról hozott döntése során is vizsgálja a leplezett eszközök alkalmazásának törvényességét.

(3) A bíróság a leplezett eszközök alkalmazásának engedélyét visszavonja, ha

a) a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a beszerzett adatokat az (1) bekezdésben megállapított határidőn belül nem mutatja be,

b) megállapítja, hogy az engedély kereteit túllépték vagy

c) a leplezett eszközök alkalmazása az e törvényben meghatározott szabály megsértésével történt.

(4) A bíróság megtiltja annak a leplezett eszköznek az alkalmazását, amely vonatkozásában az alkalmazás törvényi feltételei nem állnak fenn.

(5) A bíróság határozata ellen nincs helye fellebbezésnek.

XXXVIII. Fejezet
A leplezett eszközök alkalmazásának közös szabályai

A leplezett eszközök alkalmazásának végrehajtása

236. §

(1) A leplezett eszköz alkalmazásáról jegyzőkönyvet vagy feljegyzést kell készíteni.

(2) A fedett nyomozó eljárásáról készített jegyzőkönyvet vagy feljegyzést a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv erre felhatalmazott vezetője írja alá. A jegyzőkönyvet, vagy a feljegyzést oly módon kell elkészíteni, hogy abból a fedett nyomozó személyére ne lehessen következtetni.

237. §

(1) A hozzájárulással alkalmazott megfigyelést és a bírói engedély kötött leplezett eszközök alkalmazását a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat hajtja végre.

(2) Az (1) bekezdés alá nem tartozó esetben a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a leplezett eszköz alkalmazását maga hajtja végre vagy a végrehajtáshoz a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatot veszi igénybe.

(3) Ha a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a leplezett eszközt alkalmazását maga hajtja végre, számára a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat a tevékenységhez szükséges különleges technikai eszközöket és anyagokat biztosíthatja.

(4) A Nemzetbiztonsági Szakszolgálatnak a leplezett eszköz alkalmazásának a végrehajtása érdekében történő megkeresésére a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvényt kell alkalmazni.

(5) A rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve és a rendőrség terrorizmust elhárító szerve az általa tett feljelentés vagy az általa folytatott előkészítő eljárás alapján elrendelt nyomozás során felkérésre közreműködik a nyomozás teljesítésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóság vagy az ügyészség által alkalmazott leplezett eszköz alkalmazásának a végrehajtásában.

(6) Ha a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által elkövetett bűncselekmény miatt folytatott előkészítő eljárás vagy nyomozás során bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközt alkalmaznak, felkérésre az érintett nemzetbiztonsági szolgálat közreműködik a leplezett eszköz alkalmazásának a végrehajtásában.

(7) A hírközlési szolgáltatást, a postai küldemények, illetve az információs rendszerben tárolt adatok továbbítását, feldolgozását, kezelését végző szervezetek kötelesek a leplezett eszközök alkalmazását biztosítani és az alkalmazásra feljogosított szervekkel együttműködni.

A leplezett eszközök alkalmazásának a megszüntetése

238. §

(1) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv vezetője vagy az ügyészség a leplezett eszközök vagy egyes eszközök alkalmazását megszünteti, ha

a) nyilvánvaló, hogy további alkalmazásától nem várható eredmény,

b) nyilvánvaló, hogy az engedélyben meghatározott keretek között a leplezett eszköz alkalmazása nem végezhető tovább, ideértve azt is, ha az engedély kiterjesztésének lenne helye, azonban az ehhez szükséges adatok nem állnak rendelkezésre,

c) az engedélyben meghatározott célját elérte,

d) az engedélyben megállapított vagy meghosszabbított határidő lejárt,

e) az utólagos engedélyezés iránti indítványt a bíróság vagy az ügyészség elutasította,

f) a bíróság a 235. § alapján az engedélyt visszavonta vagy egyes leplezett eszközök alkalmazását megtiltotta,

g) az előkészítő eljárásban elrendelt alkalmazás alatt az előkészítő eljárás határideje lejárt és a nyomozást nem rendelték el, vagy

h) az eljárást megszüntették, illetve a nyomozás határideje lejárt.

(2) A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának megszüntetéséről rendelkező határozatot meg kell küldeni a bíróságnak.

XXXIX. Fejezet
A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatokra vonatkozó szabályok

A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatok törlése

239. §

(1) A leplezett eszköz alkalmazásának megszüntetését követő nyolc napon belül az annak során rögzített adatok közül törölni kell

a) a leplezett eszköz alkalmazásának céljával össze nem függő, érdektelen adatot,

b) a leplezett eszköz alkalmazása során keletkezett minden olyan személyes adatot, amelyről megállapítható, hogy a büntetőeljárás céljából nincs rá szükség, és

c) a leplezett eszköz alkalmazása során keletkezett olyan személyre vonatkozó adatot, amelyet a büntetőeljárásban bizonyítékként nem lehet felhasználni.

(2) Ha a leplezett eszközök alkalmazását az erre feljogosított szerv maga hajtotta végre, az (1) bekezdésben meghatározott határidőt a leplezett eszközök alkalmazásának megszüntetésétől kell számítani. Ha a leplezett eszközök alkalmazásának végrehajtását a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat vagy más szerv végezte, illetve a végrehajtáshoz a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat biztosította a tevékenységhez szükséges különleges technikai eszközöket és anyagokat, az (1) bekezdésben meghatározott határidőt attól a naptól kell számítani, amelyen a leplezett eszközök eredményét tartalmazó adathordozó, irat vagy annak kivonata a Nemzetbiztonsági Szakszolgálattól vagy az e törvényben meghatározott más szervtől a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervhez megérkezett.

A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatok bizalmassága

240. §

(1) A leplezett eszközök alkalmazásának engedélyezése, végrehajtása, illetve az annak eredményeként keletkezett adatok felhasználása során gondoskodni kell arról, hogy az intézkedések és az adatok bizalmassága megőrizhető legyen, a leplezett eszközök alkalmazásáról az illetéktelen személyek ne szerezzenek tudomást.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott követelmény érvényesítéséért az ügyben eljáró leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv, ügyészség és bíróság felelős.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott követelmény érvényesítése érdekében a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv, az ügyészség vagy a bíróság, ha annak feltételei fennállnak, a leplezett eszközök alkalmazásával összefüggő adatokat a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott szabályok szerint minősített adatként kezeli.

241. §

(1) Ha a leplezett eszköz alkalmazásával kapcsolatos adatokat a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott szabályok szerint minősítette, a törvény szerinti felülvizsgálatot a leplezett eszköz alkalmazásának megszüntetését követően haladéktalanul, azután kétévente el kell végezni.

(2) Ha a leplezett eszköz alkalmazásával kapcsolatos adatokat a büntetőeljárás során minősített adatként kezelik, az ügyészség kezdeményezheti a minősítés felülbírálatát.

A leplezett eszközök alkalmazása során keletkezett ügyiratok kezelése

242. §

(1) A leplezett eszközök alkalmazása során keletkezett bizonyítási eszközök, különösen a technikai eszközzel rögzített adatok és a leplezett eszközök alkalmazásának törvényességét igazoló iratok e törvény rendelkezései szerint az eljárás ügyiratainak részét képezik.

(2) A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv, illetve az ügyészség az (1) bekezdésben meghatározott ügyiratok zárt kezelését is elrendelheti.

243. §

(1) Az alkalmazás befejezéséig leplezett eszköz alkalmazása során keletkezett bizonyítási eszközök, különösen a technikai eszközzel rögzített adatok és a leplezett eszközök alkalmazásának törvényességét igazoló iratok az ügyészség eltérő rendelkezése hiányában nem képezik az eljárás ügyiratainak részét.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott bizonyítási eszközöket, illetve iratokat az alkalmazás befejezéséig kizárólag

a) a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv azon tagja,

b) az az ügyész, ügyészségi vezető, illetve

c) az a bíró, bírósági vezető

ismerheti meg, aki a leplezett eszköz alkalmazásával összefüggésben eljár.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott bizonyítási eszközöket, illetve iratokat az alkalmazás befejezéséig, törvényben meghatározott feladatai ellátása érdekében

a) más bíróság, ügyészség vagy más leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv, vagy

b) a nemzetbiztonsági szolgálat

is megismerheti.

244. §

(1) Ha más büntetőeljárás sikerét, illetve a rendőrségről szóló törvény vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés érdekét nem veszélyezteti, a bírói engedélyben szereplő érintett személyt a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának a tényéről értesíteni kell

a) az előkészítő eljárás befejezését követően, ha nyomozás nem indult, vagy

b) a nyomozás befejezését követően, ha gyanúsítotti kihallgatására vagy vele szemben vádemelésre nem került sor.

(2) A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásával összefüggő más adatról az érintett személy nem tájékoztatható. Az ilyen adatra vonatkozó tájékoztatás iránti kérelem teljesítését írásban, e rendelkezésre hivatkozva kell megtagadni.

XL. Fejezet
A leplezett eszközök alkalmazásának eredménye

245. §

(1) A bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz eredménye a (2) és (3) bekezdésben meghatározott kivétellel annak a bűncselekménynek a bizonyítására és azzal az érintett személlyel szemben használható fel, amely miatt és akivel szemben az alkalmazást a bíróság vagy az ügyészség engedélyezte.

(2) Akivel szemben a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását a bíróság vagy ügyészség engedélyezte, annak eredménye olyan bűncselekmény bizonyítására is felhasználható, amelyet az engedélyben nem jelöltek meg, feltéve, hogy az eszköz alkalmazásának e törvényben meghatározott feltételei ez utóbbi bűncselekmény tekintetében is fennállnak.

(3) Annak a bűncselekménynek a bizonyítására, amely miatt a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását a bíróság vagy az ügyészség engedélyezte, az alkalmazás eredménye minden elkövetővel szemben felhasználható.

(4) Bizonyítékként nem lehet felhasználni a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz eredményét, ha az érintett személy – anélkül, hogy azt a bíróság vagy az ügyészség engedélyezte volna – olyan személy, akivel szemben a 335. § és a 349. § alapján nem alkalmazható bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz.

246. §

(1) Fedett nyomozó alkalmazása esetén a végrehajtásról készített feljegyzést és az annak törvényességét igazoló iratokat kell az eljárás ügyirataihoz csatolni.

(2) A fedett nyomozót tanúként kizárólag a fedett nyomozót foglalkoztató szerv álláspontjának megismerését követően lehet kihallgatni. Fedett nyomozó tanúkénti kihallgatására, vagy a személyes jelenlétét igénylő más bizonyítási cselekmény lefolytatására a vádemelés után csak az ügyészség indítványára kerülhet sor.

(3) A fedett nyomozó a bíróság döntése nélkül különösen védett tanúnak minősül, ha tanúkénti kihallgatása, vagy a személyes jelenlétét igénylő más bizonyítási cselekmény lefolytatása szükséges. A fedett nyomozó különösen védett tanú minőségét a bíróság csak a fedett nyomozót foglalkoztató szerv hozzájárulásával szüntetheti meg.

(4) Ha a fedett nyomozó részére írásbeli tanúvallomás tételét engedélyezik, a fedett nyomozó más módon leírt vallomását a fedett nyomozót foglalkoztató szerv azon tagja hitelesíti, aki a fedett nyomozó alkalmazásának végrehajtására történő felkészítéséért, a fedett nyomozóval és az alkalmazó szervvel való folyamatos kapcsolattartásért, valamint a fedett nyomozó védelméért felelős.

(5) A fedett nyomozó alkalmazása eredményének bizonyítékként történő felhasználása során minden szükséges intézkedést meg kell tenni annak érdekében, hogy a fedett nyomozó kilétének titokban maradása és biztonsága biztosítható legyen.

XLI. Fejezet
A rendőrségről szóló törvény vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés és a büntetőeljárás kapcsolata

247. §

(1) Ha a büntetőeljárást a rendőrségről szóló törvény vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés (a továbbiakban együtt: titkos információgyűjtés) adatai alapján indították meg, a büntetőeljárás megindítását követően a leplezett eszközöket e törvény szerint kell alkalmazni. Ebben az esetben a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását e törvény szerint engedélyezni kell.

(2) A büntetőeljárás megindításakor a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazását e törvény szerint akkor is engedélyezni kell, ha előtte bírói vagy külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtést végeztek.

248. §

(1) A titkos információgyűjtés eredményéhez csatolni kell a titkos információgyűjtés elrendelésének és lefolytatásának a törvényességét igazoló iratokat.

(2) A bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés tényét a törvényszék elnöke igazolja. Az igazolás tartalmazza a bíróság megjelölését, az engedéllyel érintett eljárás azonosító számát és tárgyát, az érintett személy nevét, a titkos információgyűjtés engedélyezésére irányuló előterjesztés, illetve az engedély kereteit.

249. §

A bírói vagy külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye bizonyítékként a büntetőeljárásban akkor használható fel, ha a büntetőeljárást lefolytató szerv a hozzá való érkezéstől számított hetvenkét órán belül dönt a titkos információgyűjtés alapján a büntetőeljárás megindításáról vagy annak a már folyamatban lévő büntetőeljárásban való felhasználásáról.

A rendőrségről szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés eredményének felhasználása

250. §

(1) A rendőrségről szóló törvény rendelkezései alapján végzett, bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye a büntetőeljárásban bizonyítékként akkor használható fel, ha

a) olyan bűncselekmény bizonyítására kívánják felhasználni, amely miatt e törvény szerint a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezésének helye lehet,

b) a titkos információgyűjtést folytató rendőri szerv a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat megszerzését követően hetvenkét órán belül kezdeményezte a büntetőeljárás megindítását.

(2) Ha a titkos információgyűjtés végrehajtását a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat végezte, az (1) bekezdésben meghatározott határidőt attól az időponttól kell számítani, amikor a titkos információgyűjtésnek az (1) bekezdés szerint felhasználni kívánt eredményét tartalmazó adathordozó, irat vagy annak kivonata a titkos információgyűjtést folytató szervhez megérkezett.

(3) Ha a rendőrségről szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés adatai alapján a büntetőeljárás megindítását az (1) bekezdés b) pontja alapján, megfelelő időben kezdeményezték, a kezdeményezés és a büntetőeljárás megindításának időpontja között végzett, bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye is felhasználható bizonyítékként.

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés eredményének felhasználása

251. §

(1) A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény rendelkezései alapján végzett, külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye a büntetőeljárásban akkor használható fel, ha

a) olyan bűncselekmény bizonyítására kívánják felhasználni, amely miatt e törvény szerint a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezésének helye lehet, és

b) a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat megszerzését követően a titkos információgyűjtést végző nemzetbiztonsági szolgálat vagy a rendőrség terrorizmust elhárító szerve legkésőbb a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat megszerzését követő harminc napon belül kezdeményezte a büntetőeljárás megindítását.

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően a nemzetbiztonsági szolgálat legkésőbb a felhasználni kívánt adat megszerzését követő egy éven belül teheti meg a feljelentést, ha

a) a büntetőeljárás korábbi kezdeményezésével a törvényben meghatározott feladatának az eredményességét veszélyeztetné, és

b) a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény rendelkezései alapján az érintett szerv feladatkörébe tartozó bűncselekményre vonatkozik.

(3) Ha a titkos információgyűjtés végrehajtását a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat végezte, az (1) és (2) bekezdésben meghatározott határidőt attól az időponttól kell számítani, amikor a titkos információgyűjtésnek az (1) és (2) bekezdés szerint felhasználni kívánt eredményét tartalmazó adathordozó, irat vagy annak kivonata a titkos információgyűjtést folytató szervhez megérkezett.

(4) Ha az (1) bekezdés alapján kezdeményezik a büntetőeljárást, a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény rendelkezései alapján végzett, külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye kizárólag az engedélyben megjelölt személy bűncselekményének bizonyítására használható fel. Ha az engedély nem jelölte meg az érintett személyt, akkor a külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye bármely személlyel szemben felhasználható.

HETEDIK RÉSZ
Adatszerző tevékenység

Adatszolgáltatás kérése

252. §

(1) A büntetőeljárás során a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság, illetve – törvényben meghatározott esetben – az előkészítő eljárás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bármely szervtől, jogi személytől vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettől adatszolgáltatást kérhet.

(2) A vádemelés után az ügyészség a bizonyítási indítvány megtétele, bizonyítási eszköz felkutatása és biztosítása érdekében adatszolgáltatást kérhet.

(3) Az adatszolgáltatás keretében a büntetőeljárással összefüggésbe hozható,

a) a szervezet birtokában lévő adat továbbítása,

b) a szervezet birtokában lévő elektronikus adat vagy irat továbbítása, vagy

c) a szervezet által teljesíthető tájékoztatás adása

kérhető.

(4) Az adatszolgáltatás állami vagy helyi önkormányzati nyilvántartásban kezelt adat továbbítására, illetve átvételére is irányulhat.

(5) Az adatszolgáltatásra vonatkozó kérelemben meg kell jelölni

a) az adatszolgáltatás e törvény szerinti feltételeit, célját,

b) a szolgáltatandó adatokkal érintett személy, tárgy vagy szolgáltatás azonosítására alkalmas adatokat,

c) a szolgáltatandó adatok körét és

d) az adatszolgáltatás teljesítésének módját és határidejét.

253. §

(1) Az előkészítő eljárás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv, illetve az ügyészség és a nyomozó hatóság kizárólag az ügyészség engedélyével kérhet adatszolgáltatást

a) az adóhatóságtól,

b) a vámhatóságtól,

c) az elektronikus hírközlési szolgáltatótól,

d) a postai szolgáltatótól, illetve a postai közreműködői tevékenységet végző személytől vagy szervezettől,

e) a banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak vagy biztosítási titoknak minősülő adatot kezelő szervezettől, ilyen adatra vonatkozóan,

f) az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló törvényben meghatározott egészségügyi és személyes adatot kezelő szervezettől, ilyen adatra vonatkozóan.

(2) Ha az adatszolgáltatáshoz szükséges kérésének az engedélyezése olyan késedelemmel járna, amely az adatszolgáltatással elérni kívánt célt jelentősen veszélyeztetné, engedély nélkül is kérhető az adatszolgáltatás. Az adatszolgáltatás nem tagadható meg az ügyészi engedély hiánya

miatt. Ilyen esetben az ügyészség engedélyét utólag haladéktalanul be kell szerezni. Ha az adatszolgáltatást az ügyészség nem engedélyezi, az így beszerzett adatok bizonyítékként nem használhatóak fel és azokat azonnal törölni kell.

254. §

(1) Ha törvény ezt lehetővé teszi, az adatszolgáltatást kérő szerv a nyilvántartásból vagy adatállományból közvetlen hozzáféréssel veszi át a szükséges adatokat.

(2) Az adatszolgáltatás keretében teljesítendő adattovábbítására

a) elektronikus úton teljesítendő kérelem esetén legalább kettő, legfeljebb harminc napos,

b) egyéb úton teljesítendő kérelem esetén legalább nyolc, legfeljebb harminc napos

határidő állapítható meg.

255. §

(1) Az adatszolgáltatás keretében megkeresett szervezet – ha törvény másképp nem rendelkezik – köteles a kérelemben foglaltakat a megállapított határidő alatt teljesíteni vagy annak észlelését követően a teljesítés akadályát haladéktalanul közölni. Az adattovábbítást hiányos vagy töredékadatok esetén is teljesíteni kell.

(2) Az adatszolgáltatás keretében megkeresett köteles a kérelemben foglaltakat – ideértve különösen az adat feldolgozását, írásban vagy elektronikus úton való rögzítését és továbbítását is – térítésmentesen teljesíteni.

(3) A rejtjelezett vagy más módon megismerhetetlenné tett adatot az adatszolgáltatás keretében megkeresett szervezet köteles az átadás vagy a közlés előtt eredeti állapotába visszaállítani, illetve az igénylő szerv számára az adat tartalmát megismerhetővé tenni.

(4) Az adatszolgáltatás keretében csak annyi és olyan személyes adat továbbítása kérhető, ami az adatszolgáltatás céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges.

(5) Ha az adatszolgáltatás eredményeként olyan személyes adat jut az igénylő szerv tudomására, amely az adatszolgáltatás céljával nem függ össze, az adatot haladéktalanul törölni kell. Ha a törlendő személyes adat eredeti iratban szerepel, az adatszolgáltatás céljával összefüggő személyes adatról kivonatot kell készíteni és ezzel egyidejűleg az eredeti iratot az adatszolgáltatás keretében megkeresett szervezetnek vissza kell küldeni.

(6) Az igénylő szerv erre vonatkozó kifejezett kérelme esetén az adatszolgáltatás keretében megkeresett szervezet a kérelem tényéről és a kérelemben foglaltakról, valamint az annak során teljesített adattovábbítás tartalmáról senkinek sem adhat tájékoztatást és köteles biztosítani, hogy a kérelem ténye, a kérelemben foglaltak, illetve az annak során teljesített adattovábbítás tartalma titokban maradjon. A kérelemmel érintett személynek a saját személyes adatai kezelésére vonatkozó tájékoztatás iránti kérelme esetén olyan tájékoztatást kell adni, amelyből nem derül ki, hogy a személyes adatainak továbbítására az adatszolgáltatás céljából sor került. Ez a korlátozás a nyomozás befejezéséig tarthat, a nyomozás befejezéséről az igénylő szerv az adatszolgáltatás keretében megkeresettet értesíti.

256. §

(1) Ha az adatszolgáltatás keretében megkeresett szervezet a kérelemben foglaltakat a megállapított határidőn belül nem teljesíti, annak teljesítését alaptalanul megtagadja, vagy a 255. § (6) bekezdésében foglalt kötelezettségét megszegi, rendbírsággal sújtható. Ha annak feltételei fennállnak, a rendbírság kiszabása mellett, az e törvényben meghatározott kényszerintézkedés is elrendelhető.

(2) Ha az adatszolgáltatás keretében megkeresett szervezet a kérelemben foglaltakat azért nem teljesíti, mert azt törvény kizárja, a megkeresett szervezet birtokában lévő adat megszerzése érdekében a megkeresett szervezetet érintően további eljárási cselekmény nem végezhető.

Feltételes adatszolgáltatás kérése

257. §

(1) Az előkészítő eljárás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv, illetve a nyomozás során az ügyészség és a nyomozó hatóság az ügyészség engedélyével az általa meghatározott feltétel bekövetkezése esetére állami, helyi önkormányzati vagy nemzetiségi önkormányzati szervtől, költségvetési szervtől vagy köztestülettől feltételes adatszolgáltatást kérhet.

(2) A feltételes adatszolgáltatást legfeljebb három hónap időtartamra lehet kérni, amely alkalmanként legfeljebb három hónappal ismételten meghosszabbítható. A feltételes adatszolgáltatás az elrendelésétől legfeljebb egy évig tarthat.

(3) Ha az (1) bekezdés alapján meghatározott feltétel a feltételes adatszolgáltatás időtartama alatt bekövetkezik, a feltételes adatszolgáltatás címzettje megküldi a kérelemben meghatározott adatokat az igénylő szervnek.

(4) Ha a feltételes adatszolgáltatás időtartama a feltétel bekövetkezése nélkül eltelik, a feltételes adatszolgáltatás címzettje törli az igénylő szerv kérelmében szereplő adatokat.

(5) A feltételes adatszolgáltatásra vonatkozó kérelemben meg kell jelölni

a) az adatszolgáltatás e törvény szerinti feltételeit, célját,

b) a szolgáltatandó adatokkal érintett személy, tárgy vagy szolgáltatás azonosítására alkalmas adatokat,

c) a szolgáltatandó adatok körét,

d) a feltételes adatszolgáltatás időtartamát,

e) az adatszolgáltatás teljesítésének módját és határidejét, valamint

f) azt a feltételt, amelynek bekövetkezése esetén az adatszolgáltatást teljesíteni kell.

(6) A feltételes adatszolgáltatásra egyebekben az adatszolgáltatás végrehajtásának szabályait kell alkalmazni azzal, hogy a feltételes adatszolgáltatás során a megjelölt feltétel bekövetkezése esetén az adatszolgáltatás haladéktalan teljesítését is lehet kérni,

Adatgyűjtés

258. §

(1) A büntetőeljárás során az ügyészség, a nyomozás során a nyomozó hatóság, illetve az előkészítő eljárás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a bűncselekmény gyanújának megállapítása céljából, illetve annak tisztázása érdekében, hogy vannak-e bizonyítási eszközök, és ezek hol találhatók, adatgyűjtést végezhet.

(2) A vádemelés után az ügyészség a bizonyítási indítvány megtétele, bizonyítási eszköz felkutatása és biztosítása érdekében adatgyűjtést végezhet, ehhez a nyomozó hatóságot is igénybe veheti.

(3) Az adatgyűjtés során

a) az ügyészségről szóló törvényben, a rendőrségről szóló törvényben, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvényben meghatározott bűnüldözési adatkezelési nyilvántartásokból adatok gyűjthetők,

b) a nyilvánosságra hozatal céljából készített vagy jogszerűen nyilvánosságra hozott adatállományból, illetve forrásból adatok gyűjthetők,

c) bárkitől felvilágosítás kérhető,

d) bármilyen módon rögzített kép vagy felvétel bemutatásával személy vagy tárgy kiválasztatása, illetve azonosítása kérhető, illetve

e) a bűncselekmény helyszínét meg lehet vizsgálni,

(4) Az adatgyűjtést végző hatóság tagja az adatgyűjtésről feljegyzést készít.

(5) Az adatgyűjtésről készült feljegyzésbe foglalt nyilatkozat vallomásként akkor használható fel, ha arra nézve a nyilatkozatot tevőt terheltként vagy tanúként kihallgatták.

Egyéb adatszerző tevékenység

259. §

(1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság elrendelheti

a) az ismeretlen helyen lévő dolog hollétének megállapítása, valamint ismeretlen eredetű dolog azonosítása céljából annak a dolognak a körözését, amely bizonyítási eszköz, elkobozható, vagy amelyre vagyonelkobzás rendelhető el,

b) a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy körözését, ha a személyazonossága ismeretlen,

c) az ismeretlen helyen tartózkodó tanú vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy körözését a tartózkodási helyének megállapítása érdekében,

d) az ismeretlen személy, holttest, holttestrész azonosítása érdekében annak az ismeretlen személynek, holttestnek, holttestrésznek a körözését, aki vagy amely bizonyítási eszköz.

(2) A körözés visszavonására és módosítására az elfogatóparancs módosítására és visszavonására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

260. §

(1) A büntetőeljárás során az ügyészség, a nyomozás során a nyomozó hatóság, illetve az előkészítő eljárás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv

a) törvényben meghatározottak szerint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásából adattovábbítást kérhet,

b) törvényben meghatározottak szerint az arcképelemzési nyilvántartás vezetéséért és az arcképelemző rendszer működtetéséért felelős szerv arcképelemző tevékenységét veheti igénybe, illetve

c) a Schengeni Információs Rendszerben rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzés elhelyezését rendelheti el.

(2) A Schengeni Információs Rendszerben rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzés elhelyezése rendelhető el

a) arra a személyre, akiről

aa) megalapozottan feltehető, hogy az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény 1. melléklete által meghatározott súlyos bűncselekményt fog elkövetni vagy ilyen bűncselekményt készít elő,

ab) okkal feltételezhető, hogy az a) pont aa) alpontjában meghatározott bűncselekményt követ el a Schengeni Információs Rendszert alkalmazó állam területén, különös tekintettel az általa elkövetett múltbeli bűncselekményekre,

b) az a) pontban meghatározott személlyel kapcsolatba hozható, a Schengeni Információs Rendszer második generációja keretében történő információcseréről, továbbá egyes rendészeti tárgyú törvények ezzel, valamint a Magyary Egyszerűsítési Programmal összefüggő módosításáról szóló 2012. évi CLXXXI. törvény 10. § (1) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott tárgyakra.

(3) A vádemelés után az ügyészség a bizonyítási indítvány megtétele, bizonyítási eszköz felkutatása és biztosítása érdekében végezheti az (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott egyéb adatszerző tevékenységet.

261. §

(1) A büntetőeljárás során az ügyészség, a nyomozás során a nyomozó hatóság, illetve az előkészítő eljárás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv szaktanácsadó közreműködését veheti igénybe, ha a bizonyítási eszközök felderítéséhez, felkutatásához, megszerzéséhez, összegyűjtéséhez vagy rögzítéséhez különleges szakismeret szükséges. A vádemelés után az ügyészség a bizonyítási indítvány megtétele, bizonyítási eszköz felkutatása és biztosítása érdekében vehet igénybe szaktanácsadót.

(2) Ha a szaktanácsadó eljárása során a személy testének sérthetetlenségét érintő cselekmény elvégzése szükséges, erről az ügyészség vagy a nyomozó hatóság külön rendelkezik.

(3) Az ügyész, illetve a nyomozó hatóság tagjának kizárására vonatkozó rendelkezéseket a szaktanácsadóra megfelelően alkalmazni kell.

(4) A szaktanácsadó közreműködésének a tényét, a közreműködés módját és tartalmát az eljárási cselekményről készült jegyzőkönyvben vagy feljegyzésben fel kell tüntetni.

NYOLCADIK RÉSZ
A KÉNYSZERINTÉZKEDÉSEK

XLII. Fejezet
A kényszerintézkedések alkalmazásának általános szabályai

262. §

(1) A kényszerintézkedés elrendelésekor, illetve végrehajtása során arra kell törekedni, hogy annak alkalmazása az érintett alapvető jogának a korlátozását csak a legszükségesebb mértékben és ideig eredményezze.

(2) Súlyosabb korlátozással járó kényszerintézkedés akkor rendelhető el, ha a kényszerintézkedéssel elérni kívánt cél kisebb korlátozással járó kényszerintézkedéssel vagy egyéb eljárási cselekménnyel nem érhető el.

(3) A kényszerintézkedést az érintett kíméletével, a korlátozással nem érintett alapvető jogait tiszteletben tartva kell végrehajtani. A kényszerintézkedés végrehajtása során figyelemmel kell lenni arra, hogy az az érintetten kívüli személyt csak a legszükségesebb mértékben érintsen.

(4) A magánéletet, illetve és a tulajdonjogot korlátozó kényszerintézkedéseket lehetőleg a napnak a hatodik és huszonkettedik órája között kell végrehajtani.

(5) Biztosítani kell, hogy a kényszerintézkedés végrehajtása során ne kerüljenek nyilvánosságra az érintett magánéletének a büntetőeljárással össze nem függő körülményei, illetve a személyes adatai.

(6) A kényszerintézkedés végrehajtása során kerülni kell a szükségtelen károkozást.

(7) A bíróság és az ügyészség az általa elrendelt kényszerintézkedés végrehajtásához igénybe veheti a nyomozó hatóságot.

A tetten ért elkövető elfogása

A bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni, ha erre nincs módja, a rendőrséget értesíteni.

XLIII. Fejezet
Az őrizet

Az őrizet feltétele és tartama

263. §

(1) Az őrizet a terhelt személyi szabadságának átmeneti elvonása.

(2) A bíróság, az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény megalapozott gyanúja esetén a terhelt, vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy őrizetbe vételét rendelheti el

a) tettenérés esetén a terhelt személyazonossága nem állapítható meg,

b) ha a terhelttel szemben személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó más kényszerintézkedés elrendelése valószínűsíthető,

c) ha az érintett a tárgyaláson rendzavarást követ el.

(3) Az őrizet a bíróság letartóztatásról szóló döntéséig, de legfeljebb hetvenkét óráig tarthat. Ha a bíróság a letartóztatást nem rendeli el, vagy hetvenkét órán belül nem hoz döntést, a terheltet azonnal szabadon kell bocsátani.

(4) Ugyanazon bűncselekmény miatt − ha a körülmények nem változtak − az őrizet újra nem rendelhető el.

(5) A terheltnek az őrizet elrendelését megelőző hatósági fogva tartását az őrizet tartamába be kell számítani.

(6) Ha az őrizetet a nyomozó hatóság rendelte el, valamint a (2) bekezdés c) pontja esetén az őrizet elrendeléséről az ügyészséget huszonnégy órán belül értesíteni kell.

Intézkedés az őrizet elrendelése után

264. §

(1) Az őrizet elrendeléséről és a fogva tartás helyéről huszonnégy órán belül értesíteni kell a terhelt által megjelölt személyt.

(2) A terhelt felügyelet nélkül maradó kiskorú gyermekét, illetve az általa gondozott más személyt gondozás céljából a hozzátartozójának vagy az arra alkalmas intézménynek kell átadni. A kiskorú elhelyezéséről a gyámhatóság útján kell gondoskodni, a terhelt által gondozott más személy esetében a gyámhatóságot kell értesíteni. Intézkedni kell a terhelt felügyelet nélkül maradó vagyonának és lakásának biztonságba helyezéséről is.

XLIV. Fejezet
Az óvadék

Az óvadék célja és megállapításának feltétele

265. §

(1) Az óvadék a bíróság által meghatározott összeg, amelynek célja

a) a terhelt eljárási cselekményeken való jelenlétének biztosítása,

b) a bizonyítás meghiúsításának, megnehezítésének vagy veszélyeztetésének megakadályozása,

c) a terhelt által megkísérelt vagy előkészített bűncselekmény véghezvitelének megakadályozása, vagy

d) a terhelt által szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekmény elkövetésének megakadályozása.

(2) A bíróság a terhelt 280. § (2) bekezdés c)−e) pontjában meghatározott okból elrendelt letartóztatását megszüntetheti, ha a bűncselekményre és a személyi körülményekre tekintettel az (1) bekezdésben meghatározott cél elérését az óvadék letétele valószínűvé teszi.

Az óvadék megállapítása

266. §

(1) Óvadék megállapítását a terhelt vagy a védő annál a bíróságnál indítványozhatja, amelyik a letartóztatásról jogosult dönteni.

(2) Az óvadék megállapításának tárgyában − ha azt nem a tárgyaláson indítványozzák − a bíróság ülést tart, ezen az ügyészt, a terheltet és a védőt meghallgatja.

(3) A bíróság az óvadékot a terhelt személyi körülményeire és vagyoni helyzetére is figyelemmel állapítja meg. A bíróság a határozatban bűnügyi felügyeletet is elrendelhet. A bíróság az óvadék megállapításáról a letartóztatást elrendelő határozatában is rendelkezhet.

(4) Az óvadék összege ellen fellebbezéssel lehet élni. A terhelt letartóztatásának óvadék ellenében történő megszüntetése ellen kizárólag az ügyészség élhet fellebbezéssel.

(5) Az óvadék megállapítása iránti indítvány elutasítása esetén a terhelt, illetve a védő óvadék megállapítása iránt ismételten akkor terjeszthet elő indítványt, ha ebben új körülményre hivatkozik. Ha az ismételt indítványban a terhelt, illetve a védő nem hivatkozik új körülményre, a bíróság az indítványt érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Az óvadék tárgya és letétele

267. §

(1) Az óvadék tárgya

a) pénz,

b) garanciát magában foglaló, forgalomképes, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír vagy dematerializált értékpapír, vagy

c) forgalomképes ingatlan

lehet.

(2) A végleges nem ügydöntő végzésben megállapított óvadékot a bíróságon készpénzben lehet letenni, vagy az óvadék letételét jogszabályban meghatározott módon kell igazolni.

(3) Dematerializált értékpapír és ingatlan esetében a bíróság határozatát a zár alá vétel szabályai szerint kell végrehajtani, azzal, hogy azt óvadék jogcímén kell zároltatni, illetve bejegyeztetni.

(4) A letétel igazolása, illetve a törvényszéki végrehajtó intézkedése után a fogva lévő terheltet haladéktalanul szabadon kell bocsátani.

(5) A letett óvadék nem vonható vissza.

Az óvadék elvesztése és visszaadása

268. §

(1) Ha a bíróság elrendelte a terhelt letartóztatását,

a) az óvadék letevője elveszti a jogát az óvadékra,

b) az óvadék megállapítása iránt ismételten előterjesztett indítványt a bíróság indokolás nélkül elutasítja.

(2) Az (1) bekezdés nem alkalmazható a bíróság a terhelt letartóztatást az 547. § (2) bekezdésben meghatározott okból rendelte el.

(3) Ha a bíróság a letartóztatást az 280. § (2) bekezdés a) pontjában meghatározott okból rendelte el, és az óvadékot nem a terhelt tette le, a letevő nem veszti el a jogát az óvadék összegére,

ha mielőtt az az eljáró bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság tudomására jutott volna, a terhelt hollétét felfedi az eljáró bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak.

(4) Az óvadékot az óvadék letevőjének vissza kell adni, ha

a) a letartóztatását másik büntetőeljárásban rendelték el,

b) az eljárást megszüntették, vagy a nyomozás határideje lejárt és vádemelésre nem került sor, vagy

c) az eljárást megszüntették.

(5) Szabadságvesztés vagy elzárás kiszabása esetén az óvadékot azután lehet visszaadni, ha a büntetés letöltését a terhelt megkezdte vagy az előzetes fogva tartás beszámítása folytán a vele szemben jogerősen kiszabott szabadságvesztést vagy elzárást kitöltöttnek kell tekinteni.

XLV. Fejezet
A bűnügyi felügyelet

A bűnügyi felügyelet formái és elrendelésének feltétele

269. §

(1) A bűnügyi felügyelet a terhelt szabad mozgáshoz és a lakóhely, illetve tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogát korlátozza.

(2) A bíróság a bűnügyi felügyelet keretében elrendelheti, hogy a terhelt

a) a lakóhelyét, tartózkodási helyét, vagy a számára meghatározott területet engedély nélkül ne hagyja el (a továbbiakban: lakhelyelhagyási tilalom),

b) a számára kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül ne hagyja el (a továbbiakban: házi őrizet),

c) meghatározott jellegű nyilvános helyeket, nyilvános rendezvényeket, vagy meghatározott közterületeket ne látogasson (a továbbiakban: bűnügyi eltiltás),

d) meghatározott személlyel − közvetlenül vagy közvetve − ne lépjen kapcsolatba, illetve ettől a személytől meghatározott ideig tartsa távol magát (a továbbiakban: a távoltartással érintett személy),

e) a meghatározott lakást hagyja el, és onnan meghatározott ideig maradjon távol,

f) a távoltartással érintett személy lakó- és munkahelyétől, az e személy által látogatott nevelési vagy nevelési-oktatási intézménytől, gyógykezelés céljából rendszeresen látogatott egészségügyi intézménytől, vallásgyakorlása során rendszeresen látogatott épülettől meghatározott ideig tartsa távol magát [a d)−f) pont a továbbiakban együtt: távoltartás],

g) meghatározott időközönként a rendőrségen jelentkezzen (a továbbiakban: jelentkezési kötelezettség).

(3) Házi őrizet elrendelése esetén a bíróság által kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet a terhelt csak a bíróság határozatában meghatározott célból, különösen a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítása vagy gyógykezelés céljából az ott írt időben és távolságra, illetve úti célra hagyhatja el.

(4) A (2) bekezdés f) pontja szerinti távoltartás elrendelése vagy módosítása esetén az ott írt szabályokat úgy kell megállapítani, hogy azok ne tegyék lehetetlenné a terhelt azon jogainak gyakorlását, amely jogokat a sértett vonatkozásában a (2) bekezdés f) pontja érint.

270. §

(1) Bűnügyi felügyelet akkor rendelhető el letartóztatás helyett, ha

a) a bűncselekmény jellegére,

b) a terhelt személyi és családi körülményeire, különösen az egészségi állapotára, idős korára,

c) a terhelt és a sértett viszonyára,

d) a terhelt eljárás előtt és az eljárás során tanúsított magatartására, illetve
e) a büntetőeljárás időtartamára
tekintettel a letartóztatással elérni kívánt célok bűnügyi felügyelettel is biztosíthatók.

(2) A bűnügyi felügyelet formái − a (3) bekezdésben foglalt kivétellel − egymás mellett is elrendelhetők.

(3) Házi őrizet kizárólag bűnügyi eltiltással, illetve a 269. § (2) bekezdés d) és f) pontja szerinti távoltartással együtt rendelhető el.

A bűnügyi felügyelet elrendelése és tartama

271. §

(1) A bűnügyi felügyelet elrendeléséről a bíróság határoz.

(2) A távoltartás elrendelését
a) az ügyészség,
b) a sértett,
c) korlátozottan cselekvőképes kiskorú sértett esetén törvényes képviselője is, személyes ügyei vitelében vagy a bíróság, hatóság előtti eljárás jogának gyakorlása vonatkozásában cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú sértett a törvényes képviselője hozzájárulásával, valamint
d) a terhelttel közös háztartásban élő kiskorú személy törvényes képviselője
indítványozhatja.

(3) Ha a büntetőeljárásnak magánindítványra van helye, a bűnügyi felügyelet a magánindítvány előterjesztése előtt nem rendelhető el.

(4) A vádemelés előtt a nyomozó hatóság vagy az ügyészség, azt követően a bíróság a terhelt meghallgatása után haladéktalanul megteszi a 264. §-ban szabályozott intézkedéseket.

272. §

(1) A vádemelés előtt elrendelt bűnügyi felügyelet az elsőfokú bíróság tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig tart.

(2) A vádemelés után az elsőfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott bűnügyi felügyelet az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig tart.

(3) Az elsőfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetve a másodfokú bíróság által elrendelt bűnügyi felügyelet a másodfokú eljárás befejezéséig tart.

(4) A másodfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetve a harmadfokú bíróság által elrendelt bűnügyi felügyelet az eljárás befejezéséig tart.

(5) Az elsőfokú vagy a másodfokú bíróság ügydöntő határozatának hatályon kívül helyezése és új eljárásra utasítása esetén a másodfokú, illetve a harmadfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott bűnügyi felügyelet a megismételt eljárásra utasított bíróságnak a megismételt eljárásban a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig tart.

273. §

(1) Ha a vádemelés előtt elrendelt vagy fenntartott bűnügyi felügyelet tartama meghaladja a hat hónapot anélkül, hogy az ügyészség vádat emelt volna, a bűnügyi felügyelet fenntartásának indokoltságát a bíróság megvizsgálja. Ezt követően a bűnügyi felügyelet fenntartásának indokoltságát a bíróság hathavonta felülvizsgálja.

(2) A vádemelés előtt a bűnügyi felügyelet fenntartásának indokoltságára vonatkozó vizsgálat iránt az ügyészség a bűnügyi felügyelet határidejének lejárta előtt öt nappal tesz indítványt a bíróságnak.

(3) Ha a vádemelés után elrendelt vagy fenntartott bűnügyi felügyelet tartama meghaladja

a) a hat hónapot, és az elsőfokú bíróság még nem hozott ügydöntő határozatot, az elsőfokú bíróság

b) az egy évet, a másodfokú bíróság, ha az eljárás a harmadfokú bíróság előtt folyik, a harmadfokú bíróság legalább hathavonta

a bűnügyi felügyelet indokoltságát felülvizsgálja.

A bűnügyi felügyelet ellenőrzése

274. §

(1) A bűnügyi felügyelet megtartását a rendőrség ellenőrzi.

(2) A bíróság elrendelheti, hogy a 269. § (2) bekezdés a)−c), valamint e) és f) pontja szerinti bűnügyi felügyelet megtartását a rendőrség a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel is ellenőrizze.

(3) A bíróság elrendeli, hogy a házi őrizet megtartását a rendőrség a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel is ellenőrizze, ha azt

a) a terhelttel szemben személy elleni erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt folyamatban lévő eljárásban, illetve

b) a letartóztatás 285. § (1) bekezdése szerinti felső határának az eltelte miatti megszűnés miatt

rendelte el.

A bűnügyi felügyelet feloldása és megváltoztatása

275. §

(1) Ha a lakhelyelhagyási tilalom vagy a házi őrizet tartama alatt a terhelt életkörülményeiben olyan lényeges változás következik be, amely miatt a bűnügyi felügyelettel érintett tartózkodási hely, lakóhely, vagy terület, illetve lakás és ahhoz tartozó bekerített hely ideiglenes elhagyása vagy megváltoztatása szükséges, a vádemelés előtt az ügyészség, azt követően a bíróság a terhelt kérelmére a bűnügyi felügyelet részlegesen feloldhatja.

(2) A lakhelyelhagyási tilalom vagy házi őrizet részleges feloldásáról szóló határozatban a terhelt részére engedélyezhető a bűnügyi felügyelettel érintett tartózkodási hely, lakóhely, vagy terület, illetve lakás és ahhoz tartozó bekerített hely meghatározott célból és úti célra történő egyszeri, időszakos vagy rendszeres elhagyása vagy megváltoztatása.

276. §

(1) A bíróság a távoltartásról szóló határozatot módosíthatja, vagy a távoltartást megszüntetheti, ha

a) a távoltartás hatálya alatt 269. § (2) bekezdés d)−f) pontjában meghatározott személy, illetve a terhelt életkörülményeiben lényeges változás következik be, különösen, ha 269. § (2) bekezdés e) és f) pontjában meghatározott személy lakóhelye megváltozik,

b) a terhelttel szemben a büntetőeljárás során olyan kényszerintézkedést rendeltek el, amely miatt a távoltartás módosítása vagy megszüntetése indokolt.

(2) Ha a bíróság a távoltartás módosításáról vagy megszüntetéséről határoz, beszerzi

a) a távoltartás elrendelését indítványozó nyilatkozatát, valamint

b) az ügyészség indítványát.

(3) A bíróság a (2) bekezdés szerinti nyilatkozat és az indítvány előterjesztésére határidőt állapít meg, ha e határidő eredménytelenül eltelt, a bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján határoz.

(4) A bíróság a határozatot a 269. § (2) bekezdés d)−f) pontjában meghatározott személy részére is kézbesíti.

A bűnügyi felügyelet megszegésének következményei

277. §

(1) Ha a terhelt a lakhelyelhagyási tilalom szabályait megszegi, rendbírsággal sújtható. A szabályok ismételt megszegése esetén, vagy ha a terhelt az eljárási cselekményen idézés ellenére nem jelenik meg, és ezt alapos okkal előzetesen nem menti ki, vagy az akadály megszűnése után alapos okkal nyomban nem igazolja, őrizete, továbbá házi őrizete vagy a letartóztatása rendelhető el.

(2) Ha a terhelt a házi őrizet szabályait megszegi, vagy az eljárási cselekményen idézés ellenére nem jelenik meg, és ezt alapos okkal előzetesen nem menti ki, vagy az akadály megszűnése után alapos okkal nyomban nem igazolja, rendbírsággal kell sújtani vagy őrizete, illetve letartóztatása rendelhető el.

(3) Ha a terhelt a bűnügyi eltiltás szabályait megszegi, és ezt alapos okkal előzetesen nem menti ki, vagy az akadály megszűnése után alapos okkal nyomban nem igazolja, rendbírsággal sújtható, a szabályok ismételt megszegése esetén őrizete, illetve házi őrizete rendelhető el.

(4) Ha a terhelt a távoltartás szabályait megszegi, és ezt alapos okkal előzetesen nem menti ki, vagy az akadály megszűnése után alapos okkal nyomban nem igazolja, házi őrizete vagy letartóztatása rendelhető el, vagy ha ez nem szükséges, rendbírsággal sújtható.

(5) Ha a terhelt a jelentkezési kötelezettség szabályait megszegi, és ezt alapos okkal előzetesen nem menti ki, vagy az akadály megszűnése után alapos okkal nyomban nem igazolja, rendbírsággal sújtható.

A bűnügyi felügyelet megszüntetése iránti indítvány elbírálása

278. §

(1) A bűnügyi felügyelet megszüntetése iránti indítványt a bíróság érdemben megvizsgálja, és erről indokolt határozatot hoz.

(2) Ha a terhelt, illetve a védő az ismételt indítványban új körülményre nem hivatkozik, a bíróság az indítványt érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

(3) Ha a bűnügyi felügyelet elrendelése vagy fenntartása óta három hónap eltelt, a (2) bekezdés nem alkalmazható.

A bűnügyi felügyelet megszűnése és megszüntetése

279. §

(1) A bűnügyi felügyelet megszűnik, ha

a) a tartama fenntartás nélkül lejárt,

b) az eljárást befejezték,

c) az eljárást megszüntették, vagy felfüggesztették, vagy

d) a nyomozás határideje lejárt és vádemelésre nem került sor.

(2) A bűnügyi felügyeletet meg kell szüntetni, ha

a) az elrendelésének oka megszűnt,

b) más ügyben a terhelt letartóztatását rendelték el, vagy

(3) A bűnügyi felügyeletet meg lehet szüntetni, ha a terhelten személyi szabadságot elvonó büntetést vagy intézkedést hajtanak végre. Ebben az esetben a terhelt szabadlábra kerülése esetén, ha a bűnügyi felügyelet elrendelésének feltételi továbbra is fennáll, a terhelt ismét őrizetbe vehető.

(4) A bűnügyi felügyeletet a vádemelés előtt az ügyészség is megszüntetheti.

(5) A távoltartás megszűnéséről, illetve megszüntetéséről a sértettet tájékoztatni kell.

XLVI. Fejezet
A letartóztatás

A letartóztatás feltétele

280. §

(1) A letartóztatás a terhelt személyi szabadságának bírói elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt.

(2) A terhelt letartóztatásának szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatott eljárásban, és akkor van helye, ha

a) megszökött, szökést kísérelt meg, vagy a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság elől elrejtőzött,

b) a gyanúsított kihallgatását követően az eljárás tárgyát képező bűncselekményt folytatta, vagy újabb, szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt gyanúsítottként hallgatták ki,

c) szökésének vagy elrejtőzésének veszélyére tekintettel vagy más okból megalapozottan feltehető, hogy az eljárási cselekményeknél a jelenléte másképp nem biztosítható,

d) megalapozottan feltehető, hogy szabadlábon hagyása esetén, különösen terhelt kivételével a büntetőeljárásban részt vevő személy befolyásolásával, a büntetőeljárásban részt vevő személy megfélemlítésével, tárgyi bizonyítási eszköz megsemmisítésével, meghamisításával vagy elrejtésével meghiúsítaná, megnehezítené vagy veszélyeztetné a bizonyítást,

e) megalapozottan feltehető, hogy szabadlábon hagyása esetén a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, az eljárás tárgyát képező bűncselekményt folytatná, vagy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el.

A letartóztatás elrendelése

281. §

(1) A letartóztatás elrendeléséről a bíróság határoz.

(2) A bíróság letartóztatás helyett bűnügyi felügyeletet is elrendelhet.

(3) Ha a büntetőeljárásnak magánindítványra van helye, a letartóztatás a magánindítvány előterjesztése előtt nem rendelhető el.

(4) A vádemelés előtt a nyomozó hatóság, azt követően a bíróság a letartóztatott meghallgatása után haladéktalanul megteszi a 264. §-ban szabályozott intézkedéseket, ha ezek az őrizet során nem történtek meg.

A letartóztatás tartama a vádemelés előtt

282. §

(1) A vádemelés előtt elrendelt letartóztatás az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig, de legfeljebb egy hónapig tart.

(2) A letartóztatást a bíróság alkalmanként legfeljebb három hónappal, összesen legfeljebb a letartóztatás elrendelésétől számított egy év elteltéig meghosszabbíthatja.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott idő után a letartóztatást a bíróság alkalmanként legfeljebb két hónappal meghosszabbíthatja.

(4) A vádemelés előtt a letartóztatás meghosszabbítása iránt az ügyészség a letartóztatás határidejének lejárta előtt öt nappal tesz indítványt a bíróságnak.

A letartóztatás tartama a vádemelés után

283. §

(1) A vádemelés után az elsőfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott letartóztatás az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig tart.

(2) Az elsőfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetve a másodfokú bíróság által elrendelt letartóztatás a másodfokú eljárás befejezéséig tart.

(3) A másodfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetve a harmadfokú bíróság által elrendelt letartóztatás a harmadfokú eljárás befejezéséig tart.

(4) A (2) és (3) bekezdés esetében a letartóztatás legfeljebb a nem jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés tartamáig tart.

(5) Az elsőfokú vagy a másodfokú bíróság ügydöntő határozatának hatályon kívül helyezése és új eljárásra utasítása esetén a másodfokú, illetve a harmadfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott letartóztatás a megismételt eljárásra utasított bíróságnak a megismételt eljárásban a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig tart.

284. §

Ha a vádemelés után elrendelt vagy fenntartott letartóztatás tartama meghaladja

a) a hat hónapot, és az elsőfokú bíróság még nem hozott ügydöntő határozatot, az elsőfokú bíróság,

b) az egy évet, a másodfokú bíróság, ha az eljárás a harmadfokú bíróság előtt folyik, a harmadfokú bíróság legalább hathavonta

a letartóztatás indokoltságát felülvizsgálja.

A letartóztatás tartamának felső határa

285. §

(1) A letartóztatás legfeljebb

a) egy évig tart, ha a terhelttel szemben három évnél nem súlyosabb,

b) két egy évig tart, ha a terhelttel szemben öt évnél nem súlyosabb,

c) három évig tart, ha a terhelttel szemben tíz évnél nem súlyosabb,

d) négy évig tart, ha a terhelttel szemben tíz évnél súlyosabb

szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás.

(2) Nem alkalmazandó az (1) bekezdés szerinti időtartam,

a) ha a terhelttel szemben életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás,

b) az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott letartóztatás esetén

c) ha az ügyben másod-, vagy harmadfokú bírósági eljárás van folyamatban.

(3) Ha a terhelt a letartóztatás (1) bekezdés szerinti megszűnését követően elrendelt bűnügyi felügyelet szabályait megszegi, a 280. § (2) bekezdésében meghatározott esetekben letartóztatása ismét elrendelhető. A bűnügyi felügyelet szabályai megszegésének minősül az is, ha a terhelt a mozgását nyomon követő technikai eszköz működését akadályozza. Ebben az esetben a letartóztatás (3) bekezdés szerinti tartamát a letartóztatás ismételt elrendelésének napjától kell számítani.

A letartóztatás végrehajtása

286. §

(1) Az ügyészség rendelkezhet úgy, hogy a letartóztatást legfeljebb negyvenöt napig rendőrségi fogdában kell végrehajtani, ha az eljárási cselekmények elvégzése ezt indokolttá teszi.

(2) A gyanúsított rendőrségi fogdában történő elhelyezése tárgyában hozott határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

A letartóztatás megszüntetése iránti indítvány elbírálása

287. §

(1) A letartóztatás megszüntetése iránti indítványt a bíróság érdemben megvizsgálja, és erről indokolt határozatot hoz.

(2) Ha a terhelt, illetve a védő az ismételt indítványban új körülményre nem hivatkozik, a bíróság az indítványt érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

(3) Ha a letartóztatás elrendelése, meghosszabbítása vagy fenntartása óta három hónap eltelt, a (2) bekezdés nem alkalmazható.

A letartóztatás megszűnése és megszüntetése

288. §

(1) A bíróságnak, az ügyészségnek, és a nyomozó hatóságnak arra kell törekednie, hogy a letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson.

(2) A letartóztatás megszűnik, ha

a) a tartama meghosszabbítás vagy fenntartás nélkül lejárt,

b) az eljárást befejezték,

c) az eljárást megszüntették, vagy felfüggesztették,

d) a nyomozás határideje lejárt és vádemelésre nem került sor.

(3) A letartóztatást meg kell szüntetni,

a) ha az elrendelésének oka megszűnt

b) a bűnügyi felügyelet elrendelésével egyidejűleg.

(4) A letartóztatást meg lehet szüntetni, ha a terhelten személyi szabadságot elvonó büntetést vagy intézkedést hajtanak végre. Ebben az esetben a terhelt szabadlábra kerülése esetén, ha a letartóztatás elrendelésének feltétele továbbra is fennáll, a terhelt ismét őrizetbe vehető.

(5) A letartóztatást a vádemelés előtt az ügyészség is megszüntetheti.

XLVII. Fejezet
Az előzetes kényszergyógykezelés

Az előzetes kényszergyógykezelés feltétele és elrendelése

289. §

(1) Az előzetes kényszergyógykezelés a kóros elmeállapotú terhelt személyi szabadságának bírói elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt.

(2) Előzetes kényszergyógykezelésnek akkor van helye, ha megalapozottan lehet következtetni arra, hogy a terhelt kényszergyógykezelését kell elrendelni.

(3) Az előzetes kényszergyógykezelés elrendeléséről a bíróság határoz.

(4) Ha a terhelt letartóztatásban van, az előzetes kényszergyógykezelés elrendelésével egyidejűleg a letartóztatást meg kell szüntetni.

(5) Ha a letartóztatott pszichiátriai kezelése szükséges, de előzetes kényszergyógykezelésének elrendelésére nincs alap, a letartóztatást − a bíróság rendelkezése alapján − igazságügyi megfigyelő és elmegyógyító intézetben kell végrehajtani.

Az előzetes kényszergyógykezelés tartama

290. §

(1) A vádemelés előtt elrendelt előzetes kényszergyógykezelés az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig tart.

(2) Ha az előzetes kényszergyógykezelés megkezdésétől hat hónap eltelt, és az ügyészség még nem emelt vádat, az előzetes kényszergyógykezelés indokoltságát a bíróság felülvizsgálja. A felülvizsgálat iránt az ügyészség a határidő lejárta előtt öt nappal tesz indítványt a bíróságnak.

(3) Az előzetes kényszergyógykezelés megkezdésétől számított egy év elteltével annak indokoltságát a bíróság hathavonta vizsgálja felül. A felülvizsgálat iránt az ügyészség a határidő lejárta előtt öt nappal tesz indítványt a bíróságnak.

291. §

(1) A vádemelés után az elsőfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott előzetes kényszergyógykezelés az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig tart.

(2) Az elsőfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetve a másodfokú bíróság által elrendelt előzetes kényszergyógykezelés a másodfokú eljárás befejezéséi tart.

(3) A másodfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetve a harmadfokú bíróság által elrendelt előzetes kényszergyógykezelés a harmadfokú eljárás befejezéséig tart.

(4) Az elsőfokú vagy a másodfokú bíróság ügydöntő határozatának hatályon kívül helyezése és új eljárásra utasítása esetén a másodfokú, illetve a harmadfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott előzetes kényszergyógykezelés a megismételt eljárásra utasított bíróság tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig tart.

(5) A vádemelés után elrendelt vagy fenntartott előzetes kényszergyógykezelés felülvizsgálatára a 284. §-t kell alkalmazni.

Az előzetes kényszergyógykezelés megszűnése és megszüntetése

292. §

(1) Az előzetes kényszergyógykezelés megszűnik, ha

a) a tartama fenntartás nélkül lejárt,

b) az eljárást befejezték,

c) az eljárást megszüntették, vagy felfüggesztették,

d) a nyomozás határideje lejárt és vádemelésre nem került sor.

(2) Az előzetes kényszergyógykezelést meg kell szüntetni, ha az elrendelésének oka megszűnt.

(3) Az előzetes kényszergyógykezelést meg lehet szüntetni, ha a terhelten személyi szabadságot elvonó büntetést vagy intézkedést hajtanak végre. Ebben az esetben a terhelt szabadlábra kerülése esetén, ha az előzetes kényszergyógykezelés elrendelésének feltétele továbbra is fennáll, a terhelt ismét őrizetbe vehető.

(4) Az előzetes kényszergyógykezelést a vádemelés előtt az ügyészség is megszüntetheti.

(5) Az előzetes kényszergyógykezelés elrendelése ellen a terhelt törvényes képviselője, házastársa, vagy élettársa is jogosult fellebbezésre, és a felsoroltak indítványozhatják az előzetes kényszergyógykezelés megszüntetését is.

(6) Az előzetes kényszergyógykezelés megszüntetése iránti indítványt a bíróság érdemben megvizsgálja, és erről indokolt határozatot hoz. Ha a terhelt, illetve a védő az ismételt indítványban új körülményre nem hivatkozik, a bíróság az indítványt érdemi indokolás nélkül elutasíthatja. Ha az előzetes kényszergyógykezelés elrendelése, meghosszabbítása, vagy fenntartása óta három hónap eltelt, az érdemi vizsgálat nem mellőzhető.

XLVIII. Fejezet
Kutatás, motozás

A kutatás

293. §

(1) A kutatás a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében a lakás, az egyéb helyiség, a bekerített hely vagy a jármű átkutatása.

(2) Kutatást akkor lehet elrendelni, ha megalapozottan feltételezhető, hogy az

a) bűncselekmény elkövetőjének az elfogására,

b) bűncselekmény nyomainak a felderítésére,

c) bizonyítási eszköz megtalálására,

d) elkobozható, illetve vagyonelkobzás alá eső dolog megtalálására vagy

e) információs rendszer, illetve adathordozó átvizsgálására

vezet.

294. §

(1) A kutatást a bíróság, az ügyészség, illetve az ügyészség engedélyével a nyomozó hatóság rendeli el.

(2) Ha a közjegyzői vagy ügyvédi irodában tartandó kutatás közjegyzői vagy ügyvédi tevékenységgel összefüggő hivatásbeli titok megismerésére irányul, a kutatást a bíróság rendeli el. A közjegyzői vagy ügyvédi irodában tartott kutatáson ügyész részvétele kötelező.

(3) Ha a kutatás elrendeléséhez szükséges bírósági határozat meghozatala vagy az ügyészségi engedélyezése olyan késedelemmel járna, amely a kutatással elérni kívántcélt jelentősen veszélyeztetné, a kutatás a határozat, illetve az engedély nélkül is megtartható. Ilyen esetben a bíróság határozatát, illetve az ügyészség engedélyét utólag haladéktalanul be kell szerezni. Ha a kutatást a bíróság nem rendeli el, illetve az ügyészség nem engedélyezi, annak eredménye bizonyítékként nem használható fel.

295. §

(1) A kutatást elrendelő határozatnak tartalmaznia kell a kutatás célját és az elrendelését megalapozó tényeket.

(2) Ha ez lehetséges, a kutatást elrendelő határozatban meg kell jelölni azt a személyt, bizonyítási eszközt, elkobozható vagy vagyonelkobzás alá eső dolgot, információs rendszert vagy adathordozót, amely miatt a kutatás szükséges.

296. §

(1) A kutatást – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – az érintett ingatlan vagy jármű tulajdonosának, birtokosának vagy használójának a jelenlétében kell végrehajtani.

(2) A kutatás az érintett ingatlan, illetve jármű tulajdonosának, birtokosának vagy használójának a védője, képviselője vagy az általa megbízott nagykorú személy jelenlétében is végrehajtható. Ha ilyen személy nincs jelen, akkor az érintett érdekeinek védelmére az ügyben nem érdekelt, nagykorú személy jelenlétében kell a kutatást végrehajtani.

(3) A kutatás megkezdése előtt közölni kell a kutatást elrendelő határozat tartalmát, és ha ez lehetséges, a határozatot a helyszínen kézbesíteni kell.

(4) Ha a kutatás meghatározott személy, bizonyítási eszköz, dolog, információs rendszer, vagy adathordozó megtalálására irányul, akkor fel kell szólítani az érintett ingatlan, illetve jármű tulajdonosát, birtokosát vagy használóját, illetve az általa megbízott személyt, hogy a keresett tárgyi bizonyítási eszköz vagy személy hollétét fedje fel, illetve a keresett elektronikus adatot tegye hozzáférhetővé. A felszólítás teljesítése esetén a kutatás csak akkor folytatható, ha megalapozottan feltételezhető, hogy a kutatás során más bizonyítási eszköz, dolog, információs rendszer vagy adathordozó is fellelhető.

(5) A terhelt kivételével a kutatást akadályozó személy rendbírsággal sújtható.

A motozás

297. §

(1) A motozás a bizonyítási eszköz, az elkobozható, illetve a vagyonelkobzás alá eső dolog megtalálása céljából a motozás alá vont személy ruházatának és testének az átvizsgálása. A motozás során a motozás alá vont személynél található bármilyen dolog is átvizsgálható.

(2) Motozást a terhelttel vagy az olyan személlyel szemben lehet elrendelni, akiről megalapozottan feltételezhető, hogy bizonyítási eszközt, elkobozható, illetve vagyonelkobzás alá eső dolgot tart magánál.

(3) A motozást az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendeli el.

298. §

(1) Ha a motozás meghatározott dolog megtalálására irányul, akkor a motozás alá vont személyt fel kell szólítani, hogy a keresett dolgot adja át. A felszólítás teljesítése esetén a motozást nem lehet folytatni.

(2) A motozás nem történhet szeméremsértő módon.

(3) A testüregek átvizsgálását csak orvos végezheti, és a vizsgálat során egészségügyi dolgozó is jelen lehet.

(4) A motozásnál jelen lehet a motozás helyszínén tartózkodó, a motozás alá vont személy által megjelölt nagykorú személy, feltéve hogy a jelenléte az eljárás érdekeit nem sérti.

(5) A késedelmet nem tűrő eset kivételével a motozást a motozás alá vont személlyel azonos nemű személy végezheti, és a motozás során csak azonos nemű személy lehet jelen. A testüregek átvizsgálását végző orvos, a vizsgálat során közreműködő egészségügyi dolgozó és a motozás alá vont személy által megjelölt nagykorú személy a motozás alá vont személytől különböző nemű személy is lehet.

(6) A terhelt kivételével a motozást akadályozó személy rendbírsággal sújtható.

XLIX. Fejezet
A lefoglalás

A lefoglalás elrendelése

299. §

(1) A lefoglalás célja a bizonyítási eszköz, illetve az elkobzás vagy a vagyonelkobzás alá eső dolog biztosítása a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében. A lefoglalás a lefoglalás tárgya feletti tulajdonjogot, korlátozza.

(2) El kell rendelni a lefoglalást, ha annak tárgya

a) bizonyítási eszköz, vagy

b) elkobozható, illetve vagyonelkobzás alá esik.

(3) Lefoglalni a dolgot vagy az elektronikus adatot lehet.

300. §

(1) A lefoglalást a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendeli el.

(2) A bíróság rendeli el a közjegyzői vagy ügyvédi irodában tartott, a közjegyzői vagy ügyvédi tevékenységgel összefüggő hivatásbeli titkot tartalmazó bizonyítási eszköz lefoglalását.

(3) A vádemelés előtt az ügyészség, azt követően a bíróság rendeli el

a) a címzettnek még nem kézbesített postai küldemény,

b) a címzettnek még nem továbbított, elektronikus hírközlési szolgáltatás során továbbítandó közlés vagy küldemény, illetve

c) a sajtószabadságról és a médiatermékek alapvető szabályairól szóló törvény szerinti médiatartalom-szolgáltató szerkesztőségében tartott e tevékenységgel összefüggő bizonyítási eszköz

lefoglalását.

(4) Ha a lefoglalás elrendeléséhez szükséges bírósági vagy ügyészségi határozat meghozatala olyan késedelemmel járna, amely a lefoglalással elérni kívántcélt jelentősen veszélyeztetné, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a lefoglalás elrendelésére jogosult döntéséig elrendelheti a lefoglalást, illetve a közlés vagy küldemény elküldését megtilthatja. Ilyen esetben a lefoglalás elrendelésére jogosult határozatát haladéktalanul be kell szerezni. Ha a lefoglalás elrendelésére jogosult a lefoglalást nem rendeli el, a lefoglalt bizonyítási eszközt vagy küldeményt az érintettnek vissza kell adni, illetve az elküldésre vonatkozó tilalmat fel kell oldani.

301. §

(1) Nem lehet lefoglalni

a) a terhelt és a védő közötti közlést vagy küldeményt, illetve

b) a védőnek az ügyre vonatkozó feljegyzését

tartalmazó bizonyítási eszközt.

(2) A (4) bekezdésben meghatározott kivétellel nem lehet lefoglalni azt a bizonyítási eszközt,

a) amely a terhelt és a tanúvallomás megtagadására jogosult személy közötti közlést vagy küldeményt tartalmaz, illetve

b) amelyeknek tartalmára a tanúvallomás megtagadható,

ha azt a tanúvallomás megtagadására jogosult személy őrzi.

(3) A (4) bekezdésben meghatározott kivétellel nem lehet lefoglalni a tanúvallomás megtagadására a 167. § alapján jogosult személynek a foglalkozása gyakorlása vagy

közmegbízatása érdekében használt helyiségében őrzött, e tevékenységével összefüggő iratot vagy elektronikus adatot.

(4) A (2) és (3) bekezdésben meghatározott esetben a lefoglalást el lehet rendelni, ha

a) a lefoglalandó bizonyítási eszközre követték el a bűncselekményt, vagy az a bűncselekmény eszköze,

b) a tanúvallomás megtagadására jogosult személy az üggyel kapcsolatban megalapozottan gyanúsítható tettességgel, részességgel, bűnpártolással, orgazdasággal vagy pénzmosással,

c) a tanúvallomás megtagadására jogosult személy a lefoglalandó bizonyítási eszközt – a (2) és (3) bekezdésben meghatározott rendelkezésre való figyelmeztetést követően – önként átadja, vagy hozzáférhetővé teszi, illetve

d) a tanúvallomás megtagadásra a 168. § alapján jogosult személyt a számára információt átadó személy kilétének felfedésére kötelezte a bíróság.

A lefoglalás végrehajtása

302. §

(1) A lefoglalást úgy kell végrehajtani, hogy a lefoglalás hitelessége folyamatosan ellenőrizhető legyen és a lefoglalt dolog vagy elektronikus adat változatlan maradjon.

(2) A lefoglalást

a) birtokba vétellel,

b) a megőrzés más módon történő biztosításával

c) az érintett őrizetében hagyással, vagy

d) az elektronikus adat esetében a 306. § (1) bekezdésében meghatározott módon

lehet végrehajtani.

(3) A lefoglalást akkor lehet az érintett őrizetében hagyással vagy a megőrzés más módon történő biztosításával végrehajtani, ha

a) a dolog birtokba vételre nem alkalmas,

b) a dolog vagy elektronikus adat birtokosának, kezelőjének azok használatához fűződő érdeke ezt indokolja, vagy

c) más fontos ok ezt szükségessé teszi.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott esetben a lefoglalt dolog vagy elektronikus adat kizárólag a lefoglalást elrendelő bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság hozzájárulásával adható más birtokába vagy kezelésébe. A hozzájárulás esetén a lefoglalt dolog megőrzésére az új birtokos vagy kezelő köteles.

(5) A kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló törvényben meghatározott különleges védelemmel érintett dolog lefoglalása a védelem időtartamának leteltét követően hajtható végre.

(6) A lefoglalás végrehajtásának a módjáról az elrendelésről szóló határozatban kell rendelkezni.

303. §

(1) A lefoglalás végrehajtása érdekében a dolog, illetve az elektronikus adat birtokosát vagy kezelőjét fel kell szólítani, hogy a keresett dolog hollétét fedje fel, illetve az elektronikus adatot tegye hozzáférhetővé. A felszólítás teljesítésének megtagadása esetén a keresett dolgot, illetve elektronikus adatot kutatással vagy motozással kell felkutatni. Erre az érintettet figyelmeztetni kell.

(2) Ha az érintett a felszólításnak nem tesz eleget, rendbírsággal sújtható, kivéve

a) a terheltet,

b) azt a személyt, aki a tanúvallomás megtagadására jogosult, illetve

c) azt a személyt, aki tanúként nem hallgatható ki.

(3) A terhelt kivételével a lefoglalást akadályozó személy rendbírsággal sújtható.

Az irat lefoglalása

304. §

(1) Az eredeti iratot akkor kell lefoglalni, ha

a) az elkobozható,

b) az a vagyonelkobzás alá eső vagyonnal kapcsolatos jogcímet vagy az azzal való rendelkezési jogot igazoló okirat,

c) az a bűncselekmény nyomait hordozza,

d) előre nem meghatározható vagy jelentős mennyiségű iratot kell átvizsgálni, vagy

e) a bizonyítás sikeressége érdekében ez feltétlenül szükséges.

(2) Ha az eredeti iratra az eljárás során nincs szükség, arról a lefoglalást elrendelő technikai lehetőségeire, illetve a lefoglalt irat mennyiségére tekintettel a legrövidebb időn belül másolatot kell készíteni. Ilyen esetben az eredeti irat lefoglalása csak a másolat elkészítéséig, de legfeljebb hatvan napig tarthat.

(3) Ha ez az eljárás érdekét nem veszélyezteti, a lefoglalt eredeti iratról a birtokosának a kérésére hiteles másolatot kell készíteni.

305. §

(1) Ha az irat birtokosa, a védő vagy a képviselő álláspontja szerint annak tartalmára a 166. § alapján megtagadható a tanúvallomás és az irat tartalmának a megismeréséhez nem járul hozzá, az iratot, illetve az azt tartalmazó adathordozót lezártan bocsátja a nyomozó hatóság vagy az ügyészség rendelkezésére. Ilyen esetben a nyomozó hatóság, illetve az ügyészségi nyomozást folytató ügyészségi szerv tagja az irat tartalmát nem ismerheti meg.

(2) A nyomozó hatóság által folytatott nyomozás esetén az ügyészség, az ügyészség által folytatott nyomozás esetén a felettes ügyészség a lezárt irat, illetve adathordozó tartalmának megismerése után haladéktalanul dönt a lefoglalásról, vagy ha arra nem jogosult, a lefoglalás elrendelése iránt haladéktalanul indítványt tesz a bíróságnak. Ha az ügyészség vagy a bíróság a lefoglalást nem rendeli el, az irat sem a folyamatban lévő ügyben, sem más büntetőeljárásban bizonyítási eszközként nem használható fel.

Az elektronikus adat lefoglalása és a megőrzésére kötelezés

306. §

(1) Az elektronikus adat lefoglalását

a) az elektronikus adatról másolat készítésével,

b) az elektronikus adat áthelyezésével,

c) az azt tartalmazó információs rendszer vagy adathordozó teljes tartalmáról készített másolat készítésével,

d) az azt tartalmazó információs rendszer vagy adathordozó lefoglalásával, vagy

e) jogszabályban meghatározott más módon

lehet végrehajtani.

(2) A fizetésre használt elektronikus adat vagy a fizetés lebonyolítására használt információs rendszer által kezelt elektronikus nyilvántartási egység lefoglalását úgy is végre lehet hajtani, hogy az elektronikus adattal vagy a nyilvántartási egység terhére olyan műveletet végeznek, amely az érintettnek az elektronikus adat által kifejezett vagyoni érték feletti rendelkezési lehetőségét megakadályozza.

(3) Az elektronikus adat lefoglalását úgy kell végrehajtani, hogy az a büntetőeljárás céljából szükségtelen elektronikus adatra lehetőleg ne terjedjen ki, illetve az ilyen elektronikus adatot a lefoglalás a legrövidebb ideig érintse.

(4) Az elektronikus adatot tartalmazó információs rendszer vagy adathordozó akkor foglalható le, ha

a) elkobozható, illetve vagyonelkobzás alá esik,

b) tárgyi bizonyítási eszközként bír jelentőséggel, vagy

c) a bizonyítás érdekében az abban tárolt, előre nem meghatározható vagy jelentős mennyiségű elektronikus adat átvizsgálására van szükség.

(5) Ha ez az eljárás érdekét nem veszélyezteti, információs rendszer vagy adathordozó lefoglalása esetén az elektronikus adattal rendelkezni jogosult kérésére másolatot kell készíteni az általa megjelölt elektronikus adatról.

(6) A (2) bekezdés alkalmazásában elektronikus nyilvántartási egység: a vagyoni érték nyilvántartására szolgáló elektronikus adat, amelynek feldolgozása, megváltoztatása, továbbítása vagy a vele végzett egyéb művelet végrehajtása révén a vagyoni érték átruházása lebonyolítható.

307. §

(1) A bűncselekmény felderítése, illetve a bizonyítás érdekében elektronikus adat megőrzésére kötelezést lehet elrendelni. Az elektronikus adat megőrzésére kötelezés az elektronikus adat birtokosának, feldolgozójának, illetve kezelőjének (a továbbiakban: megőrzésre kötelezett) az elektronikus adat feletti rendelkezési jogát korlátozza.

(2) Az elektronikus adat megőrzésére kötelezést a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendeli el.

(3) Az elektronikus adat megőrzésére kötelezést akkor lehet elrendelni, ha az

a) bizonyítási eszköz felderítéséhez,

b) bizonyítási eszköz biztosításához, illetve

c) a gyanúsított kilétének vagy tartózkodási helyének a megállapításához

szükséges.

(4) A megőrzésre kötelezett a határozat vele történő közlésének időpontjától köteles a határozatban megjelölt elektronikus adatot változatlanul megőrizni és – szükség esetén más adatállománytól elkülönítve – biztosítani annak biztonságos tárolását. A megőrzésre kötelezett köteles az elektronikus adat megváltoztatását, törlését, megsemmisülését, továbbítását, az elektronikus adatról másolat jogosulatlan készítését vagy az ahhoz való jogosulatlan hozzáférést megakadályozni.

(5) A megőrzésre kötelezést elrendelő a megőrzéssel érintett elektronikus adatot fokozott biztonságú elektronikus aláírással láthatja el.

(6) Ha az elektronikus adat eredeti helyen történő megőrzése az érintettnek az elektronikus adat feldolgozásával, kezelésével, tárolásával vagy továbbításával kapcsolatos tevékenységét jelentősen akadályozná, az elrendelő engedélyével az elektronikus adat megőrzéséről annak más információs rendszerbe vagy adathordozóra történő átmásolásával gondoskodhat. Az átmásolást követően a megőrzésre kötelezést elrendelő az eredeti elektronikus adatot tartalmazó információs rendszerre vagy adathordozóra a korlátozásokat részlegesen vagy teljesen feloldhatja.

(7) Ahhoz az elektronikus adathoz, amelyet a megőrzésre kötelezés érint, a kényszerintézkedés tartama alatt kizárólag a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság, valamint a megőrzésre kötelezést elrendelő engedélyével a megőrzésre kötelezett jogosult hozzáférni. Arról az elektronikus adatról, amelyet a megőrzésre kötelezés érint, a megőrzésre kötelezett az intézkedés tartama alatt csak az elrendelő engedélyével adhat más részére tájékoztatást.

(8) A megőrzésre kötelezett köteles haladéktalanul tájékoztatni a megőrzésre kötelezést elrendelőt, ha a megőrzésre kötelezéssel érintett elektronikus adatot jogosulatlanul megváltoztatták,

törölték, megsemmisítették, továbbították, átmásolták, megismerték, vagy ezek megkísérlésére utaló jelet észlelt.

(9) Az elektronikus adat megőrzésére kötelezést követően a megőrzésre kötelezést elrendelő haladéktalanul megkezdi az elektronikus adatok átvizsgálását. Az átvizsgálás eredményeként a megőrzésre kötelezést elrendelő dönt a lefoglalás végrehajtása más módjának az elrendeléséről vagy a megőrzésre kötelezést megszünteti.

(10) A megőrzésre kötelezés legfeljebb három hónapig tart. A megőrzésre kötelezés megszűnik, ha a büntetőeljárást befejezték.

308. §

A lefoglalt dolog megváltására, értékesítésére és elkobzására, valamint a lefoglalás megszüntetésére és visszatartására vonatkozó rendelkezéseket az elektronikus adatra is alkalmazni kell.

A lefoglalt dolog megváltása

309. §

(1) Ha a dolog lefoglalására kizárólag vagyonelkobzás biztosítása érdekében került sor, és annak kiadása iránt megalapozott igényt nem jelentettek be, az, akitől a dolgot lefoglalták, a dolog megváltását indítványozhatja.

(2) A lefoglalt dolog megváltásának elfogadásáról a vádemelés előtt az ügyészség, azt követően a bíróság határoz.

(3) A megváltás összegét az ügyészség vagy a bíróság állapítja meg. A megváltás összegeként a dolog becsült értékét kell megállapítani.

(4) A megváltásra vonatkozó indítványt el kell utasítani, ha a

a) megállapított összeget az érintett vitatja,

b) megváltás összegének a megállapítása az eljárás elhúzódását eredményezné, vagy

c) megváltás összegének a megállapítása aránytalan költséggel járna.

(5) A megváltásra vonatkozó indítvány elutasítása ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(6) A megváltás során kifizetett összeg a lefoglalt dolog helyébe lép. Ilyen esetben a vagyonelkobzást a dolog helyébe lépő ellenértékre kell elrendelni.

A lefoglalt dolog értékesítése és elkobzása

310. §

(1) A bíróság – a vádemelés előtt az ügyészség indítványára – a lefoglalt dolog értékesítését akkor rendelheti el, ha a lefoglalt dolog

a) gyors romlásnak van kitéve,

b) huzamos tárolásra alkalmatlan,

c) kezelése, tárolása, illetve őrzése – különösen a dolog értékére vagy az előreláthatólag hosszú ideig tartó tárolására tekintettel – aránytalan és jelentős költséggel járna, illetve

d) értéke a lefoglalás várható ideje miatt lényegesen csökkenne.

(2) Az (1) bekezdés c) és d) pontjában meghatározott esetben a bíróság a lefoglalt dolog értékesítését akkor rendelheti el, ha a lefoglalt dologra a bizonyítás érdekében már nincs szükség.

(3) A (4) bekezdésben meghatározott kivétellel, a lefoglalt dolog akkor értékesíthető, ha a lefoglalt dolog kiadása iránt senki nem jelentett be megalapozott igényt.

(4) Ha az értékesítésre az (1) bekezdés c) és d) pontja alapján lenne lehetőség és a lefoglalt dolog kiadása iránt igényt jelentettek be, a bíróság a lefoglalt dolog értékesítését akkor rendelheti el,

ha az, akinek a dolgot ki kellene adni, nem vállalta a dolog megváltását és hozzájárult az értékesítéshez. Ha a dolog kiadása iránt többen is bejelentettek igényt, akkor az értékesítés akkor rendelhető el, ha valamennyi igénylő hozzájárult az értékesítéshez.

(5) A lefoglalt dolog értékesítéséből befolyt ellenérték a lefoglalt dolog helyébe lép. Ilyen esetben az elkobzást vagy a vagyonelkobzást a dolog helyébe lépő ellenértékre kell elrendelni.

311. §

(1) Ha a lefoglalt dolog birtoklása jogszabályba ütközik vagy a közbiztonságot veszélyezteti, a bíróság – a vádemelés előtt az ügyész indítványára – a lefoglalt dolgot elkobozza.

(2) Az értékesítés vagy az elkobzás elrendelése esetén a bíróság rendelkezhet arról, hogy a lefoglalt dologból mintát vegyenek.

A lefoglalás megszüntetése

312. §

(1) A lefoglalást meg kell szüntetni, ha

a) arra az eljárás érdekében már nincs szükség,

b) az eljárást megszüntették, vagy

c) a nyomozás határideje lejárt.

(2) A lefoglalás megszüntetése helyett más, jogszabályban meghatározott módon kell eljárni, ha a lefoglalt dolog

a) birtoklása jogszabályba ütközik vagy

b) értéktelen, és kiadását senki sem kéri.

(3) A bíróság által elrendelt lefoglalást a vádemelés előtt az ügyészség is megszüntetheti.

313. §

(1) A lefoglalás megszüntetésekor a lefoglalt dolgot annak kell kiadni, aki a bűncselekmény elkövetésekor annak tulajdonosa volt és tulajdonjogával kapcsolatban ésszerű kétség nem merül fel.

(2) Ha nincs olyan személy, akinek az (1) bekezdés alapján a dolgot ki kell adni és ilyen személy az eljárás addig rendelkezésre álló adatai alapján sem állapítható meg, a dolgot annak kell kiadni, aki a kiadása iránt megalapozott igényt jelentett be.

(3) Ha olyan személy sincs, akinek a (2) bekezdés szerint lehetne a dolgot kiadni vagy ilyen személy az eljárás addig rendelkezésre álló adatai alapján sem állapítható meg, a dolgot annak kell kiadni, akitől lefoglalták.

(4) A terhelttől lefoglalt dolog a bíróság határozata alapján az állam tulajdonába kerül, ha az kétségtelenül mást illet, és ennek a személynek a kiléte nem állapítható meg. Ha az ilyen személy kiléte utóbb mégis tisztázódik, az érintett a dolog kiadását vagy az értékesítésből származó ellenértékét igényelheti. Az igénylő kérelméről a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság határoz.

314. §

Ha az eredetileg lefoglalt dolog már nem adható ki, a dolog értékesítéséből vagy megváltásából befolyt ellenérték a kezelés, tárolás vagy őrzés költségével csökkentett összegét kell az érintettnek kiadni. Ha a lefoglalás alaptalan volt, a dolog ellenértéke a kezelés, tárolás vagy őrzés költségével nem csökkenthető. Erről a lefoglalás megszüntetéséről határozatot hozó bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság a határozatában dönt. A jogosult az ezt meghaladó igényét a polgári jog szabályai szerint érvényesítheti.

A lefoglalt dolog visszatartása

315. §

(1) A terheltnek kiadandó dolgot a vele szemben megállapított pénzbüntetés, vagyonelkobzás, bűnügyi költség vagy polgári jogi igény biztosítására vissza lehet tartani, erről az ügydöntő határozatban kell rendelkezni.

(2) A polgári jogi igény biztosítását szolgáló visszatartást meg kell szüntetni, ha a magánfél a megállapított teljesítési határidő lejártától számított két hónapon belül nem kért végrehajtást, illetve a polgári jogi igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítása esetén két hónapon belül a polgári perben biztosítási intézkedés iránti kérelmet nem nyújtott be.

L. Fejezet
Zár alá vétel

A zár alá vétel elrendelése

316. §

(1) A zár alá vétel a vagyonelkobzás vagy a polgári jogi igény biztosítása érdekében a zár alá vétel tárgya feletti rendelkezési jogot függeszti fel.

(2) Zár alá vétel rendelhető el

a) a dologra,

b) a számlapénzre és az elektronikus pénzre,

c) a befektetési vállalkozásokról szóló törvényben meghatározott pénzügyi eszközre,

d) bármely más vagyoni értékű jogra, vagy

e) bármely más vagyoni jellegű követelésre (az a)−e) pont a továbbiakban együtt: vagyon).

(3) Zár alá vételt akkor lehet elrendelhetni, ha

a) az eljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban vagyonelkobzásnak van helye, vagy

b) annak célja polgári jogi igény biztosítása,

és megalapozottan lehet tartani attól, hogy a vagyonelkobzás végrehajtását, illetve a polgári jogi igény kielégítését meghiúsítják.

(4) Ha ingatlan elkobzásának van helye, a zár alá vételt el kell rendelni.

317. §

(1) Polgári jogi igény biztosítása érdekében zár alá vételnek a magánfél indítványára, az általa megjelölt, a terhelt tulajdonában álló vagy őt illető vagyonra van helye.

(2) Ha a bíróság a nem jogerős ügydöntő határozatában vagyonelkobzást rendelt el vagy a polgári jogi igénynek helyt adott, ennek biztosítására – hivatalból, illetve a polgári jogi igény esetében a magánfél indítványára – az eljárás jogerős befejezéséig zár alá vételt rendelhet el.

318. §

(1) A vagyon megőrzése érdekében zár alá vétel rendelhető el a

a) nem a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagy

b) a bűncselekmény tárgyát képező

olyan vagyonra is, amelynek a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyontól történő elkülönítése időigényes.

(2) Az (1) bekezdés alapján elrendelt zár alá vétel a vagyon elkülönítéséig, de legfeljebb három hónapig tarthat.

319. §

(1) A zár alá vételt a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendeli el.

(2) A bíróság rendeli el a zár alá vételt, ha

a) annak célja a polgári jogi igény biztosítása,

b) a 318. §-a alapján kell elrendelni, vagy

c) azt százmillió forintot meghaladó értékű vagyon biztosítása érdekében kell elrendelni.

(3) Ha a zár alá vétel elrendelésére a bíróság jogosult és az elrendeléshez szükséges bírósági határozat meghozatala olyan késedelemmel járna, amely a zár alá vétellel elérni kívántcélt jelentősen veszélyeztetné, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a bíróság döntéséig elrendelheti a zár alá vételt. Ilyen esetben a bíróság határozatát utólag haladéktalanul be kell szerezni. Ha a zár alá vételt a bíróság nem rendeli el, rendelkezik a zár alá vétel feloldásáról és késedelem nélkül intézkedik a zár alá vétel feloldásáról.

A zár alá vétel végrehajtása

320. §

(1) A zár alá vétel közhiteles nyilvántartásba történő bejegyzése iránt haladéktalanul intézkedni kell. Ha nincs jogszabály szerinti közhiteles nyilvántartás, a zár alá vételt végrehajtani köteles gazdálkodó szervezetet kell értesíteni.

(2) A megkeresett szerv, illetve a gazdálkodó szervezet a zár alá vétel végrehajtására vonatkozó rendelkezést köteles haladéktalanul teljesíteni, ennek érdekében a zár alá vételt nyilvántartásba venni, illetve gondoskodni a vagyon zárolásáról, és ezek megtörténtéről a zár alá vételt elrendelő bíróságot, ügyészséget, illetve nyomozó hatóságot tájékoztatni.

(3) A kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló törvényben meghatározott különleges védelemmel érintett dolog lefoglalása a védelem időtartamának leteltét követően hajtható végre.

A zár alá vett vagyon megváltása

321. §

(1) Ha a zár alá vételt vagyonelkobzás biztosítása érdekében rendelték el és a zár alá vett vagyon rendelkezésre bocsátása iránt megalapozott igényt nem jelentettek be, a vagyon megváltását indítványozhatja az, aki a zár alá vétel elrendelésekor a vagyon felett rendelkezni jogosult volt.

(2) A zár alá vett vagyon megváltásának az elfogadásáról a vádemelés előtt az ügyészség, azt követően a bíróság határoz.

(3) A megváltás összegét az ügyészség vagy a bíróság állapítja meg. A megváltás összegeként a vagyon becsült értékét kell megállapítani.

(4) A megváltásra vonatkozó indítvány el kell utasítani, ha

a) a megállapított összeget az érintett vitatja,

b) a megváltás összegének a megállapítása az eljárás elhúzódását eredményezné, vagy

c) a megváltás összegének a megállapítása aránytalan költséggel járna.

(5) A megváltásra vonatkozó indítvány elutasítása ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(6) A megváltás során kifizetett összeg a zár alá vett vagyon helyébe lép. Ilyen esetben a vagyonelkobzást a vagyon helyébe lépő összegre kell elrendelni.

(7) Ha a zár alá vételt a polgári jogi igény biztosítására rendelték el, a zár alá vett vagyon megváltására az (1)−(6) bekezdést kell alkalmazni azzal, hogy

a) a zár alá vett vagyon megváltása a magánfél hozzájárulása nélkül nem fogadható el, és
b) a megváltás összege a polgári jogi igény értékét nem haladhatja meg.

A zár alá vétel feloldása

322. §

(1) A zár alá vételt fel kell oldani, ha
a) az elrendelésének oka megszűnt, kivéve, ha a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jogot magának követelő személy a követelése érdekében két hónapon belül polgári eljárást indított,
b) a büntetőeljárást megszüntették, illetve a nyomozás határideje lejárt, kivéve, ha a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jogot magának követelő személy a követelése érdekében két hónapon belül polgári eljárást indított,
c) a zár alá vett vagyont megváltották, az eredetileg zár alá vett vagyon tekintetében,
d) az eljárást vagyonelkobzás alkalmazása nélkül fejezték be, illetve a polgári jogi igényt elutasították,
e) a polgári jogi igény megítélése esetén a magánfél a megállapított teljesítési határidő lejártától számított két hónapon belül nem kért végrehajtást, vagy
f) a polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasítása esetén az ügyészség vagy a magánfél két hónapon belül polgári eljárást indított.
(2) Az (1) bekezdés a), b), e) és f) pontja szerinti határidőt a zár alá vételt feloldó, a nyomozást megszüntető, a polgári jogi igény megítélésére, illetve az egyéb törvényes útra utasítására vonatkozó határozat közlésétől kell számítani.

323. §

A zár alá vételt a vádemelés előtt az azt elrendelő, azt követően a bíróság oldhatja fel. A nyomozó hatóság által elrendelt zár alá vételt a vádemelés előtt az ügyészség vagy a bíróság is feloldhatja. A bíróság által elrendelt zár alá vételt a vádemelés előtt az ügyészség is feloldhatja.

324. §

(1) A zár alá vétel feloldását követően zár alá vett vagyont annak kell a rendelkezésére bocsátani, aki a bűncselekmény elkövetésekor annak tulajdonosa volt, vagy akit az megilletett, és e jogával kapcsolatban ésszerű kétség nem merül fel.
(2) Ha olyan személy sincs, akinek az (1) bekezdés szerint lehetne a vagyont a rendelkezésére bocsátani vagy ilyen személy az eljárás addigi adatai alapján nem állapítható meg, a vagyont annak kell a rendelkezésére bocsátani, akinek a rendelkezési jogát a zár alá vétel az elrendelésekor korlátozta.
(3) A terhelt zár alá vett vagyona a bíróság határozata alapján az állam tulajdonába kerül, ha az kétségtelenül mást illet, és ennek a személynek a kiléte nem állapítható meg. Ha az ilyen személy kiléte utóbb mégis tisztázódik, az érintett a vagyon kiadását vagy az értékesítésből származó ellenértékét igényelheti. Az igénylő kérelméről a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság határoz.

LI. Fejezet
Vagyonkezelés a lefoglalás és a zár alá vétel során

325. §

(1) Az elkobzás és a vagyonelkobzás érdekében lefoglalt dolog vagy elektronikus adat, illetve a zár alá vett vagyon kezeléséről a lefoglalás, illetve a zár alá vétel során a rendes gazdálkodás szabályai szerint kell gondoskodni.

(2) A lefoglalás és a zár alá vétel során gondoskodni kell arról, hogy a bűnügyi vagyon értéke a természetes mértéknél nagyobb arányban ne csökkenjen.

(3) A bűnügyi vagyon kezelése során csak olyan rendelkezés tehető, amelynek célja a bűnügyi vagyon értékének a megőrzése.

(4) A vagyonkezelés során tett intézkedés alapján átalakuló vagyontárgy az eredeti vagyontárgy helyébe lép, arra a lefoglalás és a zár alá vétel külön határozat nélkül kiterjed.

(5) A zár alá vett vagyon kezelésére jogszabályban meghatározottak szerint zárgondnok rendelhető ki.

326. §

(1) A bűnügyi vagyon, illetve a lefoglalt bizonyítási eszköz kezelésében jogszabályban meghatározottak szerint a bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv közreműködik.

(2) A bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv jogszabályban meghatározott feltételek esetén végzi a bűnügyi vagyon, illetve a lefoglalt bizonyítási eszközök

a) nyilvántartását,

b) tárolását, őrzését, és

c) kezelését.

(3) A bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv törvényben meghatározott esetekben minden olyan intézkedést köteles megtenni, illetve a döntésre jogosult bíróságnál, ügyészségnél vagy nyomozó hatóságnál minden olyan büntetőeljárási döntést kezdeményezhet, amely a bűnügyi vagyon, illetve a lefoglalt bizonyítási eszközök értékének megóvásához szükséges.

LII. Fejezet
Elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele

327. §

(1) Az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele az elektronikus hírközlő hálózat útján közzétett adat feletti rendelkezési jog ideiglenes korlátozása és az adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása.

(2) Az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételét akkor lehet elrendelni, ha az eljárás olyan közvádra üldözendő bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének van helye, és az a bűncselekmény megszakítása érdekében szükséges.

(3) Az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételét a bíróság rendeli el.

(4) Az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele elrendelhető

a) az elektronikus adat ideiglenes eltávolításával, vagy

b) az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozásával.

(5) Az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételének teljesítésére kötelezett a bíróság megnevezésével és a határozat számának a megjelölésével tájékoztatja a felhasználókat a tartalom eltávolításának vagy a tartalomhoz hozzáférés megakadályozásának a jogalapjáról.

(6) Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása és az elektronikus adat megőrzésére kötelezés együttesen is elrendelhető.

Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása

328. §

(1) Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására az érintett elektronikus adatot kezelő, az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló törvényben meghatározott tárhelyszolgáltatót, illetve tárhelyszolgáltatást is végző közvetítő szolgáltatót (a továbbiakban együtt: eltávolításra kötelezett) kell kötelezni. Az eltávolításra kötelezett a határozat vele történő közlését követő egy munkanapon belül köteles az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására.

(2) Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítását a bíróság megszünteti és az elektronikus adat visszaállítását rendeli el, ha

a) az elrendelésének oka megszűnt, vagy

b) a eljárást megszüntették, kivéve ha a Btk. 77. § (2) bekezdése alapján az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele elrendelésének lehet helye.

(3) Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása a büntetőeljárás jogerős befejezésével megszűnik.

(4) Ha a bíróság a (2) bekezdés b) pontjában vagy a (3) bekezdésben meghatározott esetben az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét nem rendelte el, az elektronikus adat visszaállítására kötelezi az eltávolításra kötelezettet.

(5) Az elektronikus adat ideiglenes eltávolításáról és az elektronikus adat visszaállításáról szóló határozatot az eltávolításra kötelezettel haladéktalanul közölni kell, amely a határozat vele történő közlésétől számított egy munkanapon belül köteles az elektronikus adat visszaállítására.

(6) Az (5) bekezdésben meghatározott határozatot az elektronikus adat felett rendelkezésre jogosultnak is kézbesíteni kell, ha az eljárás addigi adatai alapján ismert.

(7) A bíróság hivatalból vagy az ügyész indítványára az eltávolításra kötelezettet az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására vagy visszaállítására vonatkozó kötelezettség elmulasztása miatt rendbírsággal sújthatja.

Az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása

329. §

(1) A kábítószer-kereskedelem, kóros szenvedélykeltés, kábítószer készítésének elősegítése, kábítószer-prekurzorral visszaélés, új pszichoaktív anyaggal visszaélés, gyermekpornográfia, állam elleni bűncselekmény, terrorcselekmény vagy terrorizmus finanszírozása miatt folyamatban lévő büntetőeljárás során bíróság elrendeli a felsorolt bűncselekménnyel összefüggő elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozását, ha

a) az eltávolításra kötelezett az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására vonatkozó kötelezettséget nem teljesítette,

b) az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására vonatkozóan a külföldi hatóság jogsegély iránti megkeresése a megkeresés kibocsátásától számított harminc napon belül nem vezetett eredményre,

c) az eltávolításra kötelezett azonosítása lehetetlen vagy aránytalan nehézséggel járna, vagy

d) ha az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására vonatkozóan a külföldi hatóság jogsegély iránti megkeresésétől eredmény nem várható vagy a megkeresés aránytalan nehézséggel járna.

(2) A bíróság a határozatával az elektronikus hírközlési szolgáltatókat kötelezi az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására. A határozatot az elektronikus adat felett rendelkezésre jogosultnak is kézbesíteni kell, ha az eljárás addigi adatai alapján ismert.

(3) A bíróság az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozásának elrendeléséről haladéktalanul értesíti a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságot (a továbbiakban: NMHH), amely a kényszerintézkedés végrehajtását szervezi és ellenőrzi.

(4) Az NMHH az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására vonatkozó kötelezettséget bevezeti a központi elektronikus hozzáférhetetlenné tételi határozatok

adatbázisába, ezzel egyidejűleg a bíróság határozatáról elektronikus úton haladéktalanul értesíti az elektronikus hírközlési szolgáltatókat, amelyek az értesítéstől számított egy munkanapon belül kötelesek az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására. Ha valamely elektronikus hírközlési szolgáltató a kötelezettséget nem teljesíti, az NMHH erről haladéktalanul értesíti a bíróságot.

(5) Az elektronikus adat feletti rendelkezésre jogosult a határozattal szemben a kézbesítéstől számított nyolc napon belül fellebbezést jelenthet be.

(6) Az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozását a bíróság megszünteti, ha

a) a tárhelyszolgáltató teljesíti az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására vonatkozó kötelezettségét,

b) az elrendelésének oka egyébként megszűnt, vagy

c) a nyomozást megszüntették, kivéve ha a Btk. 77. § (2) bekezdése alapján az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele elrendelésének lehet helye.

(7) Az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása a büntetőeljárás jogerős befejezésével megszűnik.

(8) Ha a bíróság a (6) bekezdés c) pontjában vagy a (7) bekezdésben meghatározott esetben nem rendelte el az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét, az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása megszüntetéséről vagy megszűnéséről elektronikus úton haladéktalanul értesíti az NMHH-t, amely az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására vonatkozó kötelezettséget törli a központi elektronikus hozzáférhetetlenné tételi határozatok adatbázisából, és ezzel egyidejűleg a kötelezettség megszűnéséről elektronikus úton haladéktalanul értesíti az elektronikus hírközlési szolgáltatókat, amelyek az értesítéstől számított egy munkanapon belül kötelesek biztosítani az elektronikus adathoz a hozzáférést.

(9) A bíróságnak az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása megszüntetéséről vagy megszűnéséről szóló határozatát kézbesíteni kell az elektronikus adat felett rendelkezésre jogosultnak is, ha az eljárás addigi adatai alapján ismert. A bíróság e határozata ellen kizárólag az ügyészség élhet fellebbezéssel.

(10) Ha valamely elektronikus hírközlési szolgáltató a hozzáférés újbóli biztosítására vonatkozó kötelezettséget nem teljesíti, az NMHH erről haladéktalanul értesíti a bíróságot.

(11) A bíróság hivatalból vagy az ügyész indítványára az elektronikus hírközlési szolgáltatót az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására vagy a hozzáférés újbóli biztosítására vonatkozó kötelezettség elmulasztása miatt rendbírsággal sújthatja.

Felhívás az elektronikus adat önkéntes eltávolítása érdekében

330. §

Ha a büntetőeljárás érdekeit nem sérti, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételének elrendelését megelőzően felhívhatja az elektronikus adat önkéntes eltávolítása érdekében azt a sajtószabadságról és a médiatermékek alapvető szabályairól szóló törvény szerinti médiatartalom-szolgáltatót, illetve a tárhelyszolgáltatót vagy a tárhelyszolgáltatást is végző közvetítő szolgáltatót, amelyik képes megakadályozni az elektronikus adathoz való hozzáférést. A felhívás teljesítése nem kötelező, annak célja az elektronikus adathoz való hozzáférés megakadályozásának a gyorsabbá tétele.

KILENCEDIK RÉSZ
ELŐKÉSZÍTŐ ELJÁRÁS

Az előkészítő eljárás célja és eszközei

331. §

(1) A büntetőeljárás az e Részben meghatározott feltételek esetén előkészítő eljárással kezdődik.

(2) Előkészítő eljárást a büntetőeljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező ügyészség vagy nyomozó hatóság folytathat.

(3) A rendőrségről szóló törvény alapján a hatáskörébe tartozó cselekmény miatt a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a terrorizmust elhárító szerve is folytathat előkészítő eljárást.

332. §

(1) Az előkészítő eljárás célja annak megállapítása, hogy a 227. §-ban meghatározott bűncselekmény gyanúja fennáll-e.

(2) Előkészítő eljárás akkor folytatható, ha a rendelkezésre álló adatok 227. §-ban meghatározott bűncselekmény gyanújának megállapítására nem elegendőek és megalapozottan feltételezhető, hogy az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e.

(3) Előkészítő eljárást

a) a szerv hivatalból tudomására jutott,

b) a feljelentés elutasítását követően a feljelentésben foglalt, vagy

c) a Rendőrségről szóló törvény vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtést követően a titkos információgyűjtést folytató szerv kezdeményezésében foglalt
információk alapján lehet elrendelni.

(4) A (3) bekezdés c) pontja esetében a 331. §-ban meghatározott szerv a titkos információgyűjtést folytató szerv kezdeményezésének a hozzá való megérkezését követő hetvenkét órán belül dönt az előkészítő eljárás elrendeléséről.

333. §

(1) Az előkészítő eljárás során leplezett eszközöket a 227. §-ban meghatározott bűncselekmény gyanújának megállapítása céljából lehet alkalmazni.

(2) Az előkészítő eljárás során az előkészítő eljárást folytató szerv

a) a 210. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott leplezett eszközt,

b) rejtett figyelést,

c) fizetési műveletek megfigyelését,

d) a 216. § a) pontja, illetve a 221. § alapján álvásárlást,

e) a 217-220. § alapján fedett nyomozót, valamint

f) bírói engedélyhez kötött leplezett eszközt

alkalmazhat.

334. §

(1) Az előkészítő eljárás során a Hetedik Részben meghatározott adatszerző tevékenységet a (2) bekezdésben meghatározott korlátozással lehet folytatni.

(2) Az előkészítő eljárás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv adatszolgáltatást kizárólag

1. az adóhatóságtól,

2. a vámhatóságtól,

3. a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 4. § r) pontjában meghatározott igazgatási szervtől,

4. az elektronikus hírközlési szolgáltatótól,

5. a postai szolgáltatótól, illetve a postai közreműködői tevékenységet végző személytől vagy szervezettől,

6. a banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak vagy biztosítási titoknak minősülő adatot kezelő szervtől, ilyen adatra vonatkozóan,

7. az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvényben meghatározott egészségügyi és személyes adatot kezelő szervezettől, ilyen adatra vonatkozóan,

8. a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 28. §-a és 28/A. §-a alapján vezetett nyilvántartásból,

9. a polgárok személyi, lakcím és értesítési cím adatait tartalmazó nyilvántartásból,

10. az útiokmány-nyilvántartásból,

11. a bűnügyi nyilvántartási rendszerből, illetve a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásából,

12. a szabálysértési nyilvántartási rendszerből,

13. a központi idegenrendészeti nyilvántartásból,

14. a menekültügyi nyilvántartásból,

15. a körözési nyilvántartási rendszerből,

16. a határrendészeti adatállományból,

17. a közúti közlekedési nyilvántartásból,

18. a vasúti járművekkel, a légi járművekkel, illetve a gépi meghajtású úszólétesítményekkel kapcsolatos nyilvántartásokból,

19. a cégnyilvántartásból, és

20. az ingatlan-nyilvántartásból

kérhet.

335. §

(1) Az előkészítő eljárás során a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközöket a bűncselekmény gyanújának megállapítása érdekében a bűncselekményről feltehetően tudomással bíró, a bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhető, illetve az ezen személyek hollétéről feltehetően tudomással bíró személlyel szemben lehet alkalmazni.

(2) A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának nem akadálya, ha az kívülálló személyt elkerülhetetlenül érint.

Az előkészítő eljárás lefolytatása

336. §

(1) Az előkészítő eljárás legfeljebb hat hónapig tarthat.

(2) Az előkészítő eljárást folytató szerv az előkészítő eljárást önállóan végzi.

(3) Az előkészítő eljárást folytató szerv az előkészítő eljárás elrendelését követő huszonnégy órán belül tájékoztatja az ügyészséget az előkészítő eljárás szükségességét megalapozó adatokról és az alkalmazni kívánt leplezett eszközökről és eljárási cselekményekről.

(4) Az előkészítő eljárást folytató szerv az eljárás során beszerzett adatokról kéthavonta tájékoztatja az ügyészséget. Az előkészítő eljárást folytató szerv az ügyészség kérésére az előkészítő eljárás során keletkezett iratokat bemutatja.

(5) Ha az előkészítő eljárás során beszerzett adatok alapján megállapítható a bűncselekmény gyanúja, a nyomozást el kell rendelni. A nyomozást az ügyészség is elrendelheti.

(6) Ha a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által elkövetett bűncselekmény miatt folytatott előkészítő eljárás során alkalmaznak bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközt, e tényről tájékoztatni kell azon szolgálat főigazgatóját, amelynek állományába az érintett személy tartozik.

337. §

(1) Ha az ügyben a nyomozást elrendelik, az addig keletkezett iratokat és adatokat szükség esetén a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságnak vagy ügyészségnek haladéktalanul át kell adni.

(2) Ha az ügyben a nyomozást elrendelik, az előkészítő eljárásban alkalmazott bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása újabb engedély indítványozása nélkül folytatható. Ebben az esetben az előkészítő eljárásban elrendelt ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz, illetve a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök határidejét az előkészítő eljárásban alkalmazott leplezett eszközök elrendelésének időpontját alapul véve kell megállapítani.

(3) Ha az ügyben a nyomozást elrendelik, szükség esetén a leplezett eszközök alkalmazását végrehajtó szervet értesíteni kell a nyomozás elrendelésének tényéről és időpontjáról, továbbá arról, hogy a leplezett eszköz alkalmazását a nyomozás során mely erre feljogosított szerv folytatja.

338. §

(1) Az előkészítő eljárást az ügyészség vagy az előkészítő eljárást lefolytató szerv megszünteti, ha

a) az előkészítő eljárás során beszerzett adatok alapján az állapítható meg, hogy a bűncselekmény gyanúja nem áll fenn,

b) az előkészítő eljárás folytatásától eredmény nem várható vagy

c) az előkészítő eljárás határideje lejárt.

(2) Az előkészítő eljárás megszüntetése esetén az annak során beszerzett adatok büntetőeljárás során bizonyítékként nem használhatók fel.

339. §

(1) Ha az előkészítő eljárást

a) a nyomozó hatóság folytatja, akkor a nyomozó hatóság székhelye szerint illetékes ügyészség

b) a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a terrorizmust elhárító szerve folytatja, akkor a Fővárosi Főügyészség

látja el az ügyészségnek az engedélyezéssel kapcsolatos, illetve az e Fejezetben meghatározott feladatait.

(2) Ha az előkészítő eljárást az ügyészség folytatja, akkor a felettes ügyészség látja el az ügyészségnek az engedélyezéssel kapcsolatos feladatait.

(3) Ha az előkészítő eljárást az ügyészség folytatja, az előkészítő eljárás alatt a leplezett eszközök alkalmazásának a végrehajtására az ügyészség bármely más, a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervet igénybe veheti.

TIZEDIK RÉSZ
A NYOMOZÁS

LIII. Fejezet

Általános rendelkezések

Alapvető rendelkezések

340. §

(1) A büntetőeljárás – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – nyomozással kezdődik.

(2) A nyomozás felderítésből és vizsgálatból áll.

(3) A felderítés során a megalapozott gyanú megállapításához szükséges mértékben fel kell deríteni a bűncselekményt és az elkövető személyét, valamint fel kell kutatni és biztosítani kell a bizonyítási eszközöket.

(4) A vizsgálat során – szükség esetén bizonyítási eszköz beszerzése és megvizsgálása útján – az ügyészség dönt a gyanúsítottal szemben folyamatban lévő nyomozás befejezésének kérdésében.

(5) A nyomozást

a) az eljárás megszüntetése vagy

b) a vádemelés

fejezi be.

341. §

(1) A nyomozásról az ügyészség rendelkezik.

(2) Az ügyészség nyomoz, a nyomozó hatóságot felügyeli, vagy irányítja.

Az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolata a nyomozás során

342. §

(1) Felügyeleti jogkörében az ügyészség

a) a felderítést vagy a feljelentés-kiegészítést a nyomozó hatóságnak az ügyészség felügyelete melletti, önálló eljárására utalhatja,

b) az e törvényben meghatározott esetekben eljárási cselekmény elvégzését vagy határozat meghozatalát engedélyezheti,

c) a nyomozó hatóság határozatát megváltoztathatja, vagy hatályon kívül helyezheti, a nyomozó hatóságot új határozat hozatalára, vagy eljárási cselekmény megismétlésére utasíthatja,

d) a nyomozó hatóság határozata, valamint a gyanúsítás ellen bejelentett panaszt elbírálja, és annak alapossága esetén megteszi a sérelmezett helyzet megszüntetéséhez szükséges intézkedést,

e) az eljárás elhúzódása miatt a nyomozó hatósággal szemben előterjesztett kifogást elbírálja, és annak alapossága esetén megteszi a sérelmezett helyzet megszüntetéséhez szükséges intézkedést,

f) a nyomozó hatóság tevékenységének törvényességét, szakszerűségét és hatékonyságát ellenőrzi, a megállapított törvénysértés, hiányosság vagy mulasztás orvoslására a nyomozó hatóságot utasíthatja,

g) a nyomozó hatóságot beszámolásra kötelezheti,

h) az eljárási cselekményeknél jelen lehet, a nyomozás ügyiratainak bemutatását kérheti.

(2) Irányítási jogkörében az ügyészség

a) megteheti az (1) bekezdésben meghatározott intézkedéseket,

b) a nyomozó hatóságot eljárási cselekmény elvégzésére utasíthatja,

c) a nyomozó hatóságot határozat hozatalára utasíthatja,

d) a nyomozó hatóságot az ügyészség határozatainak előkészítésére utasíthatja,

e) eljárási cselekmény elvégzését vagy határozat meghozatalát előzetes jóváhagyáshoz kötheti.

(3) A nyomozó hatóság az ügyészség utasításait határidőre teljesíti. Az ügyészségi utasítások teljesítéséért a nyomozó hatóság vezetője felel.

(4) Ha a nyomozó hatóság észleli, hogy olyan eljárási cselekmény elvégzése, illetve határozat meghozatala szükséges, amelyről a döntés a bíróság, illetve az ügyészség hatáskörébe tartozik, erről az ügyészségnek haladéktalanul beszámol.

(5) Az ügyészség irányítási és felügyeleti jogkörét nem érinti, ha a nyomozás során egyes eljárási cselekményeket az ügyészség maga végez.

Az ügyészségi nyomozás

343. §

(1) Az ügyészség bármely ügyben magához vonhatja a nyomozást.

(2) Az ügyészségi nyomozás során az ügyészség eljárására e törvénynek a nyomozó hatóságra vonatkozó szabályait is megfelelően alkalmazni kell. Az ügyészségi nyomozás során a felettes ügyészség látja el az ügyészségnek az engedélyezéssel kapcsolatos feladatait.

(3) Ha az ügyészség nyomoz, bármely nyomozó hatóságot – annak illetékességi területén – eljárási cselekmény elvégzésére utasíthatja, a legfőbb ügyész az ügy ügyészségi nyomozása során más nyomozó hatóságok tagjait az országos vezető egyetértésével igénybe veheti.

(4) Az ügyészségi nyomozás során az ügyészség és a nemzetbiztonsági szolgálatok együttműködését a legfőbb ügyész és a nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói megállapodásban határozzák meg.

Áttétel

344. §

(1) Ha az ügyészségnek, illetve a nyomozó hatóságnak az ügy elintézésére nincs hatásköre vagy illetékessége, az ügyet átteszi a hatáskörrel, illetve illetékességgel rendelkező ügyészséghez vagy nyomozó hatósághoz.

(2) Az ügy áttételéről rendelkező határozatot az ügyészség és a nyomozó hatóság egyidejűleg kézbesíti a gyanúsítottnak, a védőnek, a sértettnek, a feljelentőnek, a magánindítvány előterjesztőjének és az egyéb érdekeltnek. A határozat ellen nincs helye panasznak.

A nyomozás tartama

345. §

(1) A nyomozást a lehető legrövidebb időn belül le kell folytatni.

(2) Ha a felderítés során a nyomozás elrendelésétől számított hat hónap eltelt, a nyomozó hatóság megküldi az ügyészségnek a nyomozás ügyiratait, egyidejűleg beszámol a nyomozás állásáról. A nyomozó hatóság ezután a beszámolóját a felderítés során hathavonta küldi meg az ügyészségnek.

(3) A nyomozás határideje a gyanúsított kihallgatásától számított két év.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott határidőt a terhelt, vagy a védő indítványára, az indítványban megjelölt bizonyíték beszerzése érdekében az ügyészség egy alkalommal, legfeljebb hat hónappal meghosszabbíthatja. E határozat ellen nincs helye panasznak.

A bűncselekményből eredő vagyon visszaszerzése

346. §

(1) Az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárás során minden szükséges intézkedést köteles megtenni az elkobzás vagy a vagyonelkobzás alá eső dolognak vagy vagyonnak a felderítése és biztosítása érdekében. Ezen feladat ellátása érdekében a vádemelés előtt e törvényben meghatározott feltételekkel a büntetőeljárásban a nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szerve vesz részt.

(2) A nyomozás során a nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szerve az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság megkeresésére a vádemelés előtt vesz részt az eljárásban.

347. §

(1) A nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szerve a megkereső nyomozó hatóság vagy ügyészség rendelkezései szerint folytatja le az eljárását. Jogszabályban meghatározott esetekben közös nyomozó csoportot kell létrehozni.

(2) A nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szervének eljáró tagja eljárási cselekményeket az elkobzás vagy a vagyonelkobzás alá eső dolognak vagy vagyonnak a felderítése és biztosítása érdekében végezhet, ennek során köteles a megkereső rendelkezéseinek megfelelően eljárni, a megkeresőnél az általa célszerűnek tartott eljárási cselekmény elvégzését kezdeményezheti.

(3) A nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szerve az eljárása során lefoglalt bizonyítási eszközt és a keletkezett iratokat haladéktalanul átadja a megkeresőnek.

(4) A nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szerve minden olyan adatot megismerhet, amely az elkobzás vagy a vagyonelkobzás alá eső dolognak vagy vagyonnak a felderítése és biztosítása érdekében szükséges.

(5) Ha a Btk. 75. § (1) bekezdés alkalmazásának lehet helye, a zár alá vételt elsősorban a terhelt rendelkezése alatt álló vagyonra kell elrendelni.

LIV. Fejezet
Leplezett eszközök alkalmazása a nyomozás során

348. §

(1) A nyomozás során leplezett eszközt az ügyészség és a nyomozó hatóság alkalmazhat.

(2) A nyomozás során leplezett eszközt

a) a bűncselekmény felderítése, bizonyítása,

b) folyamatban lévő bűncselekmény megszakítása,

c) az elkövető kilétének, tartózkodási helyének megállapítása, felkutatása és elfogása, illetve

d) a bűncselekményből származó vagyon felderítése, illetve visszaszerzése

érdekében lehet alkalmazni.

(3) A nyomozás során a Hatodik Részben meghatározott valamennyi leplezett eszköz alkalmazható.

349. §

(1) A nyomozás során a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközt azzal a személlyel szemben lehet alkalmazni,

a) aki a bűncselekmény elkövetésével a nyomozás addigi adatai alapján gyanúsítható,

b) aki az ügyben gyanúsított, illetve

c) akivel szemben az a) és b) pontban meghatározott személlyel való bűnös kapcsolattartásra adat merült fel vagy ilyen kapcsolata megalapozottan feltételezhető.

(2) A nyomozás elrendelését követően nem alkalmazható bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz

a) az (1) bekezdésben meghatározott érintett személy büntetőügyében az érintett személy védőjével szemben,

b) azzal szemben, aki a büntetőügyben tanúként a 164. § alapján nem hallgatható ki,

c) a 348. § (2) bekezdés a) és b) pontja esetén azzal szemben, aki a tanúvallomást a 165-168. §-a alapján megtagadhatja, és

d) a 348. § (2) bekezdés c) pontja esetén a hozzátartozó kivételével azzal szemben, aki a tanúvallomást 165-168. §-a alapján megtagadhatja.

(3) A (2) bekezdés szerinti korlátozás nem érvényesül, ha a védőként eljáró ügyvéd, valamint a tanúvallomás megtagadására a 165-168. §-a alapján jogosult személy a folyamatban lévő büntetőeljárással összefüggő bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható.

(4) A bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazásának nem akadálya, ha az kívülálló személyt elkerülhetetlenül érint.

(5) Ha a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által elkövetett bűncselekmény miatt folytatott nyomozás során alkalmaznak bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközt, e tényről tájékoztatni kell azon szolgálat főigazgatóját, amelynek állományába az érintett személy tartozik.

LV. Fejezet
A jegyzőkönyv és a feljegyzés

A jegyzőkönyv rögzítésének módjai, az eljárási cselekményről készített felvétel

350. §

(1) Ha a törvény másként nem rendelkezik, az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárási cselekményről jegyzőkönyvet készít.

(2) Jogszabály elrendelheti az eljárási cselekményekről folyamatos hangfelvétel, vagy audiovizuális felvétel készítését az adott eljárási cselekménnyel egyidejűleg végzett jegyzőkönyvezés mellett. Az ügyészség és a nyomozó hatóság a jogszabályban meghatározott eseteken kívül indítványra vagy hivatalból is elrendelheti folyamatos hangfelvétel, vagy audiovizuális felvétel készítését.

(3) Az eljárási cselekményről folyamatos hangfelvételt vagy audiovizuális felvételt kell készíteni az adott eljárási cselekménnyel egyidejűleg végzett jegyzőkönyvezés mellett, ha ezt az eljárási cselekményre idézett, vagy arról értesített gyanúsított, védő vagy sértett indítványozza.

A jegyzőkönyv formai és tartalmi követelményei

351. §

(1) A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni

a) az eljáró ügyészséget vagy nyomozó hatóságot és az ügy számát,

b) az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény megnevezését és a gyanúsított nevét,

c) az eljárási cselekmény helyét és idejét,

d) az ügyész, a nyomozó hatóság tagja, a jegyzőkönyvvezető és a tolmács nevét,

e) a kihallgatott gyanúsított és tanú, a meghallgatott szakértő nevét, valamint az e törvényben meghatározott más személyes adatokat,

f) az eljárási cselekményen jelen lévő egyéb személyek nevét és azt, hogy az eljárási cselekményen milyen minőségben vettek részt.

(2) A jegyzőkönyvben röviden le kell írni

a) az eljárási cselekmény menetét és az annak során történteket úgy, hogy a jegyzőkönyv alapján azt is meg lehessen állapítani, az eljárási szabályokat megtartották-e,

b) a gyanúsított és a tanú vallomását, valamint a szakértő véleményét,

c) a bizonyítási eszköz bemutatásának megtörténtét, valamint azoknak az eljárás szempontjából lényeges tartalmát,

d) az eljárási cselekmény során tett indítványokat és észrevételeket,

e) az eljárás rendjének fenntartása körében tett intézkedéseket, valamint az ügyészség vagy a nyomozó hatóság által az eljárási cselekmény folyamán hozott határozatokat.

(3) Bizonyítási eszköz ismertetése, valamint irat csatolása esetében a jegyzőkönyvben csupán ennek megtörténtére kell utalni.

(4) Ha valamely kérdés, kifejezés vagy kijelentés pontos szövege jelentős, azt szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni.

(5) Ha az eljárási cselekményen jelen lévők bármelyike az eljárás során felmerült valamely körülménynek vagy ott elhangzott nyilatkozatnak jegyzőkönyvbe vételét indítványozza, ezt csak abban az esetben lehet mellőzni, ha az ügyésznek vagy a nyomozó hatóság tagjának az illető körülmény vagy nyilatkozat megtörténtéről nincs tudomása.

(6) Ha az eljárási cselekményről folyamatos hangfelvétel, vagy audiovizuális felvétel készül,

a) a jegyzőkönyvet elegendő az (1) bekezdésben meghatározott tartalommal elkészíteni,

b) az ügyészség vagy nyomozó hatóság elrendelheti, hogy a különleges bánásmódot igénylő személy – ide nem értve a terheltet, a védőt és a szakértőt − személyazonosságának megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságait − így különösen alakját, arcképét, hangját − technikai úton torzító másolat készüljön. Ebben az esetben ügyiratok közé a torzított egyedi tulajdonságokat tartalmazó másolatot kell csatolni és a hang-, vagy audiovizuális felvételt zártan kell kezelni.

A jegyzőkönyv elkészítése, kiegészítése, kijavítása

352. §

(1) Az eljárási cselekményről a jegyzőkönyvet egyidejűleg kell elkészíteni.

(2) Az ügyészség és a nyomozó hatóság gondoskodik arról, hogy a gyanúsított, a tanú és a tolmács a jegyzőkönyv aláírása előtt annak tartalmát megismerje. Ha a gyanúsított, a tanú és a tolmács a jegyzőkönyv tartamának megismerését megtagadja, úgy kell tekinteni, mint aki a jegyzőkönyv aláírását tagadta meg.

(3) A jegyzőkönyvet az eljárási cselekményt végző ügyész vagy a nyomozó hatóság tagja és a jegyzőkönyvvezető aláírja. A gyanúsított, a tanú és a tolmács a jegyzőkönyv minden oldalát aláírja. Ha a gyanúsított, a tanú vagy a tolmács a jegyzőkönyv aláírását megtagadja, a megtagadás tényét és annak közölt vagy ismert indokát a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(4) Folyamatos hangfelvétel vagy audiovizuális felvétel esetén tájékoztatni kell az eljárási cselekményen jelen lévő személyeket, hogy a felvételt – az eljárási cselekmény befejezésétől számított nyolc napon belül – mikor és hol hallgathatják, illetve tekinthetik meg.

(5) A folyamatos hangfelvétel vagy az audiovizuális felvétel és az írásbeli jegyzőkönyv tartalmának eltérése esetén az eltérés okát tisztázni kell.

(6) A jegyzőkönyvet az ügyészség vagy a nyomozó hatóság szükség esetén kijavítja vagy kiegészíti, és arról az érdekelteket értesíti.

(7) A jegyzőkönyv, a folyamatos hangfelvétel vagy audiovizuális felvétel megismerését követő nyolc napon belül a jegyzőkönyv kijavítását vagy kiegészítését indítványozhatják, akik az eljárási cselekményen jelen voltak.

(8) A kijavítást a jegyzőkönyvben a kijavítás dátumának megjelölésével fel kell jegyezni, vagy az indítvány elutasítását az iratokban fel kell tüntetni. A kijavítást és a kiegészítést az eljárási cselekményt végző ügyész vagy a nyomozó hatóság tagja aláírja.

A feljegyzés

353. §

(1) Az ügyész vagy a nyomozó hatóság tagja az intézkedéséről feljegyzést készíthet.

(2) A feljegyzés tartalmazza az

a) eljáró ügyészséget vagy nyomozó hatóságot és az ügy számát,

b) intézkedés során jelen lévő ügyész vagy a nyomozó hatóság tagja nevét,

c) intézkedés helyét és idejét,

d) intézkedéssel érintettek nevét,

e) intézkedés során jelen lévő egyéb személyek nevét és azt, hogy milyen minőségben vettek részt,

f) intézkedés menetének rövid leírását úgy, hogy a feljegyzés alapján azt is meg lehessen állapítani, az eljárási szabályokat megtartották-e,

g) utalást arra, hogy a feljegyzést az intézkedéssel egyidejűleg készítették-e, illetve az egyidejűség elmaradása esetén a feljegyezés készítésének időpontját és körülményeit.

(3) Az intézkedésről folyamatos hangfelvétel vagy audiovizuális felvétel készíthető, ebben az esetben a feljegyzést elegendő az (2) bekezdés a)−e) pontjában meghatározott tartalommal elkészíteni.

(4) A feljegyzést annak készítője írja alá.

(5) A feljegyzést az azt készítő ügyész vagy a nyomozó hatóság tagja szükség esetén kijavítja vagy kiegészíti.

(6) Az ügyész, vagy a nyomozó hatóság tagja jegyzőkönyv készítése helyett az eljárási cselekményről az (1)−(5) bekezdés alkalmazásával feljegyzést készíthet, ha az eljárási cselekményen terhelt, védő, tanú, vagy egyéb érdekelt nem volt jelen.

LVI. Fejezet
Határozat a nyomozás során

A határozat tárgya

354. §

(1) Az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság határozatot hoz

1. az eljáró ügyészség, illetve nyomozó hatóság kijelöléséről,
2. az ügyész vagy a nyomozó hatóság tagjának kizárásáról,
3. az ügyek egyesítéséről, elkülönítéséről és áttételéről,
4. a feljelentés elutasításáról,
5. az eljárás felfüggesztéséről és a felfüggesztett eljárás folytatásáról,
6. az eljárás megszüntetéséről és a megszüntetett eljárás folytatásáról,
7. a büntethetőséget megszüntető egyéb okkal összefüggő feltételes ügyészi felfüggesztés iránti indítvány elutasításáról,
8. a közvetítői eljárás megtagadásáról,
9. a védő kirendeléséről, a védőnek a kirendelés alóli felmentéséről és a kirendelt védő díjának megállapításáról,
10. a másolat kiadásának megtagadásáról,
11. a kényszerintézkedésekről, kivéve a testi kényszer alkalmazását,
12. a körözés elrendeléséről és visszavonásáról, az elfogatóparancs kibocsátásáról és visszavonásáról,
13. a panasz elbírálásáról,
14. a határozat kijavításáról,

15. az igazolási kérelem elbírálásáról, az igazolás kérelemnek helyt adást követően a megismételt eljárási cselekmény eredményéhez képest a határozat hatályban tartásáról, illetve teljes vagy részleges hatályon kívül helyezéséről,

16. a bűnügyi költség megállapításáról és viseléséről, a költségkedvezményről és az okozott költség viselésére kötelezésről,

17. a tanú és a szakértő mentességre történt hivatkozásának el nem fogadásáról,

18. a szakértő kirendeléséről, kizárásáról, felmentéséről és díjának megállapításáról,

19. a pártfogó felügyelői vélemény beszerzéséről,

20. a szakértői vizsgálat során, a szemlén, a bizonyítási kísérleten és a felismerésre bemutatáson közreműködésre kötelezésről,

21. a támogató, illetve a törvényes képviselő kizárásáról,

22. a különleges bánásmód, vagy az annak körébe tartozó intézkedés elutasításáról és arról, hogy a különleges bánásmód körébe tartozó egyes intézkedések feltételei nem állnak fenn,

23. a személyi védelem kezdeményezésére irányuló indítvány elutasításáról,

24. az ügyiratok megismerésének korlátozásáról, valamint valamely megismerési mód biztosítására irányuló indítvány elutasításáról,

25. a 105 § (3) bekezdésében meghatározott feltételek esetén a tájékoztatás megtagadásáról,

26. telekommunikációs eszköz használata során arról, hogy a sértett, illetve a tanú az eltérő helyen jelen lévő terheltet ne láthassa, illetve hallhassa,

27. telekommunikációs eszköz használata esetén a személyazonosság megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságok technikai eszközzel történő torzításának elrendeléséről,

28. a kézbesítési fikció elleni és az eljárás elhúzódása miatti kifogásról,

29. az eljárási cselekmény, vagy a határozat teljesítésének, illetve végrehajtásának felfüggesztéséről,

30. a határozat hatályon kívül helyezéséről, vagy megváltoztatásáról,

31. a papír alapú kapcsolattartásra való áttérés engedélyezése iránti indítvány elutasításáról,

32. a terhelt illetve a védő által szakvélemény készítésére felkért személy, gazdasági társaság, szakértői intézmény, szervezet, illetve szakértői testület szakértőként való bevonásáról,

33. a rendbírság tárgyában hozott döntésről.

(2) Az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság más döntését vagy intézkedését is határozatba foglalhatja.

A határozat tartalma

355. §

(1) A határozat bevezető részre, rendelkező részre, indokolásra és záró részre tagolódik.

(2) A bevezető rész tartalmazza

a) az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság megnevezését,

b) az ügy számát,

c) a bűncselekményt, amely miatt az eljárás folyik,

d) az azonosításhoz szükséges személyes adatokkal együtt annak megnevezését, akire a rendelkezés vonatkozik.

(3) A rendelkező rész tartalmazza az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság döntését, valamint azt, hogy a határozat ellen van-e helye panasznak, illetve felülbírálati indítványnak, és azt az eljárás mely résztvevője, hol és milyen határidőn belül terjesztheti elő.

(4) Az indokolás az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság által megállapított jelentős tényeket, a határozat alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését, továbbá ezekkel összefüggésben az érdemi rendelkezés magyarázatát tartalmazza.

(5) A záró rész tartalmazza a határozathozatal helyének és idejének megfelelő keltezést, továbbá az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság kiadmányozásra jogosult tagjának nevét és aláírását.

(6) Az ügyészség és a nyomozó hatóság a határozatot írásba foglalja.

(7) Az ügyészség és a nyomozó hatóság a határozatát jegyzőkönyvbe is foglalhatja, kivéve a kényszerintézkedés elrendeléséről vagy megszüntetéséről szóló határozatot. Ebben az esetben a határozat csak a rendelkező részt és az indokolást tartalmazza.

A határozat közlése

356. §

(1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a határozatot azzal kell közölni, akit a határozat valamely rendelkezése közvetlenül érint. A terhelttel közölt határozatot a védőjével is közölni kell.

(2) Az ügyészség és a nyomozó hatóság a határozatát – a (3) bekezdésben foglalt kivétellel − kézbesítés útján közli.

(3) Az ügyészség és a nyomozó hatóság a jegyzőkönyvbe foglalt határozatát kihirdetés útján közli.

A határozat kijavítása

357. §

(1) Ha a határozat elírást vagy számítási hibát tartalmaz, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a határozatát indítványra vagy hivatalból bármikor kijavíthatja.

(2) A kijavítás nem változtathat a kijavított határozat érdemén. Nincs helye kijavításnak az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság ténybeli tévedése miatt.

(3) A kijavító határozatot a kijavított határozatra és lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni. A kijavító határozattal egyidejűleg a kijavítást feltüntető határozatkiadmányt is kézbesíteni kell.

(4) A kijavítás tárgyában hozott határozat ellen panasznak nincs helye, kivéve, ha az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság

a) panasszal támadható határozat rendelkező részét javítja ki, vagy

b) a határozat rendelkező részének kijavítása iránti indítványt utasítja el.

(5) A kijavítás iránti indítványnak nincs halasztó hatálya a határozat elleni panasz vagy felülbírálati indítvány előterjesztésére, továbbá a határozat teljesítésére, illetve végrehajtására.

A határozat végrehajthatósága

358. §

(1) Ha e törvény kivételt nem tesz, a határozat teljesítésére, illetve végrehajtására a panasznak, illetve a felülbírálati indítványnak nincs halasztó hatálya.

(2) Kivételesen indokolt esetben a határozatot hozó, illetve a panaszt vagy a felülbírálati indítványt elbíráló a határozat teljesítését, illetve végrehajtását a panasz elbírálásáig felfüggesztheti.

Eljárási cselekmény elvégzése határozat nélkül

359. §

(1) Az ügyészség és a nyomozó hatóság halasztást nem tűrő esetben határozat hozatala nélkül, nyomban elvégezheti az olyan kényszerintézkedést és bizonyítási cselekményt, amelynek elrendelésére egyébként jogosult.

(2) Az eljárási cselekményről készült jegyzőkönyvben a halaszthatatlanság tényét és az ezt megalapozó körülményeket fel kell tüntetni.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott eljárási cselekmény elrendelését az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság utólag, legkésőbb három napon belül a 355. §-nak megfelelően írásba foglalja.

LVII. Fejezet
Jogorvoslat a nyomozás során

A határozat elleni panasz

360. §

(1) A gyanúsított, a védő, a sértett és az egyéb érdekelt az ügyészség vagy a nyomozó hatóság vele közölt határozata ellen – ha e törvény kivételt nem tesz − a közléstől számított nyolc napon belül a határozatot hozó ügyészségnél, illetve nyomozó hatóságnál panaszt terjeszthet elő.

(2) A feljelentő kizárólag a feljelentés elutasítása miatt, az egyéb érdekelt a határozat közvetlenül rá vonatkozó rendelkezésével kapcsolatban terjeszthet elő panaszt.

(3) A panaszt annak előterjesztője mindaddig visszavonhatja, amíg azt érdemben el nem bírálták. A visszavont panaszt újból előterjeszteni nem lehet.

(4) A legfőbb ügyész határozata ellen nincs helye panasznak.

361. §

(1) A határozatot hozó ügyészség vagy nyomozó hatóság a panaszt annak érkezését követő nyolc napon belül megvizsgálja, és ha azt alaposnak tartja, a határozatot hatályon kívül helyezi, vagy megváltoztatja.

(2) Ha a határozat hozó ügyészség, illetve nyomozó hatóság a panaszt nem tartja alaposnak, az iratokat az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül a panaszra vonatkozó nyilatkozatával együtt felterjeszti a panaszt elbíráló ügyészséghez, illetve a legfőbb ügyészhez.

(3) Az ügyészség határozata elleni panaszt a felettes ügyészség, a Legfőbb Ügyészség határozata elleni panaszt a legfőbb ügyész, a nyomozó hatóság határozata elleni panaszt az ügyészség az iratok felterjesztésétől számított tizenöt napon, az eljárást megszüntető határozat esetén egy hónapon belül bírálja el.

(4) Ha a panaszt elbíráló ügyészség, illetve a legfőbb ügyész a panaszt alaposnak tartja, a határozatot hatályon kívül helyezi vagy megváltoztatja, ellenkező esetben a panaszt elutasítja.

(5) A törvényben kizárt, az elkésett vagy a nem jogosulttól származó panaszt érdemi indokolás nélkül el kell utasítani.

(6) A panaszt elbíráló határozatot a panasz előterjesztőjével – a határozat hatályon kívül helyezése, illetve a megváltoztatása esetén azokkal is, akikkel a határozatot közölték – közölni kell.

(7) A panaszt elbíráló határozat ellen további panasznak nincs helye, kivéve, ha a határozatot hozó ügyészség vagy nyomozó hatóság a határozatot az (1) bekezdés alapján megváltoztatja.

(8) A nyomozó hatóság őrizetet elrendelő határozata elleni panasz elbírálását mellőzni kell, ha az ügyészség a terhelt letartóztatásának elrendelésére indítványt tesz a bíróságnak.

(9) Az ügyészség, illetve a legfőbb ügyész a panasz elbírálását mellőzheti, ha a panasszal sérelmezett helyzet a panasz előterjesztésétől függetlenül megszűnt. Az ügyészség erről a panasz előterjesztőjét értesíti. Ha a panasz előterjesztője az értesítés közlését követő nyolc napon belül ezt indítványozza, az ügyészség, illetve a legfőbb ügyész a panaszt elbírálja.

362. §

(1) Ha a panaszt elbíráló ügyészség a sértettnek a feljelentés elutasítása vagy az eljárás megszüntetése miatt előterjesztett panaszát elutasítja, a határozatában tájékoztatja a sértettet a pótmagánvádlóként történő fellépés lehetőségéről, feltételeiről, valamint a pótmagánvádló jogairól és kötelezettségeiről.

(2) Ha az eljárást a 390. § (1) bekezdés 14. pontja alapján szüntették meg, a tájékoztatás arra is kiterjed, hogy a pótmagánvádlóként történő fellépés annak a bűncselekménynek a tekintetében lehetséges, amely miatt az ügyészség az eljárást megszüntette.

(3) Ha a feljelentést azért utasították el, vagy az eljárást azért szüntették meg, mert a cselekmény nem közvádra üldözendő bűncselekmény, a határozatában az (1) bekezdésben foglaltakon túl az ügyészség arról is tájékoztatja a sértettet, hogy a pótmagánvádlóként történő fellépés helyett a magánvádra üldözendő bűncselekmény miatt a vádat magánvádlóként képviselheti. Az ügyészség tájékoztatást ad a magánvádlóként történő fellépés feltételeiről, a magánvádló jogairól és kötelezettségeiről, valamint arról is, hogy ha a magánindítvány hiányzik, a sértettnek a nyilatkozatát pótolnia kell.

(4) A sértett a panaszát elutasító határozat kézbesítését követő egy hónapon belül léphet fel magánvádlóként, és ha a magánindítvány hiányzik, a nyilatkozatát e határidőn belül pótolhatja. Ha a sértett magánvádlóként lép fel, pótmagánvádlóként nem léphet fel.

(5) Ha a sértett magánvádlóként lép fel, és az ügyészség a vád képviseletét nem veszi át, az ügyészség a feljelentést a sértett nyilatkozatával és az ügyiratokkal együtt nyolc napon belül megküldi a bíróságnak.

A gyanúsítás elleni panasz

363. §

(1) A gyanúsított és a védő a gyanúsítás, illetve a gyanúsítás változása ellen annak közlésekor a gyanúsított kihallgatását elvégző ügyészségnél vagy nyomozó hatóságnál panaszt terjeszthet elő.

(2) Ha a gyanúsított kihallgatását elvégző ügyészség vagy nyomozó hatóság, illetve a panaszt elbíráló ügyészség a panaszt alaposnak tartja, megteszi a panaszban sérelmezett helyzet megszüntetése – különösen a gyanúsítás módosítása – érdekében szükséges intézkedést.

(3) Ha a gyanúsítás közlésekor a bűncselekmény megalapozott gyanúja a gyanúsítottal szemben nem volt megállapítható, a panaszt elbíráló határozatban az ügyészség megállapítja a gyanúsítás törvénytelenségét.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott esetben a gyanúsított ezen minősége a panaszt elbíráló határozat hozatalával megszűnik.

(5) A nyomozó hatóság által közölt gyanúsítás ellen bejelentett panasz elbírálását mellőzni kell, ha az ügyészség a gyanúsítással egyező tényállás és minősítés alapján az őrizetbe vett gyanúsított letartóztatásának elrendelésére tett indítványt.

(6) A gyanúsítás ellen előterjesztett panasz elintézésére egyebekben e törvénynek a határozat elleni panaszra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

A közvetítői eljárás során előterjesztett panasz

364. §

A külön törvény szerinti közvetítői eljárás során

a) a közvetítő kizárását megtagadó, vagy

b) az igazolási kérelmet elutasító

határozat ellen előterjesztett panaszt az ügyészség a 361. § megfelelő alkalmazásával bírálja el.

A felülbírálat

365. §

(1) Felülbírálati indítvány terjeszthető elő

a) ha az ügyészség elutasította a gyanúsított azon panaszát, amely

aa) az eljárást megszüntető határozatnak a 395. § (2) bekezdése alapján hozott rendelkezését sérelmezte,

ab) a megismerés korlátozásáról, vagy valamely megismerési mód biztosítására irányuló indítványt elutasításáról szóló határozatot sérelmezte,

b) ha az ügyészség a fogva tartott terhelt kapcsolattartásának korlátozását rendelte el,

c) elkobzás, illetve vagyonelkobzás biztosítása érdekében alkalmazott lefoglalás elrendelése ellen,

d) zár alá vétel elrendelése ellen, ha azt a nyomozó hatóság vagy az ügyészség rendelte el.

(2) A terhelt, továbbá az (1) bekezdés c)−d) pontja esetén az egyéb érdekelt a felülbírálati indítványt az (1) bekezdés szerinti határozat kézbesítésétől számított nyolc napon belül terjesztheti elő a bíróságnál két példányban. A felülbírálati indítványban meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülbírálati indítvány irányul, továbbá az indítvány előterjesztésének okát és célját.

(3) A bíróság a felülbírálati indítványt az ügyiratok és az ügyészség észrevételének beszerzése nélkül is elbírálhatja, ha ez a felülbírálati indítvány és az ahhoz csatolt ügyiratok tartalma alapján lehetséges.

(4) Ha a felülbírálati indítványról a (3) bekezdés alapján nem lehet dönteni, a bíróság a felülbírálati indítvány egy példányának kézbesítésével együtt az ügyészségtől beszerzi az ügyiratokat.

(5) Az ügyészség az ügyiratokat a bíróságnak három munkanapon belül megküldi és e határidőn belül a felülbírálati indítványra észrevételt vagy azzal összefüggő indítványt tehet.

LVIII. Fejezet
A nyomozás megindítása

A nyomozás megindításának alapja

366. §

(1) A nyomozás az ügyészségnek vagy a nyomozó hatóságnak a hivatali hatáskörében, valamint az ügyésznek vagy a nyomozó hatóság tagjának a hivatali minőségében tudomására jutott adatok alapján, illetve feljelentésre indul meg.

(2) Nyomozást az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendel el.

(3) Az ügyészség vagy a nyomozó hatóság értesíti a sértettet a nyomozás elrendeléséről, ha a sértett személye és elérhetősége ismert. A nyomozó hatóság az általa elrendelt nyomozásról huszonnégy órán belül az ügyészséget is értesíti.

(4) Késedelmet nem tűrő esetben bármely nyomozó hatóság végezhet eljárási cselekményt, köteles azonban a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságot haladéktalanul értesíteni.

A feljelentés

367. §

(1) Közvádra üldözendő bűncselekmény miatt bárki tehet feljelentést.

(2) A hatóság tagja és a hivatalos személy, továbbá, ha törvény előírja, a köztestület köteles a hatáskörében tudomására jutott, közvádra üldözendő bűncselekményt feljelenteni.

(3) A (2) bekezdés szerinti feljelentésben meg kell jelölni a bizonyítási eszközöket, egyidejűleg gondoskodni kell a bűncselekmény nyomainak, a bizonyítási eszközök, valamint az elkobozható, vagy vagyonelkobzás alá eső dolgok megőrzéséről.

368. §

(1) Feljelentést az ügyészségnél vagy a nyomozó hatóságnál lehet tenni. A feljelentést más hatóság és a bíróság is köteles fogadni, és azt a nyomozó hatóságnak, illetve a 29. § esetén az ügyészségnek megküldeni.

(2) Az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság nyomban nyilvántartásba veszi a feljelentést, akkor is, ha hatáskörrel vagy illetékességgel nem rendelkezik.

(3) Ha személyesen vagy a hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton tesznek feljelentést, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság figyelmezteti a feljelentőt a hamis vád és a hatóság félrevezetésének következményeire.

A magánindítvány

369. §

(1) Magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetén csak a jogosult indítványára indítható meg vagy folytatható a büntetőeljárás.

(2) Magánindítványnak kell tekinteni a magánindítvány előterjesztésére jogosult feljelentését és bármely olyan nyilatkozatát, amely szerint az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását kívánja.

(3) A magánindítványt attól a naptól számított egy hónapon belül kell előterjeszteni, amelyen a magánindítványra jogosult a bűncselekményről tudomást szerzett.

(4) Ha a nyomozás megindítását követően derül ki, hogy a cselekmény csak magánindítványra büntethető, a magánindítvány előterjesztésére jogosult nyilatkozatát be kell szerezni. Ebben az esetben a (3) bekezdésben meghatározott határidőt attól a naptól kell számítani, amelyen a magánindítványra jogosult a felhívásról tudomást szerzett.

(5) Az elhunyt sértett hozzátartozója a még nyitva álló határidő alatt terjesztheti elő a magánindítványt.

(6) A magánindítvány előterjesztésére nyitva álló határidő elmulasztása miatt igazolásnak akkor van helye, ha a bűncselekmény közvádra üldözendő.

A feljelentés elintézése

370. §

(1) Az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a feljelentés megérkezésétől számított három napon belül megvizsgálja, hogy az ügyben a nyomozást el kell-e rendelni, vagy a feljelentés kiegészítésének, a feljelentés elutasításának, illetve az ügy áttételének van-e helye.

(2) Az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a feljelentés elintézése során figyelembe veheti azokat a tényeket, amelyek köztudomásúak, vagy amelyekről hivatalos tudomása van.

(3) Ha a feljelentést a nyomozó hatóságnál magánvádra üldözendő bűncselekmény miatt tették, vagy olyan bűncselekmény látszik megállapíthatónak, amely miatt a vádat magánvádló képviseli, a nyomozó hatóság a feljelentést haladéktalanul továbbítja az ügyészséghez.

(4) Az ügyészség a feljelentés érkezésétől számított három napon belül dönthet arról, hogy a magánvádra üldözendő bűncselekmény miatt a vád képviseletét átveszi. Ha az ügyészség a vád

képviseletét átveszi, erről a sértettet tájékoztatja. Ha az ügyészség a vád képviseletét nem veszi át, a feljelentést haladéktalanul megküldi a bíróságnak.

A feljelentés kiegészítése

371. §

(1) Az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a feljelentés kiegészítését rendeli el, ha a rendelkezésre álló adatok alapján a nyomozás elrendeléséről, a feljelentés elutasításáról, illetve az ügy áttételéről nem lehet dönteni.

(2) A feljelentés kiegészítése során az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a feljelentőtől felvilágosítás adását, iratok és adatok rendelkezésre bocsátását, valamint a kár, vagyoni hátrányt, adóbevétel-csökkenés, vámbevétel-csökkenés vagy a bűncselekmény elkövetési értékének közlését kérheti. Ennek során az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság – ha azt korábban nem tette meg – figyelmezteti a feljelentőt a hamis vád és a hatóság félrevezetésének következményeire.

(3) Ha a Btk. 3. § (3) bekezdése alapján a büntetőeljárás megindítását a legfőbb ügyész rendelheti el, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a feljelentés kiegészítése során gondoskodik a legfőbb ügyész döntésének beszerzéséről.

(4) A feljelentés kiegészítésének határideje egy hónap.

A feljelentés elutasítása

372. §

(1) Az ügyészség a feljelentést elutasítja, ha a rendelkezésére álló adatokból kitűnik, hogy

a) a Btk. Különös Részében meghatározott törvényi tényállás nem valósult meg,

b) a bűncselekmény gyanúja hiányzik,

c) az elkövető büntethetőségét, illetve a feljelentett cselekmény büntetendőségét kizáró ok állapítható meg,

d) halál, elévülés vagy kegyelem folytán a büntethetőség megszűnt,

e) a feljelentett cselekményt már jogerősen elbírálták.

f) a magánindítvány, a feljelentés, vagy a legfőbb ügyésznek a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezése hiányzik,

g) a feljelentett cselekmény nem közvádra üldözendő bűncselekmény,

h) az ügy nem tartozik magyar büntető joghatóság alá.

(2) A feljelentést a nyomozó hatóság is elutasíthatja az (1) bekezdés a) és b), valamint d)−h) pontjában meghatározott esetekben, továbbá, ha a büntethetőséget a gyermekkor zárja ki.

(3) Az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a feljelentést elutasító határozatot kézbesíti a feljelentőnek. A nyomozó hatóság a feljelentést elutasító határozatot huszonnégy órán belül az ügyészségnek is megküldi.

(4) Ha az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság a feljelentést az (1) bekezdés g) pontja alapján utasította el, a határozatában tájékoztatja a sértettet, hogy a magánvádra üldözendő bűncselekmény miatt a vádat magánvádlóként képviselheti. A tájékoztatás kiterjed a magánvádlóként történő fellépés feltételeire, a magánvádló jogaira és kötelezettségeire, valamint arra, hogy ha a magánindítvány hiányzik, e nyilatkozatot pótolni kell.

(5) A sértett a feljelentést elutasító határozat kézbesítését követő egy hónapon belül léphet fel magánvádlóként, és ha a magánindítvány hiányzik, a nyilatkozatát e határidőn belül pótolhatja.

(6) Ha a sértett magánvádlóként lép fel, és az ügyészség a vád képviseletét nem veszi át, a feljelentést a sértett nyilatkozatával és az ügyiratokkal együtt nyolc napon belül meg kell küldeni a bíróságnak.

373. §

(1) Az ügyészség a feljelentést elutasíthatja, ha a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy az ügy, illetve más büntetőügy felderítéséhez, bizonyításához hozzájárulva olyan mértékben együttműködik, hogy az együttműködéshez fűződő nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb, mint a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek.

(2) Az (1) bekezdés alapján a feljelentés nem utasítható el, ha az együttműködő személy más életének szándékos kioltásával járó, illetve maradandó fogyatékosságot vagy súlyos egészségromlást szándékosan okozó bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható.

(3) Ha az ügyészség a feljelentést az együttműködő személlyel az (1) bekezdés alapján utasítja el, az állam téríti meg azt a kárt, illetve sérelemdíjat, amelynek megtérítésére az elkövető a polgári jog szerint köteles. Ha a kártérítésről, illetve a sérelemdíj megfizetéséről polgári perben kell határozni, az ezek iránti igény jogalapját vélelmezni kell.

(4) A polgári perben az államot az igazságügyért felelős miniszter képviseli. A polgári perben eljáró bíróság a kereset elbírálása előtt beszerzi a feljelentés elutasításáról határozatot hozott ügyészség nyilatkozatát a felperes sérelmére elkövetett cselekményről, a cselekménnyel okozott kárról, illetve személyiségi jogsértésről. Az ügyészség nyilatkozata nem terjedhet ki olyan tényre, amelynek alapján az elkövető személyére, illetve a feljelentés elutasításának indokaira lehet következtetni.

LIX. Fejezet
A felderítés

Az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolata a felderítés során

374. §

(1) A felderítés során a nyomozó hatóság – ha e törvény másképp nem rendelkezik – az ügyészség felügyelete mellett, önállóan jár el.

(2) Ha az ügyészség a büntetőeljárás eredményessége érdekében irányítási jogkörének gyakorlását szükségesnek tartja, a nyomozó hatóságot a felderítés során is irányítása alá vonhatja.

(3) Az ügyészség nem utalhatja a felderítést a nyomozó hatóságnak az ügyészség felügyelete melletti, önálló eljárására, ha a 342. § (2) bekezdés b)−e) pontjában meghatározott intézkedést tett.

375. §

(1) A nyomozó hatóság a felderítés során az e törvényben meghatározottak szerint

a) adatszerző tevékenységet folytathat,

b) bizonyítási eszközt szerezhet be, valamint bizonyítási cselekményt rendelhet el és tarthat a (2) bekezdésben meghatározott keretek között,

c) kényszerintézkedést rendelhet el és hajthat végre, és

d) leplezett eszközöket alkalmazhat.

(2) A nyomozó hatóság a felderítés során az ügyészség engedélyével hallgathat ki tanút és rendelhet ki szakértőt, továbbá rendelhet el a tanú vagy a szakértő jelenlétét igénylő bizonyítási cselekményt.

Jelenlét az eljárási cselekményeken a felderítés során

376. §

(1) A felderítés során az ügyészen, a nyomozó hatóság tagján és a jegyzőkönyvvezetőn kívül csak az lehet jelen az eljárási cselekményen, akinek a jelenlétét törvény vagy kormányrendelet lehetővé teszi.

(2) A sértett a sérelmére elkövetett bűncselekménnyel összefüggésben jelen lehet a szakértő meghallgatásánál, a szemlénél, a bizonyítási kísérletnél és a felismerésre bemutatásnál. A sértett értesítése kivételesen mellőzhető, ha ezt az eljárási cselekmény sürgőssége indokolja, vagy a különleges bánásmódot igénylő személy védelme más módon nem biztosítható.

(3) A sértett mellett egy általa megjelölt nagykorú személy is jelen lehet a feljelentés megtételekor, valamint azokon az eljárási cselekményeken, amelyeken a sértett jelenléte kötelező, vagy amelyeken jelen lehet, ha ez az eljárás érdekeit nem sérti.

(4) A külföldi állampolgár terhelt vagy tanú kérelmére a kihallgatásán, valamint a részvételével tartott más eljárási cselekményen jelen lehet államának konzuli tisztviselője.

(5) A támogatót és a konzuli tisztviselőt kivéve, akinek a jelenlétét az eljárási cselekményen e törvény lehetővé teszi, a gyanúsítotthoz, a szakértőhöz és a tanúhoz kérdéseket intézhetnek, észrevételeket, indítványokat tehetnek. A kérdésfeltevés tilalmára, illetve a válaszadás megtiltására e törvénynek a tanú és a terhelt kihallgatására, valamint a szakértő kirendelésére vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni.

377. §

(1) Az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárási cselekmény helyszínéről eltávolíthatja azt, akinek a jelenléte az eljárást akadályozza, illetve a nyomozás elősegítése érdekében büntetőeljárásban részt vevő személyt az eljárási cselekmény helyszínén való tartózkodásra kötelezhet.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározottak érdekében testi kényszer alkalmazható, valamint rendbírság szabható ki.

(3) Rendbírsággal sújtható az is, aki az eljárás rendjét zavarja.

A gyanúsított kihallgatása

378. §

(1) Ha a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján meghatározott személy megalapozottan gyanúsítható bűncselekmény elkövetésével, őt a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség a XXIX. Fejezet szerint gyanúsítottként kihallgatja.

(2) A fogva tartásba került gyanúsítottat – a fogva tartás kezdetétől számított – huszonnégy órán belül ki kell hallgatni.

379. §

(1) A gyanúsítottat a kihallgatását megelőzően – a fogva tartásba került gyanúsítottat haladéktalanul – figyelmeztetni kell arra, hogy védőt hatalmazhat meg, vagy védő kirendelését indítványozhatja. A gyanúsított ezen indítványát a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség nyomban elbírálja.

(2) Ha az eljárásban védő részvétele kötelező, a gyanúsított figyelmét arra is fel kell hívni, hogy ha nem hatalmaz meg védőt, a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség rendel ki védőt. Ha a gyanúsított kijelenti, hogy nem kíván védőt meghatalmazni, a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség nyomban védőt rendel ki.

(3) Ha a gyanúsított védőt kíván meghatalmazni, vagy a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség védőt rendel ki, a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség a védőt nyomban idézi és a

gyanúsítotti kihallgatást a védő megérkezéséig, de legalább két órára elhalasztja. Ha a megállapított határidőn belül

a) a védő nem jelenik meg, illetve

b) a gyanúsított a védővel való egyeztetés alapján a kihallgatás megkezdéséhez hozzájárul,

a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség a gyanúsítotti kihallgatást megkezdi.

(4) A nyomozó hatóság, illetve az ügyészség az (1)−(3) bekezdés alapján tett intézkedéseit, és ha ismert, a védő távolmaradásának okát a gyanúsítotti kihallgatás jegyzőkönyvébe foglalja.

(5) A nyomozó hatóság, illetve az ügyészség biztosítja, hogy a gyanúsított a kihallgatása előtt, illetve annak zavarása nélkül a kihallgatása alatt a védőjével egyeztethessen.

380. §

(1) A gyanúsítottal a kihallgatása során a terhelti figyelmeztetést követően közölni kell a gyanúsítás tárgyává tett cselekmény tényállását és annak Btk. szerinti minősítését.

(2) A gyanúsítás közlését követően a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség figyelmezteti a gyanúsítottat és a védőt arra, hogy a gyanúsítás ellen panasznak van helye.

381. §

A nyomozás során

a) be kell szerezni a gyanúsított bűnügyi előéletére vonatkozó adatokat, illetve

b) gondoskodni kell a gyanúsítottra vonatkozó, az eljárásban figyelembe vehető külföldi ítélet érvényének az elismeréséről.

A nyomozás ügyiratainak megküldése

382. §

(1) A nyomozó hatóság a gyanúsított kihallgatásától számított nyolc napon belül megküldi az ügyészségnek a nyomozás ügyiratait, egyidejűleg beszámol a nyomozás állásáról, javaslatot tesz a vizsgálat során szükségesnek tartott eljárási cselekményekre, illetve a nyomozás befejezésére.

(2) Ha a gyanúsított a bűncselekmény elkövetését beismerte, ügyészségi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezését, illetve egyezség megkötését kezdeményezte, a nyomozó hatóság erről haladéktalanul beszámol az ügyészségnek.

LX. Fejezet
A vizsgálat

Az ügyészség eljárása a vizsgálat során

383. §

(1) Az ügyészség a gyanúsított kihallgatása után a nyomozás ügyiratai alapján haladéktalanul megvizsgálja, hogy az ügyben van-e helye

a) ügyészségi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezésének,

b) egyezség kezdeményezésének,

c) közvetítői eljárás lefolytatása céljából az eljárás felfüggesztésének,

d) feltételes ügyészi felfüggesztésnek,

e) az eljárás egyéb okból történő megszüntetésének,

f) vádemelésnek,

g) a vizsgálat keretén belül eljárási cselekmény elvégzésének,

h) elkülönítésnek, egyesítésnek, áttételnek.

(2) Az ügyészség a vizsgálat során bármikor dönthet az (1) bekezdésben meghatározott kérdésekben.

Az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolata a vizsgálat során

384. §

(1) A vizsgálat során az ügyészség a nyomozó hatóságot irányítja.

(2) A vizsgálat során az e törvényben meghatározottak szerint

a) adatszerző tevékenység folytatása,

b) bizonyítási eszköz beszerzése, valamint bizonyítási cselekmény elvégzése,

c) kényszerintézkedés végrehajtása,

d) leplezett eszközök alkalmazása

rendelhető el.

(3) A nyomozó hatóság a vizsgálat során – a (4)−(6) bekezdésben meghatározott kivétellel – az ügyészség utasítása alapján végez eljárási cselekményt.

(4) A nyomozó hatóság a gyanúsított kihallgatása után az ügyészség rendelkezéséig önállóan elvégzi a 382. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási cselekményt.

(5) A nyomozó hatóság a vizsgálat során önállóan is elvégzi a gyanúsítás tárgyát érintő eljárási cselekményt, ha

a) azt késedelmet nem tűrő ok indokolja, vagy

b) az az ügyész által elrendelt eljárási cselekményhez szükségszerűen kapcsolódik,

(6) A nyomozó hatóság a vizsgálat során – a 375. §-ban meghatározottak szerint – önállóan is elvégezheti az eljárási cselekményt, ha az

a) a gyanúsítás tárgyát nem érinti, vagy

b) a gyanúsítás tárgyává tett bűncselekmény más elkövetőjének felderítésére irányul.

(7) A nyomozó hatóság a vizsgálat során önállóan elvégzett eljárási cselekményről az (5) bekezdésben meghatározott esetben legkésőbb nyolc napon belül, a (6) bekezdésben meghatározott esetben az ügyészség rendelkezése szerint, de legkésőbb három hónapon belül beszámol az ügyészségnek.

Jelenlét az eljárási cselekményeken a vizsgálat során

385. §

(1) A gyanúsított és védője a vizsgálat során a szakértő meghallgatásán, a szemlénél, a bizonyítási kísérletnél és a felismerésre bemutatásnál jelen lehet, ha az eljárási cselekmény a gyanúsítás tárgyát érinti.

(2) A védő jelen lehet az általa, illetve az általa védett gyanúsított által indítványozott tanú kihallgatásán és az ilyen tanú részvételével tartott szembesítésen is.

(3) A gyanúsított és a védő értesítése kivételesen mellőzhető, ha ezt az eljárási cselekmény sürgőssége indokolja.

(4) A gyanúsított és a védő értesítése kivételesen mellőzhető, valamint a gyanúsított és a védő az eljárási cselekményről kivételesen eltávolítható, ha ezt a nyomozás érdekei szükségessé teszik, vagy a különleges bánásmódot igénylő személy védelme más módon nem biztosítható.

(5) A (3) és (4) bekezdésben meghatározott esetben az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a gyanúsítottat és védőjét az eljárási cselekményről – ha e törvény a terhelt és a védő értesítését nem zárja ki – utólag, legkésőbb nyolc napon belül tájékoztatja. Ha a gyanúsított vagy a védő a tájékoztatás kézhezvételétől számított három napon belül indítványozza, az ügyészség, illetve a

nyomozó hatóság az értesítés mellőzését utólag határozatba foglalja és azt közli az indítvány előterjesztőjével.

(6) Az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság biztosítja, hogy a gyanúsított az eljárási cselekmény előtt, illetve annak zavarása nélkül az eljárási cselekmény alatt a védőjével egyeztethessen.

(7) A vizsgálat során az eljárási cselekményeken való jelenlétre egyebekben e törvénynek a felderítésre vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni.

LXI. Fejezet
Az eljárás felfüggesztése

Az eljárás felfüggesztésének okai

386. §

(1) Az ügyészség felfüggeszti az eljárást,

a) ha az elkövető kiléte a nyomozásban nem volt megállapítható,

b) ha az elkövető tartós, súlyos betegsége vagy a bűncselekmény elkövetése után bekövetkezett elmebetegsége miatt az eljárásban nem vehet részt,

c) ha nemzetközi büntetőbíróság a joghatósága alá tartozó ügyben a magyar hatóságot a büntetőeljárás átadása érdekében megkeresi, vagy

d) a közvetítői eljárás lefolytatása céljából, ha annak feltételei fennállnak.

(2) Az ügyészség felfüggesztheti az eljárást, ha

a) az elkövető ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik,

b) jogsegély iránti megkeresés más állam hatósága általi teljesítése szükséges,

c) az eljárás lefolytatásához előzetes kérdésben hozott döntést kell beszerezni,

d) az a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás teljesítése érdekében szükséges,

e) feltételes ügyészi felfüggesztésnek van helye,

f) az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvényben meghatározott konzultációs eljárás kezdődik, vagy

g) nemzetközi elfogatóparancs, illetve európai elfogatóparancs alapján más állam hatósága az elkövető átadását vagy kiadatását elhalasztotta,

h) a gyanúsítottal szemben a gyanúsítás tárgyát képező cselekmény miatt bíróság előtt büntetőeljárás van folyamatban.

(3) Az eljárás felfüggesztésének az (1) bekezdés d) pontja, valamint a (2) bekezdés d) és e) pontja alapján a nyomozás során egy alkalommal van helye.

(4) Az eljárás nem függeszthető fel

a) a (2) bekezdés e) pontja alapján, ha az ügyben közvetítői eljárás volt folyamatban, illetve

b) az (1) bekezdés d) pontja alapján, ha az ügyészség feltételes ügyészi felfüggesztést alkalmazott.

(5) Az eljárás felfüggesztése után – a (2) bekezdés a) pontját kivéve – a gyanúsított személyét közvetlenül érintő eljárási cselekmény nem végezhető.

(6) Ha az eljárás felfüggesztésének tartama alatt a felfüggesztés oka megváltozott, az ügyészség – az eljárás folytatásának elrendelése nélkül – új határozatot hoz az eljárás felfüggesztéséről.

A felfüggesztés tartama

387. §

(1) Az ügyészség az eljárást, ha

a) a gyanúsított külföldön tartózkodik, legfeljebb hat hónapra,

b) az eljárás lefolytatásához előzetes kérdésben hozott döntést kell beszerezni és az előzetes kérdés eldöntése tárgyában az eljárás még nem indult meg, legfeljebb két hónapra,

c) jogsegély iránti megkeresés más állam hatósága általi teljesítése szükséges, legfeljebb tizenkét hónapra

függesztheti fel.

(2) Az ügyészség az eljárás felfüggesztésével egyidejűleg

a) a külföldön tartózkodó gyanúsítottnak a visszatérésre,

b) az érdekeltnek az előzetes kérdés eldöntése tárgyában az eljárás megindítására

a felfüggesztés tartamával egyező határidőt állapít meg.

(3) Az ügyészség a felfüggesztés tartamát és a (2) bekezdésben meghatározott határidőt kivételesen, egy alkalommal,

a) az (1) bekezdés a) pontja esetén legfeljebb két hónappal,

b) az (1) bekezdés b) pontja esetén legfeljebb egy hónappal,

c) az (1) bekezdés c) pontja esetén legfeljebb hat hónappal

meghosszabbíthatja.

(4) Ha a felfüggesztés tartama alatt az előzetes kérdés eldöntése tárgyában az eljárás megindult, a 386. § (6) bekezdését megfelelően kell alkalmazni.

A felfüggesztett eljárás folytatása

388. §

(1) Az ügyészség – ha e törvény kivételt nem tesz – az eljárás folytatását rendeli el, ha

a) a felfüggesztés oka megszűnt,

b) a 386. § (1) bekezdés c) pontja esetén a nemzetközi büntető bíróság alapokmányát kihirdető, illetve alapokmányából fakadó kötelezettségek végrehajtásáról szóló törvény az eljárás folytatását előírja, vagy

c) a 386. § (2) bekezdésében meghatározott okból felfüggesztett eljárás folytatását szükségesnek tartja.

(2) Az eljárás folytatását elrendelő határozat ellen nincs helye panasznak.

(3) Az eljárás határozat hozatala nélkül folytatódik azon a napon, amelyen a felfüggesztés – ügyészség által megállapított vagy meghosszabbított – tartama eltelt.

Egyéb rendelkezések

389. §

(1) Az eljárást a nyomozó hatóság is felfüggesztheti a 386. § (1) bekezdés a) és b) pontjában, valamint a (2) bekezdés b) és c) pontjában meghatározott esetben, valamint ha a gyanúsított ismeretlen helyen tartózkodik.

(2) Ha az eljárást a nyomozó hatóság függesztette fel, az eljárás folytatását maga is elrendelheti.

(3) Ha a nyomozó hatóság függeszti fel az eljárást, vagy rendeli el annak folytatását, határozatát a (4) bekezdésben meghatározottak szerint az ügyészséggel is közli.

(4) Az eljárás felfüggesztéséről, vagy folytatásáról szóló határozatot egyidejűleg közölni kell a gyanúsítottal, a védővel, a feljelentővel, a sértettel és a magánindítvány előterjesztőjével.

LXII. Fejezet
Az eljárás megszüntetése

Az eljárás megszüntetésének okai

390. §

(1) Az ügyészség az eljárást megszünteti, ha

1. a Btk. Különös Részében meghatározott törvényi tényállás nem valósult meg,
2. nem a gyanúsított követte el a bűncselekményt,
3. a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése,
4. a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján nem állapítható meg, hogy a bűncselekményt a gyanúsított követte el,
5. az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét kizáró ok állapítható meg,
6. halál, elévülés vagy kegyelem folytán a büntethetőség megszűnt,
7. tevékeny megbánás, a feltételes ügyészi felfüggesztés keretében előírt magatartás tanúsítása vagy a feltételes ügyészi felfüggesztés tartamának eredményes eltelte folytán, illetve a törvényben meghatározott egyéb okból a büntethetőség megszűnt,
8. megrovást alkalmaz,
9. a cselekményt már jogerősen elbírálták,
10. a magánindítvány, a feljelentés, vagy a legfőbb ügyésznek a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezése hiányzik,
11. a büntetőeljárás átadása, vagy az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvényben meghatározott konzultációs eljárás eredménye alapján a büntetőeljárást más állam hatósága folytatja le,
12. a cselekmény nem közvádra üldözendő bűncselekmény,
13. az ügy nem tartozik magyar büntető joghatóság alá, vagy
14. olyan bűncselekmény miatt van folyamatban, amelynek az elkövetett jelentősebb súlyú bűncselekmény mellett az elkövető felelősségre vonása szempontjából nincs jelentősége.

(2) Ha a terhelt az eljárást megszüntető határozat ellen benyújtott panaszában a megrovás alkalmazását sérelmezi, és az eljárás megszüntetésének más oka nincs, az eljárást folytatni kell.

(3) Ha az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság az eljárást az (1) bekezdés 12. pontja alapján szüntette meg, 372. § (4)−(6) bekezdését megfelelően alkalmazni kell.

391. §

(1) Az ügyészség az eljárást megszüntetheti, ha a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy vagy a gyanúsított az ügy, illetve más büntetőügy felderítéséhez, bizonyításához hozzájárulva olyan mértékben együttműködik, hogy az együttműködéshez fűződő nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb, mint a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy vagy a gyanúsított büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek.

(2) Az (1) bekezdés alapján az eljárás nem szüntethető meg, ha az együttműködő személy más életének szándékos kioltásával járó, illetve maradandó fogyatékosságot vagy súlyos egészségromlást szándékosan okozó bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható.

(3) Ha az ügyészség az eljárást az (1) bekezdés alapján szünteti meg, a 373. § (3) és (4) bekezdését megfelelően alkalmazni kell.

A megszüntetett eljárás folytatása

392. §

(1) Az eljárás megszüntetése – ha e törvény kivételt nem tesz – nem akadálya annak, hogy ugyanabban az ügyben utóbb az eljárást folytassák.

(2) Az eljárás folytatását a felettes ügyészség, ha az eljárást a nyomozó hatóság szüntette meg, az ügyészség rendeli el.

(3) Az eljárás folytatásáról szóló határozat ellen nincs helye panasznak.

(4) Az eljárás folytatását a bíróság rendelheti el olyan terhelt esetén, akivel szemben az eljárást korábban megszüntették, ha a felettes ügyészség, illetve az ügyészség

a) panasz alapján, vagy

b) az eljárás megszüntetésétől számított egy hónapon belül hivatalból

az eljárás folytatását nem rendelte el.

(5) Ha a bíróság az eljárás folytatásának elrendelése iránti indítványt elutasította, változatlan alapon az eljárás folytatásának elrendelése iránti ismételt indítvány előterjesztésének nincs helye.

Az eljárás megszüntetése a nyomozó hatóság által

393. §

A nyomozó hatóság – a vizsgálat során az ügyészség engedélyével – az eljárást megszüntetheti a 390. § (1) bekezdés 1-3., 6., 9., 10. és 12-13. pontjában meghatározott esetekben, valamint, ha a büntethetőséget a gyermekkor zárja ki.

A határozat közlése az eljárás megszüntetése esetén

394. §

(1) Az eljárást megszüntető határozatot és az eljárás folytatását elrendelő határozatot egyidejűleg közölni kell a gyanúsítottal, a védővel, a sértettel, a feljelentővel és a magánindítvány előterjesztőjével.

(2) Ha a nyomozó hatóság szünteti meg az eljárást, vagy rendeli el annak folytatását, határozatát az (1) bekezdésben meghatározottak szerint az ügyészséggel is közli.

(3) Az eljárást megszüntető határozat közlésével egyidejűleg tájékoztatni kell a terheltet a kártalanítási igényének jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, a határidő kezdő időpontjáról és a határidő elmulasztásának jogvesztő jellegéről.

A bűnügyi költség az eljárás megszüntetése esetén

395. §

(1) Az eljárás megszüntetése esetén a bűnügyi költséget – a (2) bekezdésben írt kivétellel – az állam viseli.

(2) Az ügyészség az eljárás megszüntetése esetén a bűnügyi költségnek vagy egy részének megfizetésére kötelezheti a gyanúsítottat, ha az eljárást

a) tevékeny megbánás miatt,

b) az eljárás feltételes ügyészi felfüggesztése tartamának eredményes eltelte miatt, vagy

c) megrovás alkalmazásával

szünteti meg.

(3) Ha a gyanúsított az eljárás megszüntetéséről szóló határozat ellen bejelentett panaszában a bűnügyi költség viselésére kötelező rendelkezést is sérelmezi, és a felettes ügyészség a panasznak nem ad helyt, úgy a gyanúsított a bűnügyi költség viselésére kötelező rendelkezés ellen felülbírálati indítványt terjeszthet elő.

(4) Ha a gyanúsított az eljárást megszüntető határozatnak kizárólag a bűnügyi költség viselésére kötelező rendelkezését sérelmezi, a jogorvoslati kérelmet felülbírálati indítványnak kell tekinteni. Ebben az esetben az ügyészség a felülbírálati indítványt az ügyiratokkal, továbbá az észrevételével, illetve indítványával együtt három munkanapon belül továbbítja a nyomozási bíróhoz.

396. §

(1) Kérelemre a bűnügyi költség megfizetésére halasztás, illetve részletfizetés engedélyezhető a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 42. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek mellett és keretek között. A tízezer forintot meghaladó bűnügyi költség esetében a halasztás, illetve a részletfizetés a bírósági végrehajtó által foganatosított foglalás után engedélyezhető, ha a foglalási jegyzőkönyvet a végrehajtó az ügyészséghez beterjesztette. A tízezer forintot meg nem haladó bűnügyi költség esetén az ügyészség foglalási cselekmény bevárása nélkül, a rendelkezésre álló adatok alapján legfeljebb két hónapi halasztást, illetve három hónapi részletfizetést engedélyezhet.

(2) A halasztás, illetve a részletfizetés iránti kérelemnek nincs halasztó hatálya.

(3) A kérelemről a határozatot hozó ügyészség dönt, a döntését indokolni köteles.

(4) A halasztás, illetve a részletfizetés engedélyezése tárgyában hozott döntés ellen nincs helye további fellebbezésnek.

LXIII. Fejezet
Ügyészségi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezése

397. §

(1) Az ügyészség a nyomozás során bármikor közölheti a gyanúsítottal, hogy milyen, a (2) bekezdésben meghatározott intézkedés alkalmazására vagy határozat meghozatalára lát lehetőséget abban az esetben, ha a gyanúsított a bűncselekmény elkövetését beismeri.

(2) Az ügyészség

a) közvetítői eljárás céljából az eljárás felfüggesztését, illetve a közvetítői eljárás eredményéhez képest az eljárás megszüntetését,

b) feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazását és annak eredményéhez képest az eljárás megszüntetését,

c) a gyanúsított együttműködésére tekintettel – a 391. § (1) bekezdésében meghatározott okból – az eljárás megszüntetését, illetve – a 373. § (1) bekezdésében meghatározott okból – a feljelentés elutasítását, illetve

d) vádemelés esetén a XCVI. és XCVIII. Fejezetben meghatározott külön eljárás érdekében szükséges intézkedések megtételét

helyezheti kilátásba, ha a felsorolt intézkedések vagy határozatok e törvényben meghatározott – a bűncselekmény elkövetésének beismerésén, illetve az együttműködésen kívüli – feltételei fennállnak.

(3) Az ügyészség a (2) bekezdés a)−b) és d) pontjában meghatározott esetben az intézkedés megtételét vagy a határozat meghozatalát

a) az ügy, illetve más büntetőügy felderítésében, bizonyításában történő együttműködéshez,

b) a (2) bekezdés d) pontja esetén a sértett bejelentése szerint érvényesíteni kívánt polgári jogi igény kielégítéséhez, illetve

c) a feltételes ügyészi felfüggesztés keretében előírható egyéb kötelezettség teljesítéséhez

is kötheti.

398. §

(1) A 397. § (1) bekezdése szerinti tájékoztatás tartalmazza az intézkedés vagy a határozat ügyészség által tervezett érdemi tartalmát és – a bűncselekmény elkövetésének beismerésén kívül – annak feltételeit is.

(2) Az ügyészség a tájékoztatást írásban közli a gyanúsítottal. A tájékoztatás a gyanúsított kihallgatásáról felvett jegyzőkönyvbe is foglalható.

(3) Az ügyészség az (1)-(2) bekezdésben foglaltak teljesítéséhez a nyomozó hatóságot is igénybe veheti.

399. §

(1) A gyanúsítottat a kihallgatása során nyilatkoztatni kell arra, hogy az ügyészség által kilátásba helyezett intézkedést vagy határozatot, továbbá annak feltételeit elfogadja-e. Ha a gyanúsított a nyilatkozat megtétele előtt ezt indítványozza, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság számára védőt rendel ki. A gyanúsítottat e jogára figyelmeztetni kell.

(2) Ha a gyanúsított a vállalt feltételeket maradéktalanul teljesíti, azonban az ügyészség intézkedése vagy határozata a kilátásba helyezett intézkedéstől vagy határozattól eltér, a gyanúsítottnak az (1) bekezdésben foglaltakra tekintettel tett vallomása és az annak alapján beszerzett bizonyítási eszköz bizonyítékként nem használható fel.

(3) Az ügyészség nem köteles a kilátásba helyezett és a gyanúsított által elfogadott intézkedést megtenni, vagy határozatot meghozni, ha a gyanúsított a vállalt feltételeket nem teljesíti, vagy valótlan vallomást tesz. Ebben az esetben a gyanúsítottnak az (1) bekezdésben foglaltakra tekintettel tett vallomása bizonyítási eszközként felhasználható.

(4) A gyanúsított és a védő a nyomozás során bármikor közölheti az ügyészséggel, vagy a nyomozó hatósággal, hogy a 397. § (2) bekezdésben meghatározott intézkedés alkalmazása vagy határozat meghozatala érdekében a gyanúsított a bűncselekmény elkövetését beismeri. Ha az ügyészség a kezdeményezéssel nem ért egyet, erről a gyanúsítottat és a védőt tájékoztatja, ellenkező esetben az ügyészség eljárására a 397-398. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(5) A gyanúsított és a védő (4) bekezdésben meghatározott kezdeményezése bizonyítékként nem használható fel.

LXIV. Fejezet
Egyezség a bűnösség beismeréséről

Az egyezség megkötése

400. §

(1) Az ügyészség és a terhelt a XCVII. Fejezet szerinti, egyezség esetén lefolytatandó eljárás érdekében a vádemelés előtt egyezséget köthet a terhelt által elkövetett bűncselekmény vonatkozásában a bűnösség beismeréséről és ennek következményeiről (a továbbiakban: egyezség).

(2) Az egyezség megkötését a terhelt, a védő és az ügyészség egyaránt kezdeményezheti. Az ügyészség a kezdeményezését a terhelt 378. § szerinti kihallgatása során is közölheti.

(3) Ha az ügyészség nem ért egyet a terhelt vagy a védő kezdeményezésével, erről a terheltet és a védőt tájékoztatja.

(4) Ha a terhelt kezdeményezése alapján az ügyészség, vagy az ügyészség kezdeményezése alapján a terhelt az egyezség lehetőségét nem zárja ki, az egyezség megkötésére irányuló eljárásban a védő részvétele kötelező. Ha a terhelt nem kíván védőt meghatalmazni, az ügyészség haladéktalanul védőt rendel ki, valamint gondoskodik arról, hogy a védő a nyomozás ügyiratait megismerhesse.

(5) Ha az egyezség nem jön létre, a (4) bekezdésben meghatározott védői kirendelés hatálya az egyeztetés befejezéséig tart.

(6) Az ügyészség a (2)−(4) bekezdésben foglaltak teljesítéséhez a nyomozó hatóságot is igénybe veheti.

401. §

(1) Az egyezség megkötése érdekében az ügyészség, a terhelt és a védő a bűnösség beismeréséről és – az egyezség tárgyát képező bűncselekmény tényállását és jogi minősítését kivéve – az egyezség tartalmi elemeiről egyeztetést folytathat. Az ügyészség a védővel e kérdésekben a terhelt hozzájárulásával külön is egyeztethet.

(2) Az ügyészség az egyeztetés megkezdésekor tájékoztatja a terheltet, illetve a védőt az egyezség lehetséges tartalmi elemeiről és következményeiről.

402. §

(1) Ha az ügyészség és a terhelt az egyezség tartalmában megegyezett, az ügyészség a gyanúsított kihallgatása során figyelmezteti a terheltet a tervezett egyezség következményeire.

(2) Az ügyészség az egyeztetés eredményeként létrejött egyezséget a gyanúsított kihallgatás jegyzőkönyvébe foglalja, amely az (1) bekezdés szerinti figyelmeztetést és a terhelt erre adott nyilatkozatát is tartalmazza. A jegyzőkönyvet az ügyész, a terhelt és a védő együttesen írja alá.

(3) A jegyzőkönyvbe foglalt egyezség az annak alapján folytatott eljárás célján túlmenően joghatás kiváltására nem alkalmas.

(4) Ha az ügyészség és a terhelt nem kötött egyezséget, a kezdeményezés, valamint az ezzel összefüggésben keletkezett ügyiratok bizonyítékként, illetve bizonyítási eszközként nem használhatóak fel. Ebben az esetben az ügyészség az egyezség megkötésére irányuló kezdeményezésről nem tájékoztathatja a bíróságot és az ezzel összefüggésben keletkezett ügyiratokat sem nyújthatja be a bírósághoz.

Az egyezség tartalma

403. §

(1) A terhelt az egyezségben a büntetőeljárás alapjául szolgáló valamennyi vagy akár csak egyes bűncselekmények vonatkozásában is beismerheti a bűnösségét.

(2) Az egyezség tartalmazza az egyezség tárgyát képező

a) bűncselekmény leírását és Btk. szerinti minősítését,

b) bűncselekmény vonatkozásában a terhelt nyilatkozatát arról, hogy a bűnösségét beismeri, és ennek érdekében vallomást tesz,

c) büntetést vagy az önállóan alkalmazható intézkedést.

(3) Az egyezség tárgyát képező bűncselekmény tényállását és jogi minősítését az ügyészség állapítja meg.

(4) Ha az egyezség büntetés kiszabására irányul, az egyezség a Btk. 83. és 84. §-a figyelembevételével tartalmazza azt, hogy az ügyészség, a terhelt és a védő milyen nemű, mértékű vagy tartamú büntetést vesz tudomásul. Ha a Btk. lehetővé teszi, az egyezségben a büntetés enyhítésére vagy a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó rendelkezések is figyelembe vehetőek.

(5) A Btk.-ban meghatározott feltételek fennállása esetén az egyezség önállóan alkalmazható intézkedés alkalmazására is irányulhat, ebben az esetben az egyezség tartalmazza azt, hogy az ügyészség, a terhelt és a védő milyen nemű, mértékű vagy tartamú intézkedést vesz tudomásul.

404. §

(1) Az egyezség tartalmazhatja

a) a mellékbüntetést,

b) a büntetés vagy intézkedés mellett is alkalmazható intézkedést,

c) az eljárás megszüntetését egyes bűncselekmények vonatkozásában,

d) a bűnügyi költség viselését, illetve

e) a terhelt által vállalt egyéb kötelezettségeket.

(2) A Btk.-ban meghatározott feltételek fennállása esetén az egyezség mellékbüntetés, valamint büntetés vagy intézkedés mellett is alkalmazható intézkedés kiszabására, illetve alkalmazására is irányulhat, ebben az esetben az egyezség tartalmazza azt, hogy az ügyészség, a terhelt és a védő milyen nemű, mértékű vagy tartamú mellékbüntetést, illetve intézkedést vesz tudomásul.

(3) Az ügyészség megegyezhet a terhelttel abban, hogy az eljárást megszünteti az olyan bűncselekmény miatt, amelynek az elkövetett jelentősebb súlyú bűncselekmény mellett a terhelt felelősségre vonása szempontjából nincs jelentősége.

(4) Az egyezség kiterjedhet arra is, hogy a terhelt a bűnügyi költség egészének vagy egy részének viselése alól mentesül, amely esetben az egyezség szerinti bűnügyi költséget az állam viseli.

(5) Az egyezségben a terhelt vállalhatja, hogy

a) az ügy vagy más büntetőügy bizonyításához hozzájárulva az ügyészséggel, illetve a nyomozó hatósággal jelentős mértékben együttműködik,

b) a magánfél polgári jogi igényét, illetve a sértett előzetes bejelentése szerint érvényesíteni kívánt polgári jogi igényt az egyezség jóváhagyásáról döntő előkészítő ülésig kielégíti,

c) közvetítői eljáráson vesz részt, illetve

d) az ügyészség által megállapított határidőn belül olyan egyéb kötelezettséget teljesít, amely a feltételes ügyészi felfüggesztés keretében előírható.

(6) A kényszergyógykezelés, az elkobzás, és vagyonelkobzás és az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele nem képezheti egyezség tárgyát.

LXV. Fejezet
A közvetítői eljárás

A közvetítői eljárás feltételei

405. §

(1) A közvetítői eljárás a gyanúsított és a sértett megegyezését, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő, a gyanúsított, illetve a sértett indítványára, vagy önkéntes hozzájárulásukkal alkalmazható eljárás.

(2) Az ügyészség közvetítői eljárás lefolytatása céljából felfüggeszti az eljárást, ha

a) a gyanúsított, illetve a sértett a közvetítői eljárás lefolytatását indítványozza, vagy ehhez hozzájárul,

b) a gyanúsított a vádemelésig beismerő vallomást tett, és

c) a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel

ca) a bűncselekmény következményeinek jóvátétele várható és

cb) a büntetőeljárás lefolytatása mellőzhető, vagy a közvetítői eljárás a büntetés kiszabásának elveivel nem ellentétes.

(3) Az eljárás közvetítői eljárás céljából történő felfüggesztésnek nem akadálya, ha a gyanúsított a bűncselekménnyel okozott kárt, vagyoni hátrányt, vagy a bűncselekmény elkövetési értékét részben vagy egészben már önként megtérítette, illetve a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.

Eljárás a közvetítői eljárást megelőzően

406. §

(1) Ha a gyanúsított vagy a sértett a közvetítői eljárás lefolytatását indítványozza, vagy ehhez hozzájárul, de a közvetítői eljárás e törvényben foglalt feltételei nem állnak fenn, az ügyészség az eljárás közvetítői eljárás céljából történő felfüggesztését határozat hozatalával megtagadja.

(2) Ha a gyanúsított vagy a sértett a közvetítői eljárás lefolytatását indítványozza, az ügyészség gondoskodik a gyanúsított vagy a sértett hozzájárulásával kapcsolatos nyilatkozat beszerzéséről. Az ügyészség a nyilatkozat beszerzését követően határoz az eljárás közvetítői eljárás céljából történő felfüggesztéséről vagy annak megtagadásáról.

(3) Ha a sértett a gyanúsított kihallgatását megelőzően indítványozza a közvetítői eljárás lefolytatását, az ügyészség a gyanúsítotti kihallgatást követően gondoskodik

a) a hozzájárulással kapcsolatos nyilatkozat beszerzéséről és

b) a közvetítői eljárás céljából az eljárás felfüggesztéséről, vagy

c) a közvetítői eljárás megtagadásáról.

(4) Az ügyészség az eljárás közvetítői eljárás céljából történő felfüggesztéséről vagy annak megtagadásáról rendelkező határozatát a közvetítői eljárást indítványozó, vagy ahhoz hozzájáruló gyanúsítottal és sértettel közli.

407. §

(1) Közvetítői eljárás lefolytatása céljából az ügyészség az eljárást egy alkalommal, hat hónapi időtartamra függeszti fel.

(2) Az ügyészség az eljárást felfüggesztő határozatot a közvetítői eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező megyei vagy fővárosi igazságügyi szolgálattal is közli.

(3) A gyanúsítottnak és a sértettnek a közvetítői eljárás során tett nyilatkozata a közvetítői eljárással érintett büntetőeljárásban bizonyítékként nem használható fel. A közvetítői eljárás eredményét nem lehet a gyanúsított terhére értékelni.

(4) A közvetítői eljárás részletes szabályait törvény állapítja meg.

Eljárás a közvetítői eljárásban létrejött megállapodást követően

408. §

(1) Ha a közvetítői eljárás során a sértett és a gyanúsított között a közvetítői eljárásról szóló törvény szerinti megállapodás létrejött, a közvetítő a megállapodást megküldi az ügyészségnek.

(2) Az ügyészség a megállapodást hatályon kívül helyezi, ha a megállapodás a közvetítői eljárásról szóló törvénybe ütközik. Az ügyészség a határozatot közli mindazokkal, akikkel a hatályon kívül helyezett megállapodást kötötték, egyúttal a határozatot a közvetítői eljárás folytatása végett közli a megyei vagy fővárosi igazságügyi szolgálattal.

(3) Ha az ügyészség a megállapodás érkezésétől számított öt napon belül nem rendelkezik a hatályon kívül helyezésről, úgy kell tekinteni, hogy a megállapodást törvényességi szempontból nem kifogásolta.

(4) Ha a megállapodásban foglalt kötelezettség az eljárás felfüggesztésének határideje alatt nem teljesíthető, az ügyészség a felfüggesztés határidejét legfeljebb tizennyolc hónappal meghosszabbíthatja.

(5) Ha az ügyészség a felfüggesztés a 407. § (1) bekezdésében meghatározott határidejének elteltét követően megállapítja, hogy a (4) bekezdésben meghatározott feltételek fennállnak, a

közvetítői eljárásban kötött megállapodás teljesítése céljából az eljárást egy alkalommal, legfeljebb a felfüggesztés kezdő időpontjától számított két évig ismét felfüggesztheti.

(6) Ha az eljárás felfüggesztésének határideje alatt a közvetítői eljárás befejeződött, és az eljárás megszüntetésének vagy más okból történő felfüggesztésének nincs helye, az ügyészség az eljárás folytatásáról határoz.

LXVI. Fejezet
A feltételes ügyészi felfüggesztés

A feltételes ügyészi felfüggesztés feltételei

409. §

(1) Az ügyészség határozattal felfüggesztheti az eljárást, ha a gyanúsított jövőbeni magatartására tekintettel az eljárás megszüntetése várható.

(2) Feltételes ügyészi felfüggesztésnek van helye, ha

a) az eljárás hároméves, különös méltánylást érdemlő esetben ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban és

b) a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel a feltételes ügyészi felfüggesztéstől a gyanúsított magatartásának kedvező változása várható.

(3) A feltételes ügyészi felfüggesztésnek a (2) bekezdés alapján nincs helye, ha a gyanúsított

a) többszörös visszaeső,

b) a bűncselekményt bűnszervezetben követte el,

c) bűncselekménye halált okozott, vagy

d) a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt vagy a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélése után, a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt, illetve próbára bocsátás vagy feltételes ügyészi felfüggesztés tartama alatt követte el.

(4) Ha feltételes ügyészi felfüggesztésnek van helye, az ügyészség az eljárást egy alkalommal – években vagy években és hónapokban meghatározva – a Btk. Különös Része által meghatározott büntetési tétel keretei között, de legalább egy évre függeszti fel.

A büntethetőséget megszüntető egyéb okkal összefüggő feltételes ügyészi felfüggesztés

410. §

(1) Az ügyészség hivatalból vagy a terhelt indítványára az eljárást a törvényben meghatározott feltétel teljesítése érdekében egy évre felfüggeszti, ha a Btk. Különös Része a terheltnek az eljárás megindulását követő magatartását büntethetőséget megszüntető okként szabályozza, és a büntethetőség megszűnését eredményező magatartás várható.

(2) Az (1) bekezdés alapján az eljárás nem függeszthető fel azzal szemben, aki a bűncselekményt a korábban ugyanolyan bűncselekmény miatt alkalmazott feltételes ügyészi felfüggesztés vagy az eljárás 482. § (2) bekezdése alapján történő felfüggesztés tartama alatt követte el.

(3) Ha a Btk. Különös Része a terheltnek az eljárás megindulását követő magatartását büntethetőséget megszüntető okként szabályozza, feltételes ügyészi felfüggesztésnek a 409. § (2) bekezdése alapján nincs helye.

Magatartási szabályok megállapítása feltételes ügyészi felfüggesztés esetén

411. §

(1) Ha az ügyészség a feltételes ügyészi felfüggesztéssel egyidejűleg magatartási szabály vagy kötelezettség előírását tervezi, gondoskodik annak tisztázásáról, hogy

a) a gyanúsított képes-e teljesíteni a tervezett magatartási szabályt vagy kötelezettséget, és

b) ha a jóvátétel lehetősége fennáll, a sértett a jóvátételhez hozzájárul-e.

(2) Az ügyészség az (1) bekezdésben meghatározott körülmények tisztázása érdekében pártfogó felügyelői vélemény beszerzését rendelheti el.

412. §

(1) Az ügyészség a 409. § (2) bekezdésében meghatározott esetben kötelezheti a gyanúsítottat magatartási szabályok megtartására vagy kötelezettségek teljesítésére.

(2) Az ügyészség a gyanúsított részére magatartási szabályként, illetve kötelezettségként előírhatja, hogy

a) a bűncselekménnyel okozott kárt, vagyoni hátrányt, az adóbevétel-csökkenés, a vámbevétel-csökkenés összegét vagy a bűncselekmény elkövetési értékét térítse meg,

b) más módon gondoskodjon a sértettnek adandó jóvátételről,

c) meghatározott célra anyagi juttatást teljesítsen, vagy a köz számára munkát végezzen,

d) pszichiátriai vagy alkoholfüggőséget gyógyító kezelésben vegyen részt.

(3) Az ügyészség a (2) bekezdésben meghatározottak közül több, illetve azokon kívül más magatartási szabályt is megállapíthat vagy más kötelezettséget is előírhat.

(4) Az ügyészség a feltételes ügyészi felfüggesztéssel egyidejűleg elrendelheti a gyanúsított pártfogó felügyeletét.

(5) Ha a bűncselekmény összegszerűen meghatározható kárt, vagyoni hátrányt, adóbevétel-csökkenést, vagy vámbevétel-csökkenést okozott, vagy elkövetési értéke összegszerűen meghatározható, és az az eljárás során nem került meg, feltételes ügyészi felfüggesztés esetén az ügyészség annak a megtérítésére vagy az eredeti állapot helyreállítására kötelezi a gyanúsítottat, ha erre a gyanúsított képes és a sértett ehhez hozzájárul.

(6) Az ügyészség az (5) bekezdésben foglalt rendelkezéstől csak különös méltánylást érdemlő esetben térhet el.

Eljárás a feltételes ügyészi felfüggesztést követően

413. §

(1) Ha az eljárás megszüntetésének vagy más okból történő felfüggesztésének nincs helye, az ügyészség az eljárás folytatását rendeli el, ha

a) a gyanúsított a feltételes ügyészi felfüggesztés ellen panasszal él,

b) a gyanúsítottat a feltételes ügyészi felfüggesztés tartama alatt elkövetett szándékos bűncselekmény miatt a feltételes ügyészi felfüggesztés tartama alatt gyanúsítottként hallgatják ki, ideértve azt is, ha a megalapozott gyanú közlése a gyanúsított ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodása miatt nem lehetséges,,

c) a gyanúsított a pártfogó felügyelet szabályait vagy a feltételes ügyészi felfüggesztéséről szóló határozattal előírt magatartási szabályokat súlyosan megszegi, illetve a kötelezettségét nem teljesíti és az nem is várható.

(2) Az eljárás folytatásának a (2) bekezdés a) és b) pontja alapján történt elrendelése ellen nincs helye panasznak.

(3) A 410. § alapján alkalmazott feltételes ügyészi felfüggesztés esetén az eljárás folytatását el kell rendelni, ha

a) a gyanúsított a büntethetőség megszűnését eredményező magatartást nem tanúsítja, és az nem is várható, vagy

b) a gyanúsítottat a feltételes ügyészi felfüggesztés tartama alatt elkövetett ugyanolyan bűncselekmény miatt a gyanúsítottként hallgatják ki, vagy ez a gyanúsított ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodása miatt nem lehetséges.

LXVII. Fejezet
A vádemelés

414. §

(1) Az ügyészség a vádiratnak a bírósághoz való benyújtásával emel vádat.
(2) A vádemelés miatt nincs helye jogorvoslatnak.

A vádirat tartalma

415. §

(1) A vádirat kellékei:
a) a vádlott azonosításra alkalmas személyes adatai,
b) a vád tárgyává tett cselekmény leírása,
c) a vád tárgyává tett cselekménynek a Btk. szerinti minősítése,
d) az ügyészségnek a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására, illetve ezek nemére vonatkozó indítványa.
(2) A vádirat az (1) bekezdésben meghatározott kellékeken túl tartalmazza
a) a bizonyítási eszközök megjelölését, valamint azt, hogy mely cselekmény vagy részcselekmény, illetve mely bizonyítandó tény bizonyítására szolgálnak,
b) a bíróság hatáskörére és illetékességére vonatkozó jogszabályok megjelölését, továbbá a vádiratot benyújtó ügyészség hatáskörére, illetőleg illetékességére vonatkozó szabályokra való utalást,
c) az ügyészség közlendőit,
d) az ügyészség indítványait.
(3) Az ügyészség a vádiratban indítványt tehet a büntetés vagy intézkedés mértékére vagy tartamára is arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri.
(4) Ha a gyanúsított személyi szabadság elvonásával vagy korlátozásával járó kényszerintézkedés hatálya alatt áll, és az ügyészség ennek fenntartását indokoltnak tartja, az erre vonatkozó indítványát is tartalmazó vádiratot a kényszerintézkedés lejárta előtt tizenöt nappal nyújtja be a bíróságnak.

A vádirat benyújtása

416. §

(1) A vádiratot annyi példányban kell benyújtani, hogy a bíróságnak, valamennyi vádlottnak és védőnek egy−egy példány jusson.
(2) A vádirat bírósági példányához csatolni kell a nyomozás ügyiratait. Az ügyészség a vádemeléssel egyidejűleg gondoskodik arról, hogy a további bizonyítási eszközök a bíróság rendelkezésére álljanak.
(3) Az ügyészség – ha ez korábban nem vagy nem teljes körűen történt meg – a vádemeléskor haladéktalanul gondoskodik arról, hogy a gyanúsított és a védője a nyomozás iratait és a további bizonyítási eszközöket megismerhesse.
(4) Ha a vádlott az eljárás során a nem magyar anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét, vagy az általa korábban ismertként megjelölt, az eljárásban korábban használt más nyelvet

használja, a vádirat e vádlottra vonatkozó részét az anyanyelvére vagy az általa választott más nyelvre le kell fordítani, és azt így kell a bírósághoz benyújtani.

(5) Az ügyészség a vádemelésről a terheltet, a védőt, a sértettet, a feljelentőt és a magánindítvány előterjesztőjét értesíti.

Vádemelés egyezség esetén

417. §

(1) Ha az ügyészség és a terhelt egyezséget kötött, az ügyészség a jegyzőkönyvbe foglalt egyezséggel azonos tényállás és jogi minősítés miatt emel vádat.

(2) Az ügyészség a vádiratban indítványt tesz arra, hogy a bíróság

a) az egyezséget hagyja jóvá,

b) az egyezség tartalmával egyező milyen büntetést szabjon ki, illetve intézkedést alkalmazzon,

c) az egyezség tartalmával egyező milyen egyéb rendelkezést tegyen.

(3) Az egyezséget tartalmazó jegyzőkönyvet az ügyészség a vádirattal együtt nyújtja be a bírósághoz.

TIZENEGYEDIK RÉSZ
A BÍRÓSÁGI ELJÁRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

LXVIII. Fejezet
A bíróság eljárásának formái és a bírósági titkár eljárása

A bíróság eljárásának formái

418. §

(1) A bíróság tárgyalást tart, ha a vádlott büntetőjogi felelősségének megállapítására bizonyítást vesznek fel.

(2) Az e törvényben meghatározott esetekben a bíróság nyilvános ülést, ülést vagy tanácsülést tart.

(3) Nyilvános ülésre az e törvényben megállapított eltérésekkel a tárgyalásra vonatkozó rendelkezések az irányadók.

(4) Az ülésen a bíróság tagjai, a jegyzőkönyvvezető, a vádló, továbbá − ha e törvény eltérően nem rendelkezik − a vádlott és a védő vesznek részt. A felsoroltakon kívül az ülésen az lehet jelen, akit a bíróság az ülésre idézett, vagy akit arról értesített.

(5) A tanácsülésen a bíróság tagjai és a jegyzőkönyvvezető vesznek részt.

A bírósági titkár eljárása

419. §

A büntetőeljárás során bírósági titkár járhat el a következő esetekben:

a) védő kirendelése és a kirendelés alóli felmentése,

b) adatszolgáltatás kérése,

c) bűnügyi költség megállapítása,

d) a költségkedvezmény engedélyezésével kapcsolatos intézkedés,

e) szakértő kirendelése,

f) rendbírság kiszabása, a rendbírság elzárásra történő átváltoztatása,

g) olyan határozat kijavítása vagy kiegészítése, amelyet bírósági titkár is meghozhat,
h) teljesítheti a más bíróságoktól származó megkereséseket, valamint
i) ha e törvény ezt lehetővé teszi.

LXIX. Fejezet
A tárgyaláson jelen lévő személyek

420. §

(1) A tárgyaláson az egyesbíró vagy – ha a bíróság tanácsban jár el – a tanács tagjai mindvégig jelen vannak.

(2) A tanács tagjának elkerülhetetlen akadályoztatása esetén az ügydöntő határozatot más összetételű tanács is kihirdetheti.

(3) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a tárgyalás a jegyzőkönyvvezető, a vádlott, az ügyész és – ha a védő jelenléte a tárgyaláson kötelező − a védő nélkül nem tartható meg.

(4) A külföldi állampolgár terhelt vagy tanú kérelmére a tárgyaláson jelen lehet államának konzuli tisztviselője.

A vádlott jelenléte a tárgyaláson

421. §

(1) A vádlott jelenléte a tárgyaláson kötelező, ha
a) a tárgyaláson való jelenlét jogáról a 423. § (1) bekezdése szerint nem mondott le,
b) a bíróság kötelezi a tárgyaláson való jelenlétre.

(2) A bíróság akkor kötelezheti a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondott vádlottat a tárgyaláson való jelenlétre, ha ez bizonyítási cselekmény lefolytatása vagy szakértő meghallgatása érdekében elengedhetetlenül szükséges.

(3) Az (1) bekezdés b) pontja szerinti végzés ellen nincs helye jogorvoslatnak.

422. §

(1) Ha az eljárás több vádlott ellen folyik, a vádlott távollétében megtartható a tárgyalásnak az a része, amely őt nem érinti. Ekkor a meg nem jelent vádlott védőjének távollétében a tárgyalásnak ez a része akkor is megtartható, ha a védelem kötelező.

(2) A tárgyalás a vádlott távollétében megtartható, ha az eljárás során a vádlott kényszergyógykezelésének elrendelése merülhet fel, és az állapota miatt a tárgyaláson nem jelenhet meg, illetve a jogainak gyakorlására képtelen.

(3) A tárgyalást a szabályszerű idézés ellenére meg nem jelent, szabadlábon lévő vádlott távollétében is meg lehet tartani, a bizonyítási eljárást azonban – a (4) bekezdés esetét kivéve – nem lehet befejezni.

(4) A bíróság a vádlottat távollétében felmentheti, vagy vele szemben a büntetőeljárást megszüntetheti, az erről szóló határozatot – a jogorvoslatról való tájékoztatás mellett – kézbesítés útján közli a vádlottal és a védővel.

423. §

(1) A vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról a vádemelés után bármikor lemondhat, ha
a) védővel rendelkezik, és
b) a védőt felhatalmazza arra, hogy a részére kézbesítendő ügyiratokat kézbesítési megbízottként átvegye.

(2) A vádlott az (1) bekezdés szerinti nyilatkozatot a bíróság előtt szóban, vagy a védője által ügyvédi ellenjegyzéssel ellátott okiratban teheti meg.

(3) Ha a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemond, a jegyzőkönyvből vagy a bírósághoz címzett iratból egyértelműen ki kell tűnnie, hogy a vádlott e nyilatkozatát a (4)−(6) bekezdésben foglaltak ismeretében tette meg.

(4) Ha a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemond, e nyilatkozatának megtételétől, illetve bírósághoz érkezésétől kezdve a bíróság

a) az eljárási cselekményekről a vádlottat értesíti,

b) a vádlottnak szóló egyéb ügyiratokat – kivéve az értesítést, a tárgyaláson való jelenlétre kötelező végzést és az idézést – a kézbesítési megbízott részére kézbesíti.

(5) A kézbesítési megbízott köteles a vádlottat haladéktalanul értesíteni a részére kézbesített ügyiratról.

(6) Ha a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondott és őt a bíróság nem kötelezte a tárgyaláson való jelenlétre, a tárgyalást a vádlott távollétében is meg kell tartani. Ebben az esetben a bíróság az eljárást a meg nem jelent vádlottal szemben befejezheti.

424. §

(1) A vádlott az ügydöntő határozat kihirdetéséig bejelentheti, hogy a tárgyaláson részt kíván venni, a bejelentés bírósághoz érkezésekor a 423. § (1) bekezdésében meghatározott nyilatkozat hatályát veszti.

(2) Az (1) bekezdés szerinti bejelentésnek kell tekinteni, ha a vádlott

a) a tárgyaláson megjelenik,

b) olyan nyilatkozatot tesz, amely értelmében a tárgyalás, illetve a bizonyítás lefolytatását, egyes bizonyítási eszközök megvizsgálását közvetlenül figyelemmel kívánja kísérni, vagy abban tevőlegesen részt kíván venni, különösen, ha vallomást vagy észrevételt kíván tenni, továbbá akkor is, ha vallomást vagy észrevételt tesz.

(3) Ha a vádlott bejelentette, hogy a tárgyaláson részt kíván venni, utóbb a tárgyaláson való jelenlét jogáról ismételten csak a bíróság engedélyével mondhat le. Az engedélyezés tárgyában hozott végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

(4) Ha a vádlott bejelentette, hogy a tárgyaláson részt kíván venni, a bíróság indítványra ismerteti vádlott távollétében tartott tárgyalásról készült jegyzőkönyv lényegét és indítványra elrendelheti a bizonyítás, vagy a bizonyítás egyes részének ismételt lefolytatását.

A vádlott jelenlétének biztosítása

425. §

(1) Ha a vádlott jelenléte a tárgyaláson kötelező és szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg, a bíróság

a) elővezetés,

b) őrizet elrendelése, vagy

c) elfogatóparancs kibocsátása

útján intézkedik a vádlott jelenlétének biztosítása iránt.

(2) Ha az elővezetés azonnali végrehajtása nem lehetséges, vagy az nem vezetett eredményre, a meg nem jelent vádlottnak a következő tárgyalási határnapra történő elővezetését kell elrendelni.

(3) Ha a bírósági eljárás során a meg nem jelent vádlott elővezetését már elrendelték, szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén elfogatóparancsot kell kibocsátani vagy a kitűzött új tárgyalási határnapot megelőző naptól a vádlott őrizetét kell elrendelni.

(4) Ha a kitűzött új tárgyalási határnapra a vádlottat azért nem lehetett elővezetni, mert a lakóhelyéről ismeretlen helyre távozott, vagy ha az újabb tárgyalási határnapig az elfogatóparancs

alapján a vádlottat nem sikerült előállítani, a bíróság megállapítja, hogy a vádlott ismeretlen helyen tartózkodik, és a továbbiakban a XCIX. Fejezet szerint jár el.

426. §

(1) A bíróság elfogatóparancsot bocsát ki, és a vádlott kiadatása vagy európai elfogatóparancs alapján történő átadása iránti eljárást kezdeményez, ha,

a) a vádlott jelenléte a tárgyaláson kötelező,

b) a vádlott a külföldi tartózkodási helyére kibocsátott szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg, és

c) a bíróság az 482. § (1) bekezdés a) pontjának alkalmazását nem tartja indokoltnak.

(2) Ha a vádlott kiadatását, illetve európai elfogatóparancs alapján történő átadását megtagadták, illetőleg a kiadatásra vagy átadásra nincs lehetőség, a bíróság – ha ennek feltételei fennállnak – a büntetőeljárás átadását kezdeményezheti.

(3) Külföldön ismert helyen tartózkodó vádlottal szemben elfogatóparancs kibocsátásának nincs helye, ha a vádiratban az ügyészség szabadságvesztés büntetés kiszabására nem tett indítványt.

A védő jelenléte a tárgyaláson

427. §

(1) A bírósági eljárásban a védő részvétele kötelező, ha a védő kirendelését a vádlott indítványozza.

(2) A tárgyaláson a védő jelenléte kötelező

a) a 43. §-ban szabályozott esetekben,

b) a törvényszék mint elsőfokú bíróság előtt, kivéve ha e törvény eltérően rendelkezik,

c) ha a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondott.

Az ügyész jelenléte a tárgyaláson

428. §

(1) A tárgyaláson az ügyész jelenléte kötelező.

(2) Az ügyészséget indítványtételi jog illeti meg az ügyben felmerült minden olyan kérdésben, amelyben a bíróság dönt.

(3) A járásbíróságon alügyész is képviselheti a vádat.

(4) A járásbíróságon ügyészségi fogalmazó is képviselheti a vádat, kivéve, ha

a) a bűncselekményre a törvény ötévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztést rendel,

b) a vádlottat fogva tartják,

c) a vádlott – a beszámítási képességre tekintet nélkül – kóros elmeállapotú.

LXX. Fejezet
A tárgyalás nyilvánossága

429. §

(1) A bíróság tárgyalása nyilvános.

(2) Az egyesbíró, illetve a tanács elnöke a tárgyalás szabályszerű lefolytatása, méltóságának és biztonságának megőrzése érdekében, illetve helyszűke esetén meghatározhatja a hallgatóság létszámát.

(3) A tárgyaláson hallgatóként tizennegyedik életévét be nem töltött személy nem vehet részt, az egyesbíró, illetve tanács elnöke a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt a hallgatóság köréből kizárhatja.

(4) A bíróság hivatalból vagy az ügyész, a vádlott, a védő, a sértett, illetve az egyéb érdekelt indítványára a nyilvánosságot az egész tárgyalásról vagy annak egy részéről indokolt határozattal kizárhatja és

a) erkölcsi okból,

b) különleges bánásmódot igénylő személy védelme érdekében,

c) minősített adat és egyéb védett adat védelme érdekében

zárt tárgyalást rendelhet el (a továbbiakban: zárt tárgyalás).

(5) A nyilvánosság kizárása az eljárás bármely szakaszában indítványozható.

430. §

(1) A zárt tárgyalás tárgyában hozott határozatot a bíróság nyilvános tárgyaláson hirdeti ki. A zárt tárgyalás tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek nincs helye, azt az ügydöntő határozattal szemben bejelentett fellebbezésben lehet sérelmezni.

(2) A bíróság a zárt tárgyalás elrendelése esetén is engedélyezheti, hogy az igazságszolgáltatással összefüggő feladatokat ellátó hivatalos személyek a tárgyaláson jelen legyenek. A külföldi állampolgár vádlott ellen, illetve a külföldi állampolgár sértett sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt indult eljárás során lehetővé kell tenni, hogy a tárgyaláson a külföldi állampolgár államának konzuli tisztviselője, illetve törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés rendelkezése alapján a külföldi állam hatóságának tagja jelen lehessen.

(3) Zárt tárgyalás elrendelése esetén a sértett, ha nincs képviselője, illetve a vádlott, ha nincs védője, indítványozhatja, hogy a tárgyalás helyszínén tartózkodó, általa megnevezett személy − kivéve a tárgyaláson kihallgatandó személyt − legyen jelen a tárgyaláson. Ha a bíróság a zárt tárgyalást minősített adat védelme érdekében rendelte el, ilyen indítvány nem terjeszthető elő. Az indítvány tárgyában hozott határozat ellen fellebbezésnek nincs helye.

(4) Ha a bíróság zárt tárgyalást rendel el, figyelmezteti a résztvevőket arra, hogy a tárgyaláson elhangzottakról tájékoztatást nem adhatnak, szükség esetén figyelmezteti őket a minősített adattal visszaélés büntetőjogi következményeire. A figyelmeztetést a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

431. §

(1) A tárgyalást nyilvánosan kell folytatni, ha a zárt tárgyalás indoka megszűnt.

(2) A bíróság a tárgyaláson hozott határozat rendelkező részét teljes terjedelmében, indokolását pedig a (3) bekezdésben foglalt korlátozással akkor is nyilvánosan hirdeti ki, ha a tárgyalásról a nyilvánosságot kizárta.

(3) A bíróság nem hirdeti ki nyilvánosan azokat a határozat indokolásának részét képező adatokat, amelyek nyilvánosságra hozatala azon érdek sérelmét eredményezné, amelynek védelmében a zárt tárgyalást a bíróság elrendelte.

LXXI. Fejezet
A tárgyalás vezetése, méltóságának megőrzése és rendjének fenntartása

A tárgyalás vezetése és méltóságának megőrzése

432. §

(1) A tárgyalást az egyesbíró, illetve a tanács elnöke vezeti, és e törvény keretei között megállapítja az elvégzendő cselekmények sorrendjét.

(2) Az egyesbíró, illetve a tanács elnöke ügyel a törvény rendelkezéseinek megtartására, és gondoskodik arról, hogy az eljárásban részt vevő személyek a jogaikat gyakorolhassák.

(3) Az egyesbíró, illetve a tanács elnöke gondoskodik a tárgyalás méltóságának megőrzéséről, ennek érdekében a tárgyalóteremből eltávolíttatja azokat, akik a tárgyalás méltóságát sértik.

A tárgyalás rendjének fenntartása

433. §

(1) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke rendre utasítja és rendbírsággal sújthatja azt, aki a tárgyalás rendjét vagy szabályszerű menetét zavarja.

(2) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke ismételt vagy súlyos rendzavarás esetén

a) a rendzavarót kiutasíthatja, illetve kivezettetheti,

b) a hallgatóságot kizárhatja

a tárgyalásról.

(3) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke rendelkezhet úgy, hogy a tárgyalás rendjét vagy szabályszerű menetét a (2) bekezdésben meghatározott módon megzavaró személy vagy hallgatóság azon a tárgyalási napon nem térhet vissza a tárgyalóterembe.

(4) A bíróság a kiutasított vagy kivezetett vádlott távollétében is folytatja a tárgyalást, de legkésőbb a bizonyítási eljárás befejezése előtt a vádlottat ismét a bíróság elé szólítja, és ismerteti vele a távollétében lefolytatott bizonyítás lényegét.

(5) Ha a vádlott a (4) bekezdés szerinti esetben nem hagy fel a rendzavaró magatartással és ezzel lehetetlenné teszi a tárgyalás jelenlétében való tartását, a tárgyalás a távollétében, védő jelenlétében befejezhető.

Az ügyész és a védő rendzavarása

434. §

(1) Az ügyész rendzavarása esetén rendreutasításnak van helye. Ha az ügyész rendzavarása miatt a tárgyalás nem folytatható, az egyesbíró, illetve a tanács elnöke a tárgyalást megszakítja, és az ügyészség vezetőjéhez fordul más ügyész kijelölése érdekében. Ha más ügyész kijelölése nyomban nem lehetséges, a tárgyalást el kell napolni.

(2) A védő a rendzavarása esetén rendbírsággal sújtható, azonban a tárgyalásról nem utasítható ki, és nem vezettethető ki. Ha a védő rendzavarása miatt a tárgyalás nem folytatható, az egyesbíró, illetve a tanács elnöke a tárgyalást megszakítja. Ebben az esetben a vádlott más védőt hatalmazhat meg, vagy − ha a védő tárgyaláson való jelenléte kötelező − más védőt kell kirendelni. Ha ez nyomban nem lehetséges, a tárgyalást a rendzavaró védő költségére el kell napolni.

Bűncselekmény vagy fegyelmi vétség elkövetése a tárgyaláson

435. §

(1) A tárgyaláson történt, büntető- vagy fegyelmi eljárás alapjául szolgáló rendzavarásról az egyesbíró, illetve a tanács elnöke az illetékes hatóságot vagy a fegyelmi jogkör gyakorlóját értesíti.

(2) Büntetőeljárás alapjául szolgáló esetben a bíróság elrendelheti a rendzavaró őrizetét.

Közös szabályok

436. §

(1) A tárgyalás vezetésének és rendjének fenntartása körében hozott határozatok ellen külön fellebbezésnek nincs helye, kivéve, ha a határozat rendbírság kiszabásáról, a költségek viselésére kötelezésről vagy őrizet elrendeléséről rendelkezik.

(2) Kérelemre a rendbírság megfizetésére halasztás, illetve részletfizetés engedélyezhető a Bv. tv. 42. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek mellett és keretek között. A tízezer forintot meghaladó rendbírság esetében a halasztás, illetve a részletfizetés a bírósági végrehajtó által foganatosított foglalás után engedélyezhető, ha a foglalási jegyzőkönyvet a végrehajtó a bírósághoz beterjesztette. A tízezer forintot meg nem haladó rendbírság esetén a tanács elnöke foglalási cselekmény bevárása nélkül, a rendelkezésre álló adatok alapján legfeljebb két hónapi halasztást, illetve három hónapi részletfizetést engedélyezhet.

(3) A halasztás, illetve a részletfizetés iránti kérelemnek nincs halasztó hatálya.

(4) A kérelemről a végleges határozatot hozó bíróság dönt, a döntését indokolni köteles.

(5) A halasztás, illetve a részletfizetés engedélyezése tárgyában hozott döntés ellen nincs helye fellebbezésnek.

LXXII. Fejezet
A jegyzőkönyv és az ügyiratok megismerése

A jegyzőkönyv rögzítésének módjai, az eljárási cselekményről készített felvétel

437. §

(1) A bíróság eljárásáról a jegyzőkönyvvezető jegyzőkönyvet készít.

(2) Jogszabály elrendelheti az eljárási cselekményről folyamatos hangfelvétel, vagy audiovizuális felvétel készítését az adott eljárási cselekménnyel egyidejűleg alkalmazott jegyzőkönyvezés mellett. A bíróság a jogszabályban meghatározott eseteken kívül indítványra vagy hivatalból is elrendelheti folyamatos hangfelvétel, vagy audiovizuális felvétel készítését.

(3) Az eljárási cselekményről folyamatos hangfelvételt vagy audiovizuális felvételt kell készíteni az adott eljárási cselekménnyel egyidejűleg alkalmazott jegyzőkönyvezés mellett, ha ezt – az eljárási cselekmény előtt legalább öt nappal – az eljárási cselekményre idézett, vagy arról értesített vádlott, védő vagy sértett indítványozza.

A jegyzőkönyv formai és tartalmi követelményei

438. §

(1) A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni

a) az eljáró bíróságot és az ügy számát,

b) a vád tárgyát a bűncselekmény és a vádlott nevének megjelölésével,

c) a bírósági eljárás helyét, a tárgyalás kitűzött és tényleges megnyitásának időpontját, eltérés esetén annak okát, valamint a jegyzőkönyv lezárásának időpontját,

d) a bíróság eljárásának formáját és azt, hogy az eljárás nyilvános-e,

e) a bíróság tagjai, a jegyzőkönyvvezető, valamint a jelenlévő ügyész, vádlott, védő, tolmács, szakértő és tanú nevét,

f) az e törvényben meghatározott más személyes adatokat,

g) az eljárási cselekményen jelen lévő egyéb személyek nevét és azt, hogy az eljárási cselekményen milyen minőségben vettek részt.

(2) A jegyzőkönyvben röviden, a szükséges részletességgel le kell írni

a) az eljárási cselekmény menetét és az annak során történteket úgy, hogy a jegyzőkönyv alapján azt is meg lehessen állapítani, az eljárási szabályokat megtartották-e,

b) a vádlott és a tanú vallomását, valamint a szakértő véleményét,

c) a bizonyítási eszköz bemutatásának megtörténtét, valamint azoknak az eljárás szempontjából lényeges tartalmát,

d) az eljárási cselekmény során tett indítványokat és észrevételeket,

e) a perbeszédet, a felszólalást, az utolsó szó jogán elhangzottakat,

f) az eljárás rendjének fenntartása körében tett intézkedéseket, a korábbi eljárás ismertetésének megtörténtét, valamint az ügydöntő határozat kihirdetésének megtörténtét.

(4) A jegyzőkönyvbe lehet foglalni az eljárás során hozott végzéseket is.

(5) A jegyzőkönyvbe kell foglalni az ügydöntő határozat szóbeli indokolását.

(6) Bizonyítási eszköz ismertetése, valamint irat csatolása esetében a jegyzőkönyvben csupán ennek megtörténtére kell utalni.

(7) Ha valamely kérdés, kifejezés vagy kijelentés pontos szövege jelentős, azt szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni.

(8) Ha az eljárási cselekményen jelen lévők bármelyike az eljárás során felmerült valamely körülménynek vagy ott elhangzott nyilatkozatnak jegyzőkönyvbe vételét indítványozza, ezt csak abban az esetben lehet mellőzni, ha a bíróságnak az illető körülmény vagy nyilatkozat megtörténtéről nincs tudomása.

(9) Ha az eljárási cselekményekről folyamatos hangfelvétel, vagy audiovizuális felvétel készül, a jegyzőkönyvet elegendő az (1) bekezdésben meghatározott tartalommal elkészíteni.

(10) Nem kell jegyzőkönyvbe venni a vallomásnak vagy a szakvéleménynek azt a részét, amely a bíróság eljárásában korábban készült jegyzőkönyv tartalmával megegyezik, ehelyett a korábbi jegyzőkönyvre kell utalni.

A jegyzőkönyv elkészítése, kiegészítése, kijavítása

439. §

(1) Az eljárási cselekményről a jegyzőkönyvet egyidejűleg kell elkészíteni.

(2) Folyamatos hangfelvétel vagy audiovizuális felvétel esetén tájékoztatni kell az eljárási cselekményen jelen lévő személyeket, hogy a felvételt – az eljárási cselekmény befejezésétől számított nyolc napon belül – mikor és hol hallgathatják, illetve tekinthetik meg.

(3) A folyamatos hangfelvétel vagy az audiovizuális felvétel és az írásbeli jegyzőkönyv tartalmának eltérése esetén az eltérés okát tisztázni kell.

(4) A jegyzőkönyv hivatalból vagy az ügyész, a vádlott, a védő, a sértett, az egyéb érdekelt, a tanú, illetve a szakértő által az eljárási cselekménnyel egyidejűleg tett megjegyzések alapján, indítványra is kiegészíthető és kijavítható. Az erre vonatkozó indítványt – annak elutasítása esetén – a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni. A módosítás folytán szükségtelenné vált szövegrészeket úgy kell törölni, hogy a törölt szövegrész olvasható maradjon.

(5) A jegyzőkönyv, a folyamatos hangfelvétel vagy audiovizuális felvétel megismerését követő nyolc napon belül a jegyzőkönyv kijavítását vagy kiegészítését indítványozhatják azok a büntetőeljárásban részt vevő személyek, akik az eljárási cselekményen jelen voltak. A kijavítás vagy kiegészítés a jegyzőkönyv elkészítésétől számított tizenöt nap elteltével nem indítványozható.

(6) A kijavítást és a kiegészítést a jegyzőkönyvben a kijavítás dátumának megjelölésével fel kell jegyezni, vagy az indítvány elutasítását az ügyiratokban fel kell tüntetni.

(7) A bíróság a jegyzőkönyv kijavítását hivatalból is elrendelheti.

(8) A jegyzőkönyvet és esetleges módosításait az egyesbíró vagy a tanács elnöke és a jegyzőkönyvvezető aláírja. Ha a tanács elnöke a jegyzőkönyv aláírásában akadályozva van, a jegyzőkönyvet helyette – a helyettesi minőségének feltüntetésével – a tanács egyik tagja is aláírhatja.

A tanácsülésről készített jegyzőkönyv

440. §

(1) A tanácsülésről akkor kell jegyzőkönyvet készíteni, ha a határozat nem egyhangú. A tárgyalásról készített jegyzőkönyvben legkésőbb a tanácsülésen hozott határozat kihirdetésekor fel kell tüntetni, hogy a tanácsülésről jegyzőkönyv készült, vagy különvéleményt foglaltak írásba.

(2) A tanácsülési jegyzőkönyvet, a kisebbségi véleményen lévő bíró különvéleményét és a bíróság határozatának tervezetét zártan kell kezelni.

(3) A tanácsülési jegyzőkönyvet és a kisebbségi véleményen lévő bíró különvéleményét csak a fellebbezés vagy a rendkívüli jogorvoslat során eljáró bíróság, a fegyelmi eljárás során a szolgálati bíróság, valamint ha büntetőeljárás indult, a büntetőügyben eljáró ügyészség és bíróság tekintheti meg.

Az ügyiratok megismerése a bírósági eljárásban

441. §

(1) Az eljárás ügyiratait a bírósági eljárás során az ügyészség a 97. § szerint ismerheti meg.

(2) Az ügyiratok megismerésének biztosítása nem veszélyeztetheti a tárgyalás folytonosságát és a bíróság munkáját.

LXXIII. Fejezet
Határozathozatal a bírósági eljárásban

A bíróság döntései

442. §

(1) A bíróság az eljárása során

a) ügydöntő határozattal,

b) nem ügydöntő végzéssel, vagy

c) határozati formát nem igénylő bírói intézkedéssel

dönt.

(2) Az ügydöntő határozat ítélet vagy ügydöntő végzés.

A tanácskozás és a szavazás

443. §

(1) A bíróság tanácsa a határozatát tanácskozás után szavazással hozza meg. Ha a szavazás nem egyhangú, a határozatot a többségi szavazat dönti el.

(2) A fiatalabb bíró az idősebbet megelőzően szavaz, az elnök utolsónak adja le a szavazatát. Ha a büntetés kiszabása vagy az intézkedés alkalmazása kérdésében a szavazás nem egyhangú, a szavazattöbbséget úgy kell megállapítani, hogy a legsúlyosabb jogkövetkezmény mellett leadott szavazat a hozzá legközelebb esőt erősíti, és ahhoz kell számítani.

(3) A kisebbségi véleményen lévő bíró jogosult az írásba foglalt különvéleményét a tanácsülésről készült jegyzőkönyvhöz csatolni.

(4) A tanácskozás és a szavazás titkos. A tanácskozáson és a szavazásnál az eljáró tanács elnökén és tagjain kívül csak a jegyzőkönyvvezető lehet jelen.

(5) Ítélethozatalnál a bíróság megállapítja a tényállást, és annak alapján dönt arról, hogy a vádlott bűnös-e, és ha igen, milyen bűncselekményben, majd arról, hogy milyen büntetést kell

kiszabni, illetve milyen intézkedést kell alkalmazni, továbbá dönt arról, hogy milyen egyéb rendelkezéseket kell hozni.

(6) A tárgyaláson felmerült nem érdemi kérdések a tárgyaláson halk tanácskozásban is eldönthetők.

A határozat részei

444. §

(1) A határozat − ha e törvény eltérően nem rendelkezik − bevezető részből, rendelkező részből, indokolásból és keltezésből áll.

(2) Az őrizetről, a bűnügyi felügyeletről, a letartóztatásról, illetve az előzetes kényszergyógykezelésről rendelkező határozat tartalmára az 550. § (2) bekezdés a)−c), továbbá a (3) bekezdés a) és b) pontjában foglaltak irányadók.

(3) Ha a nem ügydöntő végzés elleni fellebbezésnek e törvény alapján halasztó hatálya van, az erről való tájékoztatást a végzés rendelkező része tartalmazza.

(4) Nem kell indokolni az ügy bíróságra érkezését követően az ügy menetét megállapító, az eljárási cselekmény előkészítésére irányuló vagy végrehajtása érdekében tett, de nem az ügy érdeméről rendelkező határozatot (a továbbiakban: pervezető végzés), illetve a határozati formát nem igénylő bírói intézkedéseket.

(5) A jegyzőkönyvbe foglalt határozatnak nincs bevezető része és keltezése.

A határozat írásba foglalása

445. §

A jegyzőkönyvbe nem foglalt határozatot − ha e törvény eltérően nem rendelkezik − legkésőbb a meghozatalától vagy a kihirdetésétől számított egy hónapon belül, ha hosszabb indokolást igényel, két hónapon belül kell írásba foglalni. A határozat teljes írásba foglalásának napját a határozat eredeti példányán fel kell jegyezni.

A határozat kijavítása

446. §

(1) Ha a határozat elírást vagy számítási hibát tartalmaz, a bíróság a határozat kijavítását mind indítványra, mind hivatalból elrendelheti. A kijavítás nem változtathat a kijavított határozat érdemén.

(2) A kijavítást a határozatra és a kiadmányaira fel kell jegyezni. Ha a határozat kijavítását megelőzően a hibás kiadmányt már kézbesítették, a kijavító végzést azoknak kell kézbesíteni, akiknek a részére a bíróság a hibás kiadmányt megküldte.

(3) A kijavítást elrendelő végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, kivéve, ha a bíróság

a) a külön fellebbezéssel támadható határozat rendelkező részét javítja ki, vagy

b) a határozat rendelkező részének kijavítása iránti indítványt utasítja el.

(4) A kijavítást elrendelő végzés ellen az ügyész és az élhet fellebbezéssel, akire a határozat vagy kijavítása rendelkezést tartalmaz, a vádlott esetén a védő is.

(5) A kijavítás iránti indítványnak nincs halasztó hatálya a határozat elleni fellebbezés előterjesztésére, illetve a határozat végrehajtására vagy teljesítésére.

(6) Ha az elsőfokú bíróság határozata az (1) bekezdés szerinti hibát tartalmaz, a határozatot a másodfokú bíróság is kijavíthatja a fellebbezést érdemben elbíráló határozatában.

A határozat közlése

447. §

(1) A határozatot azzal kell közölni, akire rendelkezése vonatkozik.

(2) A vádlottal közölt határozatot a védővel is közölni kell.

(3) Az ügydöntő határozatot, valamint az ügy áttételéről, a bíróság kijelöléséről és az eljárás felfüggesztéséről hozott határozatot a sértettel is közölni kell. Az ügydöntő határozat közlésével egyidejűleg a 49. § (4) bekezdésében foglalt jogáról a sértettet, illetve a sértett jogutódját tájékoztatni kell.

(4) A tárgyalás vezetése és rendjének fenntartása körében hozott határozat kivételével a határozatot közölni kell az ügyészséggel.

448. §

(1) A határozatot a jelenlevőkkel kihirdetés, egyébként kézbesítés útján kell közölni.

(2) A határozatot az egyesbíró vagy a tanács elnöke hirdeti ki, a kihirdetés során fel kell olvasni a rendelkező részt, ismertetni kell az indokolás lényegét, és azt szükség esetén meg kell magyarázni.

(3) A kihirdetés előtt írásba foglalt rendelkező részt kézbesíteni kell a fellebbezésre jogosultaknak.

(4) Az ügydöntő határozat indokolást is tartalmazó kiadmányát akkor is kézbesíteni kell az ügyész, a vádlott, a védő, és a sértett részére, ha velük a határozat rendelkező részét kihirdetés vagy kézbesítés útján már közölték, egyébként a határozat indokolást is tartalmazó kiadmányát − ha a határozat ellen a felsoroltakon kívül más fellebbezett − a fellebbezőnek kell kézbesíteni.

(5) Jogszabály határozza meg, hogy a határozatot vagy a határozat tartalmáról szóló értesítést az e §-ban felsoroltakon kívül kinek kell megküldeni.

(6) A magyar nyelvet nem értő vádlott részére a kihirdetés után az ítélet és az ügydöntő végzés rá vonatkozó részét az általa az eljárásban korábban használt nyelvre le kell fordítani, és azt a részére kézbesíteni kell.

(7) Az ügydöntő határozat közlésével egyidejűleg tájékoztatni kell a terheltet a kártalanítási igényének jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, a határidő kezdő időpontjáról és a határidő elmulasztásának jogvesztő jellegéről.

A határozatok jogereje, véglegessége és ennek tanúsítása

449. §

(1) A bíróság jogerős ügydöntő határozata végleges, mindenkire kötelező döntést tartalmaz a vádról, illetve a terhelt büntetőjogi felelősségéről, a büntetőjogi következményekről vagy ezek hiányáról. Az ügydöntő határozat a jogerőre emelkedését követően kizárólag rendkívüli jogorvoslattal vagy különleges eljárás eredményeként változtatható meg.

(2) Ha az ügydöntő határozat jogerőre emelkedik, az abban elbírált cselekmény miatt a terhelttel szemben újabb büntetőeljárás nem folytatható.

(3) Az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően kell a kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés végrehajtását megkezdeni, az abban foglaltakat teljesíteni, illetve a jogerőre emelkedést követően állnak be az elítéléshez, a felmentéshez vagy az eljárás megszüntetéséhez fűződő jogkövetkezmények.

(4) A jogerős ügydöntő határozatban kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés végrehajtását, illetve az abban foglaltak teljesítését az e törvényben meghatározott esetekben a bíróság felfüggesztheti vagy félbeszakíthatja.

450. §

A fellebbezés az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését abban a részben függeszti fel, amelyet a fellebbezés folytán eljáró bíróság felülbírál. Az ügydöntő határozat részlegesen emelkedik jogerőre, ha van olyan rendelkezése, amelyet a fellebbezés folytán eljáró bíróság nem bírál felül.

451. §

(1) Az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata abban az időpontban emelkedik jogerőre, amikor

a) azt kihirdették, feltéve, hogy ellene e törvény a fellebbezést kizárja,

b) a fellebbezésre jogosultak úgy nyilatkoztak, az ügydöntő határozatot tudomásul veszik, vagy a fellebbezést visszavonták,

c) a fellebbezési határidő fellebbezés bejelentése nélkül telt el, illetve

d) a fellebbezést elutasították vagy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát helybenhagyta.

(2) A másodfokú bíróság ügydöntő határozata abban az időpontban emelkedik jogerőre, amikor

a) azt meghozták, feltéve, hogy harmadfokú bírósági eljárásnak nincs helye,

b) a fellebbezésre jogosultak úgy nyilatkoztak, hogy az ügydöntő határozatot tudomásul veszik, vagy a fellebbezést visszavonták,

c) a fellebbezésre nyitva álló határidő fellebbezés bejelentése nélkül telt el, illetve

d) a fellebbezést elutasították vagy a harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ügydöntő határozatát helybenhagyta.

(3) A harmadfokú bíróság ügydöntő határozata abban az időpontban emelkedik jogerőre, amikor azt meghozták.

(4) A büntetővégzés abban az időpontban emelkedik jogerőre, amikor

a) a tárgyalás tartása iránti indítvány előterjesztésére jogosultak úgy nyilatkoztak, hogy nem kérik tárgyalás tartását,

b) a tárgyalás tartása iránti indítványt visszavonták, vagy

c) a tárgyalás tartása iránti indítvány előterjesztésére nyitva álló határidő ilyen indítvány előterjesztése nélkül telt el.

452. §

(1) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően a határozat eredeti példányára vezetett záradékkal tanúsítja az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének a tényét és a jogerőre emelkedés időpontját (a továbbiakban: jogerősítési záradék). A jogerősítési záradékban a jogerőre emelkedés időpontját szükség esetén óra és perc pontossággal kell feltüntetni.

(2) Az ügydöntő határozat részleges jogerőre emelkedése esetén a jogerősítési záradékban fel kell tüntetni azt az időpontot, amikor a határozat részlegesen jogerőre emelkedett, valamint azt, hogy a határozat mely rendelkezése lett jogerős.

(3) A jogerő megállapításáról értesíteni kell azokat a személyeket, akik a jogerőssé vált ügydöntő határozat ellen fellebbezés benyújtására voltak jogosultak.

453. §

(1) A nem ügydöntő végzés a véglegessé válását követően a jogorvoslat a törvényesség érdekében rendkívüli jogorvoslat kivételével nem változtatható meg.

(2) A nem ügydöntő végzés abban az időpontban válik véglegessé, amikor

a) azt kihirdették, feltéve, hogy ellene e törvény a külön fellebbezést kizárja,

b) a fellebbezésre jogosultak úgy nyilatkoztak, hogy a nem ügydöntő végzést tudomásul veszik, vagy a fellebbezést visszavonták,

c) a fellebbezési határidő fellebbezés bejelentése nélkül telt el, illetve

d) a fellebbezést elutasították, vagy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság nem ügydöntő végzését helybenhagyta.

(3) A nem ügydöntő végzést a véglegessé válására tekintet nélkül kell teljesíteni, illetve végrehajtani, kivéve, ha a nem ügydöntő végzés elleni fellebbezés halasztó hatályát e törvény kimondja.

(4) Kivételesen indokolt esetben mind a nem ügydöntő végzést hozó, mind a fellebbezés folytán eljáró bíróság felfüggesztheti a nem ügydöntő végzés teljesítését, illetve végrehajtását.

454. §

(1) A (2) bekezdésben meghatározott nem ügydöntő végzések esetében a véglegessé válást követően az egyesbíró vagy a tanács elnöke a határozat eredeti példányára vezetett záradékkal tanúsítja a nem ügydöntő végzés véglegessé válásának a tényét és időpontját (a továbbiakban: véglegessé válási záradék). A véglegessé válási záradékban a véglegessé válás napját kell feltüntetni.

(2) Véglegessé válási záradékkal kell ellátni

a) a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedéssel kapcsolatos nem ügydöntő végzést,

b) a perújítási indítvány elutasításáról szóló nem ügydöntő végzést,

c) a pótmagánvád elutasításáról hozott nem ügydöntő végzést,

d) az ügydöntő határozat hatályon kívül helyezéséről hozott nem ügydöntő végzést, és

e) azt a nem ügydöntő végzést, amelynek a teljesítésére, illetve a végrehajtására a fellebbezés halasztó hatályát a törvény kimondja.

455. §

A bíróság a jogorvoslati záradékot és a véglegessé válási záradékot indítványra vagy hivatalból kijavíthatja vagy pontosíthatja, ha ezt az utóbb felmerült körülmények szükségessé teszik. Az így kijavított vagy pontosított határozatot azoknak kell kézbesíteni, akiknek a részére a bíróság a hibás kiadmányt megküldte.

TIZENKETTEDIK RÉSZ
A BÍRÓSÁG ELJÁRÁSA A VÁDEMELÉS ELŐTT

Általános eljárási szabályok

456. §

(1) A (2) bekezdésben meghatározott kivétellel a bíróság feladatait a vádemelés előtt elsőfokon a járásbíróságnak a törvényszék elnöke által kijelölt bírája nyomozási bíróként látja el.

(2) Ha a bűnügyi felügyelet, a letartóztatás vagy az előzetes kényszergyógykezelés tartama az egy évet meghaladja, ideértve az egy éven túli meghosszabbításról való döntést is, a bíróság feladatait a vádemelés előtt elsőfokon a törvényszék egyesbírája látja el.

457. §

(1) A bíróság a vádemelés előtt dönt

a) a bíróság hatáskörébe tartozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos indítványokról,

b) az elmeállapot megfigyelésének elrendelésére vonatkozó indítványról, és

c) a letartóztatott igazságügyi megfigyelő és elmegyógyító intézetbe, pszichiátriai kezelés céljából történő beutalásáról.

(2) A bíróság a vádemelés előtt dönt

a) a védő kizárásáról,

b) a tanú különösen védetté nyilvánításáról,

c) a 168. § alapján a tanúvallomást megtagadó személynek a számára információt átadó személy kilétének felfedésére kötelezéséről,

d) a külföldi elfogatóparancs kibocsátásáról és visszavonásáról,

e) a felülbírálati indítványról,

f) a rendbírság elzárásra történő átváltoztatásáról,

g) a megszüntetett eljárás folytatásának a 392. § (4) bekezdése szerinti elrendeléséről, és

h) az eljárás folytatásának elrendeléséről azzal szemben, akivel szemben a feljelentést a 373. § alapján utasították el vagy az eljárást a 391. § alapján szüntették meg, és az ügyészség az indítványt az együttműködés megszegésére alapozza,

(3) A bíróság ellátja a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásával kapcsolatban a XXXVII. Fejezetben meghatározott feladatokat.

(4) A vádirat benyújtása előtt a bíróság a törvényben meghatározott esetben közreműködik a bizonyítással kapcsolatos eljárási cselekmények során.

(5) A bíróság a vádemelés előtt az e törvényben meghatározott esetben a polgári jogi igényt és az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak küldi meg.

458. §

(1) A bíróság vádemelés előtti eljárására a bírósági eljárás általános szabályait az e Részben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A nyomozási bíró a törvényszék illetékességi területén lévő ügyészségek által folytatott eljárás során jár el. Ha a törvényszék elnöke több járásbíróságon jelöl ki nyomozási bírót, akkor meghatározza a nyomozási bírók illetékességét.

(3) Az ügyek egyesítésének vagy elkülönítésének nincs helye.

(4) A bíróság a vádemelés előtt az eljárást nem szüntetheti meg és nem függesztheti fel.

A bíróság eljárásának formái

459. §

(1) A bíróság ülést tart, ha az indítvány tárgya

a) személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés elrendelése,

b) letartóztatás meghosszabbítása, és az indítványban a meghosszabbítás okaként a korábbi határozathoz képest új körülményre hivatkoztak,

c) a letartóztatásnak az elrendelésétől számított hat hónapot meghaladó meghosszabbítása,

d) óvadék megállapítása,

e) elmeállapot megfigyelésének elrendelése, vagy

f) az eljárás folytatásának elrendelése, és az ügyészség az indítványát az együttműködés megszegésére alapozza azzal szemben, akivel szemben a feljelentést a 373. § alapján utasították el, vagy az eljárást a 391. § alapján szüntették meg.

(2) A bíróság az ülést mellőzheti és az ügyiratok alapján dönt, ha

a) az indítvány tárgya óvadék megállapítása, és a letartóztatás elrendelése a 280. § (2) bekezdés c)-e) pontjában meghatározott okon kívül más okon is alapult,

b) a távoltartás elrendelésére irányuló indítványt nem az ügyészség nyújtotta be és megállapítható, hogy a távoltartás elrendelésének a feltételei nem állnak fenn, vagy

c) az indítvány tárgya az eljárás folytatásának az (1) bekezdés f) pontja szerinti elrendelése, és az együttműködő személy ismeretlen helyen tartózkodik.

(3) A bíróság a (2) bekezdés c) pontja alapján az ülést az ügyészség indítványára mellőzheti.

460. §

(1) A bíróság az ügyiratok alapján dönt a 459. § (1) bekezdésében nem felsorolt ügyben, azonban ilyen ügyben is tarthat ülést, ha ezt szükségesnek tartja.

(2) A bíróság az ügyiratok alapján dönt, ha az indítvány nem az arra jogosulttól származik.

A bíróság ülésének az előkészítése

461. §

(1) Ha a bíróság ülést tart, meghatározza az ülés időpontját.

(2) Ha az ügyészség által előterjesztett indítvány tárgya személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés elrendelése, a bíróság az ülés időpontját úgy határozza meg, hogy az ülés az őrizet határidejének lejártát megelőzően megtartható legyen.

(3) Ha az indítvány tárgya letartóztatás meghosszabbítása, a bíróság az ülés időpontját úgy határozza meg, hogy az ülés legalább a letartóztatás határidejét megelőző három nappal megtartható legyen.

(4) Ha a távoltartás elrendelésére irányuló indítványt nem az ügyészség nyújtotta be, a bíróság az ülés időpontját úgy határozza meg, hogy az ülés az indítvány kézhezvételét követő öt napon belül megtartható legyen.

(5) Ha az indítvány tárgya óvadék megállapítása, a bíróság az ülés időpontját úgy határozza meg, hogy az ülés a letartóztatás határidejének figyelembevételével az indítvány kézhezvételét követő tizenöt napon belül megtartható legyen.

(6) Ha az indítvány tárgya elmeállapot megfigyelésének az elrendelése vagy az eljárás folytatásának a 459. § (1) bekezdés f) pontja szerinti elrendelése, a bíróság az ülés időpontját úgy határozza meg, hogy az ülés az indítvány kézhezvételét követő tizenöt napon belül megtartható legyen.

(7) Ha a bíróság a 460. § (1) bekezdése alapján tart ülést, a bíróság az ülés időpontját az ügyiratok alapján történő döntésre rendelkezésre határidőn belül határozza meg.

(8) Ha az indítvány tárgya személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés és a bíróság a 460. § (1) bekezdése alapján tart ülést, a bíróság az ülés határnapját a (7) bekezdés alkalmazásával a kényszerintézkedés határidejének figyelembevételével állapítja meg.

462. §

(1) A 459. § (1) bekezdése esetén, ha az indítványt az ügyészség terjesztette elő, az ügyészség az indítvány megküldésével egyidejűleg a bíróságnak átadja a nyomozás ügyiratait. Ha az ügyiratok terjedelme ezt indokolttá teszi, a bíróságnak az ügyiratokat az indítvány előterjesztését megelőzően is át lehet adni.

(2) Az ügyészség az indítvány előterjesztésével egyidejűleg indítványát megküldi a gyanúsítottnak és a védőnek.

463. §

(1) Ha az indítvány tárgya letartóztatás vagy előzetes kényszergyógykezelés elrendelése, az indítvány megküldését követően a gyanúsított és a védő számára biztosítani kell azoknak az ügyiratoknak a megismerését, amelyekre az indítványban hivatkoznak.

(2) Ha az indítvány tárgya a letartóztatás meghosszabbítása, az indítvány megküldését követően a gyanúsított és a védő számára biztosítani kell azoknak az ügyiratoknak a megismerését is, amelyekre az indítványban hivatkoznak és amelyek a letartóztatás tárgyában hozott legutóbbi döntést követően keletkeztek.

(3) Az ügyészség az (1) és (2) bekezdésben meghatározott ügyiratok megismerését a védekezésre való felkészüléshez szükséges időben és módon – legkésőbb az ülés megkezdését megelőző egy órával – köteles a terhelt és a védő számára biztosítani. Az ügyészség az (1) és (2) bekezdésben foglaltak teljesítéséhez a nyomozó hatóságot is igénybe veheti.

464. §

(1) Ha az indítványt az ügyészség terjesztette elő, gondoskodik a gyanúsítottnak az ülésen történő megjelenéséről.

(2) Az ügyészség

a) a védőt az ülés időpontjáról és helyéről értesíti, vagy

b) a védőt idézi, ha az ülésen a jelenléte kötelező.

(3) Ha az ülésen tolmács vagy más személy jelenléte szükséges, a megjelenésről az ügyészség gondoskodik.

465. §

(1) Ha a távoltartás elrendelésére irányuló indítványt nem az ügyészség nyújtotta be, illetve az óvadék megállapítására irányuló indítvány esetén az előterjesztő az indítványhoz az azt alátámasztó iratokat csatolhat.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott indítványt és a csatolt iratokat a bíróság megküldi az ügyészségnek, egyúttal határidőt tűz az ügyészségi indítvány előterjesztésére, illetve a nyomozás ügyiratainak megküldésére.

(3) Ha az (1) bekezdésben meghatározott indítványt a nyomozó hatóságnál vagy az ügyészségnél terjesztik elő, az ügyészség az indítványt három napon belül továbbítja a bíróságnak. Ezzel egyidejűleg az ügyészség megküldi a nyomozás ügyiratait és tájékoztatja a bíróságot arról, ha a távoltartás vagy az óvadék megállapítása törvényi feltételei nem állnak fenn.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott esetben, ha ennek feltételei fennállnak, a nyomozó hatóság vagy az ügyészség tájékoztatja az indítványozót arról, hogy a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvény szerinti ideiglenes megelőző távoltartás elrendelését kezdeményezheti. Ha az indítványozó hozzájárul, az ügyészség a távoltartás elrendelésére vonatkozó indítványt az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésére irányuló indítványként a rendőrségnek megküldi.

(5) Ha a távoltartás elrendelésére vagy az óvadék megállapítására irányuló indítvány esetében az ülést a bíróság nem mellőzi, a bíróság meghatározza az ülés időpontját. A bíróság az ülés időpontjáról értesíti az ügyészséget és a védőt és az ügyészséget.

(6) Óvadék elrendelésére irányuló indítvány esetén a bíróság gondoskodik a terhelt ülésen történő megjelenéséről.

(7) Az (1) bekezdésben meghatározott, távoltartás elrendelésére irányuló indítvány esetén a bíróság az ülés időpontjáról értesíti a sértettet, egyúttal felhívja az ügyészséget, hogy a terhelt megjelenéséről gondoskodjon.

(8) Ha az ülésen tolmács vagy más személy jelenléte szükséges, a megjelenéséről a bíróság gondoskodik.

466. §

(1) Ha a bíróság a 460. § (1) bekezdése alapján tart ülést, akkor az ülés időpontjáról értesíti az ügyészséget, az indítványozót, illetve idézi azt, akinek a jelenlétét szükségesnek tartja.

(2) Ha a bíróság a 460. § (1) bekezdése alapján tart ülést, akkor az indítványt megküldi

a) az ügyészségnek, ha nem az ügyészség volt az indítványozó, illetve

b) annak a személynek, akinek a jelenlétét szükségesnek tartja.

(3) Az indítvány megküldésével egyidejűleg a bíróság határidőt tűz az indítványra vonatkozó észrevételek előterjesztésére, illetve a (2) bekezdés a) pontja esetén az ügyészség részére a nyomozás ügyiratainak megküldésére.

(4) Ha az ülésen tolmács vagy más személy jelenléte szükséges, a megjelenésről a bíróság gondoskodik.

Az ülés

467. §

(1) Az ülésen ügyész részvétele kötelező.

(2) Az ülésen a terhelt jelenléte kötelező, ha az ülést a bíróság a 459. § (1) bekezdése alapján tartja. A 459. § (1) bekezdés f) pontja esetén, ha a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik, az ülés a terhelt távollétében megtartható.

(3) A védő az ülésen jelen lehet, azonban a védő jelenléte az ülésen kötelező, ha

a) az indítvány tárgya elmeállapot megfigyelésének elrendelése,

b) az indítvány tárgya előzetes kényszergyógykezelés elrendelése vagy

c) a 459. § (1) bekezdés f) pontja esetén az ülést a terhelt távollétében tartják meg.

468. §

(1) Ha az ülésen az indítványozó nem jelenik meg, azt úgy kell tekinteni, hogy az indítványt visszavonta.

(2) Az ülésen az indítványozó az indítványt szóban ismerteti és megjelöli az azt megalapozó bizonyítékokat. A jelenlevőknek módot kell adni arra, hogy az indítványozó bizonyítékait – a XVI. Fejezetben meghatározott rendelkezések alapján − megismerjék. Ha az értesített nem jelent meg, de az észrevételét írásban benyújtotta, ezt a bíróság ismerteti.

(3) A bíróság megvizsgálja, hogy az indítvány és az ülés törvényi előfeltételei fennállnak-e, nincs-e akadálya a büntetőeljárásnak, és az indítvány megalapozottsága iránt nem támaszthatóak-e ésszerű kételyek. A 459. § (1) bekezdés a)-d) pontja esetén a vizsgálat kiterjed a gyanúsított személyi körülményeire is.

A bíróság eljárása az ügyiratok alapján

469. §

(1) Ha az indítványt az ügyészség terjesztette elő, az indítvány megküldésével egyidejűleg átadja a bíróságnak a nyomozás ügyiratait.

(2) Ha az indítványt nem az ügyészség terjesztette elő, az előterjesztő az indítványhoz az azt alátámasztó iratokat csatolhat. A bíróság az indítványt és a csatolt iratokat megküldi az ügyészségnek és az ügyészség részére indítványának vagy észrevételeinek az előterjesztésére, illetve a nyomozás ügyiratainak a megküldésére határidőt tűz.

(3) A bíróság megvizsgálja, hogy az indítvány törvényi előfeltételei fennállnak-e, nincs-e akadálya a büntetőeljárásnak és az indítvány megalapozottsága iránt nem támaszthatóak-e ésszerű kételyek.

(4) A bíróság az ügyiratok alapján – ha e törvény eltérően nem rendelkezik –az indítvány kézhezvételét követő nyolc napon belül dönt.

(5) Ha az indítvány tárgya zár alá vétel elrendelése vagy a zár alá vétel miatti felülbírálati indítvány elbírálása, és a csatolt ügyiratok mennyisége jelentős, a bíróság az indítványról soron kívül, de legkésőbb az indítvány kézhezvételét követő harminc napon belül dönt.

(6) Ha a bíróság a 459. § (2) bekezdése alapján az ülés tartását mellőzi és az ügyiratok alapján dönt, határozatát az ülés megtartására rendelkezésre álló határidő alatt hozza meg

A bíróság döntései

470. §

(1) Ha a 459. § (1) bekezdésében meghatározott indítványt az ügyészség nyújtotta be és a bíróság az ülés megkezdését megelőzően megállapítja, hogy az ülés megtartásának a feltételei hiányoznak, a bíróság az iratokat határozat hozatala nélkül visszaadja az indítványozónak.

(2) Ha az indítvány elbírálásának nincs akadálya, a bíróság nem ügydöntő végzéssel határoz, amelyben az indítványnak helyt ad, részben ad helyt vagy azt elutasítja.

(3) A határozat indokolása tartalmazza az indítvány lényegét, az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény rövid leírását és minősítését, az indítvány törvényi feltételeinek fennállását vagy azok hiányára való utalást. Ha az eljárás tárgyát képező bűncselekmény tényállása és minősítése nem változott, a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés meghosszabbítása vagy fenntartása estén a határozat indokolásában a bűncselekmény leírása és a minősítés feltüntetése mellőzhető.

(4) Ha a bíróság az indítványt végleges nem ügydöntő végzésével elutasította, változatlan alapon újabb indítvány előterjesztésének nincs helye. Az ilyen indítványról való döntést a bíróság mellőzheti, ez azonban nem akadálya annak, hogy a kérdésben újabb nem ügydöntő végzést hozzon.

(5) Ha a távoltartás elrendelésére vonatkozó indítványt nem az ügyészség nyújtotta be, és a távoltartás elrendelésének a feltételei nem állnak fenn, a bíróság tájékoztatja az indítványozót arról, hogy a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvény szerinti ideiglenes megelőző távoltartás elrendelését kezdeményezheti. Ha az indítványozó hozzájárul, a bíróság a távoltartás elrendelésére vonatkozó indítványt az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésére irányuló indítványként a rendőrségnek megküldi.

471. §

(1) A (2) bekezdésben meghatározott kivétellel a határozatot az ügyészséggel, az indítványozóval és azzal kell közölni, akire az rendelkezést tartalmaz. A gyanúsítottal közölt határozatot a védővel is közölni kell. A távoltartás elrendeléséről szóló határozatot akkor is közölni kell a sértettel, ha azt nem a sértett indítványozta.

(2) Kizárólag az indítványozóval, illetve az ügyészséggel kell közölni

a) a leplezett eszközök alkalmazása, illetve

b) a különösen védett tanú kihallgatása

tárgyában hozott határozatot.

(3) A határozatot az ülésen kihirdetés útján kell közölni. Ha a bíróság az ügyiratok alapján döntött, a határozatot az írásba foglalást követően nyomban kézbesíteni kell. A (2) bekezdésben meghatározott esetekben a határozatot a bíróság kézbesítője útján kell kézbesíteni.

(4) A letartóztatást elrendelő határozat közlésével egyidejűleg az 49. § (4) bekezdésben foglalt jogáról a sértettet tájékoztatni kell.

Jogorvoslat

472. §

(1) A bíróság határozata ellen fellebbezést nyújthat be
a) az ügyészség,
b) az indítványozó,
c) az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz, illetve
d) a gyanúsítottal közölt határozat ellen a védő is.

(2) A kihirdetés útján közölt határozat elleni fellebbezést a kihirdetés után nyomban be kell jelenteni, de az a jogosult, aki a határozat kihirdetésén nem vett részt, a fellebbezését az üléstől számított három napon belül bejelentheti. A kézbesítés útján közölt határozat ellen a fellebbezést a jogosult a kézbesítéstől számított három napon belül jelentheti be.

(3) A letartóztatás elrendelésére irányuló indítvány elutasítása esetén – ideértve azt is, ha a bíróság a letartóztatás helyett bűnügyi felügyeletet rendel el –, ha az ügyészség fellebbezést jelentett be, a terhelt a jogorvoslati nyilatkozatával egyidejűleg indítványozhatja, hogy a fellebbezést ülésen bírálják el.

473. §

(1) A bíróság a határozat elleni fellebbezést a nyilatkozatok beérkezését, illetve a fellebbezési határidő lejártát követően haladéktalanul, közvetlenül a fellebbezés elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező törvényszéknek, illetve ítélőtáblának küldi meg.

(2) A nyomozási bíró határozata elleni fellebbezést a törvényszék másodfokú tanácsa, a törvényszék egyesbírájának határozata elleni fellebbezést az ítélőtábla másodfokú tanácsa bírálja el.

(3) A fellebbezést a bíróság a (4) bekezdésben meghatározott kivétellel tanácsülésen bírálja el.

(4) Ha a terhelt indítványozta, hogy a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés elrendelésére irányuló indítvány elutasítása esetén a fellebbezést ülésen bírálják el, a törvényszék másodfokú tanácsa ülést tart. Az ülés tartására a 467. § és a 468. §-t kell alkalmazni. A fellebbezés elbírálásának nem akadálya, ha a terhelt az ülésen nem jelenik meg.

474. §

Nincs helye fellebbezésnek
a) a bíróság hatáskörébe tartozó kényszerintézkedések közül a 294. § (2) és (3) bekezdése, a 300. § (2) és (4) bekezdése és a 305. § (2) bekezdése szerinti határozat,
b) a leplezett eszközök alkalmazása tárgyában hozott határozat,
c) a rendbírság átváltoztatásáról rendelkező határozat, és
d) a tanú különösen védetté nyilvánításáról hozott határozat
ellen.

475. §

(1) Az e Rész alapján hozott határozatot a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel fellebbezésre tekintet nélkül teljesíteni kell, illetve végre kell hajtani.

(2) Halasztó hatályú
a) a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés megszüntetése miatt bejelentett ügyészi fellebbezés, ha a megszüntetést nem az ügyészség indítványozta, és

b) a tanúvallomást a 168. § alapján megtagadó személynek a számára információt átadó személy kilétének felfedésére történt kötelezése ellen bejelentett fellebbezés.

(2) A bíróság mellőzheti a végleges nem ügydöntő végzés elleni fellebbezés elbírálására vonatkozó határozat hozatalát, ez azonban nem akadálya annak, hogy a kérdésben újabb nem ügydöntő végzést hozzon.

(3) Ha a törvény a bíróság nem ügydöntő végzése ellen a fellebbezést lehetővé teszi, az elsőfokon döntést hozó bíróság a fellebbezés elbírálásáig kötve van a megtámadott nem ügydöntő végzéséhez.

A nyomozási bíró részvételével folytatott eljárási cselekmény

476. §

(1) A nyomozási bíró a vádemelést megelőzően az ügyészség megkeresése alapján részt vesz

a) a tizennegyedik életévét be nem töltött sértett, tanú vagy egyéb érdekelt, illetve

b) a különösen védett tanú

részvételét igénylő eljárási cselekményen.

(2) Az ügyészség megkeresésében tájékoztatja a nyomozási bírót az eljárási cselekmény helyéről és időpontjáról.

(3) Az eljárási cselekmény végrehajtása során a nyomozási bíró

a) ellenőrzi, hogy az eljárási cselekmény végrehajtására e törvény rendelkezéseinek maradéktalan betartásával kerül sor,

b) az eljárási cselekménnyel érintett személyhez kérdést intézhet.

TIZENHARMADIK RÉSZ
A TÁRGYALÁS ELŐKÉSZÍTÉSE

LXXIV. Fejezet
Intézkedések a vádirat alapján

Az ügy iratainak megvizsgálása

477. §

(1) A bíróság az ügy iratainak a bírósághoz érkezését követő egy hónapon belül megvizsgálja, hogy szükséges, illetve lehetséges-e

a) az ügy áttétele,

b) az ügyek egyesítése vagy elkülönítése,

c) az eljárás felfüggesztése,

d) az eljárás megszüntetése,

e) a vádirat hiányosságainak pótlása iránt az ügyészt megkeresni,

f) kényszerintézkedésről rendelkezni,

g) a vádtól eltérő minősítés megállapítása,

h) a bíróság tanácsa elé utalás, illetve

i) büntetővégzés meghozatalra irányuló eljárás lefolytatása.

(2) Ha az e Fejezetben vizsgált kérdésekben a határozat meghozatalához az ügyész, a vádlott, a védő, illetve a sértett meghallgatása látszik szükségesnek, a 488. §-ban meghatározott döntéseket kivéve a bíróság a határozatát az (1) bekezdésben meghatározott határidő letelte után is meghozhatja.

Áttétel

478. §

Ha a bíróságnak az ügy elbírálására nincs hatásköre vagy illetékessége, az ügyet átteszi a hatáskörrel, illetve illetékességgel rendelkező bírósághoz.

Egyesítés és elkülönítés

479. §

(1) A bíróság hivatalból vagy indítványra határoz az ügyek egyesítéséről vagy elkülönítéséről.

(2) A különböző bíróságok előtt folyamatban lévő ügyek egyesítése, vagy annak mellőzése kérdésében az együttes elbírálásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság végzéssel határoz, ha több ilyen bíróság van, a megelőzés az irányadó.

(3) Az ügyek egyesítése, vagy annak mellőzése kérdésében a (2) bekezdésben meghatározott bíróság az egyesítés megfontolása céljából megküldött ügy iratainak bírósághoz érkezését követő egy hónapon belül határoz.

480. §

(1) Ha a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt a próbára bocsátott ellen újabb eljárás indul, vagy ha a próbára bocsátott ellen a próbaidő előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő alatt indult eljárás, az ügyeket egyesíteni kell, és az újabb ügy elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság jár el.

(2) Ha az újabb eljárásban a vádlott bűnösségét a bíróság nem állapítja meg, illetve ha a próbára bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény esetén a próbaidő az ügyek együttes elbírálása előtt eltelt, a bíróság az egyesített ügyeket elkülöníti.

(3) A bíróság az (1)−(2) bekezdésnek megfelelően jár el, ha a vádlottal szemben korábban indult büntetőeljárást a 482. § (2) bekezdése alapján felfüggesztette, azonban az ügyész a vádlott ellen újabb vádiratot nyújtott be.

Az eljárás felfüggesztése

481. §

A bíróság felfüggeszti az eljárást, ha

a) a vádlott tartós, súlyos betegsége vagy a bűncselekmény elkövetése után bekövetkezett elmebetegsége miatt nem képes az e törvényben meghatározott jogait gyakorolni és kötelezettségeit teljesíteni,

b) nemzetközi büntetőbíróság a joghatósága alá tartozó ügyben a magyar hatóságot a büntetőeljárás átadása érdekében megkeresi,

c) az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvényben meghatározott konzultációs eljárás kezdődik, vagy

d) nemzetközi elfogatóparancs, illetve európai elfogatóparancs alapján más állam hatósága a vádlott átadását vagy kiadatását elhalasztotta.

482. §

(1) A bíróság felfüggesztheti az eljárást, ha

a) a vádlott ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik,

b) a vádirat hiányosságainak pótlása, vagy eljárási cselekmény elvégzése iránt intézkedett,

c) jogsegély iránti megkeresés más állam hatósága általi teljesítése szükséges, vagy

d) az eljárás lefolytatásához előzetes kérdésben hozott döntést kell beszerezni.

(2) A bíróság egy évre felfüggesztheti az eljárást, ha

a) a Btk. Különös Része a terheltnek az eljárás megindulását követő magatartását büntethetőséget megszüntető okként szabályozza, és

b) a büntethetőség megszűnését eredményező magatartás várható.

(3) Az eljárás a (2) bekezdés alapján nem függeszthető fel, ha

a) korábban feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazására került sor, vagy

b) a feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazása a 409. § (3) bekezdése alapján kizárt.

483. §

(1) A bíróság az Alkotmánybíróságnak a jogszabály, jogszabályi rendelkezés, közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására, továbbá nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló eljárását az Alkotmánybíróságról szóló törvényben foglalt szabályok szerint hivatalból vagy indítványra kezdeményezheti.

(2) A bíróság a Kúriának az önkormányzati rendelet felülvizsgálatára vonatkozó eljárását a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvényben foglalt szabályok szerint hivatalból vagy indítványra kezdeményezheti.

(3) Az Alkotmánybíróság és a Kúria eljárásának kezdeményezéséről a bíróság végzéssel határoz, egyidejűleg az eljárást felfüggeszti.

484. §

(1) A bíróság az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását az Európai Unió alapját képező szerződésekbe foglalt szabályok szerint hivatalból vagy indítványra kezdeményezheti.

(2) Az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezéséről a bíróság végzéssel határoz, egyidejűleg az eljárást felfüggeszti. A bíróság a végzésben meghatározza azt a kérdést, amely az Európai Bíróság előzetes döntését igényli, valamint – a feltett kérdés megválaszolásához szükséges mértékben – ismerteti a tényállás és az érintett magyar jogszabályok lényegét. A bíróság a végzését az Európai Bíróság számára való kézbesítéssel egyidejűleg tájékoztatásul kézbesíti az igazságügyért felelős miniszter részére is.

(3) A bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítvány elutasításáról végzéssel határoz.

485. §

(1) A bíróság az eljárást folytatja, ha

a) az eljárás felfüggesztésének oka megszűnt,

b) a 481. § b) pontja alapján történt felfüggesztés esetén azt a nemzetközi büntető bíróság alapokmányát kihirdető, illetve alapokmányából fakadó kötelezettségek végrehajtásáról szóló törvény előírja,

c) a 482. § (2) bekezdése alapján történt felfüggesztés esetén

ca) egy év eltelt,

cb) a vádlott a büntethetőség megszűnését eredményező magatartást nem tanúsítja, és az nem is várható, vagy

cc) a vádlottal szemben az eljárás felfüggesztésének tartama alatt elkövetett ugyanolyan bűncselekmény miatt vádemelésre kerül sor.

(2) Ha az eljárás felfüggesztésének tartama alatt a felfüggesztés oka megváltozott, a bíróság – az eljárás folytatásának elrendelése nélkül – új határozatot hoz az eljárás felfüggesztéséről.

(3) A felfüggesztés tartamára és a felfüggesztett eljárás folytatására egyebekben az LXI. Fejezet rendelkezéseit kell értelemszerűen alkalmazni.

Az eljárás megszüntetése

486. §

(1) A bíróság az eljárást ügydöntő végzéssel megszünteti, ha

a) a Btk. Különös Részében meghatározott törvényi tényállás nem valósult meg,

b) a vádlott gyermekkorú,

c) halál, elévülés, kegyelem vagy törvényben meghatározott egyéb okból a vádlott büntethetősége megszűnt,

d) a vád tárgyává tett cselekményt már jogerősen elbírálták,

e) az ügyész a vádat ejtette és magánvádnak, vagy pótmagánvádnak nincs helye, illetve a sértett magánvádlóként, vagy pótmagánvádlóként nem lépett fel,

f) a büntetőeljárás átadása, vagy az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvényben meghatározott konzultációs eljárás eredménye alapján a büntetőeljárást más állam hatósága folytatja le,

g) az ügy nem tartozik magyar büntető joghatóság alá,

h) olyan bűncselekmény miatt van folyamatban, amelynek a vád tárgyává tett jelentősebb súlyú bűncselekmény mellett a felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége.

(2) A bíróság nem ügydöntő végzésével az eljárást megszünteti, ha

a) a magánindítvány, a feljelentés, vagy a legfőbb ügyésznek a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezése hiányzik,

b) a vádat nem az arra jogosult emelte.

(3) Az eljárás megszüntetéséről a bíróság azzal a figyelmeztetéssel értesíti a magánfelet, hogy a polgári jogi igényét egyéb törvényes úton érvényesítheti.

A vádirat hiányosságainak pótlása

487. §

(1) Ha a vádirat nem felel meg a 415. § (1) bekezdésében foglaltaknak, a bíróság hivatalból vagy indítványra, a hiányok megjelölése mellett végzésben felhívja az ügyészséget a vádirat hiányosságainak pótlására.

(2) Az ügyészség a vádirat hiányosságait az (1) bekezdésben meghatározott végzés kézhezvételétől számított egy hónapon belül pótolhatja.

(3) Ha az ügyészség a vádirat hiányosságait a (2) bekezdésében meghatározott határidőn belül nem pótolja, a bíróság a vádról a vádirat hiányos tartalma szerint dönt.

Határozat a kényszerintézkedésekről

488. §

(1) A bíróság hivatalból vagy indítványra határoz a személyi szabadság elvonásával vagy korlátozásával járó kényszerintézkedés fenntartásáról, elrendeléséről vagy megszüntetéséről.

(2) A bíróság a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés elrendeléséről, illetve ha az indítványban a korábbi határozathoz képest a fenntartás okaként új körülményre hivatkoztak, a letartóztatás vagy a házi őrizet fenntartásáról ülésen határoz.

(3) A (2) szerinti ülésre a 461. §, a 463. § (1) és (2) bekezdését, valamint a 465-468. § rendelkezéseit kell értelemszerűen alkalmazni azzal, hogy az ülés megtartható az ügyész és a védő

távollétében, ha annak tárgya az elfogatóparancs eredményeként a bíróság elé állított vádlottal szembeni, személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés elrendelése.

(4) A (2)−(3) bekezdés alkalmazásának nincs helye, ha a határozat előkészítő ülésen is meghozható.

(5) Az ügy áttételét elrendelő bíróság által fenntartott vagy elrendelt kényszerintézkedés annak a bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig tart, amelyhez az ügyet áttették.

A vádtól eltérő minősítés lehetősége

489. §

(1) Ha megalapozottan feltehető, hogy

a) a vád tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéshez képest más bűncselekmény, vagy további bűncselekmény megállapítására lehet alkalmas, illetve

b) a vádirati minősítés szerinti bűncselekmény súlyosabban vagy enyhébben minősülhet,

a bíróság végzésével megállapítja, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádtól eltérően hogyan minősülhet.

(2) Ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a vád tárgyává tett cselekmény magánvádra üldözendő bűncselekmény, az ügyésznek a vád átvételére vonatkozó nyilatkozatát nem kell beszerezni.

A bíróság tanácsa elé utalás

490. §

A bíróság az ügyet az előkészítő ülés befejezéséig a bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsa elé utalja, ha ezt az ügy bonyolultságára, az eljárás ügyiratainak terjedelmére, az eljárásban részt vevő személyek számára tekintettel, vagy egyéb okból szükségesnek tartja.

A vádirat közlése

491. §

A bíróság legkésőbb az ügy iratainak a bírósághoz érkezésétől számított egy hónap leteltekor kézbesíti a vádiratot a vádlottnak és a védőnek. A bíróság felhívja a vádlottat és a védőt arra, hogy bizonyítás lefolytatására vagy a bizonyíték kirekesztésére irányuló indítványát legkésőbb az előkészítő ülésen tegye meg.

Intézkedés eljárási cselekmény elvégzése iránt

492. §

(1) A bíróság hivatalból vagy az erre jogosultak indítványára intézkedik aziránt, hogy a bizonyítási indítványban megjelölt bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak.

(2) A bíróság az (1) bekezdésben foglaltak teljesítése érdekében legfeljebb két hónapos határidő megállapításával megkeresheti az ügyészséget. Az ügyészség megkeresése az erre jogosult más személy bizonyítási indítványában megjelölt bizonyítási eszköz felkutatására és biztosítására is irányulhat.

(3) A bíróság beszerzi a vádlottra vonatkozó bűnügyi nyilvántartás és a központi szabálysértési nyilvántartás adatait és hivatalból beszerezheti a jogszabállyal rendszeresített egyéb közhiteles nyilvántartásnak a vádlottra, illetve a vád tárgyára vonatkozó adatait.

LXXV. Fejezet
Előkészítő ülés

Az előkészítő ülés fogalma, időpontja és az azon jelen lévő személyek

493. §

(1) Az előkészítő ülés a vádemelés után a tárgyalás előkészítése érdekében tartott nyilvános ülés, amelyen a vádlott és a védő a tárgyalást megelőzően kifejtheti a váddal kapcsolatos álláspontját és közreműködhet a büntetőeljárás további menetének alakításában.

(2) A bíróság a vádirat kézbesítésétől számított három hónapon belül előkészítő ülést tart.

(3) Az előkészítő ülés időpontjára vonatkozó rendelkezéseket nem kell alkalmazni, ha a vádlott részére az előkészítő ülésre szóló idézést külföldre kell kézbesíteni és a kézbesítéshez szükséges idő az előkészítő ülés határidőn belül való megtartását nem teszi lehetővé.

(4) Az előkészítő ülésen az ügyész és a vádlott jelenléte kötelező. Ha az eljárásban védő vesz részt, az előkészítő ülés a védő távollétében nem tartható meg.

(5) Ha az ügyben több vádlott van, az előkészítő ülés vádlottanként külön-külön is megtartható.

494. §

(1) A bíróság az előkészítő ülésre a vádlottat és a védőt idézi és az előkészítő ülés határnapjáról az ügyészséget értesíti.

(2) Az idézésben a bíróság figyelmezteti a vádlottat arra, hogy

a) az előkészítő ülésen beismerheti a bűnösségét abban a bűncselekményben, amely miatt ellene vádat emeltek, és a beismeréssel érintett körben lemondhat a tárgyaláshoz való jogáról,

b) ha a bíróság a bűnösség beismerésére vonatkozó nyilatkozatot elfogadja, akkor a vádirati tényállás megalapozottságát és a bűnösség kérdését nem vizsgálja,

c) ha nem ismeri be a bűnösségét a váddal egyezően, akkor az előkészítő ülésen előadhatja a védekezése alapjául szolgáló tényeket és ezek bizonyítékait, valamint bizonyítás lefolytatását, illetve bizonyíték kirekesztését indítványozhatja,

d) az előkészítő ülést követően a bizonyítás lefolytatására, illetve bizonyíték kirekesztésére az 513. § (2)−(4) bekezdéssel ellentétesen előterjesztett indítvány esetén a bíróság az indítványt érdemi indokolás nélkül elutasíthatja, illetve rendbírságot szabhat ki.

(3) A bíróság értesíti a sértettet az előkészítő ülés határnapjáról és figyelmezteti arra, hogy polgári jogi igényét előterjesztheti.

(4) Az idézést és az értesítést olyan időben kell kiadni, hogy a kézbesítésük legalább tizenöt nappal az előkészítő ülés előtt megtörténjen.

495. §

(1) Ha a vádlott az előkészítő ülésen nem jelenik meg, a bíróság az e törvényben meghatározottak szerint intézkedik a vádlott megjelenésének biztosítása iránt.

(2) Ha a meg nem jelent vádlott, védő, illetve ügyész megjelenése az előkészítő ülés határnapján ésszerű időn belül nem biztosítható, a bíróság az előkészítő ülést elhalasztja és az előkészítő ülés új határnapját két hónapon belülre kitűzi.

Az előkészítő ülés menete

496. §

(1) Ha az előkészítő ülés megtartásának nincs akadálya, az előkészítő ülés megkezdése után a bíróság felhívására az ügyész ismerteti a vád lényegét, megjelöli a vádat alátámasztó bizonyítási eszközeit és előterjesztheti a 415. § (4) bekezdésében meghatározott indítványát.

(2) A vádlott vagy a védő indítványára a vád lényegének ismertetése mellőzhető.

(3) A bíróság ezután a vádlottat a XXIX. Fejezet szerint kihallgatja. A bíróság a kihallgatás megkezdésekor a terhelti figyelmeztetésen kívül figyelmezteti a vádlottat a 494. § (2) bekezdésében foglaltakra.

(4) A bíróság védőt rendel ki és az előkészítő ülést elnapolja, ha a vádlottnak nincs meghatalmazott védője és

a) a bíróságnak kétsége merül fel azzal kapcsolatban, hogy a vádlott a vádat, illetve a 494. § (2) bekezdésben foglaltakat és azok következményeit megértette, vagy

b) a vádlott védő kirendelését kéri.

(5) A (3) bekezdésben meghatározott figyelmeztetéseket követően a bíróság kérdést intéz a vádlotthoz, hogy beismeri-e a bűnösségét a vád tárgyává tett bűncselekményben.

(6) A bíróság tagjai az ügyészhez, a vádlotthoz, és a polgári jogi igény tekintetében a sértetthez kérdést intézhetnek. A vádlotthoz az ügyész, a védő, és a polgári jogi igény tekintetében a sértett is intézhet kérdést, az ügyészhez intézendő kérdésre a vádlott és a védő indítványt tehet.

497. §

(1) Ha a vádlott a bűnösségét nem ismerte be valamennyi olyan bűncselekményben, amelyet a vád tartalmaz, akkor a bíróság – az elfogadott bűnösséget beismerő nyilatkozat vonatkozásában az 515. § korlátai között – a vádról egységesen, tárgyalás alapján határoz.

(2) Ha az elkülönítés egyéb feltételei fennállnak, a bíróság az ítélet kihirdetése érdekében azon ügyet elkülönítheti, amelyben a vádlott a bűnösségét beismerte.

Eljárás a bűnösség beismerése esetén

498. §

(1) Ha a vádlott a bűnösségét beismeri, és a beismeréssel érintett körben a tárgyaláshoz való jogáról lemond, a bíróság e tény, az eljárás ügyiratai, valamint a vádlott kihallgatása alapján vizsgálja meg, hogy a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatát elfogadja-e.

(2) A bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásának a feltételei a következők:

a) a vádlott e nyilatkozatának természetét és jóváhagyásának következményeit megértette,

b) a vádlott beszámítási képessége és beismerésének önkéntessége iránt ésszerű kétely nem mutatkozik,

c) a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozata egyértelmű és azt az eljárás ügyiratai alátámasztják.

(3) Ha a (2) bekezdésben meghatározott feltételek fennállnak, a bíróság a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatát végzésével elfogadja. E végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

(4) Ha a bíróság nem látja akadályát az ügy előkészítő ülésen való elintézésének, a vádlottat a büntetéskiszabási körülményekre is kihallgatja.

(5) A vádlott kihallgatását követően az ügyész, ezután a védő felszólalhat.

(6) A bíróság az ítéletét az előkészítő ülésen is meghozhatja.

499. §

(1) Ha az ügy az előkészítő ülésen nem intézhető el,
a vádlott és a védő a vádirati tényállás megalapozottságát és a bűnösség kérdését nem érintő
a) bizonyítás lefolytatására és egyéb eljárási cselekményekre vonatkozó indítványt,
b) bizonyíték kirekesztésére vonatkozó indítványt
terjeszthet elő.

(2) A vádlott és a védő az (1) bekezdésben meghatározott indítványában köteles egyedileg megjelölni az indítvány előterjesztésének okát és célját. Ennek megfelelően a bizonyíték kirekesztésére vonatkozó indítványnak tartalmaznia kell, hogy a más által előterjesztett bizonyíték milyen okból nem fogadható el, míg a bizonyítás felvételére vonatkozó indítványban meg kell jelölni, hogy az indítványozott bizonyítás mely tény igazolására irányul.

(3) A vádlott, illetve a védő indítványára az ügyész észrevételt tehet és a (3) bekezdésben meghatározottak szerint indítványt terjeszthet elő.

(4) Ha a tárgyalás megtartásának nincs akadálya, a bíróság a tárgyalást nyomban megtarthatja.

Eljárás a bűnösség be nem ismerése esetén

500. §

(1) Ha a vádlott a bűnösségét az előkészítő ülésen nem ismerte be, az eljárás folyamán a későbbiekben a bűnösségét bármikor beismerheti.

(2) Ha a bíróság a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatának elfogadását megtagadja , vagy a vádlott megtagadja a válaszadást a bűnösség beismerésének kérdésében, azt úgy kell tekinteni, hogy a vádlott a bűnösségét nem ismerte be. Ugyanígy kell eljárni, ha a vádlott a bűnösségét beismerte, de a beismeréssel érintett körben a tárgyaláshoz való jogáról nem mondott le.

(3) Ha a vádlott a bűnösségét nem ismerte be, megjelölheti a vádiratban szereplő azon tényeket, amelyek valóságát elfogadja.

(4) A vádlott és a védő előadhatja a védekezés alapjául szolgáló tényeket és ezek bizonyítékait, valamint bizonyítás lefolytatására és egyéb eljárási cselekményekre vonatkozó indítványt, továbbá a bizonyíték kirekesztésére vonatkozó indítványt terjeszthet elő.

(5) A vádlott és a védő a (4) bekezdésben meghatározott indítványában egyedileg meg kell megjelölni az indítvány előterjesztésének okát és célját. Ennek megfelelően a bizonyíték kirekesztésére vonatkozó indítványnak tartalmaznia kell, hogy a más által előterjesztett bizonyíték milyen okból nem fogadható el, míg a bizonyítás felvételére vonatkozó indítványban meg kell jelölni, hogy az indítványozott bizonyítás mely tény igazolására irányul.

(6) A vádlott, illetve a védő indítványára az ügyész észrevételt tehet és az (5) bekezdésben meghatározottak szerint indítványt terjeszthet elő, valamint megjelöli a vádlott és a védő által előadott azon tényeket, amelyek valódiságát elfogadja.

501. §

(1) A bíróság a bizonyítékot hivatalból vagy indítványra kirekeszti, ha az ügyiratokból egyértelműen megállapítható, hogy a bizonyíték felhasználása e törvénybe ütközik.

(2) Ha a bizonyíték kirekesztésének kérdésében az ügy bonyolultsága miatt vagy az ügyiratok tartalma alapján nem lehetséges határozni, a bíróság a határozathozatal előtt a kirekeszteni indítványozott bizonyítékot megvizsgálhatja.

(3) A kirekesztett bizonyítékot, illetve az azt tartalmazó iratot az ügyiratok közt zártan kell kezelni.

502. §

A bíróság a vádlott nyilatkozata alapján és az ügyész észrevételének meghallgatása után

a) az 504. § (5) bekezdésének figyelmen kívül hagyásával a tárgyalást nyomban kitűzheti, és ha megtartásának nincs akadálya, azt nyomban megtarthatja,

b) megállapíthatja a bizonyítás keretét és terjedelmét, valamint a bizonyítás felvételének sorrendjét,

c) megállapíthatja, hogy az ügyész, a vádlott és a védő által valósnak elfogadott tények tekintetében a tárgyaláson a bizonyítás felvétele mellőzhető,

d) a tanú kihallgatása vagy a szakértő meghallgatása helyett elrendelheti a tanúvallomásról készült jegyzőkönyv vagy a szakvélemény felolvasását.

LXXVI. Fejezet
A tárgyalás előkészítésének egyéb szabályai

A tárgyalás kitűzése

503. §

(1) A bíróság legkésőbb az előkészítő ülés berekesztésétől számított egy hónapon belül megvizsgálja a bizonyítási indítványokat, kitűzi a tárgyalás határnapját, és gondoskodik a tárgyalás megtartásának feltételeiről, az idézésekről és értesítésekről.

(2) A tárgyalást rendszerint a bíróság hivatalos helyiségében kell tartani. Ha a bíróság indokoltnak tartja, ettől eltérően rendelkezhet és a tárgyalást az illetékességi területén kívüli helyre is kitűzheti.

(3) Ha a lefolytatandó bizonyítási eljárás nagy terjedelme miatt nyilvánvaló, hogy az ügyet egy tárgyalási napon nem lehet befejezni, a bíróság több vagy folytatólagos tárgyalási határnapot tűzhet ki.

Idézés és értesítés a tárgyalásra

504. §

(1) A bíróság a kitűzött határnapra idézi azt, akinek a jelenléte a tárgyaláson kötelező.

(2) A bíróság értesíti az ügyészt, továbbá – ha e törvény kivételt nem tesz – a szakértőt, valamint azokat, akiknek a jelenlétét a tárgyaláson e törvény lehetővé teszi. Ha az ügyész a vádlott szülői felügyeleti jogának megszüntetését indítványozza, a bíróság értesíti a másik szülőt és a gyámhatóságot.

(3) A bíróság az idézésben vagy az értesítésben a sértettet, illetve az egyéb érdekeltet felhívja arra, hogy bizonyítási indítványaikat késedelem nélkül, a tárgyalás előtt tegyék meg.

(4) A bíróság az értesítéssel, illetve az idézéssel egyidejűleg tájékoztatja az ügyészséget, a vádlottat és a védőt arról, hogy a bíróság a kitűzött határnapon milyen bizonyítás felvételét tervezi.

(5) A vádlottnak és a védőnek az idézést legalább nyolc nappal a tárgyalás előtt kell kézbesíteni (a továbbiakban: tárgyalási időköz).

(6) Az értesítést olyan időben kell kiadni, hogy a kézbesítése legalább nyolc nappal a tárgyalás előtt megtörténjen.

Határozat a tárgyalás kitűzése után

505. §

(1) A bíróság – ha szükséges – a LXXIV. Fejezetben szabályozott kérdésekben a tárgyalás kitűzése után is határoz.

(2) A bíróság a kitűzött tárgyalást fontos okból elhalaszthatja.

(3) Ha a tárgyaláson védő jelenléte kötelező, és a meghatalmazott védő a helyettesítéséről nem gondoskodik, illetve a vádlott más védőt nem hatalmaz meg, a bíróság helyettes védőt jelöl ki, illetve új védőt rendel ki.

A bíróság jogköre

506. §

(1) Ha a bíróság tanácsban jár el, a tárgyalás előkészítése során az eljárás megszüntetéséről, és a személyi szabadság elvonásával vagy korlátozásával járó kényszerintézkedésekről a bíróság tanácsa határoz. A bíróság tanácsa minden olyan kérdésben határozhat, amely egyébként a tanács elnökének jogkörébe tartozik.

(2) A tárgyalás megkezdése előtt a tanács elnöke határoz azokban a kérdésekben, amelyek az (1) bekezdés alapján nem tartoznak a bíróság tanácsának jogkörébe.

(3) A tárgyalás előkészítése során bírósági titkár a következő esetekben járhat el:

a) áttétel,

b) egyesítés és elkülönítés,

c) a vádirat hiányosságainak pótlása,

d) a 481. §, valamint a 482. § (1) bekezdés a)−b) pontja és (2) bekezdése alapján az eljárás felfüggesztése,

e) a vádirat közlése,

f) intézkedés eljárási cselekmény elvégzése iránt,

g) az előkészítő ülés, valamint a tárgyalás kitűzése és elhalasztása,

h) idézés és értesítés.

A jogorvoslat kizárása

507. §

(1) A bíróság e Fejezet és a LXXIV. Fejezet szerinti eljárásában nincs helye fellebbezésnek

a) az eljárásnak a 482. § (1) bekezdés a)−b) pontja és a 483−484. § alapján történt felfüggesztése, valamint a 483−484. §-ban meghatározott eljárás kezdeményezésére irányuló indítvány elutasítása,

b) a felfüggesztett eljárás folytatásának elrendelése,

c) az eljárásnak a 486. § (1) bekezdés e) pontja alapján történt megszüntetése,

d) a vádtól eltérő minősítés lehetőségének megállapítása,

e) a bíróság tanácsa elé utalás vagy ennek megtagadása,

f) a vádirat hiányosságainak pótlása iránt tett intézkedés vagy ennek megtagadása,

g) az eljárási cselekmény elvégzése iránt tett intézkedés,

h) az előkészítő ülés, valamint a tárgyalás kitűzése és elhalasztása,

i) az előkészítő ülésre, valamint a tárgyalásra történő idézés és értesítés,

j) az ügy tárgyalásra utalása, valamint

k) a határozat tudomásul vételét követően tett jogorvoslati nyilatkozat elutasítása

ellen.

(2) A bíróság mellőzheti a végleges nem ügydöntő végzés elleni fellebbezés elbírálására vonatkozó határozat hozatalát, ez azonban nem akadálya annak, hogy a kérdésben újabb nem ügydöntő végzést hozzon.

TIZENNEGYEDIK RÉSZ
AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGI TÁRGYALÁS

LXXVII. Fejezet
A tárgyalás menete

A tárgyalás megnyitása

508. §

(1) A tárgyalást a vád tárgyának megjelölésével az egyesbíró vagy a tanács elnöke nyitja meg, ezután a hallgatóságot a rend megtartására és a rendzavarás következményeire figyelmezteti. Közli a bíróság tagjai, a jegyzőkönyvvezető, az ügyész és a védő nevét.

(2) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke számba veszi a megjelenteket és megállapítja, hogy az idézettek és értesítettek jelen vannak-e, ettől függően megvizsgálja, hogy a tárgyalást meg lehet-e tartani.

(3) Ha a vádlott jelenléte a tárgyaláson kötelező, és szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg, a bíróság intézkedik a vádlott jelenlétének biztosítása iránt.

(4) Ha feltételezhető, hogy az elővezetés a kitűzött tárgyalási határnapon ésszerű időn belül eredményre vezet, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a lehetőséghez képest intézkedik, hogy a szabályszerű idézés ellenére meg nem jelent tanút azonnal vezessék elő.

(5) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke a távol maradt ügyészt vagy szakértőt a tárgyaláson való megjelenésre hívja fel. Az ügyész felhívása az ügyészség vezetője útján történik.

(6) Ha az idézett védő nem jelent meg, helyette a vádlott más védőt hatalmazhat meg. Ha a védő tárgyaláson való jelenléte kötelező, és a védő a tárgyaláson nem jelenik meg, és a helyettesítéséről sem gondoskodik, a bíróság meghatalmazott védő esetén helyettes védőt jelöl ki, a kirendelt védő helyett más védőt rendel ki. A tárgyalás megtartható, de a vádlott vagy a tárgyaláson jelen lévő védő kérelmére a bizonyítási eljárást nem lehet befejezni, a tárgyalást a meg nem jelent védő költségére el kell napolni.

(7) A (2)−(6) bekezdés rendelkezéseit a folytatólagos tárgyalásra is alkalmazni kell.

509. §

(1) A bíróság az ügyész, a vádlott, illetve a védő meghallgatása után dönt a tárgyalás megkezdéséről, ha olyan személy maradt távol a tárgyalásról, akinek a távolléte a tárgyalás megtartását nem akadályozza.

(2) Ha a tárgyalás megtartásának nincs akadálya, az egyesbíró vagy a tanács elnöke felhívja a tanúkat − a sértett kivételével − a tárgyalóterem elhagyására, és figyelmezteti őket az igazolatlan eltávozás következményeire.

(3) A szakértőt csak akkor kell távozásra felhívni, ha ezt a bíróság szükségesnek tartja, egyébként a szakértő a tárgyaláson annak kezdetétől fogva jelen lehet.

(4) A tárgyalási időköz be nem tartása miatt a tárgyalást nem kell elhalasztani, ha a vádlott és a védő egybehangzóan kéri a tárgyalás megtartását.

(5) Ha a védő jelenléte nem kötelező, és a meghatalmazott védő a tárgyaláson nem jelent meg, a tárgyalást akkor lehet elhalasztani, ha

a) a vádlott ezt indítványozza és

b) a meghatalmazott védő értesítése nem volt szabályszerű, illetve nem állapítható meg, hogy az szabályszerű volt-e.

(6) Ha a tárgyalás megtartásának akadálya van, a bíróság a tárgyalást elhalasztja.

510. §

(1) Az ügyész, a vádlott, a védő és a sértett a tárgyalás megkezdése előtt

a) indítványozhatja az ügy áttételét, egyesítését vagy elkülönítését,

b) indítványozhatja az egyesbíró vagy a tanács elnöke, tagja, illetve a jegyzőkönyvvezető kizárását, illetve

c) más olyan körülményt jelölhet meg, amely a tárgyalás megtartását akadályozhatja, illetve, amelyet a tárgyalás megkezdése előtt figyelembe kell venni.

(2) A vádlott, a védő és a sértett a tárgyalás megkezdése előtt az ügyész kizárását indítványozhatja.

A tárgyalás megkezdése

511. §

(1) Ha az egyesbíró vagy a tanács elnöke megállapítja, hogy a tárgyalás megtartásának nincs akadálya, és a tanú, illetve a szakértő elhagyta a tárgyalótermet, a bíróság a tárgyalást megkezdi.

(2) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke felhívására

a) az ügyész ismerteti a vád lényegét, ha az az előkészítő ülés során nem történt meg,

b) a jelen lévő sértett, illetve képviselője nyilatkozik arról, hogy érvényesít-e polgári jogi igényt; ha a sértett polgári jogi igényt kíván érvényesíteni, az egyesbíró vagy a tanács elnöke felhívja őt igényének ismertetésére, ezután a tanúként kihallgatandó sértett a tárgyalótermet elhagyja.

(3) A vádlott indítványára a vád lényegének ismertetése mellőzhető.

(4) Ha a bíróság az előkészítő ülésen a bűnösséget beismerő nyilatkozatot elfogadta, a vád ismertetése helyett a bíróság az erről hozott végzés lényegét ismerteti.

(5) Ha a polgári jogi igény érvényesítése a 72. §-ban foglalt feltételeknek megfelel, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a polgári jogi igényt és az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak küldi meg.

A tárgyalás folytonossága

512. §

(1) A bíróság a megkezdett tárgyalást az ügy befejezéséig lehetőleg nem szakítja meg. Ha az ügy terjedelme miatt vagy egyéb okból szükséges, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a megkezdett tárgyalást legfeljebb nyolc napra félbeszakíthatja, a bíróság pedig − bizonyítás céljából, vagy más fontos okból − a tárgyalást elnapolhatja.

(2) Az (1) bekezdés esetén a tárgyalás folytatásának napját ki kell tűzni, kivéve, ha − az elnapolás okára tekintettel − kétséges, hogy a tárgyalást hat hónapon belül folytatni lehet.

(3) A tárgyalást hat hónapon belül ismétlés nélkül lehet folytatni, ha a tanács összetételében nem történt változás; egyébként a tárgyalást meg kell ismételni.

(4) Miután a bíróság a tárgyalás korábbi anyagának lényegét ismerte, figyelmezteti az ügyészt, a vádlottat és a védőt arra, hogy az ismertetésre észrevételt tehet, illetve az ismertetés kiegészítését vagy eljárási cselekmény ismételt lefolytatását indítványozhatja.

A bizonyítási indítványok

513. §

(1) A bizonyítási eljárás során az ügyészség, a vádlott, a védő, a sértett, illetve az őt érintő körben az egyéb érdekelt indítványokat és észrevételeket tehet.

(2) Az ügyészség, a vádlott, illetve a védő a tárgyalás előkészítése után – az (5)−(6) bekezdésben meghatározott jogkövetkezmények nélkül – akkor terjeszthet elő bizonyítási indítványt, ha

a) az indítvány alapjául szolgáló tény, vagy bizonyítási eszköz az előkészítő ülést követően keletkezett vagy arról az indítványozó önhibáján kívül az előkészítő ülést követően szerzett tudomást, vagy

b) az indítvány valamely bizonyítási eszköz bizonyító erejének, bizonyítás eredményének cáfolatára szolgál, feltéve hogy ennek módja, eszköze csak a lefolytatott bizonyításból vált számára felismerhetővé.

(3) A (2) bekezdés a) pontja esetén az indítvány az annak alapjául szolgáló tényről, vagy bizonyítási eszközről való tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül terjeszthető elő, egyidejűleg az indítványozó köteles a tudomásszerzés időpontját és az önhiba hiányát valószínűsíteni.

(4) A (2) bekezdés b) pontja esetén az indítvány a lefolytatott bizonyítástól számított tizenöt napon belül terjeszthető elő, egyidejűleg az indítványozó köteles az indítványozott bizonyítás utólagos felismerhetőségét, és a lefolytatott bizonyítás cáfolatára való alkalmasságát valószínűsíteni.

(5) Ha az indítványozott bizonyítás nem szükséges a tényállás tisztázásához, a bíróság érdemi indokolás nélkül elutasíthatja a (2)−(4) bekezdés rendelkezéseivel ellentétesen előterjesztett indítványt.

(6) Ha az indítványozott bizonyítás lefolytatása nélkül a tényállás nem tisztázható és ezért a bíróság a (2)−(4) bekezdés rendelkezéseivel ellentétesen előterjesztett indítványnak helyt ad, az eljárás elhúzására alkalmas magatartás miatt a bíróság az ügyészség indítványa esetén az ügyészség vezetőjét tájékoztathatja, egyebekben az indítványozót rendbírsággal sújthatja.

(7) A (2)−(6) bekezdés rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni a bizonyíték kirekesztésre irányuló indítvány előterjesztése esetén is.

(8) A (2)−(7) bekezdés rendelkezéseit a sértett és az egyéb érdekelt indítványára is megfelelően alkalmazni kell az első olyan tárgyalási határnapot követően, amelyen a sértett, illetve az egyéb érdekelt jelen volt, vagy e törvény rendelkezései szerint jelen lehetett.

514. §

(1) Az ügyészség, illetve a vádlott és a védő által indítványozott bizonyításról és annak sorrendjéről az egyesbíró vagy a tanács elnöke az ügyészség, illetve a vádlott és a védő indítványainak a figyelembevételével határoz.

(2) Az ügyészség által indítványozott bizonyítás rendszerint megelőzi a vádlott és a védő által indítványozott bizonyítás lefolytatást.

(3) A bizonyítási indítvány elutasítása ellen külön fellebbezésnek nincs helye, azt az ügydöntő határozattal szemben bejelentett fellebbezésben lehet sérelmezni.

515. §

(1) Ha a bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot elfogadta, a vádirati tényállás megalapozottságára és a bűnösség kérdésére nem folytatható le további bizonyítás.

(2) Az ügyészség, a vádlott és a védő az (1) bekezdés korlátai között indítványozhat bizonyítást.

(3) Ha a bíróság a bizonyítás eredményéhez képest úgy látja, hogy a tényállás, illetve a jogi minősítés változása folytán a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásának nem lett volna helye, az erről hozott végzést az ügyészség és a vádlott nyilatkozatának beszerzése után hatályon kívül helyezheti. Ebben az esetben a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásáról hozott végzéshez fűződő, e törvényben meghatározott jogkövetkezmények nem alkalmazhatók.

A vádlott kihallgatása

516. §

(1) A bizonyítási eljárás a vádlott kihallgatásával kezdődik.

(2) A vádlottat rendszerint a még ki nem hallgatott vádlott-társai távollétében kell kihallgatni.

(3) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke az ügyész, a különleges bánásmódot igénylő vádlott védelme érdekében a vádlott indítványára vagy hivatalból a különleges bánásmódot igénylő vádlott kihallgatásának tartamára a tárgyalóteremből eltávolíttatja azt a már kihallgatott vádlott-társat, akinek jelenléte a vádlottat a kihallgatása során zavarná.

(4) A vádlott − a tárgyalás rendjének zavarása nélkül − a tárgyalás alatt is értekezhet a védőjével, de a kihallgatása közben ezt csak az egyesbíró vagy a tanács elnökének engedélyével teheti meg.

(5) Amennyiben a vádlott személyes adatairól a nyomozás vagy a bírósági eljárás során korábban már nyilatkozott, az ügyiratokban rögzített adatok egyeztetését a tárgyaláson kívül bírósági fogalmazó, bírósági titkár vagy bírósági ügyintéző is elvégezheti, az egyesbíró vagy a tanács elnöke csak az egyeztetés megtörténtét és az adatokban bekövetkezett esetleges változásokat rögzíti.

517. §

(1) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke a terhelti figyelmeztetésen kívül a vádlottat figyelmezteti arra, hogy a bizonyítási eljárás során kihallgatottakhoz kérdéseket intézhet, indítványokat és észrevételeket tehet. A figyelmeztetés kiterjed arra is, hogy ha a vádlott nem tesz vallomást, a terheltként tett korábbi vallomásának lényege ismertethető vagy felolvasható.

(2) Ha az (1) bekezdése szerinti figyelmeztetést követően, a vádlott vallomást kíván tenni, az egyesbíró vagy a tanács elnöke kérdést intéz a vádlotthoz, hogy a bűnösségét beismeri-e.

(3) A vádlott a vádra vonatkozó, a védekezését is magába foglaló vallomását összefüggően adhatja elő.

(4) A bíróság tagjai után az ügyész, a védő, a sértett, valamint az őt érintő körben az egyéb érdekelt és a szakértő – ebben a sorrendben – kérdéseket intézhet a vádlotthoz.

(5) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke a kérdésre a feleletet megtiltja, ha a kérdés feltételét e törvény tiltja, illetve megtilthatja, ha az ismételten ugyanarra a tényre irányul.

(6) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke gondoskodik arról, hogy a kérdezés módja a vádlott emberi méltóságát ne sértse.

518. §

(1) Ha a vádlott a vád tárgyává tett bűncselekményben a tárgyaláson ismerte be a bűnösségét, a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadására a 498. § (1)−(3) bekezdésének rendelkezéseit értelemszerűen alkalmazni kell.

(2) Ha a bíróság nem látja akadályát az ügy befejezésének, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a vádlottat a büntetéskiszabási körülményekre is kihallgatja, majd az ügyiratok lényegének ismertetését, illetve felolvasását követően a bizonyítási eljárást befejezettnek nyilvánítja.

A vádlott korábbi vallomása

519. §

(1) Ha a vádlott a tárgyaláson nem kíván vallomást tenni, ismeretlen helyen tartózkodik, illetve a 422. § (3) bekezdése esetén, a nyomozás során tett vallomásának lényegét az egyesbíró vagy a tanács elnöke hivatalból ismerteti, illetve az ügyész, a vádlott vagy a védő indítványára felolvashatja, vagy a jegyzőkönyvvezetővel felolvastathatja.

(2) A vádlott korábbi – az eljárásban gyanúsítottként vagy vádlottként tett – vallomása részeinek a lényege akkor ismertethető vagy olvasható fel, ha a vádlott vallomása a korábbi vallomásától eltér.

(3) A korábbi vallomás részeinek a lényege csak akkor ismertethető, ha az ismertetésben foglalt tényekre és körülményekre a vádlotthoz kérdést intéztek, illetve a vádlott e tényekre és körülményekre a tárgyaláson vallomást tett. Az egyesbíró vagy a tanács elnöke gondoskodik arról, hogy az ismertetés a tényállás megállapításához szükséges mértékű legyen.

A tanú kihallgatása

520. §

(1) A tanúk közül rendszerint a sértettet kell elsőként kihallgatni.

(2) A tanú kihallgatása alatt a még ki nem hallgatott tanúk nem lehetnek jelen.

(3) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke a különleges bánásmódot igénylő tanú védelme érdekében az ügyész, a vádlott, vagy a tanú indítványára, illetve hivatalból a tárgyalóteremből eltávolíttatja azt a vádlottat, vagy a hallgatóság közül azt, akinek jelenléte a különleges bánásmódot igénylő tanút a kihallgatása során zavarná.

(4) A bíróság tagjai után az ügyész, a vádlott, a védő, a sértett, valamint az őt érintő körben az egyéb érdekelt és a szakértő – ebben a sorrendben – kérdéseket intézhet a tanúhoz.

(5) A tanú kihallgatására az 517. § (5)−(6) bekezdését megfelelően alkalmazni kell.

A tanú korábbi vallomása

521. §

(1) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tanúnak az eljárás során korábban tett vallomásának lényegét hivatalból ismertetheti vagy az ügyész, a vádlott vagy a védő indítványára felolvashatja, illetve a jegyzőkönyvvezetővel felolvastathatja, ha

a) a tanú a tárgyaláson nem hallgatható ki, vagy az tartós külföldi tartózkodása miatt nem lehetséges,

b) a tanú a tárgyaláson a vallomástételt jogosulatlanul megtagadja,

c) a tárgyalást az 512. § (3) bekezdése alapján meg kell ismételni,

d) a tanú a 175. § alapján írásban tett vallomást, és a tanú tárgyaláson történő kihallgatását a bíróság nem tartja szükségesnek.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott eseteken kívül az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tanúnak a korábban tanúként tett vallomását indítványra felolvassa, lényegét ismerteti, vagy a jegyzőkönyvvezetővel felolvastatja, ha

a) a tanú tárgyaláson történő kihallgatását a bíróság nem tartja szükségesnek és

b) a tanú kihallgatását a vádlott vagy a védő sem indítványozza.

522. §

(1) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke az ügyész, a vádlott vagy a védő indítványára vagy hivatalból ismertetheti a tanú korábban tett vallomásának részeit, ha a tanú a történtekre nem emlékszik, vagy ha a tárgyaláson tett és a korábban tett tanúvallomása között ellentét van.

(2) A korábban tett vallomás részeinek ismertetésére csak akkor kerülhet sor, ha az ismertetésben foglalt tényekre és körülményekre a tanúhoz kérdést intéztek, illetve a tanú e tényekre és körülményekre nyilatkozott. Az egyesbíró vagy a tanács elnöke gondoskodik arról, hogy az ismertetés a tényállás megállapításához szükséges mértékű legyen.

A szakértő meghallgatása

523. §

(1) A 192. § (4) bekezdésében foglalt figyelmeztetést követően a szakértőt a tanú kihallgatására vonatkozó szabályok értelemszerű alkalmazásával kell meghallgatni.

(2) A szakértő a meghallgatása során az írásban előterjesztett szakvéleményét vagy feljegyzéseit igénybe veheti, és szemléltető eszközöket alkalmazhat.

A szakvélemény lényegének ismertetése és felolvasása

524. §

(1) Az írásban előterjesztett szakvélemény lényegét az egyesbíró vagy a tanács elnöke ismerteti vagy az ügyész, a vádlott, vagy a védő indítványára felolvassa, illetve a jegyzőkönyvvezetővel felolvastatja.

(2) Ha a szakvélemény lényegének ismertetése vagy felolvasása után

a) a 193. § (1) bekezdése alapján a szakértő meghallgatása szükséges, vagy

b) az ügyész, a vádlott, a védő vagy a sértett a szakértőhöz kérdést kíván feltenni, a tárgyalást el kell napolni, és a szakértőt a kitűzött tárgyalásra meg kell idézni.

Szakértő kirendelése a tárgyaláson

525. §

Ha a szakértő kirendelése a tárgyaláson válik szükségessé, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tárgyalásra nyomban idézi a szakértőt. Ha erre nincs mód, a bíróság a tárgyalást elnapolja, és megállapítja a szakvélemény elkészítésének határidejét.

Az ügyiratok lényegének ismertetése és felolvasása

526. §

(1) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tárgyaláson ismerteti a bizonyítás eszközéül szolgáló ügyiratok lényegét.

(2) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke az ügyész, a védő vagy a vádlott indítványára elrendelheti, hogy az ügyiratok lényegének ismertetése helyett az ügyiratok meghatározott részének felolvasására kerüljön sor.

(3) A tárgyaláson csatolt, valamint benyújtott iratokat az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tárgyalási jegyzőkönyvhöz mellékeli.

Az eljárási cselekményről készített felvétel felhasználása

527. §

(1) Az egyesbíró vagy a tanács elnöke az eljárási cselekményről készített kép-, hang-, vagy audiovizuális felvételt a tárgyaláson hivatalból vagy az ügyész, a vádlott, illetve a védő indítványára bemutathatja.

(2) Ha a felvétel a terhelt vagy a tanú vallomását tartalmazza, a vallomást tartalmazó rész bemutatásra az 519. és 521–522. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

Bírói szemle

528. §

(1) A tárgyaláson az egyesbíró vagy a tanács elnöke mutatja fel a tárgyi bizonyítási eszközt. Ha ez nem lehetséges, a tárgyi bizonyítási eszköz fényképét kell bemutatni, és ismertetni kell a leírását.

(2) A bíróság hivatalból vagy indítványra szemlét tart a tárgyalás keretében.

(3) A bírói szemlét a bíróság vagy annak kiküldött tagja tartja.

Bizonyítás felvétele kiküldött bíró vagy megkeresett bíróság útján

529. §

(1) Ha a bizonyítás tárgyaláson nem végezhető el, vagy rendkívüli nehézségbe ütközik, a bíróság az egyesbíró vagy a tanács egy tagját küldi ki, vagy − szükség esetén – azonos hatáskörű más bíróságot keres meg. A bizonyítás felvételéről az ügyészséget, a vádlottat és védőjét, valamint a sértettet értesíteni kell.

(2) A megkeresett bírósággal közölni kell a vádlott, a védő és a sértett nevét és elérhetőségét, a bizonyítás során tisztázandó tényállást, a kihallgatandó személyek nevét és elérhetőségét, valamint azt, hogy milyen körülményekre kell őket kihallgatni. A megkeresett bíróság részére meg kell küldeni azokat az ügyiratokat vagy az ügyiratok másolatát, amelyek a megkeresés teljesítéséhez szükségesek.

(3) A megkeresett bíróság a megkeresést harminc napon belül teljesíti. Ha a megkeresett bíróság a megkeresést harminc napon belül nem teljesítette, a teljesítés akadályát a megkereső bírósággal közli. Ha a megkeresés teljesítésére részben azonos hatáskörű más bíróság illetékes, a megkeresett bíróság − a rá háruló bizonyítás felvétele után − az ügyiratokat az illetékes más bíróságnak küldi meg, és erről a megkereső bíróságot értesíti.

(4) A kiküldött bíró és a megkeresett bíróság eljárásáról felvett jegyzőkönyvet a tárgyaláson fel kell olvasni.

Az eljárás felfüggesztése

530. §

(1) Az eljárás felfüggesztésének a tárgyalás megkezdése után is helye van a 481. §-ban, a 482. § (1) bekezdésében, valamint a 483. §-ban és a 484. §-ban meghatározott okokból.

(2) Ha a bíróság az eljárást a vádlott tartós, súlyos betegsége vagy a bűncselekmény elkövetése után bekövetkezett elmebetegsége miatt vagy azért függesztette fel, mert a vádlott ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik, elkobzást, vagyonelkobzást, elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét rendelheti el, vagy a lefoglalt dolog állami tulajdonba vételéről határozhat.

(3) Nincs helye fellebbezésnek az eljárásnak a 482. § (1) bekezdés a)–b) pontja és a 483–484. §-a alapján történt felfüggesztése, valamint a 483. § (1)−(2) bekezdésében, vagy a 484. § (1) bekezdésében meghatározott eljárás kezdeményezésére irányuló indítvány elutasítása ellen.

Az ügy áttétele, egyesítés, elkülönítés

531. §

(1) A tárgyalás megkezdése után áttételnek csak akkor van helye, ha az ügy elbírálása a bíróság hatáskörét meghaladja, katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozik vagy a 21. § (5)–(6) bekezdése szerint az ügy elbírálására más bíróság kizárólagosan illetékes.

(2) Az ügyeket a 479. §-ban meghatározott feltételek fennállása esetén a tárgyalás megkezdése után is lehet egyesíteni vagy el lehet különíteni.

Határozatok tárgyaláson kívül

532. §

(1) Ha a bíróság tanácsban jár el, a tárgyalás elnapolása után, szükség esetén tanácsülésen is határozhat

a) az ügy áttételéről,

b) az ügyek egyesítéséről vagy elkülönítéséről,

c) az eljárás felfüggesztéséről vagy megszüntetéséről,

d) eljárási cselekmény elvégzése iránti intézkedésről, valamint

e) a személyi szabadság elvonásával vagy korlátozásával járó kényszerintézkedésről.

(2) Az (1) bekezdésben fel nem sorolt kérdésekben, a tárgyaláson kívül a tanács elnöke határoz.

A vád módosítása

533. §

(1) Ha az ügyészség − a vád tárgyává tett és azokkal összefüggő tények tekintetében − úgy látja, hogy a vádlott

a) más bűncselekményben bűnös vagy a vádirati minősítés szerinti bűncselekmény súlyosabban vagy enyhébben minősül, a vádat megváltoztatja,

b) más bűncselekményben is bűnös, mint amely miatt ellene vádat emelt, a vádat kiterjeszti.

(2) A vád módosítása esetén az ügyészség újabb indítványt tesz a büntetés kiszabására, illetve intézkedés alkalmazására, vagy a vádiratban erre vonatkozóan tett indítványát fenntartja.

(3) Az ügyészség az (1) bekezdés esetén a tárgyalás elnapolását is indítványozhatja.

(4) Az ügyészség a vádat legkésőbb az ügydöntő határozat meghozataláig módosíthatja.

(5) A vád megváltoztatása esetén a bíróság a tárgyalást elnapolhatja, ha azt az ügyész vagy − a védelem előkészítése érdekében − a vádlott, illetve a védő indítványozza.

(6) A vád kiterjesztése esetén a bíróság a tárgyalást legalább nyolc napra a vádlott és a védő együttes indítványára elnapolja, vagy hivatalból elnapolhatja, vagy azt az ügyet, amelyre a vádat kiterjesztették, elkülöníti.

(7) Az ügyet át kell tenni, ha a módosított vád elbírálása a bíróság hatáskörét meghaladja, katonai büntetőeljárás hatálya alá, vagy a 21. § (5)–(6) bekezdésére figyelemmel más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozik.

A vád ejtése

534. §

(1) Az ügyészség ejti a vádat, ha a bizonyítás alapján arra a meggyőződésre jut, hogy

a) a Btk. Különös Részében meghatározott törvényi tényállás nem valósult meg,

b) a bűncselekményt nem a vádlott követte el, vagy

c) a bűncselekmény nem közvádra üldözendő.

(2) Az ügyészség az ügydöntő határozat meghozataláig ejtheti a vádat, a vád ejtését indokolni köteles.

(3) Ha a vád ejtése esetén a sértett pótmagánvádlóként történő fellépésének helye van, a bíróság a tárgyalást elnapolja, és tizenöt napon belül kézbesíti a sértettnek az ügyészség vád ejtését tartalmazó nyilatkozatát.

(4) A bíróság a nyilatkozat kézbesítésével egyidejűleg tájékoztatja a sértettet a pótmagánvádlóként történő fellépés lehetőségéről, feltételeiről, valamint a pótmagánvádló jogairól és kötelezettségeiről.

(5) Ha az ügyészség a vádat az (1) bekezdés c) pontjában foglalt ok miatt ejtette, a bíróság arról is tájékoztatja a sértettet, hogy a pótmagánvádlóként történő fellépés helyett a magánvádra üldözendő bűncselekmény miatt a vádat magánvádlóként képviselheti. A bíróság tájékoztatást ad a magánvádlóként történő fellépés feltételeiről, a magánvádló jogairól és kötelezettségeiről, valamint arról is, hogy ha a magánindítvány hiányzik, a sértettnek a nyilatkozatát pótolnia kell.

(6) A sértett az (5) bekezdésben foglalt tájékoztatás kézhezvételét követő egy hónapon belül léphet fel magánvádlóként, és ha a magánindítvány hiányzik, a nyilatkozatát e határidőn belül pótolhatja. Ha a sértett magánvádlóként lép fel, pótmagánvádlóként nem léphet fel.

A bizonyítási eljárás befejezése

535. §

A bizonyítási eljárás lefolytatása után, ha bizonyítási indítványt nem tettek, vagy azt a bíróság elutasította, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a bizonyítási eljárást befejezettnek nyilvánítja, és felhívja a jogosultakat a perbeszédek és a felszólalások megtartására.

A perbeszéd, a felszólalás és az utolsó szó joga

536. §

(1) Az ügyész és a védő perbeszédet tart, a vádlott, a sértett és az egyéb érdekelt felszólalhat.

(2) Ha ugyanazon vádlott érdekében több védő jár el, a perbeszédet a vezető védő vagy az általa kijelölt védő tartja. Ha a sértett és az egyéb érdekelt érdekében több képviselő jár el, a felszólalást − megegyezésük szerint − egyikük tartja.

(3) Ha a védő nincs jelen a tárgyaláson, a perbeszédet a vádlott adhatja elő.

(4) A perbeszéd írásban is benyújtható a bíróságnak. Ebben az esetben a perbeszédet kézbesíteni kell az ügyészségnek, a vádlottnak és a védőnek.

(5) Ha a perbeszédet írásban nyújtják be, a perbeszéd szóbeli előadásakor elegendő a perbeszéd lényegének ismertetése.

537. §

(1) Ha az ügyész a vádlott bűnösségét megállapíthatónak tartja, a perbeszédében a jogszabályokat is megjelölve indítványt terjeszt elő arra, hogy a bíróság

a) a vádlottat mely tények alapján, milyen bűncselekményben mondja ki bűnösnek,

b) milyen büntetést szabjon ki, illetve intézkedést alkalmazzon,

c) milyen egyéb rendelkezést tegyen.

(2) Az ügyész a perbeszédében a büntetés, illetve az intézkedés meghatározott mértékére nem tehet indítványt.

(3) Ha a bíróság az előkészítő ülésen fogadta el a bűnösséget elismerő nyilatkozatot az ügyész a perbeszédében a büntetés kiszabására, illetve az intézkedés alkalmazására vonatkozó indítványát a vádlott terhére nem változtathatja meg.

(4) Az ügyész a perbeszédében a jogszabályokat is megjelölve, indokolt indítványt tesz a vádlott felmentésére, ha a bizonyítás eredménye alapján arra a meggyőződésre jut, hogy

a) nem bizonyított a bűncselekmény elkövetése, vagy az, hogy a bűncselekményt a vádlott követte el, vagy

b) a vádlott javára a büntethetőségét kizáró kényszer, fenyegetés, tévedés, jogos védelem, illetve végszükség állapítható meg.

538. §

(1) Az ügyész után a sértett és az egyéb érdekeltek felszólalhatnak.

(2) A sértett kifejtheti a vád tárgyára vonatkozó álláspontját, és nyilatkozhat arról, hogy kívánja-e a vádlott bűnösségének megállapítását és megbüntetését.

(3) A magánfél megjelöli, hogy milyen összegben érvényesíti a polgári jogi igényét, ezt indokolhatja, távolléte esetén a bejelentett igényt az iratokból kell felolvasni.

(4) Az egyéb érdekelt a jogát vagy jogos érdekét közvetlenül érintő körben indítványt tehet.

539. §

(1) A felszólalások után a védő perbeszéde következik.

(2) Több vádlott esetén a perbeszédek sorrendjét az egyesbíró vagy a tanács elnöke határozza meg.

(3) A perbeszédek és a felszólalások után, azok sorrendjében viszonválaszoknak van helye. A viszonválaszra további viszonválasz adható, utoljára a védő, illetve a vádlott szólhat.

(4) A perbeszédek, felszólalások, illetve a viszonválaszok után, ha a vádlott hallássérült, kérésére lehetőséget kell biztosítani számára a jegyzőkönyv elolvasására.

540. §

Az ügydöntő határozat meghozatala előtt az utolsó szó joga a vádlottat illeti.

541. §

(1) Perbeszéd, a sértett felszólalása és az utolsó szó jogán előadottak közben a szót nem lehet megvonni.

(2) Ha a perbeszéd vagy az utolsó szó jogán előadottak az eljárás elhúzását célozzák, az egyesbíró vagy a tanács elnöke az érintettet erre figyelmezteti, ismételt esetben a szót megvonhatja.

(3) A perbeszéd, a sértett felszólalása és az utolsó szó jogán előadottak nem szakíthatók félbe, kivéve, ha bűncselekményt megvalósító kifejezést foglalnak magukban vagy rendzavarást keltenek.

A bizonyítási eljárás újra megnyitása

542. §

A bíróság az ügydöntő határozat meghozatala előtt a bizonyítási eljárást újra megnyitja, ha ezt a perbeszédekben, a felszólalásokban vagy az utolsó szó jogán elhangzottakban foglaltak miatt szükségesnek tartja.

A tárgyalás elnapolása a vádtól eltérő minősítés lehetősége miatt

543. §

Ha a bíróság a perbeszédeket, a felszólalásokat, illetve az utolsó szó jogán elhangzottakat követően állapítja meg, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéstől eltérően minősülhet, a tárgyalást a védelem előkészítése érdekében elnapolhatja, erre nézve az ügyészt, a vádlottat és a védőt meghallgatja.

A határozathozatal és a határozat kihirdetése

544. §

(1) A perbeszédeket, a felszólalásokat, illetve az utolsó szó jogán elhangzottakat követően a bíróság az ügydöntő határozat meghozatala céljából visszavonul. A határozathozatal során a határozat rendelkező részét le kell írni, és azt a bíróság tagjai aláírják.

(2) Az ügydöntő határozatot a meghozatala után nyomban ki kell hirdetni. A tárgyaláson meghozott határozat − a bíróság tagjai által aláírt − rendelkező részének eredeti példányát a tárgyalási jegyzőkönyvhöz kell fűzni.

(3) Az ügydöntő határozat rendelkező részét az egyesbíró vagy a tanács elnöke felolvassa, majd szóban elmondja az indokolás lényegét.

(4) A kihirdetés után az egyesbíró vagy a tanács elnöke kézbesíti az ügydöntő határozat rendelkező részét a jelen lévő fellebbezésre jogosultaknak.

545. §

(1) Ha az ügy bonyolultsága, a határozat nagy terjedelme vagy más fontos ok szükségessé teszi, a határozat meghozatalára és kihirdetésére a tárgyalás nyolc, kivételesen tizenöt napra elnapolható. A határozat kihirdetésének határnapját a tárgyalás elnapolásakor ki kell tűzni.

(2) Ha a tárgyaláson a vádlott, illetve a védő a szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, a határozat a vádlott, illetve a védő távollétében is kihirdethető. E mulasztás miatt nincs helye igazolásnak.

A jogorvoslati nyilatkozatok

546. §

(1) Az ítélet rendelkező részének kézbesítése után az egyesbíró vagy a tanács elnöke nyilatkoztatja a jelen lévő fellebbezésre jogosultat, hogy

a) az ítéletet tudomásul veszi-e,

b) fellebbezést jelent-e be, vagy

c) a nyilatkozattételre háromnapi határidőt tart-e fenn.

(2) A nyilatkozatok sorrendje a következő: az ügyészség, a magánfél, az egyéb érdekeltek, a vádlott és a védő nyilatkozata.

Határozat a kényszerintézkedésről és az összbüntetésbe foglalásról

547. §

(1) Ha az ügydöntő határozat a kihirdetéskor nem emelkedik jogerőre, a bíróság a letartóztatásról, a bűnügyi felügyeletről vagy az előzetes kényszergyógykezelésről nyomban határoz.

(2) Az (1) bekezdés esetén a letartóztatás a 280. § (2) bekezdés a)–c) és e) pontjában meghatározott okokon kívül akkor is elrendelhető, ha az ítéletben kiszabott szabadságvesztés tartamára figyelemmel a vádlott szökésétől vagy elrejtőzésétől kell tartani.

(3) A bíróság megszünteti a letartóztatást, a bűnügyi felügyeletet, illetve az előzetes kényszergyógykezelést, és nyomban intézkedik a vádlott szabadlábra helyezése iránt, ha a vádlottat felmentette, próbára bocsátotta, számára jóvátételi munka végzését írta elő, a vádlottal szemben nem szabott ki végrehajtandó szabadságvesztést, nem rendelt el javítóintézeti nevelést, illetve a felmentés esetén nem rendelt el kényszergyógykezelést, továbbá az eljárást megszüntette.

(4) Az ügydöntő határozat jogerőre emelkedése esetén a bíróság lefolytatja az összbüntetési eljárást, ha ennek feltételei fennállnak.

A tárgyalás berekesztése

548. §

A jogorvoslati nyilatkozatok megtétele, valamint a kényszerintézkedésről és az összbüntetésbe foglalásról szóló határozatok meghozatala után az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tárgyalást berekeszti.

LXXVIII. Fejezet
Az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatai

549. §

A bíróság ügydöntő határozata az ítélet és az eljárást megszüntető végzés.

Az ügydöntő határozat tartalma

550. §

(1) Az ügydöntő határozat bevezető részében kell feltüntetni

a) a bíróság megnevezését, a bírósági ügyszámot, valamint a bírósági eljárás helyét,

b) a tárgyalási napok megjelölését, a határozathozatal helyét és idejét,

c) a bírósági eljárás formáját,

d) azt, hogy az eljárás nyilvános volt-e.

(2) Az ügydöntő határozat rendelkező része tartalmazza

a) a vádlott előzetes fogva tartására vonatkozó adatokat,

b) a vádlott nevét és személyes adatait,

c) a bíróság döntését arról, hogy a vádlottat bűnösnek mondja ki, a vád alóli felmenti, vagy az eljárást megszünteti,

d) a bűncselekmény Btk., illetve az 1978. évi IV. törvény szerinti megnevezését az alkalmazott törvényhely feltüntetésével − ideértve a bűncselekmény minősített esetének megállapításakor a bűncselekmény alapesetét meghatározó törvényhelyet is −, a bűncselekmény bűntetti vagy vétségi megjelölését, többrendbeli vagy folytatólagos bűncselekmény esetén ennek megjelölését, gondatlan alakzat esetén ennek megjelölését, továbbá az elkövetői és elkövetési alakzat megjelölését,

e) a kiszabott büntetést, illetve az alkalmazott intézkedést, valamint az egyéb jogkövetkezményeket, így különösen a feltételes szabadságra bocsátás lehetséges legkorábbi időpontját,

f) az egyéb rendelkezéseket, így különösen a próbaidő meghosszabbodását,

g) a bűnügyi költség viseléséről szóló rendelkezést, valamint

h) a jogorvoslati jogra vonatkozó tájékoztatást, ha az ügydöntő határozatot kézbesítés útján közlik.

(3) Az ügydöntő határozat indokolása összefüggően tartalmazza

a) a vádra történő utalást, a vádirat szerinti jogi minősítést, szükség esetén a vádirati tényállás lényegének ismertetését,

b) a vádlott személyi körülményeire vonatkozóan megállapított tényeket, a vádlott korábbi büntetéseire vonatkozó adatok közül azokat, amelyek a határozat meghozatalakor jelentőséggel bírtak,

c) a bíróság által megállapított tényállást,

d) azoknak a bizonyítékoknak a megjelölését, amelyekre a bíróság a döntését alapozta, valamint annak rövid indokolását, hogy a bíróság a tényállás megállapításánál milyen bizonyítékokat és miért fogadott el,

e) a bíróság által megállapított tényállás szerinti cselekmény jogi minősítését, büntetés kiszabása, intézkedés alkalmazása, vagy ezek mellőzése esetén e döntés indokolását, az alkalmazott jogszabályok megjelölésével,

f) a határozat egyéb rendelkezéseinek és az indítványok, így különösen a bizonyítási indítványok elutasításának indokolását, az alkalmazott jogszabályok megjelölésével,

g) ha a bíróság a büntetés kiszabásakor enyhítő körülményként figyelembe vette a büntetőeljárás elhúzódását, akkor az erre való utalást.

551. §

(1) Ha a kihirdetés útján közölt ügydöntő határozat ellen sem az ügyész, sem a vádlott, sem a védő nem jelentett be fellebbezést, a határozat rövidített indokolása a tényállásból és az alkalmazott jogszabályok megjelöléséből is állhat. Ha a bíróság a büntetés kiszabásakor enyhítő körülményként figyelembe vette a büntetőeljárás elhúzódását, akkor a határozat rövidített indokolásában szerepelnie kell az erre való utalásnak.

(2) Ha a fellebbezés kizárólag a büntetésre, illetve az intézkedésre vonatkozó rendelkezés ellen irányul, az ügydöntő határozat indokolása az 550. § (3) bekezdés c) és e) pontjában meghatározottakból is állhat.

(3) Ha az ügydöntő határozat több bűncselekményről rendelkezik, a fellebbezéssel nem érintett bűncselekmény tekintetében az indokolás az 550. § (3) bekezdés a)−c) és e)−f) pontjában meghatározottakból is állhat.

(4) Ha a bíróság elfogadta a terhelt bűnösséget beismerő nyilatkozatát és erre alapítva állapította meg a terhelt bűnösségét, az ítélet indokolása az 550. § (3) bekezdés c) pontjában meghatározottakból és a bűnösség beismerésére, a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadására, a bíróság által megállapított tényállás szerinti cselekmény jogi minősítésére és az alkalmazott jogszabályokra való utalásból is állhat. Ha a bíróság a büntetés kiszabásakor enyhítő körülményként figyelembe vette a büntetőeljárás elhúzódását, akkor a bűnösséget beismerő nyilatkozatot elfogadásáról szóló ítélet indokolásában szerepelnie kell az erre való utalásnak.

(5) A felmentő ítélet indokolásában a tényállás is mellőzhető.

(6) Ha az ügydöntő határozat több vádlottat érint, az indokolás

a) az (1) bekezdés alapján is írásba foglalható az olyan vádlott tekintetében, akivel szemben az ügydöntő határozat elsőfokon jogerőre emelkedett,

b) a (4) bekezdés alapján is írásba foglalható az olyan vádlott tekintetében, akire nézve a bíróság elfogadta a bűnösséget beismerő nyilatkozatot,

c) az (5) bekezdés alapján is írásba foglalható az olyan vádlott tekintetében, akivel szemben a felmentő ítélet elsőfokon jogerőre emelkedett.

(7) Ha a fellebbezés kizárólag az ítéletnek az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező kérdésre, továbbá a polgári jogi igényre vagy a szülői felügyeleti jog megszüntetésére vonatkozó rendelkezése ellen irányul, az ítélet indokolása az 550. § (3) bekezdés c) pontjában meghatározottakból, valamint a fellebbezéssel megtámadott rendelkezés indokaiból és az alkalmazott jogszabályok megjelöléséből is állhat.

Az ítélet

552. §

A bíróság a vádról ítélettel határoz, ha a vádlottat bűnösnek mondja ki, vagy felmenti.

A bűnösséget megállapító ítélet

553. §

(1) A bíróság a vádlottat bűnösnek mondja ki, ha megállapítja, hogy bűncselekményt követett el, és büntethető.

(2) A bűnösséget megállapító ítéletben a bíróság

a) büntetést szab ki,

b) a vádlottat próbára bocsátja, számára jóvátételi munka végzését írja elő, vagy megrovásban részesíti,

c) a büntetés kiszabását mellőzi.

(3) Ha a bíróság a vádlottat pártfogó felügyelet alá helyezi, az ítélet rendelkező része tartalmazza a bíróság által megállapított magatartási szabályokat is.

(4) Ha a vádlott bűnösségét a bíróság próbára bocsátás ideje alatt vagy a próbára bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény miatt állapítja meg, a próbára bocsátást kimondó rendelkezést hatályon kívül helyezi, és halmazati büntetést szab ki.

554. §

(1) Ha a bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot elfogadta, a vádlott bűnösségét a bűnösség beismerésére, a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadására és az eljárás ügyirataira alapítja.

(2) Ha a bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot az előkészítő ülésen fogadta el, nem szabhat ki hátrányosabb büntetést, illetve nem alkalmazhat hátrányosabb intézkedést, mint amelyet a vádirat, illetve a 496. § (1) bekezdése alapján előterjesztett indítvány tartalmaz.

A felmentő ítélet

555. §

(1) A bíróság a vádlottat a vád alól felmenti, ha a vádlott bűnössége nem állapítható meg, és az eljárást nem szünteti meg.

(2) Ha a kóros elmeállapota miatt felmentett vádlott kényszergyógykezelésének feltételei fennállnak, a bíróság elrendeli a vádlott kényszergyógykezelését.

(3) Az ítélet indokolása tartalmazza azoknak az okoknak a feltüntetését is, amelyek a bíróságot az ítélet kialakításában vezették, különösen a bűncselekmény hiányára, a bűncselekmény bizonyítottságának hiányára vagy a büntethetőséget kizáró vagy megszüntető okokra való utalást.

(4) Ha a felmentés alapja büntethetőséget kizáró ok, a bíróság elkobzást, vagyonelkobzást, illetve elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét rendelhet el.

Az eljárást megszüntető végzés

556. §

(1) A bíróság az eljárást megszünteti, ha

a) halál, elévülés, kegyelem vagy törvényben meghatározott egyéb okból a vádlott büntethetősége megszűnt,

b) a cselekményt jogerősen elbírálták,

c) az ügyész a vádat ejtette és magánvádnak, vagy pótmagánvádnak nincs helye, illetve a sértett magánvádlóként, vagy pótmagánvádlóként nem lépett fel,

d) a büntetőeljárás átvétele, vagy az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvényben meghatározott konzultációs eljárás eredménye alapján a büntetőeljárást más állam hatósága folytatja le,

e) az ügy nem tartozik magyar büntető joghatóság alá,

f) olyan bűncselekmény miatt van folyamatban, amelynek a vád tárgyává tett jelentősebb súlyú bűncselekmény mellett a felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége.

(2) A bíróság nem ügydöntő végzésével az eljárást megszünteti, ha

a) a magánindítvány, a feljelentés, vagy a legfőbb ügyésznek a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezése hiányzik,

b) a vádat nem az arra jogosult emelte.

(3) A bíróság az (1)−(2) bekezdésben meghatározott ok észlelésekor nyomban megszünteti az eljárást.

(4) Az eljárás megszüntetéséről a bíróság azzal a figyelmeztetéssel értesíti a magánfelet, hogy a polgári jogi igényét egyéb törvényes úton érvényesítheti.

(5) Ha az ügydöntő határozat kihirdetését követően, annak jogerőre emelkedése előtt válik ismertté, hogy a vádlott meghalt vagy eljárási kegyelemben részesült, és a határozat ellen nem jelentettek be fellebbezést, a bíróság a nem jogerős ügydöntő határozatát, vagy határozatának e vádlottat érintő részét hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti.

557. §

Ha az ügyész ejtette a vádat és pótmagánvádnak lehet helye, az eljárás megszüntetésének nem akadálya, hogy a sértettnek azért nem lehetett az ügyész vádejtését tartalmazó nyilatkozatát kézbesíteni, mert ismeretlen helyen tartózkodott.

558. §

(1) Az eljárásnak az 556. § (1) bekezdés a), c) és f) pontja alapján történt megszüntetése esetén a bíróság elkobzást, vagyonelkobzást vagy elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét rendelhet el.

(2) Az eljárásnak az 556. § (5) bekezdése alapján történt megszüntetése esetén a bíróság a korábbi ügydöntő határozat elkobzást, vagyonelkobzást, illetve elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét kimondó rendelkezését hatályában fenntartja.

Rendelkezés az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének a hozzáférés végleges megakadályozásával történő végrehajtásáról

559. §

A bíróság hivatalból vagy az ügyészség indítványára az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének végrehajtását az elektronikus adathoz való hozzáférés végleges megakadályozásával rendeli el, ha az elektronikus adathoz való hozzáférésnek a 329. § (1) bekezdése szerinti ideiglenes megakadályozása volt elrendelve, és a hozzáférés megakadályozása továbbra is indokolt.

A polgári jogi igény elbírálása

560. §

(1) A bíróság a polgári jogi igénnyel érvényesített jog fennállását érdemben elbírálja, ha

a) a bíróság által megállapított tényállás a polgári jogi igénnyel érvényesített jog alapjául szolgáló, a magánfél által előadott valamennyi tényt tartalmazza, és

b) az érvényesített jog fennállása és az ez alapján a magánfél által megjelölt követelés összege vagy mennyisége tekintetében a vita elkülöníthető.

(2) Ha a bíróság az ítéletében megállapítja a bűncselekménnyel okozott kár vagy vagyoni hátrány összegét, illetve a bűncselekmény elkövetési értékét, az ezen összeg mértékéig előterjesztett polgári jogi igényt az (1) bekezdésben foglaltakon kívül a követelés összegszerűsége, vagy mennyisége tekintetében is érdemben elbírálja.

(3) A bíróság a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja, ha

a) a polgári jogi igényt a 72. § alapján terjesztették elő, vagy az okozott kár vagy a vagyoni hátrány megtérítése iránti igény a 72. § szerinti polgári jogi igény része,

b) a vádlottat felmentette,

c) a polgári jogi igény érdemi elbírálása jelentősen késleltetné az eljárás befejezését, vagy

d) a polgári jogi igénynek a büntetőeljárásban való érdemi elbírálását más körülmény kizárja.

(4) Ha a polgári jogi igény érvényesítése során eltérő indítványt terjesztettek elő, a bíróság ezeket a magasabb összegű igény keretein belül bírálja el.

A szülői felügyeleti jog megszüntetése

561. §

(1) A bíróság az ügyészség indítványára megszünteti a vádlott szülői felügyeleti jogát megszünteti, ha

a) a vádlottat a gyermekének sérelmére elkövetett szándékos bűncselekményben bűnösnek mondja ki és

b) megállapítja a szülői felügyeleti jog bírósági megszüntetésének a Polgári Törvénykönyvről szóló törvény szerinti feltételeinek fennállását.

(2) A bíróság az (1) bekezdésben meghatározott feltételek hiányában az indítványt elutasítja.

(3) A bíróság a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja, ha az indítvány elbírálása a büntetőeljárás befejezését jelentősen késleltetné, vagy az indítványnak a büntetőeljárásban való érdemi elbírálását más körülmény kizárja.

A szabálysértés elbírálása

562. §

(1) Ha a bíróság a tárgyalás eredményéhez képest úgy látja, hogy a vád tárgyává tett cselekmény szabálysértés, és ezért a vádlottat felmenti, a szabálysértést elbírálja.

(2) Az (1) bekezdés esetében a bíróság elkobzást rendelhet el, és a polgári jogi igényt érdemben elbírálhatja.

(3) Ha a vádlottal szemben több bűncselekmény miatt emeltek vádat, és valamely vád tárgyává tett cselekményről a bíróság megállapítja, hogy az szabálysértés, a bíróság e szabálysértés miatt az eljárást megszüntetheti, ha a vád tárgyává tett más bűncselekmény mellett e cselekménynek a felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége.

A bűnügyi költség viselése

563. §

(1) A bíróság a vádlottat a bűnügyi költség viselésére kötelezi, ha őt bűnösnek mondja ki, vagy szabálysértés elkövetéséért a felelősségét megállapítja. Ez a rendelkezés nem vonatkozik arra a bűnügyi költségre, amelynek viselésére a törvény alapján mást kell kötelezni.

(2) A vádlottat csak azzal a cselekménnyel vagy a tényállásnak azzal a részével kapcsolatban felmerült bűnügyi költség viselésére lehet kötelezni, amelyre a bűnösségét vagy a felelősségét megállapították. Nem lehet kötelezni annak a bűnügyi költségnek a viselésére, amely − nem az ő mulasztása folytán − szükségtelenül merült fel.

(3) A bíróság a bűnösnek kimondott vádlottakat külön-külön kötelezi a bűnügyi költség viselésére. Ha a bűnügyi költség vagy annak meghatározott része a bűnösnek kimondott vádlottak szerint nem különíthető el, a bíróság a vádlottakat egyetemlegesen kötelezi a bűnügyi költség viselésére.

(4) A vádlott felmentése vagy az eljárás megszüntetése esetén is kötelezni kell a vádlottat annak a költségnek a viselésére, amely az ő mulasztása folytán merült fel.

(5) A bíróság az eljárás megszüntetése esetén a bűnügyi költségnek vagy egy részének megfizetésére kötelezheti a vádlottat, ha az eljárást azért szünteti meg, mert a 482. § (2) bekezdése eredményeként a vádlott büntethetősége megszűnt.

(6) A bíróság a bűncselekmény súlyához képest aránytalanul nagy bűnügyi költség egy részének megfizetése alól a vádlottat mentesítheti.

564. §

(1) Az állam viseli a 139. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott bűnügyi költségből azt a költséget, amelynek viselésére a vádlott az 563. § alapján nem kötelezhető, továbbá azt a költséget, amelyet a vádlottnak a 74. § a) pontja alapján nem kell megtérítenie.

(2) Az állam viseli azt a költséget is, amely annak kapcsán merült fel, hogy a vádlott hallássérült, beszédfogyatékos, vak, siketvak, illetve a magyar nyelvet nem ismeri, vagy az eljárás során regionális vagy nemzetiségi nyelvét használta.

(3) Ha a vádat az ügyész képviselte, és a bíróság a vádlottat felmenti, vagy az eljárást a vád ejtése miatt megszünteti, az állam az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül – jogszabályban meghatározott mértékben − megtéríti a vádlott költségét, továbbá védőjének az eljárás során nem előlegezett díját és költségét.

565. §

(1) A magánfél és képviselője készkiadásának, valamint az utóbbi díjának megfizetésére a bíróság a vádlottat akkor kötelezi, ha a magánfél által érvényesített polgári jogi igénynek helyt ad. Részbeni helyt adás esetén a vádlottat az említett költség arányos részének megfizetésére kell kötelezni; egyébként e költséget a magánfél viseli.

(2) A bíróság ügydöntő határozatában az összeg meghatározása nélkül, illetve a díj arányos részének meghatározásával megállapítja, hogy ki viseli a pártfogó ügyvédi díjat. A jogerős

ügydöntő határozatot hozó bíróság a pártfogó ügyvédi díj viseléséről a következő adatok nyolc napon belüli közlésével értesíti a jogi segítségnyújtás engedélyezése ügyében eljárt jogi segítségnyújtó szolgálatot:

a) a pártfogó ügyvédi díj viselésére vonatkozó döntés,

b) a pártfogó ügyvédi díj viselésére köteles személy neve, lakóhelye, anyja neve, születési időpontja, szervezet esetében elnevezése, székhelye, nyilvántartó szerv megnevezése, nyilvántartási száma.

(3) Azt a pártfogó ügyvédi díjat, amelynek viselésére a büntetőeljárásban részt vevő személy nem kötelezhető, az állam viseli.

566. §

(1) Kérelemre az államot illető bűnügyi költség megfizetésére halasztás, illetve részletfizetés engedélyezhető a Bv. tv. 42. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek mellett és keretek között. A tízezer forintot meghaladó bűnügyi költség esetében a halasztás, illetve a részletfizetés a bírósági végrehajtó által foganatosított foglalás után engedélyezhető, ha a foglalási jegyzőkönyvet a végrehajtó a bírósághoz beterjesztette. A tízezer forintot meg nem haladó bűnügyi költség esetén a tanács elnöke foglalási cselekmény bevárása nélkül, a rendelkezésre álló adatok alapján legfeljebb két hónapi halasztást, illetve három hónapi részletfizetést engedélyezhet.

(2) A halasztás, illetve a részletfizetés iránti kérelemnek nincs halasztó hatálya.

(3) A kérelemről a jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság dönt, a döntését indokolni köteles.

(4) A halasztás, illetve a részletfizetés engedélyezése tárgyában hozott döntés ellen nincs helye további fellebbezésnek.

LXXIX. Fejezet
A fellebbezés

A fellebbezési jog

567. §

(1) Az elsőfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye a másodfokú bírósághoz. Az elsőfokú bíróság eljárást megszüntető végzése elleni fellebbezésre az ítélet elleni fellebbezés szabályai irányadók.

(2) Az elsőfokú bíróság nem ügydöntő végzése ellen fellebbezésnek van helye, ha azt e törvény nem zárja ki. A végzés elleni fellebbezés elintézésére az ítélet elleni fellebbezés szabályai irányadók.

(3) Az elsőfokú bíróság külön fellebbezéssel nem támadható végzését és a határozati formát nem igénylő bírói intézkedését az ügydöntő határozat elleni fellebbezésben lehet sérelmezni.

A fellebbezés korlátai

568. §

(1) Nincs helye fellebbezésnek

a) az eljárás 556. § (1) bekezdés c) pontja alapján történt megszüntetése ellen,

b) a polgári jogi igény érvényesítésének vagy a szülői felügyeleti jog megszüntetésére irányuló indítvány egyéb törvényes útra utasítása ellen,

c) az ítélet tudomásulvételét követően bejelentett fellebbezés elutasítása ellen,

d) az 511. § (5) bekezdése szerinti határozat ellen,

e) azon a címen, hogy a bíróság a vádlott távollétében hozott ügydöntő határozatot, ha a vádlott jelenléte a tárgyaláson nem volt kötelező, valamint

f) a határozati formát nem igénylő bírói intézkedéssel szemben, valamint, ha e törvény kivételt nem tesz, pervezető végzéssel szemben.

(2) Ha a bíróság a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatát végzéssel elfogadta, nincs helye fellebbezésnek az ítélet ellen

a) a bűnösség megállapítása, illetve

b) a váddal egyező tényállás és jogi minősítés

miatt.

A fellebbezésre jogosultak

569. §

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésre jogosult

a) a vádlott,

b) az ügyészség,

c) a védő, a vádlott hozzájárulása nélkül is,

d) a vádlott örököse, a polgári jogi igénynek helyt adó rendelkezés ellen,

e) a vádlott törvényes képviselője, házastársa vagy élettársa a kényszergyógykezelés elrendelése ellen a vádlott hozzájárulása nélkül is,

f) a magánfél a polgári jogi igényt érdemben elbíráló rendelkezés ellen,

g) az egyéb érdekelt a rá vonatkozó rendelkezés ellen.

A fellebbezés bejelentése

570. §

(1) Akivel az elsőfokú bíróság az ítéletet kihirdetés útján közli, a fellebbezését nyomban bejelentheti, vagy erre háromnapi határidőt tarthat fenn. E határidő elmulasztása miatt nincs helye igazolásnak.

(2) Ha az elsőfokú bíróság a nem ügydöntő végzést kihirdetés útján közli, a fellebbezést a végzés kihirdetésekor kell bejelenteni.

(3) A kézbesítés útján közölt ítélet − ideértve az ítélet rendelkező részének kézbesítését is − ellen nyolc napon belül lehet fellebbezést előterjeszteni.

(4) A nem a kihirdetéskor bejelentett fellebbezést az elsőfokú bíróságnál kell írásban benyújtani vagy jegyzőkönyvbe mondani.

(5) Az ügyészségnek a (4) bekezdése szerint benyújtott fellebbezéséről az elsőfokú bíróság a vádlottat és a védőt értesíti.

A fellebbezés iránya és tartalma

571. §

(1) Az ügyészség a vádlott terhére és javára is a fellebbezhet.

(2) Az elsőfokú bíróság ítélete elleni fellebbezés az ítélet bármely rendelkezése vagy kizárólag az indokolás ellen is irányulhat.

(3) Fellebbezésnek jogi és ténybeli okból van helye.

572. §

(1) A fellebbezőnek meg kell jelölnie, hogy az ítélet mely rendelkezését és milyen okból sérelmezi, és a fellebbezés mire irányul.

(2) Ha a fellebbezés kizárólag a kiszabott büntetésre vagy az alkalmazott intézkedésre vonatkozik, a fellebbezés a későbbiekben sem terjeszthető ki.

(3) A fellebbezésben új bizonyítékra csak abban az esetben lehet hivatkozni, ha a fellebbező valószínűsíti, hogy a fellebbezés alapjául szolgáló tény, vagy bizonyítási eszköz az ítélet kihirdetését követően keletkezett, vagy arról önhibáján kívül az ítélet kihirdetése után szerzett tudomást. A fellebbezésben olyan bizonyítást is lehet indítványozni, amelyet az elsőfokon eljárt bíróság elutasított.

(4) Az ügyészség és a védő a fellebbezést írásban indokolni köteles. Az indokolást az ügyiratok felterjesztéséig az elsőfokú bíróságnál, az ügyiratok felterjesztése után a másodfokú bíróságnál − legkésőbb a másodfokú tárgyalást megelőző tizenötödik napon − kell előterjeszteni.

(5) Ha a (4) bekezdésben meghatározott határidőt az ügyészség mulasztja el, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a felettes ügyészséget erről tájékoztatja, a védőt mulasztása esetén a bíróság rendbírsággal sújthatja.

Észrevétel a fellebbezésre

573. §

A fellebbezéssel érintettek az ügyiratok felterjesztéséig az elsőfokú bíróságnál, az ügyiratok felterjesztése után a másodfokú bíróságnál a fellebbezésre észrevételt tehetnek.

A fellebbezés visszavonása

574. §

(1) A fellebbező a fellebbezését a másodfokú bíróságnak határozathozataláig visszavonhatja.

(2) Az ügyészség fellebbezését az ügyiratok felterjesztése után a másodfokú bíróság mellett működő ügyészség vonhatja vissza. Ha az ügyészség a fellebbezést visszavonja, és más nem fellebbezett, az ügyiratokat a nyilatkozatával együtt visszaküldi az elsőfokú bíróságnak.

(3) A vádlott javára más által bejelentett fellebbezést a fellebbező csak a vádlott hozzájárulásával vonhatja vissza. Ez a rendelkezés nem vonatkozik az ügyészség fellebbezésére.

(4) A visszavont fellebbezést nem lehet újból előterjeszteni.

Az elsőfokú bíróság és az ügyészség teendői a fellebbezést követően

575. §

(1) A törvényben kizárt, az arra nem jogosulttól származó vagy az elkésett fellebbezést az elsőfokú bíróság elutasítja. A törvényben kizárt, vagy az arra nem jogosulttól származó fellebbezést elutasító végzés ellen további jogorvoslatnak nincs helye. Az ilyen jogorvoslat elbírálását a bíróság mellőzi, és erről a jogorvoslat előterjesztőjét értesíti.

(2) Ha a fellebbezési határidő valamennyi jogosultra lejárt, az egyesbíró vagy az elsőfokú bíróság tanácsának elnöke az ügyiratokat − a másodfokú bíróság mellett működő ügyészség útján − az ügydöntő határozat írásba foglalását követően haladéktalanul felterjeszti a másodfokú bírósághoz.

(3) Ha olyan eljárási szabálysértésre alapítottak fellebbezést, amelynek a körülményei az ügyiratokból nem tűnnek ki, az egyesbíró vagy a tanács elnöke erről a felterjesztésben felvilágosítást ad.

(4) A másodfokú bíróság mellett működő ügyészség az ügyiratokat az indítványával egy hónapon belül, különösen bonyolult vagy nagy terjedelmű ügyben két hónapon belül megküldi a másodfokú bíróságnak. Kivételes esetben az ügyészség vezetője a határidőt további harminc nappal meghosszabbíthatja.

TIZENÖTÖDIK RÉSZ
A MÁSODFOKÚ BÍRÓSÁGI ELJÁRÁS

LXXX. Fejezet
A másodfokú bírósági eljárás általános szabályai

A másodfokú eljárásban alkalmazandó rendelkezések

576. §

E törvény Tizenegyedik, valamint Tizenharmadik−Tizennegyedik Részében megállapított rendelkezéseit a másodfokú bírósági eljárásban az e Részben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A felülbírálat terjedelme

577. §

(1) A másodfokú bíróság az ítéletnek kizárólag a fellebbezésben megtámadott rendelkezését a fellebbezésben megjelölt okból és a fellebbezés irányának megfelelően bírálja felül.

(2) A másodfokú bíróság hivatalból dönt az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező kérdésekben, továbbá hivatalból vizsgálja azoknak az eljárási szabályoknak a megtartását, amelyek megsértése esetén az 594. § (1)-(2) bekezdés, valamint az 595. § (1) bekezdés alapján az ítéletet hatályon kívül kell helyezni.

(3) A kötelező hatályon kívül helyezési okra az ügyészség, a vádlott vagy a védő akkor is hivatkozhat, ha nem fellebbezett.

(4) Ha a vádlott ellen több bűncselekmény miatt emeltek vádat, az ítéletnek csak az a felmentő vagy eljárást megszüntető rendelkezése bírálható felül, amely ellen fellebbeztek.

(5) Ha a fellebbezés kizárólag az ítéletnek az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező kérdésre, továbbá a polgári jogi igényre, vagy a szülői felügyeleti jog megszüntetésére vonatkozó rendelkezése ellen irányul, a másodfokú bíróság az ítéletnek csak ezt a részét bírálja felül.

(6) A másodfokú bíróság a fellebbezéssel nem érintett vádlottat felmenti, a bűncselekményének enyhébb minősítése folytán törvénysértően súlyos büntetését, illetve a vele szemben büntetés helyett alkalmazott intézkedést enyhíti, vagy az elsőfokú bíróság ítéletének rá vonatkozó rendelkezését hatályon kívül helyezi, és vele szemben az eljárást megszünteti vagy az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha a fellebbezéssel érintett vádlott tekintetében is ugyanígy határoz.

(7) Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének a fellebbezéssel nem érintett vádlottra vonatkozó rendelkezését hatályon kívül helyezi, vagy a fellebbezéssel nem érintett vádlottat felmenti, és az elsőfokú bíróság által e vádlott tekintetében kiszabott büntetést összbüntetésbe foglalták, a másodfokú bíróság az összbüntetési ítéletet is hatályon kívül helyezi.

(8) Az ítélet megalapozatlansága esetén az elsőfokú bíróságot a (6) bekezdésének alkalmazásával akkor lehet új eljárásra utasítani, ha ez a fellebbezéssel nem érintett vádlott felmentését, a bűncselekmény enyhébb minősítése folytán a törvénysértően súlyos büntetés enyhítését, vagy az eljárás megszüntetését eredményezheti.

(9) E § rendelkezéseit az ítélet indokolása elleni fellebbezés esetén is értelemszerűen alkalmazni kell.

Kötöttség az elsőfokú bíróság ítéletének tényállásához

578. §

(1) A másodfokú bíróság a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja, kivéve, ha az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan, illetve a fellebbezésben új tényt állítottak vagy új bizonyítékra hivatkoztak, és ennek alapján a másodfokú bíróság bizonyítási eljárást folytat le.

(2) Az elsőfokú bíróság ítélete teljes egészében megalapozatlan, ha

a) az elsőfokú bíróság nem állapított meg tényállást,

b) a megállapított tényállás ellentétes az ügyiratok tartalmával.

(3) Az elsőfokú bíróság ítélete részben megalapozatlan, ha

a) a tényállás nem tisztázott,

b) a megállapított tényállás hiányos,

c) a megállapított tényállás részben ellentétes az ügyiratok tartalmával,

d) az elsőfokú bíróság a megállapított tényekből további tényre helytelenül következtetett.

579. §

(1) A másodfokú bíróság az ítélet részbeni megalapozatlanságát kiküszöböli, ennek során

a) a tényállást kiegészíti, illetve helyesbíti, ha a hiánytalan, illetve a valósághű tényállás az ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy a felvett bizonyítás útján megállapítható,

b) az ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy a felvett bizonyítás alapján az elsőfokú bíróság által megállapított tényállástól eltérő tényállást állapíthat meg, ha a vádlott felmentésének vagy részbeni felmentésének vagy az eljárás megszüntetésének vagy részbeni megszüntetésének van helye,

c) az ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy az ügyészség által indítványozott bizonyítás alapján az elsőfokú bíróság által megállapított tényállástól eltérő tényállás megállapításával az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségét állapíthatja meg.

(2) A másodfokú bíróság csak azokkal a tényekkel kapcsolatban értékelheti az elsőfokú bíróságtól eltérően a bizonyítékokat, amelyekre bizonyítást vett fel, kivéve, ha az ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés alapján a vádlottat az (1) bekezdés b) pontja alapján felmenti vagy az eljárást megszünteti.

(3) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a helyesbített, kiegészített, illetve eltérően megállapított tényállás alapján bírálja felül.

(4) Ha a megalapozatlanság nyilvánvalóan a 158. § (1) bekezdésben foglalt kötelezettség elmulasztására vezethető vissza, a megalapozatlanság következményei nem alkalmazhatók.

Bizonyítás a másodfokú bírósági eljárásban

580. §

(1) A másodfokú bírósági eljárásban bizonyításnak akkor van helye, ha az elsőfokú bíróság a tényállást nem tisztázta vagy az hiányos, továbbá, ha a bizonyítás az elsőfokú bírósági eljárásban megvalósult szabálysértés orvoslását eredményezheti.

(2) A bizonyítás felvételére − a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel − tárgyalást kell kitűzni.

(3) Ha az ügyben a büntetéskiszabási körülmények további tisztázása érdekében kizárólag a vádlott meghallgatása szükséges, a másodfokú bíróság nyilvános ülést tart.

(4) A másodfokú bíróság mellőzi a bizonyítás felvételét olyan tényre nézve, amely a bűnösség megállapítását, a felmentést, az eljárás megszüntetését, a bűncselekmény minősítését, a büntetés kiszabását, illetve az intézkedés alkalmazását nem befolyásolta.

A súlyosítási tilalom

581. §

(1) Az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségét megállapítani, a vádlott büntetését, illetve a büntetés helyett alkalmazott intézkedést súlyosítani csak akkor lehet, ha a terhére fellebbezést jelentettek be. Ez irányadó akkor is, ha a másodfokú bíróság bizonyítást vesz fel, és annak eredményeként súlyosabb bűncselekmény állapítható meg.

(2) A vádlott terhére bejelentett fellebbezésnek azt kell tekinteni, ami a bűnösségének megállapítására, bűncselekményének súlyosabb minősítésére, a büntetésének súlyosítására, illetve a vele szemben büntetés helyett alkalmazott intézkedésnél súlyosabbnak a megállapítására, vagy az ilyen intézkedés helyett büntetés megállapítására irányul.

(3) Ha az elsőfokú bíróság a bűncselekmény miatt kiszabott büntetés vagy büntetés helyett alkalmazott intézkedés mellett a vádlottat valamely bűncselekmény miatt emelt vád alól felmenti, vagy vele szemben az eljárást megszünteti, a bűncselekmény miatt kiszabott büntetés vagy a büntetés helyett alkalmazott intézkedés − ha a vádlott terhére a fellebbezést kizárólag a felmentés vagy a megszüntetés ellen jelentették be − csak akkor súlyosítható, ha az ítélet felmentő vagy eljárást megszüntető rendelkezése miatt bejelentett fellebbezés sikeres.

(4) A súlyosítási tilalom folytán a másodfokú bíróság a vádlott terhére bejelentett fellebbezés hiányában nem szabhat ki

a) büntetést azzal szemben, akinek az ügyét elsőfokon önállóan alkalmazott intézkedéssel bírálták el,

b) elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, a sportrendezvények látogatásától való eltiltás, kiutasítás helyett szabadságvesztést annak felfüggesztése mellett sem,

c) felfüggesztett szabadságvesztés helyett végrehajtandó szabadságvesztést,

d) végrehajtandó szabadságvesztés helyett hosszabb tartamú szabadságvesztést, annak felfüggesztése mellett sem,

e) az elsőfokú bíróság által alkalmazott büntetések számát meghaladó további büntetéseket, ide nem értve a szabadságvesztés helyett alkalmazott büntetéseket,

f) az elsőfokú bíróság által nem alkalmazott mellékbüntetést,

g) lefokozás, szolgálati viszony megszüntetése helyett szabadságvesztést, annak felfüggesztése mellett sem.

(5) Az életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának későbbi időpontban történő meghatározását vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárását a büntetés súlyosításának, az erre irányuló fellebbezést a vádlott terhére bejelentettnek kell tekinteni.

(6) Ha az elsőfokú bíróság az elkobzásról, a vagyonelkobzásról, illetve az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné teléről a törvény rendelkezése ellenére nem rendelkezett, a tényállás azonban a döntéshez szükséges adatokat tartalmazza, erről a másodfokú bíróság is határozhat abban az esetben is, ha a terhelt terhére nem jelentettek be fellebbezést.

(7) Ha az elsőfokú bíróság szabálysértés miatt alkalmazott jogkövetkezményt, e jogkövetkezmény a másodfokú eljárásban akkor súlyosítható, ha a fellebbezés a felmentő rendelkezés ellen irányul, vagy az a szabálysértés miatt alkalmazott jogkövetkezmény súlyosítását célozza.

LXXXI. Fejezet
A fellebbezés elintézése

A fellebbezés elintézésének előkészítése

582. §

(1) A másodfokú bíróság tanácsának elnöke

a) intézkedik − szükség esetén − a hiányok pótlása, az ügyiratok kiegészítése, új ügyiratok beszerzése vagy az elsőfokú bíróságtól felvilágosítás megszerzése iránt,

b) a fellebbezőt a fellebbezésnek nyolc napon belüli kiegészítésére hívja fel, ha nem lehet megállapítani a fellebbezés irányát, vagy azt, hogy az elsőfokú bíróság eljárását vagy az ítélet mely rendelkezését, vagy az indokolás mely részét milyen okból tartja sérelmesnek,

c) az ügyiratokat visszaküldi az elsőfokú bíróságnak, ha a fellebbezéseket visszavonták,

d) a vádlottnak és a védőnek kézbesíti a más által bejelentett fellebbezést és a másodfokú bíróság mellett működő ügyészség indítványát,

e) a vádlott vagy a védő fellebbezésének indokolását megküldi a másodfokú bíróság mellett működő ügyészségnek, ha azt a másodfokú bíróság előtt terjesztették elő − , és közvetlenül még nem küldték meg neki

f) vizsgálja, hogy a másodfokú eljárásban kötelező-e az ügyész és a védő részvétele,

g) vizsgálja, szükséges-e kényszerintézkedéssel kapcsolatban határozni.

(2) A tanács elnöke az ügy érkezésétől számított két hónapon belül a lehető legközelebbi határnapra a fellebbezés elbírálására tanácsülést, nyilvános ülést vagy tárgyalást tűz ki.

(3) A másodfokú bíróság a tárgyalás előtt bizonyítást rendelhet el, és a tanács elnöke az emiatt szükséges intézkedéseket megteheti.

A fellebbezés elutasítása, áttétel, az eljárás felfüggesztése

583. §

(1) A másodfokú bíróság a fellebbezést elutasítja, ha az 575. § (1) bekezdésében felsorolt esetekben az elsőfokú bíróság elmulasztotta a fellebbezés elutasítását, vagy a fellebbezés kiegészítésére irányuló felhívása nem vezetett eredményre.

(2) Ha a másodfokú bíróságnak a fellebbezés elbírálására nincs hatásköre vagy illetékessége, az ügyiratokat tanácsülésen a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz teszi át.

(3) A másodfokú bíróság az eljárást tanácsülésen felfüggesztheti a 481. §-ban, a 482. § (1) bekezdés a), c) és d) pontjában, valamint az 483–484. §-ban meghatározott okokból.

A tanácsülés

584. §

(1) A másodfokú bíróság tanácsülésen határoz

a) a fellebbezés elutasításáról, az ügy áttételéről, az ügyek egyesítéséről vagy elkülönítéséről, az eljárás felfüggesztéséről,

b) ha a fellebbezés kizárólag az ítéletnek a lefoglalás megszüntetésére vagy a bűnügyi költségre vonatkozó rendelkezése ellen irányul,

c) a vádlott felmentéséről vagy az eljárás vele szemben történő megszüntetéséről,

d) a fellebbezéssel nem érintett vádlott felmentéséről vagy az eljárás vele szemben történő megszüntetéséről határoz, feltéve, hogy e rendelkezéseket a fellebbezéssel érintett vádlott esetében is tanácsülésen hozza meg,

e) ha az eljárást az 594. § (1)-(2) bekezdése alapján meg kell szüntetni,

f) ha az elsőfokú bíróság az ítéletét az 595. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg,

g) ha az elsőfokú bíróság a büntetőeljárást a 486. § alapján szüntette meg,

h) ha a másodfokú bíróság az elsőfokú határozatot kizárólag az 577. § (5) bekezdése alapján bírálja felül,

i) ha az elsőfokú bíróság nem ügydöntő végzése elleni fellebbezés bizonyítás felvétele nélkül elbírálható.

(2) A tanács elnöke tanácsülésre tartozó ügyben nyilvános ülést vagy tárgyalást tűzhet ki.

(3) A tanács elnöke a fellebbezőket értesíti a tanácsülés kitűzéséről, és arról, hogy fellebbezésüket nyolc napon belül kiegészíthetik, vagy a más által bejelentett fellebbezésre, indítványra vagy nyilatkozatra észrevételeket tehetnek.

(4) Ha az ítélet ellen kizárólag a vádlott javára jelentettek be fellebbezést, és az ítélet nem megalapozatlan, a tanács elnöke tájékoztatja a vádlottat, a védőt, az ügyészséget és azt, aki fellebbezett, az ügyben eljáró tanács összetételéről és arról, hogy nyolc napon belül kérheti nyilvános ülés, vagy ha annak feltételei fennállnak, tárgyalás kitűzését. E határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye. Ha nyilvános ülés vagy tárgyalás kitűzését senki sem kérte, a másodfokú bíróság az ügyet tanácsülésen intézheti el.

(5) Ha a másodfokú bíróság tanácsülésen állapítja meg, hogy az ügy tanácsülésen nem intézhető el, az ügyet nyilvános ülésre vagy tárgyalásra tűzi ki. A másodfokú bíróság a tanácsülésen hozható határozatot nyilvános ülésen vagy tárgyaláson is meghozhatja, ha az ennek alapjául szolgáló okot a nyilvános ülésen vagy a tárgyaláson észleli.

A nyilvános ülés

585. §

(1) A másodfokú bíróság a fellebbezés elintézésére nyilvános ülést tart, kivéve, ha az ügy tanácsülésen intézhető el, vagy tárgyalást kell tartani.

(2) A másodfokú bíróság a nyilvános ülésen

a) az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megalapozatlansága esetén megállapíthatja a hiánytalan, illetve a helyes tényállást, ha az az ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés útján lehetséges,

b) az ügyben a vádlottat a büntetéskiszabási körülmények további tisztázása érdekében meghallgathatja.

(3) A nyilvános ülésen az ügy előadása − ha azt a jelenlévők nem indítványozzák − mellőzhető.

(4) A nyilvános ülésen az ügyész jelenléte nem kötelező.

(5) A nyilvános ülést a szabályszerűen idézett vádlott távollétében is meg lehet tartani, és ha a nyilvános ülés eredményeként megállapítható, hogy a meghallgatása nem szükséges, a fellebbezés elbírálható.

A tárgyalás

586. §

(1) A másodfokú bíróság tárgyalást tart, ha

a) az ügy tanácsülésen nem intézhető el,

b) bizonyítás felvétele szükséges,

c) a tanácsülésre vagy a nyilvános ülésre tartozó ügyet a tanács elnöke tárgyalásra tűzte ki.

(2) A tárgyalásról értesíteni kell azt, aki fellebbezett.

(3) A vádlott távollétében a tárgyalás megtartható, ha a vádlott terhére nem jelentettek be fellebbezést.

(4) A tárgyalás elmulasztása miatt nincs helye igazolásnak.

587. §

(1) A tárgyaláson a tanács elnöke által kijelölt bíró az ügyet előadja. Ismerteti az elsőfokú bíróság ítéletének, a fellebbezésnek és az arra tett észrevételeknek a lényegét, továbbá az ügyiratokból azt, ami az ügy felülbírálásához szükséges. Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásának ismertetése mellőzhető, ha azt a jelenlévők nem indítványozzák, és azt a másodfokú bíróság sem tartja szükségesnek.

(2) A bíróság tagjai, az ügyész, a vádlott, a védő és a sértett az ügy előadásának kiegészítését indítványozzák, ezután a fellebbezésre jogosultaknak lehetővé kell tenni, hogy az előterjesztéseiket, illetve indítványaikat megtehessék.

(3) A bizonyítást az ügy előadása, illetve a (2) bekezdésben írt indítványok megtétele után kell felvenni.

(4) Az ügy előadása, illetve a bizonyítás felvétele után az erre jogosultak perbeszédet tartanak, vagy felszólalnak. Perbeszédet először a fellebbező tart. Ha az ügyészség is fellebbezett, először az ügyész mondja el a perbeszédet.

(5) Ha a másodfokú bíróság az ügydöntő határozat meghozatala előtt azt állapítja meg, hogy a cselekmény az elsőfokú bíróság által megállapított minősítéstől eltérően minősülhet, az 543. §-ban foglaltaknak megfelelően jár el.

A másodfokú határozat kézbesítése

588. §

Az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyező végzést akkor is kézbesíteni kell a fellebbezőnek és annak is, aki a másodfokú bíróság határozata ellen fellebbezésre jogosult, ha velük a határozat rendelkező részét kihirdetés útján már közölték.

Határozat kényszerintézkedésről

589. §

Az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése esetén a letartóztatásról, a bűnügyi felügyeletről és az előzetes kényszergyógykezelésről a másodfokú bíróság a hatályon kívül helyező végzésben határoz. A másodfokú bíróság a letartóztatást, a bűnügyi felügyeletet vagy az előzetes kényszergyógykezelést a megismételt eljárásra utasított bíróságnak a 283. § (5) bekezdése, 272. § (5) bekezdése, illetve 291. § (4) bekezdése szerinti döntéséig tartja fenn.

Intézkedések a másodfokú bírósági eljárás befejezése után

590. §

(1) A másodfokú bírósági eljárás befejezése után a másodfokú bíróság a határozatainak kiadmányait kézbesíti, és ha a másodfokú határozat ellen nem jelentettek be fellebbezést, vagy azt a

másodfokú bíróság elutasította, az ügy iratait a határozatának kiadmányaival és a tárgyalásról, illetve nyilvános ülésről készült jegyzőkönyvvel visszaküldi az elsőfokú bíróságnak.

(2) A törvényben kizárt, az arra nem jogosulttól származó vagy az elkésett, a másodfokú bíróság határozata elleni fellebbezést a másodfokú bíróság elutasítja.

(3) Ha a másodfokú bíróság határozata ellen fellebbezést jelentettek be, és a fellebbezési határidő valamennyi jogosultra lejárt, a másodfokú bíróság tanácsának elnöke − a harmadfokú bíróság mellett működő ügyészség útján − a határozat írásba foglalását követően haladéktalanul felterjeszti az ügyiratokat a harmadfokú bírósághoz.

(4) Ha olyan eljárási szabálysértésre alapítottak fellebbezést, amelynek a körülményei az ügyiratokból nem tűnnek ki, a tanács elnöke erről a felterjesztésben felvilágosítást ad.

(5) A harmadfokú bíróság mellett működő ügyészség az ügyiratokat az indítványával egy hónapon belül, különösen bonyolult vagy nagy terjedelmű ügyben két hónapon belül megküldi a harmadfokú bíróságnak.

LXXXII. Fejezet
A másodfokú bíróság határozatai

591. §

(1) A másodfokú bíróság − az e törvényben meghatározott esetekben − az elsőfokú bíróság ítéletét

a) helybenhagyja,

b) megváltoztatja, vagy

c) hatályon kívül helyezi, és

ca) az eljárást megszünteti, vagy

cb) az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja.

(2) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítélete elleni fellebbezést elutasítja, ha a fellebbezés a törvényben kizárt, az arra nem jogosulttól származik vagy az elkésett.

(3) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása esetén ítélettel, egyébként végzéssel határoz.

(4) A határozat indokolása tartalmazza, hogy ki, miért fellebbezett, és kifejti a bíróság döntésének indokait.

Az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyása

592. §

(1) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja, ha a fellebbezés alaptalan, és egyébként az ítéletet nem kell hatályon kívül helyezni, továbbá ha nem kell, vagy − a súlyosítási tilalom, a felülbírálat terjedelmének korlátai miatt, vagy a (2) bekezdés értelmében − nem lehet megváltoztatni.

(2) Ha a másodfokú bíróság a tényállást nem egészítette ki, illetve nem helyesbítette, az elsőfokú bíróság ítéletében a törvényi büntetési tételkeretek között kiszabott büntetés kisebb megváltoztatásának nincs helye.

(3) A másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyó végzése ügydöntő határozat.

(4) A határozat indokolásának a helybenhagyás indokait röviden kell tartalmaznia.

Az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása

593. §

(1) Ha az elsőfokú bíróság jogszabályt helytelenül alkalmazott, és az ítéletét nem kell hatályon kívül helyezni, a másodfokú bíróság az ítéletet megváltoztatja, és a törvénynek megfelelő határozatot hoz.

(2) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztathatja akkor is, ha a másodfokú eljárásban az elsőfokú bíróság ítélete részbeni megalapozatlanságának kiküszöbölésére került sor.

(3) Ha az elsőfokú bíróság ítélete a vádlott beismerő nyilatkozatának elfogadásán alapult, a másodfokú bíróság a fellebbezéssel megtámadott ítéletnek a bűnösség megállapítására, a váddal egyező tényállásra, valamint a vádirati minősítéssel egyező minősítésre vonatkozó rendelkezéseit akkor változtathatja meg, ha a terhelt felmentésének vagy az eljárás megszüntetésének van helye.

Az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése

594. §

(1) A másodfokú bíróság hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az eljárást megszünteti,

a) a vádlott halála, elévülés vagy kegyelem miatt,

b) ha a cselekményt már jogerősen elbírálták,

c) ha az elsőfokú bíróság joghatóság hiányában járt el,

d) az olyan bűncselekmény miatt, amelynek a vádlott felelősségre vonása szempontjából nincs jelentősége.

(2) A másodfokú bíróság hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét és az eljárást nem ügydöntő végzéssel megszünteti, ha

a) a magánindítvány, a feljelentés, vagy a legfőbb ügyésznek a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezése hiányzik,

b) a vádat nem az arra jogosult emelte.

(3) Ha a másodfokú bíróság az eljárást az (1) bekezdés a) pontja alapján szünteti meg, az elsőfokú bíróság ítéletének az elkobzásra, a vagyonelkobzásra, az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételére és a polgári jogi igény megállapítására vonatkozó rendelkezését hatályban tartja, ha ezekre nézve nem jelentettek be fellebbezést.

595. §

(1) A másodfokú bíróság hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha

a) a bíróság nem volt törvényesen megalakítva, vagy a tárgyaláson a tanács tagjai nem voltak mindvégig jelen,

b) az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt,

c) a bíróság a hatáskörét túllépte, katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó, vagy más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozó ügyet bírált el,

d) a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező,

e) a bíróság az 594. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott valamely ok törvénysértő megállapítása miatt az eljárást megszüntette,

f) az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.

(2) Az (1) bekezdés d) pontja alapján,

a) ha a másodfokú bíróság a bűncselekmény minősítésének megváltoztatása folytán állapítja meg, hogy az elsőfokú bírósági tárgyaláson védő részvétele kötelező lett volna, az ítéletet csak akkor kell hatályon kívül helyezni, ha az ügyészség eredetileg is olyan bűncselekmény miatt emelt

vádat, amelyre a törvény ötévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztést rendel, vagy a bíróság az elsőfokú eljárás során megállapította a vádtól eltérő súlyosabb minősítés lehetőségét,

b) nincs helye az ítélet hatályon kívül helyezésének a védő részvételének hiánya miatt, ha az elsőfokú bíróság a cselekményt tévesen minősítette ötévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekménynek,

c) a felmentő ítéletet vagy az ítélet felmentő rendelkezését nem kell hatályon kívül helyezni, ha az ítéletet a vádlott vagy a védő távollétében hozták meg.

596. §

(1) A másodfokú bíróság hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha az 594. § (1)-(2) bekezdésében, valamint az 595. § (1) bekezdésében fel nem sorolt, és a másodfokú eljárásban nem orvosolható olyan eljárási szabálysértés történt, amely lényeges hatással volt az eljárás lefolytatására, illetve a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, illetve a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott eljárási szabálysértésnek minősül különösen, ha

a) a bizonyítás törvényességére vonatkozó szabályokat megsértették,

b) az eljárásban részt vevő személyek a törvényes jogaikat nem gyakorolhatták, vagy ezek gyakorlását korlátozták,

c) a tárgyalásról a nyilvánosságot törvényes ok nélkül kizárták,

d) a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének csak részben tett eleget.

e) az elsőfokú bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot a 498. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek hiányában fogadta el.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott eljárási szabálysértéseket a másodfokú bíróság kizárólag az ügyészség, a vádlott vagy a védő indítványára vizsgálja.

(4) A felmentő ítéletet vagy az ítélet felmentő rendelkezését nem kell hatályon kívül helyezni, ha az (1) bekezdés szerinti eljárási szabálysértés a vádlott vagy a védő törvényes jogainak gyakorlását korlátozta.

(5) Ha az elsőfokú bíróság a lefoglalt dologról, az elkobzásról, a vagyonelkobzásról, illetve az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételéről a törvény rendelkezése ellenére nem rendelkezett, és a döntéshez szükséges adatok a másodfokú eljárás során bizonyítás felvétele keretében nem tisztázhatóak, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságot a CIII. Fejezet szerinti eljárás lefolytatására utasítja.

597. §

Teljes megalapozatlanság esetén a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja.

598. §

(1) A hatályon kívül helyező végzés indokolása tartalmazza a hatályon kívül helyezés okát, továbbá a másodfokú bíróságnak a megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatását.

(2) A másodfokú bíróság elrendelheti, hogy az ügyet az elsőfokú bíróság más tanácsa vagy − kivételesen − más bíróság tárgyalja.

Az egyéb kérdésekre vonatkozó rendelkezések

599. §

(1) Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletnek a bűnösség megállapítására, a felmentésre, vagy a bűncselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezését megváltoztatja, az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező kérdésben, továbbá a polgári jogi igény, vagy a szülői felügyeleti jog megszüntetése kérdésében is a törvénynek megfelelő határozatot hoz.

(2) Ha az egyéb érdekelt az elsőfokú bíróság ítéletének elkobzást, vagyonelkobzást, illetve elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét elrendelő rendelkezése ellen fellebbezést jelentett be, és a másodfokú bíróság e fellebbezés vagy bármely más fellebbezés alapján az elsőfokú bíróságnak az − egyéb érdekelt tulajdonjogát, vagyonát vagy az elektronikus adat feletti rendelkezési jogát érintő − elkobzást, vagyonelkobzást, illetve elektronikus adat hozzáférhetetlenné tételét kimondó rendelkezését nem mellőzte, az elsőfokú bíróság a másodfokú bíróság határozatának az egyéb érdekelt részére történő közléséről az egyéb érdekeltnek az 55. § (3) bekezdésében írt jogára való tájékoztatással gondoskodik.

(3) Ha a másodfokú bíróság rendeli el az egyéb érdekelt tulajdonjogát érintő elkobzást, vagyonelkobzást, illetve elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét, a határozat rendelkező részének tartalmaznia kell az egyéb érdekeltnek az 55. § (3) bekezdésében írt jogára történő tájékoztatást.

(4) Ha a polgári jogi igény érdemi elbírálása vagy a szülői felügyeleti jog megszüntetése kérdésében való döntés a büntetőeljárás befejezését jelentősen késleltetné, vagy a büntetőeljárásban való érdemi elbírálását más körülmény kizárja, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének e kérdésben döntő rendelkezését hatályon kívül helyezi, és a polgári jogi igény, illetve a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti indítványt egyéb törvényes útra utasítja.

A bűnügyi költség

600. §

(1) A másodfokú bíróság a határozatában megállapítja a másodfokú bírósági eljárásban felmerült bűnügyi költséget, és szükség esetén rendelkezik annak a viseléséről.

(2) A másodfokú bíróság a bűnösnek kimondott vádlottat mentesítheti a másodfokú bírósági eljárásban felmerült bűnügyi költségnek vagy egy részének a megfizetése alól, ha a vádlott vagy a védő fellebbezése eredményes volt.

A nem ügydöntő végzés elleni fellebbezés

601. §

(1) A másodfokú bíróság eljárásban, a harmadfokú bíróság eljárásban, valamint a másodfokú bíróság és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása iránti eljárásban hozott olyan, nem ügydöntő végzés elleni fellebbezésre, amely ellen az elsőfokú eljárásban jogorvoslatnak lenne helye, az LXXIX-LXXXII. Fejezetben foglaltakat az e §-ban meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott végzés elleni fellebbezést

a) ítélőtábla bírálja el, ha a végzést a törvényszék hozta,

b) a Kúria bírálja el, ha a végzést az ítélőtábla hozta,

c) a Kúria másik tanácsa bírálja el, ha a végzést a Kúria hozta.

(3) Az ítélőtábla és a Kúria a fellebbezést tanácsülésen bírálja el.

LXXXIII. Fejezet
Fellebbezés a másodfokú bíróság határozata ellen

A fellebbezési jog és a fellebbezés korlátai

602. §

(1) A másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye a harmadfokú bírósághoz, ha a másodfokú bíróság a büntetőjog szabályainak megsértésével

a) olyan vádlott bűnösségét állapította meg, vagy olyan vádlott kényszergyógykezelését rendelte el, akit az elsőfokú bíróság felmentett, vagy vele szemben az eljárást megszüntette,

b) az elsőfokon elítélt vádlottat felmentette vagy vele szemben a büntetőeljárást az 556. § (1) bekezdés b)−e) pontja, valamint az 556. § (2) bekezdése alapján megszüntette.

(2) A másodfokú ítélet indokolása ellen külön fellebbezésnek nincs helye.

(3) A fellebbezésben bizonyítást indítványozni, új tényt állítani vagy új bizonyítékra hivatkozni nem lehet.

(4) Ha az ügyészség az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata ellen a vádlott terhére nem jelentett be fellebbezést, a másodfokú bíróság ítélete ellen csak a vádlott felmentése vagy az eljárás megszüntetése miatt fellebbezhet.

(5) Ha a másodfokú bíróság ítélete több bűncselekményről rendelkezett, a fellebbezés kizárólag az (1) bekezdés a) vagy b) pontja szerinti eltérő döntésre vonatkozhat.

(6) Nincs helye fellebbezésnek a másodfokú bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen.

A fellebbezésre jogosultak

603. §

A másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen fellebbezésre jogosult a harmadfokú bírósághoz

a) a vádlott,

b) az ügyészség,

c) a védő, a vádlott hozzájárulása nélkül is,

d) a vádlott törvényes képviselője, házastársa vagy élettársa a kényszergyógykezelés elrendelése ellen a vádlott hozzájárulása nélkül is.

TIZENHATODIK RÉSZ
A HARMADFOKÚ BÍRÓSÁGI ELJÁRÁS

LXXXIV. Fejezet
A harmadfokú bírósági eljárás általános szabályai

604. §

A harmadfokú bírósági eljárásban a másodfokú bírósági eljárásra vonatkozó rendelkezéseket az e Részben foglalt eltérésekkel kell értelemszerűen alkalmazni.

A felülbírálat terjedelme

605. §

(1) A harmadfokú bíróság megvizsgálja, hogy az elsőfokú bíróságnak és a másodfokú bíróságnak a 602. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint eltérő döntése meghozatalára a büntetőjog szabályainak megsértésével került-e sor.

(2) Ha az eltérő döntés meghozatalára nem a büntetőjog szabályainak megsértésével került sor, a harmadfokú bíróság a fellebbezést elutasítja.

(3) A 602. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott esetben a harmadfokú bíróság azt vizsgálja, hogy az elsőfokú bíróság ítélete megalapozott-e,

a) ha az elsőfokú ítélet nem megalapozatlan, a harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi,

b) ha az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan, a harmadfokú bíróság megvizsgálja a másodfokú ítélet megalapozottságát, valamint a másodfokú bírósági eljárást felülbírálja abból a szempontból is, hogy az eljárási szabályokat a másodfokú eljárásban megtartották-e.

(4) A 602. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott esetben a harmadfokú bíróság az elsőfokú és a másodfokú bíróság ítéletét a megalapozottság, valamint a bírósági eljárást az eljárási szabályok megtartása tekintetében felülbírálja.

(5) A harmadfokú bíróság a megtámadott másodfokú ítéletnek az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező kérdésben, továbbá a polgári jogi igény, vagy a szülői felügyeleti jog megszüntetése kérdésében hivatalból dönt.

(6) Ha a harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletének a fellebbezéssel nem érintett vádlottra vonatkozó részét hatályon kívül helyezi, vagy a fellebbezéssel nem érintett vádlottat felmenti, és a másodfokú bíróság által e vádlott tekintetében kiszabott büntetést összbüntetésbe foglalták, a harmadfokú bíróság az összbüntetési ítéletet is hatályon kívül helyezi.

Kötöttség a felülbírált ítélet tényállásához

606. §

(1) A harmadfokú bíróság a határozatát arra a tényállásra alapítja, amelynek alapján a másodfokú bíróság a megtámadott ítéletét meghozta, kivéve, ha ez a tényállás megalapozatlan.

(2) A harmadfokú bírósági eljárásban nincs helye bizonyításnak.

(3) Ha az a tényállás, amelynek alapján a másodfokú bíróság a megtámadott ítéletet meghozta, megalapozatlan, és a helyes tényállás az ügyiratok alapján megállapítható, vagy a helytelen ténybeli következtetés az ügyiratok alapján kiküszöbölhető, a harmadfokú bíróság a tényállást hivatalból kiegészíti vagy helyesbíti.

LXXXV. Fejezet
A fellebbezés elintézése

Általános rendelkezések

607. §

(1) A harmadfokú bíróság a fellebbezést a 608. § (1) bekezdésében meghatározott esetekben tanácsülésen, egyébként nyilvános ülésen bírálja el.

(2) A harmadfokú bírósági eljárásban védő részvétele kötelező. Ha a vádlottnak nincs védője, a tanács elnöke a fellebbezésnek a harmadfokú bírósághoz érkezését követően haladéktalanul védőt rendel ki.

A tanácsülés és a nyilvános ülés

608. §

(1) A harmadfokú bíróság tanácsülésen határoz

a) ha a fellebbezést a megtámadott határozat megalapozatlansága miatt nem lehet elbírálni,

b) ha az elsőfokú, illetve a másodfokú bíróság az ítéletét az 595. § (1) bekezdésben meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg.

(2) Ha a másodfokú ítélet ellen kizárólag a vádlott javára jelentettek be fellebbezést, erről, valamint az ügyben eljáró tanács összetételéről a tanács elnöke azzal értesíti a vádlottat, a védőt, az ügyészséget és azt, aki fellebbezett, hogy nyolc napon belül kérheti nyilvános ülés kitűzését. E határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye. Ha nyilvános ülés kitűzését senki sem kérte, a harmadfokú bíróság az ügyet tanácsülésen intézheti el.

(3) A nyilvános ülésen az ügyész jelenléte kötelező.

Határozat a kényszerintézkedésről, intézkedések a fellebbezés elintézése után

609. §

(1) Az elsőfokú, illetve a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése esetén a letartóztatásról, a bűnügyi felügyeletről és az előzetes kényszergyógykezelésről a harmadfokú bíróság a hatályon kívül helyező végzésben határoz.

(2) A fellebbezés elintézése után a harmadfokú bíróság a határozatának kiadmányait kézbesíti, és az ügy iratait határozatának kiadmányával és a harmadfokú eljárásban készült jegyzőkönyvvel együtt visszaküldi a másodfokú bíróságnak, illetve az új eljárás lefolytatására utasított bíróságnak.

LXXXVI. Fejezet
A harmadfokú bíróság határozatai

A másodfokú bíróság ítéletének megváltoztatása

610. §

(1) A harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, és a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha a másodfokú bíróság a büntetőjog szabályainak megsértésével rendelkezett a bűnösségé megállapításáról vagy felmentésről, kényszergyógykezelés elrendeléséről, az eljárás megszüntetéséről, feltéve, hogy a másodfokú bíróság ítéletének alapjául szolgáló tényállás nem megalapozatlan, vagy a tényállás megalapozatlanságát a harmadfokú bírósági eljárásban ki lehetett küszöbölni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a harmadfokú bíróság a törvénynek megfelelő határozatot hoz a cselekmény minősítését, a büntetés kiszabását vagy intézkedés alkalmazását, illetve büntetés vagy intézkedés mellőzését illetően is.

(3) A harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletének megváltoztatása esetén határoz az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező kérdésben, továbbá a polgári jogi igényről, és a szülői felügyeleti jog megszüntetéséről is.

A másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése

611. §

(1) A harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti az 594. § (1) bekezdésében meghatározott esetekben.

(2) A harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és a másodfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha a másodfokú ítélet meghozatalára

a) az 595. § (1) bekezdésben meghatározott valamely eljárási szabálysértéssel,

b) a súlyosítási tilalom megsértésével

került sor.

(3) A harmadfokú bíróság hatályon kívül helyezi a másodfokú bíróság ítéletét és az eljárást nem ügydöntő végzéssel megszünteti az 594. § (2) bekezdésben meghatározott esetekben.

(4) A harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság ítéletét is hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot utasítja új eljárásra, ha a (2)−(3) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértést az elsőfokú bíróság követte el, és a másodfokú bíróság azt nem észlelte.

(5) A harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság, illetve szükség szerint az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és a másodfokú bíróságot, illetve az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha a másodfokú ítélet megalapozatlanságát a 606. § (3) bekezdése alapján nem tudja kiküszöbölni.

(6) A harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, ha a 605. § (3) bekezdése alapján azt állapítja meg, hogy az elsőfokú bíróság ítélete megalapozott.

TIZENHETEDIK RÉSZ
A MÁSODFOKÚ ÉS A HARMADFOKÚ BÍRÓSÁG HATÁLYON KÍVÜL HELYEZŐ VÉGZÉSE ELLENI FELLEBBEZÉS ELBÍRÁLÁSA

612. §

A másodfokú és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása iránti eljárásban a harmadfokú bírósági eljárásra vonatkozó rendelkezéseket az e Részben foglalt eltérésekkel kell értelemszerűen alkalmazni.

A fellebbezési jog és a fellebbezésre jogosultak

613. §

(1) A másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyező és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasító végzése, valamint a harmadfokú bíróságnak a másodfokú bíróság ítéletét vagy a másodfokú bíróság ítéletét és az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyező és a másodfokú bíróságot vagy az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasító végzése ellen fellebbezésnek van helye, ha a hatályon kívül helyezésre

a) az 596. § (1) bekezdésben meghatározott eljárási szabálysértés, vagy

b) az 578. § (2) bekezdése alapján teljes megalapozatlanság

miatt került sor.

(2) A másodfokú és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése ellen fellebbezésre jogosult

a) a vádlott,

b) az ügyészség,

c) a védő a vádlott hozzájárulása nélkül is.

A fellebbezés elintézésének általános szabályai

614. §

(1) Ha a hatályon kívül helyező végzést

a) a törvényszék hozta, a fellebbezést az ítélőtábla,

b) az ítélőtábla hozta, a fellebbezést a Kúria,

c) a Kúria hozta, a fellebbezést a Kúria másik tanácsa

tanácsülésen bírálja el.

(2) A fellebbezés nem vonható vissza.

A fellebbezés elintézésének előkészítése és a bíróság határozatai

615. §

(1) A tanács elnöke az ügy érkezésétől számított egy hónapon belül a lehető legközelebbi határnapra a fellebbezés elbírálására tanácsülést tűz ki.

(2) A fellebbezést elbíráló bíróság − az e törvényben meghatározott esetekben − a fellebbezéssel megtámadott hatályon kívül helyező végzést

a) helybenhagyja vagy

b) hatályon kívül helyezi és a másodfokú vagy harmadfokú bíróságot új eljárásra utasítja.

(3) A fellebbezést elbíráló bíróság a fellebbezés tárgyában végzéssel határoz.

(4) A (2) bekezdésben meghatározott határozat és a fellebbezés elutasítása ellen jogorvoslatnak nincs helye.

A hatályon kívül helyező végzés helybenhagyása és hatályon kívül helyezése

616. §

(1) A fellebbezés elbírálására jogosult bíróság a hatályon kívül helyező végzést helybenhagyja, ha a fellebbezés alaptalan.

(2) A fellebbezést elbíráló bíróság a hatályon kívül helyező végzést hatályon kívül helyezi, és a másodfokú vagy harmadfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha a másodfokú vagy harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése törvénysértő.

(3) A hatályon kívül helyező végzés indokolása tartalmazza a hatályon kívül helyezés okát, továbbá a fellebbezést elbíráló bíróságnak a megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatását, amely a megismételt eljárás lefolytatására utasított bíróság számára kötelező.

A fellebbezés elbírálására jogosult bíróság eljárása során hozott nem ügydöntő végzés elleni fellebbezés elbírálása

617. §

(1) A fellebbezés elbírálására jogosult bíróság eljárása során hozott olyan, nem ügydöntő végzés elleni jogorvoslatra, amely ellen − ha azt az elsőfokú eljárásban hozzák − fellebbezésnek van helye, a Tizenötödik Rész rendelkezéseit az e §-ban meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A fellebbezés elbírálására jogosult bíróság eljárása során a kényszerintézkedés elrendeléséről, megszüntetéséről vagy fenntartásáról hozott végzés ellen, valamint a fellebbezés elbírálására jogosult bíróság eljárásában hozott, más, nem ügydöntő végzés ellen fellebbezésnek van helye.

(3) A fellebbezést, ha a végzést

a) az ítélőtábla hozta, a Kúria,

b) a Kúria hozta, a Kúria másik tanácsa

tanácsülésen bírálja el.

TIZENNYOLCADIK RÉSZ
A MEGISMÉTELT ELJÁRÁS

Általános rendelkezések

618. §

(1) A bíróság határozatának hatályon kívül helyezése vagy az Alkotmánybíróság általi megsemmisítése folytán megismételt eljárásban a tárgyalás előkészítésére és az elsőfokú bírósági tárgyalásra vonatkozó Tizenharmadik−Tizennegyedik Rész rendelkezéseit az e Részben foglalt eltérésekkel értelemszerűen kell alkalmazni.

(2) A megismételt eljárásban előkészítő ülés tartásának nincs helye.

(3) A megismételt eljárásban a bíróság az ügyet a hatályon kívül helyező határozat, illetve az Alkotmánybíróság megsemmisítő határozata okainak és indokainak figyelembevételével bírálja el.

Az elsőfokú bírósági eljárás megismétlése

619. §

(1) A tárgyalás megkezdése után az egyesbíró vagy a tanács elnöke ismerteti a másodfokú bíróság vagy a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező határozatának, illetve az Alkotmánybíróság megsemmisítő határozatának, az elsőfokú bíróság, illetve a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezett vagy megsemmisített határozatának, ha másodfokon bizonyítást vettek fel, a másodfokú bírósági tárgyalás jegyzőkönyvének, valamint a vádirat lényegét.

(2) Ha az ügyészség a vádat az elsőfokú bíróság határozatának hatályon kívül helyezése után módosította, a módosított vádirat lényegét az ügyész ismerteti.

(3) Ha a vádlott nem tesz vallomást, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a hatályon kívül helyezett vagy az Alkotmánybíróság által megsemmisített határozat alapjául szolgáló tárgyaláson tett vallomásának lényegét is ismertetheti vagy felolvashatja.

(4) A tanú kihallgatása, illetve a szakértő meghallgatása helyett a tanúnak a hatályon kívül helyezett vagy az Alkotmánybíróság által megsemmisített határozat alapjául szolgáló tárgyaláson tett vallomásáról, illetve a szakértőnek az ott előterjesztett szakvéleményéről készült jegyzőkönyv lényege ismertethető vagy felolvasható.

(5) A (4) bekezdés nem alkalmazható, ha az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése azért történt, mert az ítélet megalapozatlanságát a másodfokú bírósági eljárásban nem lehetett kiküszöbölni.

(6) Az (5) bekezdés nem zárja ki annak a tanúvallomás, illetve szakvélemény lényegének az ismertetését vagy felolvasását, amely nem az ítéleti tényállás megalapozatlan részére vonatkozik.

620. §

(1) Ha a vádlott terhére nem jelentettek be fellebbezést, a megismételt eljárásban nem lehet a felmentett vádlott bűnösségét megállapítani, vagy a hatályon kívül helyezett ítéletben kiszabott büntetésnél hátrányosabb büntetést kiszabni, vagy büntetés helyett alkalmazott intézkedésnél hátrányosabb intézkedést alkalmazni.

(2) Ha az Alkotmánybíróság az ítéletet megsemmisíti, a megismételt eljárásban nem lehet a felmentett vádlott bűnösségét megállapítani, illetve az ítéletben kiszabott büntetésnél hátrányosabb büntetést kiszabni, vagy büntetés helyett alkalmazott intézkedésnél hátrányosabb intézkedést alkalmazni.

(3) Az (1) bekezdés nem irányadó, ha

a) az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése az 595. § (1) bekezdés a)−c) vagy e) pontjában vagy az 597. §-ban meghatározott ok miatt történt,

b) a megismételt eljárásban felmerült új bizonyíték alapján a bíróság olyan új tényt állapít meg, amelynek folytán súlyosabb büntetést kell kiszabni, feltéve, hogy az ügyészség ezt indítványozza,

c) az ügyészség vádkiterjesztése folytán a vádlott bűnösségét más bűncselekményben is meg kell állapítani,

d) az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére a felülvizsgálati eljárásban a terhelt terhére bejelentett felülvizsgálati indítvány folytán került sor.

(4) A (3) bekezdés esetében sem lehet a vádlott bűnösségét megállapítani, vagy hátrányosabb büntetést kiszabni vagy a büntetés helyett alkalmazott intézkedésnél hátrányosabb intézkedést alkalmazni, ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság rá vonatkozó rendelkezését az 577. § (6) bekezdése alapján helyezte hatályon kívül.

A másodfokú vagy a harmadfokú bírósági eljárás megismétlése

621. §

(1) Ha a harmadfokú bíróság vagy a Kúria a másodfokú bíróság határozatát hatályon kívül helyezi, és a másodfokú bíróságot utasítja új eljárásra, vagy az Alkotmánybíróság a másodfokú bíróság határozatát megsemmisíti, a másodfokú bíróság eljárására a Tizenötödik Rész rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) Ha a Kúria a harmadfokú bíróság határozatát hatályon kívül helyezi, és a harmadfokú bíróságot utasítja új eljárásra, a megismételt eljárásra a Tizenhatodik Rész rendelkezéseit kell alkalmazni.

(3) Ha az Alkotmánybíróság a harmadfokú bíróság határozatát megsemmisíti, a harmadfokú bíróság eljárására a Tizenhatodik Rész rendelkezéseit kell alkalmazni.

TIZENKILENCEDIK RÉSZ
RENDKÍVÜLI JOGORVOSLATOK

LXXXVII. Fejezet
A perújítás

A perújítás okai

622. §

(1) A bíróság jogerős ügydöntő határozatával befejezett büntetőeljárás esetén perújításnak van helye, ha

a) az alapügyben akár felmerült, akár fel nem merült tényre vonatkozó olyan új bizonyítékot hoznak fel, amely valószínűvé teszi, hogy

aa) a terheltet fel kell menteni, lényegesen enyhébb büntetést kell kiszabni, vagy büntetés helyett intézkedést kell alkalmazni, illetve a büntetőeljárást meg kell szüntetni, vagy

ab) a terhelt bűnösségét kell megállapítani, vagy lényegesen súlyosabb büntetést, intézkedés helyett büntetést kell kiszabni, vagy büntetés helyett alkalmazott intézkedésnél lényegesen súlyosabb intézkedést kell alkalmazni;

b) a terhelttel szemben ugyanazon cselekmény miatt több jogerős ügydöntő határozatot hoztak;

c) a terhelt az ügydöntő határozatban nem a valódi nevével szerepel;

d) az alapügyben hamis vagy hamisított bizonyítékot használtak fel;

e) az alapügyben a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság tagja a kötelességét a büntető törvénybe ütköző módon megszegte;

f) a köztársasági elnök a terhelttel szemben indult büntetőeljárás kegyelemből történő megszüntetéséről határozott.

(2) Az (1) bekezdés a) pontja szerinti új bizonyítéknak kell tekinteni

a) az olyan személy tanúvallomását, aki az alapügyben a mentességi jogával élve a vallomástételt megtagadta,

b) a terhelt vallomását, ha az alapügyet a XCIX. Fejezet szerint fejezték be

(3) Az (1) bekezdés d) és e) pontja esetében perújításnak csak akkor van helye, ha

a) a perújítási okként megjelölt bűncselekmény elkövetését jogerős ügydöntő határozat megállapította, vagy ilyen ügydöntő határozat meghozatalát nem bizonyítottság hiánya zárta ki, és

b) e bűncselekmény a bíróság ügydöntő határozatát érdemben befolyásolta.

(4) A perújításnak nem akadálya, ha a (3) bekezdés a) pontjában megjelölt bűncselekmény miatt a felelősségre vonás az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét kizáró ok vagy büntethetőséget megszüntető ok miatt maradt el.

(5) Az (1) bekezdés f) pontja esetén a perújítás lefolytatása kötelező.

623. §

(1) Perújításnak nincs helye, ha a bíróság az eljárást azért szüntette meg, mert az ügyész a vádat ejtette.

(2) Perújításnak a terhelt terhére csak életében és csak az elévülési időn belül van helye.

(3) A perújítást nem zárja ki, hogy a terhelt büntetését végrehajtották, a terhelt javára szóló perújítást pedig az sem, hogy a terhelt büntethetősége megszűnt.

(4) Az alapügyben hozott jogerős ügydöntő határozatnak kizárólag a polgári jogi igény vagy a szülői felügyeleti jog kérdésében hozott rendelkezése ellen a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályai szerint van helye perújításnak.

A perújítási indítvány

624. §

(1) A terhelt terhére az ügyészség terjeszthet elő perújítási indítványt.

(2) A terhelt javára

a) az ügyészség,

b) a terhelt,

c) a védő,

d) a terhelt törvényes képviselője,

e) a terhelt törvényes képviselője, házastársa vagy élettársa a kényszergyógykezelés elrendelése ellen,

f) a terhelt halála után egyenesági rokona, testvére, házastársa vagy élettársa

terjeszthet elő perújítási indítványt.

(3) A perújítási indítványban meg kell jelölni az alapügyet, amely ellen a perújítás irányul, az indítvány okát, valamint a perújítás alapjául szolgáló tényeket és azok bizonyítékait.

(4) Ha valamely hatóság vagy hivatalos személy a hivatali hatáskörében olyan körülményről szerez tudomást, amelynek alapján perújítást lehet indítványozni, köteles erről a perújítás megengedhetőségének kérdésében döntő bíróság területén működő ügyészt értesíteni.

625. §

(1) A perújítási indítvány a másodfokú bíróság perújítás megengedhetősége tárgyában tartott tanácsülésének megkezdéséig visszavonható.

(2) A terhelt a javára más jogosult által előterjesztett perújítási indítványt is visszavonhatja, kivéve, ha azt

a) az ügyész terjesztette elő,

b) a kényszergyógykezelés elrendelése ellen terjesztették elő.

(3) A perújítási indítvány visszavonása esetén a felmerült bűnügyi költség megfizetésére az indítvány visszavonóját kell kötelezni. Ha a perújítási indítványt az ügyész vonta vissza, a bűnügyi költséget az állam viseli.

Perújítási nyomozás

626. §

(1) Ha a perújítási nyomozást az ügyészség rendeli el, a nyomozásra a Tizedik Rész rendelkezéseit a perújítási eljárás jellegének megfelelően kell alkalmazni.

(2) Ha a perújítási nyomozást a bíróság rendeli el, a nyomozásra a Tizedik Rész rendelkezéseit a perújítási eljárás jellegének megfelelően, a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

a) a nyomozás kizárólag az indítványozó által megjelölt bizonyítási eszközök felkutatása érdekében folytatható,

b) a nyomozást a rendőrség végzi,

c) a bíróság a nyomozást elrendelő végzést és az ügyiratokat a rendőrségnek küldi meg,

d) a perújítási nyomozás során a bíróság gyakorolja a 342. § (2) bekezdésben meghatározott irányítási jogkört,

e) a perújítási nyomozás határideje két hónap, amelyet a bíróság kétszer, egyenként legfeljebb két hónappal meghosszabbíthat,

f) a rendőrség a perújítási nyomozás elvégzése után a bíróságnak küldi vissza az ügyiratokat.

(3) Letartóztatás, előzetes kényszergyógykezelés, bűnügyi felügyelet nem rendelhető el.

(4) A perújítási nyomozás során a leplezett eszközök a LIV. Fejezet rendelkezései szerint alkalmazhatók. A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazását a bíróság a Tizenkettedik Részben meghatározottak engedélyezi. Ha a perújítási nyomozást a bíróság rendeli el, a bíróság nem utasíthatja a rendőrséget bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazására. Ha az alapügyben a nyomozás során már alkalmaztak bírói engedélyhez kötött leplezett eszközt az érintett személlyel szemben, és a perújítási nyomozás során a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását ismételten engedélyezik, a leplezett eszközök alkalmazásának idejét össze kell adni és a 232. § (2) bekezdésében meghatározott időtartamot ennek megfelelően kell számítani.

Az ügyészség eljárása

627. §

(1) A más jogosulttól származó perújítási indítványt a perújítás megengedhetőségének kérdésében döntésre jogosult bíróság mellett működő ügyészségnél kell írásban benyújtani vagy jegyzőkönyvbe mondani.

(2) A nem jogosulttól származó perújítási indítványnak a bíróság részére történő megküldését az ügyészség mellőzi, és erről az indítvány előterjesztőjét írásban értesíti.

(3) Az ügyészség a más jogosult által előterjesztett perújítási indítványt az észrevételével együtt egy hónapon belül megküldi a bíróságnak.

(4) Ha az ügyészség terjeszt elő perújítási indítványt, ahhoz csatolja, illetve ha ez nem lehetséges, megjelöli a perújítás alapjául szolgáló bizonyítási eszközöket.

(5) Az ügyészség az alapügy bírósági ügyiratainak megküldése érdekében haladéktalanul megkeresi az alapügyben elsőfokon eljárt bíróságot, ha azok a (3) bekezdésben meghatározott nyilatkozatának megtételéhez vagy a perújítási indítvány előterjesztéséhez szükségesek. Ebben az esetben a (3) bekezdésben meghatározott határidőt az alapügy bírósági ügyiratainak ügyészséghez érkezésétől kell számítani.

(6) Ha a perújítás előfeltételeinek tisztázása és új bizonyítékok beszerzése érdekében szükséges, az ügyész a perújítási indítvány megküldése előtt perújítási nyomozást rendel el. Ebben

az esetben a (3) bekezdésben meghatározott határidőt a perújítási nyomozás befejezésétől kell számítani.

A perújítás megengedhetősége

628. §

(1) Ha az alapügyben a járásbíróság járt el elsőfokon, a törvényszék, ha a törvényszék járt el elsőfokon, az ítélőtábla dönt a perújítás megengedhetőségének kérdésében.

(2) A perújítási indítványt a bíróság tanácsülésen bírálja el.

(3) A bíróság a perújítási indítvány érkezését követően – ha azt az ügyészség nem csatolta – beszerzi az alapügy ügyiratait.

(4) Ha a perújítási indítványt a bíróságnál terjesztették elő, a bíróság azt az alapügy bírósági ügyirataival együtt észrevételének megtétele érdekében megküldi az ügyészségnek.

(5) A perújítás megengedhetősége körében a 622. § (1) bekezdés a) pontjával kapcsolatban azt kell elbírálni, hogy az indítványozó által a perújítás alapjául felhozottak valóságuk bizonyítása esetében alkalmasak lehetnek-e arra, hogy a bíróság a 622. § (1) bekezdés aa), vagy ab) alpontjának megfelelő határozatot hozzon.

(6) Ha a perújítás megengedhetőségében való döntéshez bizonyítási eszköz felkutatása szükséges, a bíróság perújítási nyomozást rendel el.

629. §

(1) Ha a bíróság a perújítási indítványt alaposnak találja, a perújítást nem ügydöntő végzésével elrendeli, és – a (2) bekezdés kivételével – az ügyet a megismételt eljárás lefolytatására

a) megküldi az alapügyben eljárt elsőfokú bíróságnak, vagy

b) átteszi a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz.

(2) Ha a bíróság a 622. § (1) bekezdés b) pontja alapján rendeli el a perújítást, maga is hatályon kívül helyezheti az alapügyben hozott ítéletet, vagy annak a perújítással megtámadott részét és az 556. § (1) bekezdés b) pontja alapján megszüntetheti az eljárást.

(3) Ha a bíróság a 622. § (1) bekezdés f) pontja alapján rendeli el a perújítást, maga is hatályon kívül helyezheti az alapügyben hozott ügydöntő határozatot, vagy annak a perújítással megtámadott részét és meghozhatja a törvénynek megfelelő határozatot.

(4) A bíróság a perújítás elrendelésével egyidejűleg az alapügyben kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés végrehajtását, illetve a jogerős ügydöntő határozatban foglaltak teljesítését felfüggesztheti, illetve félbeszakíthatja, vagy a szükséges kényszerintézkedést elrendelheti.

(5) Az alaptalan, illetve az arra nem jogosulttól származó perújítási indítványt a bíróság nem ügydöntő végzésével elutasítja. A határozatot közli azzal, aki a perújítási indítványt előterjesztette, és ha az indítványt nem az ügyészség terjesztette elő, az ügyészséggel is.

(6) A korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó nem ügydöntő végzés hozatalát a bíróság mellőzheti.

(7) A perújítási indítvány elutasítása, vagy visszavonása esetén a felmerült bűnügyi költség megfizetésére az indítványozót kell kötelezni. Ha az elutasított perújítási indítványt az ügyészség terjesztette elő, vagy a perújítási indítványt az ügyészség vonta vissza, a bűnügyi költséget az állam viseli.

630. §

(1) A perújítás elrendelése ellen nincs helye fellebbezésnek.

(2) A perújítási indítvány elutasítása miatt az indítványozó fellebbezhet, fellebbezésében azonban új perújítási okra nem hivatkozhat.

(3) A bíróság mellőzheti a végleges nem ügydöntő végzés elleni fellebbezés elbírálására vonatkozó határozat hozatalát.

(4) A törvényszék végzése elleni fellebbezést az ítélőtábla, az ítélőtábla végzése elleni fellebbezést a Kúria tanácsülésen bírálja el.

A perújítás lefolytatása

631. §

(1) A perújítás elrendelése esetén a perújítási eljárás lefolytatására a Tizenkettedik−Tizennegyedik Rész rendelkezéseit a perújítás jellegéből folyó eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A perújítási eljárásban előkészítő ülés tartásának nincs helye.

(3) A bíróság az alapügyben kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés végrehajtását, illetve a jogerős ügydöntő határozatban foglaltak teljesítését felfüggesztheti, illetőleg félbeszakíthatja, vagy a szükséges kényszerintézkedést elrendelheti.

(4) A bíróság a terheltnek a tárgyalásra szóló idézéssel együtt – ha ez korábban nem történt meg – a perújítást elrendelő végzést is kézbesíti.

(5) A bíróság a vádirat helyett a perújítással megtámadott ítélet és a perújítást elrendelő végzés lényegét ismerteti a tárgyaláson.

(6) A perújítás lefolytatása során

a) a bizonyítás terjedelmét kizárólag az a perújítási ok határozza meg, amely miatt a perújítást elrendelték, és

b) nem rendelhető el olyan bizonyítás, amely a terhelt terhére szóló változást eredményezne, ha a perújítási indítványt a terhelt javára terjesztették elő.

632. §

(1) Ha a bíróság megállapítja, hogy a perújítás alapos, az alapügyben hozott ítéletet vagy eljárást megszüntető végzést, illetve annak a perújítással megtámadott részét hatályon kívül helyezi, és a törvénynek megfelelő határozatot hoz. Ha a bíróság a perújítást alaptalannak találja, azt elutasítja.

(2) Ha az alapügyben kiszabott büntetést összbüntetésbe foglalták, és a perújítás alapossága folytán az összbüntetési ítéletet is hatályon kívül kell helyezni, a bíróság az összbüntetési ítéletet is hatályon kívül helyezi, és – ha ennek feltételei fennállnak – lefolytatja az összbüntetési eljárást, feltéve, hogy ez a 819. § (1) bekezdés szerinti hatáskörét nem haladja meg; ellenkező esetben az ügyiratokat az összbüntetési eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező bíróságnak küldi meg.

(3) Ha a perújítási indítványt a terhelt javára terjesztették elő, az új határozat meghozatalakor e törvénynek a súlyosítási tilalomra vonatkozó szabályait kell értelemszerűen alkalmazni.

(4) Ha a bíróság megállapítja, hogy a perújítás alapos,

a) az ügyész, a terhelt vagy a magánfél indítványára a polgári jogi igényt érdemben újból elbírálja,

b) az ügyész vagy a terhelt indítványára a szülői felügyeleti jog megszüntetése tárgyában újból határoz.

(5) A perújítás elrendelése után hozott határozatok ellen az általános szabályok szerint van helye jogorvoslatnak.

LXXXVIII. Fejezet
A felülvizsgálat

A felülvizsgálat okai

633. §

(1) Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen
a) a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt,
b) eljárási szabálysértés miatt,
c) az Alkotmánybíróság, vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján
van helye.

634. §

(1) A büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság
a) a Btk. szabályainak megsértésével
aa) állapította meg a terhelt bűnösségét,
ab) rendelte el a terhelt kényszergyógykezelését,
ac) mentette fel a terheltet, vagy
ad) szüntette meg az eljárást;
b) a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével
ba) szabott ki törvénysértő büntetést,
bb) alkalmazott törvénysértő intézkedést;
c) a Btk. 86. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok ellenére függesztette fel a büntetés végrehajtását.
(2) Eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát
a) az 594. § (1) bekezdés b) és c) pontjában, az 594. § (2) bekezdésében, az 595. § (1) bekezdésében,
b) az 596. § (2) bekezdés b)−e) pontjában meghatározott eljárási szabálysértéssel, vagy
c) a súlyosítási tilalom megsértésével
hozta meg.
(3) Az Alkotmánybíróság határozata alapján felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha az Alkotmánybíróság a jogerős ügydöntő határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát rendelte el.
(4) Nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv megállapította, hogy az eljárás lefolytatása vagy a bíróság jogerős ügydöntő határozata megsértette a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezését, feltéve, hogy a nemzetközi emberi jogi szerv joghatóságának Magyarország alávetette magát.
(5) Nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján felülvizsgálatnak akkor is helye van, ha a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv a nemzetközi szerződés azon rendelkezésének megsértését állapította meg, amely olyan eljárási szabálysértést valósított meg, amely e törvény szerint felülvizsgálattal nem, csak fellebbezéssel támadható.

A felülvizsgálat korlátai

635. §

(1) Nincs helye felülvizsgálatnak

a) a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt, ha az ügyben harmadfokú bíróság hozott ügydöntő határozatot,

b) a Kúria jogegységi eljárása alapján, felülvizsgálat során vagy a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat alapján hozott határozata ellen,

c) ha a törvénysértés egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatása útján orvosolható,

d) az 595. § (1) bekezdés c)−d) pontjában meghatározott okból, illetve az 596. § (2) bekezdés b) pontja alapján, ha az eljárási szabálysértés az eljárás lefolytatására, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, illetve a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására nem volt lényeges hatással.

(2) A felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható.

(3) A bíróság jogerős ügydöntő határozatának kizárólag a polgári jogi igény vagy a szülői felügyeleti jog megszüntetése kérdésében hozott rendelkezése ellen a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályai szerint van helye felülvizsgálatnak.

(4) A nemzetközi emberi jogi szerv határozata alapján nincs helye felülvizsgálatnak, ha az kizárólag az ügy ésszerű időn belül történő elbírálása követelményének megsértését állapította meg.

A felülvizsgálati indítvány

636. §

(1) A terhelt terhére az ügyészség terjeszthet elő felülvizsgálati indítványt.

(2) A terhelt javára

a) az ügyészség,

b) a terhelt,

c) a védő,

d) a terhelt törvényes képviselője,

e) a terhelt törvényes képviselője, házastársa vagy élettársa a kényszergyógykezelés elrendelése ellen a terhelt hozzájárulása nélkül is –,

f) a terhelt halála után egyenesági rokona, testvére, házastársa vagy élettársa

terjeszthet elő felülvizsgálati indítványt.

(3) A 634. § (3)−(5) bekezdésében meghatározott esetben a legfőbb ügyész hivatalból köteles a felülvizsgálati indítványt benyújtani.

(4) Ha valamely hatóság vagy hivatalos személy a hivatali hatáskörében azt észleli, hogy büntetőügyben a terhelt sérelmére felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló törvénysértés történt, köteles erről a legfőbb ügyészt értesíteni.

637. §

(1) A felülvizsgálati indítványban meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati indítvány irányul, valamint az indítvány előterjesztésének okát és célját.

(2) A felülvizsgálati indítványnak tartalmaznia kell az indítványozó kézbesítésre alkalmas elérhetőségét.

(3) Felülvizsgálati indítványt a terhelt terhére a jogerős ügydöntő határozat közlésétől számított hat hónapon belül lehet előterjeszteni.

(4) A terhelt javára szóló felülvizsgálati indítvány benyújtása nincs határidőhöz kötve.

(5) Az indítvány benyújtását nem zárja ki, hogy a terhelt büntetését végrehajtották, vagy a terhelt büntethetősége megszűnt.

(6) Minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 634. § (3)−(5) bekezdésén alapul.

(7) Felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be.

A felülvizsgálati eljárás

638. §

(1) A felülvizsgálati eljárás lefolytatására a harmadfokú bírósági eljárás szabályait az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A 636. § (2) bekezdés b)−f) pontban szereplő személyek a felülvizsgálati indítványt az alapügyben elsőfokon eljárt bíróságnál, vagy annál a bíróságnál terjeszthetik elő, amelynek az eljárását a felülvizsgálati indítvány sérelmezi.

(3) A bíróság a felülvizsgálati indítványt az alapügy ügyirataival együtt harminc napon belül felterjeszti a Kúriához.

(4) A legfőbb ügyész a felülvizsgálati indítványát – az alapügy ügyirataival együtt – közvetlenül a Kúriánál terjeszti elő.

639. §

(1) A felülvizsgálati indítvány a Kúria határozathozatal céljából tartott tanácsüléséig visszavonható.

(2) A terhelt a védője vagy a törvényes képviselője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt is visszavonhatja. A védő az általa előterjesztett felülvizsgálati indítványt csak a terhelt hozzájárulásával vonhatja vissza.

(3) A felülvizsgálati indítvány visszavonása esetén a Kúria a felülvizsgálati eljárást megszünteti.

640. §

(1) A felülvizsgálati indítványt a Kúria három hivatásos bíróból álló tanácsa bírálja el tanácsülésen vagy nyilvános ülésen.

(2) Ha a felülvizsgálat a Kúria határozata ellen irányul, az indítványt – a törvényben kizárt, az arra nem jogosulttól származó vagy az elkésett indítványt kivéve – öt hivatásos bíróból álló tanács bírálja el.

(3) A felülvizsgálati eljárásban védő részvétele kötelező.

(4) A Kúria védőt rendel ki, ha a terheltnek nincs védője, és szükség esetén a felülvizsgálati indítvány megfogalmazására hívja fel.

(5) Ha a kirendelt védő az indítványt egy hónapon belül nem vagy hiányosan nyújtja be, rendbírsággal sújtható.

641. §

(1) A tanács elnöke az indítvány előterjesztőjét az indítványnak egy hónapon belüli kiegészítésére hívja fel, ha nem lehet megállapítani, hogy a jogerős ügydöntő határozatot miért tartja sérelmesnek.

(2) A Kúria a felülvizsgálati indítványt elutasítja, ha

a) a felülvizsgálatnak a 633-635. § alapján nincs helye,

b) azt az arra nem jogosult terjesztette elő,

c) elkésett,

d) a felülvizsgálati indítványt – a 640. § (5) bekezdés esetét kivéve − az (1) bekezdésben meghatározott felhívás ellenére nem, vagy újból hiányosan terjesztették elő,

e) az indítványozó a megadott elérhetőségéről nem idézhető, illetve onnan ismeretlen helyre költözött.

(3) A Kúria a (2) bekezdésben meghatározott okok fennállását az eljárás során hivatalból vizsgálja.

(4) Az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti, ebben az esetben erről az indítványozót értesíti.

642. §

(1) Ha a felülvizsgálati indítvány elutasításának nincs helye, és az alapügyben a vádat az ügyész képviselte, a Kúria az indítványt az alapügy ügyirataival együtt nyilatkozattétel érdekében megküldi a Legfőbb Ügyészségnek.

(2) Az ügyészség az alapügy ügyiratait a nyilatkozatával együtt tizenöt napon belül visszaküldi a Kúriának.

(3) A Kúria megküldi az ügyészség nyilatkozatát a felülvizsgálati indítvány előterjesztőjének.

(4) A terhelt részére meg kell küldeni a más által benyújtott rendkívüli felülvizsgálati indítványt, és az arra tett ügyészségi nyilatkozatot.

(5) A (3)−(4) bekezdésben meghatározottak a felülvizsgálati indítványra, illetve az ügyészség nyilatkozatára a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül észrevételt tehetnek.

643. §

(1) A Kúria a felülvizsgálati eljárás megindulásáról értesíti az Alkotmánybíróságot, ha a jogerős ügydöntő határozat, vagy a jogerős ügydöntő határozat alapját képező jogszabály ellen alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő.

(2) A Kúria a jogegységi eljárás befejezéséig felfüggeszti az eljárást, ha a felülvizsgálati indítvány elbírálása során az eljáró tanács jogegységi eljárást kezdeményez.

644. §

(1) A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.

(2) A felülvizsgálati indítványt – a (3)−(4) bekezdésben meghatározott kivétellel – a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

(3) A 634. § (3) bekezdésében meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt az alaptörvény-ellenes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve az Alkotmánybíróság döntésének alapulvételével kell elbírálni.

(4) A 634. § (5) bekezdésében meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt a törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével kell elbírálni.

(5) A Kúria a jogerős ügydöntő határozatot – az (6) bekezdésben meghatározott kivétellel – csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül.

(6) A Kúria a megtámadott határozatot a 634. § (2) bekezdés alapján akkor is felülbírálja, ha az indítványt nem ebből az okból nyújtották be.

(7) A felülvizsgálati indítványnak nincs halasztó hatálya, a Kúria azonban az indítvány elbírálásáig a megtámadott jogerős ügydöntő határozatban kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés végrehajtását, illetve a jogerős ügydöntő határozatban foglaltak teljesítését felfüggesztheti vagy félbeszakíthatja.

645. §

(1) A Kúria a felülvizsgálati indítványt – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – tanácsülésen bírálja el.

(2) A Kúria a felülvizsgálati indítványról nyilvános ülésen határoz, ha

a) a terhelt vagy a védő a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított nyolc napon belül ezt indítványozza, vagy

b) ezt a tanács elnöke egyéb okból szükségesnek tartja.

646. §

(1) A nyilvános ülésen a védő, valamint ha a vádat az ügyészség képviselte, a legfőbb ügyész vagy képviselőjének jelenléte kötelező.

(2) A nyilvános ülésről a terheltet, illetve a 636. § (2) bekezdés c)−f) pontban felsorolt jogosultakat értesíteni kell.

(3) Az értesítést olyan időben kell kiadni, hogy a kézbesítés legalább nyolc nappal a nyilvános ülés előtt megtörténjen. A nyilvános ülés megtartásának nem akadálya, ha az értesítést azért nem lehetett kézbesíteni, mert a címzett ismeretlen helyen tartózkodik.

(4) A nyilvános ülés megnyitása után a Kúria ismerteti a felülvizsgálati indítvány, a megtámadott határozat lényegét és az ügyiratok tartalmából mindazt, ami a felülvizsgálati indítvány elbírálásához szükséges.

(5) Az ügy előadása után a felülvizsgálati indítvány előterjesztője, az ügyész, a védő, valamint a 636. § (2) bekezdés c)−f) pontban felsorolt egyéb jogosultak a felülvizsgálati indítvány keretei között felszólalhatnak. A felszólalások után válasznak van helye. A felszólalás joga utoljára a terheltet illeti meg.

A felülvizsgálati eljárás során hozott határozat

647. §

(1) A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot nem ügydöntő végzésével hatályában fenntartja, ha

a) a felülvizsgálni indítványozott ügydöntő határozat a jogszabályoknak megfelel, vagy

b) olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt.

(2) A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot megváltoztatja, és a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha az alapügyben a bíróság

a) a Btk. szabályainak megsértése miatt állapította meg a terhelt bűnösségét, vagy rendelte el kényszergyógykezelését,

b) a bűncselekmény törvénysértő minősítése, illetve a Btk. más szabályának megsértése miatt szabott ki törvénysértő büntetést, alkalmazott törvénysértő intézkedést,

c) a Btk. 86. §-ában foglalt kizáró ok ellenére függesztette fel a büntetés végrehajtását, vagy

d) a súlyosítási tilalom megsértésével hozta meg a határozatát.

(3) A Kúria az (1) bekezdés szerint jár el, ha a felülvizsgálati eljárás lefolytatására az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján került sor.

(4) A Kúria a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány esetén a megtámadott határozatot a terhelt javára is megváltoztathatja.

648. §

(1) A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot hatályon kívül helyezi, és a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot új eljárásra utasítja, ha

a) a terhelt felmentésére vagy az eljárás megszüntetésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor, illetve

b) a 647. § (2)−(3) bekezdése szerinti határozat meghozatala az ügyiratok alapján nem lehetséges,

c) a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján indult felülvizsgálat esetén a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat meghozatalához az eljárás megismétlése szükséges, akkor is, ha a nemzetközi emberi jogi szerv olyan jogsértést állapított meg, amely miatt a megtámadott határozatot e törvény szerint egyébként nem kell hatályon kívül helyezni.

(2) A Kúria – a 647. § b) pontjában meghatározott kivétellel – a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti, a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot új eljárásra utasítja, illetve az ügyiratokat az ügyészségnek megküldi, ha az alapügyben a bíróság a jogerős ügydöntő határozatát az 594. § (2) bekezdésében, illetve az 595. § (1) bekezdésében meghatározott valamely eljárási szabálysértéssel hozta meg.

(3) Ha a Kúria a bíróságot új eljárásra utasítja, a hatályon kívül helyező végzésben az új eljárás lefolytatására vonatkozóan kötelező utasításokat ad.

(4) A Kúria a másod-, illetve harmadfokú bíróságot utasítja új eljárásra, ha

a) a felülvizsgálat oka a másod-, illetve harmadfokú bíróság eljárásában merült fel,

b) a törvénynek megfelelő határozat a másod-, illetve harmadfokú bíróság eljárásának megismétlésével is meghozható.

(5) Ha a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot hatályon kívül helyezi, és a terhelt fogva van, a fogva tartás kérdésében határoz.

649. §

(1) A felülvizsgálati eljárás során felmerült bűnügyi költséget, ideértve a felülvizsgálati indítvány megfogalmazására kirendelt védő díját is, a felülvizsgálati indítvány elutasítása esetén – az ügyészség által kezdeményezett felülvizsgálat esetét kivéve – az indítvány előterjesztője viseli. Más esetekben a bűnügyi költséget az állam viseli.

(2) A felülvizsgálati indítvány elintézése után a Kúria a határozatának kiadmányait kézbesíti, és az ügy iratait a határozatának kiadmányával és az ülésről készült jegyzőkönyvvel együtt visszaküldi annak a bíróságnak, amely a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot hozta, vagy amelyet új eljárásra utasított.

LXXXIX. Fejezet
Eljárás alkotmányjogi panasz esetén

650. §

(1) Az ügyben elsőfokon eljárt bíróság a jogerős ügydöntő határozatban kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés végrehajtását, illetve a jogerős ügydöntő határozatban foglaltak teljesítését az Alkotmánybíróság eljárásának befejezéséig felfüggesztheti vagy félbeszakíthatja.

(2) Az ügyben elsőfokon eljárt bíróság a jogerős ügydöntő határozat határozatban kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés végrehajtásának, illetve a jogerős ügydöntő határozatban foglaltak teljesítésének felfüggesztéséről vagy félbeszakításáról értesíti az Alkotmánybíróságot.

(3) Az ügyben elsőfokon eljárt bíróság a jogerős ügydöntő határozatban kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés végrehajtását, illetve a a jogerős ügydöntő határozatban foglaltak teljesítését az Alkotmánybíróság felhívására felfüggeszti vagy félbeszakítja és erről értesíti az Alkotmánybíróságot.

(4) Az (3) bekezdésben meghatározott nem ügydöntő végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

XC. Fejezet
Jogorvoslat a törvényesség érdekében

651. §

A törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat esetén a LXXXVIII. Fejezet rendelkezéseit az e fejezetben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

652. §

(1) A törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslatnak van helye a bíróság törvénysértő
a) jogerős ügydöntő határozata ellen, ha az más jogorvoslattal nem támadható meg, illetve
b) végleges nem ügydöntő végzése ellen.
(2) Nincs helye törvényesség érdekében jogorvoslat bejelentésének, ha a határozatot a Kúria hozta.
(3) A jogorvoslat bejelentése nincs határidőhöz kötve.
(4) Nincs helye törvényesség érdekében jogorvoslat bejelentésének, ha a határozatot a Kúria hozta.

A törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat elintézése

653. §

(1) A törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslatot a Kúria tanácsa nyilvános ülésen intézi el.
(2) A nyilvános ülésről a legfőbb ügyészt, a terheltet és védőjét értesíteni kell. Ha az alapügyben a terheltnek nem volt védője, a Kúria a terhelt részére védőt rendel ki.
(3) A törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítványra a terhelt és a védő észrevételeket tehet.
(4) A nyilvános ülés a legfőbb ügyésznek vagy képviselőjének a távollétében nem tartható meg.
(5) A nyilvános ülésen a legfőbb ügyész vagy képviselője, a terhelt és védője felszólalhat és – az eljárás jellegéhez képest – indítványokat tehet.

A törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat alapján hozott határozat

654. §

(1) Ha a Kúria a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslatot alaposnak találja, ítéletében megállapítja, hogy a megtámadott határozat törvénysértő, ellenkező esetben a jogorvoslatot végzésével elutasítja.
(2) A Kúria a törvénysértés megállapítása esetén a terheltet felmentheti, a kényszergyógykezelését mellőzheti, az eljárást megszüntetheti, enyhébb büntetést szabhat ki, vagy enyhébb intézkedést alkalmazhat, illetve ilyen határozat meghozatala érdekében a megtámadott határozatot hatályon kívül helyezheti, és szükség esetén az eljárt bíróságot új eljárásra utasíthatja.
(3) A (2) bekezdésben meghatározott eseteken kívül a Kúria határozata csak a törvénysértést állapíthatja meg.
(4) A jogorvoslati eljárás során felmerült bűnügyi költséget az állam viseli.

XCI. Fejezet
Jogegységi eljárás

655. §

(1) A jogegységi eljárásra a (2)−(5) bekezdésben foglalt eltérésekkel a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény jogegységi eljárásra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) Ha a jogegységi eljárás eredménye a Kúria előtt folyamatban lévő más rendkívüli jogorvoslati eljárásra kihatással lehet, a Kúria a rendkívüli jogorvoslati eljárást a jogegységi határozat meghozataláig felfüggeszti.

(3) Ha az elvi kérdésben adott iránymutatásból következően a jogegységi határozattal érintett jogerős ügydöntő határozatnak a terhelt büntetőjogi felelősségét megállapító rendelkezése törvénysértő, a jogegységi tanács a törvénysértő rendelkezést hatályon kívül helyezi, és a terheltet felmenti, illetve az eljárást megszünteti. Ha a terhelt fogva van, a fogvatartást is megszünteti.

(4) A jogegységi határozat indokolása tartalmazza a terhelt felmentésének és az eljárás megszüntetésének indokait is.

(5) A jogegységi határozatot közölni kell azzal a terhelttel is, akit felmentettek vagy akivel szemben az eljárást megszüntették.

XCII. Fejezet
Egyszerűsített felülvizsgálat

656. §

Egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatásának van helye, ha a bíróság az alapügyben a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem rendelkezett, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett a következő kérdésekről:

1. a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megállapításáról,
2. a próbaidőre felfüggesztetett szabadságvesztés Btk. 87. § b) pontja alapján történő végrehajtásának elrendeléséről,
3. a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtása elrendelésének hatályon kívül helyezéséről,
4. a feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezésről,
5. a feltételes szabadságnak a Btk. 40. § (1) bekezdése alapján történő megszüntetéséről,
6. az előzetes fogvatartás és a házi őrizet beszámításáról,
7. a közérdekű munkaként végzendő munkáról,
8. arról, hogy mely foglalkozástól tiltja el a terheltet,
9. a járművezetéstől eltiltás utólagos beszámításáról,
10. a kitiltás helyéről,
11. sportszövetség vagy sportlétesítmény meghatározásáról sportrendezvények látogatásától való eltiltás esetén,
12. az elkobzásról, a vagyonelkobzásról vagy az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételéről, a lefoglalt dologról, a zár alá vételről,
13. a próbára bocsátás megszüntetéséről,
14. a pártfogó felügyelet elrendeléséről,
15. a bűnügyi költségről, vagy
16. a javítóintézetből való ideiglenes elbocsátásnak a Btk. 121.§ (3) bekezdés alapján történő megszüntetéséről.

Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás

657. §

(1) Egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban e törvény rendelkezéseit az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás során az alapügyben jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság jár el. Ha a jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság tanácsban járt el, az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban a tanács elnöke is eljárhat.

(3) Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás hivatalból vagy az ügyészség, a terhelt, a védő vagy az egyéb érdekelt indítványára indul meg. A bíróság az eljárást megszüntetheti, ha az indítványozó az indítványt visszavonta.

(4) A terhelt vagy az egyéb érdekelt hátrányára egyszerűsített felülvizsgálati eljárásra indítvány az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően hat hónapon belül terjeszthető elő, illetve a terhelt vagy az egyéb érdekelt hátrányára egyszerűsített felülvizsgálati eljárás hivatalból hat hónapon belül indítható.

(5) Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárást a megindításától számított hat hónapon belül le kell folytatni, ezt követően – az (5) bekezdésben foglaltak kivételével – nem hozható a terheltre vagy az egyéb érdekeltre hátrányosabb döntés.

(6) A (4) és (5) bekezdésben írt határidőn túl is kezdeményezhető, illetve lefolytatható az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás, ha

a) az elkobzásról, vagy az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételéről azért kell határozni, mert a dolog birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti, vagy jogszabályba ütközik, illetve az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adat hozzáférhetővé tétele vagy közzététele bűncselekményt valósít meg, vagy

b) az elkobzásról, a vagyonelkobzásról a lefoglalással vagy zár alá vétellel összefüggésben kell rendelkezni.

658. §

(1) A bíróság az ügyiratok alapján dönt, ha az ügyész, a terhelt vagy a védő meghallgatása szükséges, nyilvános ülést, ha más bizonyítást vesz fel, tárgyalást tart.

(2) Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárást bírósági titkár is lefolytathatja, de nem jogosult nyilvános ülés vagy tárgyalás tartására.

(3) Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban az eljárás felfüggesztésének nincs helye.

(4) Ha az indítványozó a nyilvános ülésen vagy a tárgyaláson nem jelent meg, úgy kell tekinteni, mintha az indítványát visszavonta volna.

(5) Ha a bíróság tárgyalást tart, előkészítő ülés tartásának nincs helye.

(6) A terhelt meghallgatása nem mellőzhető, ha a bíróság

a) a feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés utólagos módosításáról rendelkezik,

b) a pártfogó felügyelet elrendelésével összefüggésben külön magatartási szabályokat ír elő, vagy a pártfogó felügyelet magatartási szabályainak megszegéséről dönt,

c) a próbaidőre felfüggesztetett szabadságvesztés végrehajtásának elrendeléséről határoz,

d) a próbára bocsátás megszüntetéséről határoz.

(7) A nyilvános ülés vagy a tárgyalás megnyitása után a tanács elnöke a szükséges mértékben ismerteti az alapügyben hozott határozat, illetve azon körülmények lényegét, amelyek az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás hivatalból való megindítását indokolták.

(8) Ha az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásra indítvány alapján került sor, a nyilvános ülésen vagy a tárgyaláson az indítványozó ismerteti az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásra tett indítvány lényegét. Az indítványozó ezt követően előterjeszti vagy szóban előadja az indítványt alátámasztó bizonyítékokat.

Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás során hozott határozat és jogorvoslat

659. §

(1) A bíróság az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás alapján, szükség esetén az alapügyben meghozott határozat törvénysértő rendelkezésének hatályon kívül helyezése mellett a törvénynek megfelelő határozatot hoz.

(2) Megalapozatlan indítvány esetén a bíróság az indítványt elutasítja. A bíróság az eljárást megszünteti, ha a hivatalból megindított eljárásban állapítja meg, hogy az eljárás megindításának feltételei nem állnak fenn.

(3) A bíróság az elkésett, a törvényben kizárt vagy a nem jogosulttól származó indítványt indokolás nélkül elutasítja. A nem jogosulttól származó indítvány elutasítása esetén a bíróság az eljárást hivatalból megindítja, ha az eljárás törvényi feltételei fennállnak.

(4) Az ugyanazon személy által a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett vagy egyébként a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a bíróság mellőzheti.

(5) A bíróság az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyában végzéssel határoz.

(6) A bíróság határozata ellen az fellebbezhet, aki az eljárás megindítása érdekében indítványtételre jogosult, vagy az őt érintő körben, akinek a különleges eljárásban hozott határozat a jogait vagy kötelezettségeit érintette.

(7) A másodfokú bíróság az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban meghozott elsőfokú határozatot hatályon kívül helyezi, és az indítványt elutasítja, ha az elsőfokú bíróság az eljárást a 657. § (4) bekezdésben írt határidő megsértésével indította meg, vagy az eljárás lefolytatása a törvényben kizárt. A bíróság így jár el akkor is, ha az indítványt nem jogosult személy terjesztette elő és egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatásának hivatalból nincs helye.

(8) Harmadfokú bírósági eljárásnak nincs helye.

660. §

A bűnügyi költséget az állam viseli, ha az eljárás során megállapítják, hogy a jogerős ügydöntő határozat valamely az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát kérdésről nem vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett. Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatására tett indítvány elutasítása esetén a bűnügyi költséget az indítványozó, az ügyészség esetében az állam viseli.

HUSZADIK RÉSZ
KÜLÖN ELJÁRÁSOK

XCIII. Fejezet
A fiatalkorú elleni büntetőeljárás

661. §

A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban e törvény rendelkezéseit az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A fiatalkorú elleni büntetőeljárás célja

662. §

A fiatalkorú elleni büntetőeljárást úgy kell lefolytatni, hogy az a fiatalkorú nevelésének, illetve testi, értelmi, erkölcsi és érzelmi fejlődésének az előmozdításával biztosítsa a fiatalkorú társadalmi beilleszkedését, és azt, hogy a fiatalkorú ne kövessen el újabb bűncselekményt.

Az eljárás hatálya

663. §

(1) A fiatalkorú elleni büntetőeljárásnak azzal szemben van helye, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem.

(2) Nincs helye fiatalkorú elleni büntetőeljárásnak, ha a terhelttel szemben több bűncselekmény miatt folyik eljárás, és azok közül legalább egyet a tizennyolcadik életévének betöltése után követett el. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a fiatalkorút a tizennyolcadik életévének a betöltése után elkövetett bűncselekmény miatt próbára bocsátották, és a 480. § alapján a fiatalkorúként elkövetett bűncselekmény miatt folyó eljáráshoz kell az ügyet egyesíteni.

(3) Több terhelt esetén a bíróság a felnőtt korú terhelt ügyét a fiatalkorú ügyével együtt bírálja el, ha az a fiatalkorú ügyével összefügg.

A fiatalkorú védelme

664. §

(1) Az eljárási cselekményeket annak szem előtt tartásával kell végrehajtani, hogy a fiatalkorú a különleges bánásmódot igénylő személyek csoportjába tartozik.

(2) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárás során folyamatosan köteles vizsgálni, hogy felmerül-e a fiatalkorúval kapcsolatban olyan körülmény, amely megalapozza a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben meghatározott jelzési kötelezettséget vagy hatósági eljárás kezdeményezésének a kötelezettségét.

A bíróság

665. §

(1) A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban az elsőfokú bíróság egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban jár el, ha a bűncselekményre a törvény nyolcévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztést rendel.

(2) Az egyesbíró és a tanács elnöke hivatásos bíró.

(3) A fiatalkorú elleni bírósági eljárásban elsőfokon az egyesbíró vagy a tanács elnöke, másodfokon és − a Kúria kivételével − harmadfokon a tanács egyik tagja az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt bíró.

(4) A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban ülnökként kizárólag

a) pedagógus,

b) pszichológus, vagy

c) a család-, gyermek- és ifjúságvédelmi szolgáltatás keretében az ellátottak gyógyítását, ápolását, foglalkoztatását, fejlesztését, ellátását, gondozását vagy szociális segítését közvetlenül szolgáló, egyetemi vagy főiskolai végzettséghez kötött munkakörben dolgozó vagy korábban dolgozó személy

vehet részt.

(5) Az ítélkezés során a hivatásos bíró és az ülnök jogai és kötelességei azonosak. A bíró kizárására vonatkozó rendelkezések az ülnökre is irányadók.

Az ügyész

666. §

A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban a felettes ügyészség által kijelölt ügyész jár el.

A védő

667. §

(1) A fiatalkorú elleni eljárásban védő részvétele kötelező.
(2) A fiatalkorú részvételével tartott eljárási cselekményen a védő jelenléte kötelező.

A bizonyítás

668. §

(1) A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban a bizonyítás a fiatalkorú személyiségének, környezetének megismerése szempontjából lényeges körülmények vizsgálatára (a továbbiakban: személyiségértékelés) is kiterjed. A személyiségértékelés eszközei különösen
a) a környezettanulmány,
b) a pártfogó felügyelői vélemény vagy összefoglaló pártfogó felügyelő vélemény,
c) szakvélemény,
d) a pártfogó felügyelő tanúvallomása,
e) a fiatalkorú törvényes képviselőjének vagy a fiatalkorú gondozását ellátó más személynek a tanúvallomása.
(2) A fiatalkorú törvényes képviselője vagy a fiatalkorú gondozását ellátó más személy nem tagadhatja meg a válaszadást személyiségértékelés céljából feltett kérdésekre.
(3) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a bűncselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét betöltött fiatalkorú érettségének vagy értelmi fejlettségének a szakértői vizsgálatát is elrendelheti.
(4) Legkésőbb az ügydöntő határozat meghozatala előtt intézkedni kell a személyiségértékelés ismételt elvégzése iránt, ha az eljárás során adat merül fel arra, hogy a személyiségértékelés alapjául szolgáló körülmények jelentős mértékben megváltoztak, illetve ha a személyiségértékelés érdekében két évnél régebben került sor bizonyítási eszköz beszerzésére.

669. §

(1) A fiatalkorú gyanúsítottként történő kihallgatását követően haladéktalanul be kell szerezni a környezettanulmányt, amely a jogszabályban meghatározott, és a 668. § (1) bekezdésében szereplő körülmények vizsgálatára vonatkozó adatokat tartalmazza. A környezettanulmány a fiatalkorú veszélyeztetettségének bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelését is tartalmazza.
(2) A környezettanulmányt a pártfogó felügyelő készíti el.
(3) A pártfogó felügyelő köteles és jogosult mindazokat az adatokat megismerni, amelyek a környezettanulmány elkészítéséhez szükségesek.
(4) A pártfogó felügyelő meghallgatja a fiatalkorút, valamint a fiatalkorú törvényes képviselőjét, vagy a fiatalkorú gondozását ellátó más személyt; pedagógiai véleményt szerez be; és feltárja a gyermekvédelmi előzményeket.
(5) A pártfogó felügyelő megismerheti az ügy iratait; a terhelttől, a sértettől, a tanútól, segítőtől és az egyéb érdekelttől, a gyámhatóságtól, a gyermekjóléti szolgálattól és a megelőző pártfogó felügyelőtől felvilágosítást kérhet.

(6) A 668. § (4) bekezdésében szereplő feltételek fennállása esetén, ha pártfogó felügyelői vélemény vagy összefoglaló pártfogó felügyelő vélemény nem készült, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság új környezettanulmányt szerez be.

(7) A környezettanulmány elkészítéséhez a pártfogó felügyelő a rendőrség közreműködését igénybe veheti.

(8) E törvénynek a szakértőre vonatkozó rendelkezéseit a környezettanulmányt készítő pártfogó felügyelőre is alkalmazni kell azzal, hogy a 189−191. §, a 193. § (2)−(5) bekezdése és a 194. § a pártfogó felügyelőre nem alkalmazható.

Összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény

670. §

(1) Ha a fiatalkorúval szemben a védelembe vétele körében megelőző pártfogás elrendelésére került sor, a vádemelés előtt az ügyészség, azután a bíróság összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény beszerzését rendeli el.

(2) Az összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény a 197. § (1)−(2) bekezdésében foglaltakon túl tartalmazza a fiatalkorúval szemben a gyámhatóság által elrendelt megelőző pártfogás végrehajtásának eredményére vonatkozó összefoglaló megállapításokat.

(3) Az összefoglaló pártfogó felügyelői véleményben a pártfogó felügyelő javaslatot tesz a terhelttel szemben egyedi magatartási szabály vagy kötelezettség elrendelésére és – a bíróság vagy az ügyész rendelkezése hiányában is – ki kell térnie arra, hogy a terhelt a kilátásba helyezett magatartási szabályok vagy kötelezettségek teljesítését vállalja-e és képes-e teljesíteni, valamint arra, hogy a sértett hozzájárul-e a részére adandó jóvátételhez.

(4) Az összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény elkészítéséből nincs kizárva az a pártfogó felügyelő, aki a fiatalkorú megelőző pártfogását végzi vagy végezte.

(5) A 668. § (4) bekezdésében szereplő feltételek fennállása esetén a bíróság, illetve az ügyészség a megelőző pártfogó felügyelőt tanúként kihallgatja. Ha az összefoglaló pártfogó felügyelői véleményt a megelőző pártfogó készíti el, a 192. § (4) bekezdése szerinti meghallgatásra kerül sor.

(6) Az összefoglaló pártfogó felügyelői véleményre a pártfogó felügyelői véleményre vonatkozó szabályokat − az (1)–(5) bekezdésben meghatározott eltérésekkel − kell alkalmazni.

A belátási képesség vizsgálata

671. §

A bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalkorú a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátási képességének és a beszámítási képességének a vizsgálata érdekében – a megalapozott gyanú közlését követően – haladéktalanul igazságügyi gyermek- és ifjúsági pszichiátert, valamint gyermek szakpszichológust kell kirendelni. A szakértők egyesített szakvéleményt készítenek.

A nyomozás tartama

672. §

(1) A nyomozást a fiatalkorú gyanúsítotti kihallgatásától számított egy éven belül be kell fejezni, ha a fiatalkorúval szemben öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás.

(2) Ha fiatalkorúval szemben öt évnél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban nyomozás, a 345. § (4) bekezdése nem alkalmazható.

A letartóztatás

673. §

(1) A letartóztatásának a 280. § (2) bekezdésében megállapított okok esetében is csak akkor van helye, ha a fiatalkorúval szemben – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – öt évnél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás.

(2) Fiatalkorúval szemben az öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatott eljárásban csak akkor van helye letartóztatásnak, ha a gyanúsított

a) visszaeső,

b) a megalapozott gyanú szerint a bűncselekményt bűnszervezetben követte el, vagy

c) a bűnügyi felügyelet tartama alatt újabb bűncselekményt követ el, illetve annak szabályait a 293. §-ban meghatározott módon megszegte.

(3) A letartóztatás megszűnik, ha annak tartama

a) a bűncselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét be nem töltő fiatalkorúval szemben az egy évet,

b) a bűncselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltött fiatalkorúval szemben a két évet

eléri, kivéve az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott letartóztatás esetét, továbbá ha az ügyben harmadfokú bírósági eljárás vagy hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás van folyamatban.

(4) A bíróság a fiatalkorú személyiségére és a terhére rótt bűncselekmény jellegére tekintettel dönt a letartóztatás végrehajtási helyéről, illetve a terhelt rendőrségi fogdában történő ideiglenes elhelyezéséről.

(5) A letartóztatás tartama alatt a bíróság a letartóztatás végrehajtásának helyét az ügyészség, a terhelt vagy a védő indítványára, vádemelés után hivatalból is megváltoztathatja.

Kényszerintézkedés elrendelése a vádemelés előtt

674. §

(1) A fiatalkorú gondozását ellátó nagykorú személyt, ha nem azonos a törvényes képviselővel, értesíteni kell a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos eljárásban tartott ülésről.

(2) Az ülésen a törvényes képviselő, valamint a fiatalkorú gondozását ellátó nagykorú személy is felszólalhat.

(3) A személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedésről szóló határozatot a fiatalkorú gondozását ellátó nagykorú személlyel is közölni kell.

Feltételes ügyészi felfüggesztés

675. §

(1) Fiatalkorúval szemben a 409. § szerinti feltételes ügyészi felfüggesztés akkor alkalmazható, ha

a) a nyomozás nyolcévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban, és

b) ha a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel a feltételes felfüggesztéstől a fiatalkorú helyes irányú fejlődése várható.

(2) Az ügyészség a feltételes ügyészi felfüggesztés előtt pártfogó felügyelői vélemény beszerzését rendeli el.

(3) A pártfogó felügyelői véleményben a pártfogó felügyelő javaslatot tesz a terhelttel szemben egyedi magatartási szabály vagy kötelezettség elrendelésére és – a bíróság vagy az ügyészség rendelkezése hiányában is – ki kell térnie arra, hogy a terhelt a kilátásba helyezett magatartási szabályok vagy kötelezettségek teljesítését vállalja-e, és képes-e teljesíteni, valamint arra, hogy a sértett hozzájárul-e a részére adandó jóvátételhez.

(4) A 412. § (2) bekezdés c) pontban meghatározott szereplő kötelezettség – az egyéb feltételek fennállása esetén is – csak a bűncselekmény elkövetésekor tizenhatodik életévét betöltő fiatalkorú számára írható elő.

Az előkészítő ülés és a tárgyalás

676. §

(1) Az előkészítő ülésről és a tárgyalásról a nyilvánosságot a 429. § (4) bekezdésében meghatározott eseteken kívül is ki kell zárni, ha ez a fiatalkorú érdekében szükséges.

(2) A bíróság elrendelheti, hogy a tárgyalásnak azt a részét a fiatalkorú távollétében tartsák meg, amely a fiatalkorú helyes irányú fejlődését károsan befolyásolhatja. Az így lefolytatott tárgyalás lényegét − legkésőbb a tárgyalás berekesztése előtt – a fiatalkorúval ismertetni kell.

677. §

(1) A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban ügyészségi fogalmazó és alügyész nem képviselheti a vádat.

(2) A bíróság előtt ügyvédjelölt védőként vagy ügyvéd helyetteseként fiatalkorú védelmében nem járhat el.

678. §

(1) A fiatalkorú jelenléte az előkészítő ülésen és a tárgyaláson kötelező.

(2) Ha az előkészítő ülésen ügydöntő határozat meghozatalára kerülhet sor, akkor az előkészítő ülésen ismertetni kell a környezettanulmányt, a pártfogó felügyelői véleményt és az összefoglaló pártfogó felügyelői véleményt.

(3) Az ügyész a tárgyaláson tartott perbeszédében a javítóintézeti nevelés intézkedés meghatározott mértékére nem tehet indítványt.

(4) Ha a bíróság ülnökökből is álló tanácsban jár el, a szavazást megelőzően a tanács elnöke felvilágosítást ad arról, hogy milyen határozat hozható, tájékoztatást ad a döntéshez szükséges törvényhelyekről, a büntetési nemekről és azok mértékéről, valamint az intézkedésekről.

(5) Az ügydöntő határozat a fiatalkorú, illetve a védő távollétében is kihirdethető.

(6) A bíróság bűnösséget megállapító ítéletben rendeli el a javítóintézeti nevelést.

(7) A személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedésről szóló határozatot és az ügydöntő határozatot a fiatalkorú gondozását ellátó nagykorú személlyel is közölni kell.

A külön eljárásokra és különleges eljárásokra vonatkozó eltérő szabályok

679. §

(1) A büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásban a törvényes képviselő a fiatalkorú hozzájárulása nélkül is indítványozhatja a tárgyalás tartását.

(2) A távollévő fiatalkorú esetén a CIX. Fejezet rendelkezései alapján előkészítő ülés, illetve tárgyalás nem tartható.

(3) Több javítóintézeti nevelés helyett egységes intézkedés kiszabására a 819−820. § rendelkezéseit kell értelemszerűen alkalmazni.

XCIV. Fejezet
A katonai büntetőeljárás

680. §

E törvény rendelkezéseit a katonai büntetőeljárásban az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A katonai büntetőeljárás hatálya

681. §

(1) Katonai büntetőeljárásnak van helye

a) a Magyar Honvédség tényleges állományú tagja által elkövetett bármely bűncselekmény,

b) a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által a tényleges szolgálati viszonyának tartama alatt elkövetett katonai bűncselekmény, valamint a szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett más bűncselekmény,

c) a szövetséges fegyveres erő tagja által belföldön, valamint e személynek a Magyarország határain kívül tartózkodó magyar felségjelű úszólétesítményen vagy magyar felségjelű légi járművön elkövetett, magyar büntető joghatóság alá tartozó bűncselekménye

esetén.

(2) A katonai büntetőeljárás hatálya kiterjed a terhelt által elkövetett valamennyi bűncselekményre, ha ezek közül valamelyik miatt katonai büntetőeljárásnak van helye, és az elkülönítés nem lehetséges.

(3) Több terhelt esetében akkor van helye katonai büntetőeljárásnak, ha a terheltek valamelyikének bűncselekménye katonai büntetőeljárásra tartozik, és az eljárás elkülönítése − tekintettel a tényállás szoros összefüggésére − nem lehetséges. Ez a rendelkezés az orgazdára és a bűnpártolóra is kiterjed.

A bíróság

682. §

(1) A katonai büntetőeljárásra tartozó ügyben elsőfokon a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló törvényben kijelölt törvényszék katonai tanácsa jár el.

(2) A katonai büntetőeljárásra tartozó ügyben másodfokon a Fővárosi Ítélőtábla katonai tanácsa jár el. A perújítás megengedhetőségének kérdésében, valamint perújítás elrendelése esetén a perújítási eljárásban hozott ítélet felülbírálata során másodfokon a Fővárosi Ítélőtábla más tanácsa is eljárhat.

(3) A katonai bíró a nem katonai büntetőeljárásra tartozó ügyekben is eljárhat.

A bíróság összetétele

683. §

(1) A törvényszék katonai tanácsa mint elsőfokú bíróság

a) egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban jár el

aa) ha a bűncselekményre a törvény nyolcévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztést rendel, vagy

ab) a 20. § 2−18) pontjában meghatározott bűncselekmények esetében,

b) egyesbíróként jár el az a) pont alá nem tartozó esetben.

(2) Katonai büntetőeljárásban az elsőfokú bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsban is eljárhat, ha az egyesbíró az ügyet a bíróság tanácsa elé utalta.

(3) Az elsőfokú bíróság egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban is eljárhat, ha megállapítja, hogy a vád tárgyává tett bűncselekmény a vádirati minősítéstől eltérően súlyosabban minősülhet.

(4) A katonai büntetőeljárásban elsőfokon és másodfokon hivatásos bíróként katonai bíró, elsőfokon ülnökként katonai ülnök jár el. Ülnökök részvétele esetén a tanács elnöke katonai bíró.

(5) A katonai büntetőeljárásban az ülnök a vádlottnál alacsonyabb rendfokozatú − a (6) bekezdés esetét kivéve − nem lehet. A tanácsot rendszerint annak a szervnek az ülnökeiből kell megalakítani, amelynél a terhelt az elkövetés időpontjában szolgálatot teljesített. Igazságszolgáltatási érdekből ettől a szabálytól el lehet térni.

(6) Tábornoki rendfokozatú vádlott elleni eljárásban, ha a bírósághoz a megválasztott katonai ülnökökből a tanácsot az (5) bekezdés alapján nem lehet megalakítani, az ügyben bármely legalább főtiszti rendfokozatú katonai ülnök eljárhat.

(7) Az ítélkezés során a hivatásos bíró és a katonai ülnök jogai és kötelességei azonosak. A bíró kizárására vonatkozó rendelkezések a katonai ülnökre is irányadók.

Az elsőfokú bíróság illetékessége

684. §

(1) A katonai büntetőeljárásra kijelölt törvényszék katonai tanácsának illetékességi területét a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló törvény állapítja meg.

(2) A Magyarország határain kívül elkövetett bűncselekmény elbírálására a Fővárosi Törvényszék katonai tanácsa illetékes.

(3) A 21. § (3) bekezdésében írt illetékességi ok katonai büntetőeljárásban nem alkalmazható.

Az ügyészség

685. §

(1) A katonai büntetőeljárásban az ügyészség feladatát a kijelölt katonai ügyészekből álló ügyészség látja el.

(2) Az ügyészség végzi a nyomozást

a) a katona által elkövetett

aa) katonai bűntett miatt,

ab) katonai vétség miatt, ha azzal kapcsolatban más bűncselekményt is elkövetett, vagy ha több terhelt esetén az elkülönítés nem lehetséges,

ac) nem katonai bűncselekmény miatt.

b) a Honvéd Vezérkar főnöke és helyettese, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat főigazgatója és helyettesei, az országos rendőrfőkapitány és helyettesei, a Terrorelhárítási Központ

főigazgatója és helyettesei, a Nemzeti Védelmi Szolgálat főigazgatója és helyettesei, az Országgyűlési Őrség parancsnoka és helyettesei, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka és helyettesei, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatója és helyettesei, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói és helyettesei, a más szervnél szolgálatot teljesítő katona, valamint a rendészeti felsőoktatási intézmény ösztöndíjas és kettős jogállású hallgatója által elkövetett katonai vétség miatt,

c) a szövetséges fegyveres erő tagja által belföldön, valamint az e személynek a Magyarország határain kívül tartózkodó magyar felségjelű úszólétesítményen vagy magyar felségjelű légi járművön elkövetett, magyar büntető joghatóság alá tartozó bűncselekménye miatt,

d) ha a parancsnok tekintetében kizáró ok áll fenn,

e) ha a katona szolgálati viszonya időközben megszűnt.

(3) Az ügyészség nem katonai büntetőeljárásra tartozó ügyben is eljárhat.

(4) Ha a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó bűncselekményt nem katonai nyomozó hatóság észleli, vagy nem katonai nyomozó hatóság szerez ilyen bűncselekményről tudomást, a 366. § (4) bekezdésében meghatározott cselekmények elvégzéséről az ügyészséget haladéktalanul értesíti.

(5) Katonai büntetőeljárásnak csak közvádra van helye, magánvádra üldözendő bűncselekmény esetében az ügyészség jár el. A katonai büntetőeljárásban viszonvád nem emelhető.

(6) A katonai büntetőeljárásban alügyész és ügyészségi fogalmazó nem képviselheti a vádat.

686. §

(1) Az ügyészség a bíróság katonai tanácsa mellett működik.

(2) Az ítélőtábla, illetve a Kúria mellett a vádhatóság feladatát az ügyészségről szóló törvény szerint e bíróságok mellett működő ügyészi szerv látja el.

(3) Az ügyészség illetékességét annak a bíróságnak az illetékessége határozza meg, amely mellett működik.

(4) A legfőbb ügyész rendelkezése alapján az ügyészség olyan ügyben is eljárhat, amelyre illetékessége egyébként nem terjed ki.

A katonai nyomozó hatóság

687. §

(1) Ha a nyomozást nem az ügyészség végzi, nyomozó hatóságként az állományilletékes parancsnok jár el.

(2) A parancsnok a nyomozóhatósági jogkörét a nyomozószerv, vagy az e feladat ellátásával megbízott nyomozótiszt útján is gyakorolhatja.

(3) Ha a parancsnok irányítása alatt álló szervnél nincs nyomozószerv vagy nyomozótiszt, továbbá, ha az a feladata ellátásában akadályozott, vagy az eljárásból kizárt, a nyomozást a parancsnok személyesen végzi, vagy a nyomozás lefolytatására a parancsnok az elöljáró parancsnoktól nyomozószerv, vagy nyomozótiszt kijelölését kérheti.

(4) Nyomozótisztként nem járhat el, akinek a terhelt szolgálati elöljárója.

688. §

(1) A nyomozást az a parancsnok folytatja le, akinek a büntetőeljárás megindításakor a terhelt a szolgálati alárendeltségébe tartozik.

(2) Ha a terhelt szolgálati helye az eljárás alapjául szolgáló cselekmény elkövetése után megváltozott, a nyomozást az a parancsnok folytatja le, akinek a szolgálati alárendeltségébe a terhelt a bűncselekmény elkövetésekor tartozott.

(3) Ha a parancsnok a nyomozás során észleli, hogy a terhelt bűncselekménye vagy több bűncselekmény esetén azok valamelyike nem tartozik a nyomozási hatáskörébe, a feljelentést, továbbá az eljárás során keletkezett ügyiratokat három napon belül megküldi az ügyészségnek, vagy az illetékes katonai nyomozó hatóságnak.

689. §

(1) Illetékességi összeütközés esetén a nyomozást lefolytató parancsnok a nyomozás felügyeletét ellátó ügyészség jelöli ki.

(2) Az elkövetés helye szerint állományilletékes parancsnok az ismeretlen tettes által elkövetett bűncselekmény miatt indult nyomozás során ismertté vált elkövető ügyének iratait − az ügyészség egyidejű értesítése mellett − további intézkedés végett a terhelt állományilletékes parancsnokához átteszi.

A tanú védelme

690. §

(1) A katonai szolgálatot teljesítő tanú különösen indokolt esetben kérheti más szolgálati helyre történő vezénylését vagy áthelyezését. A kérelemről a vádemelés előtt az ügyészség, azután a bíróság határoz. A kérelem elutasítása ellen a tanú jogorvoslattal élhet.

(2) A vezénylést, vagy az áthelyezést a személyügyi szerv a határozat kézbesítésétől számított hetvenkét órán belül hajtja végre.

A kényszerintézkedések

691. §

(1) Ha a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó bűncselekmény miatt a katona őrizetbe vételét nem katonai nyomozó hatóság rendelte el, a terheltet huszonnégy órán belül át kell adni az illetékes ügyészségnek.

(2) A parancsnoki nyomozás során elrendelt őrizetet rendőrségi fogdában kell végrehajtani.

(3) Katonával szemben letartóztatást akkor is el lehet rendelni, ha ellene katonai bűncselekmény vagy a szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő más bűncselekmény miatt folyik az eljárás, és a terhelt szolgálati vagy fegyelmi okból nem hagyható szabadlábon.

(4) Az (3) bekezdésben meghatározott okból elrendelt letartóztatás megszűnik a terhelt szolgálati viszonyának megszűnésével.

A védekezés jogának biztosítása

692. §

A terheltnek − tényleges szolgálati viszonya fennállása alatt − szolgálatmentességet kell biztosítani, ha olyan eljárási cselekményen vesz részt, amelyen a részvételét e törvény lehetővé, vagy kötelezővé teszi.

A parancsnoki nyomozás

693. §

(1) A nyomozást a parancsnok irányítja, és felügyeli.

(2) A nyomozótiszt a nyomozás során a parancsnok utasítása szerint jár el.

(3) Ha a parancsnok más eljárás lefolytatására tett intézkedést, erről az ügyészségnek beszámol.

(4) A parancsnoki nyomozás során a sajtó részére a parancsnok vagy az ügyben eljáró nyomozótiszt adhat tájékoztatást.

694. §

(1) A parancsnok kizárólagos döntési hatáskörébe tartozik:

1. a nyomozótiszt kizárása,
2. a nyomozás elrendelése,
3. a feljelentés-kiegészítés elrendelése,
4. a feljelentés áttétele,
5. a feljelentés elutasítása,
6. az eljárás felfüggesztése,
7. az eljárás megszüntetése,
8. a védő kirendelése, a védő kirendelésének visszavonása, a védő kirendelés alóli felmentése,
9. a kirendelt védő díjának és költségtérítésének megállapítása,
10. a szakértő kirendelése, kizárása, felmentése,
11. a szakértő díjának megállapítása,
12. a tanú és a szakértő mentességre történt hivatkozásának elbírálása,
13. az igazolási kérelem elbírálása,
14. a terhelt őrizetbe vétele és az őrizet megszüntetése,
15. a kutatás és a motozás elrendelése,
16. a lefoglalás elrendelése és megszüntetése,
17. a számítástechnikai rendszer útján rögzített adatok megőrzésére kötelezés elrendelése,
18. a bírósági döntést nem igénylő zár alá vétel alkalmazása és feloldása,
19. az elővezetés elrendelése,
20. az ügyészség hatáskörébe tartozó intézkedés kezdeményezése,
21. a panasz benyújtásától számított nyolc napon belül a panasznak történő helyt adás, vagy a panasz elbírálás végett történő felterjesztése,
22. a 358. § (2) bekezdés alapján a határozat végrehajtásának felfüggesztése.

(2) A 342. § (4) bekezdésében meghatározott, a bíróság vagy az ügyészség hatáskörébe tartozó eljárási cselekmény elvégzésének vagy határozat meghozatalának szükségessége esetén az ügyészséget a parancsnok tájékoztatja, a döntés meghozatalára irányuló indokolt előterjesztéssel.

695. §

(1) A parancsnok haladéktalanul értesíti az ügyészséget, ha a

a) hatáskörébe nem tartozó kényszerintézkedés elrendelését,

b) letartóztatás, az előzetes kényszergyógykezelés vagy a bűnügyi felügyelet megszüntetését tartja szükségesnek.

(2) A nyomozás során hozott határozat elleni panaszt, valamint a gyanúsítás ellen bejelentett panaszt − amennyiben annak nem ad helyt − a parancsnok megküldi az ügyészségnek.

(3) A nyomozás során szóban tett panaszt írásba kell foglalni.

A bűncselekmény elbírálása fegyelmi eljárásban

696. §

(1) Az ügyészség a feljelentést elutasítja, vagy az eljárást megszünteti, és az ügyiratokat a fegyelmi jogkör gyakorlójának megküldi, ha a katonai vétség miatt a büntetés célja fegyelmi fenyítéssel is elérhető.

(2) Ha a katonai nyomozó hatóság lehetőséget lát a bűncselekmény fegyelmi eljárásban történő elbírálására, az ügyiratokat az (1) bekezdés szerinti határozat meghozatala céljából haladéktalanul felterjeszti az ügyészséghez. Az ügyészség három napon belül határoz.

(3) A nyomozást el kell rendelni, vagy az eljárást folytatni kell, ha a gyanúsított vagy a védője a feljelentést elutasító, vagy az eljárást megszüntető határozat ellen panasszal élt, és a feljelentés elutasításának, vagy az eljárás megszüntetésének más oka nincs. Erre a gyanúsítottat a határozatban figyelmeztetni kell.

(4) Ha az ügyészség a bűncselekmény elbírálását fegyelmi eljárásra utalta, a fegyelmi jogkör gyakorlója a szolgálati viszonyt szabályozó törvények rendelkezései szerinti eljárásban, az ott meghatározott fegyelmi fenyítéseket szabhatja ki.

(5) A fegyelmi fenyítést kiszabó határozatot az ügyészségnek is kézbesíteni kell.

697. §

(1) A megfenyített vagy védője a fegyelmi eljárásra utalt bűncselekmény miatt a panasszal nem támadható vagy panasz alapján hozott fegyelmi fenyítést kiszabó határozat vagy parancs bírósági felülvizsgálatát indítványozhatja. A bírósági felülvizsgálat a határozat vagy parancs közlését követő három napon belül kérhető. A kérelem elbírálásáig a fenyítés nem hajtható végre.

(2) Az indítványa fenyítést kiszabó fegyelmi jogkör gyakorlójánál kell előterjeszteni, aki azt az ügyiratokkal együtt egy napon belül megküldi a területileg illetékes törvényszék katonai tanácsának. Az indítványa tárgyalás megkezdéséig visszavonható.

(3) A bíróság

a) egyesbíróként jár el,

b) az indítványt tárgyaláson bírálja el,

c) a tárgyalás időpontjáról értesíti a fenyítést kiszabó fegyelmi jogkör gyakorlóját és az ügyészséget.

(4) A tárgyaláson a fegyelmi jogkör gyakorlója és az ügyész felszólalhat. Ha írásban kívánnak nyilatkozni, a nyilatkozatot a tárgyalás megkezdése előtt kell a bíróságnak megküldeni.

(5) A bíróság a kérelmet végzéssel bírálja el.

(6) A törvényben kizárt, az elkésett vagy a nem jogosulttól származó indítványt a bíróság elutasítja. Az indítványelutasításának a tárgyalás kitűzése előtt is helye van.

(7) A bíróság

a) a határozatot vagy a parancsot helybenhagyja, ha az indítvány alaptalan,

b) a fenyítés mértékét csökkenti vagy enyhébb fenyítést alkalmaz,

c) a fenyítést kiszabó határozatot vagy parancsot megsemmisíti, ha az ügy büntetőeljárás során történő elbírálása esetén felmentő vagy az eljárást megszüntető rendelkezést kellene hozni.

(8) A bíróság (6)−(7) bekezdés szerinti végzése elleni fellebbezésre az 567. § (1) bekezdésében írt, az eljárást megszüntető végzés elleni fellebbezésre vonatkozó rendelkezések az irányadók.

A közvetítői eljárás

698. §

A katonai büntetőeljárásban közvetítői eljárásnak a Btk. 127. § (1) bekezdésében meghatározott szerv sérelmére elkövetett vagyon elleni bűncselekmény miatt nincs helye.

A bíróság eljárása a vádemelés előtt

699. §

A katonai büntetőeljárásban a bíróság feladatait a vádemelés előtt a törvényszék katonai bírája nyomozási bíróként látja el. A katonai bíró mint nyomozási bíró határozata elleni fellebbezést az ítélőtábla katonai tanácsa bírálja el.

Az eljárás megszüntetése

700. §

A Btk. 131. §-ában meghatározott büntethetőséget megszüntető ok miatt a vádemelés előtt az ügyészség, a vádemelés után a bíróság az eljárást megszünteti.

A katonai tanács szavazásának rendje

701. §

(1) Ha a bíróság ülnökökből is álló tanácsban jár el, a szavazást megelőzően a tanács elnöke felvilágosítást ad arról, hogy milyen határozat hozható, tájékoztatást ad a döntéshez szükséges törvényhelyekről, a büntetési nemekről és azok mértékéről, valamint az intézkedésekről.

(2) A katonai tanácsban az alacsonyabb rendfokozatú bíró a magasabb rendfokozatút megelőzően szavaz. Azonos rendfokozat esetén az szavaz először, aki a rendfokozatba később lépett elő. A rendfokozatba történő előlépés időpontjának azonossága esetén a fiatalabb szavaz először. A tanács elnöke utolsónak adja le szavazatát.

A szabálysértés elbírálása

702. §

(1) Ha a bíróság a tárgyalás eredményéhez képest úgy látja, hogy a vád tárgyává tett cselekmény szolgálati helyen, illetve szolgálattal összefüggésben elkövetett szabálysértés, és ezért a vádlottat felmenti, az ügyiratokat − a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés kivételével − a fegyelmi eljárás lefolytatása céljából megküldi a fegyelmi jogkör gyakorlójának.

(2) Ha a katona szolgálati viszonya az ügyiratoknak a fegyelmi jogkör gyakorlójának történt megküldése előtt megszűnt, a szabálysértést a bíróság bírálja el.

(3) Az (1) és (2) bekezdés esetében a bíróság elkobzást rendelhet el, és a polgári jogi igényt érdemben elbírálhatja.

Értelmező rendelkezés

703. §

E Fejezet alkalmazásában a nyomozó hatóságként eljáró állományilletékes parancsnokon az erre illetékes vezetőt is érteni kell.

XCV. Fejezet
Eljárás a mentességet élvező személyek ügyében

Mentelmi jogon alapuló mentesség

704. §

(1) A törvényben meghatározott mentelmi joggal rendelkező személlyel szemben a megalapozott gyanú közlésére, kényszerintézkedés alkalmazására, továbbá a vádemelésre csak a mentelmi jog felfüggesztését követően kerülhet sor. A mentelmi joggal rendelkező személy tettenérése esetén vele szemben e törvény szerinti kényszerintézkedés alkalmazható.

(2) Ha a büntetőeljárás során adat merül fel arra, hogy a mentelmi joggal rendelkező személy vonatkozásában a megalapozott gyanú közlésének, vádemelésnek, vagy vele szemben kényszerintézkedés alkalmazásának van helye, indítványozni kell a mentelmi jog felfüggesztésére jogosult döntését. A mentelmi jog felfüggesztése iránti indítványt a vádemelés előtt a legfőbb ügyész, azután, valamint magánvádas és pótmagánvádas ügyben a bíróság terjeszti elő. Tettenérés esetén az indítványt haladéktalanul elő kell terjeszteni.

(3) Az indítvány benyújtásával egyidejűleg a büntetőeljárást fel kell függeszteni.

(4) Ha az indítványt a mentelmi jog felfüggesztésére jogosult elutasította, az eljárást az ügyészség határozattal, illetve a bíróság nem ügydöntő végzéssel haladéktalanul megszünteti.

(5) Ha törvény eltérően nem rendelkezik, az eljárás ilyen okból történő megszüntetése nem akadálya annak, hogy a mentelmi jog megszűnését követően a büntetőeljárást lefolytassák.

Nemzetközi jogon alapuló mentesség

705. §

(1) A 704. § rendelkezéseit az e §-ban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni a nemzetközi jogon alapuló mentességet élvező személyek ügyében.

(2) A nemzetközi jogon alapuló mentességet élvező személyek büntetőjogi felelősségre vonására nemzetközi szerződés, ennek hiányában a nemzetközi gyakorlat irányadó. A nemzetközi gyakorlat kérdésében az igazságügyért felelős miniszter állásfoglalását kell beszerezni.

(3) A nemzetközi jogon alapuló mentességet élvező személlyel szemben büntetőeljárási cselekmény a mentesség felfüggesztéséig nem végezhető.

(4) A nemzetközi jogon alapuló mentesség felfüggesztésére vonatkozó indítványt a bíróság az igazságügyért felelős miniszter útján, a legfőbb ügyész közvetlenül terjeszti elő a külpolitikáért felelős miniszternek.

706. §

(1) Ha a mentességet élvező személy magánvádlóként vagy pótmagánvádlóként lép fel, a bíróság a nemzetközi jogon alapuló mentesség tárgyában hozott döntésig az igazságügyért felelős miniszter útján a külpolitikáért felelős miniszternek tett előterjesztéssel egyidejűleg az eljárást felfüggeszti. Ha a bíróság a külpolitikáért felelős miniszter állásfoglalása alapján a mentességet megállapította, az eljárást megszünteti.

(2) Ha a 705. § és az (1) bekezdés esetein kívül a nemzetközi jogon alapuló mentességet élvező személy büntetőeljárásban való részvétele válik szükségessé, a vádemelés előtt a legfőbb ügyész, azt követően, illetve magánvádas, pótmagánvádas ügyben a bíróság az igazságügyért felelős miniszter útján − az eljárás felfüggesztése nélkül − a külpolitikáért felelős miniszternek tesz előterjesztést.

(3) Az (1) és (2) bekezdés szerinti előterjesztés a nemzetközi jogon alapuló mentesség fennállására vonatkozó állásfoglalásra, valamint a büntető joghatóság alóli mentességről lemondás érdekében a szükséges intézkedések megtételére irányul. Ha a külpolitikáért felelős miniszter állásfoglalása alapján a mentesség nem állapítható meg, vagy a küldő állam mentességről lemondó nyilatkozata rendelkezésre áll, az érintett személy a büntetőeljárásban részt vehet.

XCVI. Fejezet
Eljárás bíróság elé állítás esetén

707. §

Bíróság elé állítás esetén e törvény rendelkezéseit az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Bíróság elé állítás tettenérés esetén

708. §

Az ügyészség a terheltet a bűncselekmény elkövetésétől számított tizenöt napon belül bíróság elé állíthatja, ha

a) a bűncselekményre a törvény tízévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetést rendel,

b) az ügy megítélése egyszerű,

c) a bizonyítékok rendelkezésre állnak és

d) a terheltet a bűncselekmény elkövetésén tetten érték.

Bíróság elé állítás beismerés esetén

709. §

Az ügyészség a terheltet a gyanúsítottként történő kihallgatásától számított egy hónapon belül bíróság elé állíthatja, ha

a) a 708. § a)−c) pontjában meghatározott feltételek fennállnak és

b) a terhelt a bűncselekmény elkövetését beismerte.

Kényszerintézkedések

710. §

(1) Ha a 708. §-ban meghatározott feltételek fennállnak, az őrizet bíróság elé állítás céljából is elrendelhető.

(2) A bíróság elé állítás előtt elrendelt bűnügyi felügyelet, letartóztatás és előzetes kényszergyógykezelés a bíróság elé állítás napján tartott tárgyalás befejezéséig tart.

(3) Ha a bíróság az iratokat az ügyészségnek visszaküldi, az általános szabályok szerint indítványra határoz a bűnügyi felügyelet, letartóztatás és előzetes kényszergyógykezelés meghosszabbításáról, elrendeléséről, illetve megszüntetéséről.

(4) Ha a bíróság a tárgyalást elnapolja, az általános szabályok szerint határoz a bűnügyi felügyelet, letartóztatás és előzetes kényszergyógykezelés fenntartásáról, elrendeléséről, illetve megszüntetéséről.

Nyomozás és vádemelés

711. §

(1) Az ügyészség közli a gyanúsítottal, ha őt bíróság elé kívánja állítani.

(2) Az ügyészség haladéktalanul védőt rendel ki, ha a gyanúsított nem kíván védőt meghatalmazni.

(3) Az ügyészség az (1)−(2) bekezdésben foglaltak teljesítéséhez a nyomozó hatóságot is igénybe veheti.

(4) Az ügyészség a gyanúsított azonosításra alkalmas személyes adatait, a bíróság elé állítás tárgyát képező cselekmény leírását, annak jogi minősítését és a bizonyítási eszközök felsorolását tartalmazó feljegyzést készít.

(5) Az ügyészség az (4) bekezdés szerinti feljegyzés egy−egy kiadmányát legkésőbb a tárgyalás megkezdésekor kézbesíti a gyanúsított és a védő részére.

A tárgyalás előkészítése

712. §

(1) Bíróság elé állítás esetén a LXXIV. és az LXXV. Fejezet rendelkezései nem alkalmazhatók.

(2) Ha az ügyészség értesíti a bíróságot arról, hogy a gyanúsítottat bíróság elé kívánja állítani, a bíróság nyomban kitűzi a tárgyalás határnapját.

(3) Az ügyészség a gyanúsítottat a bíróság elé állítja, idézi a védőt és biztosítja, hogy a bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak.

(4) Az ügyészség gondoskodik arról, hogy a védő a fogva tartott gyanúsítottal a tárgyalás előtt beszélhessen.

(5) Az ügyészség gondoskodik továbbá arról, hogy a tárgyaláson jelen legyenek, akiknek a részvétele kötelező és jelen lehessenek, akiknek a részvételét e törvény lehetővé teszi.

(6) Az ügyészség a (2)−(4) bekezdésben foglaltak teljesítéséhez a nyomozó hatóságot is igénybe veheti.

Az elsőfokú bírósági tárgyalás

713. §

(1) A tárgyaláson a védő jelenléte kötelező.

(2) Az ügyészség a tárgyalás megkezdése előtt – ha ez korábban nem történt meg – a 711.§ (4) bekezdés szerinti feljegyzést, a nyomozás ügyiratait és az egyéb tárgyi bizonyítási eszközöket átadja a bíróságnak.

(3) Az ügyész a vádat szóban terjeszti elő.

(4) A vád előterjesztése után a bíróság az iratokat az ügyésznek visszaküldi, ha

a) a 708. §-ban meghatározott esetben a bűncselekmény elkövetésétől a bíróság elé állításig több mint tizenöt nap telt el,

b) a 709. §-ban meghatározott esetben a gyanúsított kihallgatásától a bíróság elé állításig több mint egy hónap telt el,

c) a bűncselekményre a törvény tízévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést rendel, vagy

d) a bizonyítási eszközök nem állnak rendelkezésre.

714. §

(1) A bíróság a tárgyalást egy alkalommal, legfeljebb tizenöt napra elnapolhatja.

(2) Ha a tárgyaláson felvett bizonyítás eredményéhez képest további bizonyítási eszközök felkutatása szükséges, és ezért a tárgyalás tizenöt napon belül vagy újabb elnapolás nélkül nem folytatható, a bíróság az iratokat visszaküldi az ügyészségnek.

(3) Az ügyészség a vádat akkor módosíthatja, ha a bíróság elé állítás feltételei a módosított vád szerinti bűncselekményre is fennállnak. Egyébként a bíróság az iratokat visszaküldi az ügyészségnek.

(4) Az ügyiratok ügyészségnek történő visszaküldése miatt fellebbezésnek nincs helye.

A másodfokú bírósági eljárás

715. §

Az elsőfokú bíróság ítélete és ügydöntő végzése elleni fellebbezést a másodfokú bíróság az ügy érkezését követő két hónapon belül bírálja el.

XCVII. Fejezet
Eljárás egyezség esetén

716. §

(1) A LXIV. Fejezetben meghatározott egyezség alapján folytatott bírósági eljárásra e törvény rendelkezéseit az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A tárgyaláson és az előkészítő ülésen a védő jelenléte kötelező.

Előkészítő ülés

717. §

(1) Az előkészítő ülésen az ügyész ismerteti a vád és a 417. § (2) bekezdés a) pontja szerinti indítványok lényegét.

(2) A vád és az indítványok ismertetését követően a bíróság tájékoztatja a vádlottat az egyezség jóváhagyásának következményeiről, különösen a 720. § (2) bekezdésében és a 723. § (1) és (3) bekezdésében foglalt rendelkezésekről.

(3) A bíróság ezután felhívja a vádlottat arra, hogy nyilatkozzon, beismeri-e az egyezséggel egyezően a bűnösségét és lemond-e a tárgyaláshoz való jogáról.

(4) A nyilatkozat megtétele előtt a bíróság lehetővé teszi, hogy a vádlott a védővel egyeztessen.

(5) Ha a vádlott az egyezséggel egyezően beismeri a bűnösségét és lemond a tárgyaláshoz való jogáról, a bíróság e tény, az eljárás iratai, valamint – szükség esetén – a vádlott kihallgatása és a védőhöz intézett kérdésekre adott válaszok alapján megvizsgálja, hogy az egyezség jóváhagyásának feltételei fennállnak-e.

(6) Az egyezség jóváhagyásának kérdésében történő határozathozatal előtt az ügyész és a védő felszólalhat.

Az egyezség jóváhagyásának feltételei

718. §

A bíróság az egyezséget jóváhagyja, ha

a) az egyezség megkötése a 400−402. §-ban foglaltaknak megfelelt,

b) az egyezség tartalma a 403−405. §-ban foglaltaknak megfelel,

c) a vádlott az egyezség természetét és jóváhagyásának következményeit megértette,

d) a vádlott beszámítási képessége és beismerésének önkéntessége iránt ésszerű kétely nem mutatkozik,

e) a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozata egyértelmű és azt az eljárás iratai alátámasztják.

Az egyezség jóváhagyásának megtagadása

719. §

(1) A bíróság az egyezség jóváhagyását megtagadja, ha

a) a vád és a 417. § (2) bekezdése szerinti indítványok a jegyzőkönyvbe foglalt egyezségtől eltérnek,

b) a vádlott az előkészítő ülésen nem ismerte be a bűnösségét az egyezséggel egyezően, vagy nem mondott le a tárgyaláshoz való jogáról,

c) az egyezség jóváhagyásának feltételei nem állnak fenn,

d) a terhelt a 404. § (1) bekezdés e) pontjának megfelelően vállalt kötelezettségeinek nem tett eleget,

e) a vádtól eltérő minősítés látszik megállapíthatónak.

(2) A bíróság egyezség jóváhagyását megtagadó végzése ellen nincs helye fellebbezésnek.

(3) Ha a bíróság az egyezség jóváhagyását megtagadta, az eljárást az 500−502. §-nak megfelelően folytatja. Ebben az esetben az egyezség az ügyészséget és a terheltet sem köti.

Eljárás az egyezség jóváhagyása esetén

720. §

(1) Ha az egyezség jóváhagyásának feltételei fennállnak és a jóváhagyás megtagadásának nincs helye, a bíróság az egyezséget az előkészítő ülésen jóváhagyja.

(2) A bíróság egyezséget jóváhagyó végzése ellen nincs helye fellebbezésnek.

721. §

(1) Ha a bíróság az egyezséget jóváhagyta, az eljárást – a (2)−(7) bekezdésben meghatározott eltérésekkel – az 498−499. §-nak megfelelően folytatja.

(2) A bíróság a vádlott bűnösségét a bűnösség beismerésére, az egyezség jóváhagyására és az eljárás irataira alapítja.

(3) A bíróság az ítéletben a vád szerinti tényállástól, jogi minősítéstől és a 417. § (2) bekezdés b) és c) pontjában meghatározott indítványoktól nem térhet el.

(4) A bíróság a polgári jogi igényt nem utasíthatja el.

(5) Az ítélet indokolásában az 550. § (1) bekezdés b)−c) és f) pontjában foglaltakon túl elegendő az egyezségen alapuló vádra, az egyezség jóváhagyására és az alkalmazott jogszabályokra utalni.

(6) Ha az ügyben valamennyi vádlott nem kötött egyezséget az ügyészséggel, illetve ha a bíróság nem hagyta jóvá valamennyi, az ügyész és a vádlottak közt létrejött egyezséget, a bíróság a vádról – a jóváhagyott egyezségek vonatkozásában a (2)−(5) bekezdés korlátai között – egységesen, tárgyalás alapján határoz.

(7) Ha az elkülönítés egyéb feltételei fennállnak, a bíróság a jóváhagyott egyezség tárgyát képező ügyet az ítélet meghozatala érdekében elkülönítheti.

722. §

(1) Ha az egyezség jóváhagyása után tárgyalás tartása szükséges, a bíróság a tárgyalás megkezdése után az egyezséget jóváhagyó végzés lényegét ismerteti.

(2) A bíróság az egyezséget jóváhagyó végzést az ügyész és a vádlott nyilatkozatának beszerzése után hatályon kívül helyezheti, ha a bizonyítás eredményéhez képest úgy látja, hogy a tényállás, illetve a jogi minősítés változása folytán az egyezség megtagadásának lett volna helye.

Ebben az esetben a 813. § (2)−(5) bekezdés rendelkezései nem alkalmazhatóak, és az egyezség az ügyészséget és a terheltet sem köti.

(3) Ha a bíróság az egyezséget jóváhagyó végzést hatályon kívül helyezi, az ügyészség, a vádlott vagy a védő indítványára határoz a vádlott távollétében lefolytatott bizonyítás megismétléséről.

A másodfokú bírósági eljárás

723. §

(1) Nincs helye fellebbezésnek

a) a bűnösség megállapítása,

b) a 721. § (2)−(3) bekezdése szerint megállapított, a váddal egyező tényállás és jogi minősítés,

c) a 721. § (3) bekezdése szerint megállapított büntetés, illetve intézkedés neme, valamint mértéke, vagy tartama és

d) az ítéletnek a 721. § (3) bekezdése szerint megállapított egyéb rendelkezése

miatt.

(2) A fellebbezésben az (1) bekezdés korlátai között lehet új tényt állítani és új bizonyítékra hivatkozni.

(3) A másodfokú eljárásban bizonyítás az (1)−(2) bekezdésében meghatározott keretek között vehető fel.

(4) A másodfokú bíróság a fellebbezéssel megtámadott ítéletnek a bűnösség megállapítására vonatkozó rendelkezését felülbírálja, de az elsőfokú bíróság ítéletét nem változtathatja meg, ha a terhelt felmentésének vagy az eljárás megszüntetésének lenne helye, az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja.

(5) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasítja, ha

a) az elsőfokú bíróság a 719. § (1) bekezdésben meghatározott valamely ok fennállása ellenére jóváhagyta az egyezséget,

b) az elsőfokú bíróság nem a 717. § (1)−(4) bekezdése szerint járt el.

(6) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az iratokat megküldi az ügyészségnek, ha az ügyészség az LXIX. Fejezetben meghatározott törvényi előfeltételek hiányában indítványozta az eljárást.

(7) A másodfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése ellen fellebbezésnek nincs helye.

(8) A megismételt eljárás során e Fejezet rendelkezései nem alkalmazhatók.

XCVIII. Fejezet
Büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás

724. §

(1)A büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás esetén e törvény rendelkezéseit az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A büntetővégzés ügydöntő határozat. A büntetővégzésre – ha e törvény másképp nem rendelkezik – az ítéletre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

Büntetővégzés beismerés hiányában

725. §

(1) A bíróság az ügyészség indítványára vagy hivatalból háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmény esetén büntetővégzést hoz, ha

a) az ügy megítélése egyszerű,

b) a vádlott szabadlábon van, vagy más ügyben tartják fogva, és

c) a büntetés célja tárgyalás nélkül is elérhető.

(2) A bíróság a büntetővégzésben

a) közérdekű munkát, pénzbüntetést, foglalkozástól eltiltást, járművezetéstől eltiltást, kitiltást, sportrendezvények látogatásától való eltiltást, kiutasítást szabhat ki,

b) katonával szemben lefokozást, szolgálati viszony megszüntetését, rendfokozatban visszavetést és a várakozási idő meghosszabbítását is kiszabhat, illetve

c) jóvátételi munkát, próbára bocsátást vagy megrovást alkalmazhat.

Büntetővégzés beismerés esetén

726. §

(1) A bíróság az ügyészség indítványára vagy hivatalból ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmény esetén büntetővégzést hoz, ha

a) a 725. § a)−c) pontjában írt feltételek fennállnak és

b) a vádlott a bűncselekmény elkövetését beismerte.

(2) A bíróság a büntetővégzésben a 725. § (2) bekezdésében foglaltakon kívül végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztést is kiszabhat.

A büntetővégzés meghozatala

727. §

(1) A bíróság a büntetővégzést az ügy érkezését követő egy hónapon belül hozza meg.

(2) A bíróság a büntetővégzésben a 725. § (2) bekezdésében és a 726. § (2) bekezdésében felsorolt büntetés kiszabása, illetve intézkedés alkalmazása mellett

a) pártfogó felügyeletet is alkalmazhat végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása, jóvátételi munka előírása vagy próbára bocsátás esetén,

b) elrendelhet elkobzást, vagyonelkobzást, illetve elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét,

c) a polgári jogi igénynek helyt adhat, vagy a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasíthatja,

d) a próbára bocsátást kimondó rendelkezést hatályon kívül helyezheti,

e) az ügyek egyesítéséről, elkülönítéséről, az eljárás felfüggesztéséről és az eljárás megszüntetéséről rendelkezhet.

(3) A büntetővégzés rendelkező részének tartalmaznia kell

a) az 550. § (2) bekezdés a), b), d)−g) pontjában foglaltakat, valamint

b) a 728. § és a 730. §-ban foglaltakra való figyelmeztetést.

(4) A büntetővégzés indokolása a megállapított tényállást, a vádra és a büntetővégzés feltételeinek fennállására való utalást, valamint az alkalmazott jogszabályok megjelölését tartalmazza.

(5) Ha a büntetővégzés meghozatalát az ügyészség indítványozta, a büntetővégzést bírósági titkár is meghozhatja.

Tárgyalás tartása iránti indítvány

728. §

(1) A büntetővégzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

(2) Az ügyész, a vádlott, a védő, a magánfél és az egyéb érdekelt a büntetővégzés kézbesítésétől számított nyolc napon belül tárgyalás tartását kérheti.

(3) Ha a büntetővégzés meghozatalát az ügyészség indítványozta, az ügyész nem kérheti tárgyalás tartását azon az alapon, hogy a bíróság e Fejezet szerint járt el.

(4) A magánfél a polgári jogi igényt elbíráló rendelkezéssel, az egyéb érdekelt a büntetővégzés rá vonatkozó rendelkezésével kapcsolatban kérheti tárgyalás tartását.

(5) A tárgyalás tartása iránti indítványnak a büntetővégzésben kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés végrehajtására, illetve az abban foglaltak teljesítésére – a 731. § (2) és (3) bekezdésében meghatározott kivétellel – halasztó hatálya van.

Az előkészítő ülés és a tárgyalás

729. §

Az ügyészség, a vádlott, a védő, a magánfél és az egyéb érdekelt tárgyalás tartása iránti indítványa alapján, vagy ha a vádlott részére a büntetővégzést nem lehetett kézbesíteni, a bíróság az eljárást a LXXV. Fejezet szerint folytatja.

730. §

(1) A tárgyalás tartására irányuló indítványt az indítványozó az előkészítő ülés megkezdéséig visszavonhatja.

(2) A vádlott javára más által bejelentett tárgyalás tartása iránti indítványt a indítványozó csak a vádlott hozzájárulásával vonhatja vissza; e rendelkezés az ügyészség indítványára nem vonatkozik.

(3) A tárgyalás tartását indítványozó személynek az előkészítő ülésen való jelenléte kötelező. Ha az előkészítő ülésen nem jelenik meg és magát alapos okkal, előzetesen, haladéktalanul nem menti ki, úgy kell tekinteni, mint aki az indítványt visszavonta.

731. §

(1) Az előkészítő ülés megkezdése előtt a bíróság nyilatkoztatja az indítványozó, hogy a tárgyalás tartása iránti indítványát fenntartja-e.

(2) Ha az előkészítő ülésen jelen lévő vádlott a védő tárgyalás tartása iránti indítványát fenntartja, a 730. § (3) bekezdése a védő távolmaradása esetén nem alkalmazható.

(3) A bíróság a indítványozót a tárgyalás tartása iránti indítvány kiegészítésére hívja fel, ha nem lehet megállapítani, hogy a büntetővégzést miért tartja sérelmesnek.

(4) Nem tekinthető a tárgyalás tartása iránti indítványnak, ha a vádlott vagy a védő kizárólag halasztás vagy részletfizetés engedélyezését, illetve a büntetővégzés kijavítását indítványozza.

732. §

(1) Az előkészítő ülés megkezdése után a bíróság ismerteti a büntetővégzés és a tárgyalás tartása iránti indítvány lényegét.

(2) Ha a tárgyalás tartása iránti indítvány kizárólag az elkobzásra, a vagyonelkobzásra, az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételére, vagy a bűnügyi költségre vonatkozó rendelkezést sérelmezte, a bíróság csak ebben a kérdésben határoz.

(3) Ha a tárgyalás tartása iránti indítvány kizárólag a polgári jogi igényre vonatkozó rendelkezést sérelmezte, a bíróság e rendelkezést hatályon kívül helyezi, és a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja.

(4) A bíróság – a 731. § (2)−(3) bekezdés esetét kivéve – az előkészítő ülésen a büntetővégzést hatályon kívül helyezi. E végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

(5) A bíróság a vádlott terhére szóló kérelem hiányában akkor szabhat ki hátrányosabb büntetést, illetve alkalmazhat hátrányosabb intézkedést, ha a tárgyaláson új bizonyíték merül fel, és ennek alapján a bíróság olyan új tényt állapít meg, amelynek folytán súlyosabb minősítést kell alkalmazni, vagy jelentős mértékben hátrányosabb büntetést kell kiszabni, illetve intézkedést kell alkalmazni.

XCIX. Fejezet
Eljárás a távollévő terhelttel szemben

733. §

Az ismeretlen helyen és a külföldön tartózkodó terhelttel szembeni eljárás esetén e törvény rendelkezéseit az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A védő

734. §

(1) A terhelt távollétében folytatott eljárásban a védő részvétele kötelező.

(2) A terheltnek a 131. § szerinti hirdetményi úton kézbesített ügyiratot a védőjének is kézbesíteni kell.

Nyomozás és vádemelés

735. §

(1) A nyomozásnak nem akadálya, hogy a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik. Ebben az esetben a tartózkodási helyének felkutatása iránt kell intézkedni, és gondoskodni kell a bizonyítási eszközök felderítéséről és biztosításáról.

(2) Szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt indult nyomozás során − ha a terhelt tartózkodási helyének felkutatása iránt tett más intézkedés nem vezetett eredményre − elfogatóparancsot kell kibocsátani, ezzel egyidejűleg a terhelt részére, ha nincs meghatalmazott védője, védőt kell kirendelni.

736. §

(1) A szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt indult nyomozást követően, ha

a) az elfogatóparancs kibocsátása a nyomozás iratainak ügyészhez történő megküldéséig nem vezetett eredményre,

b) megalapozottan feltehető, hogy az gyanúsított megszökött, vagy a nyomozó hatóság, illetve az ügyész elől elrejtőzött,

c) a nyomozás adatai alapján a vádemelésnek nincs akadálya, és

d) azt a bűncselekmény súlya vagy az ügy megítélése indokolja,

az ügyész vádat emel.

(2) A vádiratnak a 415. §-ban meghatározottak mellett tartalmaznia kell az (1) bekezdésben felsorolt körülmények részletes leírását, és azt az indítványt, hogy a bíróság az ismeretlen helyen tartózkodó vádlottal szemben folytassa le az eljárást.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott feltételek fennállása esetén a gyanúsítás közlésének elmaradása a vádemelésnek nem akadálya.

(4) Ha az (1) bekezdésben meghatározott körülmények nem állnak fenn, az ügyész az eljárást a 386. § (2) bekezdés a) pontja alapján felfüggeszti.

A bíróság eljárása az ismeretlen helyen tartózkodó vádlottal szemben

737. §

(1) A bíróság az ismeretlen helyen tartózkodó vádlottal szemben az erre irányuló ügyészi indítványra jár el. A magánvádló, illetve a pótmagánvádló az ismeretlen helyen tartózkodó vádlottal szemben a bírósági eljárást nem indítványozhatja.

(2) Ha az ügyész a tárgyalásnak a vádlott távollétében való megtartását indítványozta, és a vádlott tartózkodási helye a tárgyalás megkezdése előtt ismertté válik, a bíróság értesíti az ügyészt, és a vádlottal szemben szükség esetén személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedést rendel el.

(3) A terhelt távollétében tartott tárgyaláson a védő jelenléte kötelező.

(4) A bíróság további eljárására a Tizenharmadik–Tizennegyedik Rész rendelkezéseit kell alkalmazni.

738. §

(1) Ha a vádlott tartózkodási helye a vádemelés után vált ismeretlenné, és megalapozottan feltehető, hogy a vádlott megszökött vagy elrejtőzött, a bíróság a szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt indult eljárásban az eljárás felfüggesztése nélkül elfogatóparancsot bocsát ki.

(2) Ha az elfogatóparancs kibocsátása tizenöt napon belül nem vezetett eredményre, a bíróság erről az ügyészt tájékoztatja.

(3) Ha az ügyész tizenöt napon belül nem tesz indítványt arra, hogy a tárgyalást a vádlott távollétében folytassák, a tanács elnöke az eljárást felfüggeszti. A felfüggesztett eljárást folytatni kell, ha az ügyész utóbb indítványozza a tárgyalás vádlott távollétében való lefolytatását.

(4) Ha az ügyész indítványozza, hogy a tárgyalást a vádlott távollétében folytassák, és a vádlott érdekében korábban nem járt el védő, a bíróság a vádlottnak védőt rendel ki. Ebben az esetben a tárgyalást a korábbi tárgyalás anyagának ismertetésével kell folytatni.

(5) Az (1)–(4) bekezdésben foglaltakat megfelelően alkalmazni kell a másodfokú és a harmadfokú bírósági eljárásban is.

739. §

(1) Ha a vádlott felkutatására tett intézkedések az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának meghozatala előtt eredményre vezettek, a bíróság a tárgyalást a korábbi tárgyalás anyagának ismertetésével folytatja, szükség esetén a bizonyítási eljárást az 542. § alapján újra megnyitja.

(2) Ha a vádlott felkutatására tett intézkedések az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának meghozatala után vezettek eredményre, a vádlott a fellebbezésre nyitva álló határidőn belül fellebbezést jelenthet be.

740. §

(1) Ha a vádlott felkutatására tett intézkedések a másodfokú bírósági eljárásban vezettek eredményre, a másodfokú bíróság tárgyalást tűz ki, és azon a vádlottat kihallgatja, ismerteti a vádlott távollétében tartott tárgyalás anyagának lényegét, valamint − ha szükséges − a vádlott által indítványozott további bizonyítást vesz fel.

(2) Ha a vádlott felkutatására tett intézkedések a harmadfokú bírósági eljárásban vezettek eredményre, a harmadfokú bíróság az első és a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja.

(3) Ha a terhelt tartózkodási helye a jogerős ügydöntő határozat meghozatala után válik ismertté, a javára perújítási indítványt lehet előterjeszteni.

741. §

Ha a szabadlábon lévő vádlott az e Fejezet szerint megismételt elsőfokú tárgyalás során ismételten ismeretlen helyre távozik, a bíróságnak a vádlott távollétében tartott tárgyalás alapján hozott határozata érdemi vizsgálat nélkül hatályában marad. Erre a bíróság a vádlottat figyelmezteti.

Eljárás a külföldön tartózkodó terhelt távollétében

742. §

(1) Az ügyész a vádiratban indítványozhatja, hogy a tárgyalást a külföldön tartózkodó terhelt távollétében tartsák meg, ha a terhelt tárgyaláson való részvétele szükséges, és

a) kiadatásának vagy az európai elfogatóparancs alapján történő átadásának nincs helye,

b) kiadatását vagy az európai elfogatóparancs alapján történő átadását megtagadták, vagy

c) a büntetőeljárás átadására nem került sor.

(2) Ha a bírósági eljárásban állapítják meg, hogy a vádlott külföldön ismert helyen tartózkodik, a bíróság felhívhatja az ügyészt, hogy kívánja-e indítványozni a tárgyalásnak a vádlott távollétében történő folytatását.

(3) Ha az ismeretlen helyen tartózkodó vádlott távollétében megkezdett tárgyalás során állapítják meg, hogy a terhelt külföldön ismert helyen tartózkodik a bíróság az ügyész felhívása nélkül folytatja a tárgyalást.

(4) Ha az eljárást a külföldön tartózkodó terhelttel szemben folytatják, illetve, ha a terhelt hazatért, az e Fejezet rendelkezéseit értelemszerűen kell alkalmazni.

C. Fejezet
Biztosíték letétbe helyezésével folyó eljárás

743. §

(1) E törvény rendelkezéseit a biztosíték letétbe helyezésével folyó büntetőeljárásokban az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) Az életvitelszerűen külföldön élő terhelt kérelmére a bíróság vagy az ügyészség biztosíték letétbe helyezését engedélyezheti, feltéve, hogy

a) az adott bűncselekményre a törvény ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetést rendel,

b) a terhelttel szemben előreláthatóan pénzbüntetés kiszabására, illetve vagyonelkobzás elrendelésére kerül sor, és

c) a terhelt eljárási cselekményektől való távolmaradása az eljárás érdekeit nem sérti.

(3) A biztosíték letétbe helyezésének engedélyezése iránti kérelmet a terhelt vagy védője annál a bíróságnál vagy ügyészségnél nyújthatja be, amely előtt az eljárás folyik.

(4) A bíróság vagy az ügyészség soron kívül bírálja el a kérelmet.

(5) A bíróság vagy az ügyészség a kérelemről az iratok alapján dönt, szükség esetén meghallgatja a terheltet és a védőt. A bíróság szükség esetén meghallgatja az ügyészt is.

(6) Ha a bíróság vagy az ügyészség engedélyezi biztosíték letétbe helyezését, és a terhelt a biztosítékot letétbe helyezte, a büntetőeljárás a terhelt távollétében lefolytatható. Nem engedélyezhető biztosíték letétbe helyezése, ha a bűncselekmény halált okozott.

(7) A biztosíték összegét a bíróság vagy az ügyészség határozza meg, a terhelttel szemben előreláthatóan kiszabásra kerülő pénzbüntetés, alkalmazandó vagyonelkobzás, valamint a felmerülő bűnügyi költség végrehajtásához szükséges mértékben.

(8) A kérelem tárgyában hozott határozat elleni jogorvoslat halasztó hatályú.

744. §

(1) A kérelemben a terheltnek a védőt kell felhatalmaznia arra, hogy a részére kézbesítendő ügyhivatalos iratokat átvegye. Ebben az esetben a védő kézbesítési ügygondnokként jár el. A kérelemben a terheltnek arról is nyilatkoznia kell, hogy ha az a kiszabott szabadságvesztés vagy elzárás végrehajtása érdekében szükséges, Magyarország területére visszatér.

(2) A biztosíték letétbe helyezését követően a terheltnek szóló iratokat a kézbesítési ügygondnok részére kell kézbesíteni. A kézbesítési ügygondnok köteles a terheltet haladéktalanul értesíteni a részére kézbesített iratról.

(3) A biztosíték letétbe helyezését követően az eljárási cselekmények és a tárgyalás a terhelt távollétében is megtarthatók. A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárási cselekményekről a terheltet értesíti.

(4) A büntetőeljárásban védő részvétele kötelező.

(5) Ha a terhelt a biztosítékot letétbe helyezte, és Magyarország területét elhagyta, a büntetőeljárásban a távollévő terhelttel szembeni eljárás rendelkezéseit nem lehet alkalmazni.

745. §

(1) A biztosíték letétbe helyezésével folyó eljárás nem akadálya annak, hogy az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvény vagy a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló törvény rendelkezései szerint, ha az szükséges, a bíróság vagy az ügyészség eljárási jogsegély iránti megkeresést küldjön valamely külföldi államnak. Az eljárási jogsegély kiterjedhet különösen eljárási cselekmények teljesítésére, bizonyítási eszközök felkutatására, a terhelt kihallgatására, szemlére, kutatásra, motozásra, lefoglalásra.

(2) Ha a vádemelés előtt derül ki, hogy a terhelt más bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható megalapozottan vagy más bűncselekmény elkövetésével is megalapozottan gyanúsítható, mint amelyre tekintettel az ügyészség a biztosíték letétbe helyezését engedélyezte, és az újabb bűncselekmény miatt biztosíték letétbe helyezése engedélyezésének a törvény értelmében nincs helye, az ügyészség elrendeli a már letétbe helyezett biztosíték visszaadását a terhelt részére. A továbbiakban a büntetőeljárást az általános szabályok szerint kell folytatni.

(3) Ha a vádemelés után

a) az ügyészség úgy látja, hogy a terhelt más bűncselekményben bűnös vagy más bűncselekményben is bűnös, mint amely miatt ellene vádat emelt, és amely miatt a biztosíték letétbe helyezését engedélyezték,

b) a bíróság megállapítja, hogy a vád tárgyává tett cselekmény, amely miatt biztosíték letétbe helyezését engedélyezték, a vádirati minősítéstől eltérően hogyan minősülhet,

és a vád tárgyává tett újabb bűncselekmény miatt biztosíték letétbe helyezése engedélyezésének a törvény értelmében nincs helye, a bíróság elrendeli a már letétbe helyezett biztosíték visszaadását a terhelt részére. A továbbiakban a büntetőeljárást az általános szabályok szerint kell folytatni.

746. §

(1) Ha

a) a bíróság a terheltet bűnösnek mondja ki,

b) a bíróság a felmentő ítéletben vagyonelkobzást rendel el,

c) a bíróság vagy az ügyészség az eljárást megszünteti és a bíróság vagyonelkobzást rendel el, vagy

d) a bíróság tárgyalás mellőzésével büntetést szab ki vagy intézkedést alkalmaz,

a biztosíték az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével az államra száll.

(2) Ha a bíróság pénzbüntetést szab ki, vagyonelkobzást alkalmaz, illetve a terheltet a bűnügyi költség megfizetésére kötelezi, az államra szállt biztosítékot ezek végrehajtására kell fordítani.

(3) A (2) bekezdésben foglaltaktól eltérő más büntetés vagy intézkedés végrehajtása iránt az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvény vagy a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló törvény rendelkezései szerint, jogsegély keretében is intézkedni lehet.

(4) Ha a kiszabott pénzbüntetés, az alkalmazott vagyonelkobzás, illetve a bűnügyi költség összege meghaladja a letétbe helyezett biztosíték összegét, akkor a hiányzó összeg erejéig a pénzbüntetés, a vagyonelkobzás, illetve a bűnügyi költség végrehajtására is a (3) bekezdés rendelkezése irányadó.

(5) Ha a (3) bekezdésben foglalt büntetést vagy intézkedést végrehajtották, a végrehajtás befejezése után a biztosítékot az elítéltnek vissza kell adni, kivéve, ha a bíróság a büntetés vagy az intézkedés mellett pénzbüntetést szabott ki, vagyonelkobzást alkalmazott, illetve a terheltet a bűnügyi költség megfizetésére kötelezte. Ebben az esetben a (2) bekezdésben foglaltak szerint kell eljárni.

(6) Ha a bíróság a magánfél által előterjesztett polgári jogi igénynek helyt adott, a biztosíték összegét, vagy a (2) bekezdés esetében a biztosítéknak az ott megjelölt kötelezések levonását követően fennmaradó összegét a polgári jogi igény kielégítésére kell fordítani.

747. §

(1) A biztosítékot a terheltnek vissza kell adni,

a) ha az ügyészség a nyomozást megszüntette vagy a nyomozás határideje lejárt,

b) ha a bíróság a terheltet felmentette vagy vele szemben az eljárást megszüntette,

feltéve, hogy a bíróság vagyonelkobzást nem rendelt el.

(2) Ha a nyomozás vagy az eljárás megszüntetésének alapja a terhelt halála, a biztosítékot a terhelt örökösének kell visszaadni.

(3) Ha a kiszabott pénzbüntetés, az alkalmazott vagyonelkobzás, illetve a megállapított bűnügyi költség összegét a biztosíték összege meghaladja, a különbözet összegét a terheltnek vissza kell adni, kivéve, ha az 746. § (6) bekezdése alapján a fennmaradó összeget a magánfél által előterjesztett polgári jogi igény kielégítésére kell fordítani.

(4) A polgári jogi igény kielégítése után fennmaradó biztosítékot a terheltnek vissza kell adni.

CI. Fejezet
Magánvádas eljárás

Általános szabályok

748. §

(1) E törvény rendelkezéseit a magánvádas eljárásban az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A magánvádló viszonvád hiányában tanúként hallgatható meg.

(3) A magánvádas eljárásban közvetítői eljárásnak nincs helye.

(4) Ha a magánvádas eljárásban a jogi segítségnyújtó szolgálat a sértettet költségkedvezményben részesítette, a sértett pártfogó ügyvédi képviseletre jogosult, és a pártfogó ügyvéd díját és igazolt költségét az állam előlegezi.

(5) A magánvádlót a sértett jogain kívül a vád képviseletével járó jogok illetik meg. A magánvádlót a vád képviseletével járó jogok az általa emelt vád tekintetében illetik meg.

(6) A terhelt bűnösségének bizonyítása a magánvádlót terheli.

(7) A magánvádló az eljárás során személyesen vagy képviselője útján járhat el.

A viszonvád

749. §

(1) Az ellene emelt vád (a továbbiakban: viszonvád) esetén a magánvádlót a vádlott jogai illetik meg, és a vádlott kötelezettségei terhelik.

(2) A viszonvád tekintetében a magánvádló képviselőjét a védő jogállása, a vádlott védőjét a képviselő jogállása illeti meg, feltéve, hogy a meghatalmazásuk erre kiterjed.

(3) Ha a feljelentett viszonvádat emel, a 753. §-ban foglaltakat megfelelően alkalmazni kell.

(4) Kölcsönösen elkövetett könnyű testi sértés, rágalmazás vagy becsületsértés esetén az egyik fél sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt megindult eljárásban a bíróság határozat meghozatala céljából való visszavonulásáig a másik fél abban az esetben is jogosult a magánindítvány előterjesztésére, ha ennek határideje lejárt, feltéve, hogy a büntethetőség nem évült el. A bíróság elbírálja az e bűncselekményekkel kölcsönösen elkövetett becsületsértés szabálysértését is.

(5) Viszonvád emelését nem zárja ki, hogy az ügyészség a magánvádlótól a vád képviseletét átvette.

(6) Viszonvád emelése esetén az ügyészség a viszonvád képviseletét akkor veheti át, ha a vád képviseletét nem vette át vagy a vád képviseletétől elállt.

(7) A katonai büntetőeljárásban viszonvád nem emelhető.

(8) A magánvádra üldözendő bűncselekmények esetében a fiatalkorú ellen közvádra indult büntetőeljárásban a fiatalkorú viszonváddal élhet az e törvényben meghatározott esetekben.

Az ügyészség

750. §

(1) Az ügyész az ügy iratait a magánvádas eljárásban is megtekintheti, és a tárgyaláson jelen lehet.

(2) Az ügyészség a vád képviseletét a magánvádlótól az eljárásban egy alkalommal átveheti. Ez a korlátozás nem vonatkozik arra az esetre, ha az ügyészség a viszonvád képviseletét kívánja átvenni, és korábban már a vád képviseletét átvette, majd a vád képviseletétől elállt.

(3) Ha az ügyészség a vád képviseletét átvette, az eljárásra a magánvádas eljárás szabályait kell alkalmazni, ideértve a személyes meghallgatás megtartását is. Ha az ügyészség a vád képviseletét átvette, a magánvádlót a sértett jogai illetik meg, azzal, hogy a vádat bármikor ejtheti.

(4) Ha az ügyészség a vád képviseletét átvette, a vádat nem ejtheti el, de a vád képviseletétől elállhat. Ha az ügyészség a vád képviseletétől elállt, és a magánvádló vagy képviselője jelen van, a bíróság a tárgyalást folytatja. Ellenkező esetben a bíróság a tárgyalás elnapolásával egyidejűleg új tárgyalást tűz ki, a magánvádlót pedig értesíti, hogy a vádat ismét ő képviseli.

(5) Ha az ügyészség a vád képviseletét átvette, de az ügyész a tárgyaláson nem jelent meg, úgy kell tekinteni, hogy a vád képviseletétől elállt.

(6) Az ügyészség részére az ügydöntő határozatot akkor kell kézbesíteni, ha a vád képviseletét átvette.

(7) Ha a magánvádas eljárás fiatalkorúval szemben folyik, a vádat az ügyészség képviseli.
(8) Ha a magánvádas eljárás katonával szemben folyik, a vádat az ügyészség képviseli.

Az eljárás megindításának alapja

751. §

(1) Az eljárás feljelentésre indul meg. A feljelentésben elő kell adni, hogy a feljelentő ki ellen, milyen cselekmény miatt és milyen bizonyítékok alapján kéri a büntetőeljárás lefolytatását.
(2) A feljelentést a bíróságon kell megtenni.

A tárgyalás előkészítése

752. §

(1) Ha a feljelentést a bíróságon tették, a bíróság
a) a feljelentést és az ügy iratait megküldi az ügyészségnek, ha azok alapján olyan bűncselekmény látszik megállapíthatónak, amely miatt a vádat az ügyészség képviseli,
b) a feljelentést és az ügy iratait megküldi az ügyészségnek, ha szükségesnek tartja, hogy az ügyészség a vád képviseletének átvételét megfontolja,
c) felhívhatja a feljelentőt, hogy írásban pontosítsa a feljelentést, előkészítő ülést tarthat, nyomozást rendelhet el, ha a feljelentésből a feljelentett kiléte vagy a bűncselekmény nem állapítható meg.
(2) A bíróság, ha ez a feljelentés és az ügyiratok tartalma alapján lehetséges, határoz az áttételről, az eljárás felfüggesztéséről és az eljárás megszüntetéséről.
(3) Ha a feljelentést a nyomozó hatóságnál vagy az ügyészségnél tették, az (1) bekezdés a) és b) pontjában foglaltak alkalmazásának nincs helye.
(4) Az (1) bekezdés a) pontja esetén az ügyészség közvádra üldözendő bűncselekmény miatt nyomozást rendel el. Nem kell elrendelni a nyomozást, ha a 372. § (1) bekezdésében meghatározott körülmények valamelyike áll fenn. Ha az ügyészség az elrendelt nyomozás eredményeként közvádra üldözendő bűncselekményt nem állapít meg, az eljárást megszünteti. Ha az eljárás megszüntetését követően a sértett a vádat magánvádlóként kívánja képviselni, és az ügyészség a vád képviseletét nem veszi át, az ügyészség az ügyiratokat nyolc napon belül visszaküldi a bíróságnak.
(5) Az (1) bekezdés b) pontja esetén az ügyészség az ügyiratok kézhezvételétől számított nyolc napon belül dönthet arról, hogy a magánvádra büntetendő bűncselekmény miatt a vád képviseletét átveszi. Ha az ügyészség a vád képviseletét átveszi, erről a sértettet tájékoztatja. Ha az ügyészség a vád képviseletét nem veszi át, az ügyiratokat nyolc napon belül visszaküldi a bíróságnak.
(6) A bíróság nyomozást rendelhet el, ha
a) az (1) bekezdés a) és b) pontjában foglalt intézkedések megtétele nem indokolt vagy azok alkalmazásának a (3) bekezdés értelmében nincs helye,
b) a (4) és (5) bekezdésben foglalt esetben az ügyiratokat a bíróság visszakapta.

Nyomozás a magánvádas eljárásban

753. §

(1) A bíróság nyomozást rendelhet el, ha a feljelentett cselekmény elkövetőjének személye, személyes adatai vagy tartózkodási helye ismeretlen, továbbá ha bizonyítási eszközök felkutatása szükséges.

(2) A nyomozás határidejét a bíróság legfeljebb két hónapban határozza meg, és azt kétszer, egyenként legfeljebb két hónappal meghosszabbíthatja. A bíróság a nyomozást elrendelő végzést és az ügyiratokat megküldi a nyomozó hatóságnak. A nyomozást a rendőrség végzi, de a nyomozást nem szüntetheti meg, nem függesztheti fel.

(3) A rendőrség a nyomozás elvégzése után az ügyiratokat a bíróságnak visszaküldi. Ha az ismeretlen elkövető kiléte a nyomozás adatai alapján sem volt megállapítható, erről a rendőrség értesíti a bíróságot. Ebben az esetben a bíróság az eljárást megszünteti.

(4) Ha a bíróság által elrendelt nyomozás során a sértett a feljelentést visszavonta, az addig keletkezett ügyiratokat és a feljelentés visszavonására vonatkozó nyilatkozatot a rendőrség a bíróságnak visszaküldi. Ebben az esetben a bíróság az eljárást megszünteti.

754. §

(1) Az ügyészség nyomozást rendelhet el, ha a vád képviseletét a személyes meghallgatásra idézés kibocsátása előtt átvette.

(2) Az ügyészség a nyomozást a 753. § (1) bekezdésében meghatározott körben folytathatja.

A személyes meghallgatás

755. §

(1) Ha a 752. §-ban és 753. §-ban felsorolt intézkedéseknek nincs helye, vagy azokat a bíróság elvégezte, a bíróság a feljelentettet és a sértettet személyes meghallgatásra idézi és ülést tart. Ha az ügyben több sértett van, a személyes meghallgatásra valamennyi sértettet idézni kell. Az ülésről a védőt és a sértett képviselőjét a bíróság értesíti.

(2) A bíróság az idézésben figyelmezteti a sértettet, hogy a kellően ki nem mentett elmaradását a vád ejtésének tekinti. A feljelentettet a sértett nevére és a bűncselekmény lényegére utalással kell idézni.

(3) Ha a feljelentett külföldi állampolgár, a személyes meghallgatáson államának konzuli tisztviselője is jelen lehet.

(4) A személyes meghallgatás megkezdésekor a bíróság megállapítja a sértett és a feljelentett személyazonosságát, ismerteti a feljelentés lényegét, és – ha annak feltételei fennállnak – figyelmezteti a feljelentettet a viszonvád lehetőségére. Ezt követően megkísérli a sértett és a feljelentett kibékítését.

(5) Ha a békítés eredménytelen, a bíróság felveszi a feljelentett személyes adatait, majd kérdést intéz hozzá, hogy a feljelentésben foglaltakat beismeri-e, és védekezésének alátámasztására milyen bizonyítási eszközöket jelöl meg.

(6) Ha a feljelentett viszonvádat emel, a bíróság a sértettet feljelentettként is meghallgathatja.

(7) A bíróság felhívja a sértettet, továbbá viszonvád esetében a feljelentettet, hogy jelöljék meg bizonyítási eszközeiket, valamint azt, hogy az egyes bizonyítási eszközök mely tények bizonyítására szolgálnak. A bíróság erre tizenöt napos határidőt állapíthat meg.

(8) Ha az ügyben több sértett van, a megegyezésüktől függ, hogy melyikük jár el magánvádlóként. Megegyezés hiányában a magánvádlót a bíróság jelöli ki.

(9) A személyes meghallgatásról jegyzőkönyvet kell készíteni.

756. §

Nincs helye fellebbezésnek

a) a nyomozás elrendelése ellen,

b) a személyes meghallgatásra idézés, illetve az erről szóló értesítés ellen,

c) a magánvádló kijelölése miatt és

d) a 752. § (1) bekezdése szerinti intézkedés ellen.

Bírósági titkár

757. §

(1) A bíróságnak a 752. §-ban, a 753. §-ban és a 755. §-ban meghatározott teendőit – a (2) bekezdésben foglalt kivételekkel – bírósági titkár is elláthatja, és jogosult a 758. § (1) bekezdése szerinti határozat meghozatalára is.

(2) A bírósági titkár az eljárást

a) az 506. § (3) bekezdés d) pontjában meghatározott okokon kívül más okból nem függesztheti fel;

b) a 486. § (1) bekezdés a) és h) alapján, továbbá a c) pontja szerinti, a törvényben meghatározott egyéb büntethetőséget megszüntető ok miatt nem szüntetheti meg.

Határozat a személyes meghallgatás alapján

758. §

(1) A bíróság az eljárást megszünteti, ha a sértett

a) a személyes meghallgatáson nem jelent meg, és magát előzetesen, alapos okkal, haladéktalanul nem mentette ki, vagy azért nem volt idézhető, mert a lakcímének megváltozását nem jelentette be,

b) a feljelentést visszavonta.

(2) A bíróság a személyes meghallgatáson minden olyan kérdésben határozhat, amelyre a személyes meghallgatás előtt jogosult.

(3) Az (1) bekezdés esetében a viszonvád alapján indult eljárást is meg kell szüntetni, feltéve, hogy a magánindítvány előterjesztésének határideje a személyes meghallgatás napjáig már lejárt.

Az elsőfokú bírósági eljárás

759. §

(1) A bíróság a tárgyalásra a magánvádlót idézi.

(2) Ha a magánvádlónak van képviselője, őt a bíróság a tárgyalásról értesíti.

(3) Ha a magánvádló a tárgyaláson nem jelenik meg, és magát alapos okkal, előzetesen, haladéktalanul nem mentette ki, illetve őt azért nem lehetett idézni, mert lakcímének megváltozását nem jelentette be, úgy kell tekinteni, hogy a vádat ejtette, feltéve, hogy a képviseletéről nem gondoskodik.

760. §

(1) Ha a bíróság a magánvádlót a tárgyalásról rendzavarás miatt kiutasítja vagy kivezetteti, legkésőbb a bizonyítási eljárás befejezése előtt ismerteti vele a távollétében lefolytatott bizonyítást. A magánvádló kiutasítása vagy kivezettetése esetén a bíróság a tárgyalást a rendzavaró költségére elnapolja, ha a magánvádlónak nincs képviselője vagy ő a tárgyaláson nincs jelen.

(2) A magánvádló képviselőjének kiutasítása vagy kivezettetése esetén a bíróság a tárgyalást a rendzavaró költségére elnapolja, ha a magánvádló a tárgyaláson nincs jelen.

761. §

(1) A tárgyaláson a bíróság ismerteti a vád, illetve a viszonvád lényegét, ha a magánvádlónak nincs képviselője vagy ő nincs jelen, illetve a vádlottnak nincs védője.

(2) A tárgyaláson a bíróság hallgatja ki a vádlottat és a tanút, illetve hallgatja meg a szakértőt. A vádlottat a magánvádló távollétében kell kihallgatni.

(3) A magánvádló indítványát kimerítően kell a jegyzőkönyvbe felvenni.

(4) Ha a tárgyaláson jelen lévő magánvádló valamely kifejezés vagy kijelentés szó szerinti jegyzőkönyvbe vételét vagy valamely körülmény vagy nyilatkozat jegyzőkönyvbe vételét indítványozza, azt csak abban az esetben lehet mellőzni, ha a körülményről, a kifejezés, a kijelentés vagy a nyilatkozat megtörténtéről a bíróságnak nincs tudomása.

762. §

(1) A személyes meghallgatást követően a folyamatban lévő magánvádas ügyhöz más magánvádas ügyet nem lehet egyesíteni.

(2) Ha a vádlottat közvádas ügyben bocsátották próbára, és az újabb büntetőeljárás magánvádra indul ellene, az ügyeket akkor lehet egyesíteni, ha az ügyészség a vád képviseletét a magánvádlótól átvette. Ebben az esetben a bíróság az ügyiratokat a vádképviselet átvételének megfontolása végett az ügyészségnek küldi meg.

763. §

(1) A magánvádló a vád ejtését nem köteles indokolni.

(2) A magánvádló a megismételt eljárásban is ejtheti a vádat.

(3) A bíróság az eljárást megszünteti, ha a magánvádló a tárgyaláson a vádat ejtette vagy a mulasztását a vád ejtésének kell tekinteni. A 758. § (3) bekezdése ezekben az esetekben is irányadó.

(4) A rövidített jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a vádlottnak azt az esetleges nyilatkozatát, amely a magánvádlót a vád ejtésére indította, valamint a magánvádlónak a vád ejtésére vonatkozó kijelentését.

764. §

Ha a bíróság az ügydöntő határozat meghozatala előtt állapítja meg, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéstől eltérően minősülhet, a tárgyalást a védelem előkészítése érdekében elnapolhatja, erre nézve a magánvádlót meghallgatja.

Fellebbezés

765. §

(1) Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a magánvádló fellebbezésre jogosult.

(2) A jogorvoslati nyilatkozatok sorrendje a következő: a magánvádló, a magánfél, az egyéb érdekelt, a vádlott és a védő nyilatkozata.

(3) A magánvádló kizárólag a vádlott terhére fellebbezhet.

(4) Ha a fellebbezés bejelentésekor a vádat magánvádló képviseli, az elsőfokú bíróság az ügyiratokat közvetlenül terjeszti fel a másodfokú bírósághoz.

(5) A magánvádas eljárásban hozott jogerős ügydöntő határozatot a bíróság megküldi az ügyben korábban eljárt ügyészségnek is.

A másodfokú bírósági eljárás

766. §

(1) A másodfokú bíróság a magánvádlót, és ha a magánvádlónak van képviselője, akkor a képviselőt a nyilvános ülésre és a tárgyalásra idézi.

(2) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét tanácsülésen hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti, ha ezt a magánvádló a határozathozatal céljából tartandó tanácsülésig indítványozza. A 758. § (3) bekezdése ez esetben is irányadó.

(3) A másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen a magánvádló fellebbezésre jogosult a harmadfokú bírósághoz. A magánvádló kizárólag a vádlott terhére fellebbezhet. A fellebbezést a magánvádlónak írásban indokolnia kell. Az indokolást a fellebbezésre nyitva álló határidő alatt a másodfokú bíróságnál kell előterjeszteni.

(4) A másodfokú bíróság az ügyiratokat közvetlenül terjeszti fel a harmadfokú bírósághoz.

A harmadfokú bírósági eljárás

767. §

A harmadfokú bíróság a magánvádlót, és ha a magánvádlónak van képviselője, akkor a képviselőt a nyilvános ülésre idézi. Ha a magánvádlónak nincs képviselője, a tanács elnöke képviselőt rendel ki részére.

A bűnügyi költség

768. §

(1) Ha a bíróság a vádlottat felmentette, vagy vele szemben az eljárást megszüntette, a magánvádló viseli a 139. § (1) bekezdésében meghatározott bűnügyi költséget. Ha a büntetőeljárást az elkövető halála vagy kegyelem miatt szüntették meg, a 139. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott bűnügyi költséget az állam viseli. Az 564. § (2) bekezdése alkalmazásának akkor is helye van, ha a bíróság az eljárást a 758. § (1) bekezdés b) pontja, a 763. § (1) bekezdése, illetve a 766. § (2) bekezdése alapján szüntette meg.

(2) Ha a bíróság a vádlottat felmentette, vagy vele szemben az eljárást azért szüntetette meg, mert a magánvádló a vádat ejtette, a magánvádló az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül, jogszabályban meghatározott mértékben megtéríti a vádlott költségét, továbbá meghatalmazott védőjének az eljárás során nem előlegezett készkiadását és díját.

(3) A másodfokú bíróság a magánvádlót a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költség viselésére kötelezi, ha az elsőfokú bíróság határozata ellen egyedül a magánvádló fellebbezett, és a másodfokú bíróság a határozatot helybenhagyja.

(4) Viszonvád esetében a bíróság úgy is rendelkezhet, hogy a magánvádló és a viszonvádló az általa előlegezett bűnügyi költséget viseli.

(5) Ha a másodfokú bíróság határozata ellen kizárólag a magánvádló jelentett be fellebbezést, és az nem vezetett eredményre, a harmadfokú eljárásban felmerült bűnügyi költséget a magánvádló viseli.

(6) Ha a bűnügyi költséget a magánvádlók viselik, a vádat ejtő magánvádlót az eljárásban való részvételéhez igazodóan kell a bűnügyi költség arányos részének megfizetésére kötelezni.

A rendkívüli jogorvoslatokra vonatkozó eltérő szabályok

769. §

(1) A magánvádló csak akkor terjeszthet elő perújítási indítványt, ha a terheltet felmentették, vagy az eljárást megszüntették.

(2) A perújítási indítványt a 628. § (1) bekezdésében meghatározott, a perújítás megengedhetőségének kérdésében döntésre jogosult bíróságnál kell írásban benyújtani vagy jegyzőkönyvbe mondani. Ha a perújítási indítvány olyan bűncselekmény megállapítására irányul, amely miatt a vádat az ügyészség képviseli, az ügyészség nyilatkozatát is be kell szerezni.

770. §

(1) A magánvádló felülvizsgálati indítványt nem terjeszthet elő.

(2) Magánvádas eljárásban a terhelt terhére nincs helye felülvizsgálatnak a 633. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott okból.

(3) Ha a felülvizsgálati indítvány elutasításának nincs helye, és az alapügyben a vádat magánvádló képviselte, a Kúria a felülvizsgálati indítványt nyilatkozattétel végett megküldi a magánvádlónak.

(4) A magánvádló a nyilatkozatát a felülvizsgálati indítvány kézhezvételétől számított tizenöt napon belül megküldi a Kúriának.

(5) A Kúria megküldi a magánvádló nyilatkozatát a felülvizsgálati indítvány előterjesztőjének és a terheltnek. A terhelt részére megküldött nyilatkozatot a védőnek is meg kell küldeni, kivéve, ha a felülvizsgálati indítványt a védő terjesztette elő.

(6) Az (5) bekezdésben megjelölt személyek a magánvádló nyilatkozatára a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül észrevételt tehetnek.

(7) A Kúria a nyilvános ülésről a magánvádlót, és ha a magánvádlónak van képviselője, akkor a képviselőt értesíti.

771. §

Ha az alapeljárásban a vádat magánvádló képviselte, a jogegységi határozatot a magánvádlóval is közölni kell.

A külön és különleges eljárásokra vonatkozó eltérő szabályok

772. §

(1) A magánvádló a terheltet nem állíthatja bíróság elé.

(2) A magánvádló a terhelttel nem köthet egyezséget.

(3) A magánvádló a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás lefolytatását nem indítványozhatja.

(4) A büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásban

a) a végzés meghozatalára meghatározott egy hónapos határidőt a személyes meghallgatás napjától kell számítani,

b) a magánvádló a büntetővégzés kézbesítésétől számított nyolc napon belül tárgyalás tartását kérheti,

c) a magánvádló tárgyalás tartása iránti kérelme alapján a bíróság az eljárást az e Fejezetben foglalt eltérésekkel a XCVIII. Fejezet szerint folytatja.

(5) A magánvádló az ismeretlen helyen tartózkodó vádlottal szemben a bírósági eljárást nem indítványozhatja.

CII. Fejezet
Pótmagánvádas eljárás

A pótmagánvádas eljárás általános szabályai

773. §

(1) E törvény rendelkezéseit a pótmagánvádas eljárásban az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A sértett az e törvényben meghatározottak szerint pótmagánvádlóként léphet fel, ha

a) az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a feljelentést elutasította,

b) az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az eljárást megszüntette,

c) az ügyészség a vádat ejtette.

(3) Pótmagánvádlóként történő fellépésnek nincs helye, ha

a) a feljelentett vagy a terhelt fiatalkorú,

b) az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét gyermekkor vagy kóros elmeállapot zárja ki,

c) a katonai bűncselekmény sértettje nem természetes személy,

d) a feljelentést az állam sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt tették, illetve a büntetőeljárás ilyen bűncselekmény miatt folyt,

e) a bűncselekmény elkövetésével fedett nyomozó, a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja, ilyen szervvel együttműködő személy, együttműködő gyanúsított vagy megbízhatósági vizsgálatot végző személy gyanúsítható megalapozottan, és az ügyészség a feljelentést elutasította vagy a nyomozást megszüntette.

(4) A pótmagánvádas eljárásban a sértett jogi képviselete kötelező.

(5) Ha a pótmagánvádas eljárásban a jogi segítségnyújtó szolgálat a sértettet költségkedvezményben részesítette, a sértett pártfogó ügyvédi képviseletre jogosult, és a pártfogó ügyvéd díját és igazolt költségét az állam előlegezi.

(6) Ahol e törvény vádiratot említ, ott a bíróság által elfogadott vádindítványt is érteni kell.

A pótmagánvádló fellépése a feljelentés elutasítása és az eljárás megszüntetése esetén

774. §

(1) A feljelentés elutasítása esetén a sértett pótmagánvádlóként léphet fel, ha

a) az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a sértett feljelentését a 372. § (1) bekezdés a)–c) vagy g) pontja alapján elutasította,

b) a feljelentést elutasító határozat ellen a sértett panasszal élt, amelyet az ügyészség elutasított, és

c) a 773. § (3) bekezdésében foglalt kizáró ok nem áll fenn.

(2) Az eljárás megszüntetése esetén a sértett pótmagánvádlóként léphet fel, ha

a) az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az eljárást a 390. § (1) bekezdés a)–e), l) vagy n) pontja alapján, vagy a törvényben meghatározott egyéb büntethetőséget megszüntető ok miatt megszüntette,

b) az eljárást megszüntető határozat ellen a sértett panasszal élt, amelyet az ügyészség elutasított, és

c) a 773. § (3) bekezdésében foglalt kizáró ok nem áll fenn.

Közös szabályok

775. §

(1) Ha a feljelentés elutasítása vagy az eljárás megszüntetése esetén a sértett pótmagánvádlóként történő fellépésének a 774. § alapján helye van, a sértett a panaszt elutasító határozat közlésétől számított két hónapon belül léphet fel pótmagánvádlóként.

(2) A panaszt elutasító határozatban az ügyészség tájékoztatja a sértettet a pótmagánvádlóként történő fellépés lehetőségéről, feltételeiről, valamint a pótmagánvádló jogairól és kötelezettségeiről.

(3) A panasz elutasítását követően a sértettnek lehetőséget kell adni, hogy az ellene elkövetett bűncselekményre vonatkozó ügyiratokat az ügyészség hivatalos helyiségében megismerhesse. A sértett az ügyiratoktól elkülönítve, zártan kezelt ügyiratokat nem ismerheti meg.

776. §

(1) A sértett a költségkedvezmény engedélyezése iránti kérelmét a panaszt elutasító határozat közlésétől számított harminc napon belül terjesztheti elő.

(2) Ha a sértett az (1) bekezdés szerint kérelmet terjesztett elő, akkor a pótmagánvádlóként történő fellépésre meghatározott hatvan napos határidőt a költségkedvezmény engedélyezése érdekében indult közigazgatási hatósági ügyben hozott végleges vagy jogerős határozat közlésétől kell számítani.

(3) Ha a sértett az (1) bekezdés szerint kérelmet terjesztett elő, erről a körülményről a kérelem előterjesztésétől számított nyolc napon belül tájékoztatja az ügyészséget. A tájékoztatás elmulasztása esetén a (2) bekezdés szerinti határidő-számítás nem alkalmazható.

777. §

(1) Ha a sértett pótmagánvádlóként kíván fellépni, jogi képviselője útján az ügyben addig eljárt elsőfokú ügyészségnél vádindítványt nyújt be.

(2) A vádindítvány tartalmazza

a) a 415. § (2) bekezdés a)−c) pontjában és a (3) bekezdés a) pontjában felsoroltakat,

b) a sértett polgári jogi igényét,

c) a tárgyalásra idézendők és az arról értesítendők indítványozását, illetve

d) azon tanúk vallomása felolvasásának az indítványozását, akiknek a vallomása szükséges a bizonyításhoz, de a személyes megjelenésük a tárgyaláson nem indokolt, illetve a tárgyaláson való megjelenésük aránytalan nehézséggel járna vagy nem lehetséges.

(3) A vádindítványban azokat az indokokat is meg kell jelölni, amelyek alapján a sértett a feljelentés elutasítása vagy a nyomozás megszüntetése ellenére a bírósági eljárás lefolytatását indítványozza.

(4) A vádindítványt a jogi képviselő is ellátja aláírásával.

(5) A vádindítványt a beérkezésétől számított tizenöt napon belül az ügyészség az ügyiratokkal együtt továbbítja az ügyben hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz.

778. §

(1) A bíróság a vádindítványt nem ügydöntő végzéssel elutasítja, ha

a) a sértett a vádindítványt a törvényben meghatározott határidő eltelte után nyújtotta be,

b) a sértettnek nincs jogi képviselője,

c) a törvény alapján pótmagánvádlóként történő fellépésnek nincs helye,

d) a vádindítvány nem tartalmazza a 777. § (2)-(4) bekezdésében foglaltakat,

e) a feljelentés elutasítása vagy a nyomozás megszüntetése esetén a mentesség felfüggesztésére jogosult a mentesség felfüggesztését elutasította.

(2) A sértett a törvényben meghatározott határidő eltelte előtt a vádindítványt ismételten benyújthatja, ha azt a bíróság korábban az (1) bekezdés b) vagy d) pontja alapján utasította el, és az elutasítás oka már nem áll fenn.

(3) A bíróság a vádindítványt nem utasíthatja el azon okból, hogy az nem tartalmazza a terheltnek a 178. § (2) bekezdésében felsorolt személyes adatait, és azok az ügyiratokból sem

állapíthatók meg, ha a terhelt személyazonossága ezek hiányában is kétséget kizáróan megállapítható.

(4) A vádindítvány elutasítása nem akadálya annak, hogy a nyomozás megszüntetése esetén a nyomozás folytatását rendeljék el.

(5) Ha a vádindítvány vizsgálata során adat merül fel arra, hogy a terhelt mentességet élvező személy, a bíróság először megvizsgálja, hogy a vádindítvány elutasításának (1) bekezdés a)–d) pontjában foglalt egyéb esetei fennállnak-e. Ha a vádindítvány elutasításának az (1) bekezdés a)–d) pontjában foglalt egyik esete sem áll fenn, a bíróság az eljárás felfüggesztése nélkül indítványozza a mentesség felfüggesztésére jogosult döntését. Ha a mentesség felfüggesztésére jogosult a mentességet felfüggeszti, a bíróság a vádindítványt elfogadja. Ellenkező esetben az (1) bekezdés e) pontja értelmében a vádindítványt elutasítja.

779. §

(1) Ha a bíróság a vádindítványt elfogadta,

a) tájékoztatja a sértettet, hogy a továbbiakban pótmagánvádlóként léphet fel,

b) azt haladéktalanul megküldi a terheltnek és a védőnek,

c) gondoskodik arról, hogy a bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak,

d) kényszerintézkedést rendelhet el.

(2) Ha a pótmagánvádló fellépésének alapja az eljárás megszüntetése, a terhelt a vádindítvány elfogadása után jogosult a nyomozás ügyiratainak és a további bizonyítási eszközöknek a megismerésére.

(3) Ha a terhelt az eljárás során a nem magyar anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét, vagy az általa korábban ismertként megjelölt, az eljárásban korábban használt más nyelvet használja, úgy a vádindítvány terheltre vonatkozó részét az anyanyelvére vagy az általa választott más nyelvre a bíróság fordítja le.

A pótmagánvádló fellépése a vád ejtése esetén

780. §

(1) Ha az ügyészség a vádat ejtette, a sértett pótmagánvádlóként léphet fel, ha a 773. § (3) bekezdés a), c) vagy d) pontjában foglalt kizáró ok nem áll fenn.

(2) Ha a vád ejtése esetén a sértett pótmagánvádlóként történő fellépésének az (1) bekezdés alapján helye van, a bíróság a tárgyalást elnapolja, és tizenöt napon belül kézbesíti a sértettnek az ügyészség vád ejtését tartalmazó nyilatkozatát. A sértett a nyilatkozat kézhezvételétől számított tizenöt napon belül léphet fel pótmagánvádlóként.

(3) A bíróság a nyilatkozat kézbesítésével egyidejűleg tájékoztatja a sértettet a pótmagánvádlóként történő fellépés lehetőségéről, feltételeiről, valamint a pótmagánvádló jogairól és kötelezettségeiről.

(4) A vád ejtését követően a sértettnek lehetőséget kell adni, hogy az ellene elkövetett bűncselekményre vonatkozó ügyiratokat a bíróság hivatalos helyiségében megismerhesse. A sértett az ügyiratoktól elkülönítve, zártan kezelt ügyiratokat nem ismerheti meg.

781. §

(1) A sértett a költségkedvezmény engedélyezése iránti kérelmét a vád ejtését tartalmazó nyilatkozat kézhezvételétől számított harminc napon belül terjesztheti elő.

(2) Ha a sértett az (1) bekezdés szerint kérelmet terjesztett elő, akkor a pótmagánvádlóként történő fellépésre meghatározott tizenöt napos határidőt a költségkedvezmény engedélyezése

érdekében indult közigazgatási hatósági ügyben hozott végleges vagy jogerős határozat közlésétől kell számítani.

(3) Ha a sértett az (1) bekezdés szerint kérelmet terjesztett elő, erről a körülményről a kérelem előterjesztésétől számított nyolc napon belül tájékoztatja a bíróságot. A tájékoztatás elmulasztása esetén a (2) bekezdés szerinti határidő-számítás nem alkalmazható.

782. §

(1) Ha a sértett pótmagánvádlóként kíván fellépni, jogi képviselője útján az ügyben addig eljárt bíróságnál írásban bejelenti, hogy az ügyészség által ejtett vádat a továbbiakban pótmagánvádlóként képviselni kívánja.

(2) Az írásbeli bejelentésnek azokat az indokokat is tartalmaznia kell, amelyek alapján a sértett a vád ejtése ellenére a bírósági eljárás folytatását indítványozza. Az írásbeli bejelentést a jogi képviselő is ellátja aláírásával.

(3) Ha a sértett a törvényben meghatározott határidőn belül nem tesz írásbeli bejelentést, a bíróság az eljárást megszünteti. Az eljárás megszüntetésének nem akadálya, ha a sértettnek azért nem lehetett az ügyészség vád ejtését tartalmazó nyilatkozatát kézbesíteni, mert ismeretlen helyen tartózkodik.

783. §

(1) A bíróság az írásbeli bejelentést végzéssel elutasítja, ha

a) a sértett a bejelentést a törvényben meghatározott határidő eltelte után tette meg,

b) a sértettnek nincs jogi képviselője,

c) a törvény alapján pótmagánvádlóként történő fellépésnek nincs helye,

d) a bejelentés nem tartalmazza a 782. § (2) bekezdésében foglaltakat.

(2) A sértett a törvényben meghatározott határidő eltelte előtt a bejelentést ismételten megteheti, ha azt a bíróság korábban az (1) bekezdés b) vagy d) pontja alapján utasította el, és az elutasítás oka már nem áll fenn.

(3) Ha a bíróság a bejelentést elfogadja, tájékoztatja a sértettet, hogy a továbbiakban pótmagánvádlóként léphet fel.

(4) Ha az eljárásban pótmagánvádló lép fel, a tárgyalást folytatni kell. A tárgyalás folytonosságára az 512. § rendelkezései az irányadók.

784. §

(1) Ha a büntetőeljárás több bűncselekmény miatt folyik, és az ügyészség a vádat ezek valamelyikében ejti, pótmagánvádló akkor léphet fel, ha az az ügy, amelyben a vádat az ügyészség ejtette, elkülöníthető. Ebben az esetben, feltéve, hogy a sértett a 780. § értelmében pótmagánvádlóként felléphet, a bíróság kézbesíti a sértettnek az ügyészség vád ejtését tartalmazó nyilatkozatát, egyidejűleg tájékoztatja a sértettet a pótmagánvádlóként történő fellépés határidejéről, további feltételeiről, valamint a pótmagánvádló jogairól és kötelezettségeiről.

(2) Ha a büntetőeljárás ugyanazon bűncselekmény miatt több terhelttel szemben folyik, és az ügyészség a vádat a terheltek valamelyikével kapcsolatban ejti, az (1) bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(3) Ha a bíróság a sértett írásbeli bejelentését elfogadja, azt az ügyet, amelyben a pótmagánvádló fellép, elkülöníti.

(4) Az elkülönített üggyel kapcsolatban a büntetőeljárást az ügyben addig eljárt bíróság folytatja az ügyészség által benyújtott vádirat alapján.

Az elsőfokú bírósági eljárás

785. §

(1) A pótmagánvádló a bírósági eljárásban – ha e törvény másképp nem rendelkezik – az ügyészség jogait gyakorolja, az ügyészség feladatait látja el, ideértve a vádlott személyi szabadságának elvonásával vagy korlátozásával járó kényszerintézkedés elrendelésének indítványozását. A pótmagánvádló nem indítványozhatja a vádlott szülői felügyeleti jogának megszüntetését és a vádat nem terjesztheti ki.

(2) A pótmagánvádló az eljárás során személyesen vagy jogi képviselője útján járhat el.

786. §

(1) A pótmagánvádló és jogi képviselője a tárgyaláson köteles jelen lenni.

(2) Ha a pótmagánvádló jogi képviselője a tárgyaláson nem jelenik meg, és magát alapos okkal előzetesen haladéktalanul nem mentette ki, a bíróság a tárgyalást a jogi képviselő költségére elhalasztja, és a jogi képviselőt rendbírsággal sújthatja.

(3) Ha a tárgyaláson sem a pótmagánvádló, sem jogi képviselője nem jelenik meg, és magát alapos okkal előzetesen haladéktalanul nem mentette ki, úgy kell tekinteni, hogy a pótmagánvádló a vádat ejtette. Erre a pótmagánvádlót az idézésben figyelmeztetni kell.

(4) Ha a pótmagánvádló jogi képviselete az eljárás alatt megszűnik, a bíróság az erről való tudomásszerzést követő nyolc napon belül felhívja a pótmagánvádlót, hogy jogi képviseletéről tizenöt napon belül gondoskodjék. Ha a pótmagánvádló a kitűzött határidő alatt jogi képviseletéről nem gondoskodik, az eljárást meg kell szüntetni. Erre a pótmagánvádlót figyelmeztetni kell.

(5) A pótmagánvádló a költségkedvezmény engedélyezése iránti kérelmét a bíróság (4) bekezdésben meghatározott felhívásától számított nyolc napon belül terjesztheti elő.

(6) Ha a pótmagánvádló az (5) bekezdés szerint kérelmet terjesztett elő, akkor a (4) bekezdésben meghatározott tizenöt napos határidőt a költségkedvezmény engedélyezése érdekében indult közigazgatási hatósági ügyben hozott végleges vagy jogerős határozat közlésétől kell számítani.

(7) Ha a pótmagánvádló az (5) bekezdés szerint kérelmet terjesztett elő, erről a körülményről a kérelem előterjesztésétől számított nyolc napon belül tájékoztatja a bíróságot. A tájékoztatás elmulasztása esetén a (6) bekezdés szerinti határidő-számítás nem alkalmazható.

(8) A pótmagánvádló jogi képviselője rendzavarás esetén rendbírsággal sújtható, azonban a tárgyalásról nem utasítható ki, és nem vezettethető ki. Ha a jogi képviselő rendzavarása miatt a tárgyalás nem folytatható, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tárgyalást felfüggeszti. Ebben az esetben a pótmagánvádló más jogi képviselőt hatalmazhat meg, vagy a jogi segítségnyújtó szolgálattól másik pártfogó ügyvéd kirendelését kérheti. Ha ez nyomban nem lehetséges, a tárgyalást a rendzavaró jogi képviselő költségére el kell napolni.

787. §

Ha az eljárásban pótmagánvádló lép fel, a tárgyaláson a védő részvétele kötelező.

788. §

(1) A pótmagánvádló indítványát a szükséges részletességgel kell a jegyzőkönyvbe felvenni.

(2) Ha a pótmagánvádló valamely kifejezés vagy kijelentés szó szerinti jegyzőkönyvbe vételét vagy valamely körülmény vagy nyilatkozat jegyzőkönyvbe vételét indítványozza, azt csak abban az esetben lehet mellőzni, ha a körülményről, a kifejezés, a kijelentés vagy a nyilatkozat megtörténtéről a bíróságnak nincs tudomása.

(3) Az ügyek egyesítésének nem akadálya, ha a vádlottat korábban akár magánvádas, akár közvádas ügyben bocsátották próbára, az újabb büntetőeljárásban azonban a vádat pótmagánvádló képviseli.

789. §

(1) Az ügyészség a vád képviseletét a pótmagánvádlótól az eljárásban egy alkalommal átveheti. Ebben az esetben a pótmagánvádlót a sértett jogai illetik meg.

(2) Ha az ügyészség a vád képviseletét a pótmagánvádlótól átvette, a vádat nem ejtheti, de a vád képviseletétől elállhat. Ha az ügyészség a vád képviseletétől elállt, továbbá a pótmagánvádló és jogi képviselő jelen van, a bíróság a tárgyalást folytatja. Ellenkező esetben a bíróság a tárgyalás elnapolásával egyidejűleg új tárgyalást tűz ki, a pótmagánvádlót pedig értesíti, hogy a vádat ismét ő képviseli.

(3) Ha a bíróság az ügydöntő határozat meghozatala előtt állapítja meg, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéstől eltérően minősülhet, a tárgyalást a védelem előkészítése érdekében elnapolhatja, erre nézve a pótmagánvádlót meghallgatja.

(4) A tárgyalás vezetése és rendjének fenntartása körében hozott határozat kivételével a bíróság a határozatokat közli a pótmagánvádlóval.

Fellebbezés

790. §

(1) Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a pótmagánvádló fellebbezésre jogosult.

(2) Az ítélet kihirdetése után a tanács elnöke megkérdezi a jelen lévő fellebbezésre jogosultakat, hogy kívánnak-e fellebbezni. A jogorvoslati nyilatkozatok sorrendje a következő: a pótmagánvádló, a magánfél, az egyéb érdekelt, a vádlott és a védő nyilatkozata.

(3) A pótmagánvádló kizárólag a vádlott terhére fellebbezhet.

(4) Ha a fellebbezés bejelentésekor a vádat a pótmagánvádló képviseli, az elsőfokú bíróság az ügyiratokat közvetlenül terjeszti fel a másodfokú bírósághoz.

(5) A pótmagánvád alapján lefolytatott eljárásban hozott jogerős ügydöntő határozatot a bíróság megküldi az ügyben korábban eljárt ügyészségnek is.

A másodfokú bírósági eljárás

791. §

(1) A másodfokú bíróság a pótmagánvádlót és jogi képviselőjét a nyilvános ülésre és a tárgyalásra idézi.

(2) A másodfokú bíróság ügydöntő határozatát, valamint az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyező végzését a pótmagánvádlónak kézbesíteni kell.

(3) A másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen a pótmagánvádló fellebbezésre jogosult a harmadfokú bírósághoz.

(4) A pótmagánvádló kizárólag a vádlott terhére fellebbezhet.

(5) Ha a pótmagánvádló az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata ellen a vádlott terhére nem jelentett be fellebbezést, a másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen csak a vádlott felmentése vagy az eljárás megszüntetése miatt fellebbezhet.

(6) Ha a másodfokú bíróság határozata ellen fellebbezést jelentettek be, és a fellebbezési határidő valamennyi jogosultra lejárt, a másodfokú bíróság tanácsának elnöke közvetlenül, a határozat írásba foglalását követően haladéktalanul felterjeszti az ügyiratokat a harmadfokú bírósághoz.

A harmadfokú bírósági eljárás

792. §

(1) A harmadfokú bíróság a pótmagánvádlót és jogi képviselőjét a nyilvános ülésre idézi.
(2) A harmadfokú bíróság határozatát a pótmagánvádlónak kézbesíteni kell.

A bűnügyi költség

793. §

(1) A pótmagánvádló és jogi képviselője készkiadásának, valamint ez utóbbi díjának megfizetésére a bíróság a vádlottat akkor kötelezi, ha a bíróság a vádlott bűnösségét megállapítja.

(2) Ha a bíróság a vádlottat felmentette, vagy vele szemben az eljárást megszüntette, a pótmagánvádló viseli a 139. § (1) bekezdésében meghatározott bűnügyi költségből azt a költséget, amely a pótmagánvádló fellépése után keletkezett.

(3) Ha a bíróság a vádlottat felmentette, vagy vele szemben az eljárást azért szüntetette meg, mert a pótmagánvádló a vádat ejtette, a pótmagánvádló az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül, jogszabályban meghatározott mértékben megtéríti a vádlott költségét, továbbá meghatalmazott védőjének a pótmagánvádló fellépése után keletkezett és az eljárás során nem előlegezett készkiadását és díját.

(4) A pótmagánvádlót csak azzal a cselekménnyel, illetve a tényállásnak azzal a részével kapcsolatban felmerült bűnügyi költség és a (2) bekezdésben meghatározott költségek azon részének viselésére lehet kötelezni, amelyre a vádindítványt előterjesztette vagy az írásbeli bejelentést tette, és amelyre a bíróság felmentő ítéletet hozott vagy az eljárást megszüntette. A vádlott felmentése vagy az eljárás megszüntetése esetén az ügyben fellépő pótmagánvádlókat külön-külön kell kötelezni a bűnügyi költség fizetésére. Ha a bűnügyi költség vagy annak meghatározott része a pótmagánvádlók szerint nem különíthető el, a bíróság a pótmagánvádlókat egyetemlegesen kötelezi a bűnügyi költség fizetésére.

(5) Ha a pótmagánvádlók bűnügyi költségben való marasztalásának van helye, a vádat ejtő pótmagánvádlót a bűnügyi költség arányos részének megfizetésére kell kötelezni.

A rendkívüli jogorvoslatokra vonatkozó eltérő szabályok

794. §

(1) A pótmagánvádló a terhelt terhére perújítási indítványt terjeszthet elő a felmentett vádlott bűnösségének megállapítása érdekében.

(2) A perújítási indítványt a 628. § (1) bekezdésében megjelölt, a perújítás megengedhetőségének kérdésében döntésre jogosult bíróságnál kell írásban benyújtani vagy jegyzőkönyvbe mondani.

795. §

(1) A pótmagánvádló felülvizsgálati indítványt nem terjeszthet elő.

(2) Pótmagánvádas eljárásban a terhelt terhére nincs helye felülvizsgálatnak a 633. § (1) bekezdés a) pontjában írt okból.

(3) Ha a felülvizsgálati indítvány elutasításának nincs helye, és az alapügyben a vádat pótmagánvádló képviselte, a Kúria a felülvizsgálati indítványt nyilatkozattétel végett megküldi a pótmagánvádlónak.

(4) A pótmagánvádló a nyilatkozatát a felülvizsgálati indítvány kézhezvételétől számított tizenöt napon belül megküldi a Kúriának.

(5) A Kúria megküldi a pótmagánvádló nyilatkozatát a felülvizsgálati indítvány előterjesztőjének és a terheltnek. A terhelt részére megküldött nyilatkozatot a védőnek is meg kell küldeni, kivéve, ha a felülvizsgálati indítványt a védő terjesztette elő.

(6) Az (5) bekezdésben megjelölt személyek a pótmagánvádló nyilatkozatára a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül észrevételt tehetnek.

(7) A nyilvános ülésen a pótmagánvádló és jogi képviselőjének részvétele kötelező.

796. §

Ha az alapeljárásban a vádat pótmagánvádló képviselte, a jogegységi határozatot a pótmagánvádlóval is közölni kell.

A külön és különleges eljárásokra vonatkozó eltérő szabályok

797. §

(1) A pótmagánvádló a terheltet nem állíthatja bíróság elé.

(2) A pótmagánvádló a terhelttel nem köthet egyezséget.

(3) A pótmagánvádló a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás lefolytatását nem indítványozhatja.

(4) A büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásban

a) a pótmagánvádló a büntetővégzés kézbesítésétől számított nyolc napon belül tárgyalás tartását kérheti,

b) a pótmagánvádló tárgyalás tartása iránti kérelme alapján a bíróság az eljárást az e Fejezetben foglalt eltérésekkel a XCVIII. Fejezet szerint folytatja.

(5) A pótmagánvádló az ismeretlen helyen tartózkodó vádlottal szemben a bírósági eljárást nem indítványozhatja.

CIII. Fejezet
Eljárás vagyon vagy dolog elvonása, adat hozzáférhetetlenné tétele érdekében

798. §

A bűncselekménnyel összefüggő vagyon vagy dolog elvonására, adat hozzáférhetetlenné tételére irányuló eljárásokban (a továbbiakban: vagyonelvonásra irányuló eljárás) e törvény rendelkezéseit az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Az eljárás feltétele

799. §

(1) A vagyonelvonásra irányuló eljárásnak van helye, ha

a) nyomozás nem indult,

b) a büntetőeljárást megszüntették, vagy

c) a büntetőeljárást azért függesztették fel, mert

ca) az elkövető ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik,

cb) az elkövető tartós, súlyos betegsége vagy a bűncselekmény elkövetése után bekövetkezett elmebetegsége miatt az eljárásban nem vehet részt, vagy

cc) az elkövető kiléte a nyomozásban nem volt megállapítható,

és elkobzás, a vagyonelkobzás, elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele, vagy a lefoglalt dolog állami tulajdonba vétele szükséges.

(2) A vagyonelvonásra irányuló eljárásnak van helye a bíróság jogerős ügydöntő határozatát követően ha

a) a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon visszaszerzése vagy

b) az elkobzás, a vagyonelkobzás, az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének utólagos elrendelése

szükséges.

(3) A (2) bekezdés alapján vagyonelvonásra irányuló eljárásnak nincs helye, ha a 656.§ (1) bekezdés 12) pontja alapján egyszerűsített felülvizsgálati eljárásnak van helye.

Bűncselekménnyel összefüggő vagyon, dolog, adat felkutatása

800. §

(1) A 799. § (1) bekezdése esetén az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság a bűncselekménnyel összefüggő vagyon, dolog, adat felkutatását vagy a lefoglalt dologra vonatkozó tulajdonjog tisztázását (a továbbiakban együtt: vagyonkutatás) rendeli el, ha feltehető, hogy a vagyonelvonásra irányuló eljárás célja elérhető és

a) nem indult nyomozás, vagy

b) az eljárás adatai alapján

ba) az elkobzás, vagyonelkobzás, elektronikus adat hozzáférhetetlenné tétele, vagy

bb) a lefoglalt dolog állami tulajdonba vétele tárgyában nem lehet érdemben állást foglalni.

(2) A 799. § (2) bekezdése esetén a bíróság jogerős ügydöntő határozatát követően az ügyész vagyonkutatást rendel el

a) a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon-visszaszerzés érdekében, ha a jogerős ügydöntő határozattal elrendelt, pénzösszegben kifejezett vagyonelkobzás esetén

aa) a vagyonelkobzás végrehajtása a bírósági végrehajtó tájékoztatása alapján nem vezetett eredményre, vagy

ab) a jogerős ügydöntő határozatot megelőzően a terhelt vagyonelkobzás alá eső vagyona nem volt biztosítható,

b) ha az elkobzás, a vagyonelkobzás vagy az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele utólagos alkalmazásának lehet helye,

és feltehető, hogy a vagyonelvonásra irányuló eljárás célja elérhető.

(3) Az ügyész a (2) bekezdés aa) pontja esetén a vagyonkutatás elrendeléséről értesíti a végrehajtót.

(4) A vagyonkutatást az (1) bekezdés esetén a nyomozó hatóság vagy az ügyészség, a (2) bekezdés esetén a nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzési szerve folytatja le.

(5) Az (1) bekezdés és a (2) bekezdés b) pontja alapján elrendelt vagyonkutatás során az e törvényben meghatározottak szerint

a) adatszerző tevékenység folytatása,

b) bizonyítási eszköz beszerzése, valamint bizonyítási cselekmény elvégzése,

c) a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedések kivételével kényszerintézkedés

rendelhető el.

(6) A (2) bekezdés a) pontja alapján elrendelt vagyonkutatás során az (5) bekezdésben meghatározottak mellett leplezett eszközök alkalmazása is elrendelhető. A leplezett eszközök a LIV. Fejezet rendelkezései szerint alkalmazhatóak. A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazását a bíróság a Részben meghatározottak szerint engedélyezi. Ha korábban a nyomozás során már alkalmaztak bírói engedélyhez kötött leplezett eszközt az érintett személlyel szemben, és a bűncselekménnyel összefüggő vagyon, dolog felkutatása során a bírói engedélyhez kötött leplezett

eszközök alkalmazását ismételten engedélyezik, a leplezett eszközök alkalmazásának idejét össze kell adni és a 232. § (2) bekezdésében meghatározott időtartamot ennek megfelelően kell számítani.

(7) A vagyonkutatás során a jogerős ügydöntő határozattal elrendelt, pénzösszegben kifejezett vagyonelkobzás végrehajtásának biztosítása érdekében lefoglalás, illetve zár alá vétel rendelhető el arra a vagyonra, illetve dologra is, amely a jogerős ügydöntő határozattal elrendelt vagyonelkobzás hatálya alá tartozhat.

(8) Ha az egyéb érdekelt ismeretlen, vagy ismeretlen helyen tartózkodik, illetőleg a magyar nyelvet nem ismeri, részére ügygondnokot kell kirendelni.

(9) A nyomozó hatóság, a nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzési szerve és az ügyészség kapcsolatára a nyomozás szabályait kell megfelelően alkalmazni, azzal, hogy a vizsgálat szabályait azt követően kell alkalmazni, hogy a bűncselekménnyel összefüggő vagyon, dolog, adat biztosítása érdekében lefoglalás vagy zár alá vétel elrendelésére került sor.

801. §

(1) A vagyonkutatás legfeljebb az elrendeléstől számított két évig tarthat.

(2) Az ügyészség, a nyomozó hatóság, vagy a nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzési szerve az eljárást megszünteti, ha

a) a vagyonelvonásra irányuló eljárás céljának elérése kizárt, az a továbbiakban nem várható, vagy

b) a vagyonkutatás (1) bekezdésben meghatározott határideje lejárt.

(3) A vagyonelvonásra irányuló eljárás megszüntetése nem akadálya annak, hogy amennyiben a vagyonelvonásra irányuló eljárás alapjául szolgáló új tény, körülmény merül fel, a vagyonkutatást ismét elrendeljék.

(4) Az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzési szerve a 800. § (2) bekezdés aa) pontja esetén az eljárás megszüntetéséről rendelkező határozatot kézbesíti a bírósági végrehajtónak.

(5) Az eljárást megszüntető határozat ellen panasznak nincs helye.

802. §

(1) Ha az eljárás adatai vagy a vagyonkutatás adatai alapján a bíróság 804. § (1), illetve (2) bekezdésében foglalt döntésének van helye, az ügyész erre irányuló indítványt tesz.

(2) Az ügyészség indítványa tartalmazza

a) az indítványban foglalt intézkedéssel érintett terhelt vagy egyéb érdekelt, illetve a lefoglalt dolog állami tulajdonba vétele esetén a kényszerintézkedéssel érintett terhelt azonosításra alkalmas személyes adatait,

b) az intézkedéssel, illetve kényszerintézkedéssel érintett vagyon, dolog vagy adat megjelölését,

c) az intézkedés alkalmazására vagy a lefoglalt dolog állami tulajdonba vételére irányuló indítványt az alkalmazandó jogszabályok megjelölésével együtt,

d) az indítványt megalapozó tények leírását.

A bíróság eljárása

803. §

(1) Ha a bíróság illetékessége a 21. § (1), (2) vagy (5) bekezdése alapján nem állapítható meg, az a bíróság jár el, amely bíróság illetékességi területén a vagyonelvonásra irányuló eljárás megindítására okot adó körülményt a hatóság észlelte.

(2) A bíróság az ügyiratok alapján dönt, szükség esetén tárgyalást tart.
(3) A bírósági eljárásban az eljárás felfüggesztésének nincs helye.
(4) Ha a bíróság tárgyalást tart, előkészítő ülés tartásának nincs helye.
(5) A tárgyalás megnyitása után a tanács elnöke szükség esetén ismerteti az alapügyben hozott határozat lényegét, ezt követően az ügyész ismerteti az indítvány lényegét.

Bíróság döntése

804. §

(1) A bíróság a 799. § (1) bekezdése, és a (2) bekezdés b) pontja esetén az elkobzásról, a vagyonelkobzásról vagy az elektronikus adat végeleges hozzáférhetetlenné tételéről, illetve a 919. § (1) bekezdése esetén a lefoglalt dolog állami tulajdonba vételéről rendelkezik, ha az indítvány alapos, egyéb esetben az indítványt elutasítja.
(2) A bíróság a 799. § (2) bekezdés a) pontja esetén, ha az indítvány alapos, megállapítja, hogy az indítványban megjelölt vagyon a jogerős ügydöntő határozattal elrendelt vagyonelkobzás hatálya alá tartozik. Egyéb esetben az indítványt elutasítja.
(3) Ha a bíróság határozatát az ügyiratok alapján hozta meg, ügydöntő végzése ellen fellebbezésnek nincs helye, de az ügyészség, az egyéb érdekelt, a terhelt és a védője a végzés kézbesítésétől számított nyolc napon belül tárgyalás tartását kérhetik.
(4) A bíróság a tárgyalásról értesíti a (3) bekezdésben megjelölteket.
(5) A (3) bekezdése alapján tartott tárgyalásra a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás 729-731. §-ainak rendelkezései irányadók.

805. §

(1) A bíróság tárgyaláson hozott ügydöntő végzése ellen az ügyészség és a 804. § (3) bekezdésben felsorolt további személyek fellebbezhetnek.
(2) A bíróságnak a 804. § (1)−(4) bekezdésben meghatározott feladatát bírósági titkár is elláthatja, tárgyalás tartására azonban nem jogosult.

A bűnügyi költség viselése

806. §

A bíróság a 804. § (2) bekezdés első mondata esetén az elítéltet a bűnügyi költség viselésére kötelezi. Egyébként a vagyonelvonásra irányuló eljárásban felmerült a bűnügyi költséget az állam viseli.

CIV. Fejezet
Eljárás határzárral kapcsolatos bűncselekmény esetén

807. §

(1) A határzár tiltott átlépése, határzár megrongálása, valamint a határzárral kapcsolatos építési munka akadályozása (a továbbiakban: határzárral kapcsolatos bűncselekmény) miatt indult büntetőeljárásban e törvény rendelkezéseit az e Fejezetben foglalt eltéréssel kell alkalmazni.
(2) A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején, az annak területén elkövetett határzárral kapcsolatos bűncselekmény miatt indult büntetőeljárást minden más büntetőeljárást megelőzően kell lefolytatni.

A bíróság

808. §

(1) Az elsőfokú eljárásban az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt bíró egyesbíróként jár el. A 814. § (1) bekezdésében meghatározott kivétellel az egyesbíró nem utalhatja a bíróság tanácsa elé az ügyet.

(2) A járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyben a törvényszék székhelyén levő járásbíróság jár el a megye területére kiterjedő illetékességgel.

(3) Ha a terhelt különböző járásbíróságok illetékessége alá tartozó bűncselekményeket követett el, az a bíróság jár el, amely valamelyik bűncselekmény elbírálására az (1) bekezdés szerint illetékes.

(4) Az eljárásra az a törvényszék székelyén levő járásbíróság vagy a Fővárosi Törvényszék területén a Pesti Központi Kerületi Bíróság is illetékességgel rendelkezik, amely törvényszék területén a terhelt lakik, tartózkodik, vagy fogva tartják, ha az ügyészség ezen a bíróságon emel vádat.

A védő

809. §

A büntetőeljárásban védő részvétele kötelező.

A kényszerintézkedés végrehajtása

810. §

(1) A személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedések elrendelése és végrehajtása során kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a terhelttel együtt érkező tizennyolc év alatti személy érdekei ne sérüljenek és a család egysége biztosítható legyen.

(2) A vádemelés előtt az ügyészség, azután a bíróság rendelkezhet arról, hogy az őrizetet a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvényben meghatározott őrzött szálláson kell végrehajtani.

(3) Ha az őrizetet a (2) bekezdésben meghatározott helyen hajtják végre, a vádemelésig az ügyészség, azután a bíróság rendelkezhet arról, hogy az őrizetet a hozzátartozó terheltek elkülönítése nélkül kell végrehajtani, feltéve hogy ez nem jár a nyomozás vagy a fiatalkorú terhelt érdekeinek a sérelmével.

(4) Ha a bíróság házi őrizetet rendel el, a terhelt számára lakásként a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény alapján tartózkodási helyként kijelölhető közösségi szállást vagy befogadó állomást jelöli ki, ettől a bíróság magyar állampolgárságú vagy Magyarországon bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező terhelt esetében eltérhet.

(5) A bíróság rendelkezhet arról, hogy a letartóztatást a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvényben meghatározott őrzött szálláson kell végrehajtani.

(6) Ha a letartóztatást az (5) bekezdésben meghatározott helyen hajtják végre, a vádemelésig az ügyészség, ezt követően a bíróság rendelkezhet arról, hogy a letartóztatást a hozzátartozó terheltek elkülönítése nélkül hajtsák végre, feltéve hogy ez nem jár a nyomozás vagy a fiatalkorú terhelt érdekeinek a sérelmével.

Az idegenrendészeti hatóság értesítése

811. §

Az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a nem magyar állampolgárságú vagy Magyarországon bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel nem rendelkező gyanúsított első kihallgatásáról értesíti az idegenrendészeti hatóságot.

Az eljárás felfüggesztése és megszüntetése

812. §

(1) A bíróság az 482. § (1) bekezdés d) pontja alapján felfüggesztheti a büntetőeljárást, ha megállapítja, hogy a terhelt menedékjog iránti kérelme alapján menekültügyi eljárás van folyamatban.

(2) Az eljárást meg kell szüntetni, ha a Magyarországon bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel nem rendelkező nem magyar állampolgár terhelt ismeretlen helyen tartózkodik.

(3) A (2) bekezdés nem alkalmazható,

a) ha a bűncselekmény nyolcévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő,

b) ha a terhelttel szemben az eljárás a határzárral kapcsolatos bűncselekmény mellett más bűncselekmény miatt is folyik, vagy

c) a másodfokú és a harmadfokú bírósági eljárás során.

A nyelvhasználat

813. §

A terhelt a vádirat, a vádat tartalmazó feljegyzés, illetve az ítélet lefordításáról lemondhat.

A fiatalkorú elleni büntetőeljárás

814. §

(1) Fiatalkorú esetén az elsőfokú bíróságon az egyesbíró akkor utalhatja tanács elé az ügyet, ha az eljárás a határzárral kapcsolatos bűncselekmény mellett más bűncselekmény miatt is folyik vagy a terhelt magyar állampolgár.

(2) A nem magyar állampolgár, Magyarországon bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel nem rendelkező fiatalkorú esetében a környezettanulmány elkészítése nem szükséges, ha az eljárás a fiatalkorú ellen kizárólag határzárral kapcsolatos bűncselekmény miatt van folyamatban.

(3) Ha környezettanulmány elkészítése szükséges, akkor a nem magyar állampolgár, Magyarországon bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel nem rendelkező fiatalkorú esetében az kizárólag a kötelező tartalmi elemeket és a fiatalkorú veszélyeztetettségének bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelését tartalmazza.

Bíróság elé állítás

815. §

(1) Az ügyészség a terheltet a bűncselekmény elkövetésétől vagy a gyanúsítottként történő kihallgatásától számított tizenöt napon belül állítja bíróság elé.

(2) A vád előterjesztése után a bíróság az ügyiratokat az ügyészségnek akkor küldi vissza, ha

a) a bűncselekményre a törvény tízévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést rendel, vagy

b) a bizonyítási eszközök nem állnak rendelkezésre.

Büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás

816. §

(1) A bíróság büntetővégzést hoz a 725. § (1) bekezdés b) pontjában írt feltétel hiányában akkor is, ha a terhelt házi őrizetben van.

(2) A bíróság a büntetővégzést az ügyiratoknak a bírósághoz érkezését követő öt napon belül hozza meg.

HUSZONEGYEDIK RÉSZ
A KÜLÖNLEGES ELJÁRÁSOK

817. §

(1) E törvény rendelkezéseit a különleges eljárásokban az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni azzal, hogy ha a törvény eltérően nem rendelkezik, az elsőfokú bíróság határozata ellen az ügyészség, az elítélt és a védő fellebbezhet, és harmadfokú bírósági eljárásnak nincs helye.

(2) A különleges eljárások:

a) a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának elhalasztása életfogytig tartó szabadságvesztés esetén,

b) az összbüntetési eljárás,

c) eljárás próbára bocsátás esetén

d) eljárás jóvátételi munka esetén,

e) halasztás vagy részletfizetés engedélyezése az államot illető bűnügyi költség megfizetésére.

(3) A bíróság a törvényben kizárt indítványt indokolás nélkül elutasítja. A nem jogosulttól származó indítványt a bíróság indokolás nélkül elutasítja, ha az eljárás hivatalból való lefolytatásának törvényi feltételei nem állnak fenn.

(4) Az ugyanazon személy által a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett vagy egyébként a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a bíróság mellőzheti.

(5) A bíróság a (3) és a (4) bekezdés esetén az ügyiratok alapján is dönthet.

A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának elhalasztása életfogytig tartó szabadságvesztés esetén

818. §

(1) Az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést kiszabó bíróság hivatalból vagy az ügyészség indítványára nyilvános ülésen vagy tárgyaláson nem ügydöntő végzésben határoz az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt feltételes szabadságra bocsátásának legkorábbi időpontja elhalasztásáról.

(2) A bűnügyi költséget az elítélt viseli.

Az összbüntetési eljárás

819. §

(1) Az összbüntetési eljárásban a legutóbb befejezett ügyben eljárt jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság jár el, ha az eljárásokat azonos hatáskörű bíróságok folytatták; egyébként a magasabb hatáskörű elsőfokú bíróság jár el.

(2) Ha az egyik ügyben katonai büntetőeljárás volt folyamatban, az összbüntetésbe foglalásról az a bíróság határoz, amely a katonai büntetőeljárást lefolytatta, kivéve, ha a legutóbb befejezett ügyben a katonai büntetőeljárás hatályát a 681. § (3) bekezdése alapozta meg.

(3) Az összbüntetési eljárás hivatalból vagy az ügyészség, az elítélt vagy a védő, indítványára indul. Az összbüntetési eljárás lefolytatásához – kivéve, ha azt az elítélt indítványozta − az elítélt hozzájárulását be kell szerezni. Az elítélt az indítványát vagy a hozzájárulását az elsőfokú ítélet meghozataláig visszavonhatja, ebben az esetben a bíróság az eljárást megszünteti.

(4) A bíróság megállapítja, hogy az elítélt az összbüntetési ítélet alapjául szolgáló szabadságvesztés büntetésekből mennyi időt töltött ki, és ha indokolt, az alapítéletek szerinti szabadságvesztések végrehajtását félbeszakítja. A szabadságvesztések végrehajtásának a félbeszakítása ellen benyújtott fellebbezésnek a félbeszakításra nincs halasztó hatálya.

(5) A bíróság az ügyiratok alapján vagy nyilvános ülés alapján dönt, az összbüntetésbe foglalást ítélettel, az erre irányuló indítvány elutasítását végzéssel mondja ki.

(6) Az ítéletben a bíróság a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megállapításáról és a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjáról is rendelkezhet.

(7) Az összbüntetésbe foglalásra jogosult bíróság előtt folyamatban volt legutóbbi eljárásban a védő meghatalmazásának, illetőleg kirendelésének hatálya az összbüntetési eljárásra is kiterjed.

(8) A bűnügyi költséget az elítélt viseli, ha az összbüntetésbe foglalást elrendelték. Ha az összbüntetésbe foglalást nem rendelték el, a bűnügyi költséget az állam viseli.

820. §

Az összbüntetésről jogerős határozatot hozó bíróság hivatalból vagy az ügyészség, az elítélt és a védő indítványára hatályon kívül helyezheti az összbüntetési eljárásban meghozott határozatát, és a 819. § alapján ismét lefolytatja az összbüntetési eljárását, ha az összbüntetési eljárás jogerős befejezését követően megállapítja, hogy az összbüntetésbe foglalásról vagy annak tartamáról nem vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett.

Eljárás próbára bocsátás esetén

821. §

(1) A jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság az ügyészség indítványára nyilvános ülés vagy tárgyalás alapján dönt a próbaidő meghosszabbításáról vagy a próbára bocsátást kimondó rendelkezés hatályon kívül helyezéséről és büntetés kiszabásáról, ha a próbára bocsátott a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegte. A bíróság a próbára bocsátást kimondó rendelkezés hatályon kívül helyezéséről és büntetés kiszabásáról ítélettel, egyébként nem ügydöntő végzéssel határoz.

(2) A nyilvános ülés vagy a tárgyalás megkezdése után a tanács elnöke ismerteti az alapügyekben hozott határozat lényegét.

(3) A bűnügyi költséget az elítélt viseli, ha a bíróság a próbaidő meghosszabbításáról vagy a próbára bocsátást kimondó rendelkezés hatályon kívül helyezéséről és büntetés kiszabásáról rendelkezik.

Eljárás jóvátételi munka esetén

822. §

(1) A jogerős ügydöntő határozatot meghozó bíróság az ügyészség indítványára nyilvános ülés vagy tárgyalás alapján dönt

a) a jóvátételi munka végzését előíró rendelkezés hatályon kívül helyezéséről és büntetés kiszabásáról, ha az elítélt a jóvátételi munka elvégzését nem igazolta, vagy a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegte;

b) a jóvátételi munka igazolása határidejének meghosszabbításáról, ha az elítélt igazolja, hogy az előírt jóvátételi munkát egészségügyi okból nem tudta teljesíteni;

c) a jóvátételi munka végrehajthatósága megszűnésének megállapításáról, ha az elítélt egészségi állapotában olyan tartós változás következett be, amely a jóvátételi munka végrehajtását nem teszi lehetővé.

(2) A bíróság az (1) bekezdés a) pontja esetén ítélettel, egyébként nem ügydöntő végzéssel határoz.

(3) A bűnügyi költséget az elítélt viseli, ha a bíróság a jóvátételi munka végzését előíró rendelkezés hatályon kívül helyezéséről és büntetés kiszabásáról rendelkezik.

Halasztás vagy részletfizetés engedélyezése a bűnügyi költség megfizetésére

823. §

(1) A jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság az államot illető bűnügyi költség megfizetésével kapcsolatban benyújtott halasztás vagy részletfizetés iránti kérelemről tárgyalás tartása nélkül dönt.

(2) Az államot illető bűnügyi költség megfizetésére halasztás, illetve részletfizetés engedélyezhető a Bv. tv. 42. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek mellett és keretek között. A tízezer forintot meghaladó bűnügyi költség esetében a halasztás, illetve a részletfizetés a bírósági végrehajtó által foganatosított foglalás után engedélyezhető, ha a foglalási jegyzőkönyvet a végrehajtó a bírósághoz beterjesztette. A tízezer forintot meg nem haladó bűnügyi költség esetén a tanács elnöke foglalási cselekmény bevárása nélkül, a rendelkezésre álló adatok alapján legfeljebb két hónapi halasztást, illetve három hónapi részletfizetést engedélyezhet.

(3) A halasztás és a részletfizetés iránti kérelemnek nincs halasztó hatálya.

(4) A halasztás, illetve a részletfizetés engedélyezése tárgyában hozott döntés ellen nincs helye további fellebbezésnek.

HUSZONKETTEDIK RÉSZ
A BÜNTETŐELJÁRÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ EGYÉB ELJÁRÁSOK

CV. Fejezet
Az alaptalanul alkalmazott szabadságkorlátozásért járó kártalanítás

A kártalanítás jogalapja

824. §

Az e törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén kártalanítás jár a terheltnek, ha a büntetőeljárás során vagy annak eredményeként a szabadságát alaptalanul korlátozták, illetve elvonták. A kártalanítás kizárólag a szabadság korlátozásának, illetve elvonásának a ténye és a tartama miatti hátrányok orvoslására szolgál.

825. §

(1) Kártalanítás jár a letartóztatásért, a házi őrizetért és az előzetes kényszergyógykezelésért, valamint az ezek elrendelését megelőzően elrendelt őrizetért, ha a nyomozó hatóság vagy az ügyészség az eljárást azért szüntette meg, mert

a) a Btk. Különös Részében meghatározott törvényi tényállás nem valósult meg,

b) a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján nem volt megállapítható bűncselekmény elkövetése,

c) a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján nem volt megállapítható, hogy a bűncselekményt a gyanúsított követte el,

d) az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét kizáró ok volt megállapítható,

e) elévülés folytán a büntethetőség megszűnt,

f) a cselekményt már jogerősen elbírálták.

(2) Kártalanítás jár a letartóztatásért, a házi őrizetért és az előzetes kényszergyógykezelésért, valamint az ezek elrendelését megelőzően elrendelt őrizetért, ha a bíróság

a) a terheltet jogerősen felmentette, kivéve ha kényszergyógykezelését rendelte el,

b) az eljárást jogerős ügydöntő végzésében azért szüntette meg, mert

ba) elévülés miatt a vádlott büntethetősége megszűnt,

bb) a magánindítvány, a feljelentés, vagy a legfőbb ügyésznek a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezése hiányzott,

bc) az ügyészség a vádat ejtette, vagy

bd) a cselekményt már jogerősen elbírálták;

c) a terhelt bűnösségét jogerősen megállapította, és

ca) vele szemben kizárólag próbára bocsátást, jóvátételi munkát vagy megrovást alkalmazott, vagy

cb) a büntetés kiszabását mellőzte.

(3) Kártalanítás jár a letartóztatásért, a házi őrizetért és az előzetes kényszergyógykezelésért, valamint az ezek elrendelését megelőzően elrendelt őrizetért, ha a bíróság a terhelt bűnösségét jogerősen megállapította és annak tartama meghaladja a jogerősen kiszabott

a) szabadságvesztés tartamát,

b) elzárás tartamát,

c) közérdekű munka tartamát,

d) pénzbüntetés napi tételeinek számát,

e) javítóintézeti nevelés tartamát.

(4) Kártalanítás jár a jogerős ítélet alapján végrehajtott szabadságvesztésért, elzárásért, javítóintézeti nevelésért, illetve kényszergyógykezelésért, ha a bíróság rendkívüli jogorvoslat folytán

a) a terheltet jogerősen felmentette, kivéve ha kényszergyógykezelését rendelte el,

b) a terheltet enyhébb büntetésre ítélte,

c) a terheltet próbára bocsátotta, számára jóvátételi munka végzését írta elő vagy megrovásban részesítette,

d) a terheltet az eljárást vele szemben jogerős ügydöntő határozatban megszüntette, vagy

e) a terhelt esetében mellőzte a kényszergyógykezelés elrendelését.

826. §

(1) A 825. §-ban meghatározott feltételek fennállása esetén is kizárt a kártalanítás, ha a kártalanítást igénylő

a) a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság elől elrejtőzött, megszökött, szökést kísérelt meg, illetve az elfogására irányuló intézkedés alól kivonta magát vagy azt megkísérelte,

b) a tényállás megállapításának meghiúsítása érdekében bűncselekményt követett el, és ezt jogerős ügydöntő határozat megállapította,

c) a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság megtévesztésére törekedett a büntetőeljárás megindulásáról való tudomásszerzését követően, és ezzel neki felróhatóan okot szolgáltatott arra, hogy a bűncselekmény megalapozott gyanúja reá terelődjék és őrizetét,

letartóztatását, házi őrizetét, illetve előzetes kényszergyógykezelését elrendeljék, meghosszabbítsák vagy fenntartsák,

d) letartóztatását azért rendelték el, mert a lakhelyelhagyási tilalom, a házi őrizet, a távoltartás vagy az óvadék szabályait megszegte,

e) házi őrizetét azért rendelték el, mert a lakhelyelhagyási tilalom szabályait megszegte,

f) perújítás során való felmentése, enyhébb büntetésre ítélése, próbára bocsátása, számára jóvátételi munka végzésének előírása vagy megrovásban részesítése, illetve az eljárás vele szemben való megszüntetése megtörtént, de az alapügyben elhallgatta azokat a tényeket vagy bizonyítékokat, amelyeken a perújítás során hozott ítélet alapul.

(2) Az (1) bekezdés d) pontja esetén mind a házi őrizet, mind a letartóztatás vonatkozásában kizárt a kártalanítás.

827. §

(1) Ha a kártalanítást igénylő ellen a kényszerintézkedést megalapozó eljárásban több bűncselekmény miatt volt folyamatban büntetőeljárás, nem kell vizsgálni, hogy a szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedést melyik bűncselekmény miatt rendelték el.

(2) A vallomástétel megtagadása önmagában nem zárja ki a kártalanítást.

828. §

(1) Ha a kártalanítást a 825. § (1) bekezdésében meghatározott ok miatt igénylik, nem jár kártalanítás, ha a nyomozó hatóság vagy az ügyészség által megszüntetett eljárás folytatását utóbb elrendelik, feltéve hogy ennek eredményeként az eljárást nem szüntetik meg a 825. § (1) bekezdésben meghatározott ok miatt.

(2) Ha a kártalanítást a 825. § (3) bekezdés a) pontjában vagy a (4) bekezdés b) pontjában meghatározott ok miatt igénylik, nem jár kártalanítás, ha a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén utóbb a felfüggesztett szabadságvesztést végre kell hajtani.

(3) Ha a kártalanítást a 825. § (2) bekezdés c) pont ca) alpontjában vagy a (4) bekezdés c) pontjában meghatározott ok miatt igénylik, nem jár kártalanítás, ha próbára bocsátás esetén utóbb a próbára bocsátást meg kell szüntetni és büntetést kell kiszabni.

(4) Ha a kártalanítást a 825. § (2) bekezdés c) pont ca) alpontjában vagy a (4) bekezdés c) pontjában meghatározott ok miatt igénylik, nem jár kártalanítás, ha jóvátételi munka esetén a bíróság utóbb büntetést szab ki.

(5) Ha a kártalanítást a 825. § (2) vagy (3) bekezdésében meghatározott ok miatt igénylik, nem jár kártalanítás, ha utóbb rendkívüli jogorvoslat során olyan jogerős ügydöntő határozatot hoznak a terhelttel szemben, amely miatt a kártalanítás a 825. §-ban vagy a 826. §-ban meghatározottak szerint nem jár.

(6) Az (1)−(5) bekezdésben meghatározott esetben a már kifizetett kártalanítást az állam visszakövetelheti.

(7) A (2)−(4) bekezdésben meghatározott esetekben a végrehajtandó szabadságvesztés vagy a kiszabott büntetés tekintetében kártalanításnak a 825. § vagy a 826. § alapján helye lehet. Ilyen esetben, ha kártalanítást kell fizetni, a korábban kifizetett kártalanítási összeget be kell számítani.

A kártalanítási eljárás

829. §

(1) A kártalanítási igény a kártalanítást igénylő választása szerint egyszerűsített kártalanítási eljárásban vagy kártalanítás iránti vagyonjogi perben (a továbbiakban: kártalanítási per) érvényesíthető. A kártalanítási igény fizetési meghagyásos eljárásban nem érvényesíthető.

(2) A kártalanítási igényt az állammal szemben kell érvényesíteni. Az államot az igazságügyért felelős miniszter képviseli.

830. §

(1) A kártalanítást igénylő a kártalanítást megalapozó határozat vele történő közlésétől számított egy éven belül érvényesítheti a kártalanítási igényét. E határidő elmulasztása jogvesztő.

(2) Ha a kártalanítást igénylő terhelt a kártalanítási eljárás lefolytatása alatt meghal, örököse a terhelt halálától számított hat hónapon belül kérheti az eljárás folytatását. E határidő elmulasztása jogvesztő.

831. §

(1) Az igazságügyért felelős miniszter a kártalanítási eljárás során a 252. § szerinti adatszolgáltatást kérhet olyan adat vagy irat beszerzése érdekében, amelyre a kérelem vagy a keresetlevél hivatkozik, vagy amely a kártalanítást kizáró ok tisztázásához szükséges. Az adatszolgáltatás kérésére ilyen esetben a 254. §-t és a 255. §-t kell megfelelően alkalmazni.

(2) Az igazságügyért felelős miniszter a kártalanítási eljárás során törvényben meghatározott adatkörben adatszolgáltatást a következő nyilvántartásokból kérhet:

a) bűnügyi nyilvántartási rendszer,

b) polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartása,

c) központi idegenrendészeti nyilvántartás.

(3) A kártalanítási eljárásban a büntetőügyben eljárt bíróság feladatait bírósági titkár is elláthatja.

Az egyszerűsített kártalanítási eljárás

832. §

(1) Az egyszerűsített kártalanítási eljárás keretében a kártalanítást igénylő a szabadság alaptalan korlátozásáért, illetve elvonásáért járó, kormányrendeletben meghatározottak szerint számított összegű kártalanítást igényelhet. Az egyszerűsített kártalanítási eljárás célja, hogy a kártalanítást igénylő és az igazságügyért felelős miniszter között megállapodás jöjjön létre, amely alapján a kártalanítást teljesíteni kell.

(2) Ha az eljárást az ügyészség vagy a nyomozó hatóság szüntette meg, az egyszerűsített kártalanítási eljárásra irányuló kérelmet annál a nyomozási bírónál kell előterjeszteni, amely a letartóztatást, a házi őrizetet, illetve az előzetes kényszergyógykezelést elrendelte. Egyéb esetben a kérelmet a büntetőügyben eljárt elsőfokú bíróságnál kell előterjeszteni.

(3) A nyomozási bíró vagy a bíróság az egyszerűsített kártalanítási eljárásra irányuló kérelmet annak beérkezését követő harminc napon belül, érdemi vizsgálat nélkül az eljárást megszüntető határozattal, az ügydöntő határozatokkal, a kényszerintézkedésről szóló határozatokkal, illetve az egyéb, a kártalanítási igény elbírálása szempontjából lényeges ügyiratokkal együtt az igazságügyért felelős miniszternek küldi meg.

(4) Az igazságügyért felelős miniszter a kérelem hozzá való beérkezésétől számított egy hónapon belül megvizsgálja, hogy a 825. §-ban meghatározottak alapján a kártalanítási igény megalapozott-e, illetve hogy nem áll-e fenn kártalanítást kizáró ok. Ha az igazságügyért felelős miniszter álláspontja szerint a kérelem megalapozott, megállapítja a szabadság alaptalan korlátozásáért, illetve elvonásáért járó, kormányrendeletben meghatározottak szerint számított kártalanítási összeget és erről a kártalanítást igénylőt írásban tájékoztatja. A tájékoztatás tartalmazza továbbá, hogy a kártalanítási összeg elfogadása esetén a megállapodás írásbeli megkötésére mely

helyen és mely időtartam alatt kerülhet sor. A megállapodás írásbeli megkötésére a tájékoztatás kézbesítését követő harmincadik és negyvenötödik nap között kell lehetőséget biztosítani.

(5) Ha a kártalanítást igénylővel a megállapodás létrejön, további kártalanítási igény érvényesítésének nincs helye.

(6) A kártalanítási összeget a megállapodás írásbeli megkötését követő tizenöt napon belül kell kifizetni.

833. §

(1) Az igazságügyért felelős miniszter a kérelmet és a 832. § (3) bekezdése alapján megküldött ügyiratokat az igazságügyért felelős minisztérium székhelye szerint illetékes, a kártalanítási perre hatáskörrel rendelkező járásbíróságnak vagy törvényszéknek küldi meg, ha

a) azt állapítja meg, hogy a kérelem nem megalapozott,

b) a kártalanítást igénylő a megállapított kártalanítási összeget vitatja, vagy

c) a kártalanítást igénylővel a megállapodás az erre biztosított időtartam alatt nem jön létre.

(2) A kérelmet és a 832. § (3) bekezdése alapján megküldött ügyiratokat az erre okot adó körülmény bekövetkezését követő tizenöt napon belül kell megküldeni a bíróságnak.

(3) Ha a kérelemből nem állapítható meg, hogy a kártalanítási perre mely bíróság rendelkezik hatáskörrel, az igazságügyért felelős miniszter a székhelye szerint illetékes járásbíróságnak küldi meg a kérelmet és a 832. § (3) bekezdése alapján megküldött ügyiratokat.

A kártalanítási per

834. §

(1) A kártalanítási perben a szabadság alaptalan korlátozása, illetve elvonása miatt bekövetkezett

a) kár megtérítése, illetve

b) nem vagyoni sérelemért járó sérelemdíj

követelhető.

(2) A kártalanítási perben a Polgári Törvénykönyvről szóló törvényt az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(3) A károsodás bekövetkeztének időpontja a kártalanítást megalapozó

a) eljárást megszüntető határozat közlésének vagy

b) ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének

a napja.

(4) A kártalanítási perben a büntetőügy során eljárt meghatalmazott védő díját és készkiadásait nem lehet érvényesíteni.

835. §

(1) A kártalanítási perben a polgári perrendtartásról szóló törvényt az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A kártalanítási pert keresetlevéllel kell megindítani. A keresetlevél tartalmazza:

a) a kártalanítást igénylő nevét, természetes személyazonosító adatait,

b) ha jogi képviselővel jár el, akkor a jogi képviselő nevét, székhelyét, telefonszámát, e-mail címét, több jogi képviselő esetén a hivatalos iratok átvételére kijelölt jogi képviselő nevét,

c) a kártalanítási igény összegét,

d) az érvényesíteni kívánt jogot az anyagi jogi jogalap megjelölésével,

e) az érvényesíteni kívánt jog és a kereseti kérelem alapjául szolgáló valamennyi tényt, és

f) az érvényesíteni kívánt jog és a kereseti kérelem alapjául szolgáló tényeket alátámasztó bizonyítékokat.

(3) Ha az eljárást a nyomozó hatóság vagy az ügyészség szüntette meg, a keresetlevelet annál a nyomozási bírónál kell előterjeszteni, amely a letartóztatást, a házi őrizetet, illetve az előzetes kényszergyógykezelést elrendelte. Egyéb esetben a keresetlevelet a büntetőügyben eljárt elsőfokú bíróságnál kell előterjeszteni.

(4) A kártalanítási per iránti keresetlevelet a nyomozási bíró vagy a bíróság annak beérkezését követő harminc napon belül érdemi vizsgálat nélkül az eljárást megszüntető határozattal, az ügydöntő határozatokkal, a kényszerintézkedésről szóló határozatokkal, illetve az egyéb, a kártalanítási igény elbírálása szempontjából lényeges ügyiratokkal együtt az igazságügyért felelős minisztérium székhelye szerint illetékes, a perre hatáskörrel rendelkező járásbíróságnak vagy törvényszéknek küldi meg.

(5) Ha az igazságügyért felelős miniszter az egyszerűsített kártalanítási eljárás iránti kérelmet a 833. § alapján megküldte a bíróságnak, azt keresetlevélnek kell tekinteni.

(6) A 826. § a)−c) és f) pontjában meghatározott kizáró ok fennállására vonatkozóan az alperes indítványára a bíróság beszerezheti a büntetőügyben eljárt nyomozó hatóság vagy ügyészség nyilatkozatát. A nyilatkozat a kizáró ok megítélésével kapcsolatos jogi álláspontot tartalmazza, illetve ahhoz csatolni kell az azt alátámasztó iratokat.

A kártalanítás kifizetésével kapcsolatos szabályok

836. §

(1) Ha az államnak kártalanítást kell fizetnie és a kártalanítási eljárás során adat merült fel arra, hogy a kártalanítást igénylővel szemben a kártalanítás alapjául szolgáló büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban jogerősen polgári jogi igényt ítéltek meg, amelyet a kártalanítás kifizetéséig nem teljesített, az igazságügyért felelős miniszter a kártalanítási összeget visszatartja. Ilyen esetben a megítélt polgári jogi igényt a kártalanítás összegéből kell teljesíteni. A kártalanítási összeg fennmaradó részét a bírósági végrehajtó foglalást igazoló nyilatkozatának beérkezését követően ki kell fizetni.

(2) Ha az államnak kártalanítást kell fizetnie és a kártalanítási eljárás során adat merült fel arra, hogy a kártalanítást igénylővel szemben a kártalanítás alapjául szolgáló büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban pénzbüntetést szabtak ki, vagyonelkobzást rendeltek el vagy a kártalanítást igénylőt bűnügyi költség megfizetésére kötelezték, és azt a kártalanítás kifizetéséig nem hajtották végre, az igazságügyért felelős miniszter a kártalanítás kifizetése előtt a végrehajtás érdekében értesíti a bírósági végrehajtót. Az értesítésben közölni kell a kártalanítást igénylő természetes személyazonosító adatait, illetve a kártalanítás kifizetésével kapcsolatos adatokat.

(3) Az (1) és (2) bekezdés alapján az igazságügyért felelős miniszter kezelheti a polgári jogi igénnyel és a vagyonelkobzással kapcsolatos adatokat, az adatszolgáltatásra vonatkozó rendelkezések alapján a bírósági végrehajtótól adatokat kérhet, továbbá a bírósági végrehajtó a polgári jogi igény vagy a vagyonelkobzás végrehajtása érdekében a kártalanítási eljárással kapcsolatos személyes adatokat megismerheti, illetve azokat kezelheti.

CVI. Fejezet
A visszatérítés

837. §

(1) A pénzbüntetés, a szabálysértés miatt alkalmazott pénzbírság, valamint a bűnügyi költség címén befizetett összeget a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori kamatával együtt a terheltnek vissza kell téríteni, ha

a) rendkívüli jogorvoslat folytán a jogerős határozatot a bíróság hatályon kívül helyezte vagy az Alkotmánybíróság megsemmisítette és megismételt eljárást kell lefolytatni,

b) rendkívüli jogorvoslat folytán a bíróság a jogerős határozatot hatályon kívül helyezte és az iratokat az ügyészségnek küldte meg,

c) rendkívüli jogorvoslat folytán a bíróság a terheltet felmentette vagy vele szemben az eljárást megszüntette, vagy

d) a rendkívüli jogorvoslat folytán hozott határozat pénzbüntetés, szabálysértés miatt alkalmazott pénzbírság, továbbá bűnügyi költség megfizetésére kötelezést nem tartalmaz.

(2) Ha a rendkívüli jogorvoslat folytán hozott határozat pénzbüntetés, szabálysértés miatt alkalmazott pénzbírság vagy bűnügyi költség megfizetésére kötelezést alacsonyabb mértékben tartalmaz, akkor a befizetett összeg és az alacsonyabb mértékű kötelezés közötti különbözetet kell a terheltnek visszatéríteni, a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori kamatával együtt.

(3) Vagyonelkobzás, elkobzás esetén, valamint akkor, ha a lefoglalt dolog az állam tulajdonába került, az (1) és (2) bekezdés irányadó azzal, hogy ha rendkívüli jogorvoslat folytán a bíróság a terheltet felmentette vagy vele szemben az eljárást megszüntette, visszatérítésnek csak akkor van helye, ha a bíróság a felmentő ítéletben vagy az eljárást megszüntető határozatban vagyonelkobzást vagy elkobzást nem vagy alacsonyabb mértékben rendelt el. Az elkobzott dolgot, a vagyonelkobzás alá eső vagyont, továbbá a lefoglalt dolgot elsősorban természetben kell visszaadni. Ha ez nem lehetséges vagy a vagyonelkobzás pénzösszegre vonatkozott, a vagyonelkobzáskor vagy az elkobzáskor irányadó forgalmi értéket vagy a pénzösszeget alapul véve, annak a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori kamatával növelt összegét kell visszatéríteni.

(4) A visszatérítést a bíróság hivatalból vagy az ügyészség, a terhelt, a védő vagy az egyéb érdekelt indítványára rendeli el.

(5) Ha

a) a rendkívüli jogorvoslatot a terhelt halála után indítványozták,

b) a terhelt a rendkívüli jogorvoslati eljárás során meghal, vagy

c) a rendkívüli jogorvoslat alapján hozott határozat meghozatala, de a visszatérítés teljesítése előtt meghal,

a visszatérítést a terhelt örököse is indítványozhatja.

(6) Ha a visszatérítést a terhelt örököse indítványozta, az (1)−(3) bekezdés azzal irányadó, hogy a visszatérítést a terhelt örököse részére kell teljesíteni.

838. §

(1) A visszatérítést

a) perújítás esetén a megismételt eljárásban jogerős ügydöntő határozatot hozó vagy a 628. § (1) bekezdése szerint a perújítást elrendelő bíróság,

b) alkotmányjogi panasz esetén az ügyben elsőfokon eljárt bíróság,

c) felülvizsgálat, a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat és jogegységi eljárás esetén a Kúria

rendeli el.

(2) Ha a visszatérítés alapja az 837 § (1) bekezdés d) pontja vagy (2) bekezdése, és a rendkívüli jogorvoslat folytán hozott jogerős ügydöntő határozatban a bíróság a sértett által előterjesztett polgári jogi igénynek helyt adott, a visszatérítés összegét a polgári jogi igény kielégítésére kell fordítani, feltéve, hogy a polgári jogi igény kielégítése addig még nem vagy nem teljes egészében történt meg.

(3) A polgári jogi igény kielégítése után fennmaradó összeget a terheltnek vissza kell téríteni.

CVII. Fejezet
Kártérítés a büntetőeljárás elhúzódása miatt

A kártérítés jogalapja

839. §

(1) Az e törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén kártérítés jár a terheltnek, ha a büntetőeljárás ésszerű határidőn belül történő lefolytatásához fűződő alapvető joga sérült.

(2) Nem jár kártérítés, ha

a) a terhelt az eljárás elhúzódását eredményező mulasztás bekövetkeztekor nem nyújtott be kifogást az eljárás elhúzódása miatt,

b) a bíróság a büntetés kiszabásakor enyhítő körülményként figyelembe vette a büntetőeljárás elhúzódását,

c) a kártérítést igénylő a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság elől elrejtőzött, megszökött, szökést kísérelt meg, illetve az elfogására irányuló intézkedés alól kivonta magát vagy azt megkísérelte,

d) a kártérítést igénylő a tényállás megállapításának meghiúsítása érdekében bűncselekményt követett el, és ezt jogerős ügydöntő határozat megállapította,

e) a kártérítést igénylő a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság megtévesztésére törekedett a büntetőeljárás megindulásáról való tudomásszerzését követően, és ezzel neki felróhatóan okot szolgáltatott arra, hogy a büntetőeljárás elhúzódjon.

(3) A vallomástétel megtagadása önmagában nem zárja ki a kártérítést.

840. §

(1) A kártérítési igényt a bíróság jogerős ügydöntő határozatának a terhelttel való közlését követően lehet érvényesíteni.

(2) A kártérítési igény elbírálása során a megalapozott gyanú közlésétől

a) az ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséig,

b) ha az ügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás is indul, akkor az annak során hozott ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséig

tartó időtartamot kell figyelembe venni.

A kártérítési eljárás

841. §

(1) A kártérítési igény a kártérítést igénylő választása szerint egyszerűsített kártérítési eljárásban vagy kártérítés iránti vagyonjogi perben (a továbbiakban: kártérítési per) érvényesíthető. A kártérítési igény fizetési meghagyásos eljárásban nem érvényesíthető.

(2) A kártérítési igényt az állammal szemben kell érvényesíteni. Az államot az igazságügyért felelős miniszter képviseli.

842. §

(1) A kártérítést igénylő a bíróság jogerős ügydöntő határozatának vele történő közlésétől számított egy éven belül érvényesítheti a kártérítési igényét. E határidő elmulasztása jogvesztő.

(2) Ha a kártérítést igénylő terhelt a kártérítési eljárás lefolytatása alatt meghal, örököse a terhelt halálától számított hat hónapon belül kérheti az eljárás folytatását. E határidő elmulasztása jogvesztő.

843. §

(1) Az igazságügyért felelős miniszter a kártérítési eljárás során a 252. § szerinti adatszolgáltatást kérhet olyan adat vagy irat beszerzése érdekében, amelyre a kérelem vagy a keresetlevél hivatkozik, vagy amely a kártérítést kizáró ok tisztázásához szükséges. Az adatszolgáltatás kérésére ilyen esetben a 254. §-t és a 255. §-t kell megfelelően alkalmazni.

(2) Az igazságügyért felelős miniszter a kártérítési eljárás során törvényben meghatározott adatkörben adatszolgáltatást a következő nyilvántartásokból kérhet:

a) bűnügyi nyilvántartási rendszer,

b) polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartása,

c) központi idegenrendészeti nyilvántartás.

(3) A kártérítési eljárásban a büntetőügyben eljárt bíróság feladatait bírósági titkár is elláthatja.

Az egyszerűsített kártérítési eljárás

844. §

(1) Az egyszerűsített kártérítési eljárás keretében a kártérítést igénylő a büntetőeljárás ésszerű határidőn belül történő lefolytatásához fűződő alapvető jogának megsértéséért járó, kormányrendeletben meghatározottak szerint számított összegű kártérítést igényelhet. Az egyszerűsített kártérítési eljárás célja, hogy a kártérítést igénylő és az igazságügyért felelős miniszter között megállapodás jöjjön létre, amely alapján a kártérítést teljesíteni kell.

(2) Az egyszerűsített kártérítési eljárás iránti kérelmet a büntetőügyben eljárt elsőfokú bíróságnál kell előterjeszteni.

(3) A bíróság az egyszerűsített kártérítési eljárásra irányuló kérelmet annak beérkezését követő harminc napon belül, érdemi vizsgálat nélkül a jogerős ügydöntő határozattal, illetve az egyéb, a kártérítési igény elbírálása szempontjából lényeges ügyiratokkal együtt az igazságügyért felelős miniszternek küldi meg.

(4) Az igazságügyért felelős miniszter a kérelem hozzá való beérkezésétől számított harminc napon belül megvizsgálja, hogy a 839. §-ban meghatározottak alapján a kártérítési igény megalapozott-e, illetve hogy nem áll-e fenn kártérítést kizáró ok. Ha az igazságügyért felelős miniszter álláspontja szerint a kérelem megalapozott, megállapítja a büntetőeljárás ésszerű határidőn belül történő lefolytatásához fűződő alapvető jog megsértéséért járó, kormányrendeletben meghatározottak szerint számított kártérítési összeget és erről a kártérítést igénylőt írásban tájékoztatja. A tájékoztatás tartalmazza továbbá, hogy a kártérítési összeg elfogadása esetén a megállapodás írásbeli megkötésére mely helyen és mely időtartam alatt kerülhet sor. A megállapodás írásbeli megkötésére a tájékoztatás kézbesítését követő harmincadik és negyvenötödik nap között kell lehetőséget biztosítani.

(5) Ha a kártérítést igénylővel a megállapodás létrejön, további kártérítési igény – a 846. § (2) bekezdésében meghatározott eset kivételével – érvényesítésének nincs helye.

(6) A kártérítési összeget a megállapodás írásbeli megkötését követő tizenöt napon belül kell kifizetni.

845. §

(1) Az igazságügyért felelős miniszter a kérelmet és a 844. § (3) bekezdése alapján megküldött ügyiratokat az igazságügyért felelős minisztérium székhelye szerint illetékes, a kártérítési perre hatáskörrel rendelkező járásbíróságnak vagy törvényszéknek küldi meg, ha

a) azt állapítja meg, hogy a kérelem nem megalapozott,

b) a kártérítést igénylő a megállapított kártérítési összeget vitatja, vagy

c) a kártérítést igénylővel a megállapodás az erre biztosított időtartam alatt nem jön létre.

(2) A kérelmet és a 844. § (3) bekezdése alapján megküldött ügyiratokat az erre okot adó körülmény bekövetkezését követő tizenöt napon belül kell megküldeni a bíróságnak.

(3) Ha a kérelemből nem állapítható meg, hogy a kártérítési perre mely bíróság rendelkezik hatáskörrel, az igazságügyért felelős miniszter a székhelye szerint illetékes járásbíróságnak küldi meg a kérelmet és a 844. § (3) bekezdése alapján megküldött ügyiratokat.

846. §

(1) Ha az egyszerűsített kártérítési eljárás alatt a büntetőügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás indul, akkor az annak során hozott ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséig a megállapodás nem köthető meg. Ilyen esetben a kártérítési összeget a rendkívüli jogorvoslati eljárás során hozott ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően annak figyelembevételével kell kiszámítani.

(2) Ha az egyszerűsített kártérítési eljárás során a megállapodás megkötését követően a büntetőügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás indul, az annak során hozott ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően a terhelt az ezzel kapcsolatos kártérítési igényét kizárólag kártérítési perben érvényesítheti.

A kártérítési per

847. §

(1) A kártérítési perben a büntetőeljárás elhúzódása miatt bekövetkezett

a) kár megtérítése, illetve

b) nem vagyoni sérelemért járó sérelemdíj

követelhető.

(2) A kártérítési perben a Polgári Törvénykönyvről szóló törvényt az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(3) A károsodás bekövetkeztének időpontja a kártérítést megalapozó ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének a napja.

848. §

(1) A kártérítési perben a polgári perrendtartásról szóló törvényt az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A kártérítési pert keresetlevéllel kell megindítani. A keresetlevél tartalmazza:

a) kártérítést igénylő nevét, természetes személyazonosító adatait,

b) ha jogi képviselővel jár el, akkor a jogi képviselő nevét, székhelyét, telefonszámát, e-mail címét, több jogi képviselő esetén a hivatalos iratok átvételére kijelölt jogi képviselő nevét,

c) a kártérítési igény összegét,

d) az érvényesíteni kívánt jogot az anyagi jogi jogalap megjelölésével,

e) az érvényesíteni kívánt jog és a kereseti kérelem alapjául szolgáló valamennyi tényt, és

f) az érvényesíteni kívánt jog és a kereseti kérelem alapjául szolgáló tényeket alátámasztó bizonyítékokat.

(3) A keresetlevelet a büntetőügyben eljárt elsőfokú bíróságnál kell előterjeszteni.

(4) A kártérítési per iránti keresetlevelet a bíróság annak beérkezését követő harminc napon belül érdemi vizsgálat nélkül a jogerős ügydöntő határozattal, illetve az egyéb, a kártérítési igény elbírálása szempontjából lényeges ügyiratokkal együtt az igazságügyért felelős minisztérium székhelye szerint illetékes, a perre hatáskörrel rendelkező járásbíróságnak vagy törvényszéknek küldi meg.

(5) Ha az igazságügyért felelős miniszter az egyszerűsített kártérítési eljárás iránti kérelmet a 845. § alapján megküldte a bíróságnak, azt keresetlevélnek kell tekinteni.

(6) A 839. § (2) bekezdés a) és c)–e) pontjában meghatározott kizáró ok fennállására vonatkozóan az alperes indítványára a bíróság beszerezheti a büntetőügyben eljárt nyomozó hatóság vagy ügyészség nyilatkozatát. A nyilatkozat a kizáró ok megítélésével kapcsolatos jogi álláspontot tartalmazza, illetve ahhoz csatolni kell az azt alátámasztó ügyiratokat.

849. §

(1) Ha a kártérítési per alatt a büntetőügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás indul, az ennek során hozott ügydöntő határozat jogerőre emelkedéséig a kártérítési pert fel kell függeszteni.

(2) Ha a kártérítési per jogerős befejezését követően a büntetőügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás indul, az ennek során hozott ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően a polgári perrendtartás alapján perújításnak van helye.

A kártérítés kifizetésével kapcsolatos szabályok

850. §

(1) Ha az államnak kártérítést kell fizetnie és a kártérítési eljárás során adat merült fel arra, hogy a kártérítést igénylővel szemben a kártalanítás alapjául szolgáló büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban jogerősen polgári jogi igényt ítéltek meg, amelyet a kártérítés kifizetéséig nem teljesített, az igazságügyért felelős miniszter a kártérítési összeget visszatartja. Ilyen esetben a megítélt polgári jogi igényt a kártérítés összegéből kell teljesíteni. A kártérítési összeg fennmaradó részét a bírósági végrehajtó foglalást igazoló nyilatkozatának beérkezését követően ki kell fizetni.

(2) Ha az államnak kártérítést kell fizetnie és a kártérítési eljárás során adat merült fel arra, hogy a kártérítést igénylővel szemben a kártalanítás alapjául szolgáló büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban pénzbüntetést szabtak ki, vagyonelkobzást rendeltek el vagy a kártérítést igénylőt bűnügyi költség megfizetésére kötelezték, és azt a kártérítés kifizetéséig nem hajtották végre, az igazságügyért felelős miniszter a kártérítés kifizetése előtt a végrehajtás érdekében értesíti a bírósági végrehajtót. Az értesítésben közölni kell a kártérítést igénylő természetes személyazonosító adatait, illetve a kártérítés kifizetésével kapcsolatos adatokat.

(3) Az (1) és (2) bekezdés alapján az igazságügyért felelős miniszter kezelheti a polgári jogi igénnyel és a vagyonelkobzással kapcsolatos adatokat, az adatszolgáltatásra vonatkozó rendelkezések alapján a bírósági végrehajtótól adatokat kérhet, továbbá a bírósági végrehajtó a polgári jogi igény vagy a vagyonelkobzás végrehajtása érdekében a kártérítési eljárással kapcsolatos személyes adatokat megismerheti, illetve azokat kezelheti.

CVIII. Fejezet
Kegyelem a büntetőeljárás során

A kegyelmi eljárás megindítása

851. §

(1) A büntetőeljárás megszüntetésére vonatkozó kegyelmi eljárást az e Fejezetben meghatározott rendelkezések szerint kell lefolytatni.

(2) A büntetőeljárás megszüntetése iránti kegyelmi eljárás kérelemre vagy hivatalból indulhat.

(3) Kegyelmi kérelmet a terhelt, a védő, a terhelt törvényes képviselője, valamint a terhelt hozzátartozója nyújthat be.

(4) A kegyelmi kérelmet írásban kell benyújtani annál a bíróságnál vagy ügyészségnél, amely előtt a büntetőeljárás folyamatban van.

(5) A kegyelmi eljárás megindítását hivatalból az a bíróság vagy ügyészség kezdeményezheti, amely előtt a büntetőeljárás folyamatban van.

(6) Ha a kegyelmi eljárás megindítását a bíróság vagy az ügyészség hivatalból kezdeményezte, vagy a kegyelmi kérelmet a védő, a terhelt törvényes képviselője vagy a terhelt hozzátartozója nyújtotta be, a bíróság vagy az ügyészség beszerzi a terhelt arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy a kegyelmi eljárás lefolytatásához hozzájárul-e. Ha a terhelt a hozzájárulását megtagadja, a kegyelmi eljárás nem folytatható le.

A kegyelmi eljárás

852. §

(1) A kegyelmi eljárásnak a büntetőeljárás lefolytatására nincs halasztó hatálya.

(2) A bíróság vagy az ügyészség a kegyelmi eljárás során e törvény rendelkezései szerint beszerzi azokat a terheltre vonatkozó adatokat és iratokat, amelyek a kegyelmi eljárás lefolytatásához és a kegyelmi kérelem vagy a kegyelmi kezdeményezés elbírálásához szükségesek.

(3) Ha az adatok az érintett szervnél már rendelkezésre állnak, a bíróság vagy az ügyészség az (1) bekezdésben meghatározott adatkörben különösen a következőket szerezheti be:

a) a terheltről készített környezettanulmány,

b) fogvatartott terhelt esetén a büntetés-végrehajtási intézet értékelő véleménye.

c) a terhelt életvitelével összefüggő nyilvános adatokról készített rendőrségi jelentés.

(4) A kegyelmi kérelmet vagy hivatalbóli eljárás esetén a kegyelmi kezdeményezést, a büntetőügy iratait vagy részíratait, valamint az (1) bekezdésben meghatározott adatokat, iratokat azok beszerzését követő nyolc napon belül

a) a vádemelés előtt az eljáró ügyészség a legfőbb ügyészhez,

b) a vádemelés utána bíróság az igazságügyért felelős miniszterhez

terjeszti fel.

853. §

A hivatalbóli kegyelemi eljárás esetében az ügyészség, illetve a bíróság a 852. §-ban meghatározottak szerint intézkedik a szükséges adatok, ügyiratok beszerzéséről és azok felterjesztéséről.

854. §

(1) A legfőbb ügyész vagy az igazságügyért felelős miniszter a kegyelmi kérelmet, hivatalbóli eljárás esetén a bíróság vagy az ügyészség kegyelmi kezdeményezését, valamint a felterjesztett adatokat, iratokat megvizsgálja, és – ha szükséges – e törvény rendelkezései szerint a 852. § (2) bekezdésében meghatározott adatkörben adatszolgáltatást kérhet. Az adatszolgáltatás kérésére ilyen esetben a 254. §-t és a 255. §-t kell megfelelően alkalmazni.

(2) A legfőbb ügyész vagy az igazságügyért felelős miniszter a kegyelmi eljárás során törvényben meghatározott adatkörben adatokat igényelhet a következő nyilvántartásokból:

a) bűnügyi nyilvántartási rendszer,

b) szabálysértési nyilvántartási rendszer,
c) polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartása,
d) közúti közlekedési nyilvántartás,
e) központi idegenrendészeti nyilvántartás.

(3) A büntetőeljárás megszüntetésére vonatkozó kegyelem iránti előterjesztést vádemelés előtt a legfőbb ügyész, a vádemelés után az igazságügyért felelős miniszter tehet a köztársasági elnökhöz.

(4) A legfőbb ügyész vagy az igazságügyért felelős miniszter a kegyelmi kérelmet, az igazságügyért felelős miniszter hivatalbóli eljárás esetén a bíróság kegyelmi kezdeményezését a köztársasági elnökhöz akkor is felterjeszti, ha a kegyelem gyakorlása iránt nem tesz előterjesztést.

855. §

A köztársasági elnök a kegyelmi döntésről szóló határozatot – az ellenjegyzési jog gyakorlása érdekében – az igazságügyért felelős miniszternek küldi meg. Az igazságügyért felelős miniszter az ellenjegyzési jog gyakorlásáról tájékoztatja a köztársasági elnököt.

856. §

(1) A kegyelmi döntésről szóló ellenjegyzett határozatot és a kegyelmi eljárás iratait – ha az előterjesztő a legfőbb ügyész volt – az igazságügyért felelős miniszter megküldi a legfőbb ügyésznek. A legfőbb ügyész a kegyelmi döntésről szóló ellenjegyzett határozatot és a kegyelmi eljárás iratait annak az ügyészségnek küldi meg, amely előtt a büntetőeljárás folyamatban van.

(2) A kegyelmi döntésről szóló ellenjegyzett határozatot és a kegyelmi eljárás iratait – ha az előterjesztő az igazságügyért felelős miniszter volt – az igazságügyért felelős miniszter megküldi annak a bíróságnak, amely előtt a büntetőeljárás folyamatban van.

(3) Ha a kegyelmi döntésről szóló határozatot az igazságügyért felelős miniszter nem ellenjegyzi, e döntését a határozat eredeti példányára rávezeti. Ellenjegyzés hiányában a kegyelmi eljárás kegyelem gyakorlása nélkül befejeződik. A kegyelmi eljárás egyéb okból történő befejeződésének tényét az igazságügyért felelős miniszter állapítja meg. Az erről szóló tájékoztatás és a kegyelmi eljárás iratainak megküldésére az (1) és (2) bekezdést megfelelően alkalmazni kell.

(4) A kegyelmi döntésről szóló ellenjegyzett határozatot vagy a kegyelmi eljárás egyéb okból történő befejeződéséről szóló tájékoztatást a terheltnek és a kegyelmi kérelem előterjesztőjének az a bíróság vagy ügyészség kézbesíti, amely előtt a büntetőeljárás folyamatban van. A bíróság vagy az ügyészség a kegyelmi döntésről szóló ellenjegyzett határozattal egyidejűleg az eljárást megszüntető határozatot is kézbesíti. A kegyelmi döntésről szóló ellenjegyzett határozathoz csatolni kell a kegyelemhez fűződő jogkövetkezményekről szóló tájékoztatást is. Fogvatartott terhelt esetén az ügyész vagy a bíróság a kegyelmi döntésről szóló ellenjegyzett határozat hiteles másolatát megküldi a fogva tartást végrehajtó szervnek.

(5) Ha a köztársasági elnök nem gyakorolt kegyelmet vagy a kegyelmi eljárás egyéb okból befejeződött, nincs akadálya annak, hogy az arra jogosult újabb kegyelmi kérelmet nyújtson be.

CIX. Fejezet
A bűnügyi költség és a rendbírság mérséklése vagy elengedése

857. §

(1) Az államot illető bűnügyi költség és a rendbírság megfizetésének különös méltánylást érdemlő okból történő mérséklésére vagy elengedésére irányuló kérelmet az államot illető bűnügyi költség megfizetésére kötelezett, a rendbírsággal sújtott (a továbbiakban együtt: fizetésre

kötelezett), a fizetésre kötelezett védője, a fizetésre kötelezett képviselője vagy hozzátartozója nyújthatja be.

(2) Az államot illető bűnügyi költség egyetemleges megfizetésére történő kötelezés esetén valamennyi fizetésre kötelezettnek kérelmet kell benyújtani. A kérelem benyújtására ebben az esetben is az (1) bekezdésben megjelölt személyek jogosultak.

(3) Az államot illető bűnügyi költség megfizetésének mérséklésére vagy elengedésére irányuló kérelmet az ügyben elsőfokon eljárt bíróságnál, a rendbírság megfizetésének mérséklésére vagy elengedésére irányuló kérelmet a rendbírságot kiszabó bíróságnál vagy ügyészségnél kell előterjeszteni.

858. §

(1) A bíróság vagy az ügyészség a kérelem felterjesztését megelőzően az adatszolgáltatás kérésére vonatkozó rendelkezések szerint beszerzi azokat a fizetésre kötelezettre vonatkozó adatokat és iratokat, amelyek az eljárás lefolytatásához és a kérelem elbírálásához szükségesek.

(2) Ha az adatok az érintett szervnél már rendelkezésre állnak, a bíróság vagy az ügyészség az (1) bekezdésben meghatározott adatkörben különösen a következő adatok szolgáltatását kérheti:

a) a fennálló tartozás mértékét, illetve az addigi befizetés adatait tartalmazó igazolás,

b) a fizetésre kötelezettnek a vagyoni és jövedelmi helyzetére vonatkozó adatai,

c) a fizetésre kötelezett személyi és családi körülményeit, vagyoni és jövedelmi helyzetét feltáró részleges környezettanulmány,

d) fogvatartott fizetésre kötelezett esetén a büntetés-végrehajtási intézet értékelő véleménye.

(3) A kérelmet, a büntetőügy iratait vagy résziratait, valamint az (1) és (2) bekezdésben meghatározott adatokat, iratokat, azok beszerzését követő nyolc napon belül a bíróság vagy az ügyészség az igazságügyért felelős miniszterhez terjeszti fel.

859. §

(1) Az igazságügyért felelős miniszter a kérelmet és a felterjesztett adatokat, iratokat megvizsgálja, és – ha szükséges – e törvény rendelkezései szerint a 858. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott adatkörben adatszolgáltatást kérhet. Az adatszolgáltatás kérésére ilyen esetben a 254. §-t és a 255. §-t kell megfelelően alkalmazni.

(2) Az igazságügyért felelős miniszter a kérelmek elbírálása során adatot igényelhet a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásából.

(3) Az igazságügyért felelős miniszter a kérelem tárgyában hozott döntését annak a bíróságnak vagy ügyészségnek küldi meg, amely a kérelmet felterjesztette. A kérelmet felterjesztő bíróság vagy ügyészség a kérelem tárgyában hozott döntést továbbítja a fizetésre kötelezettnek és a kérelmet benyújtó személynek.

HUSZONHARMADIK RÉSZ
ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

Felhatalmazó rendelkezések

860. §

(1) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendeletben meghatározza

a) a személyi védelemre vonatkozó szabályokat,

b) a hírközlési szolgáltatást, valamint a küldemények továbbítását végzők leplezett eszközökkel kapcsolatos kötelezettségeit és hatóságokkal történő együttműködésük részletes szabályait,

c) a bírósági ügyintéző által a büntetőügyekben ellátható feladatokat,

d) az előkészítő eljárás lefolytatásának, a nyomozó hatóságok nyomozásának, valamint az ügyészség és a nyomozó hatóságok szerveinek az ügyészségi nyomozásban való együttműködése részletes szabályait,

e) a Magyar Honvédség, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, valamint a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek tekintetében a nyomozásra illetékes parancsnokokat, a hatáskörüket és a parancsnoki nyomozás részletes szabályait,

f) az egyszerűsített kártalanítási eljárás keretében kifizethető, a szabadság alaptalan korlátozásáért, illetve elvonásáért járó kártalanítás összegét, a kiszámítás módját, illetve a megállapodás megkötésével és a kártalanítás kifizetésével kapcsolatos részletes szabályokat,

g) az egyszerűsített kártérítési eljárás keretében kifizethető, a büntetőeljárás ésszerű határidőn belül történő lefolytatásához fűződő alapvető jog megsértéséért járó kártérítés összegét, a kiszámítás módját, illetve a megállapodás megkötésével és a kártérítés kifizetésével kapcsolatos részletes szabályokat.

(2) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy

1. a büntetőeljárásban részt vevő személyekre és a büntetőeljárásban végzett eljárási cselekményekre vonatkozó részletes szabályokat,

2. a büntetőeljárás során a telekommunikációs eszközök alkalmazásának részletes szabályait,

3. a különleges bánásmódot igénylő személy részvételét igénylő eljárási cselekmény végrehajtására szolgáló helyiség kialakítására és ellenőrzésére vonatkozó szabályokat,

4. a büntetőeljárás során keletkezett iratokból másolat adását a rendészetért felelős miniszter és a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt irányító miniszterrel egyetértésben,

5. az ismeretlen helyen tartózkodó terhelt, illetve a bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható ismeretlen személy felkutatásának, illetve a körözés elrendelésének a részletes szabályait az érintett miniszterekkel egyetértésben,

6. a bűnügyi költség előlegezésének a szabályait,

7. a tanúk költségtérítésének szabályait,

8. a szakértő és a szaktanácsadó díjazásának szabályait,

9. a terhelt költségkedvezményével kapcsolatos részletes szabályokat a rendészetért felelős miniszter és a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt irányító miniszter egyetértésével,

10. a büntetőeljárás során a pártfogó ügyvéd és a kirendelt védő költségét és díját,

11. a terhelt és a védő készkiadásának, a védő díja állam általi megtérítésének, valamint a büntetőeljárásban részt vevő személyek és képviselőik költségének és díjának szabályait a rendészetért felelős miniszter és a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt irányító miniszterrel egyetértésben,

12. az óvadék letétele esetén a bírósági letét szabályait,

13. a fogvatartásban lévő terhelt elmeállapota megfigyelésének és az előzetes kényszergyógykezelés végrehajtásának szabályait,

14. az elmeállapot megfigyelésére kijelölt egészségügyi intézményeket, a pszichiátriai fekvőbeteg-intézetben az elmeállapot megfigyelésével kapcsolatos költségeket és ezek elszámolását az egészségügyért felelős miniszterrel egyetértésben,

15. a bűnügyi felügyelet végrehajtásának szabályait a rendészetért felelős miniszterrel egyetértésben,

16. a lefoglalás szabályait a rendészetért felelős miniszterrel és az államháztartásért felelős miniszterrel egyetértésben,

17. a bírósági ügyvitel szabályait,

18. a fogvatartott személy esetében a büntetőeljárás lefolytatása során, továbbá a büntetőügyekben hozott határozatok végrehajtása során a bíróságokra háruló feladatokat az érintett miniszterekkel egyetértésben,

19. a bírósági eljárásban az eljárási cselekmény jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályait,

20. az elektronikus bírósági iratkezelés részletes szabályait

rendeletben megállapítsa.

(2) Felhatalmazást kap a rendészetért felelős miniszter, hogy

a) az irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok hatáskörét és illetékességét az igazságügyért felelős miniszterrel egyetértésben,

b) az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztikai rendszer szabályait, valamint az adatgyűjtés és feldolgozás részletes szabályait,

c) a büntetőeljárás során elrendelt elővezetés végrehajtásával, valamint a terhelt elfogása és előállításával felmerült költség megtérítésének részletes szabályait az igazságügyért felelős miniszterrel és az államháztartásért felelős miniszterrel egyetértésben,

rendeletben megállapítsa.

(3) Felhatalmazást kap a honvédelemért felelős miniszter, hogy a katonával szemben elrendelt bűnügyi felügyelet ellenőrzésének szabályait az érintett miniszterekkel egyetértésben rendeletben megállapítsa.

(4) Felhatalmazást kap az egészségügyért felelős miniszter, hogy a kábítószer-függőséget gyógyító kezelés, kábítószer-használatot kezelő más ellátás vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatás szabályait a kábítószer-megelőzésért és a kábítószerügyi koordinációs feladatokért felelős miniszterrel, a rendészetért felelős miniszterrel és az igazságügyért felelős miniszterrel egyetértésben rendeletben meghatározza.

(5) Felhatalmazást kap

a) a nyomozó hatóság országos parancsnoka, hogy a legfőbb ügyésszel egyetértésben a nyomozással kapcsolatban utasításban,

b) a legfőbb ügyész, hogy a büntetőeljárással összefüggő ügyészi feladatok ellátása során utasításban,

c) az Országos Bírósági Hivatal elnöke, hogy a bírósági eljárással kapcsolatban szabályzatban,

d) az igazságügyért felelős miniszter, hogy a bíróság büntetés-végrehajtási feladataival kapcsolatban rendeletben,

e) a honvédelemért felelős miniszter és a Kormány rendvédelmi feladatokat ellátó szervet irányító minisztere, hogy együttesen a legfőbb ügyésszel egyetértésben a Magyar Honvédség, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat és a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény szerinti rendvédelmi feladatokat ellátó szervek tekintetében a parancsnoki nyomozással kapcsolatban utasításban

az idézésekre, értesítésekre, határozatokra, jegyzőkönyvekre és az eljárás során gyakrabban használt más iratokra nyomtatvány rendszeresítését rendelje el.

Hatálybalépés

861. §

Ez a törvény 2018. január 1-jén lép hatályba.

Átmeneti rendelkezések

862. §

(1) Az e törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az ezt megelőzően, a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmény akkor is érvényes, ha ezt e törvény másként szabályozza.

(2) Ha e törvény hatálybalépésének időpontjában az ügyben a korábbi jogszabály alapján elrendelt feljelentés kiegészítése során a nyomozó hatóság eljárási cselekményeket végez, a

nyomozó hatóság a hatálybalépéstől számított három napon belül jelentést készít, és e törvény rendelkezései szerint a feljelentést elutasítja, vagy a nyomozást elrendeli.

(3) Az eljárást a korábbi jogszabály szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság folytatja le, ha az ügyiratok e törvény hatálybalépése előtt a bírósághoz érkeztek.

(4) Ha a másodfokú bíróság, az ítélőtábla vagy a Kúria az elsőfokú bíróságnak e törvény hatálybalépése előtt hozott határozatát hatályon kívül helyezi, a megismételt eljárást − az (5) bekezdésben szabályozott kivétellel − az e törvény szerint hatáskörrel rendelkező és illetékes bíróság folytatja le.

(5) Az e törvény hatálybalépése előtt történt hatályon kívül helyezés esetén a megismételt eljárást a korábbi jogszabály szerint hatáskörrel rendelkező és illetékes bíróság folytatja le, ha az ügyiratok a megismételt eljárás lefolytatására e törvény hatálybalépése előtt érkeztek a bírósághoz.

(6) A perújítási indítványt a korábbi jogszabály szerint hatáskörrel rendelkező és illetékes bíróság bírálja el, ha az indítvány e törvény hatálybalépése előtt érkezett a bírósághoz.

863. §

(1) Ha a Kúria a bíróságnak e törvény hatálybalépése előtt hozott határozatát rendkívüli felülvizsgálat folytán hatályon kívül helyezi, és a bíróságot új eljárásra utasítja, a megismételt eljárást az e törvény szerint hatáskörrel rendelkező és illetékes bíróság folytatja le.

(2) Jogegységi eljárást az e törvény hatálybalépése előtt befejezett, illetőleg a hatálybalépéskor folyamatban lévő ügyben is lehet indítványozni.

(3) Ha a bíróság elé állítás során a bíróság az iratokat az ügyésznek visszaküldi, a további eljárást e törvény rendelkezései szerint kell lefolytatni.

(4) Ha a bíróság a végzését tárgyalás mellőzésével e törvény hatálybalépése előtt hozta meg, és tárgyalás tartását kérték, az eljárást e törvény szerint kell lefolytatni.

(5) Ha a bíróság az eljárást felfüggeszti, a felfüggesztést követően az eljárást e törvény szerint kell lefolytatni.

Sarkalatossági záradék

864. §

A Hatodik Rész, a Kilencedik Rész, a LIV. Fejezet, a 375. § (1) bekezdés d) pontja, a 384. § (2) bekezdés d) pontja, a 457. § (3) bekezdése, a 626. § (4) bekezdése és a 800. § (6) bekezdése az Alaptörvény 46. cikk (6) bekezdése alapján sarkalatosnak minősül.

Az Európai Unió jogának való megfelelés

865. §

Ez a törvény

a) a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló, 2001. március 15-i 2001/220/IB tanácsi kerethatározatnak,

b) a közös nyomozócsoportokról szóló, 2002. június 13-i 2002/465/IB tanácsi kerethatározatnak,

c) az Európai Unió más tagállamaiban hozott ítéleteknek egy új büntetőeljárásban való figyelembevételéről szóló, 2008. július 24-i 2008/675/IB kerethatározatnak,

d) a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló, 2010. október 20-i 2010/64/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek,

e) a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2011. december 13-i 2011/93/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek,

f) a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek,

g) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2012. október 25-i 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek,

h) a bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról szóló, 2014. április 3-i 2014/42/EU parlamenti és tanácsi irányelvnek,

i) a büntetőeljárás során az ártatlanság vélelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának erősítéséről szóló 2016. március 9-i 2016/343/EU parlamenti és tanácsi irányelvnek,

j) a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló 2016. május 11-i 2016/800/EU parlamenti és tanácsi irányelvnek

való megfelelést szolgálja.

Hatályon kívül helyező rendelkezés

866. §

Hatályát veszti a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény.

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

I. Bevezetés

A büntetőeljárás egy jogállamban nem pusztán a büntetőhatalom gyakorlásának eszköze, az anyagi büntetőjoggal együtt értéket véd és maga is értékeket hordoz. Ennek szellemében a büntetőjogi reform utolsó elemének, az új büntetőeljárási törvénynek is annak a megjelenítésére kell törekednie, hogy a magyar nemzet alkotmányos hagyományai önálló értéket képviselnek. A Kormány büntetőjogi reformjának többi kódexéhez hasonlóan az új büntetőeljárási törvény javaslatát (a továbbiakban: Javaslat) is a „megőrizve haladni" gondolata hatja át.

A Javaslat megőrzi a kontinentális jogrendszeren alapuló magyar eljárásjogi hagyományokat, ám elismerve a bűnözés elleni hatékony fellépés igényeit, az eljárásjogi hagyományoktól el nem távolodó, de a jogi evolúció vívmányait megteremtő korszerűsítést céloz. A Javaslat meghagyja a jelenleg hatályos törvény azon értékeit, amelyek működőképesek, és amelyekkel kapcsolatosan sem a joggyakorlat, sem a jogtudomány, sem újabb külföldi tapasztalatok nem vetik fel a változtatás igényét. A magyar igazságszerető és igazságkereső nép, az anyagi igazságon alapuló büntetőjogi felelősségre vonás pedig alapértéke a jelenleg hatályos eljárási törvényünknek.

A megőrzés ugyanakkor nem jelent elzárkózást sem a hibák javításától, sem az olyan opportunitás bővítésére irányuló hazai és nemzetközi tendenciáktól, amelyek az eljárások időszerűségét és az igazság kiderítését egyaránt hatékonyan szolgálják. Ha az igazság kiderítése nélkül elképzelhetetlen a büntető igazságszolgáltatás, azt olyan eljárási rendszerben kell biztosítani, amely a garanciák feltétlen érvényesülésével megalapozza az eljárásban résztvevők egymás iránti bizalmát és amelyben a felek eljárási cselekményeinek irányát a tisztességes eljárás elve jelöli ki. Az igazság időszerű feltárása ugyanis csak olyan strukturális és részletszabályokban megjelenő újításokkal képzelhető el, amelyek az eljárásban résztvevők együttműködésének ösztönzésére és a visszaélésszerű joggyakorlás lehetőségének kizárására építenek.

II. Miért van szükség új büntetőeljárási törvényre

Az Országgyűlés az új Büntető Törvénykönyvvel és az új büntetés-végrehajtási kódexszel az anyagi és a büntetés-végrehajtási jog szabályait már új, biztos alapra helyezte. Amíg azonban nincs elrendezve, hogy a bűncselekmény elkövetésétől a büntetés végrehajtásáig hogyan kell eljutni, addig a büntetőjog szigorának sem lehet következetesen érvényt szerezni.

Jelentős társadalmi igény mutatkozik továbbá az eljárások időszerű befejezése, valamint a büntető igazságszolgáltatás hatékony működése iránt, melynek lényege, hogy a bűncselekmények elkövetőit – de csak őket – kivétel nélkül, minél kevesebb társadalmi ráfordítás mellett, tisztességes eljárásban vonják felelősségre. Szükségszerű, hogy az állam minden eddiginél jobban kifejezze: a sérelmet szenvedett fél mellé áll, és a büntetőeljárás lefolytatását érdemben elősegítőkre is partnerként tekint. A büntetőeljárások gyakorlatában nyilvánvalóvá kell válnia, hogy bűncselekmények elkövetése nem kifizetődő tevékenység, a bűnös úton elért gazdagodás nem tartható meg.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényt (a továbbiakban: Be.) az elfogadása óta 80 törvény és 14 alkotmánybírósági határozat érintette, ezek összesen 1798 helyen változtatták meg a szöveget, ezért a Be. mind alapvető megoldásaiban, jogintézményeiben, mind pedig az egyes részletszabályait tekintve jelentős koherencia-problémákkal küzd, sok helyütt alappal kérhető rajta számon a következetlenség. Emellett számos újonnan bevezetett jogintézmény – legalábbis a hatályos formájában – nem váltotta be az eredetileg hozzá fűzött várakozásokat (pl. óvadék, távoltartás, tárgyalásról lemondás, kiemelt jelentőségű ügyek külön eljárása), ezért ezek átfogó, egységes szempontok szerinti rendszerezése elengedhetetlen.

Az Alaptörvénynek, valamint Magyarország nemzetközi jogi és európai uniós tagságából eredő kötelezettségeinek való megfelelés nyilvánvalóan garanciális minimumot jelent. Azokat a korszerű külföldi tapasztalatokat és megoldásokat pedig, amelyek minden hivatásrend egyetértésére számíthatnak, már nem lehet probléma nélkül beépíteni a Be.-be, mivel a további módosítások a törvény felépítését csak tovább tördelnék.

III. A büntetőeljárási reform főbb irányai

A Be. széttöredezett, sok esetben következetlen szabályozása helyett a Javaslat az egész büntetőeljárást egységes szempontok szerint, az egyes eljárási szakaszok (nyomozás, ügyész eljárása, első és másodfokú bírósági eljárás stb.) és az eljárási szakaszokon belül az egyes jogintézmények tekintetében is egymásra épülő elemek rendszereként építi fel. A Javaslat kiemelt célja a büntetőeljárások időszerűségének javítása pl. egyes külön eljárások – így a bíróság elé állításos, az egyezségi, illetve a büntetővégzéses eljárások – hatékonyabbá tételével.

A funkciómegosztás következetesebb érvényesítésének eredményeként hangsúlyosabban megjelenik, hogy a vád bizonyítása nem a bíróság feladata, a vádért egyértelműen az ügyészség viseli a felelősséget, ezért az első fokú bíróság – a jelenlegi gyakorlat szerinti – hatályon kívül helyezések útján nem lesz számon kérhető, ha az ügyészség nem tett eleget a vád bizonyítására irányuló kötelezettségének. A funkciómegosztásra épülő szemlélet továbbá a védelemtől is a bírósági eljáráshoz méltó felkészültséget követel meg, hiszen a bíróság előtti egyenlőség nem csak a jogosultságokban, hanem a kötelezettségekben is megnyilvánulhat.

A büntetőeljárás hatékonyabbá tételét segíti elő az egységes szabályozású, de kellően rugalmas, az egyszerű megítélésű ügyek szelektálására valóban alkalmas nyomozás. A Javaslat az első fokú bíróság eljárásában kiemelt szerepet tulajdonít az előkészítő ülésnek, amelynek eredményeként a bizonyítás lefolytatása valóban tervezhető lesz, és érdemi korlátjává válhat az időhúzásra alkalmas perbeli cselekményeknek. A másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének megváltoztatása a hatályon kívül helyezések és megismételt eljárások erőforrás-pazarló gyakorlatának helyesbítésére törekszik, azt ösztönözve, hogy a büntetőeljárásban szükségtelen ismétlések nélkül szülessen jogerős döntés.

A Javaslat kiemelt hangsúlyt fektet a terhelti együttműködésre. Az időszerűség és a pergazdaságosság elveinek megfelelve az európai államok többsége eljutott annak felismerésére, hogy pragmatikus szempontok alapján érdemes eltérően kezelni azokat az ügyeket, amelyekben a terhelt beismer, azokkal az eljárásokkal szemben, amelyekben a tagadó terhelt bűnösségét kell bizonyítani. A beismerés egyben lehetőséget teremt a terhelttel való együttműködésre, melyben valamennyi fél és a társadalom egésze érdekelt, hiszen az a hatóságok oldalán idő- és költségmegtakarítást, a terhelt oldalán enyhébb szankcionálást, a sértett oldalán biztos jóvátételt eredményez, egyben azt az üzenetet közvetíti, hogy a bűncselekmény elkövetőjét valóban felelősségre vonják. Ezzel rövid időn belüli, lényeges gyorsítás és hatékonyság-növelés várható. Az új eljárási törvényben a beismerés és a terhelt együttműködési szándéka kétféle megegyezéshez vezethet. Az első esetben az ügyész, a terhelt és a védő a nyomozási szakban a bíróságtól függetlenül formális egyezséget köthet a bűnösség beismeréséről. A bíróság ekkor az egyezség törvényességét vizsgálhatja, annak tartalmát nem változtathatja meg, az egyezséget jóváhagyja, vagy elutasítja. A másik eset a vádemelést követő előkészítő ülés keretében történő egyezség, amely valójában nem eredményez formális megállapodást, inkább a terhelt jóváhagyását, belenyugvását igényli. Közös eleme az egyezség két válfajának, hogy a tényállás és a jogi minősítés nem lehet megállapodás tárgya, azt az ügyész közli a felekkel, kizárólag a joghátrányról és a járulékos kérdésekről lehet egyeztetni.

A Javaslat megteremti annak a feltételeit, hogy a büntetőeljárásban a sértettek, ha ezt igénylik, az egyéni jellemzőiken alapuló megkülönböztetett bánásmódban részesülhessenek. A büntetőeljárásban a sértett határozott törvényi támogatásban részesül, lehetőséget és segítséget kap

ahhoz, hogy az őt ért sérelmeket előadhassa, ezáltal feldolgozhassa, és jóvátételi igényének érvényt szerezhessen. Mindezen lehetőségek igénybe vétele azonban nem lehet kötelezettség, ezért a Javaslat a kierőszakolt jogérvényesítés helyett a kíméletet helyezi előtérbe, a sértett személyes belátásában bízva. A büntetőeljárás egyéb résztvevői is több lehetőséget kapnak arra, hogy az eljárás hátráltatása nélkül az őket érintő körben a büntetőeljárás kérdéseibe beleszólhassanak, a sérülékeny csoportba tartozó személyek érdekei pedig fokozott védelemben részesülnek.

A Javaslat a nagy ívű, reform jellegű változtatások mellett sok kisebb, kevésbé látványos, de összhatását tekintve jelentős módosítást is tartalmaz.

IV. A Javaslat legfontosabb újításai

Alapvető rendelkezések

A Javaslat szerkezeti felépítése a Be. hatályos megoldását követi. A hazai eljárási kódexek hagyományainak megfelelően elsőként a büntetőeljárási jog alapelveit megfogalmazó alapvető rendelkezéseket rögzíti. A Javaslat ugyanakkor nem tartalmazza azokat az Alaptörvényben is rögzített szervezeti jellegű alapelveket, amelyek büntetőeljárás-specifikus vonásokkal nem rendelkeznek, különösen, ha ezek a büntetőügyben eljáró hatóságok jogállására vonatkozó törvényekben is fellelhetőek. A szervezeti elvek mellett azon működési alapelvek nevesítése sem szükségszerű, amelyeket szintén az Alaptörvény fektet le, ugyanakkor nem vonatkoznak általánosságban az egész büntetőeljárásra, vagy számos kivételt szükséges biztosítani.

Ennek megfelelően a Javaslatban nem szerepel a hatalmi ágak elválasztásából eredő bírói függetlenség és a bírák kizárólag törvény alá vetettsége, a társas bíráskodás, az ítélkezésben való társadalmi részvétel, a törvény előtti egyenlőség, a büntetőeljárás törvényességének elve, a bíróság eljárásához való jog, a tárgyalás közvetlenségének, nyilvánosságának és szóbeliségének elve, a jogorvoslathoz való jog és a tájékoztatáshoz való jog.

A jogalkalmazás biztos alapokra helyezése érdekében azonban mindenképp indokolt megjeleníteni a kizárólag a büntetőeljárásra vonatkozó, a kodifikációval kitűzött „eszményi” büntetőeljárás lényegét megragadó alapelveket, így az alapvető rendelkezések közül nem hiányozhat a funkciómegosztás, a vádelv, az ártatlanság vélelme, ehhez kapcsolódóan a bizonyítási teher és az in dubio pro reo elve, a védelemhez való jog, a hivatalból való eljárás, a büntetőeljárás akadályai, a büntetőjogi felelősség önálló elbírálása, az alapvető jogok, különösen az emberi méltósághoz, a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jog védelme, továbbá az anyanyelv használatának biztosítása és ezzel összefüggésben a büntetőeljárás nyelve.

A bíróság hatásköre, illetékessége, összetétele és a kizárás

A Javaslat célszerűségi, pergazdaságossági és munkateher-elosztási szempontokra figyelemmel a Be. bírósági hatáskörre vonatkozó szabályozásán jelentősen nem változtat. A bírósági illetékességi szabályok esetén a Javaslat újdonsága, hogy a lehető legnagyobb mértékben szűkíti a kizárólagos illetékesség eseteit, azt csupán a speciális szaktudást vagy felkészültséget igénylő ügycsoportok tekintetében hagyja meg.

A Javaslat a bíróságok összetételére vonatkozóan gyökeresen új szabályozást vezet be, amelynek lényege, hogy az ülnökök részvétele az ítélkezésben csak szűk körben marad meg, ott, ahol jelenlétük valódi garanciát jelent. Ilyen a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás, valamint a katonai büntetőeljárás. Az elsőfokú eljárásban főszabályként – hatáskörre tekintet nélkül – egyesbíró jár el, akinek azonban megvan a lehetősége arra, hogy meghatározott szempontok alapján tanácsot alakítson, ha ezt indokoltnak tartja. A Javaslatban megjelenő új szervezőelv alapján a bírói tanács főszabály szerint szakbírákból áll, és a jövőben nem lenne lehetőség öt- vagy többtagú tanács alakítására.

Az eljárások rosszhiszemű elhúzásának megakadályozása érdekében jelentős újítás, hogy csak az eljáró bíróval szemben lehet megfogalmazni a kizárási indítványt, a bírósággal szemben nem.

A büntetőeljárásban részt vevő személyek és az eljárási cselekményekre vonatkozó általános rendelkezések

A Javaslat a büntetőeljárásban részt vevő személyeket érintő szabályozás körében a sértetteket érintően szemléletváltást tartalmaz, egyebekben az új rendelkezések dogmatikai szempontból letisztultabb, egyben a gyakorlat számára kezelhetőbb formát kapnak. A sértettek érdekeinek hatékonyabb védelme jegyében a Javaslat megőrzi, továbbviszi az áldozatvédelem körében már kialakított vívmányokat, amelyek erősítik a sértetti jogokat, valamint az őket megillető eljárási garanciákat. A Javaslat további jogosultságot kíván teremteni a sértettek számára azáltal, hogy lehetőséget biztosít arra, hogy az eljárás kezdetén kinyilváníthassák, kérik-e az elkövető megbüntetését, és nyilatkozatban fejthessék ki, hogy a bűncselekmény következtében milyen hatások érték őket, ezzel is megkönnyítve a sérelmükre elkövetett bűncselekmény feldolgozását. A Javaslat – az Európai Unió elvárásainak megfelelően – minden olyan személyt sértettnek tekint, aki a bűncselekmény közvetlen következtében akár fizikai vagy lelki sérülést, akár gazdasági, vagyoni hátrányt szenvedett.

A Javaslat – egyebek mellett – a „segítők” gyűjtőfogalom alatt egységes megközelítésben szabályozza újra azon személyi kört, akik a büntetőeljárásban érintettek helyett vagy mellett – például törvényes képviselőként, jogi képviselőként, vagy támogatóként – eljárhatnak. A Javaslatnak ugyancsak célja, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személyek jogait és kötelezettségeit egységesen, a büntetőeljárás egészére irányadó módon rendezze, elkerülendő az egymásnak ellentmondó, felesleges és nehezen kezelhető széttagolt szabályozást.

Az eljárási cselekményekre vonatkozó általános rendelkezések körét érintően a célkitűzés az adminisztratív jellegű szabályoknak az eljárásjogi törvényből történő elhagyása, egyúttal a törvényben rendezendő kérdéskörök egyszerűsítése. Így például a jelenleg elkülönülten, és eljárási szakaszonként indokolatlanul széttagoltan szabályozott másolatkiadás és iratmegismerés kérdését a Javaslat egységesen az eljárás ügyiratainak megismeréseként rendezi. A megismerési jogosultság egységesítése mellett ugyanakkor a megismerés biztosítása – ide értve a másolatkiadás szabályait is – alacsonyabb szinten is megnyugtató módon szabályozható kérdés.

A Javaslat a hatályos szabályozás korlátait kiszélesítve jelentős mértékben újraszabályozza az eljárási cselekmények telekommunikációs eszközök használatával történő lefolytatását. A technológia-semleges megoldás célja, hogy különböző helyszínek között ne csak egyes kihallgatások és meghallgatások, hanem az eljárásban részt vevő személyek teljes körű jelenléte is biztosítható legyen, továbbá ez a megoldás a tárgyaláson kívül a büntetőeljárás menete alatt bármikor és az eljárási cselekmények bármely formájában alkalmazhatóvá váljon. A korszerűség, az időszerűség, a költséghatékonyság és a büntetőeljárásban részt vevő személyek – elsősorban a sértett – védelmének kiemelt támogatása mellett a telekommunikációs eszközök használata a büntetőeljárási garanciák sérelmével nem jár, a szabályozás a terhelt tárgyaláshoz való jogát, vagy épp a közvetlenség elvét is érvényre juttatja.

A bizonyítás

A Javaslat a büntetőeljárási szabályozás alapjait továbbra is „A bizonyítás” című részben rögzíti. Ugyanakkor az egyes eljárási szakaszokról szóló fejezetekben, a kényszerintézkedéseket szabályozó fejezetekben, vagy a leplezett eszközöket meghatározó fejezetekben is találhatók szükségszerűen bizonyítással kapcsolatos rendelkezések. A bizonyítás rész így a bizonyítás alapvető elveit, a bizonyítási eszközöket és a bizonyítási cselekményeket foglalja össze és az említett különálló

fejezetek szabályrendszerével együtt képezi a bizonyítás alanyai számára rendelkezésre álló „eszközök” katalógusát.

A kodifikáció irányelveire figyelemmel a Javaslat egy korszerű, vegyes rendszerű eljárás kialakítását célozza, amelyben az inkvizitórius és az akkuzatórius jegyek a legelőnyösebb formában keverednek, és amelyben a kontradiktórius elemek hangsúlyosabb szerepet kapnak. Ennek jegyében a Javaslat rendezi a hatályos törvény bizonyítási rendszerének anomáliáit, következetesebbé téve a bíróság bizonyítási szerepét. A Javaslat szerint a büntetőeljárásnak több eljárási szereplő tevékenységén keresztül biztosított célja az igazság kiderítése, a döntéseket valósághű tényállásra kell alapozni. A Javaslat strukturális jelentőségű újítása a bíróság tényállástisztázási kötelezettségének újragondolása. A bíróság a tényállás tisztázása során bizonyítási eszközt indítvány alapján szerezhet be, ennek hiányában nem köteles bizonyítási eszközök beszerzésére, és megvizsgálására.

Az egyes bizonyítási eszközöket illetően a Javaslat számos újítást vezet be. A bizonyítási eszközök taxatív felsorolását megtartva új bizonyítási eszközként határozza meg az elektronikus adatot és önálló bizonyítási eszközként nevesíti a pártfogó felügyelői véleményt. A cél a jövő kihívásaira választ adni képes bizonyítási eszközök biztosítása, ezért az elektronikus adatra további eljárási cselekmények, így a lefoglalás különleges szabályai épülnek. A Javaslat az egyes bizonyítási eszközök szabályainak rendszerét is ésszerűsíti, így pl. a tanú és terhelt kihallgatásának szabályait. Emellett a bizonyítási cselekmények között helyezi el újdonságként a közvetett bizonyíték beszerzésére irányuló műszeres vallomásellenőrzést.

A Javaslat a szakértői bizonyítás szabályait jelentős mértékben átalakítja, így pl. az eljárások elhúzódása megakadályozása érdekében a szakértők kirendelésének és a szakvélemények értékelésének folyamatát a megfontolt és időszerű döntés érdekében ésszerű mederbe tereli.

A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés új rendszere

A Javaslat egyik legjelentősebb nóvumának tekinthető a bűncselekmények felderítése és bizonyítása érdekében folytatható titkos információgyűjtés jelenleg a nyomozó hatóság ágazati jogszabályaiban elhelyezett szabályainak teljes integrálása a büntetőeljárási törvénybe. A Javaslat jelentős modellváltást hajt végre, amellyel a párhuzamos, büntetőeljáráson kívüli és büntetőeljárás keretében folytatott titkos információszerzés szabályozásának a szétválasztottságából, eltérő törvényekben, különböző megfogalmazású szövegezéssel való elhelyezéséből fakadó számtalan gyakorlati, jogalkalmazási probléma, akadály elháríthatóvá válik.

Az új szabályozás megszünteti a titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés kettősségét, és ezzel a bizonyítékok elvesztésének lehetőségét – mint a bizonyítás ellehetetlenülésének gyakori okát – jelentős mértékben lecsökkenti, egyben világossá teszi, hogy – az eddigiektől eltérően – egy konkrét személlyel szemben bűnüldözési célból nem folyhat lényegében korlátlan ideig bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés, ennek a határideje minden esetben maximalizált.

A Javaslat szakít azzal a szemlélettel, amely a titkos információgyűjtést és a titkos adatszerzést quasi elkülönült eljárási folyamatként tekintette. A titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés különleges eszközei és módszerei a bizonyítási eszközök és cselekmények katalógusát gazdagítják, egységesen szabályozva és törvényi szinten biztosítva a szükségesség-arányosság követelményéhez igazodó kivételes alkalmazás feltételrendszerét is. A Javaslatban a leplezett eszközök három csoportot képeznek attól függően, hogy alkalmazásuk bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött vagy alkalmazásukhoz ilyen engedélyre nincs szükség.

A Javaslatban kialakított eljárási rendszer biztosítja annak lehetőségét, hogy a nyomozás elrendelését megelőzően, de már a büntetőeljárás keretein belül bizonyos kiemelt súlyú

bűncselekmények gyanújának megállapítása vagy ellenőrzése érdekében, rövid határidőn belül egyfajta előzetes felderítés legyen alkalmazható. Ezen eljárás során csak olyan leplezett vagy nyílt eszközök alkalmazására lesz lehetőség, amelyek a bűncselekmény gyanúját még nem feltételezik. Tehát a büntetőeljárásban megjelenne egy új eljárási szakasz a nyomozás előtt: ez lenne az előkészítő eljárás, amelyet a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a terrorizmust elhárító szerve is végezhetne, és amely korlátozott ideig, szinte kizárólag leplezett eszközökkel kifejezetten csak a nyomozás elrendeléséről szóló döntés meghozatalához szükséges információk összegyűjtését célozná.

Jelentős újításnak minősül az is, hogy a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés folyamatába az ügyész a korábbiakhoz képest jobban bevonódik majd, egyben a Javaslat biztosítja annak lehetőségét, hogy az ügyész tudta és beavatkozási lehetősége nélkül titkos információgyűjtést a rendőrség, illetve a NAV ne folytathasson. Ez jelentős és a jogalkalmazók egy része által is elvárt változás, amely nagymértékben hozzájárulhat ahhoz, hogy a titkos eszközök alkalmazása során beszerzett adatok, bizonyítékok eljárási okokból ne vesszenek el.

A személyi szabadság elvonásával, illetve korlátozásával járó kényszerintézkedések

A személyi szabadság elvonásával vagy korlátozásával járó kényszerintézkedések rendszere kapcsán a Javaslat mind a részletszabályok, mind a fejezet felépítése során a fokozatosság elvét hangsúlyozza.

A Javaslat az őrizet szabályai között – külföldön jól bevált minták alapján – újdonságként jeleníti meg, hogy e kényszerintézkedés tettenérés esetén is alkalmazható, amennyiben az elkövető személyazonossága nem állapítható meg. Szintén újdonság, hogy nemcsak a letartóztatás valószínűsítése esetén, hanem más – a személyi szabadság korlátozásával járó – kényszerintézkedés esetén is helye lehet az őrizetbe vétel elrendelésének.

Az előzetes letartóztatás elnevezése a kényszerintézkedés pontosabb megjelölése érdekében letartóztatásra változik. Az elrendelés okaira és a tartamára vonatkozó legtöbb szabály tartalmilag nem módosul, azonban a jogértelmezés könnyítése érdekében jelentősen egyszerűsödnek. A letartóztatás felső határa továbbra is egy, kettő, három, illetve négy év. Kivétel marad az az eset, amikor a terhelt ellen életfogytig tartó szabadságvesztéssel is sújtható bűncselekmény miatt folyik eljárás, ilyenkor a letartóztatásnak nincs felső határa.

A Javaslatban a letartóztatás reális és valóságos alternatívájaként jelenik meg a bűnügyi felügyelet, amely gyűjtőfogalomként magában foglalja a Be.-ben is szabályozott házi őrizetet, lakhelyelhagyási tilalmat és távoltartást, valamint az újonnan nevesített bűnügyi eltiltást és jelentkezési kötelezettséget.

A hatályos szabályozáshoz képest jelentősen bővül az óvadék alkalmazásának lehetősége, ezzel is jelezve, hogy a Javaslat a letartóztatások számát az európai trendeknek megfelelően a minimálisra kívánja csökkenteni és a letartóztatást valóban csak a legszükségesebb esetekre kívánja korlátozni. Emellett a Javaslat az óvadék tárgyát is jelentősen bővebb körben határozza meg, így az nemcsak készpénz, hanem értékpapír és ingatlan is lehet.

Egyéb kényszerintézkedések

A Javaslat nagyobb részt a Be. struktúrájára épül, nem helyezi új alapokra a vagyoni jogokat érintő kényszerintézkedések rendszerét, azonban az egyes kényszerintézkedések szabályait jelentős mértékben újrafogalmazza és koherens rendszerbe helyezi. Így például a Javaslat a zár alá vétel feloldása esetén is szabályozza a zárolt vagyon lefoglalás megszüntetéséhez hasonló kiadásának lehetőségét, illetve a vagyon megváltására is lehetőséget ad.

A Javaslat egyik kiemelkedő újítása, hogy kialakítja a lefoglalt és zár alá vett vagyon kezelésének – eddig hiányzó – törvényes alapjait, olyan szabálykörnyezetet teremtve, amelyben elérhetővé válik, hogy a vagyoni kielégítést szolgáló vagyontárgyak a büntetőeljárás gyakorta hosszabb tartama alatt se veszítsenek értékükből. A Javaslat bevezetné a lefoglalt dolog megváltásának a lehetőségét is.

A Javaslat másik hangsúlyos újítása, hogy szakít a bűncselekményből eredő vagyon visszaszerzésének a Be.-ben kialakított, a büntetőeljárással párhuzamos és ekként nehézkes külön eljárásként történő szabályozásával és a vagyon-visszaszerzést a büntetőeljárás szerves részévé teszi. A Javaslat újításaként a bűncselekményből eredő vagyon visszaszerzésének a nyomozás során hangsúlyosabb szerep jut, a vagyon visszaszerzéséért felelős szervek a nyomozást folytató szervekkel szoros együttműködésben folytathatják tevékenységüket.

A Javaslat megteremti az olyan új típusú vagyoni formák biztosításának lehetőségét, amelyek a bűncselekményből eredő vagyon elrejtésének új módjai lehetnek. A Javaslat új rendelkezései alapján lehetővé válik az olyan virtuális vagyonelemek lefoglalása, mint a bitcoin vagy az elektronikus pénz speciális formái.

A Javaslat újításai közül kiemelhető, hogy erősíti a kényszerintézkedések elrendelése feletti igazságszolgáltatási kontrollt, pl. a Javaslat szerint a nyomozó hatóság csak ügyészi engedéllyel tarthat házkutatást. A Javaslat alapján a nyomozó hatóság is jogosult rendbírság kiszabására, illetve a rendbírság lehetséges maximális összege is emelkedik.

A nyomozás

A nyomozás jelenlegi rendszerével szemben felmerülő kifogások alapvetően két kiindulópontra vezethetők vissza, egyrészt a nyomozó hatóság és az ügyészség kapcsolatára, másrészt a nyomozás során beszerzett adatok, információk, bizonyítási eszközök bírósági eljárásban történő felhasználhatóságára.

A Javaslat a nyomozást két fő szakaszra különíti el, felderítésre és vizsgálatra, amely megoldást jelent a felelősségi körök és ehhez kapcsolódó eszközrendszerek világos elhatárolásához. A nyomozás két szakasza közötti cezúrát – főszabály szerint – a terhelt bekapcsolódása jelenti, hiszen más típusú feladatokat és kompetenciát követel meg egy ismeretlen bűncselekmény feltárása, mint egy megalapozottan gyanúsítható személy büntetőjogi felelősségének vizsgálata.

A felderítés szakaszának jellemzője, hogy viszonylag kötetlen formával az adatok − nem elsődlegesen a bizonyíték − gyűjtésére koncentrál. Az e körben rendelkezésre álló nagyobb szakismeret és apparátus miatt ez a szakasz a nyomozó hatóság és az ügyészség relációjában a felügyeletre jellemző ügyészi jogosítványokkal jellemezhető. Ezzel szemben a vizsgálat tényleges ügyészi irányítás mellett, a konkrét személlyel szembeni vádemelés eldöntéséhez szükséges bizonyítási eszközök beszerzésére irányul, ami a „kétszeres bizonyítás” visszaszorítására irányuló jogalkotói törekvést is tükrözi. E koherens szabályozás megteremti a lehetőségét a tömegesen előforduló, egyszerűbb megítélésű ügyek hatékonyabb, gyorsabb elintézésének, a bonyolult ügyek – megfelelő ügyészi kontroll melletti – eredményesebb lefolytatásának. Ezzel a büntetőeljárásban szükségtelenül felhasznált erőforrások, valamint az igazságügyi hatóságok terhei is csökkenthetők.

A Be. hatályba lépése óta a büntetőpolitikai hangsúlyok fokozatosan áttevődtek a vádemelésről az elterelő intézményekre, ezzel párhuzamosan pedig csökkent a hagyományos értelemben vett vádemelések száma. A hatályos rendszer szerint a nyomozás befejezése és az önálló ügyészi szak formális elkülönülése azonban késleltette és nehezítette az elterelő intézmények alkalmazását, mert az elterelés sikertelensége esetén nem volt lehetőség kiegészítő nyomozás végzésére, így az elterelésre csak teljes egészében lefolytatott nyomozást követően kerülhetett sor. A nyomozásban való ügyészi részvétel újraértelmezésének köszönhetően szükségtelen az ügyészi szak

fenntartásával formális eljárási cselekményekkel késleltetni az érdemi döntés meghozatalát, emiatt a „Vádemelés” címmel szereplő fejezet megszűnik, egyes intézményei a nyomozásba integrálódnak.

A büntetőeljárások hatékonyságának javulása várható attól, hogy az elterelő intézmények átkerülnek a nyomozásba. Sikertelen elterelés esetén továbbra is – különösebb formalitás nélkül – folytatható a nyomozás, ellenkező esetben pedig jelentős erőforrás-megtakarítással jár, hogy az így szükségtelennek bizonyuló nyomozási cselekményeket nem kell elvégezni. A Javaslatban a közvetítői eljárás, és a korábbi vádemelés elhalasztását felváltó feltételes ügyészi felfüggesztés egy sorba kerül más, a nyomozás során alkalmazható felfüggesztési okokkal, a vádemelés részbeni mellőzése a nyomozás részbeni mellőzésével összevontan él tovább.

A közvetítői eljárásra vonatkozó nemzetközi minták és a jogalkalmazói tapasztalatok azt mutatták, hogy a közvetítői eljárásnak mind a terhelt mind a sértett oldaláról a materiális jóvátételen és a büntethetőség megszűnésén túl számos kívánatos hozadéka van, ezért a közvetítői eljárást érintő legmarkánsabb változás, hogy alkalmazhatósága elválik a tevékeny megbánás anyagi jogi büntethetőséget megszüntető ok feltételeitől. A közvetítői eljárás pozitív céljainak érdekében a Javaslat súlyosabb bűncselekmények, illetve a hatályos törvényben felsorolt bűncselekmény csoportok mellett más bűncselekmények miatt is lehetővé leszi az intézmény alkalmazását, ha ezzel a közvetítői eljárás céljai – a megegyezés, a jóvátétel és a gyanúsított magatartásának kedvező változása – elérhetők. A módosítás azonban nem érinti az anyagi jogban szereplő korlátot, hogy a büntethetőség megszűnésére, illetve a büntetés korlátlan enyhítésére ne kerülhessen sor a súlyos bűncselekmények esetében. A változtatással ugyanakkor elérhetővé válik a közvetítői eljárás a megállapodásos eljárás keretében is, tehát a terhelt súlyosabb bűncselekmény esetén is gyakorolhat jóvátételt, a megállapodásban foglalt meghatározott nemű és mértékű büntetésért cserébe.

Azzal, hogy a Javaslat az elterelő intézmények igénybevételét már a nyomozás folyamatában, akár közvetlenül a gyanúsított kihallgatást követően is lehetővé teszi, szükséges a vádemelés elhalasztása intézményének felülvizsgálata is. Ezt a Javaslat feltételes ügyészi felfüggesztésként nevesíti. Az intézmény általános esete nem változik, ezzel szemben a speciális esetek köre bővül. Nemcsak kábítószer birtoklása és tartási kötelezettség elmulasztása miatt indult büntetőügyben, hanem mindazon bűncselekmények esetén lehetőség lesz az alkalmazásra, ahol a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) Különös Része a terhelt – eljárás megindulását követő – magatartásától teszi függővé a büntethetőség megszűnését. Ha ez a magatartás várható, mert a terhelt képes és hajlandó ennek teljesítésére, úgy minden esetben elvárás ennek érdekében az eljárás felfüggesztése.

A sértettek érdekét elősegítő szabály, hogy feltételes ügyészi felfüggesztés esetén, szűk körű kivételtől eltekintve kötelező lesz magatartási szabályként előírni a kár megtérítését vagy az eredeti állapot helyreállítását.

A Javaslat a garanciák megtartása mellett jelentősen egyszerűsíti a vádirattal szemben megfogalmazott formai és tartalmi előírások rendszerét. A törvényes vádként szereplő formális elvárásokat felváltja a vád érdemi vizsgálata, így az alapvető tartalmi követelményeknek nem megfelelő vádat már nem a hatályos rendszernek megfelelő formális megszüntetés követi. A Javaslat ezzel a vádirat legalapvetőbb tartalmi elemeit az érdemi elbírálás körébe emeli, amivel a jogbiztonság érdekében a vádló felelősségét erősítve az ugyanazon cselekmény miatti ismételt vádemelések lehetőségét szünteti meg.

A bírósági eljárás általános szabályai

Hangsúlyos jogalkalmazói igényként jelentkezett, hogy a tárgyalási szakban a terhelt jelenlétét jogként és nem kötelezettségként szükséges definiálni. Ennek eredményeként a Javaslat a tárgyaláson jelen lévő személyek körében szabályozza a vádlott tárgyalási jelenlétét. Az új

megoldás szakít a korábbi, a nemzetközi jogfejlődésre is tekintettel meghaladottnak nevezhető szabályozással. A Javaslat a tárgyaláshoz való jogból kiindulva rendezi a vádlott jelenlétének kérdését. Ennek során egyfelől széles körben biztosítja annak a lehetőségét, hogy a vádlott a vádemelést követően a tárgyaláshoz való jogával éljen, másrészt el is ismeri, hogy e jogról bármely ügyben le lehet mondani, feltéve, hogy a bizonyításhoz nincs szükség a vádlott személyes jelenlétére és a megfelelő garanciák – elsősorban a védő közreműködése – is biztosítottak. Ennek következtében a vádlott saját ügyében való rendelkezési joga bővül, ezáltal az eljárás tisztességessége erősödik, amely sok esetben az eljárás időszerűségére is kedvező hatással lehet.

Az elsőfokú bíróságok munkáját nagymértékben könnyítő, egyszerűsítő szabály annak bevezetése, hogy a bíróságnak csak azokat a rendelkezéseit kell megindokolnia, amelyeket fellebbezéssel támadtak, de még ezt is oly módon, hogy kerülje a terjengősséget és a feleslegesen részletező indokolást. A lényeg olyan indokolás írása, amely röviden összefoglalva mindenki számára egyértelműen részletezi azokat a bizonyítékokat, amelyekre a bíróság a tényállást alapozta.

A tárgyalás előkészítése

A Be. vonatkozó szabályai – az adminisztratív teendők rögzítése mellett – jelenleg marginális szerepet szánnak a bírósági eljárás tényleges előkészítésére, noha a gyakorlati tapasztalatok alapján is igény mutatkozik arra, hogy a bírósági eljárásban a bíróságnak, az ügyésznek és a védelemnek világos elképzelései legyenek a vád tartalmáról, vagy a vád vitatásának lényegéről, szükségtelen bizonyítás ne történjen és az ügyben minél előbb jogerős döntés születhessen.

A Javaslat ezért a hatályos szabályozástól eltérően a bírósági szakasz kezdetén, a vádirat alapján megtehető adminisztratív intézkedésektől élesen elkülöníti a tárgyalás érdemi előkészítését. Az eljárásban részt vevők, illetve azt lefolytatók alapos felkészültségét igénylő új rendszer célja, hogy érdemi és koncentrált tárgyalás-előkészítésen keresztül a vád és a védekezés tartalma, eszközei, módjai minél előbb és egyszerre rögzülhessenek, így a bírósági szakban lefolytatott bizonyítás keretei lehetőség szerint már a bírósági eljárás kezdetén tisztázódjanak. Ennek szellemében a Javaslat a tárgyalás írásbeli előkészítése mellett a fő hangsúlyt az előkészítő ülésre helyezi, amely a terhelti együttműködés formái mellett a tárgyalási bizonyítás koncentrálásának is kiemelt színhelye, azaz bírói kontroll mellett a feleknek itt lesz lehetőségük rögzíteni a bizonyítás alapvető irányát.

Az elsőfokú bírósági tárgyalás

Az elsőfokú bírósági tárgyalás szabályai alapvető változtatásokat nem igényelnek, ugyanakkor néhány módosításra azért van szükség, hogy azok az elsőfokú tárgyalást gyorsabbá, hatékonyabbá tegyék. E célkitűzéseknek megfelelően a Javaslat egyértelművé teszi, hogy az ügyész a vádiratnak a lényegét ismerteti, amelyet a vádlott vagy védő indítványára mellőzhet.

A Javaslat egyszerűsíti a folytatólagos tárgyalás szabályait azzal, hogy ha az előző tárgyalás óta nyolc napnál hosszabb, de hat hónapnál nem több idő telt el, nem kell a korábbi tárgyalási jegyzőkönyv anyagát ismertetni, tekintettel arra, hogy a korábbi tárgyaláson a felek jelen voltak, ismerik a lefolytatott bizonyítási eljárás anyagát, egyébként pedig nem telt el annyi idő az előző tárgyalás óta, hogy azt meg kelljen ismételni.

A Javaslat a tárgyalás folytonossága körében azt is meghatározza, ha a tárgyalást meg kell ismételni, azt a bíróság – főszabály szerint – a korábbi tárgyalás anyaga lényegének ismertetésével teszi meg.

Ugyancsak a gyorsítás és hatékonyság érdekében a Javaslat megteremti a perbeszéd írásban történő benyújtásának lehetőségét. Ebben az esetben a perbeszéd szóbeli előadásakor elegendő a perbeszéd lényegének ismertetése.

A másod- és harmadfokú bírósági eljárás

A Javaslat a másod- és harmadfokú bírósági eljárásban pontosan meghatározza az elsőfokú ügydöntő határozat elleni fellebbezés irányát és tartalmát azzal a szigorú megkötéssel, hogy az a későbbiekben sem terjeszthető ki. E rendelkezés bevezetésével érhető el, hogy a bíróság az ítéletnek csak azon rendelkezéseit indokolja meg részletesebben, amelyekkel kapcsolatban a felek fellebbezést jelentettek be. Az új szabályozás részét képezi az a rendelkezés is, hogy az a fél, aki az első fokon hozott határozatot tudomásul vette, a másodfokú eljárás során csupán észrevételeket tehet. Jelentős újításnak tekinthető, hogy a megjelölt módosítások feloldják a felülbírálat terejedelmére vonatkozó korábban követett teljes felülbírálat elvét, ugyanakkor kiemelendő, hogy a másodfokú bíróság a korlátozott felülbírálat keretei között is hivatalból vizsgálja az esetleges abszolút eljárási szabálysértéseket, amelyek az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését vonják maguk után.

Újdonság, hogy a Javaslat szerint a fellebbezésben új bizonyítékra csak akkor lehet hivatkozni, ha a fél legalább valószínűsíti, hogy arról az elsőfokú határozat kihirdetését követően szerzett tudomást. Ugyanakkor hivatkozni lehet az első fokon előterjesztett, de ott elutasított bizonyítási indítványra is.

A másodfokú bíróság reformatórius jogkörének szélesítésére irányuló törekvéseknek megfelelően az új szabályozás szerint a megalapozatlanság lehet részleges vagy teljes. Részleges megalapozatlanság esetén a másodfokú bíróság köteles megkísérelni annak megszüntetését a tényállás kiegészítésével, helyesbítésével, az iratok tartalma, ténybeli következtetés vagy felvett bizonyítás alapján. Ezzel szemben a teljes megalapozatlanság szükségszerűen hatályon kívül helyezést eredményez. Ha a vádlott felmentését tartalmazó ítélet megalapozatlan, az ügyész által indítványozott bizonyítás eltérő tényállás megállapítása mellett a bűnösség másodfokú bíróság általi kimondására is lehetőséget teremt.

A funkciómegosztás elvének következetesebb érvényesítését szolgálja az a korrekciós szabály, amely szerint, ha a vádat alátámasztó bizonyíték beszerzését a vádló nem indítványozta és az ítélet megalapozatlansága nyilvánvalóan erre vezethető vissza, a megalapozatlanság következményei nem alkalmazhatóak, azaz nem kerülhet sor az ítélet hatályon kívül helyezésére.

A Javaslat a harmadfokú eljárás feltételrendszerében annyi változtatást végzett, hogy már nem alapozza meg az eljárást az az ok, hogy a másodfokú bíróság olyan cselekmény miatt állapította meg a vádlott bűnösségét, amelyről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett. Továbbá a Javaslat a felülbírálat terjedelmében tartalmaz az ítélkezés hatékonyságát elősegítő korrekciókat.

Az indokolatlan hatályon kívül helyezések megelőzése érdekében a Javaslat újdonságként vezeti be az egyes ügydöntő, érdemi határozatokat hatályon kívül helyező, másod- és harmadfokú végzések elleni fellebbezés lehetőségét.

A rendkívüli jogorvoslatok

A jogorvoslati rendszer adottnak tekinthető kereteit a rendkívüli jogorvoslatok szabályozása is követi. A gyakorlatban meghonosodott jogintézmények alapvető jellemzőinek változatlanul hagyása ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a rendkívüli jogorvoslatok, kiemelten a felülvizsgálat és a perújítás körében ne lenne helye ésszerűsítésnek, és az áttört jogerő minél korábbi ismételt elérésére alkalmas részletszabályok megalkotásának.

A felülvizsgálat tekintetében számos apróbb ésszerűsítés történik, így a Javaslat a törvényességi hibában szenvedő jogerős határozat minél hamarabbi megváltoztatását szorgalmazza és megkísérli elkerülni a hatályos szabályozásból következő egyes anomáliákat.

A Javaslat az alapvető rendelkezéseket változatlanul hagyva a perújítás keretében egyértelmű szabályozásra törekszik: pontosan meghatározza a perújítási nyomozás felelősségi viszonyait, a rendkívüli jogorvoslat igénybe vétele tekintetében a terhelt rendelkezési jogát bővíti. Mindezekkel elkerülhető a perújítás megengedhetőségéről szóló döntést követő számos – jelenleg formális – perújítási eljárás.

Külön eljárások

A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás hagyományosan az egységes büntetőjogi szabályozás részét képezi, külön eljárásként, önálló fejezetbe foglalva. A korábbi szabályozáshoz képest a Javaslat karakteresen jeleníti meg a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás célját: az eljárás a fiatalkorú nevelésének előmozdításával biztosítsa a fiatalkorú társadalmi beilleszkedését, ismételt bűnelkövetésének megelőzését, és a bűncselekménnyel okozott sérelem jóvátételét. A terhelti együttműködés modelljének szerves részét képező eljárások a jövőben a fiatalkorúak elleni eljárásban is alkalmazhatóak. Szakmai körökben egységes álláspont alakult ki a tekintetben, hogy a fiatalkorúak elleni külön eljárásban indokolt fenntartani az ülnökrendszert, azzal a változtatással, hogy a pedagógusok mellett lehetőséget kell biztosítani a gyermekvédelemben tapasztalatot szerzett szakemberek számára is a bírói tanács munkájában való részvételre. A fiatalkorú terhelt részvételével megtartott valamennyi eljárási cselekményen kötelező a védő részvétele.

A Javaslat megőrzi a Be. katonai büntetőeljárási szabályozásának alapjait és a katonai ülnökök részvételére vonatkozó rendelkezéseket is megtartja azzal, hogy az ülnök rendfokozatára vonatkozó kisegítő rendelkezést vezet be a tábornok rendfokozatú terhelt elleni büntetőeljárásban. A Javaslat ebben az esetben lehetőséget biztosít bármely főtiszti, illetve tábornoki rendfokozatú ülnök eljárására.

A mentességet élvező személyek elleni büntetőeljárás vonatkozásában a Javaslat a háttérjogszabályoknak való koherens megfelelés érdekében a közjogi tisztség betöltésén alapuló megjelölést a mentelmi jog kifejezésre cseréli, a diplomáciai mentesség fogalmát pedig elhagyja, ehelyett a nemzetközi jogon alapuló mentesség gyűjtőfogalmát alkalmazza.

A bíróság elé állítás a többszöri jogszabály-módosítás és az utóbbi években kialakult joggyakorlat miatt csak részben tölti be eredeti funkcióját. A problémát az jelenti, hogy a 2011. évi CL. törvény a jogintézmény alkalmazását a bűncselekmény elkövetésének időpontjától elszakította és azt a gyanúsítás időpontjához kötötte, amely változtatás sok esetben a tárgyalás mellőzéses külön eljárásnak teremtett indokolatlan konkurenciát. Ezért indokolt a bíróság elé állítás kétféle formáját kialakítani. Tettenérés esetén a bűncselekmény elkövetésétől számított tizenöt napon belül, míg beismerés esetén a gyanúsítotti kihallgatástól számított egy hónapon belül lesz lehetőség – az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén – a bíróság elé állításra. A bűnözéssel szembeni hatékony fellépés, valamint a generális és speciális prevenció fokozott érvényesítése érdekében a Javaslat a bíróság elé állítás keretében elbírálható bűncselekmények körét kiterjeszti a 10 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekményekre. A Javaslat alapján ezen eljárásokban a másodfokú eljárást az első fokú ügy másodfokú bíróságra érkezésétől számított 60 napon belül kell befejezni.

A Javaslat a Be. „tárgyalás mellőzésével folytatott eljárás”-át átnevezi és a büntetővégzés meghozatalára irányuló büntetőeljárás megnevezést alkalmazza. Előbbi nem fejezi ki megfelelően az eljárás lényegét, ezért a Javaslat a jogtörténeti hagyományoknak és a nemzetközi mintáknak megfelelően a büntetővégzés kifejezést használja. A büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás egy rendkívüli módon egyszerűsített eljárás, amelynek hatékonysága abból fakad, hogy írásbeli, jogorvoslat hiányában a tárgyalás előkészítése és a tárgyalási szak teljesen elmarad, ugyanakkor a határozat jogerőre emelkedése esetén az ítélettel egyenértékű ügydöntő befejezést eredményez.

A külön eljárás mintájául szolgáló német és osztrák szabályozást (Strafbefehl) alapul véve célszerű ugyanakkor a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás további differenciálása, annak alapján, hogy a terhelt beismerte a terhére rótt bűncselekmény elkövetését, vagy sem. A Javaslat szerint a beismeréshez nem kötött büntetővégzés legfeljebb három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetében alkalmazható, ahol a kiszabható legsúlyosabb szankció a pénzbüntetés és a közérdekű munka büntetés. A beismeréshez kötött büntetővégzés a legfeljebb öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetében alkalmazható, ahol a kiszabható legsúlyosabb szankció a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés büntetés.

A büntetővégzés differenciált szabályozásának legfontosabb előnye, hogy érdekeltté teszi a terheltet az eljárás egyszerűsítésében és gyorsításában, ezzel lehetővé teszi az egyszerű megítélésű, legfeljebb kis-közepes tárgyi súlyú és tömegesen előforduló ügyek időszerű befejezését, egyúttal jelentősen csökkenti az eljáró hatóságok munkaterhét.

A Javaslat a Be. vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően külön eljárásként szabályozza a terhelt távollétében történő eljárást azokban az esetekben, amikor megalapozottan feltételezhető, hogy a terhelt tudatosan vonja ki magát az igazságszolgáltatás alól. Az eljárás időszerű lefolytatását azon újítás segítheti, amely mellőzi az eljárás megismétlését indokolatlanul előíró szabályokat. Így a Javaslat szerint, ha a vádlott felkutatására tett intézkedések az elsőfokú bíróság eljárása során, a bíróság ügydöntő határozatának meghozatala után vezettek eredményre, a vádlott a fellebbezésre nyitva álló határidőn belül a tárgyalás megismétlése helyett fellebbezést jelenthet be, annak sikere esetén vallomást tehet.

A biztosíték letétele esetén folytatható eljárás 1987-es bevezetése óta a jogintézmény szabályai oly módon változtak, amelynek következtében a biztosíték hatályos szabályozása idejétmúlttá vált. Ennek oka – többek között –, hogy nincs már külföldre utazási korlátozás, létezik az óvadék jogintézménye, a tárgyaláson való jelenlétről a terhelt lemondhat. Tekintettel azonban a statisztikai adatokra, amelyek azt mutatják, hogy élő és alkalmazott jogintézményről van szó, a Javaslat a jogintézmény megtartása mellett annak újraszabályozásáról döntött. A Javaslat szerint a biztosítékra vonatkozó rendelkezések a külön eljárások között szerepelnek, egyértelműen deklarálva annak funkcióját. A biztosíték célja, hogy az életvitelszerűen külföldön élő terhelt egy bizonyos összeg letétbe helyezése mellett az eljárási cselekményektől az eljárás teljes folyamatában távol maradhasson.

A Javaslat a pótmagánvádas eljárást a magánvádas eljáráshoz hasonlóan külön eljárásként, önálló fejezetben szabályozza. A szabályozás így könnyen áttekinthető, koherens, s a sértetti igényérvényesítést is megkönnyíti. Azzal, hogy a szabályok egy helyen találhatók, egyszerűsödik a szöveg, hiszen elhagyhatók azon részek, amelyek a széttagolt szabályozás miatt többször szerepelnek a törvényben. A magánvádas eljárás rendelkezései a szükséges mértékben pontosításra, kiegészítésre kerülnek.

A Javaslat a határzárral kapcsolatos bűncselekmények eljárásában főszabály szerint nem zárja ki a fiatalkorúakra vonatkozó külön eljárás szabályait. A Javaslat alapján a kényszerintézkedések végrehajtása során lehetőség lenne a család együttes elhelyezésére, mind az őrizet, mind a letartóztatás, mind a házi őrizetnek megfelelő bűnügyi felügyelet esetén, egyúttal a Javaslat határozottabban elkülöníti a különféle kényszerintézkedések idegenrendészeti intézményben való végrehajtásának helyét. További bevezetendő garanciális elem, hogy a letartóztatás rendőrségi fogdában való végrehajtására csak az általános eljárásban érvényesülő korlátok között lenne lehetőség. A Javaslat arra ösztönzi a bíróságot, hogy amennyiben a terhelt egy esetleges menekültügyi eljárás eredménye alapján kiutasítási tilalom alá eshet, úgy a bíróság csak a menekültügyi eljárás eredményének ismeretében hozza meg a döntését a kiutasítás kérdésében. A Javaslat a garanciák további bővítése érdekében a határzárral kapcsolatos bűncselekmények

eljárásába is bevezeti a bíróság elé állítások esetében a bűncselekmény büntetési tételéhez igazodó felső korlátot.

A Javaslat az utólagos vagyon-visszaszerzési eljárás és a tárgyi eljárás szabályainak újragondolása eredményeként új szabályozást vezet be a külön eljárások rendszerébe.

A kiemelt jelentőségű ügyek külön eljárása mára nagyrészt kiüresedett, a szabályozás eredeti célja az új büntetőeljárási kódex általános jogalkotási célkitűzéseivel átfedést mutat, ezért a Javaslat e külön eljárás fenntartását nem tartja indokoltnak, egyes rendelkezéseit az általános szabályok között helyezi el.

Különleges eljárások

A hatályos különleges eljárásokról szóló fejezet felölel olyan eljárásokat, amelyek révén járulékos kérdésben egyszerűsített eljárásban orvosolhatók a jogerős ügydöntő határozat hiányosságai; amelyek a jogerős döntést követő új tényre tekintettel végzik el a döntés korrekcióját a végrehajtás érdekében; illetve amelyek egyik csoportba sem tartoznak, de szükségesek egyes anyagi jogi intézmények működtetéséhez. A különleges eljárások e szerteágazó funkciói mentén a Javaslat profiltisztítás, egyszerűsítés és átstrukturálás révén átláthatóbb és könnyebben alkalmazható rendszert hoz létre. A Javaslattal bevezetett egyszerűsített felülvizsgálati eljárások fejezetében összefoglalt és egyszerűsített szabályok szerint a hibát vétő bíróság által orvosolhatók a jogerős ügydöntő határozat hibái vagy hiányosságai, amennyiben azok csupán járulékos kérdésekben merültek fel. A különleges eljárások rész alatt pedig mindössze olyan intézmények maradnak, amelyek nem a jogerős ügydöntő határozat hibáinak orvoslására szolgálnak, hanem az azt követően felmerült új körülményre tekintettel végzik el a döntés korrekcióját, egyúttal egyes anyagi jogi intézmények szükségszerű eljárási megfelelői. A büntetőeljárásra szorosan véve nem tartozó eljárások nem szerepelnek a Javaslatban, azok a büntetés-végrehajtási bíró kiegészített jogkörében jelennek meg.

A kártalanítás és kártérítés

A Javaslat bevezeti az osztott szerkezetű kártalanítást, ami két eljárást: az egyszerűsített, tarifarendszeren alapuló kártalanítást és a kártalanítási pert foglalja magában. Előbbi eljárás választása esetén megállapodás jön létre a kártalanítást igénylő és a magyar állam között bírósági eljárás nélkül, amelyet követően további igényérvényesítésnek helye nincs. Meghatározott tarifarendszer szerinti fix összeg jár az igénylőnek a jogalap fennállása esetén.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának következetes a gyakorlata abban, hogy mind a büntető-, mind a közigazgatási-, mind a polgári eljárások esetében az ésszerű időn belül történő eljárás követelményét megsértő ügyek miatt kártérítést kell fizetni. Az új kódex ezért komplex módon kívánja az eljárások elhúzódásából fakadó problémákat kezelni. Ennek a legfontosabb eleme egy önállóan szabályozott, új típusú kártérítési eljárás bevezetése.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

ELSŐ RÉSZ

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

Alapvető rendelkezések

A hazai büntetőeljárási kódexek bevezető részében megfogalmazott, általános jellegű szabályok rendre igyekeztek az aktuálisan szabályozott büntetőeljárás lényegét kifejezni, egyúttal a jogalkalmazók számára is iránymutatást nyújtani mind a részletszabályok értelmezéséhez, mind a törvényhozó által megkívánt – büntetőeljárási – magatartáshoz.

A jogelméletben használt „alapelv” fogalma, illetve annak is az „elv”-része a határozott, kötelező magatartási szabályt tartalmazó jogszabály tekintetében azonban nehezen értelmezhető. Mindezek mellett a jogelmélet a büntetőeljárás alapelvei közé számos, a büntetőeljárási törvényekben nem szereplő általános tételt is beilleszt, így az elméleti és jogalkotási fogalom egyébként sem fedné le ugyanazt a kört. Az alapelvek fogalomra ezért indokolt a jogelmélet kizárólagosságát fenntartani és a büntetőeljárási törvényben már a névválasztással tükrözni azt, hogy a jogállami büntetőeljárásnak a jogtudomány által kidolgozott és leírt elvei az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésének is megfelelve általánosan kötelező, egyúttal alapvető jelentőségű magatartási szabályok.

Az Alapvető rendelkezések összeállításánál – a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 3. §-ára is figyelemmel – lényeges szempont volt, hogy a jogelmélet által kidolgozott alapelvek közül a büntetőeljárási törvényben ne szerepeljenek olyan, az Alaptörvényben is rögzített szervezeti jellegű szabályok, amelyek büntetőeljárás-specifikus vonásokkal nem rendelkeznek, különösen, ha ezen tételek a büntetőügyben eljáró hatóságok, illetve bíróságok jogállására vonatkozó – sarkalatos – törvényekben is fellelhetőek vagy feltétlen érvényesülésüket maga az eljárási törvény sem biztosítja. Szintén kiválasztási szempont volt, hogy a szervezeti jellegű szabályok mellett azon működési jellegű rendelkezések nevesítése sem szükségszerű, amelyeket szintén az Alaptörvény fektet le, ugyanakkor nem vonatkoznak általánosságban az egész büntetőeljárásra, vagy számos kivételt szükséges biztosítani, így az elv tartalmát az adott eljárási szakaszra vagy jogintézményre vonatkozó részletszabályozás hatékonyabban képes közvetíteni.

Az ismertetett szempontoknak megfelelően az Alapvető rendelkezések között nem szerepel a hatalmi ágak elválasztásából eredő bírói függetlenség és a bírák kizárólag törvény alá vetettség, a társas bíráskodás, az ítélkezésben való társadalmi részvétel, a törvény előtti egyenlőség, a büntetőeljárás törvényességének elve, a bíróság eljárásához való jog, a tárgyalás közvetlenségének, nyilvánosságának és szóbeliségének elve, a jogorvoslathoz való jog és a tájékoztatáshoz való jog elve.

A jogalkalmazás eligazítása érdekében ugyanakkor a bevezető részben mindenképp indokolt megjeleníteni a kizárólag a büntetőeljárásra vonatkozó, a kodifikációval kitűzött „eszményi” büntetőeljárás lényegét megragadó alapelveket függetlenül attól, hogy tényleges érvényesülésük esetleg csak az eljárás valamely szakaszában, vagy részletszabályok útján biztosítható. E kör meghatározásánál nem befolyásoló tényező az sem, hogy az ide sorolt alapelvek egy részét az Alaptörvény is tartalmazza, hiszen még az alapvető rendelkezések közt történő megfogalmazás is szükségszerűen részletezőbb és érdemi, a büntetőeljárás-specifikus tartalommal tölti ki az alkotmányos követelményeket.

Ebből adódóan a Javaslat értelmében az Alapvető rendelkezések közül nem hiányozhat a funkciómegosztás elve, a védelv, az ártatlanság vélelme, ehhez kapcsolódóan a bizonyítási teher és

az in dubio pro reo elve, a védelemhez való jog, a hivatalból való eljárásra vonatkozó szabályok, a büntetőeljárás akadályainak összefoglalása, a büntetőjogi felelősség önálló elbírálásának követelménye, az alapvető jogok, különösen az emberi méltósághoz, a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jog védelmének általános kötelezettsége, továbbá az anyanyelv használatának biztosítása és ezzel összefüggésben a büntetőeljárás nyelvére vonatkozó alapvető szabályok.

Az ártatlanság vélelme

Az ártatlanság vélelme a büntetőeljáráson túlmutató követelményként az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésének megfogalmazásából adódóan valójában a nem-bűnösség vélelme. A Javaslat ugyanakkor ezt a tartózkodó jellegű viszonyulást előíró alaptörvényi szabályt kifejezetten büntetőeljárási szempontból értelmezi, amely eredményeként az ártatlanság vélelmét a büntetőeljárásban az el nem ítélt személyek javára szolgáló kötelezettségként jeleníti meg.

Az alapvető jogok védelme

A Javaslat az Alaptörvény I. cikkének szellemében a büntetőeljárás tisztességességének biztosítása érdekében jelentős feladatul szabja az alapvető jogok tiszteletben tartását és védelmét, egyúttal az alaptörvényi rendelkezéssel összhangban egyediesíti az alapvető jogok büntetőeljárásbeli korlátozhatóságát, amennyiben arra – a szükségesség és az arányosság figyelembe vétele mellett – csak a Javaslatban megfogalmazott feltételek fennállása esetén és a Javaslat szerinti eljárási szabályok mentén ad lehetőséget.

A védelem joga

A Javaslat kiemelt hangsúlyt fektet a védelem jogának általános érvényű megfogalmazására, és a legalapvetőbb tartalmi követelmények megállapítására, hogy a funkciómegosztás szabályának átalakítása miatt se legyen kétséges, a Javaslat a szükséges ésszerűsítések mellett a védelem szintjét és jelentőségét is növelni kívánja. A hatóságok oldalán a terhelt javára szolgáló körülmények figyelembe vételének kötelezettsége a materiális védelem szabálya, így a Javaslat ezen előírást is a védelem joga közt szerepelteti.

A védelem joga a Javaslat értelmében ezért az egész büntetőeljárást áthatja és a büntetőeljárást lefolytató bíróságra, ügyészségre és nyomozó hatóságra is egyaránt irányul, miközben konkrét normatartalmat hordoz, hogy a Javaslat részletszabályainak alkalmazása során se legyen megkerülhető.

A funkciómegosztás

A Javaslat által is fenntartani kívánt vegyes rendszerben védelmi funkciót a bíróság és az ügyész is mindenképp ellát, az e keretek közt ténylegesen megvalósítható funkciómegosztás ennek megfelelően valójában csak a vádlói és ítélkező funkció határozott és kivételt nem engedő elkülönítését jelentheti. A Javaslat szerinti megfogalmazás ugyanakkor nem eredményezi az önálló védelem mellőzését, hiszen azt a Javaslat védelemhez való jogra vonatkozó szabályai egyértelműen kifejezik, csupán tudomásul vétele a modern vegyes rendszer jellemzőinek. A Javaslatban megfogalmazott funkciómegosztás ezért valódi normatartalmat tükröz és a célzott büntetőeljárás legfontosabb jellemzőiben ad eligazítást.

A büntetőeljárás alapja és akadályai

A Javaslat egyértelművé teszi, hogy közvádra üldözendő bűncselekmények miatt a hivatalból való eljárás kötelezettsége kizárólag az ügyészségre és a nyomozó hatóságra vonatkozik, míg a bíróság főszabály szerint hivatalból nem, csak az arra jogosultak kezdeményezése, azaz indítvány alapján járhat el.

A büntetőeljárás akadályai közül a Javaslat a ne bis in idem elvének megfelelően egyedül a kétszeres elbírálás tilalmát és annak egyes következményeit nevesíti az alapvető rendelkezések között, míg a többi eljárási akadály, illetve tilalom kapcsán a Javaslat a szükségtelen ismétlések elkerülése érdekében utaló megoldást alkalmaz.

A vádelv

A Javaslat az ítélkezés vádhoz kötöttségének valamennyi részelemét egy helyen szerepelteti, miközben a büntetőjogi felelősség önálló elbírálásának követelményét – mivel az nem csak a bíróságra vonatkozik – önállóan szabályozza.

A bizonyítás alapvetései

A Javaslat önálló alcím alatt foglalja össze az ártatlanság vélelmének bizonyításra vonatkozó következményeit, azaz a bizonyítási teher és az önvádra kötelezés tilalmának szabályait a büntetőjogi felelősség önálló elbírálásának követelményével.

A bizonyítási teher szabálya a vádlónak a vádért viselt felelősségét és a funkciómegosztást hangsúlyozza. A Javaslat ezzel párhuzamosan új, a bizonyításra vonatkozó korlát állít fel, amely szerint a terhelt nem kötelezhető az ártatlanságának bizonyítására, egyúttal megtartja az önvádra kötelezés tilalmának bevett megfogalmazását.

Az in dubio pro reo elve a Be. 4. § (2) bekezdése értelmében az ártatlanság vélelméhez hasonlóan negatív követelményt támasztott, noha maga az elv a terhelt javára szóló döntést kíván meg, azaz az el nem oszlatott kétséget nemhogy a terhelő tények, körülmények közt nem szabad számba venni, hanem kifejezetten a terhelt javára kell értékelni, így a Javaslat az alapelv tartalmával összhangban a semleges hozzáállás helyett pozitív elbírálást céloz meg. Mindezek mellett a Javaslat a kétség fogalmát a tény és bizonyíték viszonyrendszerétől elszakítja és általánossá teszi, amellyel e szabály az egész büntetőeljárásra és a döntések minden elemére kiható, valóban alapvető rendelkezések szintű eligazítást nyújt.

Az eljárás nyelve és az anyanyelv használata

A Javaslat az Alapvető rendelkezések között e körben kizárólag az eljárás nyelvére, illetve az anyanyelvhasználatra vonatkozó legelemibb szabályokat tartalmazza, a közvetítőnyelv használatára és a fordításra vonatkozó rendelkezések a nyelvhasználat részletszabályai közé tartoznak.

II. Fejezet

Értelmező rendelkezések

A fejezet a törvény értelmező rendelkezéseit tartalmazza.

MÁSODIK RÉSZ

A BÍRÓSÁG, AZ ÜGYÉSZSÉG ÉS A NYOMOZÓ HATÓSÁG

III. Fejezet

A bíróság

A Javaslat a bíróság fő feladatának – ítélkezés – deklarálását követően általánosságban meghatározza a bíróság által ellátott további feladatokat is. Ezek közé tartozik főszabályként a személyi szabadság elvonásával vagy korlátozásával járó kényszerintézkedések tárgyában történő döntés. A legsúlyosabb, a személyi szabadságtól való megfosztással járó kényszerintézkedésekről való döntés bírósági feladatként való meghatározása az Alaptörvényben és a Magyarország által

ratifikált és kihirdetett emberi jogi nemzetközi szerződésekben foglalt kötelezettségekből is fakad. A Javaslat rögzíti, hogy a bíróság ezeken kívül más feladatokat is ellát. Ezek közé tartozik a bíróság eljárása a vádirat benyújtás előtt és a határozatok végrehajtása során a bíróságra háruló feladatok.

A Javaslat megtartja a különböző szintű bíróságok eljárását első fokon, valamint a kétfokú rendes jogorvoslati rendszert a büntetőeljárásban.

Az elmúlt évtizedek bírói gyakorlatának tapasztalatai azt bizonyítják, hogy az ülnökrendszer nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, ezért annak gyökeres átalakítása vált szükségessé. A laikus elemek részvétele a bíráskodásban a modern európai jogrendszerekben jelentős mértékben visszaszorult, helyüket csaknem teljes egészében a magasan képzett, professzionális szakbírák vették át. A Javaslat ennek megfelelően – és nem utolsó sorban összhangban a polgári eljárásjogban követett szabályozással – első fokon az egyesbíró eljárását teszi főszabállyá, amely mind a járásbírósági, mind a törvényszéki szintre egyaránt vonatkozik. Ugyanakkor a Javaslat figyelembe veszi azokat az eseteket is, amikor az ügy bonyolultsága, nagy terjedelme, a vádlottak vagy a tanúk jelentős száma és egyéb okok szükségessé tehetik bírói tanács alakítását első fokon. Ennek érdekében lehetővé teszi tanács alakítását, amely az eddigi szabályozástól eltérően három hivatásos bíróból áll. A Javaslat a fentiekre figyelemmel első-, másod- és harmadfokon is megszünteti az öttagú tanácsban történő ítélkezést, azonban a korábbi szabályozás rendelkezéseit megtartva a fellebbviteli bíróságok összetételét három hivatásos bíróban határozza meg. Ez alól egyetlen kivétel a Kúria, amely a Javaslatban meghatározott esetekben öt hivatásos bíróból álló tanácsban jár el. A kizárólagos illetékesség szabályai szerint tárgyalandó ügyekben a Javaslat megtartja a korábbi törvény azon rendelkezését, amely szerint ezekben az ügyekben az első fokon eljáró bíróság tanácsának elnöke és az egyesbíró, illetve a fellebbviteli bíróságok egyik tagja – a Kúria kivételével – az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt bíró. A Javaslat értelemszerűen deklarálja, hogy az egyesbíró hivatásos bíró.

Az elsőfokú bíró érdemi munkája hatékonyságának növelése érdekében a Javaslat továbbra is lehetőséget biztosít a bírósági titkár, valamint a bírósági ügyintéző önálló eljárására meghatározott ügycsoportok esetében. Ugyanakkor különbséget tesz a bírósági titkár és a bírósági ügyintéző eljárása között, mert ez utóbbi jogkörét szűkebben határozza meg és a bírósági titkár eljárásához képest a bírósági ügyintéző tevékenységét bírói irányítás és felügyelet mellett teszi lehetővé.

A Javaslat a bíróságok összetételére vonatkozó szabályozást követően logikai sorrendet érvényesítve a bíró kizárására vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

A Javaslat megtartja a korábbi szabályozások által kialakított kizárási okokat, hiszen ezek az elmúlt évtizedek alatt lényegüket tekintve nem változtak. A Javaslat azonban az elfogultság, mint kizárási ok szabályozása kapcsán az eljárások időszerűségének követelményét szem előtt tartva egyértelműen rögzíti, hogy ezen okot kizárólag az adott ügyben eljáró bíróval szemben lehet bejelenteni és erre határidőt is szab. A Javaslat gátat kíván szabni azoknak a gyakran előforduló eseteknek, amikor az eljárás elhúzása, befejezésnek késleltetése céljából nemcsak az eljáró bíróval, hanem az egész bírósággal szemben hivatkoznak alaptalanul elfogultságra.

A Javaslat biztosítani kívánja a pártatlanság következetes érvényesülését a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás során is. Ennek érdekében kizárja a bíróság további eljárásából azt a bírót, aki büntetővégzést hozott.

A konkrét büntetőeljárások során az elfogultság bejelentésének visszaélésszerű alkalmazása mellett többször előfordult az úgynevezett objektív kizárási okok valamelyikére, így a bíróval fennálló rokoni viszonyra történő, minden alapot nélkülöző hivatkozás is. Mivel az adott bíró van leginkább tisztában azzal, hogy a személyét érintően fennáll-e valamelyik objektív kizárási ok, a Javaslat

lehetővé teszi, hogy a bíró ügydöntő határozatot is hozhasson, ha az objektív kizárási okot nem ő jelentette be.

A Javaslat azon szabállyal összefüggésben, amely lehetőséget biztosít a perújítási indítvány előterjesztésére a terhelt javára abban az esetben, ha a távollevő terhelt tartózkodási helye a jogerős határozat meghozatala után válik ismertté, lehetővé teszi a perújítás elrendelése folytán megismételt elsőfokú vagy másodfokú eljárásban annak a bírónak az eljárását, aki a perújítást elrendelő határozat meghozatalában részt vett. Ennek indoka, hogy a bíróságnak csak azt a feltételt kell vizsgálnia, hogy a terhelt távollétében folytatták-e le az eljárást. Ha a feltétel megvalósult, el kell rendelnie e perújítást. E határozat meghozatalától értelemszerűen nem válik elfogulttá a bíró, ezért szükségtelen kizárni őt a megismételt eljárásból.

A Javaslat nem veszi át azt a szabályt, hogy nem járhat el az ügyben - a Kúria kivételével - az a bíróság, amelynek elnöke, illetőleg elnökhelyettesével szemben az úgynevezett objektív kizárási okok valamelyike merült fel. Mivel a bírói függetlenség elvéből következően e bírósági vezetők az ügy érdemét érintően, illetve szakmai kérdésekben nem adhatnak utasítást az eljáró bírónak, e személy automatikusan nem válik elfogulttá attól, hogy például a bíróság elnökének hozzátartozója védőként járt el az adott ügyben. A Javaslat a bíróra bízza annak megítélését, hogy tud-e elfogulatlanul ítélkezni a konkrét ügyben.

A Javaslat egyszerűsíti a kizárás iránti bejelentés megtételére jogosultak szabályozását, mellőzi a sértett mellett a többi sértetti kategória, így a magánfél és a magánvádló felsorolását, ugyanakkor megemlíti a sértett helyébe lépő más személyt.

A Javaslat az elfogultság tárgyalás megkezdése utáni bejelentésére a hatályos szabályozás nyomban történő bejelentést megkövetelő rendelkezésével szemben objektív, három napos határidőt szab, amelynek elmulasztásához az indokolás nélkül történő elutasítás lehetőségét fűzi.

A Javaslat a visszaélések megakadályozása, a kizárási okokra történő, minden alapot nélkülöző hivatkozások elkerülése érdekében előírja, hogy a kizárás iránti bejelentést indokolni és a kizárási ok fennállását valószínűsíteni kell függetlenül attól, hogy melyik jogosult jelentette be a kizárási okot.

A hatályos szabályozás nem tartalmazott rendelkezést arra az esetre, ha a kizárás iráni nyilvánvalóan alaptalan vagy ismételt alaptalan bejelentést az ügyészség teszi meg. A Javaslat ehhez azt a következményt fűzi, hogy az ügyészség ilyen bejelentéséről a bíróság a felettes ügyészséget tájékoztatja.

A Javaslat nem változtat azon, hogy a kizárás elintézésének két módja van. az igazgatási út és a bíróság eljárása. Annak következtében azonban, hogy a Javaslat az egyesbíró eljárását teszi főszabállyá, indokolt azon változtatni, hogy ha a kizárás iránti bejelentés a bíróság elnöke által nem intézhető el, a kizárásról a bíróság tanácsa dönt. Indokolatlan ugyanis erre az esetre három bíró által történő döntést előírni akkor, amikor a Javaslat a büntetőjogi főkérdésben történő határozat meghozatalához megelégszik az egyesbíró eljárásával.

A korábbi szabályozással egyezően a Javaslat is megtartja azt a törvényszerkesztési logikát, amely szerint a járásbíróság az általános hatáskörű bíróság és ehhez képest határozza meg – különféle szempontok alapján – hogy mely ügyek tartoznak első fokon törvényszéki hatáskörbe.

A Javaslat megváltoztatja a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyek körét akként, hogy azt a korábbi törvényi szabályozással ellentétben szűkebb körben vonja meg. A törvényszéki hatáskörbe tartozó ügyek számának csökkentése a racionalizáláson alapul. A Javaslat a járásbíróság hatáskörébe utalja mindazon ügyeket, amelyeknek törvényszéki hatáskörben tartása jogdogmatikailag nem indokolt. Továbbra is főszabály, hogy a négyszintű bírósági rendszer mellett a járásbíróság rendelkezik

általános hatáskörrel és ehhez képest határozza meg a törvény, hogy melyek azok az ügyek, amelyek törvényszéki elsőfokú hatáskörbe tartoznak.

A törvényszéki hatáskörbe tartozó ügyek újraszabályozása során a Javaslat megtartja a korábbi Be. jól bevált rendelkezését, amely szerint a tizenöt évig terjedő vagy annál súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények – tekintet nélkül a deliktumok tárgyára – törvényszéki hatáskörbe tartoznak. A hatásköri szabályok megállapítása során a kiinduló pont mindig a Btk. különös részi törvényi tényállásaiban meghatározott büntetési tétel.

A fenti főszabályon túlmenően a korábbi szabályozás hagyományainak megfelelően törvényszéki hatáskörbe tartoznak az élet elleni, továbbá a legsúlyosabb, testi épség elleni bűncselekmények. Az emberölés előkészületének, a gondatlanságból és az erős felindulásból elkövetett emberölésnek a jogdogmatikai megítélésében rejlő, valamint a más bűncselekményektől való elhatárolási nehézségei indokolják a magasabb fokú bíróság hatáskörébe utalását.

Az emberrablás és az emberkereskedelem meglehetősen bonyolult, többszörösen összetett tényállásai és egymásra épülő minősített esetei az esetek döntő többségében igen komoly szakmai felkészültséget és bírói gyakorlatot igényelnek, ezért indokolt e cselekmények törvényszéki hatáskörben tartása.

A Javaslat törvényszéki hatáskörbe utalja a háborús és emberiesség elleni bűncselekményeket, az állam elleni deliktumokat, amelyek társadalomra veszélyessége olyan kiemelkedő, amely értelemszerűen indokolja a magasabb hatáskörű bíróság eljárását. Az állam elleni bűncselekmények a fennálló állami, társadalmi rendet veszélyeztetik, a jogrendszert alapvetően kérdőjelezik meg, ezért indokolt ezeknek az ügyeknek a törvényszéki hatáskörbe utalása.

A bíróságok hatásköri szabályainak újraértelmezése során a Javaslat hivatali bűncselekményeket a bonyolultabb ténybeli és jogi megítélésű hivatali visszaélés bűntette kivételével járásbírósági hatáskörbe utalja.

A Javaslat a minősített adat és a nemzeti adatvagyon elleni bűncselekményeket, a fogolyzendülést, a nemzetközi bíróság előtt elkövetett igazságszolgáltatás elleni bűncselekményt, a nemzetközileg védett személy elleni erőszakot, a terrorcselekményt, a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztását, a terrorizmus finanszírozását és a jármű hatalomba kerítését továbbra is megtartja törvényszéki hatáskörben a korábbi jogdogmatikai megalapozottságukra tekintettel. E bűncselekmények jelentős részének kiemelkedő társadalomra veszélyessége a magas fokú szervezettségben jelenik meg és sokszor nem nélkülözi a nemzetközi együttműködést sem. Ennél fogva az e bűncselekmények elleni fellépés minél nagyobb hatékonysága érdekében nemcsak a nyomozás során kell kiemelten kezelni ezeket az ügyeket, hanem a bírósági szakban is komoly tapasztalatokkal felvértezve szükséges kezelni ezeket, ezért indokolt a törvényszéki hatáskörben tartásuk.

A nemzetközi gazdasági tilalom megszegése, a nemzetközi gazdasági tilalom megszegése feljelentésének elmulasztása, a haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés, a kettős felhasználású termékkel visszaélés bűncselekménye esetében a törvényszék eljárását indokolja ezek kiemelkedő tárgyi súlya, e bűncselekmények nemzetközi összefüggései és az ezek elleni fellépés egyre nagyobb jelentősége.

A Javaslat a hatályos szabályozással egyezően törvényszéki hatáskörte utalja a választás, a népszavazás és az európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény elbírálását a bűncselekmény nehezebb bizonyíthatósága miatt.

A Javaslat a különösen jelentős értékre elkövetett, továbbá a különösen jelentős kárt okozó és a különösen nagy, illetve a különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó vagyon elleni

bűncselekményeket, valamint szellemi tulajdonjog elleni bűncselekményeket és a különösen nagy vagy a különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalást a magasabb szintű bírósági hatáskörben tartja. E bűncselekmények általában bonyolult ténybeli és jogi megítélésűek, ezek bizonyítása, megítélése nagyobb nehézséget okozhat.

A pénzmosás általában bonyolult ténybeli és jogi megítélésű cselekmény, amely a legtöbbször nem nélkülözi a nemzetközi bűnözői csoportok együttműködését sem. Mindezen okok alapozzák meg a magasabb hatáskörű bíróság eljárását.

A bennfentes kereskedelem, a tőkebefektetési csalás, a piramisjáték szervezése bűncselekménye esetében szintén az indokolja a törvényszéki hatáskörben tartást, hogy e bűncselekmények általában bonyolultabb ténybeli és jogi megítélésűek.

A katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó bűncselekmények törvényszéki hatáskörben tartása a katonai életviszonyok sajátosságaival indokolható.

Az emberiesség elleni bűncselekmények büntetendőségéről és elévülésének kizárásáról, valamint a kommunista diktatúrában elkövetett egyes bűncselekmények üldözéséről szóló törvényben meghatározott kommunista bűncselekmények, valamint a nemzetközi jog szerint el nem évülő bűncselekmények törvényszéki hatáskörbe utalását ezek kiemelkedő tárgyi súlya indokolja.

Az egészségügyi önrendelkezési jog megsértése bűncselekményének törvényszéki hatáskörben tartását nem indokolt, mert az anyagi jogi törvényi tényállás nem bonyolult, szándékos elkövetés esetén a kiszabható büntetés felső határa három évig terjedő szabadságvesztés. Mindezekből az a következtetés vonható le, hogy e bűncselekményt az általános hatáskörrel rendelkező járásbíróság is meg tudja ítélni. Ugyanez elmondható a Btk. XVI. fejezetében szabályozott az egészségügyi beavatkozás és kutatás rendje elleni bűncselekményekről is.

Köztudomású, hogy a korrupciós bűncselekmények a nehezen bizonyítható deliktumok közé tartoznak, de ezt a nehézséget nem, vagy nem elsősorban az ügyek bonyolultsága okozza, hanem az aktív és a passzív vesztegető között fennálló érdekazonosság. Erre figyelemmel a bizonyíthatóságot a korrupciós bűncselekmények törvényszéki hatáskörbe történő utalása önmagában nem könnyítené meg, e bűncselekmények tekintetében a magasabb szintű bírósági hatáskör nem indokolható.

A Javaslat nem változtat az általános illetékességi okokon, amelyek szabályozása hagyományosnak mondható. Ezen okok fenntartása továbbra is indokolt, mivel ezek elsősorban a bűncselekmény bizonyítása megkönnyítésének szempontját veszik alapul. Ugyancsak változatlanok maradnak az egyéb illetékességi szabályok a kizárólagos illetékességre vonatkozó rendelkezések kivételével.

A Javaslat szűkebb körben határozza meg a kizárólagos illetékesség alá tartozó bűncselekményeket. E körbe a radioaktív anyaggal visszaélés, a nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés, az atomenergia alkalmazásával visszaélés, valamint a költségvetési csalás és a költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása kivételével a költségvetést károsító bűncselekmények tartoznak. A nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés bűntette esetén a kizárólagos illetékességet az indokolja, hogy az országban csak néhány helyen található ilyen létesítmény. A radioaktív anyaggal visszaélés, és az atomenergia alkalmazásával visszaélés bűncselekménye esetén a kizárólagos illetékességet szintén az teszi indokolttá, hogy a nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés bűntettéhez hasonlóan a radioaktív anyagokkal végezhető, a radioaktív anyaggal visszaélés bűncselekménye elkövetési magatartásait képező tevékenységek, illetve az atomenergia alkalmazása speciális biztonsági követelményeket, technikai, személyi, stb. feltételeket igényelnek, amelyek leszűkítik a lehetséges elkövetési helyeket. A költségvetést károsító bűncselekmények esetén a kizárólagos illetékesség fenntartását indokolja, hogy ezek általában bonyolultabb ténybeli és jogi megítélésű cselekmények.

A Javaslat megtartja a hatáskör és az illetékesség vizsgálatának, valamint az eljáró bíróság kijelölésének hatályos szabályait. A kijelölés szabályai között rendezi azt, hogy a kijelölésről a kizárásról együtt kell dönteni, ha az eljáró bíróság kijelöléséről kizárás miatt kell határozni.

IV. Fejezet

Az ügyészség

A magyar szervezeti megoldásra figyelemmel, miszerint minden ügyész az ügyészség nevében jár el, amelynek során ügyészi jogokat gyakorol. A Javaslat az „ügyész" helyett az „ügyészség" kifejezést használja, értelemszerűen azon szabályok kivételével, amelyek csak az eljáró ügyészre vagy az eljáró ügyészre is vonatkoznak, így például a kizárás szabályai, illetve a bírósági eljárás egyes szabályai.

A Javaslat az ügyészségről szóló fejezetében csak azokat a rendelkezéseket tartalmazza, amelyek az eljárás minden szakaszára vonatkoznak, a csak a nyomozás, illetve a bírósági eljárás során érvényesülő szabályok az adott fejezetekben találhatók.

A Javaslatnak az ügyész feladatát meghatározó rendelkezése akként határozza meg az ügyészség lényegét adó, fő feladatát, hogy az ügyész a közvádló. Nemcsak a büntetőeljárás alapelveit képező vádelv, illetve az eljárási feladatok megosztásának elve igényli ezt, hanem az, hogy hagyományosan ezt tekintik az ügyészség feladatának, továbbá hatályos jogszabályi rendelkezés is szól erről. Már a királyi ügyészségről szóló 1871. évi XXXIII. törvénycikk 1. §-a is úgy határozza meg az ügyészség feladatát, hogy az igazságszolgáltatás körül az állam közérdekeit a jelen törvény által meghatározott ügyekben a kir. ügyészség képviseli. Az Alaptörvény is ekként jelöli ki az ügyészség feladatát, amikor a 29. cikkében úgy rendelkezik, hogy a legfőbb ügyész és az ügyészség független, az igazságszolgáltatás közreműködőjeként mint közvádló az állam büntetőigényének kizárólagos érvényesítője.

A bíróságra vonatkozó szabályozáshoz hasonlóan a Javaslat az ügyészség feladatának meghatározását követően az ügyész kizárására vonatkozó szabályokat rendezi. A szabályozás elvei a szervezeti különbségekből fakadó eltérésekkel megegyeznek a bíró kizárásának szabályozási elveivel. A Javaslat csak az adott ügyben eljáró ügyész kizárását teszi lehetővé, így a relatív kizárási okot, azaz az elfogultságot csak az ügyésszel szemben lehet bejelenteni, az ügyészséggel szemben nem. A konkrét esetben ez nemcsak a határozat vagy vádirat tervezetét elkészítő ügyészt jelentheti, hanem a kiadmányozásra jogosult ügyészt vagy vezető állású ügyészt is.

Ha a kizárási okot nem az eljáró ügyész jelenti be, az ügyész a bejelentés elintézéséig korlátozás nélkül eljárhat, azaz a feljelentést elutasíthatja, a nyomozást megszüntetheti, kényszerintézkedést alkalmazhat, vádat emelhet, és a vádat képviselheti.

A bíróságra vonatkozó szabálytól eltérően a Javaslat megtartja azt a hatályos rendelkezést, hogy nem járhat el az ügyben – a Legfőbb Ügyészség kivételével − az az ügyészség, amelynek a vezetőjével vagy vezetőhelyettesével szemben meghatározott objektív kizárási ok merült fel. Ennek indoka az, hogy míg a bíróság elnöke vagy elnökhelyettese igazgatási jogkörben járhat el az ügyben eljáró bírót érintően, tehát az ügy elintézésére vonatkozóan utasítást nem adhat az eljáró bírónak, addig a vezető állású ügyész utasítás adására jogosult ebben a kérdésben.

A minden alapot nélkülöző bejelentések elkerülése érdekében a kizárás iránti bejelentést indokolni és a kizárási ok fennállását valószínűsíteni kell csakúgy, mint az eljáró bíró esetében.

A Javaslat úgy rendelkezik, hogy a vádemelést követően a kizárás tárgyában hozott határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye. Ennek indoka az, hogy a vádemelést követően az ügyész ügyféli

pozícióba kerül, az ügy érdemében nem ő dönt, így a jogorvoslat lehetőségének kizárása érdeksérelmet nem okozhat.

Noha a vádelv alapján bírósági eljárás nem indulhat az arra jogosult által emelt vád hiányában, azonban a megvádolt személyt bűncselekmény elkövetése miatt egyedül a bíróság mondhatja ki bűnösnek és őt szűk kivételektől eltekintve egyedül a bíróság sújthatja büntetőjogi szankcióval. Az ügyészség, amely a nyomozás során az ügy ura, a bírósági eljárásban a fél pozíciójába kerül és nemzetközi szerződésekből fakadó, valamint alkotmányos követelményként a fegyverek egyenlőségének elve alapján a védelemmel összemérhető jogokkal rendelkezik. Mindezekre figyelemmel a Javaslat megtartja azt a rendelkezést, hogy az ügyészség hatásköre és illetékessége elsősorban a bíróságok hatáskörétől és illetékességétől függ, azaz az ügyészség hatáskörét és illetékességét annak a bíróságnak a hatásköre és illetékessége határozza meg, amely mellett működik. Ez a rendelkezés összhangban van a magyar büntető eljárásjogi hagyományokkal is. Már a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk 36. §-a is úgy rendelkezett, hogy a „kir. ügyészség illetékességét ama biróság illetékessége határozza meg, a mely mellé rendelve van”.

E szabályt azonban nem indokolt kivételt nem tűrő szabályként megfogalmazni. Vannak ugyanis olyan ügyészségek, amelyek hatásköre és illetékessége nem függhet a bírósági hatásköri és illetékességi szabályoktól. Minthogy az ügyészség a kizárólagos hatáskörébe tartozó bűncselekmények nyomozását is végzi, az e feladatot ellátó ügyészségek hatásköre és illetékessége nem igazodhat a bírósági szervezetrendszer által meghatározott bírósági hatáskörhöz és illetékességhez. Az ügyészségek ugyanis olyan bűncselekmények nyomozását is végzik, amelyek különböző szintű bíróságok hatáskörébe tartoznak. Arra is figyelemmel kell lenni, hogy az ügyészségi nyomozás kizárólagos hatáskörébe tartozó bűncselekmények viszonylag szűk körére tekintettel nem indokolt, hogy minden járásbíróság mellett működő járási ügyészség végezze e bűncselekmények nyomozását.

A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság közül az ügyészség az egyetlen, amelynek a büntetőeljárás mindegyik szakaszában szerepe van. Kiemelkedő a szerepe a nyomozás során, mivel az ügyészség rendelkezik a nyomozásról. A bűncselekményekkel szembeni minél hatékonyabb fellépés biztosítása, a bűnözés minőségi és mennyiségi alakulására figyelemmel szükségessé váló változások azonban megkövetelik, hogy egy sokkal rugalmasabb szabály is érvényesülhessen az ügyészség hatáskörének és illetékességének meghatározása során. A Javaslat ezért megőrzi azt a szabályt, amely szerint a legfőbb ügyész vagy a felettes ügyész rendelkezése alapján az ügyész olyan ügyben is eljárhat, amelyre a hatásköre vagy az illetékessége egyébként nem terjed ki.

Előfordulnak olyan bűncselekmények, amelyek nyomozását indokolt az ügyészségre bízni. Ezt többek között vagy a bűncselekmény kiemelkedő tárgyi súlya, vagy a tisztessége eljárás látszatának jelentősége indokolja. A Javaslat jelentős részben átveszi a hatályos szabályozást az ügyészségi nyomozás kizárólagos hatáskörébe tartozó bűncselekményekkel kapcsolatban.

Továbbra is indokolt a kizárólagos ügyészségi nyomozás fenntartása a tágabb értelemben vett igazságszolgáltatás körébe tartozó személyek – a bíró, az ügyész, a bírósági titkár, az alügyész, a bírósági és ügyészségi fogalmazó, a bírósági ügyintéző és az ügyészségi megbízott, az önálló és a törvényszéki végrehajtó és végrehajtó-helyettes, a közjegyző és a közjegyző-helyettes –, valamint a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja és a kormányzati szolgálati jogviszonyban foglalkoztatott pénzügyi nyomozó ellen elkövetett emberölés, hivatalos személy ellen elkövetett emberrablás, hivatalos személy elleni erőszak, hivatalos személy ellen, hivatalos eljárása alatt elkövetett rablás esetében.

A Javaslat az ügyészségi nyomozás kizárólagos hatáskörébe utalja a vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban, vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban bűncselekményét,

figyelemmel azok tárgyi súlyára és arra, hogy e bűncselekmények bizonyítása is általában nehezebb.

A Javaslat kibővíti a kizárólagos ügyészségi nyomozásra tartozó bűncselekmények körét a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagja ellen elkövetett, a Btk. 160. § (2) bekezdés e) pontja szerinti emberölés, a Btk. 190. § (2) bekezdés e) pontja szerinti hivatalos személy ellen elkövetett emberrablás, hivatalos személy elleni erőszak, a Btk. 365. § (3) bekezdés f) pontja, illetve (4) bekezdés c) pontja szerinti hivatalos személy ellen, hivatalos eljárása alatt elkövetett rablás, továbbá az említett személyek vonatkozásában elkövetett hivatali vesztegetés bűncselekményével, figyelemmel arra, hogy e bűncselekmények az ő sérelmükre, illetve az vonatkozásukban is elkövethetők.

Semmivel sem indokolható azonban azt, hogy az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények (Btk. XXVI. fejezet) közül azok, amelyeket a hatályos szabályozás az ügyészségi nyomozás kizárólagos hatáskörébe utal továbbra is ügyészségi nyomozás alá tartozzanak. Nem foghat helyt az az indok, hogy azért kell e bűncselekményeket az ügyészségnek nyomoznia, mert az ügyészség része a tágabb értelemben vett igazságszolgáltatásnak – az Alaptörvény terminológiáját használva az igazságszolgáltatás közreműködője –, a rendőrség pedig nem az. Ugyancsak alappal nem lehet hivatkozni arra, hogy az ügyészségi nyomozás hatáskörét e bűncselekmények jelentős tárgyi súlya vagy nehéz bizonyíthatósága indokolja, mert a nyomozó hatóságok hatáskörébe is tartoznak hasonlóan jelentős tárgyi súlyú vagy nehezen bizonyítható bűncselekmények.

V. Fejezet

A nyomozó hatóság

A Javaslat akként határozza meg a nyomozó hatóság feladatát, hogy a nyomozást végzi. A nyomozás mibenlétével e helyen a Javaslat nem foglalkozik, mert az arra vonatkozó szabályokról egy külön rész szól. E helyütt a Javaslat csupán arra tér ki, hogy a nyomozást a nyomozó hatóság az ügyészség irányítása vagy felügyelete mellett végzi.

A meglévő technikai és emberi erőforrásokra, stb. figyelemmel a Javaslat meghagyja általános nyomozó hatóságnak a rendőrséget.

A nyomozó hatóság tagjának kizárásánál a Javaslat lényegében az ügyész kizárására vonatkozó szabályokra utal vissza. A csak a nyomozó hatóságra vonatkozó kizárási szabályok esetében a szabályozási elvek megegyeznek az ügyész kizárásának szabályozására vonatkozó elvekkel, a szabályok is hasonlóak a két szervezetrendszer feladatából, felépítéséből, stb. fakadó különbségekből adódó értelemszerű eltérésekkel.

A Javaslat elfogultság miatt kizárólag a nyomozó hatóság konkrét ügyben eljáró tagjának a kizárását teszi lehetővé.

Ha a kizárási okot nem a nyomozó hatóság eljáró tagja jelenti be, ő a bejelentés elintézéséig korlátozás nélkül eljárhat, tehát kényszerintézkedést is alkalmazhat.

A Javaslat úgy rendelkezik, hogy nem járhat el az ügyben az a nyomozó hatóság, amelynek vezetőjével szemben meghatározott objektív kizárási ok merül fel. Ennek indoka megegyezik az ügyész kizárására vonatkozó rendelkezések között megfogalmazott hasonló szabály indokával. Ha a kizárási ok az országos hatáskörű nyomozó hatóság vezetőjével szemben merül fel, a nyomozást az ügyészség végzi.

Annak érdekében, hogy a rendőrség szervezete rugalmasan tudjon alkalmazkodni a bűnüldözés által támasztott igényeknek, indokolt továbbra is rendeleti szintű szabályozásra hagyni a rendőri

nyomozó hatóságok hatáskörének és illetékességének szabályozását, ahogy azt a büntetőeljárásról szóló korábbi törvények is tették.

Vannak ugyanakkor olyan bűncselekmények, amelyek nyomozását indokolt a Nemzeti Adó- és Vámhivatalra (a továbbiakban: NAV) bízni. E bűncselekményeket vagy a NAV adóztatási, illetve vámszervei beszedett, adókra, vámokra, jövedékekre az államháztartás alrendszereinek költségvetését illető más befizetésekre, illetve az e költségvetésekből származó támogatásokra, kifizetésekre követik el, vagy ezek eszközcselekményeiként fordulnak elő, avagy áruknak, illetve jellemzően összefüggenek szolgáltatásoknak az országba való behozatalával, kivitelével, az országon történő átszállításával. A Javaslat nem változtat a NAV-nak, mint nyomozó hatóságnak a jelenlegi szabályozás szerinti hatáskörén.

VI. Fejezet

A büntetőeljárásban eljáró egyéb szervek

A Javaslat a büntetőeljárásban eljáró egyéb szervek között utal egyrészt az előkészítő eljárásban a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervekre, másrészt a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szervre.

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek azon szervek, amelyek a rájuk vonatkozó jogszabályok alapján bűnüldözési feladatokat látnak el. E szervek a leplezett eszközöket a bűnüldözési feladataik végrehajtása céljából a büntetőeljárási törvényben meghatározott szabályok alapján alkalmazhatják. Előkészítő eljárást nem csak a büntetőeljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező ügyészség vagy nyomozó hatóság folytathat, hanem a rendőrségről szóló törvény alapján a hatáskörébe tartozó cselekmény miatt a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a terrorizmust elhárító szerve is.

A büntetőeljárásban az elkobzás és a vagyonelkobzás érdekében lefoglalt dolog vagy elektronikus adat, illetve a zár alá vett vagyon kezeléséért felelős szerv közreműködik. A bűnjelek mellett a hatékony vagyonkezelés biztosítása és a büntetőeljárás során eljáró hatóságok illetve bíróságok feladatainak egyszerűsítése érdekében indokolt, hogy a bűnügyi vagyon kezelését egy arra szakosodott szerv lássa el, amely szakszerűen és időszerűen képes a vagyonkezelés körébe tartozó döntések meghozatalára. A bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv jogszabályban meghatározott feltételek esetén végzi a bűnügyi vagyon, illetve a lefoglalt bizonyítási eszközök nyilvántartását, tárolását, őrzését, és kezelését.

A nyomozó hatóság tagjának kizárására vonatkozó szabályok irányadók a büntetőeljárásban eljáró egyéb szervek tagjának kizárására is.

HARMADIK RÉSZ

A BÜNTETŐELJÁRÁSBAN RÉSZT VEVŐ SZEMÉLYEK

VII. Fejezet

A terhelt

A Javaslat nem változtat a terheltnek a Be. 43. § (1) bekezdésében meghatározott fogalmán, a § (2) bekezdése szerinti taxatív felsorolásból adódóan ugyanakkor a büntetőeljárásban a terhelt és így a terhelti jogok, illetve kötelezettségek címzettje kizárólag a gyanúsított, a vádlott és az elítélt lehet. A Javaslat részletszabályai emellett nyilvánvalóvá teszik, hogy a nyomozás során a terhelti részvétel kezdete a gyanúsítotti kihallgatás, az az időpont, amikor az érintett tudomására hozzák, hogy vele szemben milyen bűncselekmény miatt járnak el.

A terheltet megillető eljárási jogok köre és tartalma tekintetében a Javaslat nem módosítja jelentős mértékben a Be. szabályait, a hangsúlybeli változások és pontosítások útján a Javaslat az eljárás tisztességessége érdekében az egyértelműséget célozza. Ennek megfelelően a Javaslat a terhelt e minőségéből eredő jogait a személyéhez köti, így azok biztosítása a bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság általános kötelezettsége. A Javaslat csupán egy esetben, a felkészülési idő kapcsán nevesíti az eljárási jog kötelezettjeit, hogy a Be. 43. § (2) bekezdés c) pontjával szemben a joggyakorlat számára megkerülhetetlen követelményt támasszon.

A Javaslat a védelemre való felkészülés mellett önálló terhelti jogként ismeri el a védő igénybevételének, meghatalmazásának, és a védővel való tanácskozás jogát is, ahogy a Javaslat a bizonyításban való aktív közreműködés jogát is, annak több elemét felsorakoztatva, külön nevesíti. A Javaslat a büntetőeljárás során az ártatlanság vélelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló 2016/343 európai parlamenti és tanácsi irányelvvel összhangban – részben a tárgyalási jelenléttel és az eljárás egyszerűsítésével összefüggő részletszabályok megalapozása céljából is – önálló és kiemelkedő terhelti jogként határozza meg a tárgyaláson, továbbá a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés tárgyában tartandó ülésen történő jelenlét jogát.

A terhelt együttműködésének ösztönzésére irányuló jogpolitikai szándékkal összhangban a Javaslat új terhelti jogként fogalmazza meg továbbá, hogy a terhelt a büntetőeljárás bármely szakaszában kezdeményezheti az ügyészséggel történő megállapodást a terhére rótt tények és jogi minősítés beismerése, továbbá akár az alkalmazandó joghátrány vonatkozásában is.

Garanciális elemként, a joggyakorlat egyértelmű eligazítása érdekében a védekezésre való felkészüléssel és a védővel való tanácskozással összefüggésben a Javaslat továbbá meghatároz egy minimális időtartamot, amely előtt e terhelti jogok tényleges gyakorlása nem korlátozható.

A szabadlábon lévő terhelthez képest a fogva lévő terhelt számára a Javaslat további jogokat is biztosít a vonatkozó uniós joganyag – pl. a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv – rendelkezéseit is beépítve.

A terhelt kötelezettségei a büntetőeljárás céljára történő rendelkezésre állásként foglalhatóak össze, ennek érdekében a Javaslat az elérhetőség minimális, de ésszerű időn belüli közlését és az eljárási cselekményeken történő megjelenést írja elő a terhelt számára.

VIII. Fejezet

A védő

A védő intézményének mértékadó átalakítása nem indokolható, ezért a Javaslat az intézmény érdemét változatlanul hagyja. A védőként továbbra is a terhelt választása szerinti meghatalmazott védő, vagy a hatóság rendelkezése alapján eljáró kirendelt védő járhat el. Az európai közösségi szakjogász ügyvédként történő fellépését és annak feltételei az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény kimerítően rendezi, így annak külön nevesítése a büntetőeljárási törvényben indokolatlan. A Javaslat a hatályos törvénnyel egyező tartalommal rendezi az ügyvédjelölt védőként történő fellépését.

A Javaslat kiemeli és általános elvként fogalmazza meg, hogy a védő a terhelt - közvetlenül a személyhez nem kötődő - jogait gyakorolhatja teljes körűen és önállóan. Ezzel a Javaslat a "védelem" egységességét is igyekszik kifejezni, másrészt a büntetőeljárás egészén átívelő rendelkezésként funkcionál. A védő az általános terhelti jogokon túl a (2) bekezdésben foglalt további jogosultságokat is rendelkezik.

A Javaslatban a védő kötelezettségei tekintetében új elemként jelenik meg az időszerűség biztosításával kapcsolatos felelősség, pontosabban az, hogy a védő saját feladatát köteles olyan módon teljesíteni, hogy azzal is segítse a büntetőeljárás időszerű lefolytatását. Ez alapján a védő esetleges mulasztása, feladatainak teljesítésével kapcsolatos indokolatlan késlekedése a védő kötelezettségszegésének tekinthető.

A Javaslat megtartotta a terhelt érdekében eljáró több védő intézményét. Tekintettel arra, hogy a több védő eljárása a védői jogok gyakorlásának, illetve a kötelezettségek teljesítésének kérdését érinti, ezért a több védő esetén alkalmazandó különös szabályok a védő jogai és kötelezettségei alcímbe kerültek. Több védő eljárása esetén lényegében a hatályos szabályok érvényesülnek. A vezető védő kijelölésére ugyanakkor a Javaslat alapján a terhelt jogosult, részben a védelem területén betöltött központi szerepére és rendelkezési jogosultságára, részben arra figyelemmel, hogy több védő eljárására kizárólag meghatalmazott védők esetében kerülhet sor.

A védő kizárásának szabályait a Javaslat a hatályos rendelkezésekhez képest pontosította. A Javaslat alapján így kizárást kell eredményezzen, ha a védő más megbízását érintő kizárási ok akár a jelenben áll fenn, vagy akár a múltban állt fenn. A kizáró okot jelentő megbízás - így például a tanú érdekében történő eljárás - a megszűnésével nyilvánvalóan nem szűnik meg az az érdekellentét, amely a védőként történő fellépést kizárja. A tanú érdekében eljáró ügyvéd esetében a Javaslat kivételt tesz abban az esetben, ha a tanút utóbb terhelti pozícióba kerül, hiszen ilyen esetben érdekellentétről nem beszélhetünk.

A Javaslat a több védő eljárásához hasonlóan, megtartotta a több terheltet képviselő védő intézményét is. Az ilyen esetben felmerülő érdekellentétet a Javaslat a kizárási okok között rendezi, valamint egyértelművé teszi, hogy ha a védő több terhelt érdekében jár el, és a terheltek közötti érdekellentét felmerül, a védőt az eljárásból ki kell zárni. A védő feladatával, bizalmi helyzetével lenne ellentétes, ha ilyen esetben a védő a terheltek között válogathatna, ezért ilyen esetben a védő kizárása indokolt.

A kötelező védelem eseteit a Javaslat két esetben terjesztette ki. A kényszerintézkedések intézményrendszerének kialakítására figyelemmel indokolt a kötelező védelem bevezetése a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések alkalmazása esetén is. A gyakorlatban korábban felmerülő jogalkalmazási nehézséget oldja fel a kötelező védelem e) pont második fordulata. Amennyiben a védő kirendelését az eljáró bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság tarja indokoltnak a továbbiakban a védő részvétele kötelező. Ez érdemben a bírósági eljárást érinti, ahol a kötelező védői részvétel egyben kötelező védői jelenlétet is jelent. A törvényben meghatározott egyéb okok közül ki kell emelni, hogy a Javaslat alapján a bírósági eljárásba a védő részvétele kötelező, ha a védő kirendelését a terhelt indítványozza. Ezzel a Javaslat ismét a jogalkalmazás számára teremt egyértelmű helyzetet azzal, hogy a terhelt indítványára kirendelt védő jelenléte a bírósági eljárásban kötelező lesz.

Védő meghatalmazására továbbra is a terhelt, vagy az (1) bekezdés második mondatában megjelölt terhelti segítők adhatnak. A segítők által adott meghatalmazás esetén a védőként való fellépéshez a terhelt hozzájárulása kell. Tekintettel arra, hogy a segítő által meghatalmazott védők esetében magáról a meghatalmazásról a terhelt nem rendelkezhet, így a terhelt az érekeit a hozzájárulásának visszavonásával érvényesítheti. A hozzájárulás visszavonásával a segítő által meghatalmazott védő a továbbiakban nem járhat el.

A védő kirendelésének szabályait a Javaslat a gyakorlatban felmerült hiányosságokra tekintettel annyiban módosította, hogy a kirendelt védő személyét nem a kirendelő szerv, hanem a Magyar Ügyvédi Kamara állapítja meg. A kirendelt védő személyének kijelölésével kapcsolatos eljárás kialakítása nem a Javaslat feladata, azonban a büntetőeljárás rendszere alapján annak kialakítására oly módon kerülhet csak sor, hogy az egy – lényegében automatikus, bármikor hozzáférhető –

rendszerben biztosítsa az eljárási cselekmények időszerű, akadálytalan lefolytatását. A védő kijelölése feladatának a Magyar Ügyvédi Kamarához kerülésére figyelemmel, ha a terhel más védő kijelölésével kapcsolatos indítványának helyt adnak, úgy az új védő kijelölése is a kamara feladata lesz.

A kirendelés a kirendelés indokaként meghatározható ok felmerülésével aktuálissá válik, így arra a fogvatartás elrendelést követően haladéktalanul, vagy az idézéssel egyidejűleg kell sort keríteni. Ezzel megszűnik az a hatályos rendszer alapján fennálló átmeneti időszak, amely során a törvény kötelező előírása okán a védelem kötelező, ugyanakkor a terhelt mégsem rendelkezik védővel.

A Javaslat módosítja az ügyvéd meghatalmazásának kirendelés hatályával kapcsolatos következményét. A hatályos rendszerben az eljáró bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság kirendelés visszavonásával kapcsolatos mulasztása estén a kirendelt és a meghatalmazott védők párhuzamosan járhattak el, ami az intézmények, illetve a terhelt védelemmel kapcsolatos rendelkezési jogosultságával ellentétes. A Javaslat alapján a meghatalmazás benyújtásától kezdve a kirendelés hatályát veszti. Ezzel egyidejűleg a Javaslat a meghatalmazott védő részére, a meghatalmazás benyújtásával egyidejűleg értesítési kötelezettséget, a korábban eljárt védő részére az új védő tevékenységét segítő közreműködési kötelezettséget is keletkeztet.

A Javaslat a fentieken túlmenően megtartotta a kirendelés hatályának megszüntetésével kapcsolatos rendelkezési kötelezettséget. Amennyiben tehát a védő kötelező részvételének esetei megszűnnek, vagyis a kirendelés indoka kiürül, úgy az eljáró bíróságnak, ügyészségnek, nyomozó hatóságnak kell rendelkezni a kirendelés visszavonásáról. Ez lehetőséget biztosít adott esetben arra is, hogy az eljáró szerv a kirendelés más indokát mérlegelje, vagy éppen a terheltet a kirendelés tárgyában nyilatkoztassa.

A Javaslat általánosságban rendelkezik a helyettes védő kirendeléséről, amelyre akár kirendelt, akár meghatalmazott védő mulasztása esetén sor kerülhet. Az intézmény nem a védő mulasztásának szankciójaként érvényesül, az idézéssel szembeni mulasztás következményeit a Javaslat az idézés szabályozásánál rendezi. A helyettes védő az eljárási cselekmények folytatásának lehetőségét kívánja biztosítani. A helyettes védő kirendelésére kerül sor, ha a védő nem is jelezte elmaradását (és helyettesítésről sem gondoskodott). Ebben az esetben a Javaslat azt fejezi ki, hogy ha az eljárási cselekmény megtartásának feltételei maradéktalanul fennállnak, úgy a védő jelzés nélküli elmaradása nem lehessen akadálya az eljárási cselekmény teljesítésének. A (2) bekezdés azokra az esetekre vonatkozik, amikor a védő esetlegesen jelzi távolmaradását, és annak okát, azonban az eljárási cselekmény megtartása nem halasztható el. Tipikusan ilyen lehetőség merülhet fel a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések elrendelése tárgyában tartott ülés esetén, vagy például egy olyan személy tanúkénti kihallgatása esetén, akinek a jelenléte a továbbiakban nem, vagy indokolatlan nehézségekkel lenne biztosítható. A helyettes védő kirendelésének minden estben általános feltétele, hogy a védő szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg. Tekintettel arra, hogy az idézés szabályai szerint idézni csak azt lehet, akinek a jelenléte az eljárási cselekményen kötelező, így a védő esetében idézésére csak kötelező védői részvétel, pontosabban kötelező védői jelenét esetén kerülhet sor. A helyettes védő kirendelése nélkül így az eljárási cselekmények a védő jelenléte nélkül nem lennének megtarthatók. A helyettesítés halasztást nem tűrő jellege indokolja, hogy a kirendelt helyettes védőt a kirendelő szerv határozhassa meg. Ezzel megnyílik többek között a lehetőség - ha a terheltek között érdekellentét nem állapítható meg - a más terhelt védelmét ellátó ügyvéd kirendelésének és kijelölésének is.

IX. Fejezet

A sértett

A sértett fogalma, jogai és kötelezettségei, sértetti jogutódlás

1. Az új Be. sértett fogalmának kialakításakor a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv „victim" (a magyar fordítás szerint: áldozat) fogalmából indultunk ki. Ennek értelmében „áldozat az olyan természetes személy, aki *közvetlenül bűncselekmény következtében* sérelmet szenvedett – ideértve a fizikai, szellemi vagy érzelmi sérülést, vagy gazdasági hátrányt". Az irányelv értelmében tehát az így meghatározott „áldozati kör" részére kell az irányelvben körülírt, a büntetőeljáráshoz kapcsolódó jogokat biztosítani, amit azonban a magyar rendszer a sértetti jogosultságokon belül tud értelmezni.

A Be. fogalom meglehetősen széles körű definíciót ad a sértettekre vonatkozóan, ugyanakkor pont ez a tág fogalom vezetett oda, hogy a gyakorlat a fogalmat annak nyelvtani jelentéstartalmát szinte teljesen figyelmen kívül hagyva kezdte el értelmezni. A jelenlegi törvényi definíció és a joggyakorlat által elfogadott jelentéstartalom így egyáltalán nem fedi egymást. A jogalkalmazók ugyanis a Kúria 90. BK véleménye alapján a sértett fogalma alatt kizárólag az anyagi jogi értelemben vett passzív alanyt és azt a személyt értik, akivel kapcsolatban a bűncselekmény tényállásában megfogalmazott eredmény (ha van ilyen) megvalósult.

Annak érdekében, hogy Magyarország megfeleljen az irányelv szabályozásának, a Javaslat a hatályos sértett fogalom és a gyakorlat ellentmondását akként oldja fel, hogy a sértett fogalmát kiegészíti a következő fordulattal: „ideértve azt is, aki a bűncselekmény közvetlen következtében testi, lelki sérelmet szenvedett, illetve akinek vagy amelynek a bűncselekmény vagyoni hátrányt okozott". Ezzel egyértelműen jelezzük, hogy a passzív alanyon és azon személyen kívül, akivel kapcsolatban az eredmény megvalósult, azokat is a sértett fogalma alá tartozónak kell tekinteni, aki a bűncselekmény közvetlen következtében sérelmet szenvedett. A sértett fogalmának átalakításával a gyakorlat a hatályos szöveg tényleges tartalmának, egyúttal az irányelvnek is megfelelő módon alakulhatna újjá. A törvény szövege értelmében a sérelemnek a bűncselekmény *közvetlen* következtében kell felmerülnie. A Javaslatnak nem célja, nem is lehetett célja az, hogy a joggyakorlat által kezelhetetlen embertömegeknek (azoknak, akik a bűncselekmény kapcsán *közvetett módon* szenvedtek sérelmet) biztosítson sértetti jogokat a büntetőeljárásban.

Az Irányelv maga utal azokra a személyekre, akik „közvetlenül bűncselekmény következtében (…) szellemi vagy érzelmi sérülést" szenvedtek. Az ennek megfelelő rendelkezés jelenik meg az új fogalom „lelki sérülése" alatt, amelynek tehát a Javaslatban való szerepeltetése mindenképpen szükséges. Ilyen közvetlen lelki sérelem tipikusan a testi sérülést, vagyoni kárt nem okozó fenyegetés lehet, vagy amikor a sérülésre, károkozásra irányuló cselekmény kísérleti szakban marad. De említhető a személyi szabadságban történt korlátozás, amely a külvilágban nem megjelenő eredmény, ugyanakkor jelentős lelki sérelem okozására alkalmas.

Tekintettel arra, hogy a sértett nemcsak természetes (fizikai személy) lehet, hanem nem természetes személy is, ezért indokolt, hogy ez a tény már a fogalom meghatározásából is egyértelműen kitűnjön.

2. A Javaslat egy helyen, összegyűjtve szerepelteti a sértettet megillető jogokat, ideértve a magánfélként, pótmagánvádlóként, magánvádlóként történő fellépést is. A Be. a sértett eljárási jogai között nem említi a sértett részére a törvény más helyén biztosított kérdezési jogot, illetve a felszólalási jogot. A Javaslat ezért a Be.-ben feltüntetett jogok mellett kifejezetten utal a sértett kérdezési, felszólalási lehetőségére, továbbá arra is, hogy a sértett tanúként vallomást tehet, bizonyítékot terjeszthet elő, segítő közreműködését veheti igénybe. A Javaslat a sértett jogai mellett a sértett kötelezettségeiről is rendelkezik.

3. A Javaslat rendelkezik arról, hogy a sértett az eljárás folyamán bármikor jogosult írásban nyilatkozni arról, hogy a bűncselekmény következtében milyen testi, lelki sérelmet szenvedett,

milyen vagyoni hátrány érte, kíván-e polgári jogi igényt érvényesíteni, illetve kívánja-e a terhelt bűnösségének megállapítását és megbüntetését. Az új jogintézmény az Európai Bizottság áldozatvédelemmel kapcsolatos ajánlására tekintettel került be a rendelkezések közé, amely egyébként több európai országban is ismert. A nyilatkozatban, ahogy arra a szöveg egyértelműen utal, a sértett azt közölheti a hatóságokkal, hogy a bűncselekmény következtében milyen hatások érték, hogy a vádlott bűnösségének megállapítását és megbüntetését kívánja-e, valamint, hogy kíván-e polgári jogi igényt érvényesíteni. Megjegyzendő, hogy ez nem ismeretlen a magyar jogban sem, hiszen a Be. 316. §-a értelmében a bizonyítási eljárás befejezését követően a sértett nyilatkozhat arról, hogy a vádlott bűnösségének megállapítását és megbüntetését kívánja-e, illetve természetesen a polgári jogi igény előterjesztésére is mód van. A sértetti nyilatkozat Javaslat szerinti bevezetése annyiban jelentene újdonságot, hogy önálló jogintézményként jelenne meg, amelyet már az eljárás elején lehetősége lenne a sértettnek megtennie. A nyilatkozat kiváló jelzés a sértettek felé, hogy érdekeiket, sérelmeiket a hatóságok figyelembe veszik.

4. A 2012/29/EU irányelvre tekintettel került be a Javaslatba az arra vonatkozó rendelkezés, hogy ha a sértett nem kíván részt venni az eljárásban, erről bármikor jogosult nyilatkozni. A sértett ezen nyilatkozatával azt nyilváníthatja ki, hogy nem tart igényt pl. a határozatok megküldésére, nem kívánja a sértetti jogait gyakorolni, stb. A nyilatkozat természetesen, ahogy azt a normaszöveg is kifejezi, nem akadálya annak, hogy ha szükséges, a sértettet tanúként lehessen kihallgatni (tehát tanúzási kötelezettségeit teljesítenie kell), és nem mentesít az eljárási cselekményeken való megjelenési kötelezettség alól sem.

5. A sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló és a magánfél esetében a Be. eltérően szabályozza azok körét, akik az adott személy halálát követően a büntetőeljárásban felléphetnek. Ezen a szabályozáson indokolt volt változtatni. Ezért a Javaslat külön részben tartalmazza a sértetti jogutódlásra vonatkozó általános szabályokat, amelyek – lévén, hogy sértetti „alkategóriák” – a magánvádló és a pótmagánvádló jogutódlására is irányadók. Egyedüli kivétel a magánfél, ott ugyanis a Javaslat is – hasonlóan a hatályos szabályozáshoz – az örökös részére ad jogosultságokat. Ezzel a megoldással biztosítható a sértettekre és az egyes sértetti alkategóriákra vonatkozó következetes szabályozás.

A sértetti jogutódlásra vonatkozó általános szabályok mind a természetes, mind a nem természetes személy sértettekre vonatkoznak. Ha a természetes személy sértett akár a büntetőeljárás megindítása előtt, akár azután meghal, helyébe hozzátartozója, törvényes képviselője vagy jogszabály, illetve szerződés alapján a sértett által eltartott személy léphet. A hozzátartozó fogalmát az új Be. is a Btk. hozzátartozó fogalmához köti.

Jelenleg a törvény értelmében nincs arra lehetőség, hogy ha a sértett még azelőtt meghal, hogy pótmagánvádlóként, magánvádlóként fellépett volna, akkor a hozzátartozója pótmagánvádlóként, magánvádlóként fellépjen. Mivel nem látjuk okát ennek a tilalomnak, ezért a Javaslat erre is lehetőséget ad. A polgári jogi igény kapcsán fogalmaz meg kivételt a törvény, ott szűkebb körben, a sértett, illetve a magánfél örökösének kíván jogosultságokat biztosítani.

Nem természetes személy sértett megszűnése esetén helyébe a jogutódja léphet.

A magánvádló

A Javaslat pontosítja a magánvádló fogalmát. Egyrészt a megfogalmazással („a magánvádló az a sértett”) egyértelművé teszi, hogy a magánvádló a sértett kategóriáján belül egy szűkebb kört takar. Másrészt egyértelműen megkülönbözteti a természetes személy és a nem természetes személy sértettet, és azt, hogy a magánvádas bűncselekmények közül melyiket lehet természetes személy sértett és melyiket nem természetes személy sértett sérelmére elkövetni. Ez alapján az a) pontban a

természetes személy sértettre, a b) pontban a nem természetes személy sértettre történik utalás a törvényben.

Mivel a magánvádló a sértett egyik alcsoportját képezi, a sértettre vonatkozó valamennyi rendelkezés (a sértett jogai és kötelezettségei, a sértetti jogutódlásra vonatkozó szabályok) irányadók a magánvádlóra is.

Az új Be. magánvádlóra vonatkozó rendelkezései között – a hatályos törvénnyel szemben – már nem szerepel a becsületsértés és a rágalmazás közvádra üldözendőségének bevezetése, ha hivatalos személy a sértett. Ennek indoka, hogy e bűncselekmények kapcsán egyedül a sértett tudja eldönteni, hogy fel kíván-e lépni, hiszen a sértetten kívül az adott cselekmény senkit nem érint. Ha ő nem érzi úgy, hogy fel kell lépnie, akkor a közvádra üldözendőség eleve kérdéses. Azon indok kapcsán, amely szerint indokolt elkerülni, hogy a „köz" szolgálatában álló személynek e minőségében rajta esett sérelem miatt, mint sértettnek magának kelljen képviselnie a vádat is, az a válasz adható, hogy a magánvádas eljárásban az ügyész a vád képviseletét a magánvádlótól az eljárás bármely szakaszában átveheti (pl. közérdekre hivatkozással).

A pótmagánvádló

A Javaslat a hatályos törvényi megoldással szemben egyértelmű definíciót ad a pótmagánvádlóra vonatkozóan, amely a magánvádlóhoz hasonlóan világossá teszi, hogy ebben az esetben is sértetti alkategóriáról beszélhetünk. A pótmagánvádlóra vonatkozó valamennyi egyéb szabályt a pótmagánvádas eljárásra vonatkozó külön eljárásba helyeztük.

Mivel a pótmagánvádló a sértett egyik alcsoportját jelenti, a sértettre vonatkozó valamennyi rendelkezés (a sértett jogai és kötelezettségei, a sértetti jogutódlásra vonatkozó szabályok) irányadók a pótmagánvádlóra is.

A magánfél

A Javaslat pontosítja a magánfél fogalmát, utal arra, hogy a sértetti nyilatkozat keretében már a vádemelés előtt bejelenthető a polgári jogi igény, továbbá pontosan meghatározza, hogy mely követelés érvényesíthető a büntetőeljárásban polgári jogi igényként. Ezek: a kártérítésre, a jogalap nélküli gazdagodás visszatérítésére, a jogsértés abbahagyására, illetve a sérelmes helyzet megszüntetésére, a sérelmes helyzetet megelőző, illetve az eredeti állapot helyreállítására, valamint a felsoroltak hatálya alá nem tartozó dolog átadására vagy pénz fizetésére irányuló követelés, feltéve, hogy azok a vád tárgyává tett cselekmény közvetlen következtében keletkeztek. A büntetőeljárásban polgári jogi igényként nem érvényesíthető a sérelemdíj iránti és az olyan követelés, amely bírósági eljárásban történő érvényesítését törvény kizárja.

A magánfél jogutódlása eltér a sértetti jogutódlás általános szabályaitól. Ha ugyanis a sértett vagy a magánfél meghalt, az örököse léphet fel magánfélként. A rendelkezés értelmében akár fellépett a sértett halála előtt magánfélként, akár nem, az elhunyt sértett örököse a törvényi feltételeknek megfelelően polgári jogi igényt érvényesíthet. Magánfél esetében az örökös jogutódlási jogának biztosítása az eljárásbeli pozícióját meghatározó vagyoni igény érvényesítésére tekintettel megfelelő, hiszen a hagyaték tárgyát képező olyan követelés érvényesítéséről van szó, amire az örökösnek a polgári jog szabályai szerint is lehetősége van.

X. Fejezet

Az egyéb érdekelt

A Be. 55. § (1) bekezdés szerint az egyéb érdekelt az, akinek a jogára vagy jogos érdekére a büntetőeljárásban hozott határozat közvetlen hatással lehet. A Be. tehát egy már meghozott

határozathoz köti az eljárási részvétel lehetőségét, noha a büntetőeljárás sok esetben határozat meghozatala nélkül is lényeges jogokat, érdekeket érint, továbbá büntetőeljárási jogok és kötelezettségek határozat hiányában is gyakorolhatóak, vagy teljesítendőek.

A Javaslat az egységes és egyértelmű szabályozás érdekében ezért bővíti az egyéb érdekelt fogalmát, amely a büntetőeljárásban hozott határozat általi érintettség mellett a büntetőeljárási jogok és kötelezettségek valamennyi alanyára is kiterjed. Ezen bővítés ugyanakkor ésszerűen csak azzal a megszorítással érvényesülhet, hogy az egyéb érdekelt az őt megillető jogosítványokat kizárólag az adott eljárási cselekménytől vagy határozattól függő érintettségi körben gyakorolhatja, azaz az egyéb érdekelti minőség tartalmát tekintve koherensebb, de változatlanul korlátozott eljárási részvételt jelent. A példálódzó felsorolás szerinti tanú így egyéb érdekelt akkor is, ha rendbírságot szabnak ki vele szemben, de annyiban is, amennyiben az idézéssel kapcsolatban a kézbesítési vélelem megdöntése iránt kérelmet terjeszt elő.

A Javaslat az egyéb érdekelt számára az őt érintő körben és ebből következően az eljárás fő résztvevőihez képest ugyan korlátozottabb keretek közt, de mégis kiterjedt eljárási jogokat biztosít, így a Javaslat mellőzi a Be. azon megoldását, amely a vagyoni jogok érintettsége esetén az egyéb érdekeltek egy részét sértetti jogokkal ruházta fel.

XI. Fejezet

Büntetőeljárási cselekvőképesség

Noha a Be. kifejezetten nem tett említést róla, de a Javaslat értelmében a büntetőeljárásban is lényeges kérdés, hogy a büntetőeljárási jogok és kötelezettségek alanyának eljárási cselekvőképessége, a személyes eljárás lehetőségének esetleges kizártsága hogyan alakul.

A terhelt ennek kapcsán az eljárás többi résztvevőjétől jól elkülöníthető helyzetben van, a Javaslat a terheltek között a polgári jog szerinti cselekvőképesség alapján nem tesz különbséget, amelyből következik, hogy minden terhelt teljes büntetőeljárási cselekvőképességgel rendelkezik. Annak ellenére azonban, hogy a büntetőeljárás hatálya alatt állás alapvetően érinti a személyiséget és ezért az eljárási cselekvőképesség korlátozása nem merülhet fel, a Javaslat az egyes terhelti csoportok érdekében a nagykorúakat érintő gondnokság alá helyezést is értékeli.

Amíg ugyanis a kötelező védői részvétel mellett a Be. 451. §-a a fiatalkorú – aki korlátozottan cselekvőképes és cselekvőképtelen kiskorú is lehet – törvényes képviselőjének mint segítőnek a védőjével azonos jelenléti, észrevételezési, indítványtételi, jogorvoslati, stb. jogot biztosít, addig a teljes polgári jogi cselekvőképességgel nem rendelkező nagykorú terhelt törvényes képviselője szintén segítőként csupán védőt hatalmazhat meg, valamint egyes indítványtételi és jogorvoslati jogok illetik meg az ideiglenes kényszergyógykezeléssel és a kényszergyógykezeléssel összefüggésben. Az ilyen nagykorú terhelt ráadásul nem is feltétlenül részesül a Be. 46. § c) vagy e) pontja szerinti kötelező védelemben, ugyanakkor még a védő részvétele mellett is hátrányos helyzetben lehet a fiatalkorú terhelthez képest, amely megkülönböztetés a polgári jogi cselekvőképesség helyett pusztán az életkoron alapul.

A terhelt büntetőeljárási cselekvőképességének fenntartása mellett ezért a Javaslat a polgári jog szabályai szerint teljes cselekvőképességgel nem rendelkező valamennyi terhelt érdekében lehetővé teszi a törvényes képviselő eljárását, egyúttal a fiatal- és felnőtt korúak törvényes képviselőjét azonos eljárásjogi helyzetbe helyezi.

A Javaslat a sértett és az egyéb érdekelt eljárási cselekvőképességét a Be. következetlen szabályaival ellentétben egyértelműen rendezi, és a törvényes képviselő hozzájárulását igénylő eljárást, vagy nyilatkozatot, azaz a korlátozott eljárási cselekvőképességet még a tanúvallomás megtagadásának kérdésében is mellőzi.

A sértett és az egyéb érdekelt büntetőeljárási cselekvőképességgel rendelkezik, ha a polgári jog szabályai szerinti cselekvőképessége nincs korlátozva vagy kizárva. A nagykorú sértett és egyéb érdekelt akkor is rendelkezik büntetőeljárási cselekvőképességgel, ha a polgári jog szabályai szerinti cselekvőképességét ugyan részlegesen korlátozták, de az eljárás tárgya, illetve az egyes eljárási cselekmények nem tartoznak abba az ügycsoportba, amelyben cselekvőképességét korlátozták. Ennek megfelelően, ha a sértett polgári jogi cselekvőképességét csak meghatározott személyi jellegű ügycsoport tekintetében korlátozták, a sérelmére elkövetett vagyon elleni bűncselekmény miatt indult ügyben önállóan gyakorolhatja eljárási jogait és tehet ezzel összefüggésben a büntetőeljárási törvényben meghatározott nyilatkozatot.

Nem az egész eljárásra kiterjedő hatállyal, de a Javaslatban megállapított feltételek esetén a sértett és az egyéb érdekelt büntetőeljárási cselekvőképességgel rendelkezik meghatározott tárgykörökben akkor is, ha általános büntetőeljárási cselekvőképessége nincs. Így a jóvátételhez szükséges hozzájárulás kérdésében a sértett, míg a kényszerintézkedéssel érintett dologgal, adattal, vagy vagyonnal összefüggésben az egyéb érdekelt, ha ezekről a polgári jog szabályai szerint érvényesen rendelkezhet, a törvényes képviselője hozzájárulása nélkül is eljárhat, illetve nyilatkozhat. Ennek megfelelően például a cselekvőképességében korlátozott kiskorú a munkával szerzett jövedelmére elkövetett bűncselekmény miatt indult ügyben – mivel azzal a polgári jog szabályai szerint törvényes képviselőjének közreműködése nélkül rendelkezhet – a közvetítői eljáráshoz önállóan is hozzájárulhat, ahogy e tárgykörben egyébként polgári pert is indíthatna.

A Javaslat végül a polgári jog szabályai szerint korlátozottan cselekvőképes kiskorú számára a tanúvallomás megtagadásának kérdésében is büntetőeljárási cselekvőképességet biztosít, hiszen őt hamis tanúzás esetén büntetőjogi felelősségre lehetne vonni, ezért indokolt, hogy önállóan – szükség esetén a törvényes képviselővel történő egyeztetés alapján – vállalja a vallomástételt akkor, ha ezt egyébként megtagadhatná.

A Javaslat kerüli a nem természetes személyek képviseletének ellátására vonatkozó részletes rendelkezéseket, hiszen az ilyen jogalanyok eljárási képességének, képviseletének rendezése külön, az adott jogalany státuszával kapcsolatos szabályozásra tartozik. A Javaslat ezért annyit rögzít, hogy nem természetes személy esetén a törvényes képviselő jár el.

A Javaslat értelmében törvényes képviselője jár el továbbá a büntetőeljárási cselekvőképesség hiánya esetén és akkor is, ha a sértett vagy az egyéb érdekelt részére a cselekvőképessége érintése nélkül rendeltek törvényes képviselőt, kivéve, ha személyesen vagy meghatalmazottja útján fellép (pl. az ismeretlen helyen tartózkodó sértett).

A Javaslat a törvényes képviselő hiánya, a képviselt és a törvényes képviselő közötti érdekellentét esetén, valamint az ismeretlen helyen tartózkodó sértett és az egyéb érdekelt képviseletének megfelelő ellátása érdekében az egységes ügygondnoki intézményt vezeti be. A Javaslat ezzel elszakad a Be. eseti gyámra, illetve eseti gondnokra építő, szintén következetlen és hiányos szabályozásától, és lehetővé teszi, hogy a gyámhatósági kirendelés és az ezzel járó időveszteség helyett az eljárási cselekvőképességgel nem rendelkező személy eljárási jogainak gyakorlása, kötelezettségei teljesítése érdekében egy arra alkalmas képviselő minél hamarabb közreműködhessen.

XII. Fejezet

A segítők

A Javaslat elszakad a Be. 59. §-ában meghatározott, egyébként sem egyértelmű segítő-fogalomtól és új tartalommal tölti fel azt, amely értelmében segítőnek tekinti mindazon személyeket, akik a

terhelt, a sértett vagy az egyéb érdekelt oldalán, az eljárás ezen résztvevőihez kapcsolódva közreműködnek a büntetőeljárásban.

A Javaslat az egyértelműség igényével taxatív felsorolást ad a segítőként eljárni jogosultakról, de az általános érvényű szabályozást e helyen nem duzzasztja fel az eljárási cselekvőképességhez kapcsolódó segítőre, azaz a törvényes képviselőre, valamint az egy-egy meghatározott eljárási cselekmény kapcsán igénybe vehető segítőkre vonatkozó rendelkezésekkel, kizárólag a segítők azon két fajtájára vonatkozó rendelkezéseket gyűjti össze, akik részvételi lehetősége a büntetőeljárás egészére kiterjed.

A meghatalmazott képviselő

A Javaslat a Be.-nek a képviseleti formákat keverten tartalmazó szabályozása helyett az átláthatóság érdekében a cselekvőképességgel összefüggő törvényes képviseletet, a törvényes képviselő hiányából fakadóan kirendelésen alapuló eseti képviseletet és a meghatalmazáson alapuló képviseletet határozottan elkülöníti és ügyleti képviseletként kizárólag ez utóbbit határozza meg.

A Javaslat a meghatalmazott képviselőként eljárni jogosultak körét a fentiekre figyelemmel a Be.-hez hasonlóan, és az átláthatóságot is szem előtt tartva határozza meg.

A Javaslat e felsorolásban mellőzi a pártfogó ügyvédi képviselet külön nevesítését, és a meghatalmazotti képviselet szabályai között csupán utal e jogintézményre, hiszen a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény értelmében a pártfogó ügyvédi képviselet is – alapvetően a jogi segítségnyújtó szolgálat és a jogi segítő közötti – szerződéses viszonyon alapul, ráadásul főszabály szerint a sértett és az egyéb érdekelt is maga hatalmazhatja meg a pártfogú ügyvédként eljáró jogi segítőt.

A Javaslat a közhasznú szervezet képviseleti jogával kapcsolatban eltér a Be. 58. § (3) bekezdésének szabályától, és a képviseleti jogot e szervezet esetén is meghatalmazáshoz köti, hiszen abban az esetben, ha „az egyének pontosan meg nem határozható, nagyobb létszámú csoportja tekintendő sértettnek”, konkrét sértett hiányában sértetti képviseletről sem lehet szó, az ismert és akár az eljárásban részt is vevő sértett képviselete pedig nem keletkezhet az akaratától függetlenül.

A Javaslat emellett egységesen és a Be. szabályaitól eltérően kizárólag negatív feltételeken, keresztül határozza meg a meghatalmazott képviselő státuszát, azaz lényegében kizárási szabályokat rögzít, továbbá pontosítja a Be.-nek a meghatalmazás kellékeire és benyújtására vonatkozó rendelkezéseit.

A támogató

A Javaslat a támogató eljárását csak a sértett és az egyéb érdekelt oldalán teszi lehetővé, mert a terhelt önrendelkezését és jogainak védelmét a büntetőeljárásban alapvetően nem a támogatott döntéshozatal, hanem a védő intézménye képes eredményesen szolgálni, így azon eseteket, amelyeknél a terhelt támogatott döntéshozatallal érintett, a védelem megfelelő biztosításán keresztül érdemes rendezni.

A sértett és az egyéb érdekelt esetén a Javaslat a büntetőeljárás jellegéhez igazodóan, a lehető legteljesebb körben biztosítja a támogatott döntéshozatalról szóló törvényi rendelkezések érvényesülését. A támogatott döntéshozatal tartalmából adódóan a támogató eljárásban történő részvétele iránt a bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság nem intézkedik, a Javaslat így csak a büntetőeljárás körülményei miatt szükséges kizárás esetén ír elő intézkedési és határozathozatali kötelezettséget.

NEGYEDIK RÉSZ

AZ ELJÁRÁSI CSELEKMÉNYEKRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

XIII. Fejezet

A büntetőeljárásban részt vevő személyek joggyakorlásának elősegítése

A Javaslat az eljárási cselekményekre vonatkozó általános szabályok közt első helyen foglalja össze mindazon rendelkezéseket, amelyek az egész büntetőeljáráson átívelve segítik elő az eljárásban részt vevő személyek számára a jogaik gyakorlását, valamint jogos érdekeik figyelembe vételét.

A Javaslat a tájékoztatás, figyelmeztetés, kapcsolattartás vonatkozásában a szükséges kioktatási kötelezettség mellett általános követelményként rögzíti a bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság számára, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy az eljárásbeli minőségétől függetlenül a vele közölteket megértse és magát megértesse és ehhez támpontokat is ad.

A sértett jogos érdekének fokozott figyelembe vételét biztosítja a Javaslat a polgári jogi igény érvényesítésére vonatkozó szabályozással. Mivel a polgári jogi igény tartalmilag a büntetőeljárásban előterjesztett, a bíróság döntésére irányuló kereseti kérelem, annak elbírálására a Javaslat a polgári perrendtartás szabályait rendeli alkalmazni, ugyanakkor meghatározza azon alapvető eltéréseket is, amelyek a büntetőeljárás jellegéből következnek, vagy amelyek a sértett igényérvényesítésének könnyítését szolgálják. Ez utóbbi rendelkezések a polgári perrendtartásról szóló törvény keresetre vonatkozó szabályaihoz képest könnyítéseket tartalmaznak a polgári jogi igény kellékei és esetleges hiányosságai tekintetében.

A költségkedvezmények körében a jogrendszer egységére figyelemmel egységes költségkedvezményi fogalmat vezet be és pontosan meghatározza, hogy az eljárás résztvevője az ehhez szükséges, jogszabályban részletezendő feltételek fennállása esetén a költségkedvezmény mely elemeire jogosult. A kis- és középvállalkozások, valamint az egyéb, különösen a közérdekű célt szolgáló jogalanyok támogatásának szándékával a Javaslat lehetővé teszi, hogy indokolt esetben nem természetes személy is részesülhessen költségkedvezményben, ha e nélkül a sértetti, egyéb érdekelti részvétele a büntetőeljárásban ellehetetlenülne. A Javaslat a költségkedvezményekkel kapcsolatos eljárást egységesíti, és a terhelt esetében is elkülöníti a bíróság és az ügyészség büntetőeljárási feladataitól, amellyel a tényleges és hatékony ellenőrzést is biztosítani lehet.

A Javaslat az Alapvető rendelkezéseket felduzzasztása helyett a nyelvhasználathoz való jog gyakorlására, valamint a büntetőeljárásbeli kommunikációra vonatkozó általános rendelkezéseket e Fejezetben, azokat a joggyakorlás elősegítéseként értékelve foglalta össze.

A Be. hatályba lépése óta a soron kívüli eljárás eseteinek expanziója volt tapasztalható, amely a folyamatosan növekvő általános ügyteherrel együtt a ténylegesen soron kívüli elintézések számát visszaszorította. A Javaslat ezért soron kívüliség céljául a sértett és a terhelt egyensúlyban lévő kíméletét határozta meg és a soron kívüliség eseteit a Be.-hez képest szűk körben határozta meg.

XIV. Fejezet

Különleges bánásmódot igénylő személyek

A büntetőeljárás szabályozásában az utóbbi évtizedekben egyre hangsúlyosabb szerepet kapott az egyéniesítés lehetősége, a büntetőeljárásban részt vevő személy egyedi igényeinek figyelembe vétele. E területen a hatályos eljárásjogi törvénynek számos nemzetközi kötelezettségnek is meg kellett felelnie. Minthogy a hatályos törvény megalkotásakor ez a terület még kisebb hangsúlyt kapott, a részletszabályok egységes rendszerbe foglalása sem volt feltétlenül indokolt, és ennek

eredményeképpen a területet érintő részletszabályok sokasodása is szétszórtan került bevezetésre. A szabályozás szintje ugyanakkor mára már egy olyan szintet ért el, ami a jelenlegi széttagolt rendszerben a jogalkalmazást elnehezíti, egyúttal megakadályozza az egyéniesítés tényleges érvényesülését. A Javaslat megalkotásakor továbbá figyelemmel kellett lenni a terület jövőben várható jogalkotási tendenciáira. Mindezek a körülmények indokolttá tették a hatályos szabályok átstrukturálását, és egy átfogó, a jogalkalmazást könnyítő rendszer bevezetését. A Javaslat tehát nem törekszik a hatályos büntetőeljárási törvény már meglévő intézményeinek kibővítésére, az egyéniesítést biztosító új eszköz bevezetésére nem is került sor.

A Javaslat különleges bánásmódot igénylő személyekkel kapcsolatos rendszerének alapvetése, hogy az eljárásban eljáró szervek egy induló döntést hozzanak valamennyi olyan esetben, amikor felmerül az egyéniesítés igénye, és ez a döntés egységes szempontrendszeren alapuljon. Amennyiben tehát a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság azt észleli, hogy a büntetőeljárással érintett személy vonatkozásában egyedi, sajátos igények merülnek fel, úgy mindenekelőtt arról kell döntést hozni, hogy az érintett különleges bánásmódot igénylő személy-e. Ennek eldöntését követően nyílik meg az az eszközrendszer amely az érintett egyedi igényeit a legmegfelelőbb módon képes kezelni.

A Javaslat meghatározza a különleges bánásmód indokát, amelynek lényege, hogy az érintett részvétele akadályozott. Az intézményrendszer célja, hogy az akadályt a lehetőségekhez képest kompenzálja. A Javaslat nem kimerítő felsorolással jelöli meg azokat a körülményeket, amelyek vagy az egyénhez, vagy a bűncselekményhez kapcsolódnak, és amelyek alapján a különleges bánásmód alkalmazását indokolhatják. A különleges bánásmód megállapítására hivatalból, vagy indítványra kerülhet sor. A pozitív döntés, akárcsak a különleges bánásmód körébe tartozó egyes intézkedések alkalmazásával kapcsolatos döntés nem igényel határozati formát, a döntés megtestesülhet magában az intézményrendszer alkalmazásában is. Ezzel szemben az érintett erre irányuló indítványának elutasítása határozati formához kötött. A kiinduló döntés lényege, hogy a különleges bánásmód megállapításának elutasítása esetén a továbbiakban a különleges bánásmód körébe tartozó egyes intézkedések alkalmazásával kapcsolatos indítványokról, kezdeményezésekről nem kell külön rendelkezni, hiszen a különleges bánásmód megállapításának elutasításával az eszközrendszer sem alkalmazható.

A 79.§ azokat az eseteket sorolja fel, amikor az ügyben eljáró szerveknek kötelező a különleges bánásmód alkalmazásának megállapítása. A különleges bánásmód alkalmazásának megállapítása ugyanakkor ebben az esetben sem jelenti az eszközrendszer minden elemének kötelező alkalmazását, az egyes intézkedésekről az eljáró szerv már a - kötelezően - különleges bánásmódot igénylő személy egyedi sajátosságai alapján dönt.

A különleges bánásmódot igénylő személy akaratának teljes körű érvényesülését kívánja biztosítani, hogy az érintett a különleges bánásmódot, illetve az egyes intézkedéseket visszautasíthatja. Amennyiben a különleges bánásmód megállapításának visszautasítására kerül sor, úgy az egyes eszközök alkalmazására a továbbiakban nincs lehetőség. Amennyiben a visszautasítás csupán az egyes intézkedésekre vonatkozik, más eszköz alkalmazása nem kizárt.

A különleges bánásmód intézményrendszere alapvetően az érintett és az eljáró szerv közötti kommunikációra, együttműködésre épül. Az egyes eszközök alkalmazása során ezért arra kell törekedni, hogy az érintett tudomást szerezzen az eljáró szerv tervezett intézkedéseiről, és ezzel kapcsolatban esetleges igényeit kifejezésre juttathassa. E körbe tartozik az az eset is, amikor az érintett nem igényli az eljáró szerv intézkedését, azaz visszautasítja azt.

A Javaslat egyes esetekben kötelező rendelkezéseket tartalmaz, amelyek visszautasítására nem kerülhet sor. Így például nem utasítható vissza, hogy a tizennyolcadik életévét be nem töltött terhelt, sértett vagy tanú részvételét igénylő eljárási cselekményről audiovizuális felvétel készüljön, vagy

hogy az eljáró szerv a különösen védett tanú személyét érintő eljárási cselekmények jelenléttel kapcsolatos szabályaitól eltérjen.

A Javaslat biztosítja, hogy a különleges bánásmód indokoltságát az eljáró bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság felülvizsgálhassa. A Javaslat a felülvizsgálattal összefüggésben formai előírást, időközt vagy más kötöttséget nem tartalmaz.

Különleges bánásmód megállapítsa estén is lehetőség van az eljárás érdekeire figyelemmel az egyes intézkedések átmeneti elhagyására, célhoz kötött korlátozására. A Javaslat e körben sem ír elő formakényszert, ugyanakkor az intézményrendszer feltételezi legalább az érintett tájékoztatását. A Javaslat kötelező előírásainak elhagyására, korlátozására még átmeneti jelleggel sem kerülhet sor.

Az egy belépési pont - a különleges bánásmód megállapításával kapcsolatos döntés - bevezetése mellett, a struktúra kialakításának másik eleme a fokozatosságra épülő eszközrendszer kialakítása volt. A Javaslat ennek megfelelően gyűjtötte össze, és alakította át a hatályos büntetőeljárási törvényben rendelkezésre álló intézményeket.

A fokozatosság egyrészt az egyéniesítést, akadályoztatás felszámolását biztosító intézmények két csoportjában jelenik meg. Az első csoportba az érintett kíméletét biztosító eszközök tartoznak, amelyek az eljárás menetét érdemben kevésbé befolyásoló intézmények, és alapvetően az eljáró szervektől várja el, hogy átlag feletti körültekintéssel járjanak el. Ez az intézményrendszer szabadabban alkalmazható, és nem teljesen zárt, a felsorolt eszközök mellett nem kizárt az érintett igényeire figyelemmel más megoldások alkalmazása sem. A második csoportba a védelmi eszközök tartoznak, amelyek adott esetben már más résztvevő jogkorlátozásával is járhatnak. Ez az eszközrendszer lényegesen kötöttebb, és alkalmazására csak a Javaslat 84.§ (1) bekezdésében meghatározott esetekben kerülhet sor. Az intézményrendszer kohézióját teremti meg, hogy a kíméleti eszközrendszer értelemszerűen védelmi igény esetén, az érintett védelmének biztosítása végett is alkalmazható.

A fokozatosság másodsorban az érintett személyi körben jelentkezik. Amíg a kíméleti eszközök a büntetőeljárásban részt vevő valamennyi személy esetében alkalmazhatók, addig a védelmi eszközrendszer alapvetően már csak a sértett, illetve az egyéb érdekelt (ide értve a tanút is) részre biztosított. Így például a terhelt a védelmi eszközök közül csupán a személyi védelemnek és a Védelmi Programnak lehet alanya.

A Javaslat e rendezőelvek mentén sorolja fel az alkalmazható egyes intézkedéseket. Az intézkedések alkalmazásáról, és annak módjáról − különösen a kíméleti jellegű eszközök esetében − az eljáró bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság dönt.

A Javaslat három esetben különös szabályokat is megállapít:

- A tizennyolcadik életévét be nem töltött személyek esetén.
- A tizennegyedik életévét be nem töltött sértett, tanú vagy egyéb érdekelt estén. Ebben az esetben értelemszerűen a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyekre vonatkozó szabályokat is kötelező alkalmazni.
- A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértettje estén. E körben a Javaslat további kötelező részletszabályokat állapít meg abban az esetben, ha a sértett a tizennyolcadik életévét nem töltötte be.

A 79. § alapján kötelezően különleges bánásmódot igénylő személyek, valamint az egyes intézkedések kötelező különös szabályai tekintetében lényeges különbség, hogy a 79.§ alapvetően a bűncselekmény elkövetésekor betöltött életévet veszi figyelembe, ezzel szemben a 85-87.§ rendelkezései az érintett aktuális, az eljárási cselekmény idején betöltött életkora figyelembevételével alkalmazandók.

A Javaslat a különleges bánásmód speciális eszközeiként e fejezetben tartalmazza a különösen védett tanú, a személyi védelem és a Védelmi Program intézményeit, alkalmazhatóságának eljárásjogi szabályait. A személyi védelem és a Védelmi Program tartalma lényegében a hatályos szabályozással egyező.

A különösen védett tanú esetében a Javaslat az átfogó szabályozásra törekedve nem csupán a tanú vallomástételéről, de a különösen védett tanú személyes jelenlétét, közreműködését igénylő valamennyi eljárási cselekményről rendelkezik. A különösen védett tanú szabályozásának egyik lényeges változtatása, hogy a tanú esetleges ismertsége nem akadálya az intézmény alkalmazásának. A tanú anonimitásának nem feltétele, hogy a tanú a terhelt számára ismeretlen legyen, egyes esetekben éppen az indokolja az anonimitását, hogy az érintett tanúként történő fellépése ez által maradjon rejtve a terhelt előtt. E feltétel eltörlése továbbá megszünteti a hatályos rendszerben nem kizárható, a tanú személyazonosságát érintő találgatást is, amely jelenleg a különösen védett tanú e minőségének megszűnését jelentheti.

A Javaslat a nyomozási bíró által végzett bizonyítás felvételével kapcsolatos közreműködést a különleges bánásmód két speciális esetére korlátozza: az érintett kímélete érdekében a tizennegyedik életévét be nem töltött sértett és a tanút érintő eljárási cselekmény során, valamint a tanú védelme érdekében a különösen védett tanút érintő eljárási cselekmény során. Ha a megjelölt eljárási cselekményekre nyomozási bíró jelenlétében került sor, a vádemelést követően a kihallgatásukra csak akkor kerülhet sor, ha olyan kérdés feltevését indítványozzák, amelyre a nyomozás során lefolytatott eljárási cselekmény nem adott megfelelő választ, és amelynek tisztázása az eljárás lefolytatása szempontjából relevanciával bír. A perbíróság mérlegelésén múlik tehát, hogy a kérdések feltevésével kapcsolatos bizonyítási indítvány engedélyezésével, vagy elutasításával e különleges bánásmódot igénylő személyek kihallgatására a vádemelést követően is sor kerüljön-e. Az indítványnak történő helyt adás, a kihallgatás elrendelése estén a kihallgatásra a Javaslat a különleges bánásmód eszközrendszere más szabályainak alkalmazásával kerülhet sor.

XV. Fejezet

A büntetőeljárásban kezelt adatok védelme

A Javaslat a büntetőeljárás gyorsításának elősegítése érdekében, kihasználva a mára már széles körben rendelkezésre álló technikai, informatikai fejlettség által biztosított eszközöket széles körben ki kívánja terjeszteni a hatályos törvény zártcélú távközlő hálózat alkalmazásának jelenleg csupán szűk körben alkalmazható szabályait.

A Javaslat által bevezetett intézményrendszer lényege, hogy a technikai eszköz

- az eljárás bármely szakaszában (tehát nem csupán a vádemelést követően),
- a büntetőeljárásban részt vevő bármely személy vonatkozásában (nem csupán a terhelt és a tanú tekintetében), és
- bármely eljárási cselekmény egész tartamára nézve (nem csupán a kihallgatás vonatkozásában, illetve a kihallgatás tartamára)

alkalmazható.

A Javaslatnak az intézmény jellegét érintő szabályai alapvetően nem változnak, technikai eszköz alkalmazása esetén az eljárási cselekmény valójában két helyszínen, az eljárási cselekmény kitűzött, vagy hatóság által meghatározott helyszínén és az ettől elkülönült, az intézmény alkalmazásával közvetlenül érintett személy tartózkodási helyeként szolgáló más helyiségben zajlik. A Javaslat a hatályos szabályokhoz hasonlóan rendezi az elkülönült helyiségben tartózkodó személy befolyásmentes közreműködésének biztosítását.

A telekommunikációs eszköz használatára két formában kerülhet sor. A Javaslat főszabályként határozza meg az audiovizuális eszköz alkalmazását. Ehhez képest a csupán - folyamatos hangfelvétellel - hangkapcsolatot biztosító eszköz alkalmazására

- jelenlét biztosítása végett csak meghatározott személy (tolmács) esetében, vagy
- csak meghatározott személyek (terhelt, tanú, szakértő) meghatározott eljárási cselekményének (kihallgatás, illetve meghallgatás) biztosítása végett

alkalmazható.

A Javaslat garanciális szempontból a terhelt hozzájárulásához köti a technikai eszközzel történő jelenlét biztosítását a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések elrendelése, és az előkészítő ülés esetén. Ezen eljárási cselekmények esetén a terhelt számára biztosítani kell, hogy ha kívánja személyesen jelen lehessen és védekezését így adhassa elő. Ugyan ez a garanciális kötelezettség indokolja, hogy a telekommunikációs eszköz alkalmazásának előzetes hozzájárulás nélkül történő elrendelése esetén a terhelt - megfelelő időben előterjesztett - indítványa alapján személyes jelenlétét biztosítani kell. A terhelti hozzájárulással, illetve beleegyezéssel kapcsolatos korlátozó rendelkezés ugyanakkor nem zárja ki, hogy más résztvevő (akár a védő, vagy az ügyész) jelenlétnek biztosítására technikai eszköz alkalmazásával kerüljön sor.

A Javaslat a méltányolható személyes, illetve szervezeti jellegű igényekre figyelemmel külön nevesíti azokat az esteket, amelyek során az eljárási cselekmény telekommunikációs eszköz végrehajtásával történő mellőzéséről kell rendelkezni. A különleges bánásmódot igénylő sértett esetében a sértett kímélete vagy védelme indokolja a Javaslatban megjelenő elvárást. A fogva lévő terhelt és tanú vonatkozásban, illetve a letartóztatás meghosszabbítása vagy fenntartása tárgyában tartott ülés esetében a költséghatékonyságban, illetve az eljárási cselekmény egyszerűbb lebonyolításában megjelenő szervezeti érdek indokolja a kiemelést.

A Javaslat a végrehajtásra vonatkozó szabályokkal rendezi az érintettek kímélete és védelme érdekében alkalmazható speciális módszereket. A különleges bánásmódot igénylő személyek szabályozásának rendszerére figyelemmel e módszerek alkalmazására csak különleges bánásmódot igénylő személyek esetében kerülhet sor. A kérdés közvetlen vagy közvetett feltevésének lehetősége nem a telekommunikációs eszköz alkalmazásának sajátja, így arra az általános szabályok alkalmazásával van lehetőség. Amennyiben ugyanakkor ennek igénye felmerül, és törvényi feltétele adott, úgy a telekommunikációs eszköz használata esetén az ezzel kapcsolatos döntés megfelelő végrehajtását a technika nyújtotta lehetőség kihasználásával kell biztosítani.

A telekommunikációs eszköz használata esetén a jegyzőkönyvvezetés szabályai szerint a kapcsolatot biztosító felvételt rögzíteni kell. Erre figyelemmel a jegyzőkönyvvezetés általános szabályai alapján az eljárási cselekmény végrehajtásának további egyszerűsítését eredményezheti, hogy telekommunikációs eszköz használata esetén elegendő egyszerűsített jegyzőkönyvet készíteni.

XVI. Fejezet

Az eljárás ügyiratainak megismerése és zárt kezelése

A Javaslat szakít a hatályos eljárásjogi törvény azon rendszerével, hogy az ügyiratok megismerését alapvetően a másolat kiadásán alapuló módon rendezi. A Javaslat alapján a másolat kiadása az ügyiratok megismerésének egyik módja és nem fogalmi eleme.

Az iratok megismerésére továbbra is indítvány alapján kerülhet sor. Az ügyiratok megismerésére a terhelt, illetve vele együtt a védő, a sértett és az egyéb érdekel jogosult. Az egyéb érdekelt fogalmára figyelemmel például a tanú ez alapján ismerheti meg a tanúvallomás tételével kapcsolatos ügyiratokat.

A Javaslat egyértelműen meghatározza a megismerhető ügyiratok - a hatályos törvény alapján rendezetlenül maradt - körét, azzal, hogy a megismerést a hétköznapi értelemben vett nyomozás iratain túl az egyéb bizonyítási eszközök vonatkozásában is biztosítani kell. Ezzel a jogszabály egyértelműen és egységesen rendezi a gyakorlatban esetenként mellékletként, esetenként bűnjelként, esetenként az ügyiratok részeként kezelt iratok, okiratok, egyéb bizonyítási eszközök megismerhetőségét.

A Javaslat meghatározza a megismerés formáit, külön nevesítve a tájékoztatás nyújtását, valamint az érintett által készített saját másolat, illetve felvétel eseteit is. A Javaslat a másolatot, mint a megismerés legelterjedtebb formáját külön nevesíti, és biztosítja a másolathoz való jogot. Ezen túl a Javaslat biztosítja a zárt ügyiratkezelés és a személyes adatok zárt kezelésének kapcsolódási pontjait, mindkét esetben biztosítva, hogy az ilyen módon kezelt adatok, ügyiratok illetéktelen személy részére ne válhassanak megismerhetővé.

Az ügyiratok megismerésének másik rendszerszintű változtatása, hogy a hatályos törvény korlátozott és eseti alapon megengedő megismerését, a teljes megismerés és eseti alapon korlátozható megismerés elvével váltja fel. E rendelkezés összhangban van a terhelti együttműködés intézményének bevezetésével, valamint a vizsgálat nyilvánosságának, kontradiktórius jellegének erősödésével. A megismerés korlátozására ennek megfelelően csak egyedileg meghatározott ügyiratok tekintetében, és az indítvány jogorvoslattal, végső soron felülbírálati indítvánnyal támadható elutasítása alapján van helye.

A Javaslat a hatályos rendelkezésekhez hasonlóan a más ügyben jogszabályi kötelezettségüket teljesítő hatóságok ügyirat megismerését is rendezi, azzal, hogy a megismerési jog a nyomozás befejezéséig az eljárás érdekeire figyelemmel már korlátozható.

A Javaslat új intézménye az ügyiratok zárt kezelése lehetőségének bevezetése. A zárt ügyiratkezelés jellemzően a személyes adatok zárt kezelésével kapcsolatos ügyiratokat érinti, ugyanakkor felmerülhet annak igénye más esetekben is. Ilyen tartalmú rendelkezést tartalmaz a Javaslat például a különös bánásmód megállapításával, a különösen védett tanúval, vagy a kirekesztett bizonyítékkal összefüggésben.

XVII. Fejezet

A minősített adat felhasználása

A Javaslat nem kívánt változtatni a hatályos törvény minősített adattal kapcsolatos azon kiindulási pontján, hogy nem képezheti az eljárási jogok gyakorlásának akadályát önmagában az a körülmény, hogy egy adat minősített adat. Az adat minősítésére jogosult az adat védelme érdekében rendelkezhet arról, hogy a minősített adat felhasználását nem engedélyezi, amely döntése eredményeképpen az adatot a büntetőeljárás egészétől elzárja. Amennyiben azonban a minősített adat a büntetőeljárásban felhasználásra kerül, úgy a büntetőeljárásban részt vevő személyek az általuk megismerhető ügyiratkörben, további korlátozás nélkül, a minősített adat kezelésének szabályait betartva kezelheti a minősített adatot.

A Javaslat e vezérelv mentén - tehát érdemi változtatás nélkül - a minősített adat kezelésének szabályait a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény fogalomrendszeréhez igazította.

A minősített adatokat tartalmazó ügyiratok megismerését - beleértve a másolat készítésével kapcsolatos rendelkezéseket is - az ügyiratok megismerésének általános szabályai alapján kell biztosítani. A minősített adatot tartalmazó ügyiratok kezelésére, tárolására, továbbítására vonatkozó gyakorlati szabályok a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvénnyel összhangban

alacsonyabb szintű jogszabályban is rendezhető, azok feltüntetésére a büntetőeljárási törvényben nem szükséges.

XVIII. Fejezet

Tájékoztatás a büntetőeljárásáról

A Javaslat az egész büntetőeljárásra irányadóan szabályozza, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személyek körén kívül az egyes ügyekről és az azokban megállapított egyes tényekről, körülményekről milyen érdekek szolgálatában, mely személyeknek és milyen kereteken belül adható tájékoztatás.

A Javaslat a tájékoztatás differenciálása során az általánosságban vett közérdeket a konkrét ügybeli érdekekből kiinduló, hivatalból elérni kívánt közérdeket és a saját kezdeményezés alapján kielégítendő, jellemzően egyéni érdekeket vette alapul és ennek megfelelően állapította meg a nyilvánosság tájékoztatása, az egyéb tájékoztatás és a szignalizáció szabályait.

A Javaslat a Be. 74/A. § rendelkezéseit meghaladottnak tekintve a sajtóra építő tájékoztatás helyett az Alaptörvény IX. cikk (1)-(2) bekezdésére, valamint a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvényre figyelemmel a szabályozást a nyilvánosság tájékoztatásához való jogára fűzi fel és az erre igénybe vett közvetítő meghatározása nélkül a nyilvánosság tájékoztatását a bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság kötelezettségévé teszi.

A nyilvánosság tájékoztatása a Javaslat értelmében így megvalósulhat a bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság saját kezdeményezésére, pl. sajtótájékoztató, vagy közlemény kiadása útján, történhet kifejezett megkeresésre, azaz a tájékoztatás iránti indítvány alapján, végül a bírósági eljárásban a nyilvánosság tájékoztatásának minősül az is, ha a bíróság engedélyt ad a tárgyalásról kép-, hang-, vagy audiovizuális felvétel készítésére.

A Javaslat annak érdekében, hogy a tájékoztatás iránti indítványok kapcsán a visszaéléseket megakadályozza, a nyilvánosság tájékoztatáshoz való jogának biztosítása és a büntetőeljárás érdemi feladatainak ellátása közötti egyensúlyra törekedve meghatározza az ilyen indítványok kötelező kellékeit és lehetőséget ad a kellékhiányos indítványok elbírálásának mellőzésére is, azonban részletesen határozza meg azokat az okokat, amelyek miatt a tájékoztatás megtagadható. A tájékoztatás megadását, azaz engedélyezését, valamint a tájékoztatás megtagadását a Javaslat főszabály szerint nem köti határozati formához, azt jogorvoslattal nem támadható intézkedésnek tekinti. A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény 10. §-a ugyanakkor az egész médiarendszer – így a törvény hatálya alá tartozó médiatartalom-szolgáltatók – feladatává teszi a hiteles, pontos és gyors tájékoztatást, a Javaslat ezért figyelembe veszi, hogy a tájékoztatás megtagadása a médiatartalom-szolgáltatók számára a törvényben előírt feladataik ellátását akadályozná és esetükben lehetőséget biztosít a tájékoztatás miatti jogorvoslatra a megtagadás utólagos, de – az adminisztrációs teher növekedését elkerülendő – kizárólag indítványra történő határozatba foglalása útján.

A Javaslat a jogi érdekhez kötött, továbbá a más eljárás kezdeményezését célzó tájékoztatás kapcsán apróbb pontosításokkal és egyszerűsítések mellett a Be. szabályait tartja fenn.

XIX. Fejezet

Jelenlét biztosítása az eljárási cselekményen

A Javaslat egy fejezetbe foglalja össze az eljárási cselekményen való jelenlét biztosításával kapcsolatban rendelkezésre álló intézményeket.

A jelenlét biztosításának legáltalánosabb eszköze az idézés, illetve az értesítés. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy idézés kibocsátására csak abban az esetben kerülhet sor, ha az érintett megjelenésre kötelezésének törvényben meghatározott alapja van. Az idézéssel kapcsolatos megjelenési kötelezettség, a mulasztással kapcsolatos szankciók lehetősége indokolja, hogy idézés kibocsátására ne az eljáró bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság diszkrecionális döntése, hanem kizárólag a törvényben meghatározott esetekben kerülhessen sor.

A Javaslat az idézés formai és tartalmi elemeit a szabályszerű idézéssel kapcsolatos kellékekre szorítja. Az egyéb, a hatályos törvényben az idézésben feltüntethető tartalom alacsonyabb szintű jogszabályban is rendezhető. Az idézésre a Javaslat továbbra is lehetőséget biztosít hangkapcsolatot biztosító eszköz - telefon, más hasonló informatikai megoldás - útján, azonban az idézéssel szembeni mulasztás következményei ilyen esetben csak az idézést rögzítése esetén alkalmazható. A gyakorlatban rendszeresen alkalmazott egyéb gyors kapcsolattartás esteit az elektronikus kapcsolattartás szabályai rendezik.

Az idézés különös szabályai, az idézéssel szembeni mulasztás következményei a hatályos törvény rendelkezéseihez képest érdemben nem változtak. Elővezetés elrendelésére kizárólag az idézéssel szembeni mulasztás törvényes következményeként, és a jelenlét biztosítása végett kerülhet sor. Ha a megidézett az eljárási cselekmény helyszínén már megjelent, úgy az eljárás rendjének, az érintett helyszínen tartózkodásának biztosítása érdekében elővezetés elrendelésére nem kerülhet sor. Mindezek alapján a Javaslat ezt az intézményt is a jelenlét biztosítását rendező fejezetben szabályozza.

A Javaslat a terhelt, valamint az elkövetéssel megalapozottan gyanúsítható személy idézésének speciális formájaként vezeti be az előállítás intézményét, amelyre akkor kerülhet sor, ha az idézés feltételei fennállnak, azonban a megjelenés idézés útján történő biztosítása az eljárás érdekeire figyelemmel nem célszerű. A hatályos rendelkezések alapján a büntetőügyben eljáró hatóságok a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvénnyel ellentétben a terhelt, valamint az elkövetéssel megalapozottan gyanúsítható személy előállításról nem rendelkezhettek, arra a rendőrség rendészeti jogkörében rendelkezhetett, az 1994. évi XXXIV. törvény 33. § (1) bekezdés e) pontja alkalmazásának feltételei a büntetőeljárási törvényben nem álltak rendelkezésre. A Javaslat az előállítás intézményének bevezetésével ezt a hiányosságot pótolja

A terhelt, vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy jelenléte végső estben elfogatóparancs kibocsátásával is biztosítható. Elfogatóparancs kibocsátására általában ismeretlen helyen tartózkodó személy esetében kerül sor. A külföldön fogvatartásban lévő személyek esetén az elfogatóparancs kibocsátása a nemzetközi bűnügyi együttműködés sajátosságai okán van szükség. Ilyen esetben ugyanis a terhelt Magyarországra történő átszállítására kizárólag kiadatási, vagy átadási eljárás keretében kerülhet sor, amelynek ugyanakkor törvényi feltétele az elfogatóparancs kibocsátása.

Végül elfogatóparancs ismert helyen tartózkodó terhelt tekintetében is kibocsátható, ha a terhelt őrizetének elrendelése indokolt. E rendszerben a fokozatosság elvén alapulva a terheltet az eljáró hatóság elsősorban idézi, eljárási érdekből előállítja, a bűncselekmény jellege vagy a terhelt személye okán pedig elfogatóparancs útján intézkedik a terhelt bármely hatóság által történő elfogása és előállítása érdekében.

Az elfogatóparancs kibocsátása ellen jogorvoslatnak nincs helye, és annak biztosítása az intézmény jellegével ellentétes is lenne. Amennyiben azonban az elfogatóparancs kibocsátása kizárólag a terhelt ismeretlen helyen tartózkodása okán volt indokolt, a terhelt a hatóság előtt történő önként jelentkezésével mentesülhet az őrizet elrendelése alól.

Az európai és a nemzetközi elfogatóparancs kibocsátására utaló, a hatályos törvényben szereplő részletes rendelkezéseket a Javaslat mellőzi. A külföldi elfogatóparancs kibocsátására csak akkor kerülhet sor, ha belföldi elfogatóparancs kibocsátásának van helye. Jogellenes helyzetet eredményezne, ha a terhelttel szemben külföldi elfogatóparancs lenne érvényben, azonban Magyarországon tartózkodása esetén elfogására, belföldi hatályú elfogatóparancs hiányában nem kerülhetne sor. A külföldi elfogatóparancs ezért - jellegét tekintve - a külföldi hatóságokhoz intézett olyan jogsegélykérelem, amely a terhelt elfogására és előállítására irányuló belföldi hatályú elfogatóparancs végrehajtását kezdeményezi. A külföldi elfogatóparancs kibocsátásának feltételeit, eljárási rendjét ezért a nemzetközi bűnügyi együttműködést szabályozó jogszabályoknak kell rendezni, a büntetőeljárási törvényben elegendő a kibocsátás jogalapját megteremteni.

XX. Fejezet

Telekommunikációs eszköz használata

A Javaslat a büntetőeljárás gyorsításának elősegítése érdekében, kihasználva a mára már széles körben rendelkezésre álló technikai, informatikai fejlettség által biztosított eszközöket széles körben ki kívánja terjeszteni a hatályos törvény zártcélú távközlő hálózat alkalmazásának jelenleg csupán szűk körben alkalmazható szabályait.

A Javaslat által bevezetett intézményrendszer lénye, hogy a technikai estköz

- az eljárás bármely szakaszában (tehát nem csupán a vádemelést követően),
- a büntetőeljárásban részt vevő bármely személy vonatkozásában (nem csupán a terhelt és a tanú tekintetében), és
- bármely eljárási cselekmény egész tartamára nézve (nem csupán a kihallgatás vonatkozásában, illetve a kihallgatás tartamára)

alkalmazható.

A Javaslatnak az intézmény jellegét érintő szabályai alapvetően nem változnak, technikai eszköz alkalmazása esetén az eljárási cselekmény valójában két helyszínen, az eljárási cselekmény kitűzött, vagy hatóság által meghatározott helyszínén és az ettől elkülönült, az intézmény alkalmazásával közvetlenül érintett személy tartózkodási helyeként szolgáló más helyiségben zajlik. A Javaslat a hatályos szabályokhoz hasonlóan rendezi az elkülönült helyiségben tartózkodó személy befolyásmentes közreműködésének biztosítását.

A telekommunikációs eszköz használatára két formában kerülhet sor. A Javaslat főszabályként határozza meg az audiovizuális eszköz alkalmazását. Ehhez képest a csupán - folyamatos hangfelvétellel - hangkapcsolatot biztosító eszköz alkalmazására

- jelenlét biztosítása végett csak meghatározott személy (tolmács) esetében, vagy
- csak meghatározott személyek (terhelt, tanú, szakértő) meghatározott eljárási cselekményének (kihallgatás, illetve meghallgatás) biztosítása végett

alkalmazható.

A Javaslat garanciális szempontból a terhelt hozzájárulásához köti a technikai eszközzel történő jelenlét biztosítását a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések elrendelése, és az előkészítő ülés esetén. Ezen eljárási cselekmények esetén a terhelt számára biztosítani kell, hogy ha kívánja személyesen jelen lehessen és védekezését így adhassa elő. Ugyan ez a garanciális kötelezettség indokolja, hogy a telekommunikációs eszköz alkalmazásának előzetes hozzájárulás nélkül történő elrendelése esetén a terhelt - megfelelő időben előterjesztett - indítványa alapján személyes jelenlétét biztosítani kell. A terhelti hozzájárulással, illetve beleegyezéssel kapcsolatos korlátozó rendelkezés ugyanakkor nem zárja ki, hogy más résztvevő (akár a védő, vagy az ügyész) jelenlétnek biztosítására technikai eszköz alkalmazásával kerüljön sor.

A Javaslat a méltányolható személyes, illetve szervezeti jellegű igényekre figyelemmel külön nevesíti azokat az esteket, amelyek során az eljárási cselekmény telekommunikációs eszköz végrehajtásával történő mellőzéséről kell rendelkezni. A különleges bánásmódot igénylő sértett esetében a sértett kímélete vagy védelme indokolja a Javaslatban megjelenő elvárást. A fogva lévő terhelt és tanú vonatkozásban, illetve a letartóztatás meghosszabbítása vagy fenntartása tárgyában tartott ülés esetében a költséghatékonyságban, illetve az eljárási cselekmény egyszerűbb lebonyolításában megjelenő szervezeti érdek indokolja a kiemelést.

A Javaslat a végrehajtásra vonatkozó szabályokkal rendezi az érintettek kímélete és védelme érdekében alkalmazható speciális módszereket. A különleges bánásmódot igénylő személyek szabályozásának rendszerére figyelemmel e módszerek alkalmazására csak különleges bánásmódot igénylő személyek esetében kerülhet sor. A kérdés közvetlen vagy közvetett feltevésének lehetősége nem a telekommunikációs eszköz alkalmazásának sajátja, így arra az általános szabályok alkalmazásával van lehetőség. Amennyiben ugyanakkor ennek igénye felmerül, és törvényi feltétele adott, úgy a telekommunikációs eszköz használata esetén az ezzel kapcsolatos döntés megfelelő végrehajtását a technika nyújtotta lehetőség kihasználásával kell biztosítani.

A telekommunikációs eszköz használata esetén a jegyzőkönyvvezetés szabályai szerint a kapcsolatot biztosító felvételt rögzíteni kell. Erre figyelemmel a jegyzőkönyvvezetés általános szabályai alapján az eljárási cselekmény végrehajtásának további egyszerűsítését eredményezheti, hogy telekommunikációs eszköz használata esetén elegendő egyszerűsített jegyzőkönyvet készíteni.

XXI. Fejezet

Az eljárás rendjének biztosítását szolgáló intézkedések

A Javaslat meghatározza az eljárás rendjének biztosítása érdekében alkalmazható intézkedéseket, a hatályos szabályozáshoz képest tartalmi újításokat szűk körben vezet be.

Rendbírság az eljárás rendjének fenntartása érdekében és az eljárási kötelezettségek megszegése miatt szabható ki a Javaslatban meghatározott esetekben. A Javaslat megemeli a kiszabható rendbírság összegét attól függően, hogy mely személyekkel szemben kell a rendbírságot alkalmazni. A Javaslat a rendbírság felső határának a Be. kihirdetése óta változatlan összegét az eltelt idő gazdasági változásaira tekintettel emeli meg. A rendbírság összegének megállapításakor a kiszabásra okot adó magatartás súlyát és következményeit, így különösen a büntetőeljárás elhúzódásában való közrehatását, valamint annak ismétlődő jellegét kell figyelembe venni. A rendbírság kötelező alkalmazása a Javaslat második újítása: ha a rendbírság kiszabására okot adó magatartás a büntetőeljárás egy hónapnál hosszabb ideig tartó elhúzódását eredményezte, a rendbírságot ki kell szabni. A Javaslat harmadik újításaként lehetővé teszi, hogy azt a nyomozó hatóság is alkalmazhassa, ekkor a rendbírság összege legfeljebb kétszázezer forint lehet. A rendbírság kiszabása ellen bejelentett jogorvoslatnak halasztó hatálya van, a Javaslatban meghatározott esetekben a rendbírságot meg nem fizetése esetén a bíróság elzárásra változtatja át.

Az eljárási cselekményt végző bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság testi kényszer alkalmazásáról abban az esetben rendelkezhet, ha megalapozottan feltételezhető, hogy az az eljárási cselekmény biztosítása vagy végrehajtása érdekében szükséges. Testi kényszer a terhelttel, a sértettel, a tanúval, valamint az eljárási cselekményt akadályozó személlyel szemben alkalmazható. A bíróság és az ügyészség a testi kényszer alkalmazására a rendőrséget vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt, kivételesen az eljárási cselekményen jelen lévő büntetés-végrehajtási őrt veheti igénybe.

XXII. Fejezet

Kézbesítés

A Javaslat az ügyiratok címzetthez történő, joghatás kiváltására alkalmas eljuttatásának módjait egyrészt a kézbesítéshez igénybe vehető adminisztratív, technikai jellegű módszerek, másrészt a címzett személyétől, személyes körülményeitől függően határozza meg.

A kézbesítés csatornái ennek megfelelően a postai út, az elektronikus ügyintézésről szóló törvényben meghatározott elektronikus út, a személyes kézbesítés, a hirdetményi út, valamint a bíróság, az ügyészség, illetőleg a nyomozó hatóság kézbesítője útján történő kézbesítés.

A személyes jellemzőkhöz kötődő kézbesítési módok elsősorban azon helyzetekre ad egyértelmű eligazítást, amelyek esetén a címzett akár jogi, akár törvényes képviselővel rendelkezik, vagy kifejezetten az ügyiratok átvételére adott más személynek meghatalmazást, és főszabályként – a személyes megjelenésre idézés, illetve a meghatalmazás tartalmának figyelembe vétele mellett – a képviselő, illetve meghatalmazott útján történő kézbesítést írja elő. A Javaslat a személyhez kötődő kézbesítési módok közé sorolja továbbá a fogva tartott címzettet is, akinek a fogvatartást végrehajtó intézet parancsnoka útján kell kézbesíteni, ugyanakkor a felesleges adminisztrációs terhek megszüntetése érdekében mellőzi a Be.-nek a katona részére történő kézbesítésre vonatkozó különös szabályait.

A Javaslat a polgári perrendtartás új szabályozásával párhuzamosan évtizedes hiányosságot pótol azzal, hogy a dogmatikai tisztaság érdekében vélelem helyett kézbesítési fikcióként kezeli azokat az eseteket, amikor a tudottan meg nem történt kézbesítést szabályszerűen megtörténtnek tekinti. A Javaslat emellett garanciális okokból megkívánja a címzett értesítését a kézbesítési fikció beálltáról a vádirat, a bíróság ügydöntő határozatai, és a nyomozás során az eljárást megszüntető határozat esetén, hiszen a felsorolt ügyiratok a büntetőeljárási jogok gyakorlása szempontjából különösen jelentősek.

A kézbesítési fikció következményeinek elhárítását a Javaslat a Be. 70/A. § (1) bekezdésében meghatározott okokból, azonban immár kifogásként teszi lehetővé. A Javaslat ugyanakkor az önhiba hiányára hivatkozást kizárólag természetes személyek számára teszi lehetővé, mert egyrészt a székhellyel, az ügyvezetést és képviseletet ellátó szervezettel rendelkező személyektől elvárható, másrészt a jogi képviselők és védők esetén hivatásrendi követelménynek tekinthető az ügyiratok átvétele céljából való rendelkezésre állás.

A Javaslat a kézbesítési fikcióval szembeni kifogás mellett lehetőséget teremt arra is, hogy a címzett a kézbesítés szabályszerűségét a kézbesítési fikcióval össze nem függően is vitathassa, amely, a gyakorlatban problémákat okozó helyzeteket a Be. eddig nem kezelt.

A Javaslat a hirdetményi kézbesítés kapcsán, szintén az adminisztrációs tehercsökkentés jegyében mellőzi az önkormányzatok közreműködését és az önkormányzati hirdetőtábla helyett a kézbesítést elrendelő bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság elektronikus tájékoztatásra szolgáló honlapján történő közzétételt vezeti be. A hirdetményi kézbesítés Be.-ben felsorolt eseteit a Javaslat ehhez kapcsolódva bővítette, az értesítendők jelentős száma esetén a sajtóhirdetményt költségcsökkentési okokból szintén a honlapon keresztüli hirdetményi kézbesítés váltja fel.

A Javaslat az elektronikus úton történő kézbesítés követelményeiről és teljesítéséről nem rendelkezik, ennek szabályait az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény tartalmazza.

XXIII. Fejezet

A határidő

Az új Be. határidőkre vonatkozó rendelkezései alapvetően követik a hatályos szabályozást. Eltérést jelent, hogy a határidő, a határnap és az időköz definícióját az új Be. az értelmező rendelkezések közé helyezi.

A Javaslat elhagyja a rendelkezések közül a következőt: „az órákban megállapított határidőbe minden megkezdett óra egész órának számít". Az ezzel kapcsolatos problémát egy példával megvilágítva: ha az őrizetbe vétel 14.30 perckor történik, akkor a szabadon bocsátásnak a Be. szabály alapján a 3. napon nem 14.30-kor, hanem 14.00-kor meg kell történnie. Tehát ilyenkor az őrizet időtartama akkor is 71,5 óra, ha a hatóság azt a maximális 72 órára rendelte el. Ha azonban az őrizetbe vétel 14.58-kor történik, az elengedésnek akkor is 14.00 órakor kell megtörténnie, ami még tovább rövidíti a példában elrendelt 72 órás időtartamot (hiszen a 14.58 és 15.00 közötti két percet is egész órának kell számítani a Be. hatályos rendelkezése alapján). Erre tekintettel a Javaslat nem tartja fenn ezt a szabályozást. Az órákban megállapított határidőket a tényleges időtartam alapján indokolt számítani. Erre tekintettel fogalmaz úgy a Javaslat, hogy az órákban megállapított határidőt egész órákban kell számítani, és az azon percben végződik, amelynek száma a kezdőpercnek megfelel.

A hatályos szabályozás szerint, ha a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le. A munkaszüneti nap kifejezés nem teljesen helytálló, abba ugyanis nem esik bele a heti két pihenőnap (szombat, vasárnap). Erre tekintettel a Javaslat arra utal, hogy ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen az eljáró bíróságnál, ügyészségnél vagy nyomozó hatóságnál a munka szünetel, a határidő a következő munkanapon jár le. Ez a megoldás azért is szerencsés, mert kellően tág, a heti két pihenőnapon és a munkaszüneti napon kívül minden olyan napot magában foglal, amelyen a munka az adott hatóságnál valamilyen egyéb okból szünetel.

XXIV. Fejezet

Kifogás az eljárás elhúzódása miatt

Az Alkotmánybíróság 62/2006. (XI. 23.) AB határozata értelmében a jogállamiság, illetve a jogbiztonság érvényesülése megköveteli, hogy a büntetőeljárásnak a bírósági szakaszt megelőző folyamatában is legyen olyan jogvédelmi eszköz, amely megfelelő ráhatást biztosít a hatóságoknak meghatározott eljárási határidők megtartására. A büntetőeljárásban részt vevő, a hatóságok késedelme által hátrányosan érintett személyeknek az Alkotmánybíróság megítélése szerint így olyan „felszólamlási" lehetőséget kell kapniuk, amely megfelelő védelmet nyújt az eljárásnak nem csak a bíróság, hanem a nyomozó hatóság és az ügyész határidő-túllépéséből, illetve a vádemelési határidő elmulasztásából adódó elhúzódása ellen is.

A Javaslat a nyomozás során igénybe vehető jogorvoslatok rendszerének átalakításával párhuzamosan e felszólamlási lehetőséget egységesen, az eljárás elhúzódása miatti kifogásként biztosítja.

Az eljárás elhúzódása miatti kifogás előterjesztésére és elbírálására vonatkozó szabályok alapjául a Be. 262/A-B. § rendelkezései szolgáltak, ezeket a Javaslat úgy egészítette ki és pontosította, hogy a kifogást a büntetőeljárás során azonos elvek szerint lehessen igénybe venni, illetve elintézni.

XXV. Fejezet

A bűnügyi költség

A Javaslat bűnügyi költségre vonatkozó rendelkezései alapvetően követik a hatályos szabályozást.

Eltérést jelentenek a következő elemek. Egyrészt az új szabályok értelmében bűnügyi költségnek minősül a bűncselekménnyel összefüggő vagyon vagy dolog elvonására, adat hozzáférhetetlenné

tételére irányuló eljárás során az állam által előlegezett költség is. A Javaslat nem említi kifejezetten a magánfélnek, a pótmagánvádlónak és a magánvádlónak a készkiadását. Mivel ezek esetében sértetti alkategóriákról beszélhetünk, a sértett szövegben történő említése elegendő. A Be.-vel szemben az új rendelkezés tartalmazza az egyéb érdekelt készkiadására vonatkozó utalást is. A képviselőkre vonatkozó utalás (törvényes képviselő és meghatalmazott képviselő említése) kellően tág ahhoz, hogy az sértett és a terhelt törvényes képviselőjét, a sértett és az egyéb érdekelt képviselőjét is magában foglalja. A Javaslat egyértelműen előírja, hogy az elővezetéssel, valamint a terhelt elfogása és megtalálása esetén meghatározott bíróság, ügyészség, illetőleg nyomozó hatóság elé állításával felmerült költség bűnügyi költség, ide nem értve azt az esetet, ha az elfogatóparancsot külföldön ismert helyen tartózkodó terhelttel szemben bocsátották ki. Az új rendelkezés tehát megteremti a lehetőséget, hogy a terhelt hazahozatalával kapcsolatos költségeket bűnügyi költségként a terheltre hárítsák.

XXVI. Fejezet

Az elektronikus kapcsolattartás

A Javaslat az eljárási jelenlét telekommunikációs eszközökkel történő biztosítása mellett a kapcsolattartás terén is nagy hangsúlyt fektet az informatikai lehetőségek kihasználására. Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) értelmében a bíróságok, ügyészségek és nyomozó hatóságok is elektronikus ügyintézést biztosító szerveknek minősülnek, így az E-ügyintézési tv. rendelkezéseit a büntetőeljárásban is alkalmazni kell.

A Javaslat az E-ügyintézési tv.-re is figyelemmel technikai jellegű rendelkezéseket nem tartalmaz, és kizárólag azon speciális eljárási szabályokat jeleníti meg, amelyek az elektronizációnak az eljárás egészére történő bevezetéséből, illetve kiterjesztéséből szükségszerűen következnek.

Választható elektronikus kapcsolattartás

A Javaslat az E-ügyintézési tv.-nek megfelelően nem teszi általánosan kötelezővé az elektronikus kapcsolattartást, ugyanakkor a büntetőeljárás bármely szakaszában lehetővé teszi a büntetőeljárásban részt vevő személyek számára ennek választását. Az elektronikus út választása egyben annak vállalását is jelenti, így a büntetőeljárásban részt vevő személy számára a továbbiakban az elektronikus úton történő kapcsolattartás főszabály szerint kötelezővé válik.

A Javaslat arra figyelemmel, hogy az elektronikus kapcsolattartás nem minden eljárási résztvevő számára lesz – akár törvényi rendelkezés, akár vállalás alapján – kötelező, a bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság számára előírja azon papír alapú iratok digitalizálását, amelyeket az elektronikus kapcsolattartásra nem köteles, illetve az elektronikus kapcsolattartást nem választó fél nyújt be, továbbá az ilyen személyek részére a papír alapú kézbesítést.

Áttérés papír alapú kapcsolattartásra

A Javaslat a büntetőeljárásban részt vevő személy körülményeinek lényeges megváltozása esetén, ha elektronikus úton történő eljárás méltányolható okból még az ezt vállalótól sem várható el, lehetőséget biztosít a papír alapú kapcsolattartásra történő visszatérésre. E visszatérést a Javaslat az eljáró bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság engedélyéhez köti, hogy a büntetőeljárásban az ügyiratokból egyértelműen meghatározható legyen, melyik eljárási résztvevővel mely kapcsolattartási módon kell érintkezni.

Kötelező elektronikus kapcsolattartás

A Javaslat a védő, a jogi képviselő, a belföldi székhellyel rendelkező gazdálkodó személy, a közigazgatási szerv, a gazdálkodó személynek, illetve közigazgatási szervnek nem minősülő költségvetési szerv számára írja elő kötelezően az elektronikus kapcsolattartást. Számukra minden peres eljárásban, az eljárás minden szakaszában kötelező az elektronikus út alkalmazása.

Elektronikus kapcsolattartás a szakértővel, továbbá bíróságok, ügyészségek és nyomozó hatóságok egymás közötti és más szervekkel történő elektronikus kapcsolattartása

A Javaslat az igazságügyi szakértőkkel történő kapcsolattartást a polgári perrendtartásról szóló törvénnyel összhangban szabályozza és az igazságügyi szakértői névjegyzékben szereplő igazságügyi szakértők, valamint az igazságügyi szakértői névjegyzékben nem szereplő, szakértői tevékenységre külön jogszabályban feljogosított állami szervek, intézmények, szervezetek esetében az elektronikus kapcsolattartást választható lehetőségként biztosítja.

A Javaslat az E-ügyintézési tv.-nyel összhangban a bíróságok, az ügyészségek és a nyomozó hatóságok egymással, valamint a közigazgatási szervekkel és más hatóságokkal történő kapcsolattartásra kizárólag az elektronikus utat teszi lehetővé. Ez alól egyedüli kivétel, ha – különösen a bizonyítással összefüggő okokból –papír alapú bemutatása vagy megtekintése szükséges.

Az elektronikus kapcsolattartás további részletszabályai

A Javaslat a képviselet körében figyelemmel van arra, hogy elektronikus kapcsolattartás esetén a meghatalmazást is elektronikus úton kell előterjeszteni, ezért a meghatalmazást is elektronikus formában kell csatolni, ugyanakkor kétség esetén elrendelhető az eredeti papír alapú meghatalmazás bemutatása is.

A Javaslat biztosítja, hogy meghatalmazás papír alapon is visszavonható legyen, ha a meghatalmazó nem köteles az elektronikus kapcsolattartásra, ezzel egy időben ugyanakkor tájékoztatást is kell adnia, hogy a továbbiakban is képviselővel, elektronikus úton kíván-e eljárni.

A határidőkhöz kapcsolódó, a postára adással analóg szabály, hogy határidő elmulasztásának következményeit nem lehet alkalmazni, ha az iratot legkésőbb a határidő utolsó napján elektronikus úton az informatikai követelményeknek megfelelően előterjesztik. E rendelkezés megszünteti az indokolatlan különbséget a postai és az elektronikus úton történő benyújtásra nyitva álló időtartamok között, amelyek a gyakorlatban a Be. 64. § (4) bekezdéséből, a postai út előnyben részesítéséből fakadtak.

Szintén a határidőkhöz kapcsolódóan a Javaslat kizárja annak a napnak a határidőbe történő beleszámítását, amelyen legalább négy órán át jogszabályban meghatározottak szerinti üzemzavar vagy üzemszünet állt fenn, hiszen az ilyen helyzetek a büntetőeljárásban részt vevő személyek hátrányára nem szolgálhatnak.

A büntetőügyek nagy részében papír alapú bizonyítási eszközök feldolgozása, értékelése szükséges, ezért a Javaslat az elektronikus kapcsolattartás esetére szabályozza a benyújtó digitalizálási és a papír alapú okirat megőrzésére irányuló kötelezettségét, továbbá elsődlegesen a bizonyítás érdekeire tekintettel meghatározza, hogy kivételesen mely esetekben nyújtható be az irat papír alapon..

A Javaslat rendbírság kiszabását teszi lehetővé, ha a büntetőeljárásban részt vevő személy nem tesz eleget elektronikus kapcsolattartási kötelezettségének, azaz ha a kézbesítési rendszer azon szolgáltatását nem hozta létre vagy megszüntette, melyen keresztül részére az ügyiratok kézbesítésre kerülhetnek. Az elektronikus kapcsolattartási kötelezettség megszegésének tekinti a Javaslat azt is, ha a büntetőeljárásban részt vevő személy az iratait nem elektronikus úton

továbbítja. A Javaslat a rendbírság lehetősége mellett e kötelezettségszegést azzal szankcionálja, hogy ahhoz a hatálytalanság következményét, illetve egyes meghatározott iratok esetén az elutasítás kötelezettségét fűzi.

A Be. 70/B. § (11) bekezdése is lehetővé, egyes esetekben kötelezővé tette a másolat kiadásának elektronikus úton vagy adathordozón történő kiadását, a szabályozás azonban következetlenségéből adódóan számos gyakorlati problémát okozott. A Javaslat ezért az ügyiratok megismerésének e különös fajtáját beilleszti az elektronikus kapcsolattartás rendszerébe, és kérelemre teszi lehetővé az – elektronikus formában, elektronikus okiratként vagy elektronikus másolatként rendelkezésre álló – ügyiratok e-mail címre történő megküldését. Ilyen kérelemmel az elektronikus kapcsolattartásra kötelezett vagy azt vállaló személyek is élhetnek, hiszen az e-mail útján történő továbbítás kevésbé kötött, mint az E-ügyintézési tv.-nek megfelelő kézbesítési szolgáltatás igénybe vétele.

A Javaslat ugyanakkor megteremti annak törvényi alapját is, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személyek az ügyiratok megismerésére vonatkozó jogukat elektronikus hozzáférés útján, különösen a bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság e célra kialakítandó internetes felületén keresztül is gyakorolhassák.

Az E-ügyintézési tv. alapján a hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton, így a telefonon keresztül megtett nyilatkozat joghatása megegyezik a szóban tett nyilatkozat joghatásával, azonban jogszabály ettől eltérően rendelkezhet. Mivel a büntetőeljárásban a közvetlenség és szóbeliség elvének különös jelentősége van, a Javaslat értelmében a kizárólag hangkapcsolatot biztosító elektronikus utat egy esetben lehet hatályosan igénybe venni, a bárki számára nyitva álló feljelentés megtételekor.

ÖTÖDIK RÉSZ

A BIZONYÍTÁS

XXVII. Fejezet

A bizonyítás általános szabályai

A Javaslat a bizonyítás szabályait több részben és fejezetben helyezi el, így az egyes eljárási szakaszokról szóló fejezetekben, a kényszerítő eszközöket szabályozó fejezetekben, és a leplezett eszközök és módszereket meghatározó fejezetekben. E rendszerezés mellett is a Bizonyítás Rész foglalja össze a bizonyítás egész eljárásra vonatkozó közös és alapvető szabályait, elveit, a bizonyítási eszközöket és a bizonyítási cselekményeket. A bizonyítási eszközök és cselekmények a különálló részként szabályozott kényszerintézkedésekkel valamint a leplezett eszközökkel és módszerekkel együtt képezik a bizonyítás alanyai számára rendelkezésre álló eszközök katalógusát.

A Javaslat egy korszerű vegyes rendszerű eljárás kialakítását célozza, amelyben az inkvizitórius és az akkuzatórius jegyek a legelőnyösebb formában keveredenek. Ennek jegyében a Javaslat rendezi a Be. bizonyítási rendszerének anomáliáit, következetesebbé téve a bíróság bizonyítás során betöltött szerepét. A Javaslat elképzelései szerint a büntetőeljárásnak több eljárási szereplő tevékenységén keresztül biztosított célja az igazság kiderítése. A bizonyítás mint szabályozott megismerési folyamat a vegyes eljárási rendszerben szükségszerűen az anyagi igazságra irányul. Azonban éppen a garanciális szabályok szükségessége miatt az igazság különböző jelzőkkel történő ellátása nem feltétlenül tartható, az Alaptörvény az anyagi igazság érvényesülésére nem biztosíthat alanyi jogot. A büntetőeljárás és az igazság Alaptörvénynek megfelelő kapcsolatát illetően csak olyan bizonyítási és eljárási rendszer elfogadható, amely nem lehetetleníti el az anyagi igazság kiderítését. Az igazságosság jogállami követelménye a jogbiztonságot szolgáló intézményeken és garanciákon belül maradva valósulhat meg, ennek érdekében elsősorban eljárási garanciákat nyújtó intézményeket kell létrehozni, amelyek az érintett alanyi jogokat garantálják.

A bizonyítás tárgya

A Javaslat strukturális jelentőségű újítása a bíróság tényállás tisztázási kötelezettségének újragondolása. A bíróság a vád tisztázása során fő szabály szerint kizárólag indítványok alapján szerezhet be bizonyítási eszközöket, hivatalból csak pártatlanságának fenntartása mellett, az eljárási alapelvekre figyelemmel. A Javaslat a bizonyítás alapelveinek megfelelően azt irányozza elő, hogy azon állami szervek, amelyek a büntetőeljárás során döntést hozhatnak, döntésüket csak valósághű tényállásra alapozhatják. A vádlói funkció elkülönítése következtében azonban a bíróság a vád bizonyítására nem köteles, mégis mérlegelheti, hogy hivatalból, akár a terhelt terhére is teljes körben tisztázza a tényállást. A bíróság feladata éppen ezért a tényállás tisztázása a vád garanciális keretei között.

A bizonyítás ésszerű keretek között történő lefolytatása érdekében a büntetőeljárás során a törvényben meghatározott kivétellel minden olyan és csak olyan tényt kell bizonyítani, amely a Büntető Törvénykönyv, illetve a büntetőeljárási törvény rendelkezéseinek alkalmazása során releváns. A törvény ezen rendelkezése értelmében a büntetőeljárás fő kérdéseinek eldöntéséhez szükséges tények mellett azon tény is bizonyítás tárgyát képezheti, amely más eljárás tárgya lenne, ám megállapítását – pragmatikus okokból vagy a sértettek illetve áldozatok érdekeinek fokozottabb védelme érdekében – a büntetőeljárásban kezdeményezik. Ezen járulékos kérdések felsorolását a Javaslat mellőzi, azokra az egyes részletszabályok között utal.

A Javaslat a köztudomású és a hivatalos tudomás körébe tartozó tények mellett kiveszi a bizonyítandó tények köréből azokat, amelyek valóságát az adott büntetőügyben a vádló, a védő és a terhelt együttesen elfogadják. Ez utóbbi rendelkezés jelenti alapját a Javaslat azon rendelkezéseinek és jogintézményeinek (egyezségkötés, tárgyalás előkészítése), amelyek a vádló és a terhelt között a bizonyítási eljárás tervezhetőségét és lerövidítését hivatottak biztosítani.

A bizonyítás eszközei, törvényessége, a bizonyítékok értékelése

Az egyes bizonyítási eszközöket illetően a Javaslat kevés újítást vezet be. A bizonyítási eszközök kimerítő felsorolását kiegészíti, és önálló bizonyítási eszközként nevesíti a pártfogó felügyelői véleményt és új bizonyítási eszközként határozza meg az elektronikus adatot. A Javaslat egyik kifejezett célja olyan büntetőeljárás kialakítása, amely a jövő kihívásaira is képes választ adni. Az új bizonyítási eszköz definiálása ezért nem öncélú, az elektronikus adatra további részletszabályokban rendezett eljárási cselekmények, így a lefoglalás különleges szabályai épülnek. A Javaslat a bizonyítás törvényessége és a bizonyítékok értékelése tekintetében megtartja a Be. rendelkezéseit, lévén azok olyan bizonyításelméleti alaptételek, amelyek helyébe más megfontolás nem állítható.

XXVIII. Fejezet

A tanúvallomás

A Javaslat a Be. megoldásával azonosan a tanút olyan személyként definiálja, akinek a bizonyítandó tényről tudomása lehet.

A Javaslat egyértelműen, két körben határozza meg a tanú vallomástételének akadályait, amelyek: a vallomástétel tilalma és a vallomástétel megtagadásának lehetősége. A vallomástétel tilalma esetén a tanú kihallgatása törvénybe ütköző, a tilalom körébe tartozó személyi kör változatlan, a Be-ben meghatározottakkal azonos. Nem hallgatható ki tanúként a védő, az egyházi személy és a vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja arról, amire a hivatásánál fogva titoktartási kötelezettsége áll fenn, továbbá akitől a testi vagy szellemi állapota miatt nyilvánvalóan nem várható helyes vallomás, valamint a minősített adatról az, aki a titoktartási kötelezettség alól nem kapott felmentést.

A Javaslat a tanú és terhelt kihallgatásának szabályait – köztük a törvényes figyelmeztetések rendszerét – ésszerűsíti, a vallomás megtagadásának szabályait áttekinthető rendszerben helyezi el, kivételeit pedig a Javaslat által bevezetett új jogintézményekhez igazítja. Így a büntetőeljárás egyik gerincét alkotó egyezségkötés ellenpontjaként a vallomásmegtagadás lehetősége nem terjed ki azon esetekre, amikor a terhelt a számára kedvezőbb anyagi vagy eljárásjogi szabályok alkalmazása érdekében a büntetőeljárás során eljáró hatóságokkal egyezséget köt.

A Javaslat módosítja a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kiléte felfedésének szabályait akként, hogy arra csak az öt évig terjedő vagy annál súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény felderítése érdekében biztosít lehetőség.

A Javaslat a tanú vallomástétele előtt történő figyelmeztetések összefoglaló elnevezéseként bevezeti a „tanúzási figyelmeztetések” elnevezést, amelynek időszerű közlése a tanúval a vallomás törvényességének feltétele. A tanúzási figyelmeztetések köre kiegészül azon elemmel, amely szerint, ha a tanú vallomást tesz, vallomása az ügy tárgyát képező bűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban akkor is felhasználható, ha a vallomástételt a későbbiekben jogszerűen megtagadja. A figyelmeztetés ezen új része a korábbi vallomással való rendelkezés kizárása miatt szükségszerű.

A Javaslat amellett foglal állást, hogy a vallomás megtagadásának lehetősége és az arra való figyelmeztetés abban az esetben képvisel kiemelt garanciális értéket, emellett a büntetőeljárás következetessége és tekintélye akkor biztosítható, ha az eljárás során tett korábbi vallomások a terhelt és a tanú későbbi nyilatkozataitól függetlenül felhasználhatók. A Javaslat nem adja meg a tanúnak azt a lehetőséget, hogy a vallomás megtagadása esetén ezen nyilatkozata megsemmisítse a korábban törvényesen tett vallomást. A vallomás megtagadása kizárólag a folytatólagos kihallgatás megtagadásának lehetőségét jelenti, ily módon az új szabályrendszer a tanúktól megfontoltabb nyilatkozattételt követel meg. A tanúzási figyelmeztetések funkciója a vallomás megtagadására jogosult tanú megfontolt nyilatkozattételének megalapozása, amely funkció részben értelmét veszítené a Javaslat konstrukciójával ellentétes megoldás esetén.

A Javaslat meghatározza a tanúzási figyelmeztetés vagy a figyelmeztetésre adott válasz jegyzőkönyvezésének elmaradása esetén irányadó szabályokat. Ezen esetekben a tanú vallomása bizonyítási eszközként csak akkor vehető figyelembe, ha a vallomást vagy annak adott részét a tanú az újabb kihallgatása alkalmával, a tanúzási figyelmeztetés közlését követően fenntartja. A figyelmeztetések funkciójára figyelemmel a tanú e nyilatkozatát nem vonhatja vissza.

A Javaslat a vallomás törvényessége körében és nem az elsőfokú bírósági tárgyalás szabályai között szabályozza a korábbi vallomások felhasználásának lehetőségeit. A fent kifejtettek rendszerében az adott büntetőeljárásban az első tanúzási figyelmeztetést követően tett vallomásról készült jegyzőkönyv bizonyítási eszközként akkor is felhasználható, ha a tanú a vallomástételt a későbbiekben jogszerűen megtagadja. Ha a tanút az eljárás során korábban vagy más ügyben terheltként hallgatták ki, a terheltként tett vallomása illetve annak része bizonyítási eszközként két esetben használható fel, és mindkét esetben akkor, ha a vallomásról készült jegyzőkönyvből a terhelti figyelmeztetés és az erre adott válasz egyértelműen kitűnik. Egyrészt, ha a vallomásra illetve annak adott részére nem vonatkozik a vallomás megtagadásának lehetősége, másrészt ha a vallomásra illetve annak adott részére vonatkozik ugyan a mentesség lehetősége, ám a korábbi vallomást a tanúzási figyelmeztetéseket követően a fenntartja.

XXIX. Fejezet

A terhelt vallomása

A Javaslat meghatározza, hogy a terhelt mely nyilatkozatai minősülnek vallomásnak, és ekként melyek értékelhetők bizonyítási eszközként. A terhelt vallomásának minősül minden olyan közlés, amely a terhelti figyelmeztetés után történik, és a bizonyítás tárgyára vonatkozó tényállítást tartalmaz.

A tanúvallomás törvényességéhez hasonlóan a terhelti vallomás is csak a törvényben meghatározott eljárás eredményeként születhet. A garanciális jelentőségű terhelti jogok következetesebb érvényesülése érdekében a Javaslat egyértelműen meghatározza a vallomástétel szakaszait: első eleme a terhelt személyazonosságának ellenőrzése, második eleme a terhelt kihallgatásával kapcsolatos jogainak ismertetése, majd a vallomás körébe tartozó kihallgatás lefolytatása, illetve vallomás megtétele.

XXX. Fejezet

A szakvélemény

A Javaslat a szakértői bizonyítás új rendszerét állítja fel. A Javaslat nem tartalmazza a szakértői bizonyításra vonatkozó azon szabályokat, amelyek valamennyi eljárási törvény esetén irányadók, és amelyek emiatt az igazságügyi szakértőkről szóló törvény rendelkezései között megtalálhatók. Ezek például a szakértő kirendelésének tartalmi elemei, a szakvélemény részei, a magánszakértői véleményre irányuló megbízás szabályai.

A Javaslat korlátozza a magánszakértői vélemény beszerzését. Szakértő főszabályként kirendelés vagy bevonása alapján járhat el. Ugyanakkor a fegyverek egyenlőségének biztosítása érdekében a Javaslat e korlátozást úgy kompenzálja, hogy a szakértő kirendelésére vagy bevonására irányuló indítvány elutasítása esetén a terhelt és a védő magánszakértői vélemény elkészítésére adhat megbízást. Más esetben a magánszakértői vélemény bizonyítási eszközként nem, kizárólag olyan észrevételként vehető figyelembe, amely a vizsgált, megállapított tényekre, más szakvéleményre vonatkozó ésszerű kételyeket vet fel.

A szakértői bizonyítás ésszerű keretek közé szorítása érdekében a más szakértő kirendelésére vonatkozó indítványban meg kell jelölni a korábbi szakvéleménnyel kapcsolatban felmerült aggály okát, ha az indítvány olyan tény szakértő általi megállapítására vagy megítélésére irányul, amit a büntetőeljárásban készített korábbi szakvélemény már vizsgált.

A Javaslat az eljárások elhúzódása érdekében a szakértői vélemények értékelésének ésszerű korlátokat állít azzal, hogy részben visszatér ahhoz a korábbi rendszerhez, hogy a két ellentétes szakértői vélemény közötti eltérés okainak tisztázására kirendelhető harmadik szakérő csak az ellentmondás okaira nyilatkozhat. A szakvélemény értékelése sorrendhez kötött.

A Javaslat példálózó jelleggel meghatározza azon eseteket, amelyek miatt a szakvélemény aggálytalanul nem fogadható el, így különösen, ha nem tartalmazza a szakvélemény jogszabályban előírt kötelező tartalmi elemeit, ha nem egyértelmű, ha önmagával, illetve a szakértő rendelkezésére bocsátott adatokkal ellentétes, vagy ha a helyességéhez nyomatékos kétség fér. Ezen esetekben a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság felhívására a szakértő felvilágosítást ad, vagy a szakvéleményt kiegészíti.

Az első korrekció eredménytelensége esetén lehet más szakértőt kirendelni, azonban a kirendelésére irányuló indítványban, illetve a kirendelő határozatban meg kell jelölni a szakvélemény elfogadhatóságával kapcsolatos aggályokat.

Harmadik lépcsőként, ha a szakértők véleménye eltér, az eltérést a szakértők egymás jelenlétében való meghallgatásával lehet tisztázni.

Újabb szakértő kirendelésére csak abban az esetben kerülhet sor, ha a fent említett első három eljárás is eredménytelen, és az ugyanazon bizonyítandó tényre ugyanazon vizsgálati anyag alapulvételével készített szakvélemények között az ügy eldöntése szempontjából lényeges szakkérdésben továbbra is feloldhatatlan eltérés mutatkozik. Az így kirendelt szakértőnek abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy a szakvélemények közötti eltérés mire vezethető vissza, szükséges-e bármelyik szakvélemény kiegészítése, illetve hogy az ügyben újabb szakvélemény beszerzése szükséges-e.

XXXI. Fejezet

A pártfogó felügyelői vélemény

A Javaslat önálló bizonyítási eszközként és nem a szakértői vélemény sajátos típusaként szabályozza a pártfogó felügyelői véleményt. A Javaslat a szakvéleményre vonatkozó egyes szabályokat meghagy háttérszabályként, és a pártfogó felügyelői véleményt továbbra is egyfajta döntést elősegítő bizonyítási eszközként tekinti.

Ennek megfelelően a törvényben meghatározott kötelező eseteken kívül a bíróság és az ügyészség büntetés vagy intézkedés alkalmazása, feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazása vagy közvetítői eljárásra utalás előtt pártfogó felügyelői vélemény beszerzését rendelheti el. A pártfogó felügyelői vélemény célja a terhelt személyének, életkörülményeinek, a bűncselekmény elkövetésében közreható személyi körülményeknek árnyaltabb, a büntetőeljárás során eljáró szervek lehetőségeinél alaposabb megismerést biztosító feltárása. A pártfogó felügyelői vélemény e körben kezdeményező is lehet, a párfogó a véleményben tájékoztatást ad a terhelt adottságainak megfelelő munkalehetőségről, egészségügyi, illetve szociális intézményi ellátási lehetőségről, és javaslatot tehet a terhelttel szemben egyedi magatartási szabály vagy kötelezettség elrendelésére.

A Javaslat a pártfogó felügyelői vélemény készítésének különleges eseteként rendelkezik arról, hogy a bíróság és az ügyészség pártfogó felügyelői vélemény beszerzését rendelheti el annak eldöntéséhez, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy különleges bánásmódot igényel-e.

A pártfogói felügyelői véleményt a pártfogó felügyelő készíti el. Ehhez a Javaslat biztosítja, hogy a pártfogó köteles és jogosult legyen mindazokat az adatokat megismerni, amelyek a pártfogó felügyelői vélemény elkészítéséhez szükségesek. E célból a pártfogó az eljárás ügyiratait megismerheti, a büntetőeljárás során eljáró szervektől, a terhelttől, a sértettől, a tanúktól és az eljárásba bevont más személyektől felvilágosítást kérhet.

A Javaslat megtartja az összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény intézményét, azonban annak szabályait – különleges tárgya miatt – a fiatalkorúak elleni büntetőeljárásról szóló részben helyezi el.

XXXII. Fejezet

Tárgyi bizonyítási eszköz, elektronikus adat

A Javaslat a tárgyi bizonyítási eszközök rendszerét egyszerűsíti. Tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan tárgy, amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas, így különösen az, amely a bűncselekmény elkövetésének vagy a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben az elkövető nyomait hordozza, amely a bűncselekmény elkövetése útján jött létre, amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy amelyre a bűncselekményt elkövették.

A Javaslat az általános, tárgyi bizonyítási eszközökön belül nevesített bizonyítási eszközként határozza meg az iratot, amely minden olyan tárgyi bizonyítási eszköz, amely műszaki, vegyi vagy más eljárással adatokat rögzít, így különösen a papíralapú vagy elektronikus formában létező

szöveg, rajz, ábra. Az okirat tovább szűkíti az irat fogalmát azzal, hogy olyan irat, amely valamilyen tény, adat valóságának, esemény megtörténtének vagy nyilatkozat megtételének bizonyítására készül, és arra alkalmas.

A Javaslat az elektronikus adat külön nevesítése mellett foglalt állást azon okból kifolyólag, hogy az elektronikus adat kategóriája a fizikai dolgok analógiájára több esetben nem kezelhető. Azokban az esetekben, amikor az elektronikus adatok és a tárgyi bizonyítási eszközökre közös rendelkezések alkothatók, ott a törvény eltérő rendelkezése hiányában az elektronikus adatot is tárgyi bizonyítási eszközként kezeli.

XXXIII. Fejezet

A bizonyítási cselekmények

A Javaslat a bizonyítási eszközöktől eltérően nem kimerítően sorolja fel a bizonyítási cselekményeket (szemle, helyszíni kihallgatás, bizonyítási kísérlet, felismerésre bemutatás, szembesítés, műszeres vallomásellenőrzés). A felsorolás példálózó jellege utal arra, hogy a törvény garanciális rendelkezéseivel összeegyeztethető, ám a büntetőeljárási törvényben nem nevesített eljárások eredményeként keletkező bizonyítási eszközök felhasználásának – például szagazonosítás szolgálati kutya igénybevételével – szintén helye lehet.

A Javaslat a műszeres vallomásellenőrzést a nyomozás során alkalmazható, közvetett bizonyíték beszerzésére irányuló bizonyítási cselekményként határozza meg, egyben szakít a poligráf-megnevezés szűkítő fogalmával, lehetőséget biztosítva a vallomások műszeres ellenőrzésre kifejlesztett technológiák alkalmazására.

HATODIK RÉSZ

LEPLEZETT ESZKÖZÖK

XXXIV. Fejezet

A leplezett eszközök alkalmazásának általános szabályai

A Javaslat koncepcionálisan gondolja újra a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés rendszertani elhelyezését. A Javaslat a bűnüldözési célú titkos információgyűjtést nem elkülönült, a büntetőeljáráson kívüli eljárásnak tekinti, hanem olyan különleges eszközök, módszerek és erők összességének, amelyek alkalmazása magasabb garanciális erővel bíró szabályok között történhet. A Javaslat e különleges eszközöket, módszereket és erőket összefoglaló elnevezéssel leplezett eszközöknek jelöli, ezzel is hangsúlyozva, hogy immár nem egy különálló eljárás részét képezik.

A leplezett eszközök alkalmazása olyan, a magánlakás sérthetetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogok korlátozásával járó, a büntetőeljárás során végzett különleges tevékenység, amelyet az erre feljogosított szervek az érintett tudta nélkül végeznek.

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek azon szervek, amelyek a rájuk vonatkozó jogszabályok alapján bűnüldözési feladatokat látnak el. E szervek a leplezett eszközöket a bűnüldözési feladataik végrehajtása céljából a büntetőeljárási törvényben meghatározott szabályok alapján alkalmazhatják. A Javaslattal párhuzamosan az ágazati jogszabályok alapján a tisztán bűnüldözési célú titkos információgyűjtés nem folytatható, ez alól a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény és e cél prioritása képez kivételt. A leplezett eszközök működtetéséhez, infrastruktúrájuk fenntartásához szükséges tevékenységek szabályozása – mivel nem csupán a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés kizárólagos támogatására szolgál – megmarad a vonatkozó ágazati jogszabályokban.

A leplezett eszközök rendszerét illetően a Javaslat hármas felosztást alkalmaz, amely alapján a) bírói vagy ügyészi engedélyhez nem kötött, b) ügyészi engedélyhez kötött, valamint c) bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazhatóak.

Az eszközök alkalmazásának garanciális kereteként a Javaslat általános szabályként írja elő a szükségesség-arányosság vizsgálatát, amely alapján leplezett eszköz csak akkor alkalmazható, ha a) megalapozottan feltételezhető, hogy a megszerezni kívánt információ, illetve bizonyíték az büntetőeljárás céljának eléréséhez elengedhetetlenül szükséges és más módon nem szerezhető meg, b) annak alkalmazása nem jár az azzal érintett vagy más személy alapvető jogának az elérendő bűnüldözési célhoz képest aránytalan korlátozásával, és c) annak alkalmazásával bűncselekménnyel összefüggő információ, illetve bizonyíték megszerezése valószínűsíthető.

XXXV. Fejezet

Bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök

A Javaslat integrálja a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervekre vonatkozó ágazati jogszabályokban szabályozott bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés szabályait. Ehelyütt indokolt utalni arra, hogy a szabályozás átvételével párhuzamosan a Javaslat külön nevesíti a rejtett figyelést, amelynek a bűnügyi együttműködés keretében történő alkalmazása felváltja az ellenőrzött szállítás intézményét. A Javaslat emellett új eszközként határozza meg a megtévesztő információk közlését, amelynek alkalmazását szigorú tilalmak keretei között teszi lehetővé.

XXXVI. Fejezet

Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök

A Javaslat a bírói engedélyhez között leplezett eszközök mellett külön fejezetben helyezi el azon eszközöket, amelyek alkalmazása ügyészi engedély alapján történhet. Ezen eszközök egy kivételével az ágazati jogszabályokban és a büntetőeljárási törvényben is ismertek voltak, a Javaslat a rendszerezés és a garanciarendszer egységesítése érdekében összefoglalja őket. A fejezetben felsorolt eszközöknek értelemszerűen közös eleme, hogy alkalmazásuk kizárólag az ügyészség engedélyével történhet.

Fizetési műveletek megfigyelése

A Javaslat új eszközként alakítja ki a fizetési műveletek megfigyelését. A megfigyelés alapelemeként a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a pénzügyi szolgáltatási vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet végző szervezetet arra kötelezi, hogy valós időben, meghatározott időszakban rögzítsen, őrizzen meg és továbbítson fizetési műveletekkel kapcsolatos adatokat. E kötelezés alapján a pénzügyi szolgáltatási vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet végző szervezet az egyébként szolgáltatása körébe tartozó tevékenységet kontrollált keretek között folytatja.

Az alapesetet jelentő passzív megfigyelés mellett a leplezett eszköz alkalmazása az adatok kiértékelése és a bűnüldözési érdekből történő beavatkozás céljából meghatározott fizetési számlák vagy személyek közötti fizetési művelet teljesítésének felfüggesztésére is kiterjedhet: belföldi fizetési művelet esetében legfeljebb két munkanapig, nem belföldi fizetési művelet esetében legfeljebb négy munkanapig. A felfüggesztés lehetővé teszi, hogy ha a felfüggesztett fizetési művelet további nyomon követése szükséges, az elrendelő más szolgáltató tekintetében is elrendelje a fizetési műveletek megfigyelését, vagy zár alá vétellel biztosítja a vagyont.

A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése

A büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése olyan eszköz, amelynek szabályozása garanciális jelentőségű mind a terhelti jogok, mind a bűnüldöző hatóságok törvényes működése érdekében. A garanciális szabályozás megteremtése mellőzhetetlen az együttműködő terheltre vonatkozó további nyomozási szabályok kialakítása, így az eljárás megszüntetése illetve a megegyezésre irányuló eljárások szabályszerű lefolytatása érdekben. A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az ügyészség engedélyével bűncselekmény elkövetője számára kilátásba helyezheti, hogy vele szemben büntetőeljárás nem indul, illetve a folyamatban lévő büntetőeljárást megszüntetik, ha az ügy, illetve más büntetőügy felderítésével, bizonyításával összefüggő információkat és bizonyítékokat bocsát rendelkezésre, és a megállapodással elérhető nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb, mint az elkövető büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek. Nincs helye, ha az elkövetővel szemben olyan bűncselekmény miatt kell büntetőeljárást folytatni, amellyel más életét szándékosan kioltotta. A megállapodást fel kell bontani, ha a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv arról szerez tudomást, hogy az információt szolgáltató személy ilyen bűncselekményt követett el. Ha az elkövetővel szemben nem indul büntetőeljárás, az állam téríti meg azt a kárt, illetve sérelemdíjat, amelynek megtérítésére az elkövető a polgári jog szerint köteles.

Hozzájárulással alkalmazott megfigyelés

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv az ügyészség engedélyével a sértett írásbeli hozzájárulásával alkalmazhat olyan megfigyelést, amely más esetben csak bírói engedély alapján lenne folytatható. Ezen leplezett eszköz szintén az ágazati jogszabályok szerint folytatható titkos információgyűjtés részét képezhette. A Javaslat a sértetti hozzájárulás írásbeliségével, az alkalmazás rövid időtartamával és a leplezett eszközzel felderíthető bűncselekmények szűk körével biztosítja a szükséges arányossági szintet.

Álvásárlás

A Javaslat egységesen az álvásárlás keretei közé illeszti a mintavásárlás és a bizalmi vásárlás céljait. Álvásárlás során az ügyészség engedélyével a) a bűncselekménnyel feltehetően összefüggésbe hozható dolog vagy annak mintája b) a bűncselekmény elkövetőjének elfogása, illetve tárgyi bizonyítási eszköz biztosítása érdekében dolog vagy szolgáltatás c) az eladó bizalmának erősítése céljából bűncselekményre vonatkozó tárgyi bizonyítási eszközt eredményező dolog vagy szolgáltatás színlelt megszerzésére irányuló megállapodás köthető és teljesíthető.

Fedett nyomozó alkalmazása

A Javaslat kialakítja a fedett nyomozók eljárásának törvényi szintű keretrendszerét, pótolva ezzel a fedett nyomozó eljárásának ellenőrizhetőségéhez eddig hiányzó szabályokat. A Javaslat a garanciális fontosságú ellenőrizhetőség mellett megteremti a fedett nyomozók tanúkénti kihallgatásának lehetőségét, ezzel erősítve az eljárásukból származó bizonyítási eszközök vizsgálatát. A Javaslat ezzel párhuzamosan biztosítja a fedett nyomozók biztonságának elsődlegességét is.

A Javaslat egyértelműen meghatározza a fedett nyomozó fogalmát, aki a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a szervhez tartozását, illetve kilétét tartósan leplező, kifejezetten ilyen munkakörben foglalkoztatott tagja.

A fedett nyomozó a büntetőeljárás során bűnszervezetbe történő beépülés, álvásárlás, rejtett figyelés végrehajtása, és a bűncselekménnyel összefüggő információk és bizonyítékok megszerzése érdekében alkalmazható. Eljárásának feltételeit és ekként az alkalmazás szükségességét hat havonta kel felülvizsgálni. A fedett nyomozó tehát más, bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközzel együtt, vagy ezen eszközök alkalmazásának biztosítása érdekében is alkalmazható. A

leplezett eszközök különböző engedélyezési szintjei okozta bizonytalanság eloszlatása és a gyakorlati alkalmazhatóság biztosítása érdekében a Javaslat rendezi azon élethelyzetekben követendő eljárást, amelyek során a fedett nyomozó az alkalmazásának eredményessége érdekében bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközt tart szükségesnek alkalmazni. Ekkor, ha a szükséges engedély a leplezett eszköz alkalmazása előtt sürgősséggel sem szerezhető be, a fedett nyomozó a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását megkezdheti. Azonban ekkor az eljárása eredményeként biztosított bizonyítási eszköz csak akkor lesz felhasználható, ha bíróság vagy ügyészség engedélyét utólag haladéktalanul beszerezik.

A Javaslat garanciális jelentőségű rendelkezései közé tartozik azon jogszabályi felhatalmazás egyértelmű megfogalmazása, amely a fedett nyomozó eljárásának legalitását biztosítja, ezzel megteremtve a büntető anyagi jogban már megteremtett büntethetőséget kizáró okkal való kapcsolatot. Nem büntethető a fedett nyomozó az alkalmazása során elkövetett olyan bűncselekmény miatt, amelyet alkalmazásának ügyészi engedélyében meghatároztak. A fedett nyomozó alkalmazása esetén az ügyészség olyan bűncselekmény elkövetését engedélyezheti, amely esetében a fedett nyomozó alkalmazásával elérni kívánt bűnüldözési érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek, és amely a fedett nyomozó alkalmazásának eredményességéhez előreláthatóan szükséges.

A Javaslat arra az esetre is rendelkezéseket határozza meg, ha az ügyészi engedélyben nem határozták meg a bűnüldözési érdekből elkövethető bűncselekményt, azonban az a fedett nyomozó alkalmazásának eredményességéhez, az alkalmazással elérni kívánt bűnüldözési célhoz, a fedett nyomozó biztonságának biztosítása érdekében, lelepleződésének megakadályozása továbbá más bűncselekmény elkövetésének megelőzése vagy megszakítása érdekében szükséges, és ezen célok illetve érdekek jelentősebbek, mint a fedett nyomozó büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő érdek.

A Javaslat egyértelműen rögzíti, hogy a fedett nyomozó nem követhet el más életének szándékos kioltásával járó, vagy maradandó fogyatékosságot okozó bűncselekményt, mást bűncselekmény elkövetésére nem bírhat rá, és nem terelheti az érintett személyt annál súlyosabb bűncselekmény elkövetése felé, mint amelyet eredetileg elkövetni Javaslat.

A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja és a szervvel titkosan együttműködő személy

A Javaslat a fedett nyomozókat követően helyezi el a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja és a szervvel titkosan együttműködő személy leplezett alkalmazására vonatkozó szabályokat. Az álvásárlás érdekében a leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szerv tagja és a szervvel titkosan együttműködő személy is igénybe vehető. A fedett nyomozóra vonatkozó szabályok háttérszabályként megfelelően irányadók és alkalmazandók.

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának közös eljárási szabályai

A Javaslat az engedélyek megalapozottsága és a leplezett eszközök törvényes alkalmazásának ellenőrzése érdekében meghatározza az ügyészi engedélyezés szabályait. A Javaslat a késedelmet nem tűrő esetekben a bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzés során már kialakított eljárásrendet szintén kialakítja.

XXXVII. Fejezet

Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök

A Javaslat a büntetőeljárás során öt bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz-típus alkalmazását teszi lehetővé, ezek: az információs rendszer titkos megfigyelése, a titkos kutatás, a hely titkos megfigyelése, a küldemény titkos megismerése és a lehallgatás.

Az információs rendszer titkos megfigyelése során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel információs rendszerben kezelt adatokat titokban megismerhet, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti. Ennek érdekében az ehhez szükséges elektronikus adat az információs rendszerben, illetve a szükséges technikai eszköz a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely, illetve a közösségi közlekedési eszköz kivételével lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen, járműben vagy az érintett személy használatában lévő tárgyban elhelyezhető.

A titkos kutatás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely, illetve a közösségi közlekedési eszköz kivételével lakást, egyéb helyiséget, bekerített helyet, járművet, illetve az érintett személy használatában lévő tárgyat titokban átkutathat, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti.

A hely titkos megfigyelése során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely, illetve a közösségi közlekedési eszköz kivételével a lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen, járművön történteket titokban technikai eszközzel megfigyelheti és rögzítheti. Ennek érdekében az ehhez szükséges technikai eszköz az alkalmazás helyén elhelyezhető.

A küldemény titkos megismerése során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel postai küldeményt, illetve zárt küldeményt titokban felbonthat, annak tartalmát megismerheti, ellenőrizheti és rögzítheti.

A lehallgatás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel elektronikus hírközlési szolgáltatás keretében elektronikus hírközlő hálózat vagy eszköz útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikáció tartalmát titokban megismerheti és rögzítheti.

A Javaslat rendelkezik arról is, hogy az egyes leplezett eszközök alkalmazásához szükségszerűen igénybe vett berendezések, technikák telepítése miként, milyen módszerekkel és meddig történhet.

A Javaslat meghatározza azon bűncselekményeket, amelyek felderítése és bizonyítása érdekében a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazhatók. A felsorolt bűncselekményi kör meghatározását a bűncselekmények tárgyi súlya vagy felderítésük és bizonyításuk gyakorlati kihívásai alapozzák meg.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezése

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása kizárólag olyan jogszabályi keretek között történhet, amelyek minden kétséget kizáróan világos és egyértelmű szabályokkal garantálják az arányosság, a kivételesség, a végső esetben történő igénybevétel és a lehető legkisebb sérelem okozását. Ezért a Javaslat egyértelmű szabályokkal rendezi az alkalmazáshoz szükséges bírói engedély kereteit.

A fejezetben meghatározott leplezett eszközök alkalmazására az érintett személlyel szemben a bíróság egy engedélyt adhat, amelyben meghatározza az alkalmazás kereteit. Az engedélyben a bíróság meghatározza, hogy az érintett személlyel szemben mely bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazható. A bíróság a megadott engedélyét a későbbi indítványok vagy a kizárólag törvényességi szempontú ellenőrzése eredményeként meghosszabbíthatja, visszavonhatja, további leplezett eszközre kiterjesztheti, illetve a már engedélyezett leplezett eszköz további alkalmazását megtilthatja.

Az alkalmazás időtartama és az alkalmazás meghosszabbítása

A Javaslat a bírói engedély egységét hangsúlyozza, amelynek keretei között az egyes bírói engedélyes eszközök alkalmazásának konkrét körülményei módosíthatók. Az egyes leplezett eszközök alkalmazásának engedélyeztetése ekként beolvad a bírói engedély általános kereteibe. E szemlélethez igazodik az alkalmazás időtartama és az alkalmazás időtartamának meghosszabbítása is.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása legfeljebb kilencven napra engedélyezhető, amely alkalmanként legfeljebb kilencven nappal meghosszabbítható. A leplezett eszközök alkalmazásának meghosszabbítása esetén a befejezés napját az előző engedélyben meghatározott befejező nap alapulvételével kell számítani. Az engedély egységét kifejező és egyben garanciális jelentőségű korlát, hogy a büntetőeljárás során az érintett személlyel szemben bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása összesen háromszázhatvan napig engedélyezhető. Ha a büntetőeljárásban az érintett személlyel szemben a leplezett eszközök alkalmazását megszüntetik, és ezt követően a leplezett eszközök alkalmazását ismételten engedélyezik, a leplezett eszközök alkalmazásának idejét össze kell adni és az időtartamot ennek megfelelően kell számítani. A leplezett eszközök alkalmazásának meghosszabbítása esetén a befejezés napját az előző engedélyben meghatározott befejező naptól kell számítani.

Az alkalmazás kiterjesztése

A bírói engedély egysége alapján az alkalmazás kiterjesztésével egyrészt az érintett személlyel szemben olyan bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazását lehet engedélyezni, amelyekre az engedély addig nem terjedt ki, másrészt a már engedélyezett leplezett eszközök alkalmazásának körülményeit lehet módosítani. A leplezett eszközök alkalmazásának kiterjesztése nem érinti a leplezett eszközök érintett személlyel szembeni alkalmazásának korábban engedélyezett vagy meghosszabbított befejező időpontját, azonban az alkalmazás engedélyének kiterjesztése és meghosszabbítása egy indítványban is előterjeszthető.

Az engedély visszavonása vagy a leplezett eszköz alkalmazásának a megtiltása

A bíróság a törvényesség egyik garanciájaként vizsgálhatja, hogy az általa engedélyezett leplezett eszközök alkalmazása az engedélynek megfelel-e. E feladatának ellátása érdekében a Javaslat nem csupán az engedélyezés körében, hanem a leplezett eszközök alkalmazása során is iratbetekintési jogot biztosít a bíróságnak. A bíróság a leplezett eszközök alkalmazásának engedélyét visszavonja, ha egyrészt a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a beszerzett adatokat határidőn belül nem mutatja be, másrészt ha megállapítja, hogy az engedély kereteit túllépték vagy ha a leplezett eszközök alkalmazása az e törvényben meghatározott szabály megsértésével történt.

XXXVIII. Fejezet

A leplezett eszközök alkalmazásának közös szabályai

A leplezett eszköz alkalmazásáról jegyzőkönyvet vagy feljegyzést kell készíteni. A fedett nyomozó eljárásáról készített jegyzőkönyvet vagy feljegyzést a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv erre felhatalmazott vezetője írja alá. A jegyzőkönyvet, vagy a feljegyzést oly módon kell elkészíteni, hogy abból a fedett nyomozó személyére ne lehessen következtetni.

A leplezett eszközök végrehajtását a Javaslat az ágazati jogszabályokkal együtt határozza meg. A leplezett eszközök végrehajtása megoszlik a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat és a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek között. A Javaslat figyelemmel van a rendőrség különleges feladatainak ellátásáért felelős szerveire és tevékenységükre, ezért lehetővé teszi, hogy a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve és a rendőrség

terrorizmust elhárító szerve korlátozott keretek között, célszerűségi okokból részt vehessenek a büntetőeljárás kezdeti szakaszaiban. E szervek az általuk tett feljelentés vagy az általuk folytatott előkészítő eljárás alapján elrendelt nyomozás során felkérésre közreműködnek a nyomozás teljesítésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóság vagy az ügyészség által alkalmazott leplezett eszköz alkalmazásának a végrehajtásában.

A leplezett eszközök alkalmazásának a megszüntetése

A leplezett eszközök alkalmazásának megszüntetésére vonatkozó szabályok az engedély kereteihez, az alkalmazás szükségességének és arányosságának feltételeihez igazodnak. A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának megszüntetéséről rendelkező határozatot meg kell küldeni a bíróságnak.

XXXIX. Fejezet

A leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatokra vonatkozó szabályok

Adatvédelmi szempontból garanciális rendelkezés, hogy a leplezett eszközök alkalmazásának befejezését követően meg kell semmisíteni az ügyben érdektelen adatokat. Meg kell semmisíteni azt az adatot is, amelyet a halaszthatatlan elrendelés során szereztek, ha az utólagos engedélyezés iránti indítványt a bíróság elutasította.

A Javaslat a leplezett eszközök alkalmazásának eredményét illetően szemléletet vált, amely egyenes következménye a titkos adatszerzés és a titkos információgyűjtés felszámolásának. A leplezett eszközök törvényes alkalmazásának eredménye a Javaslatben meghatározott valamely bizonyítási eszközben ölt testet, azaz a leplezett eszközök alkalmazását nem zárja le, nem foglalja össze egyetlen jelentés. Mivel a leplezett eszközök alkalmazása ugyanúgy szerves részét képei a büntetőeljárásnak, a keletkezett bizonyítási eszközök, különösen a technikai eszközzel rögzített adatok és a leplezett eszközök alkalmazásának törvényességét igazoló iratok főszabályként az eljárás ügyiratainak részét képezik.

Ugyanakkor a leplezett eszközök alkalmazása során megszerzett adatok bizalmassága a büntetőeljárás érthető érdeke. A Javaslat ennek biztosítása érdekében rendelkezik arról, hogy a leplezett eszközök alkalmazásának engedélyezése, végrehajtása, illetve az annak eredményeként keletkezett adatok felhasználása során gondoskodni kell arról, hogy az intézkedések és az adatok bizalmassága megőrizhető legyen, a leplezett eszközök alkalmazásáról az illetéktelen személyek ne szerezzenek tudomást. E cél érdekében a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek vagy a bíróság vagy az ügyiratok nyilvánosságának korlátozására tehet intézkedéseket, vagy ha annak feltételei fennállnak, a leplezett eszközök alkalmazásával összefüggő adatokat a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott szabályok szerint minősített adatként kezelhetik.

XL. Fejezet

A leplezett eszközök alkalmazásának eredménye

A Javaslat a leplezett eszközök alkalmazásának törvényes kereteinek utolsó elemeként szabályozza a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz eredményének felhasználhatóságát. A leplezett eszközök eredményének felhasználásának személyi és tárgyi összefüggései nem mutatnak eltérést a Be. által meghatározott célhoz kötöttség szabályaitól. A leplezett eszközök alkalmazásának eredménye annak a bűncselekménynek a bizonyítására és azzal az érintett személlyel szemben használható fel, amely miatt és akivel szemben az alkalmazást a bíróság vagy az ügyészség engedélyezte. Azonban akivel szemben a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását a bíróság vagy ügyészség engedélyezte, annak eredménye olyan bűncselekmény bizonyítására is felhasználható, amelyet az engedélyben nem jelöltek meg, feltéve,

hogy az eszköz alkalmazásának törvényben meghatározott feltételei ez utóbbi bűncselekmény tekintetében is fennállnak. Továbbá annak a bűncselekménynek a bizonyítására, amely miatt a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását a bíróság vagy az ügyészség engedélyezte, az alkalmazás eredménye minden elkövetővel szemben felhasználható. A Javaslat ugyanakkor tilalmat is felállít annak érdekében, hogy az egyébként felállított bizonyítási tilalmakat a leplezett eszközök alkalmazásával ne lehessen megkerülni.

A fedett nyomozó alkalmazása eredményének bizonyítékként történő felhasználása során minden szükséges intézkedést meg kell tenni annak érdekében, hogy a fedett nyomozó kilétének titokban maradása és biztonsága biztosítható legyen. Ezért a Javaslat a fedett nyomozó alkalmazása esetén különleges szabályokat állapít meg. A fedett nyomozót tanúként kizárólag a fedett nyomozót foglalkoztató szerv álláspontjának megismerését követően lehet kihallgatni, arra és a személyes jelenlétét igénylő más bizonyítási cselekmény lefolytatására a vádemelést követően csak az ügyészség indítványára kerülhet sor. A fedett nyomozót a Javaslat különösen védett tanúnak minősíti, e minőségét a bíróság csak a fedett nyomozót foglalkoztató szerv hozzájárulásával szüntetheti meg.

Ha a fedett nyomozó részére írásbeli tanúvallomás tételét engedélyezik, a fedett nyomozó más módon leírt vallomását az úgynevezett kapcsolattartója hitelesíti, aki a fedett nyomozót foglalkoztató szerv azon tagja, aki a fedett nyomozó alkalmazásának végrehajtására történő felkészítéséért, a fedett nyomozóval és az alkalmazó szervvel való folyamatos kapcsolattartásért, valamint a fedett nyomozó védelméért felelős.

XLI. Fejezet

A rendőrségről szóló törvény vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés és a büntetőeljárás kapcsolata

A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés büntetőeljárásba történő teljes körű integrálásához az is hozzátartozik, hogy a más célok érdekében (rendészeti vagy nemzetbiztonsági) folytatott titkos információgyűjtés szabályaitól egyértelműen elhatárolható legyen. A Javaslat ennek részeként rendelkezik egyrészt arról, amikor a rendészeti vagy nemzetbiztonsági célból folytatott titkos információgyűjtést büntetőeljárási keretek között lenne indokolt folytatni, másrészt azokról az esetekről, amikor a rendészeti vagy nemzetbiztonsági célból folytatott titkos információgyűjtés eredményeként keletkező adatok bizonyítási eszközként történő felhasználása indokolt.

Ha a büntetőeljárást a rendőrségről szóló törvény vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés (a továbbiakban együtt: titkos információgyűjtés) adatai alapján indították meg, a büntetőeljárás megindítását követően a leplezett eszközöket a törvény szerint kell alkalmazni. Ebben az esetben a bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazását a törvény szerint engedélyezni kell.

A bírói vagy külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye bizonyítékként a büntetőeljárásban akkor használható fel, ha a büntetőeljárást lefolytató szerv a hozzá való érkezéstől számított hetvenkét órán belül dönt a titkos információgyűjtés alapján a büntetőeljárás megindításáról vagy annak a már folyamatban lévő büntetőeljárásban való felhasználásáról.

A fenti közös szabályokat követően a Javaslat eltérő szabályokat állapít meg a rendőrségről szóló törvény vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján bírói vagy külső engedély alapján végzett titkos információgyűjtés eredményének felhasználására. A Javaslat elismeri a nemzetbiztonsági feladatok ellátása során végzett titkos információgyűjtés eredményeként keletkezett adatok eltérő szempontú értékelését, amely ekként a rendészeti célú titkos információgyűjtéshez képest a büntetőeljárással való eltérő kapcsolat kialakítását követeli meg.

A rendőrségről szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés eredményének felhasználása

A rendőrségről szóló törvény rendelkezései alapján végzett, bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye a büntetőeljárásban bizonyítékként akkor használható fel, ha olyan bűncselekmény bizonyítására kívánják felhasználni, amely miatt a törvény szerint a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezésének helye lehet, és a titkos információgyűjtést folytató rendőri szerv a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat megszerzését követően hetvenkét órán belül kezdeményezte a büntetőeljárás megindítását.

Az átmenet gyakorlati megkönnyítése érdekében a Javaslat úgy rendelkezik, hogy ha a rendőrségről szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés adatai alapján a büntetőeljárás megindítását megfelelő időben kezdeményezték, a kezdeményezés és a büntetőeljárás megindításának időpontja között végzett, bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye is felhasználható bizonyítékként.

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtés eredményének felhasználása

A Javaslat a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény rendelkezései alapján végzett, külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredményének büntetőeljárásban történő felhasználására két esetkört határoz meg. Az egyik esetben akkor kerülhet rá sor, ha olyan bűncselekmény bizonyítására kívánják felhasználni, amely miatt a büntetőeljárásról szóló törvény szerint a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök engedélyezésének helye lehet, és a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat megszerzését követően a titkos információgyűjtést végző nemzetbiztonsági szolgálat vagy a rendőrség terrorizmust elhárító szerve legkésőbb a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat megszerzését követő harminc napon belül kezdeményezte a büntetőeljárás megindítását. A másik esetben a nemzetbiztonsági szolgálat legkésőbb a felhasználni kívánt adat megszerzését követő egy éven belül teheti meg a feljelentést, ha a büntetőeljárás korábbi kezdeményezésével a törvényben meghatározott feladatának az eredményességét veszélyeztetné, és a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény rendelkezései alapján a nemzetbiztonsági szolgálat feladatkörébe tartozó bűncselekményre vonatkozik.

Korlátozás ugyanakkor, hogy ha az első esetben kezdeményezik a büntetőeljárást, a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény rendelkezései alapján végzett, külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye kizárólag az engedélyben megjelölt személy bűncselekményének bizonyítására használható fel. Ha az engedély nem jelölte meg az érintett személyt, akkor a külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye bármely személlyel szemben felhasználható.

HETEDIK RÉSZ

ADATSZERZŐ TEVÉKENYSÉG

A Javaslat megreformálja és logikusabb rendszerbe helyezi a Be. megkeresésre, a nyomozó hatóság egyéb adatszerző tevékenységére vonatkozó, valamint a büntetőeljárás során eljáró szervekre irányadó ágazati jogszabályokban szabályozott adatgyűjtő tevékenységet. A Javaslat az e területet gyakorta jellemző kollúziót megszünteti és az említett jogintézmények helyét – tartalmukban a korábbiakkal nagyrészt azonos módon – az adatszolgáltatás és az adatgyűjtés intézményei veszik át. Mindkét eljárási cselekmény elnevezése tükrözi a tartalmat: az adatszolgáltatás kérésével a büntetőeljárás során eljáró szerv mástól kérheti adatok, iratok rendelkezésre bocsátását, míg az adatgyűjtés esetén az eljáró szerv aktív, saját tevékenységével biztosítja az adatok megszerzését.

A Javaslat az adatszerző tevékenységről szóló részben, az egyéb adatszerző tevékenység alcím alatt helyezi el a körözés és a szaktanácsadó közreműködésére vonatkozó szabályokat is.

A Javaslat az adatszerző tevékenységről szóló rész kialakításával kiemelte az adatgyűjtést a nyomozás köréből, ezzel lehetőséget biztosít az ügyészség számára arra, hogy az adatszolgáltatás kérését és az adatgyűjtést meghatározott célból a bírósági eljárásban is alkalmazza. Az ügyészség a vádemelést követően kizárólag a bizonyítási indítványai megtétele, a bizonyítási eszköz felkutatása és biztosítása érdekében végezheti a Javaslatban meghatározott adatszerző tevékenységet.

Az adatszolgáltatás

A büntetőeljárás során a bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság és – törvényben meghatározott esetben – előkészítő eljárás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bármely szervtől, jogi személytől vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettől kérheti büntetőeljárással összefüggésbe hozható, a szervezet birtokában lévő adat vagy irat átadását, illetve tájékoztatás adását.

Garanciális okokból a Javaslat úgy rendelkezik, hogy az előkészítő eljárás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv, illetve a nyomozás során a nyomozó hatóság és az ügyészség meghatározott adatkezelőktől kizárólag az ügyészség engedélyével kérhet adatszolgáltatást. Ilyen adatkezelők: az adóhatóságtól, a vámhatóságtól, az elektronikus hírközlési szolgáltatótól, a postai szolgáltatótól, illetve a postai közreműködői tevékenységet végző személytől vagy szervezettől, továbbá a fő tevékenységi körükbe tartozó adatokra vonatkozóan a banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak vagy biztosítási titoknak minősülő adatot kezelő szervezettől, az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvényben meghatározott egészségügyi és személyes adatot kezelő szervezettől.

A Javaslat abban az esetben, ha törvény azt lehetővé teszi, az adatszolgáltatást végző szerv a nyilvántartásból vagy adatállományból közvetlen hozzáféréssel vehet át adatokat. A Javaslat a kapcsolattartásra vonatkozó általános szabályokra figyelemmel úgy módosítja az adatszolgáltatás teljesítésére vonatkozó határidőket, hogy a gyorsabb ügyintézést biztosító elektronikus úton előterjesztett kérelem esetén legalább kettő, legfeljebb harminc napos, egyéb úton előterjesztett kérelem esetén legalább nyolc, legfeljebb harminc napos határidő állapítható meg.

Adatvédelmi célú rendelkezésként a Javaslat rögzíti, hogy az adatszolgáltatás keretében csak annyi és olyan személyes adat továbbítása kérhető, ami az adatszolgáltatás céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges. Ha az adatszolgáltatás eredményeként olyan személyes adat jut az igénylő szerv tudomására, amely az adatszolgáltatás céljával nem függ össze, az adatot haladéktalanul törölni kell, vagy az eredeti iratról kivonatot kell készíteni.

A Javaslat a büntetőeljárás eredményességének biztosítása érdekében lehetővé teszi, hogy az igénylő szerv kifejezett kérelmével kötelezze a megkeresett szervezetet, hogy a kérelem tényéről és a kérelemben foglaltakról, valamint az annak során teljesített adattovábbítás tartalmáról senkinek sem adjon tájékoztatást, továbbá biztosítsa, hogy a kérelem ténye, a kérelemben foglaltak, illetve az annak során teljesített adattovábbítás tartalma titokban maradjon. Ezen korlátozás a nyomozás befejezéséig tarthat, a nyomozás befejezéséről az igénylő szerv az adatszolgáltatás keretében megkeresettet értesíti.

Szintén jogvédelmi és garanciális rendelkezése a Javaslatnak, hogy ha az adatszolgáltatás teljesítését törvény kizárja, akkor a megkeresett szervezet birtokában lévő adat megszerzése érdekében a megkeresett szervezetet érintően további eljárási cselekmény nem végezhető.

A feltételes adatszolgáltatás

Az adatszolgáltatásra épülő feltételes adatszolgáltatással a Javaslat olyan új jogintézményt alakít ki, amely időszerűbbé teheti az adatigénylő eljárását. A feltételes adatszolgáltatás lényege, hogy az adatszolgáltatást az arra kötelezett a megkereső által meghatározott feltétel bekövetkezése esetére és idején teljesíti. A feltételes adatszolgáltatásra az adatszolgáltatás végrehajtásának szabályait azzal kell alkalmazni, hogy a feltételes adatszolgáltatás során, a megjelölt feltétel bekövetkezése esetén az adatszolgáltatás haladéktalan teljesítését is lehet kérni.

Mivel a feltételes adatszolgáltatás egyfajta monitoring tevékenységet jelent, egyrészt lehetővé teszi az adatkezelés érintettjének huzamosabb megfigyelését, másrészt az adatszolgáltatás kötelezettjére erőforrás-igényes feladatokat róhat. Ezért indokolt az intézkedés időtartamát olyan időtartamban meghatározni, amely megfelel a szükségesség-arányosság követelményének. A feltételes adatszolgáltatást legfeljebb három hónap időtartamra lehet kérni, amely alkalmanként legfeljebb három hónappal, az elrendelésétől számított legfeljebb egy évig meghosszabbítható.

Adatgyűjtés

Adatgyűjtéssel az ügyészség, a nyomozó hatóság, és az előkészítő eljárás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv olyan kevésbé formalizált tevékenységet folytathat, amelynek célja elsősorban a bűncselekmény gyanújának megállapítása, illetve annak tisztázása, hogy vannak-e bizonyítási eszközök, és azok hol találhatók.

A Javaslat felsorolja az adatgyűjtés lehetséges formáit, amely intézkedésekről feljegyzést kell készíteni. A Javaslat egyértelművé tesz, hogy az adatgyűjtésről készült feljegyzésbe foglalt nyilatkozat bizonyítékként akkor használható fel, ha arra nézve a nyilatkozatot tevőt terheltként, vagy tanúként kihallgatták.

Egyéb adatszerző tevékenység

A körözést illetően a Javaslat tartalmilag nem tér el a hatályos szabályozástól, ugyanakkor áttekinthetőbb szerkezetbe foglalja a vonatkozó szabályozást.

Egyéb adatszerző tevékenységként határozza meg a Javaslat azon intézkedéseket is, amelyek az adatszolgáltatás és az adatgyűjtés jellemzői mellett sajátos elemekkel is rendelkeznek. A büntetőeljárás során az ügyészség, a nyomozás során a nyomozó hatóság, illetve az előkészítő eljárás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásából adattovábbítást kérhetnek, az arcképelemzési nyilvántartás vezetéséért és az arcképelemző rendszer működtetéséért felelős szerv arcképelemző tevékenységét veheti igénybe, illetve a Schengeni Információs Rendszerben rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzés elhelyezését rendelhetik el.

A Javaslat megtartja a szaktanácsadó közreműködésének intézményét. A szaktanácsadó egy adott, a tételesen meg nem határozott kérdést illetően szakértelemmel rendelkező személy. A Javaslat továbbra sem tekinti a szaktanácsadó személyét – az igazságügyi szakértőtől eltérően – külön nevesített bizonyítási eszköz forrásának. A szaktanácsadó olyan személy, aki szaktudásával segíti a büntetőeljárás során eljáró szervek tevékenységét, ha a bizonyítási eszközök felderítéséhez, felkutatásához, megszerzéséhez, összegyűjtéséhez vagy rögzítéséhez különleges szakismeret szükséges. A szaktanácsadó tájékoztató jellegű információkkal pótolja az őt igénybe vevő szervek szakértelmét.

A Javaslat a szaktanácsadó igénybe vételét – ahogyan eddig is – a terhelt vallomásának műszeres ellenőrzése esetén kötelezővé teszi, mivel az olyan szakmai közreműködést igényel, amely nem igazságügyi szakértői kompetencia. A Javaslat emellett a bizonyítási cselekmények közé sorolt műszeres vallomásellenőrzés kapcsán rendezi azt a gyakorlatban vitatott kérdést is, hogy a

szaktanácsadó tanúkénti kihallgatásával tehet vallomást, amely ekként értékelhető bizonyítási eszközként.

Szaktanácsadó közreműködését az ügyészség, a nyomozó hatóság és az előkészítő eljárás során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv veheti igénybe. E szervekkel való együttműködése miatt a szaktanácsadóra alkalmazni kell az ügyész, illetve a nyomozó hatóság tagja kizárásának szabályait is. A szaktanácsadó közreműködéséről jegyzőkönyvet vagy feljegyzést kell készíteni.

NYOLCADIK RÉSZ

A KÉNYSZERINTÉZKEDÉSEK

XLII. Fejezet

A kényszerintézkedések alkalmazásának általános szabályai

A Javaslat rögzíti az alapvető jogok korlátozásával kapcsolatban a szükségesség és az arányosság, valamint a fokozatosság elvét.

A Javaslat átveszi a házkutatás, a lefoglalás és a motozás jelenlegi, közös szabályai, valamint a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság eljárási cselekményeinek hatályos, általános szabályai közül a magánélet, illetve az egyes alapvető és más jogok védelmét biztosító rendelkezéseket. A házkutatás, a lefoglalás és a motozás közös, garanciális rendelkezései közül a többi kényszerintézkedés esetében is alkalmazható szabályokat kiterjeszti valamennyi kényszerintézkedésre.

A Javaslat minden kényszerintézkedés esetében lehetővé teszi, hogy a bíróság és az ügyészség az általa elrendelt kényszerintézkedést a nyomozó hatóság közreműködésével hajtsa végre.

A Javaslat e szabályok között helyezi el a tetten ért elkövető elfogását lehetővé tevő rendelkezést, mert egyrészt a konkrét esetben ez időben megelőzi az őrizet elrendelését, másrészt a kényszerintézkedésekhez hasonlóan ez is a személyi szabadság korlátozásával jár.

XLIII. Fejezet

Az őrizet

A Javaslat alapvetően megtartja az őrizetbe vétel jelenlegi szabályait.

A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény 91. § (1) bekezdés a) pontja az előzetes letartóztatás különös okain felül őrizetbe vételi okként szabályozta azt az esetet is, hogy a tetten ért terhelt személyazonossága nem állapítható meg. Ennek újbóli törvényi szabályozását valósítja meg a Javaslat. Számos külföldi eljárási kódex is tartalmazza ezt a rendelkezést őrizetbe vételi, illetve letartóztatási okként. Ezen ok ismételt bevezetését az is indokolja, hogy különösen nem magyar állampolgárságú terhelt esetén ütközhet nehézségekbe a személyazonosság megállapítása személyazonosításra alkalmas hatósági igazolvány hiányában vagy abban az esetben, ha az ilyen igazolvány hamis, illetve hamisított. Ilyenkor az őrizet lehetővé teszi, hogy annak időtartama alatt a terhelt a büntetőeljárást folytató nyomozó hatóság vagy ügyészség rendelkezésére álljon, amíg a hatóság tisztázza a terhelt személyazonosságát.

Az őrizet határidejére is vonatkozik a határidők számítására vonatkozó azon általános szabály, hogy az órákban megállapított határidőt egész órákban kell számítani, és az azon percben végződik, amelynek száma a kezdőpercnek megfelel. Ezáltal elkerülhetővé válik az az igazságtalan helyzet,

hogy a hatályos rendelkezés szerint az az eset is egész órának számít, ha a terhelt őrizetét az adott óra első percében rendelik el és az is, ha az adott óra utolsó percében.

Míg a hatályos szabályozás előzetes letartóztatás elrendelésének valószínűsége esetén teszi lehetővé a terhelt őrizetének elrendelését, a Javaslat úgy fogalmaz, hogy ennek többek között akkor van helye, ha a terhelttel szemben személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó más kényszerintézkedés elrendelése valószínűsíthető. Indokolt ugyanis a letartóztatásnál enyhébb kényszerintézkedés elrendeléséhez és foganatosításához is lehetővé tenni a terhelt jelenlétének biztosítását arra is figyelemmel, hogy a javaslat a letartóztatáshoz igazítja az enyhébb, a személyi szabadság elvonásával kényszerintézkedések elrendelésének feltételeit.

XLIV. Fejezet

Az óvadék

A szükségesség és arányosság elvére figyelemmel, illetve annak érdekében, hogy szabadságelvonásra vagy annak valamely szigorúbb formájára mindig csak a legvégső esetben kerülhet sor, a Javaslat az kényszerintézkedések szabályozása során azt a sorrendet érvényesíti, hogy a legkisebb szabadságkorlátozással járó kényszerintézkedéstől halad a személyi szabadság teljes elvonásával járó kényszerintézkedés felé.

A Javaslat az említett elvekre figyelemmel a hatályos rendelkezéshez képest kibővíti az óvadék alkalmazási körét. Óvadék megállapítására minden olyan esetben sor kerülhet, ha a letartóztatás elrendelése valamely feltételezést, valaminek a veszélyét magában foglaló különös okon alapul. Így az óvadék célja

- a terhelt eljárási cselekményeken való jelenlétének,
- a bizonyítás meghiúsításának, megnehezítésének vagy veszélyeztetésének megakadályozásának,
- a terhelt által megkísérelt vagy előkészített bűncselekmény véghezvitelének, a bűncselekmény folytatásának, vagy a terhelt által szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekmény elkövetésének megakadályozásának, vagy
- a terhelt által szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekmény elkövetésének megakadályozásának

biztosítása.

Az óvadék alkalmazása ugyanolyan hatásfokkal tarthatja vissza a terheltet például a bűnismétléstől, mint attól, hogy a szökésével és/vagy elrejtőzésével kivonja magát a büntetőeljárás alól.

A Javaslat nem teszi lehetővé az óvadék alkalmazását a letartóztatás azon okaival kapcsolatban, amelyek egy már bekövetkezett tényhez fűzik a legsúlyosabb kényszerintézkedés következményét, hiszen ez gyakorlatilag egy, az eljárási kötelezettségek megszegése miatt alkalmazott, rendbírság jellegű jogkövetkezményt jelentene.

A Javaslat egyértelműen kimondja, hogy az óvadék összege ellen fellebbezéssel lehet élni, mert e tekintetben a hatályos szabályozás kezdeti alkalmazásakor bizonytalanság volt tapasztalható a joggyakorlatban.

Az óvadék szélesebb körű alkalmazását kívánja lehetővé tenni a Javaslat azzal, hogy kibővíti az óvadék lehetséges tárgyait. A Javaslat szerint az óvadék tárgya

- pénz,
- garanciát magában foglaló, forgalomképes, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír vagy dematerializált értékpapír, vagy
- forgalomképes ingatlan

lehet.

Az óvadék lehetséges tárgyainak meghatározásakor azt tartotta szem előtt a Javaslat, hogy ezek könnyen elvonhatók a terhelt rendelkezése alól.

Az értékpapírral kapcsolatban a garancia követelményének előírásával az esetleges árfolyamváltozásból adódó elértéktelenedés veszélyét kívánja kiküszöbölni a Javaslat.

Szabályozást igényel az óvadék megállapításáról szóló határozat végrehajtása abban az esetben, ha az óvadék tárgya ingatlan vagy dematerializált értékpapír. E kérdést a Javaslat úgy rendezi, hogy dematerializált értékpapír és ingatlan esetében a bíróság határozatát a zár alá vétel szabályai szerint kell végrehajtani, azzal, hogy azt óvadék jogcímén kell zároltatni, illetve bejegyeztetni. E szabály biztosítja azt, hogy az ingatlan birtokától ne fosszák meg a terheltet és csak a rendelkezési joga kerüljön korlátozásra, ha az óvadék tárgyát ingatlan képezi. Az óvadék tárgyául szolgáló dematerializált értékpapír esetén ugyancsak a rendelkezési jogot korlátozza az óvadék megállapítása.

A Javaslat rögzíti, hogy a letett óvadék nem vonható vissza. Az óvadék visszavonása különösen akkor járhat hátrányos következménnyel a terhelt számára, ha az óvadékot nem a terhelt tette le. Az óvadék visszavonása esetén ugyanis újból a terhelt őrizetét kellene elrendelni, majd a bíróságnak ismételten vizsgálnia kellene azt, hogy szükséges-e a terhelttel szemben személyi szabadságot korlátozó vagy elvonó más kényszerintézkedést alkalmazni.

A Javaslat szigorítja az óvadék elvesztésének szabályait. A Javaslat úgy rendelkezik, hogy ha a bíróság elrendelte a terhelt letartóztatását,

- az óvadék letevője elveszti a jogát az óvadék összegére,
- az óvadék megállapítása iránt ismételten előterjesztett indítványt a bíróság indokolás nélkül elutasítja.

Az óvadék alkalmazási lehetőségének kibővítésével összefüggésben a letevő nemcsak akkor veszti el az óvadék összegére, ha a terhelt az eljárási cselekményen idézés ellenére nem jelent meg és nem mentette ki magát, hanem akkor is, ha bármely okból elrendelték a terhelt letartóztatását a kiszabott szabadságvesztés tartamára figyelemmel fennálló szökés, elrejtőzés veszélye kivételével. Elvárható ugyanis, hogy az óvadék letevője minden körülmény megfontolását követően döntsön arról, hogy leteszi-e az óvadékot vagy sem. A letevő ugyanakkor nem veszti el az óvadékot akkor, ha a bíróság a letartóztatást szökés, elrejtőzés miatt rendelte el és a letevő a terhelt hollétét felfedi az eljáró bíróságnak, ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak, mielőtt az az eljáró bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság tudomására jutott volna. Ezáltal a letevő érdekeltté válik annak biztosításában, hogy a terhelt a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendelkezésére álljon.

Az óvadék elvesztésére vonatkozó rendelkezéssel összhangban a letevőnek akkor kell visszaadni az óvadékot, ha a terhelt letartóztatását másik büntetőeljárásban rendelték el.

Az óvadékra vonatkozó többi rendelkezés lényegében azonos a hatályos szabályokkal.

XLV. Fejezet

A bűnügyi felügyelet

A Javaslat a bűnügyi felügyelet jogintézményében összevonja a jelenlegi lakhelyelhagyási tilalom, házi őrizet és távoltartás szabályait. Ezek ugyanis a letartóztatásnál enyhébb kényszerintézkedések, amelyek maguk is fokozatokat jelentenek a terhelt személyi szabadságának korlátozása szempontjából. Ez a megoldás lehetővé teszi, hogy egyes kényszerintézkedések együttesen is elrendelhetők legyenek. A Javaslat e körben rendelkezik arról, hogy mely kényszerintézkedések zárják ki egymást.

A Javaslat lehetővé teszi a távoltartás jelentette korlátozásnak nemcsak a sértettel szemben, hanem bárkivel szemben, így másik terhelttel szemben történő elrendelését is. A Javaslat a bűnügyi felügyelet formái között bevezeti továbbá a rendőrségen történő jelentkezési kötelezettséget.

A bűnügyi felügyeletről történő döntés során mérlegelendő körülményekről a Javaslat a hatályos szabályozással azonosan rendelkezik.

A távoltartás elrendelésének indítványozására jogosultak köre a jelenlegi rendelkezésekhez képest annyiban változik, hogy a korlátozottan cselekvőképes kiskorú és a cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú személy esetében figyelemmel van a büntetőeljárási cselekvőképesség szabályaira.

A Javaslat egységesíti a bűnügyi felügyelet egyes formáinak tartamára vonatkozó szabályokat. Ezek a következőkben térnek el a letartóztatás szabályaitól: Minden ide tartozó kényszerintézkedés az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig tart, ha azokat a vádemelést megelőzően rendelik el. Ha a vádemelést megelőzően elrendelt vagy fenntartott bűnügyi felügyelet tartama meghaladja a hat hónapot anélkül, hogy az ügyészség vádat emelt volna, a bűnügyi felügyelet fenntartásának indokoltságát a bíróság megvizsgálja. Ezt követően a bűnügyi felügyelet fenntartásának indokoltságát a törvényszék egyesbíróként eljárva, a nyomozási bíró eljárására vonatkozó szabályok szerint hathavonta felülvizsgálja.

A távoltartás elrendeléséről szóló határozat kézbesítésére vonatkozó speciális szabályok megegyeznek a jelenlegi rendelkezésekkel.

A Javaslat a bűnügyi felügyelet elrendelése után megteendő intézkedésekre az őrizet ide vonatkozó szabályait rendeli alkalmazni.

A Javaslat a bűnügyi felügyelet előírásai megtartásának ellenőrzését a rendőrségre bízza. A Javaslat a lakhelyelhagyási tilalom, a házi őrizet és a távoltartás egyes esetei esetében lehetővé teszi a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazását is. A technikai eszköz kötelező alkalmazásának szabályai megegyeznek a hatályos rendelkezésekkel.

A Javaslat továbbra is lehetővé teszi a lakhelyelhagyási tilalom és a házi őrizet részleges feloldását, valamint a távoltartás módosítását.

A Javaslat a bűnügyi felügyelet megszegésének következményeit a bűnügyi felügyelet egyes formái szerint és a szabályszegés súlyának megfelelően eltérően szabályozza.

A Javaslat rendelkezik a bűnügyi felügyelet megszüntetése iránti indítvány elbírásáról, amelynek szabályai lényegében megegyeznek a letartóztatásra e körben vonatkozó rendelkezésekkel.

A bűnügyi felügyelet megszűnésének és megszüntetésének esetei lényegében azonosak a letartóztatás és az előzetes kényszergyógykezelés esetében szabályozott okokkal.

A Javaslat a függő jogi helyzet miatt nem teszi lehetővé, hogy a terhelt bűnügyi felügyelet alatt álljon az eljárás felfüggesztése idején. Egyes felfüggesztési okoknak ugyanis nincs időbeli korlátja, mivel a felfüggesztés az ok megszűnéséig tart, továbbá a felfüggesztés időtartama alatt eljárási cselekményt általában nem végez, az eljárás tehát nincs folyamatban, illetve egyes eljárási cselekmények végzése kizárt. Így főszabályként a nyomozás során az eljárás felfüggesztése után a gyanúsított személyét közvetlenül érintő eljárási cselekmény nem végezhető. Méltánytalan lenne például, ha a terhelt bűnügyi felügyelet alatt állna azt követően, hogy Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezte. Ezen eljárás ugyanis hosszú ideig is tarthat. A Javaslat ezért a szükségesség és arányosság elvét szem előtt tartva úgy rendelkezik, hogy a bűnügyi felügyelet megszűnik, ha az eljárást felfüggesztették.

A Javaslat a bűnügyi felügyelet megszüntetésének új okaként szabályozza azt az esetet, ha a terhelten személyi szabadságot elvonó büntetést vagy intézkedést hajtanak végre. Ebben az esetben a Javaslat lehetővé teszi a bűnügyi felügyelet megszüntetését. A Javaslat ezzel el kívánja kerülni azt, hogy például a szabadságvesztést töltő terhelt egyúttal bűnügyi felügyelet alatt is álljon. Ebben az esetben ugyanis a kényszerintézkedés határideje úgy telik, hogy valójában a terhelttel szemben a szabadságvesztést hajtják végre. Előfordulhat azonban, hogy a szabadságvesztés tartama rövidebb, mint a bűnügyi felügyelet határideje. Erre az esetre úgy rendelkezik a Javaslat, hogy a terhelt szabadlábra kerülése esetén, ha a bűnügyi felügyelet elrendelésének feltétele továbbra is fennáll, a terhelt ismét őrizetbe vehető.

XLVI. Fejezet

A letartóztatás

A Javaslat a hatályos szabályozással alapvetően azonosan szabályozza a letartóztatás okait, elrendelését, tartamát, megszűnését és megszüntetését.

A Javaslat a letartóztatás különös okain lényegében nem változtat, csak kisebb pontosításokat végez, mivel a hatályos letartóztatási okok az elmúlt évtizedek során jól alkalmazhatók voltak A letartóztatás speciális okait általánosságban fogalmazza meg, így azok hasonlóak az Európai Unió egyes tagállamaiban hasonlóan általánosan szabályozott okaihoz, illetve magukban foglalják az egyes európai országok konkrétabban meghatározott okait is.

A bizonyítás meghiúsításának, megnehezítésének vagy veszélyeztetésének módjain annyiban változtat, hogy nemcsak a tanú, hanem a büntetőeljárásban résztvevő más személy befolyásolását, illetve megfélemlítését szabályozza. Előfordulhat ugyanis, hogy adott esetben például a terhelt a sértett támogatójára gyakorol ráhatást annak érdekében, hogy a sértett milyen tartalmú nyilatkozatot tegyen. A Javaslat a befolyásolással érintett személyek közül a megfélemlítés esetét kivéve kiveszi a terheltet, mivel a terheltek vallomásainak egyeztetése a terhelti védekezés stratégiájának megengedett része lehet mindaddig, amíg bűncselekményt, így például hamis vádat nem valósít meg.

A Javaslat szerint a bíróság letartóztatás helyett bűnügyi felügyeletet is elrendelhet. E rendelkezéssel a Javaslat lényegében továbbra is fenntartja azt a jelenlegi szabályt, hogy a bíróság a letartóztatás helyett enyhébb kényszerintézkedést rendelhet el és ilyen értelemben a vádemelés előtt eljárás során sincs kötve az ügyészi indítványhoz. A vádemelés előtti eljárása során a bíróság az enyhébb kényszerintézkedés, a bűnügyi felügyelet helyett nem rendelheti el a súlyosabb letartóztatást az erre vonatkozó ügyészi indítvány hiányában.

A gyakorlatban bizonytalanság mutatkozott abban a tekintetben, hogy ha a vádemelést követően elrendelt vagy fenntartott letartóztatás tartama meghaladja az egy évet, akkor mely bírói fórumnak és mikor kell felülvizsgálnia a letartóztatás indokoltságát. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy ezt a másodfokú bíróságnak, ha pedig az eljárás a harmadfokú bíróság előtt folyik, a harmadfokú bíróságnak kell megtennie legalább hathavonta.

A Javaslat az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatára figyelemmel és azon elv érvényesítése érdekében, hogy a letartóztatás nem lehet előrehozott büntetés, a letartóztatás maximális időtartamát a törvényi büntetési tételek alapul vételével differenciálja. Így a letartóztatás legfeljebb

- egy évig tart, ha a terhelttel szemben három évnél nem súlyosabb,
- két egy évig tart, ha a terhelttel szemben öt évnél nem súlyosabb,
- három évig tart, ha a terhelttel szemben tíz évnél nem súlyosabb,
- négy évig tart, ha a terhelttel szemben tíz évnél súlyosabb

szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás.

E szabály alól csak szűk körben van kivétel, a négy éves felső határ nem érvényesül a legsúlyosabb, életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmények esetében.

A Javaslat a függő jogi helyzet miatt nem teszi lehetővé, hogy a terhelt letartóztatásban legyen az eljárás felfüggesztése idején. Egyes felfüggesztési okoknak ugyanis nincs időbeli korlátja, mivel a felfüggesztés az ok megszűnéséig tart, továbbá a felfüggesztés időtartama alatt eljárási cselekményt általában nem végez, az eljárás tehát nincs folyamatban, illetve egyes eljárási cselekmények végzése kizárt. Így főszabályként a nyomozás során az eljárás felfüggesztése után a gyanúsított személyét közvetlenül érintő eljárási cselekmény nem végezhető. Méltánytalan lenne például, ha a terhelt letartóztatásban lenne azt követően, hogy Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezte. Ezen eljárás ugyanis hosszú ideig is tarthat. A Javaslat ezért a szükségesség és arányosság elvét szem előtt tartva úgy rendelkezik, hogy az letartóztatás megszűnik, ha az eljárást felfüggesztették.

A Javaslat a letartóztatás megszüntetésének új okaként szabályozza azt az esetet, ha a terhelten személyi szabadságot elvonó büntetést vagy intézkedést hajtanak végre. Ebben az esetben a Javaslat lehetővé teszi a letartóztatás megszüntetését. A Javaslat ezzel el kívánja kerülni azt, hogy például a szabadságvesztést töltő terhelt egyúttal letartóztatásban is legyen. Ebben az esetben ugyanis a kényszerintézkedés határideje úgy telik, hogy valójában a terhelttel szemben a szabadságvesztést hajtják végre. Előfordulhat azonban, hogy a szabadságvesztés tartama rövidebb, mint a letartóztatás határideje. Erre az esetre úgy rendelkezik a Javaslat, hogy a terhelt szabadlábra kerülése esetén, ha a letartóztatás elrendelésének feltétele továbbra is fennáll, a terhelt ismét őrizetbe vehető.

XLVII. Fejezet

Az előzetes kényszergyógykezelés

A Javaslat a terhelt gyógykezelését is magában foglaló, a személyi szabadság elvonásával járó jogintézményre az előzetes kényszergyógykezelés megnevezést alkalmazza az ideiglenes kényszergyógykezelés elnevezés helyett. Ezzel a változtatással hangsúlyosabban kifejezésre jut az, hogy ez a kényszerintézkedés a büntetőjogi intézkedéshez, a kényszergyógykezeléssel szemben az ítélet jogerőre emelkedéséhez képest előbbre hozza a terhelt gyógyítását és szabadságától való megfosztását.

A Javaslat túlnyomórészt átveszi az ideiglenes kényszergyógykezelés hatályos szabályait. Így megtartja azt a szabályt, hogy az előzetes kényszergyógykezelés elrendelésének kizárólag akkor lehet helye, ha megalapozottan lehet következtetni arra, hogy a terhelt kényszergyógykezelését kell elrendelni. Ha az elkövető büntetőjogi beszámítási képessége csak korlátozott, a korlátozottság fokára tekintet nélkül büntetőjogilag felelősségre vonható, mivel kóros elmeállapota nem tette őt képtelenné arra, hogy cselekménye következményeit felismerje vagy, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen. Korlátozott beszámítási képesség esetén az előzetes kényszergyógykezelést nem lehet elrendelni, hiszen a Btk. 78. § (1) bekezdése szerint ezen intézkedés akkor alkalmazható, ha az elkövető az elmeműködésének kóros állapota miatt nem büntethető.

A Javaslat megteremti annak a lehetőségét, hogy a kényszerintézkedést a megkezdésétől számított egy év eltelte után is felül lehessen vizsgálni, ha az ügyész még nem emelt vádat. A Javaslat hathavonkénti felülvizsgálati kötelezettséget ír elő. Így elkerülhető az az eset, hogy az említett egy éves határidő elteltével a terhelt időbeli korlátozás nélkül álljon előzetes kényszergyógykezelés alatt úgy, hogy esetleg már gyógyultnak tekinthető.

A Javaslat a függő jogi helyzet miatt nem teszi lehetővé, hogy a terhelt előzetes kényszergyógykezelés alatt álljon az eljárás felfüggesztése idején. Egyes felfüggesztési okoknak ugyanis nincs időbeli korlátja, mivel a felfüggesztés az ok megszűnéséig tart, továbbá a felfüggesztés időtartama alatt eljárási cselekményt általában nem végez, az eljárás tehát nincs folyamatban, illetve egyes eljárási cselekmények végzése kizárt. Így főszabályként a nyomozás során az eljárás felfüggesztése után a gyanúsított személyét közvetlenül érintő eljárási cselekmény nem végezhető. Méltánytalan lenne például, ha a terhelt előzetes kényszergyógykezelés alatt állna azt követően, hogy Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezte. Ezen eljárás ugyanis hosszú ideig is tarthat. A Javaslat ezért a szükségesség és arányosság elvét szem előtt tartva úgy rendelkezik, hogy az előzetes kényszergyógykezelés megszűnik, ha az eljárást felfüggesztették.

A Javaslat az előzetes kényszergyógykezelés megszüntetésének új okaként szabályozza azt az esetet, ha a terhelten személyi szabadságot elvonó büntetést vagy intézkedést hajtanak végre. Ebben az esetben a Javaslat lehetővé teszi az előzetes kényszergyógykezelés megszüntetését. A Javaslat ezzel el kívánja kerülni azt, hogy például a szabadságvesztést töltő terhelt egyúttal előzetes kényszergyógykezelés alatt is álljon. Ebben az esetben ugyanis a kényszerintézkedés határideje úgy telik, hogy valójában a terhelttel szemben a szabadságvesztést hajtják végre. Előfordulhat azonban, hogy a szabadságvesztés tartama rövidebb, mint az előzetes kényszergyógykezelés határideje. Erre az esetre úgy rendelkezik a Javaslat, hogy a terhelt szabadlábra kerülése esetén, ha az előzetes kényszergyógykezelés elrendelésének feltétele továbbra is fennáll, a terhelt ismét őrizetbe vehető.

A Javaslat kiegészíti az előzetes kényszergyógykezelés elrendelése ellen fellebbezésre jogosultak körét a terhelt élettársával.

XLVIII. Fejezet

Kutatás, motozás

A kutatás

A Javaslat a házkutatás elnevezést kutatásra változtatja. A terminológia megváltoztatása igazodik a kényszerintézkedés tartalmához, amely alapján a kutatás tárgya körülhatárolt hely és jármű lehet. A Javaslat a leplezett eszközökről szóló résszel összhangban határozza meg azon helyek körét, amelyek nyílt kutatással vizsgálhatók.

A kutatás a magán- és családi életet, az otthon tiszteletben tartásához fűződő jogot korlátozza, ily módon a kutatás a terhelten kívül más házijogát is korlátozhatja. A kutatás célja a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében a lakás, az egyéb helyiség, a bekerített hely vagy a jármű átkutatása, ha megalapozottan feltételezhető, hogy az bűncselekmény elkövetőjének az elfogására, bűncselekmény nyomainak a felderítésére, bizonyítási eszköz megtalálására, elkobozható, illetve vagyonelkobzás alá eső dolog megtalálására vagy információs rendszer, illetve adathordozó átvizsgálására vezet.

Garanciális változás, hogy a magánélethez való jog jelentős korlátozásaként értékelhető kutatást kizárólag igazságszolgáltatási szerv, csak a bíróság illetve az ügyészség rendelheti el, a nyomozó hatóság csak az ügyész engedélyével. A védett helyiségek esetén (közjegyzői, ügyvédi iroda) a védett tevékenységgel összefüggő hivatásbeli titok megismerésére irányuló kutatást továbbra is csak a bíróság rendelheti el. A Javaslat a kutatás esetén is lehetővé teszi a késedelmet nem tűrő esetekre alkalmazott eljárást, immár kiegészítve az ügyészi engedély utólagos beszerzésével. Ha a kutatást a bíróság utólag nem rendeli el, illetve az ügyészség nem engedélyezi, annak eredménye bizonyítékként nem használható fel.

A Javaslat garanciális szabályai közé tarozik, hogy kutatás megkezdése előtt közölni kell a kutatást elrendelő határozat tartalmát, és ha ez lehetséges, a határozatot a helyszínen kézbesíteni kell. Ha a

kutatás meghatározott személy, bizonyítási eszköz, dolog, információs rendszer, vagy adathordozó megtalálására irányul, akkor a kutatással érintett személyt fel kell szólítani a keresett tárgyi bizonyítási eszköz vagy személy hollétét fedje fel, illetve a keresett elektronikus adatot tegye hozzáférhetővé. Amennyiben az érintett a felszólításnak megfelelően feltárja keresettek hollétét, a kutatás csak akkor folytatható, ha megalapozottan feltételezhető, hogy más bizonyítási eszköz, dolog, információs rendszer vagy adathordozó is fellelhető.

A motozás

A motozás a bizonyítási eszköz, az elkobozható, illetve a vagyonelkobzás alá eső dolog megtalálása céljából a motozás alá vont személy ruházatának és testének az átvizsgálása. A motozás során a motozás alá vont személynél található bármilyen dolog is átvizsgálható. Motozást a terhelttel vagy az olyan személlyel szemben lehet elrendelni, akiről megalapozottan feltételezhető, hogy bizonyítási eszközt, elkobozható, illetve vagyonelkobzás alá eső dolgot tart magánál. A motozást az ügyész vagy a nyomozó hatóság rendeli el.

A kényszerintézkedés lényegi részletszabályainak megváltoztatása nem indokolt, a Javaslat a testüregek átvizsgálását illetően fogalmaz meg új szabályokat, nevezetesen azt csak orvos végezheti, és a vizsgálat során egészségügyi dolgozó is jelen lehet. A motozás nem történhet szeméremsértő módon.

A motozást a motozás alá vont személlyel azonos nemű személy végezheti, és azon csak azonos nemű személy lehet jelen. A Javaslat jelen esetben is csak késedelmet nem tűrő esetben és az érintett kérelmére teszi lehetővé a főszabályoktól való eltérést azzal, hogy a testüregek átvizsgálását végző orvos, a vizsgálat során közreműködő egészségügyi dolgozó és a motozás alá vont személy által megjelölt nagykorú személy a motozás alá vont személytől különböző nemű személy is lehet.

XLIX. Fejezet

A lefoglalás

A lefoglalás elrendelése

A Javaslat a lefoglalás szabályrendszerében akként alakítja át, hogy az általános szabályait követően, a fejezeten belül külön rendelkezik a lefoglalás speciális tárgyainak szabályairól, köztük az iratokról és az elektronikus adatról.

A Javaslat meghatározza a lefoglalás célját és tárgyát. A lefoglalás célja a bizonyítási eszközök, illetve az elkobzás vagy a vagyonelkobzás alá eső dolgok mérlegelést nem tűrő biztosítása a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében. A lefoglalás tárgya csak ingóság vagy elektronikus adat lehet.

A lefoglalást a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendeli el. A Javaslat ugyanakkor fenntartja meghatározott dolgok, meghatározott hivatásokkal összefüggő bizonyítási eszközök lefoglalásának különleges garanciáit. A bíróság rendeli el a közjegyzői vagy ügyvédi irodában tartott, a közjegyzői vagy ügyvédi tevékenységgel összefüggő hivatásbeli titkot tartalmazó tárgyi bizonyítási eszköz lefoglalását. A vádemelés előtt az ügyész, azt követően a bíróság rendeli el a címzettnek még nem kézbesített postai küldemény, a címzettnek még nem továbbított, elektronikus hírközlési szolgáltatás során továbbítandó közlés vagy küldemény, illetve a sajtószabadságról és a médiatermékek alapvető szabályairól szóló törvény szerinti médiatartalom-szolgáltató szerkesztőségében tartott tárgyi bizonyítási eszköz lefoglalását. A Javaslat a lefoglalás esetén is lehetővé teszi a késedelmet nem tűrő esetekre alkalmazott, utólagos elrendelésre vonatkozó eljárást.

Nem lehet lefoglalni a terhelt és a védő közötti közlést vagy küldeményt, illetve a védőnek az ügyre vonatkozó feljegyzését tartalmazó tárgyi bizonyítási eszközt. A törvényben meghatározott kivétellel nem lehet lefoglalni azt a tárgyi bizonyítási eszközt, amely a terhelt és a tanúvallomás megtagadására jogosult személy közötti közlést vagy küldeményt tartalmaz, illetve amelyeknek tartalmára a tanúvallomás megtagadható, ha azt a tanúvallomás megtagadására jogosult személy őrzi. Szintén nem lehet lefoglalni a foglalkozással összefüggő titoktartás alapján tanúvallomás megtagadására jogosult személynek a hivatali helyiségében őrzött iratot vagy elektronikus adatot. Ezen védett tárgyak lefoglalását akkor lehet rendelni, ha azok bűncselekménnyel szoros tárgyi vagy személyi kapcsolatban állnak, így a lefoglalandó tárgyi bizonyítási eszközre követték el a bűncselekményt, vagy az a bűncselekmény eszköze, a tanúvallomás megtagadására jogosult személy az üggyel kapcsolatban megalapozottan gyanúsítható tettességgel, részességgel, bűnpártolással, orgazdasággal vagy pénzmosással, a tanúvallomás megtagadására jogosult személy a lefoglalandó tárgyi bizonyítási eszközt önként átadja.

A lefoglalás végrehajtása

A Javaslat a lefoglalás tárgyától függően határozza meg a végrehajtás lehetséges módjait, azzal az általános kriminalisztikai szabállyal, hogy a lefoglalást úgy kell végrehajtani, hogy a lefoglalás hitelessége folyamatosan ellenőrizhető legyen és a lefoglalt dolog vagy elektronikus adat változatlan maradjon. A lefoglalás végrehajtásának módjáról az elrendelésről szóló határozatban kell rendelkezni. A lefoglalást főszabályként birtokba vétellel kell végrehajtani. A lefoglalás tárgyának az érintett őrizetében hagyása vagy a megőrzés más módon történő biztosítása csak valamely következő feltétel valamelyikének fennállása esetén választható: a) ha a dolog birtokba vételre nem alkalmas, b) a dolog vagy elektronikus adat birtokosának, kezelőjének azok használatához fűződő érdeke ezt indokolja, vagy c) más fontos ok ezt szükségessé teszi.

Az irat lefoglalása

A jogkorlátozás arányosságának biztosítása érdekében indokolt egyértelmű rendelkezésként megjeleníteni az iratok eredeti példányának lefoglalására vonatkozó szabályokat. Az irat eredeti példányát akkor kell lefoglalni, ha az elkobozható, vagyonelkobzás alá eső vagyonnal kapcsolatos jogcímet vagy az azzal való rendelkezési jogot igazol, a bűncselekmény nyomait hordozza, ha előre nem meghatározható vagy jelentős mennyiségű iratot kell átvizsgálni, vagy

a bizonyítás sikeressége érdekében ez feltétlenül szükséges. Ha az eredeti iratra az eljárás során nincs szükség, arról a lefoglalást elrendelő technikai lehetőségeire, illetve a lefoglalt irat mennyiségére tekintettel a legrövidebb időn belül másolatot kell készíteni. Ilyen esetben az eredeti irat lefoglalása csak a másolat elkészítéséig, de legfeljebb két hónapig tarthat. Ha ez az eljárás érdekét nem veszélyezteti, a lefoglalt eredeti iratról a birtokosának a kérésére hiteles másolatot kell készíteni.

A védett tevékenységek körébe tartozó iratok lefoglalásának szabályozása tekintetében koncepcionális változtatás nem indokolt, a Javaslat csupán pontosító módosításokat eszközölt. Ha az irat birtokosa, a védő vagy a képviselő álláspontja szerint annak tartalmára megtagadható a tanúvallomás és az irat tartalmának a megismeréséhez nem járul hozzá, az iratot, illetve az azt tartalmazó adathordozót lezártan bocsátja a nyomozó hatóság vagy az ügyészség rendelkezésére. Ilyen esetben a nyomozó hatóság, illetve az ügyészségi nyomozást folytató ügyészségi szerv tagja az irat tartalmát nem ismerheti meg. A nyomozó hatóság által folytatott nyomozás esetén az ügyészség, az ügyészség által folytatott nyomozás esetén a felettes ügyészség a lezárt irat, illetve adathordozó tartalmának megismerése után haladéktalanul dönt a lefoglalásról, vagy ha arra nem jogosult, a lefoglalás elrendelése iránt haladéktalanul indítványt tesz a bíróságnak. Ha az ügyészség vagy a bíróság a lefoglalást nem rendeli el, az irat sem a folyamatban lévő ügyben, sem más büntetőeljárásban bizonyítási eszközként nem használható fel.

Az elektronikus adat lefoglalása

Szintén a jogkorlátozás arányosságának biztosítása érdekében indokolt egyértelmű rendelkezésként megjeleníteni az elektronikus adatok lefoglalásának módszertanát. Az elektronikus adat lefoglalását úgy kell végrehajtani, hogy az a büntetőeljárás céljából szükségtelen elektronikus adatra lehetőleg ne terjedjen ki, illetve az ilyen elektronikus adatot a lefoglalás a legrövidebb ideig érintse. Az elektronikus adat lefoglalását az elektronikus adatról történő másolat készítésével, az elektronikus adat áthelyezésével, az azt tartalmazó információs rendszer vagy adathordozó teljes tartalmáról készített hiteles másolat készítésével, az adatot tartalmazó információs rendszer vagy adathordozó lefoglalásával, vagy jogszabályban meghatározott más módon lehet végrehajtani. Az elektronikus adatot tartalmazó információs rendszer vagy adathordozó akkor foglalható le, ha elkobozható, illetve vagyonelkobzás alá esik, ha tárgyi bizonyítási eszközként bír jelentőséggel, vagy ha a bizonyítás érdekében előre nem meghatározható vagy jelentős mennyiségű elektronikus adat átvizsgálására van szükség.

A lefoglalással okozható sérelem mérséklése érdekében, ha ez az eljárás érdekét nem veszélyezteti, információs rendszer vagy adathordozó lefoglalása esetén az elektronikus adattal rendelkezni jogosult kérésére másolatot kell készíteni az általa megjelölt elektronikus adatról.

A Javaslat kialakította a „virtuális vagyontárgyak” biztosításának keretszabályait. A decentralizált virtuális pénz és az elektronikus pénzek egyes típusai lefoglalás tárgyát képezhetik. A fizetésre használt elektronikus adat vagy a fizetés lebonyolítására használt információs rendszer által kezelt elektronikus nyilvántartási egység lefoglalását úgy is végre lehet hajtani, hogy az elektronikus adattal vagy a nyilvántartási egység terhére olyan műveletet végeznek, amely az érintettnek az elektronikus adat által kifejezett vagyoni érték feletti rendelkezési lehetőségét megakadályozza. A lefoglalás körében elektronikus nyilvántartási egység a vagyoni érték nyilvántartására szolgáló olyan elektronikus adat, amelynek feldolgozása, megváltoztatása, továbbítása vagy a vele végzett egyéb művelet végrehajtása révén a vagyoni érték átruházása lebonyolítható.

Az elektronikus adat megőrzésére kötelezés

A Javaslat az elektronikus adat megőrzésére kötelezést az elektronikus adatok lefoglalása körében szabályozza, a lefoglalással analóg kényszerintézkedésként. A kényszerintézkedés tartalmi elemeinek átalakítása nem volt indokolt, a megőrzésre kötelezést továbbra is a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendeli el, ha az bizonyítási eszköz felderítéséhez, bizonyítási eszköz biztosításához, illetve a gyanúsított kilétének vagy tartózkodási helyének a megállapításához szükséges. A megőrzésre kötelezett a határozat vele történő közlésének időpontjától köteles a határozatban megjelölt elektronikus adatot változatlanul megőrizni és – szükség esetén más adatállománytól elkülönítve – biztosítani annak biztonságos tárolását. A megőrzésre kötelezett köteles az elektronikus adat megváltoztatását, törlését, megsemmisülését, továbbítását, az elektronikus adatról másolat jogosulatlan készítését vagy az ahhoz való jogosulatlan hozzáférést megakadályozni. Az elrendelést követően az elrendelő haladéktalanul megkezdi az elektronikus adatok átvizsgálását, és ennek eredményéhez képest az elektronikus adat lefoglalását kell elrendelni vagy a megőrzésre kötelezést meg kell szüntetni. A megőrzésre kötelezés legfeljebb három hónapig tarthat.

A lefoglalt dolog megváltása

A Javaslat a vagyonkezelés körébe tartozó intézkedési lehetőségek körét bővíti a lefoglalt dolog megváltásának intézményével. Ha a dolog lefoglalására kizárólag vagyonelkobzás biztosítása érdekében került sor, és annak kiadása iránt megalapozott igényt nem jelentettek be, a dolog megváltását kezdeményezheti az, akitől a dolgot lefoglalták. A megváltás során kifizetett összeg a

lefoglalt dolog helyébe lép. Ilyen esetben a vagyonelkobzást a dolog helyébe lépő ellenértékre kell elrendelni.

Annak érdekében, hogy a büntetőeljárás főbb kérdéseihez képest járulékos tényeket érintő bizonyítás az eljárás elhúzódását ne eredményezze, a Javaslat a megváltás rugalmas és egyszerű keretét határozza meg. A megváltás elfogadásáról és összegéről a vádirat benyújtásáig az ügyészség, azt követően a bíróság dönt. A megváltás összegeként a dolog becsült értékét kell megállapítani. A kezdeményezését el kell utasítani, ha a megállapított összeget az érintett vitatja, ha a megváltás összegének a megállapítása az eljárás elhúzódását eredményezné, vagy az aránytalan költséggel járna. A megváltás kezdeményezésének elutasítása ellen nincs helye jogorvoslatnak.

A lefoglalt dolog értékesítése és elkobzása

A Javaslat megtartja a vagyonkezelés körébe tartozó már ismert előzetes értékesítés és elkobzás lehetőségét. A bíróság a lefoglalt dolog értékesítését akkor rendelheti el, ha a lefoglalt dolog gyors romlásnak van kitéve, vagy huzamos tárolásra alkalmatlan. Ha a lefoglalt dolog kezelése, tárolása, illetve őrzése aránytalan és jelentős költséggel járna, illetve ha értéke a lefoglalás várható ideje miatt lényegesen csökkenne, a bíróság szintén elrendelheti a lefoglalt dolog értékesítését de csak abban az esetben, ha a lefoglalt dologra a bizonyítás érdekében már nincs szükség. A lefoglalt dolog értékesítéséből befolyt ellenérték a lefoglalt dolog helyébe lép. Ilyen esetben az elkobzást vagy a vagyonelkobzást a dolog helyébe lépő ellenértékre kell elrendelni.

A lefoglalt dolog főszabályként akkor értékesíthető, ha a lefoglalt dolog kiadása iránt senki nem jelentett be megalapozott igényt. Ha az értékesítésre amiatt lenne indokolt, hogy a lefoglalt dolog kezelése, tárolása, illetve őrzése aránytalan és jelentős költséggel járna, illetve ha értéke a lefoglalás várható ideje miatt lényegesen csökkenne és a lefoglalt dolog kiadása iránt igényt jelentettek be, a lefoglalt dolog értékesítése akkor rendelhető el, ha az, akinek a dolgot ki kellene adni, nem vállalta a dolog megváltását és hozzájárult az értékesítéshez. Ha a dolog kiadása iránt többen is bejelentettek igényt, akkor az értékesítés akkor rendelhető el, ha valamennyi igénylő hozzájárult az értékesítéshez.

Ha a lefoglalt dolog birtoklása jogszabályba ütközik vagy a közbiztonságot veszélyezteti, a bíróság – a vádirat benyújtásáig az ügyész indítványára – a lefoglalt dolgot elkobozza.

A lefoglalás megszüntetése

A lefoglalás csak a szükséges ideig tarthat, így meg kell szüntetni, ha arra az eljárás érdekében már nincs szükség vagy ha a büntetőeljárást befejezték. Ha a lefoglalt dolog birtoklása jogszabályba ütközik vagy értéktelen, és kiadását senki sem kéri, a lefoglalás megszüntetése helyett más, jogszabályban meghatározott módon kell eljárni. Utóbbi lehetőséggel az ügyiratok részeként, mellékleteként lehet kezelni az arra alkalmas tárgyi bizonyítási eszközöket.

A Javaslat átalakítja a lefoglalás megszüntetésekor a lefoglalt dolgot kiadásának eljárásrendjét. A dolgot annak kell kiadni, aki a bűncselekmény elkövetésekor annak tulajdonosa volt és tulajdonjogával kapcsolatban ésszerű kétség nem merül fel. A változtatás eredményeként – ha az egyben nem képezi a büntetőeljárás fő kérdéseinek körét – a lefoglalás megszüntetésekor nem szükséges a tulajdoni viszonyok kétséget kizáró tisztázása. Ezzel a tulajdonjog igazolása elsődlegesen az igénylő feladata. Ha olyan személy sincs, akinek az igényét kétségek nélkül el lehetne fogadni, a dolgot annak kell kiadni, akitől lefoglalták, tekintet nélkül arra, hogy az a személy a terhelt-e. E szabály alól két kivételt határoz meg a Javaslat.

Ha a terhelttől lefoglalt dolog kétségtelenül mást illet, és ennek a személynek a kiléte nem állapítható meg, a dolog a bíróság határozata alapján az állam tulajdonába kerül. Ha az ilyen személy kiléte utóbb mégis tisztázódik, az érintett a dolog kiadását vagy az értékesítésből származó

ellenértékét igényelheti, ám erről már a polgári eljárásjogról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság határozhat.

A másik kivételként a Javaslat megtartja a lefoglalt dolog visszatartásának intézményét. A terheltnek kiadandó dolgot a vele szemben megállapított pénzbüntetés, vagyonelkobzás, bűnügyi költség vagy polgári jogi igény biztosítására vissza lehet tartani, erről az ügydöntő határozatban kell rendelkezni.

L. Fejezet

Zár alá vétel

A zár alá vétel elrendelése

A Javaslat a vagyoni jogokat korlátozó kényszerintézkedések szabályait egymáshoz közelíti. Ennek szellemében a Javaslat a zár alá vétel esetén is kialakítja a lefoglalásnál már ismert, vagy ott is újonnan bevezetett intézkedési lehetőségeket. A lefoglalás jelentette jogkorlátozáshoz képest a zár alá vétel kizárólag a kényszerintézkedés tárgya feletti rendelkezés jogát korlátozza. A Javaslat pontosítja a zár alá vétel tárgyainak körét, amelyek: a dolog, a számlapénz, az elektronikus pénz, a befektetési vállalkozásokról szóló törvényben meghatározott pénzügyi eszköz, bármely vagyoni értékű jog, vagy bármely más követelés.

A lefoglalással szemben a zár alá vétel elrendelése mérlegelés tárgyát képezi, arra akkor kerülhet sor, ha megalapozottan lehet tartani attól, hogy a vagyonelkobzás végrehajtását, illetve a polgári jogi igény kielégítését meghiúsítják.

A Javaslat egyik újításként megteremti az úgynevezett „kevert dolgok” zár alá vételének lehetőségét azok megőrzése érdekében. A nem a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagy a bűncselekmény tárgyát képező vagyon zár alá vétele akkor rendelhető el, ha a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyontól történő elkülönítése időigényes, és a zár alá vétel elrendelése az elkülönítésig a vagyon megőrzését szolgálja. A kevert dolgok zár alá vétele a vagyon elkülönítéséig, de legfeljebb három hónapig tarthat.

A Javaslat a zár alá vétel elrendelésének szabályait átalakítja. A lefoglaláshoz hasonlóan biztosítja az ügyészség és a nyomozó hatóság számára a zár alá vétel elrendelését, amennyiben a cél a vagyonelkobzás biztosítása és az adott ügyben biztosítandó vagyoni érték az ötvenmillió forintot nem haladja meg. Kizárólag a bíróság rendelheti el a kevert dolgok zár alá vételét, továbbá ha az elrendelés célja a polgári jogi igény vagy vagyonelkobzás jogcíme esetén ötvenmillió forint feletti értékű vagyon biztosítása. Az elrendelés körében végrehajtott módosítások miatt a késedelmet nem tűrő esetekben a Javaslat által több jogintézmény esetén alkalmazott eljárásrend követendő. Ha a zár alá vétel elrendelésére a bíróság jogosult és az elrendeléshez szükséges bírói határozat meghozatala olyan késedelemmel járna, amely a zár alá vétellel elérendő cél elérését veszélyeztetné, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság is elrendelheti a zár alá vételt. Ilyen esetben a bíróság határozatát utólag haladéktalanul be kell szerezni. Ha a zár alá vételt a bíróság utólag nem rendeli el, rendelkezik a zár alá vétel feloldásáról és késedelem nélkül intézkedik a zár alá vétel feloldásáról. Garanciális szabály, hogy ha a zár alá vételt a nyomozó hatóság vagy az ügyészség rendeli el, határozataik ellen felülbírálati indítványnak lehet helye, amelyet a bíróság bírál el.

A zár alá vett vagyon megváltása

A Javaslat a lefoglalás körében szabályozott megváltással megegyezően lehetővé teszi a zár alá vett vagyon megváltását. Ha a zár alá vételt vagyonelkobzás biztosítása érdekében rendelték el és a zár alá vett vagyon rendelkezésre bocsátása iránt megalapozott igényt nem jelentettek be, a vagyon

megváltását kezdeményezheti az, aki a zár alá vétel elrendelésekor a vagyon felett rendelkezni jogosult volt.

A zár alá vétel feloldása

A kényszerintézkedés fenntartása csak addig indokolt, ameddig az a vagyonelkobzás vagy a polgári jogi igény biztosítása érdekében szükséges. Ezen eseteket illetően a Javaslat nem változtat a Be. esetkörein. Ugyanakkor a Javaslat a lefoglalás megszüntetésével analóg módon alakította ki a zár alá vétel feloldása esetén követendő eljárásrendet. A zár alá vétel feloldását követően zár alá vett vagyont annak kell a rendelkezésére bocsátani, aki a bűncselekmény elkövetésekor annak tulajdonosa volt, vagy akit az megilletett, és e jogával kapcsolatban ésszerű kétség nem merül fel. Ha ilyen személy vagy az eljárás addigi adatai alapján nem állapítható meg, a vagyont annak kell a rendelkezésére bocsátani, akinek a rendelkezési jogát a zár alá vétel az elrendelésekor korlátozta. Ugyanakkor a terhelt zár alá vett vagyona a bíróság határozata alapján az állam tulajdonába kerül, ha az kétségtelenül mást illet, és ennek a személynek a kiléte nem állapítható meg.

LI. Fejezet

Vagyonkezelés a lefoglalás és a zár alá vétel során

A Javaslat újítása, hogy kialakítja a lefoglalt és zár alá vett vagyon kezelésének törvényes alapjait, olyan szabálykörnyezetet teremtve, amelyben a büntetőeljárás során eljáró szervek a károkozás kisebb kockázatával érhetik el céljaikat, és elérhetővé válik, hogy a vagyoni kielégítést szolgáló vagyontárgyak a büntetőeljárás gyakorta hosszabb tartama alatt se veszítsenek értékükből. A vagyonkezelés alapjának megteremtését az Alaptörvény és a polgári jog alaptételei mellett megköveteli a bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról szóló 2014/42/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek való megfelelés kötelezettsége is.

A Javaslat az elkobzás és a vagyonelkobzás érdekében lefoglalt dolog vagy elektronikus adat, illetve a zár alá vett vagyon egységes megjelölése és a könnyebb szövegszerkesztés miatt bevezeti a bűnügyi vagyon kifejezést. A bűnügy vagyon kezeléséről a lefoglalás, illetve a zár alá vétel során a rendes gazdálkodás szabályai szerint kell gondoskodni. A lefoglalt bizonyítási eszközök kezelése esetén természetesen a kriminalisztikai szempontok élveznek elsőbbséget, azonban e körben a Javaslat az előzetes értékesítés szabályaival gondoskodik.

A lefoglalás és a zár alá vétel során gondoskodni kell arról, hogy a bűnügyi vagyon értéke a természetes mértéknél nagyobb arányban ne csökkenjen, ennek érdekében lehetőség nyílik a biztosított vagyonnal való rendelkezésre. Ennek korlátja, hogy csak olyan rendelkezés tehető, amelynek célja a bűnügyi vagyon értékének a megőrzése. A vagyonkezelés során tett intézkedés alapján átalakuló vagyontárgy az eredeti vagyontárgy helyébe lép, arra a lefoglalás és a zár alá vétel külön határozat nélkül kiterjed.

A bűnjelek mellett a hatékony vagyonkezelés biztosítása és a büntetőeljárás során eljáró hatóságok illetve bíróságok feladatainak egyszerűsítése érdekében indokolt, hogy a bűnügyi vagyon kezelését egy arra szakosodott szerv lássa el, amely szakszerűen és időszerűen képes a vagyonkezelés körébe tartozó döntések meghozatalára. A bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv jogszabályban meghatározott feltételek esetén végzi a bűnügyi vagyon, illetve a lefoglalt bizonyítási eszközök nyilvántartását, tárolását, őrzését, és kezelését.

LII. Fejezet

Elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele

Az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele az elektronikus hírközlő hálózat útján közzétett adat feletti rendelkezési jogot korlátozza. Nem indokolt a szabályrendszer koncepcionális átalakítása, ezért a szabályozás a technikai lehetőségek tudomásul vételével és az Alaptörvényben meghatározott alapjogok legmesszemenőbb biztosításával nagyrészt olyan módosításokat eszközöl, amelyek célja a kényszerintézkedés alkalmazhatóságának adminisztratív akadályainak leküzdése, az eljárás egyszerűsítése.

A Javaslat az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételének általános feltételrendszerén nem változtat. Elrendelni a bíróság jogosult akkor, ha az eljárás olyan közvádra üldözendő bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének van helye, és az a bűncselekmény folytatásának megakadályozásához szükséges. A kényszerintézkedés két eleme az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása, és annak eredménytelensége esetén az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása.

Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása

A Javaslat pontosítja a kötelezett szolgáltatók körét, egyéb tekintetben nem változtat a Be. rendszerén. Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására az érintett elektronikus adatot kezelő, az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló törvényben meghatározott tárhelyszolgáltatást végző szolgáltatót kell kötelezni. A Javaslat pontosításával a hangsúly a szolgáltatás mibenlétére kerül.

Az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása

Az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására abban az esetben kerülhet sor, ha az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása nem vezetett eredményre, és a büntetőeljárás kábítószer-kereskedelem, kóros szenvedélykeltés, kábítószer készítésének elősegítése, kábítószer-prekurzorral visszaélés, új pszichoaktív anyaggal visszaélés, gyermekpornográfia, állam elleni bűncselekmény, terrorcselekmény vagy terrorizmus finanszírozása miatt van folyamatban és az adat e bűncselekményekkel van összefüggésben.

A Javaslat újításaként az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására már akkor is sor kerülhet, ha az eltávolításra kötelezett azonosítása lehetetlen, aránytalan nehézséggel járna, vagy ha az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására vonatkozóan a külföldi hatóság jogsegély iránti megkeresésétől eredmény nem várható vagy a megkeresés aránytalan nehézséggel járna.

A bíróság a határozatával az elektronikus hírközlési szolgáltatókat kötelezi az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására. A kényszerintézkedés végrehajtását a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságot szervezi és ellenőrzi.

A tárhelyszolgáltatást végző közvetítő szolgáltató és a médiatartalom-szolgáltató felhívása

A Javaslat új rendelkezéseként, egyfajta jelzésként szabályozza a címben nevesített szolgáltatók felhívását. Ha a büntetőeljárás érdekeit nem sérti, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételének elrendelését megelőzően felhívhatja az elektronikus adat önkéntes eltávolítása érdekében azt a sajtószabadságról és a médiatermékek alapvető szabályairól szóló törvény szerinti médiatartalom-szolgáltatót, illetve a tárhelyszolgáltatást végző közvetítő szolgáltatót, amelyik képes megakadályozni az elektronikus adathoz való hozzáférést. Hangsúlyozni kell, hogy a felhívás teljesítése nem kötelező. Kizárólag olyan intézkedések megtételének esetleges szükségességére lehet felhívni a nevesített szolgáltatókat, amelyeknek a vonatkozó ágazati jogszabályok alapján saját mentesülésük érdekében is lehetőségük van az általuk jogsértőnek tekintett elektronikus adatok eltávolítására.

KILENCEDIK RÉSZ

ELŐKÉSZÍTŐ ELJÁRÁS

Az előkészítő eljárás célja és eszközei

A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés szabályainak büntetőeljárásba történő integrálása szükségessé tette egy, a nyomozást megelőző eljárási szakasz bevezetését. A Javaslat ezzel a büntetőeljárás megindítását az egyszerű gyanú szintjét el nem érő információk alapján is lehetővé teszi.

Az előkészítő eljárás célja annak megállapítása, hogy valamely, olyan bűncselekmény gyanúja fennáll-e, amely esetében a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazhatók. Az előkészítő eljárás tehát csak a Javaslatban meghatározott bűncselekmények esetén és csak akkor folytatható, ha a rendelkezésre álló adatok a meghatározott bűncselekmény gyanújának megállapítására nem elegendőek és megalapozottan feltételezhető, hogy az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e.

Előkészítő eljárást nem csak a büntetőeljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező ügyészség vagy nyomozó hatóság folytathat, hanem a rendőrségről szóló törvény alapján a hatáskörébe tartozó cselekmény miatt a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a terrorizmust elhárító szerve is.

Mivel az előkészítő eljárás csak a gyanú megállapításáig folytatható, az előkészítő eljárás során nem alkalmazhatók azok a leplezett eszközök, amelyek már feltételezik a bűncselekmény gyanújának fennállását. A Javaslat az előkészítő eljárás korlátozott célja miatt korlátozza az adatszerző tevékenység folytatását is.

Az előkészítő eljárás lefolytatása

Az előkészítő eljárás legfeljebb hat hónapig tarthat. Az előkészítő eljárást folytató szerv az előkészítő eljárást önállóan végzi, azonban az eljárási cselekményekről és a beszerzett adatokról az eljárás során rendszeresen tájékoztatja az ügyészséget. Ha az előkészítő eljárás során beszerzett adatok alapján megállapítható a bűncselekmény gyanúja, a nyomozást el kell rendelni.

A Javaslat biztosítja az eljárási szakaszok közötti gördülékeny átmenetet azzal, hogy ha az ügyben a nyomozást elrendelik, az előkészítő eljárásban alkalmazott bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása újabb engedély indítványozása nélkül folytatható. Ebben az esetben az előkészítő eljárásban elrendelt, ügyészi illetve bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök határidejét az előkészítő eljárásban alkalmazott leplezett eszközök elrendelésének időpontját alapul véve kell megállapítani.

TIZEDIK RÉSZ

A NYOMOZÁS

LIII. Fejezet

Általános rendelkezések

Alapvető rendelkezések

A nyomozással összefüggésben a gyakorlatban felmerült és állandósodni látszó problémák két fő csomópont köré szerveződnek, egyrészt a nyomozó hatóság és az ügyészség viszonyára, az ehhez kapcsolódó felelősségi kérdéseket és eszközrendszert is ideértve, másrészt a nyomozás során

beszerzett adatok, információk, bizonyítási eszközök bírósági eljárásban történő felhasználhatóságának kérdésére. E problémák gyökere a szocializmusban bevezetett, a büntetőeljárás tárgyalási szakaszával egyenértékű nyomozás elvéből fakadnak, amellyel előkészítése és elfogadása időpontját tekintve a Be. is megpróbált szakítani.

A Javaslat a nyomozásra vonatkozó Be.-beli szabályok alakulásának tapasztalatait leszűrve ésszerű kompromisszumot vezet be egyik oldalról a megalapozott vádemelés és a bizonyítékok megőrzésének igénye, míg a másik oldalról azon igények között, amelyek a bizonyítás megkettőzését, illetve a bíróság általi bizonyítás formálissá tételét kívánják elkerülni.

A Javaslat a nyomozás szervezetrendszerével kapcsolatban is konszenzusra törekszik, nyilvánvalóvá teszi, hogy a személyi és tárgyi feltételeik következtében a nyomozó hatóságok a legalkalmasabbak a nyomozások szakszerű lefolytatására, ugyanakkor a nyomozó hatóság tevékenységét igazságszolgáltatási szerv, az ügyészség kontrollja alá helyezi. A törvényességi követelmények érvényesítésén túl a Javaslat ennek során figyelemmel van arra, hogy az állam büntetőjogi igényének kizárólagos érvényesítőjeként az ügyészség viseli a felelősséget a vádért, ezért a vád megalapozásába is szükségszerűen érdemi beleszólást kell számára biztosítani.

Az ismertetett főbb szempontok mellett a Javaslat tekintettel van arra is, hogy más típusú feladatokat követel meg egy ismeretlen bűncselekmény feltárása, mint egy megalapozottan gyanúsítható személy büntetőjogi felelősségének vizsgálata. Mindezen tényezők eredőjeként a Javaslat a nyomozásnak olyan rendszerét vezeti be, amelyben a személyre szóló megalapozott gyanú meglététől (közlésétől) függően a nyomozás felderítésre és vizsgálatra oszlik. Ezen belül címszavakban a felderítés a főszabály szerinti titkosságát megőrizve viszonylag kötetlen formával, elsősorban az adat- (és nem bizonyíték-) gyűjtésre koncentráltsággal, a nyomozó hatóság oldalán e körben rendelkezésre álló nagyobb szakismeret és apparátus miatt a felügyeletet előtérbe helyező ügyészségi jogosítványokkal jellemezhető, míg a vizsgálat ügyészségi irányítás mellett a konkrét személlyel szembeni vádemelés, vagy egyéb ügyészségi intézkedés, illetve határozat eldöntésének vizsgálatára, illetve az ehhez szükséges bizonyítási eszközök beszerzésére irányul.

A Javaslat ezen hatékonysági megfontolásokból megszünteti a Be. szerinti elkülönült vádemelési szakaszt, illetve azt a vizsgálat részévé teszi és az ügyészség eljárásba történő legkésőbbi érdemi belépését is a gyanúsított eljárásbeli részvételének kezdetéhez köti, amellyel az eljárások mielőbbi, sok esetben konszenzusos befejezése is elérhetővé válik.

A Javaslat az egyszerűbb és bonyolultabb ügyek közötti különbségtétel kulcsát is a felderítésre és vizsgálatra osztott nyomozás eredményes működtetésében látja a párhuzamos eljárási rendek helyett, hiszen a kétféle szabályozás, továbbá az adott ügy megfelelő eljárásrendre utalásának és az eljárásrendek közötti áttérés a jogalkalmazás számára legalább a kezdeti időkben bizonytalanságot, továbbá állandósult jelleggel az adminisztratív terhek állandó megemelkedését eredményezné. Ezzel szemben a jogalkalmazásnak az adott ügy körülményeihez alkalmazkodó rugalmassága, a nyomozó hatóság és az ügyészség együttműködése képes lehet arra, hogy az egyszerűbb megítélésű ügyeket a kevésbé formális felderítés alapján nyomban befejezzék, vagy bíróság elé vigyék, miközben lehetőség lesz a bonyolult ténybeli és jogi megítélésű ügyek legaprólékosabb kivizsgálására is.

Az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolata a nyomozás során

A Javaslat a felelősségi körök elhatárolása érdekében az ügyészség és a nyomozó hatóság között kétféle, egymástól elkülönülő viszonyrendszert vezet be, a felderítés során főszabályként érvényesülő felügyeletet és a vizsgálat során kizárólagosan érvényesülő, ugyanakkor a felderítés során is igénybe vehető irányítást.

A felügyeleti jogkör a nyomozó hatóság önálló nyomozása mellett egyes feladatok delegálását, meghatározott engedélyek megadását, ellenőrzést és akár jogorvoslat, akár az ügyészségi ellenőrzés eredményeként, de mindenképp utólagos beavatkozást foglal magában, míg az irányítási jogkör a felügyelet eszközei mellett a nyomozás folyamatában aktív, a feladatokat kitűző ügyészségi szerepvállalást takar.

Ennek megfelelően a felügyelet eszközei:

- a feladat delegálása körében a felderítésnek vagy a feljelentés-kiegészítésnek a nyomozó hatóságnak az ügyészség felügyelete melletti, önálló eljárására utalása,
- az engedélyezés körében eljárási cselekmény elvégzésének vagy határozat meghozatalának engedélyezése, amely engedélyezési jog azonban az ügyészség saját elhatározása helyett csak a törvényben meghatározott, ügyészi engedélyhez kötött esetekre terjed ki,
- az ellenőrzés körében a nyomozó hatóság tevékenységének törvényességi, szakszerűségi és hatékonysági ellenőrzése, ennek érdekében a nyomozó hatóság beszámolásra kötelezésének lehetősége, továbbá az eljárási cselekményeknél történő jelenlét és a nyomozás ügyiratainak teljes körű megismerése,
- az utólagos, korrekciót célzó reagálás körében a panaszok és kifogások elbírálása, valamint a sérelmezett helyzet megszüntetéséhez szükséges intézkedések, az ellenőrzés során feltárt törvénysértés, hiányosság vagy mulasztás orvoslására utasítás, továbbá a nyomozó hatóság határozatának megváltoztatása, vagy hatályon kívül helyezése, a nyomozó hatóság új határozat hozatalára, vagy eljárási cselekmény megismétlésére utasítása.

Míg az irányítás eszközei a felügyeleti eszközökön kívül az egyes eljárási cselekmények elvégzésére, vagy határozat meghozatalára történő – szükségképpen előzetes – utasítás, eljárási cselekmény vagy határozat előzetes jóváhagyáshoz kötése, továbbá az ügyészségi határozatok előkészítésére utasítás.

Szintén a felelősségi viszonyok rendezését szolgálja, hogy a Javaslat rögzíti az ügyészségi utasítások határidőben történő teljesítésének kötelezettségét a nyomozó hatóság számára, egyúttal megjelöli az ügyészségi utasítások teljesítéséért személyében felelős nyomozó hatósági vezetőt, továbbá előírja a nyomozó hatóság beszámolási kötelezettségét a hatáskörén kívül eső döntési szükség esetén.

Amellett, hogy az ügyészség az egész nyomozást magához vonhatja, a nyomozással kapcsolatos rendelkezési jogba beletartozik az is, hogy az ügyészség egyes nyomozási cselekményeket – különösen a konszenzusos eljárásokban pl. a gyanúsított kihallgatása – maga végez, a Javaslat az ügyészség e jogosítványnak gyakorlását a felügyeleti és irányítási viszonyon kívülre helyezi.

Az ügyészségi nyomozás

A Javaslat a kizárólagos ügyészségi nyomozás körébe tartozó bűncselekmények mellett a hatályos szabályozással egyezően biztosítja az ügyészség számára, hogy a nyomozást bármely ügyben maga végezze el. Az ügyészségi nyomozás során a nyomozást végző ügyészség eljárására a Javaslat a nyomozó hatóságra vonatkozó szabályokat is alkalmazni rendeli az ügyészség státuszából adódó értelemszerű eltérésekkel, így miközben az engedélyező és a jogorvoslatokat elbíráló szerv a felettes ügyészség, addig a kizárólag a nyomozó hatóság tevékenységével összefüggésben értelmezhető felügyelet és irányítás az ügyészségi nyomozásban kizárt. A Javaslat biztosítja azt is, hogy az ügyészség a nyomozása során a nyomozó hatóságok vagy egyes tagjai közreműködését vegye igénybe.

Áttétel

A Be. a büntetőeljárás nyomozási szakaszában az ügy áttételéről kifejezetten nem szabályozta, a Be. 172. § (3) bekezdése is a feljelentés vonatkozásában a hatáskör vagy illetékesség hiánya esetén a feljelentés megküldéséről rendelkezett, miközben a gyakorlat a hatásköri, illetékességi viták elbírálásához és a kijelöléshez a bíróság eljárásához hasonlóan két, a hatáskör vagy az illetékesség hiányát megállapító határozatot kívánt meg.

A Javaslat ezért a joggyakorlatra támaszkodva a nyomozás általános rendelkezései közt rögzíti, hogy a hatáskör vagy az illetékesség hiánya esetén a nyomozás során is az ügy áttételének van helye. A gyanúsított, a védő, a sértett, a feljelentő, a magánindítvány előterjesztője és az egyéb érdekelt jogos érdeke egyaránt megkívánja, hogy értesüljenek arról, ügyükben a továbbiakban egy másik nyomozó hatóság vagy ügyészség jár el, ezért a Javaslat az áttételről szóló határozatot a felsoroltak mindegyikének kézbesíteni rendeli.

A nyomozás tartama

A Javaslat a gyakorlati tapasztalatokra építve és a nyomozások átlagos tartamára is figyelemmel a felderítési szakban mellőzi a határidő intézményét, hiszen annak a Btk.-ban meghatározott elévülés mellett büntetőeljárásjogi szankciója, ezért garanciális jelentősége nincs és a határozat hozatalával és kézbesítésével együtt járó meghosszabbítások, elsősorban az ehhez szükséges iratmennyiség mozgatása miatt csupán felesleges adminisztratív terhet jelentenek. Mivel nem a határidőt meghosszabbító határozat meghozatala, hanem az érdemi ügyismeret segíti elő az eljárás mielőbbi eredményes befejezését, a Javaslat fenntartja a nyomozó hatóságnak az eddig a határidő lejártához kötött ügyirat-bemutatási és beszámolási kötelezettségét az ügyészség felé, és annak teljesítését hat havonta írja elő azzal, hogy az időközt az ügyészség a felügyeleti és irányítási jogköréből adódóan bármely ügyben lerövidítheti, ha az adott ügy fokozottabb figyelemmel kísérését szükségesnek tartja.

A felderítés során a büntetőeljárásban terhelt nem vesz részt, így fel sem merül, hogy a határidő mellőzésével terhelti jogok sérülnének, a sértett és az egyéb érdekelt pedig a hatályos szabályozás értelmében is csupán tájékoztatásra jogosult az ügy állásáról, amelyet a Javaslat is fenntart.

Határidő meghatározását a Javaslat attól az időponttól tartja szükségesnek, amelytől kezdve a büntetőeljárás meghatározott személlyel szemben folyik, hogy a gyanúsított ne álljon ésszerűtlen ideig büntetőeljárás hatálya alatt. A Javaslat ugyanakkor e határidő esetén sem tart szükségesnek egy rövidebb, egyúttal meghosszabbítható határidőt megállapítani, mert a gyanúsított eljárási részvételével a nyomozás vizsgálati szakaszba kerül, amely a terhelti jogok széles körű biztosítása mellett az ügyészség érdemi irányítási tevékenységével, a nyomozás mihamarabbi befejezését egyébként is elősegítő fokozott kontrolljával jár együtt.

A Javaslat által megállított két éves határidő egy esetben, a terhelt érdekében álló bizonyítás céljából és kizárólag a védelem indítványára hosszabbítható meg.

A bűncselekményből eredő vagyon visszaszerzése

A Javaslat átalakította a bűncselekményből eredő vagyon visszaszerzésére irányuló eljárási cselekmények rendszerét, részben kiemelve ezzel a külön eljárási keretek közül.

A bűncselekményből eredő vagyon visszaszerzése a büntetőeljárások kiemelt feladatát kell, hogy képezze. Ennek hangsúlyozása érdekében a Javaslat a vagyonvisszaszerzés szabályainak egy részét a vádemelés előtti eljárás szerves részévé tette. A Javaslat e megoldással megszüntetni kívánja a gyakorlatban felmerült, a párhuzamos eljárásból fakadó problémákat.

Az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárás során minden szükséges intézkedést köteles megtenni az elkobzás vagy a vagyonelkobzás alá eső dolognak vagy vagyonnak a felderítése és

biztosítása érdekében. Ezen feladat ellátása érdekében a vádemelést megelőzően a nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szerve vehet részt. A Javaslat a nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szervének fellépését az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság megkeresésére teszi lehetővé. Ezzel a Javaslat megteremti annak lehetőségét, hogy a nyomozás elsődleges feladataira koncentráló szervek feladatait egy, a vagyonvisszaszerzése speciális szaktudással rendelkező erő támogassa.

A Javaslat a nyomozó hatóságok említett erőinek kapcsolatát úgy rendezi, hogy a nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szerve a megkereső nyomozó hatóság vagy ügyészség rendelkezései szerint folytatja le az eljárását. A nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szervének eljáró tagja az elkobzás vagy a vagyonelkobzás alá eső vagyonnak a felderítése és biztosítása érdekében végezhet eljárási cselekményeket, ennek során köteles a megkereső rendelkezéseinek megfelelően eljárni, de kezdeményezheti a megkeresőnél az általa célszerűnek tartott eljárási cselekmény elvégzését is.

A Javaslat a vádemelés előtt olyan vagyon-visszaszerzési tevékenységet irányoz elő, amely egyetlen és nem két eljárásban ölt testet. Ennek keretében a nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzésért felelős szerve az eljárása során lefoglalt bizonyítási eszközt és a keletkezett iratokat haladéktalanul átadja a megkeresőnek, továbbá minden olyan adatot megismerhet, amely az elkobzás vagy a vagyonelkobzás alá eső dolognak vagy vagyonnak a felderítése és biztosítása érdekében szükséges.

A Javaslat a vagyon-visszaszerzés jogerős ítélet meghozatalát követő feladatait a tárgyi eljárás keretei között, azaz a vagyon vagy dolog elvonása, adat hozzáférhetetlenné tétele érdekében folytatható külön eljárás keretei között rendezi.

LIV. Fejezet

Leplezett eszközök alkalmazása a nyomozás során

A Javaslat a büntetőeljárás során alkalmazható leplezett eszközök szabályrendszerének részeként – az előkészítő eljáráshoz hasonlóan – a nyomozás során is különleges szabályokat határoz meg. A Javaslat azt az elképzelést erősíti, hogy a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés nem külön eljárás, hanem a törvényi feltételek fennállása esetén a büntetőeljárás szerve részét képezi, képezheti. Ezen elgondolás részekként a Javaslat a leplezett eszközök alkalmazásának célját a nyomozás céljaival összhangban, a nyomozás fejezetén belül határozza meg. A nyomozás során leplezett eszközt az ügyészség és a nyomozó hatóság a bűncselekmény felderítése, bizonyítása, folyamatban lévő bűncselekmény megszakítása, az elkövető kilétének, tartózkodási helyének megállapítása, felkutatása, illetve az elfogása, továbbá a bűncselekményből eredő vagyon felderítése, illetve visszaszerzése érdekében lehet alkalmazni. A Javaslat ezzel megteremti a proaktív nyomozás folytatásának lehetőségét.

A Javaslat rendszerében az előkészítő eljárás korlátozott lehetőségeihez képest a nyomozás során már valamennyi leplezett eszköz alkalmazható.

A Javaslat a bizonyítás szabályai között meghatározott tilalmakkal – pl. a tanúvallomás akadályaival – összhangban határozza meg azon érintett személyi kört, akikkel szemben a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazhatók. Ezen leplezett eszközöket a nyomozás során három személyi körrel szemben lehet alkalmazni: egyrészt azzal szemben, aki a bűncselekmény elkövetésével a nyomozás addigi adatai alapján gyanúsítható, másrészt aki az ügyben gyanúsított, és harmadrészt azzal szemben, akinek az előző személyekkel való bűnös kapcsolattartására adat merült fel vagy ilyen kapcsolata megalapozottan feltételezhető. A Javaslat garanciális okokból, ekként annak érdekében, hogy a bizonyítás körében meghatározott tilalmakat a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek ne kerülhessék meg, meghatározott személyekkel szemben

megtiltja, illetve további feltételekhez köti a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazását.

A Javaslat az ügyészség által folytatott nyomozásokra vonatkozó eltérő szabályokat állapít meg. Az ügyészségi nyomozás során a leplezett eszköz alkalmazásának végrehajtására az ügyészség bármely nyomozó hatóságot utasíthatja, az ügyészségnek a leplezett eszközök engedélyezéssel kapcsolatos feladatait pedig a felettes ügyészség látja el. A Javaslat felhatalmazó rendelkezéssel utal arra, hogy az ügyészségi nyomozás során az ügyészség és a nemzetbiztonsági szolgálatok együttműködését a legfőbb ügyész és a nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói külön megállapodásban határozzák meg.

LV. Fejezet

A jegyzőkönyv és a feljegyzés

A nyomozás során elvégzett eljárási cselekmények és intézkedések rögzítésére a Javaslat a jegyzőkönyvet és a feljegyzést rendszeresíti. Garanciális okokból és a későbbi felhasználhatóság céljaira Javaslat főszabályként írja elő, hogy az eljárási cselekményeket formai és tartalmi kötöttségekkel rendelkező jegyzőkönyvben kell rögzíteni. Ezzel párhuzamosan a Javaslat a feljegyzés készítését döntően az intézkedésekhez köti, ugyanakkor lehetővé teszi azt is, hogy az eljárás egyszerűsítése érdekében az ügyészség és a nyomozó hatóság a kevésbé kötött feljegyzésbe foglalja az eljárási cselekmény során történteket, ha azon terhelt, védő, tanú, vagy egyéb érdekelt nem volt jelen, azaz ha egyes formai-tartalmi követelmények mellőzése nem jár az eljárásban részt vevő személyek és a bizonyítás szempontjából sem hátránnyal.

A jegyzőkönyv

A jegyzőkönyvet az eljárási cselekménnyel egyidejűleg, írásban kell elkészíteni. Az írásbeli jegyzőkönyv mellett az eljárási cselekményről hangfelvétel, vagy hangot és képet egyidejűleg rögzítő felvétel, azaz audiovizuális felvétel is készülhet, ha e felvételek folyamatosak, azaz ha megszakítás nélkül lehet rekonstruálni az eljárási cselekmény teljes menetét.

A jegyzőkönyvben az eljárási cselekmény és a jelen lévő személyek azonosításához szükséges adatok feltüntetése mellett röviden, de az eljárás szabályszerűségének ellenőrzésére alkalmas módon le kell írni az eljárási cselekmény menetét. Minthogy a későbbi felhasználás és felhasználhatóság szempontjából döntő jelentőséggel bírnak, a Javaslat külön kiemeli a bizonyítási eszközök tartalmának, valamint az indítványok és észrevételek rögzítését, ahogyan a jegyzőkönyvben az eljárás menetét befolyásoló döntéseket is szerepeltetni kell.

A Javaslat a pontos rekonstruálás érdekében a Be. szabályozását kiegészítve szó szerinti jegyzőkönyvezést ír elő nem csak a releváns kifejezések és kijelentések, hanem a kérdések tekintetében is és az eljárási cselekményen részt vevő személyeknek érdemi beleszólást enged a jegyzőkönyv tartalmát illetően.

Ha az eljárási cselekményről folyamatos hangfelvétel, vagy audiovizuális felvétel készül, a Javaslat lehetővé teszi, hogy az írásbeli jegyzőkönyv egyszerűsített tartalommal készüljön el, ezáltal a jogalkalmazásra bízza annak eldöntését, hogy az adott ügy és eljárási cselekmény körülményeinek ismeretében a jegyzőkönyv érdemi tartalmát a felvétel jelentse-e, vagy a felvétel mellett külön írásba foglalás is szükséges-e.

A jegyzőkönyv hitelességét garantálja, hogy a Javaslat a Be. szabályaival egyező aláírás követelménye mellett előírja, a gyanúsított, a tanú és a tolmács számára a jegyzőkönyv aláírása előtt biztosítani kell a jegyzőkönyv tartalmának megismerését, amely elmaradása az aláírás megtagadásával azonos következményekhez vezet. A Javaslat az eljárási cselekményen jelen voltak

számára nyolc napos határidőn belül biztosítja a folyamatos hangfelvétel vagy audiovizuális eszköz alkalmazásával készített folyamatos felvétel megismerését.

A Javaslat arra az esetre, ha a folyamatos hangfelvétel vagy az audiovizuális felvétel és az írásbeli jegyzőkönyv tartalma eltér, az eltérés okának tisztázását írja elő, mert nem lehet általános érvénnyel kijelenteni, hogy minden eltérés esetén a felvételt kell irányadónak tekinteni, különösen, ha az írásbeli jegyzőkönyvben olyan körülmények is szerepelnek, amelyek felvételen rögzítése eleve kizárt. A jegyzőkönyv kijavítására, kiegészítésére a Javaslat egyebekben a Be. szabályaihoz képest nem vezet be változást.

A feljegyzés

A Javaslat a nyomozó hatóságra és az ügyészségre egységesen a feljegyzés fogalmát vezeti be a nyomozás során megtett intézkedés, illetve elvégzett olyan eljárási cselekmény történő rögzítésére, amelyről jegyzőkönyv nem készül. A Javaslat e megoldással a gyakorlatban előforduló jelentések, feljegyzések, hivatalos feljegyzések azonos formájának törvényi alapját fekteti le, azaz a Be. 168. §-ban szabályozott jelentést is a feljegyzés intézményébe olvasztja, ezáltal a jelentés fogalmát a büntetőeljárási tartalmától is megtisztítja. A jelentés ugyanis a jogrendszerben alapvetően a rendőrség, illetve a NAV hierarchikus felépítésével összefüggő, a szolgálati elöljárónak, vagy az ügyeletesnek címzett olyan beszámoló, amelyet az Rtv. vagy a NAV tv. alapján tett intézkedésről – a kényszerítő eszköz alkalmazását is ideértve – készítenek, miközben a büntetőeljárásban, a nyomozás során tett intézkedésekről alapvetően nem az elöljárónak, hanem az ügyészségnek és a bíróságnak kell beszámolni.

A feljegyzés ennek megfelelően elsődlegesen a büntetőeljárási intézkedések rögzítésének kötetlenebb, de nem szükségszerű formája, azaz kifejezett jogszabályi előírás hiányában a nyomozó hatóság tagja, vagy az ügyész dönt arról, hogy mely intézkedését foglalja – feljegyzésként – írásba. Ennek megfelelően a nyomozás elrendeléséről minden esetben feljegyzést kell készíteni, miközben egy szóbeli tájékoztatás az eljárás állásáról nem feltétlenül kívánja ezt. A feljegyzésben ugyanakkor a fent kifejtett korlátok között eljárási cselekmények is rögzíthetőek.

A feljegyzés az intézkedés és – ha voltak ilyenek – az intézkedésnél jelen lévők azonosításhoz szükséges legalapvetőbb adatokat, valamint az intézkedés lényegének összefoglalását tartalmazza, ugyanakkor nem feltétel, hogy a feljegyzés az intézkedéssel egyidejűleg készüljön el. A Javaslat az intézkedés esetén is megengedi folyamatos hangfelvétel, vagy audiovizuális felvétel készítését, amelyhez az egyszerűsített tartalmú feljegyzésbe foglalás lehetőségét köti.

LVI. Fejezet

Határozat a nyomozás során

A Javaslat az eljárásban részt vevő személyek jogát, jogos érdekét, valamint a büntetőeljárás menetét érdemben befolyásoló döntésekre a határozati formát rendszeresíti és fel is sorolja azon legalapvetőbb döntéseket, amelyek határozatba foglalása szükséges. A felsorolás ugyanakkor nem teljes körű, az ügyészség és a nyomozó hatóság bármely más döntését vagy intézkedését is határozatba foglalhatja, ahogy a törvény egyéb szabályai is rendelkezhetnek – különösen a „határoz” megfogalmazás használatával – arról, hogy valamely kérdésben határozattal kell dönteni.

A Javaslat értelmében a határozat bevezető részre, rendelkező részre, indokolásra és záró részre tagolódik. A bevezető rész a határozat és a határozattal érintett azonosításához szükséges adatokat, a rendelkező rész a határozatba foglalt döntést és a jogorvoslati jogra vonatkozó tájékoztatást tartalmazza. A Javaslat az egységesebb tartalmú és a sablonos indokolást elkerülő határozatok érdekében a Be. 169. § (3) bekezdésének konkrétumokat nélkülöző előírása helyett törvényi szinten követeli meg, hogy az indokolásban a megállapított jelentős tényeknek, a határozat alapjául

szolgáló jogszabályoknak és szükség esetén azok értelmezésének, továbbá ezekkel összefüggésben az érdemi rendelkezés magyarázatának kell szerepelnie. A záró rész a határozathozatal helyének és idejének megfelelő keltezésből, valamint a kiadmányozó nevének feltüntetéséből és aláírásából áll.

A határozat mindig írásbeli, de az a kényszerintézkedés elrendeléséről vagy megszüntetéséről szóló határozatot kivéve jegyzőkönyvbe is foglalható, amely esetben a határozat csak a rendelkező részt és az indokolást tartalmazza.

A Javaslat általános jelleggel írja elő, hogy a határozatot azzal kell közölni, akit a határozat valamely rendelkezése közvetlenül érint. A Javaslat ugyanakkor kivételt is enged e szabály alól, így terhelttel közölt határozatot a védőjével, vagy például a sértetti érdekek figyelembe vétele miatt például az ügy áttételéről rendelkező határozatot a sértettel is közölni kell.

A határozat közlésének fő módja a kézbesítés, ugyanakkor a Javaslat a jegyzőkönyvbe foglalt határozatot kihirdetés útján rendeli közölni.

A Javaslat a Be. szabályaival egyezően biztosítja a határozatban szereplő elírás, vagy számítási hiba kijavítását, azonban garanciális okokból rögzíti, hogy a kijavítás útján a határozat érdeme nem változtatható meg és a ténybeli tévedés sem orvosolható. A Javaslat a Be.-hez képest újdonságként jogorvoslatot biztosít továbbá az olyan kijavítás esetén, amely a panasszal támadható határozat rendelkező részét módosítja, illetve a határozat rendelkező részének kijavítása iránti indítvány elutasítása ellen. A Javaslat rögzíti azt is, hogy a kijavítás iránti indítvány a határozat elleni panaszt nem pótolja és a határozat végrehajtását, illetve teljesítését sem befolyásolja.

A jogerőre vonatkozó szabályozásból következően a Javaslat az ügyészség és a nyomozó hatóság határozata vonatkozásában jogerőre emelkedés helyett a határozat végrehajtásáról, illetve teljesítéséről rendelkezik, amelyet törvényben meghatározott kivételekkel a határozat ellen bejelentett panasz, illetve felülbírálati indítvány sem befolyásol.

A Javaslat a halasztást nem tűrő esetekben lehetővé teszi, hogy a határozati formához kötött kényszerintézkedést és bizonyítási cselekményt az ügyészség és a nyomozó hatóság határozat hozatala nélkül is elvégezze. Garanciális követelmény, hogy az ilyen eljárási cselekményről készült jegyzőkönyvben a halaszthatatlanság tényét és az ezt megalapozó körülményeket fel kell tüntetni, ahogy a Javaslat a jogorvoslati jog megfelelő gyakorlása érdekében azt is előírja, hogy az elrendelést utólag, legkésőbb három napon belül a határozatba kell foglalni.

LVII. Fejezet

Jogorvoslat a nyomozás során

A nyomozás szervezetrendszerét, az egyes szervek nyomozással kapcsolatos szerepét a Javaslat a Be.-hez képest jelentősen nem módosítja, ezért az alapjaiban változatlan feladatkörök mellett a jogorvoslat teljes körű átalakítására sincs szükség. A nyomozás során igénybe vehető jogorvoslatot a Javaslat elsősorban részelemeiben, praktikus, főleg hatékonysági okokból reformálja meg, amely keretén belül a jogrendszerbeli koherencia zavarokat is orvosolja.

A Javaslat az Alkotmánybíróság által meghatározott követelményeknek (pl. 17/2015. (VI. 5.) AB határozat) megfelelően a jogorvoslatot a nyomozás során hozott döntések tárgya és személyekre gyakorolt hatása felől kiindulva valamennyi érdemi döntés ellen, panasz formájában biztosítja.

Az érdemi döntések a nyomozás egy kivétellel határozati formát öltenek, a Javaslat fel is sorolja azokat a kérdéseket, amelyekben mindenképp határozatot kell hozni, így a Javaslat a határozathoz kapcsolódva teszi lehetővé a panasz előterjesztését. A Javaslat ugyanakkor a panasztételt biztosít a gyanúsítással szemben is, hiszen a gyanúsítás, azaz a terhelt bevonása a büntetőeljárásba

önmagában, illetve szükségszerű következményeivel együtt – pl. a bűnügyi nyilvántartásba kerülés folytán – olyan hatással van az érintett alapjogaira, hogy a terhelti pozíció kérdésében való döntés a tárgya és személyekre gyakorolt hatása következtében jogorvoslatot igényel akkor is, ha külön határozat nem is születik erről.

A Be.-ben meglévő, az intézkedés és annak elmulasztása (a továbbiakban együtt: intézkedés) miatti panasz intézményét a Javaslat nem tartja fenn. Az ilyen panasz, többek közt azért, mert nem érdemi döntés ellen irányul, alkotmányos értelemben nem jogorvoslat, ahogy ezt az Alkotmánybíróság a tartalmilag hasonló ellenvetéssel kapcsolatban a 62/2006. (XI. 23.) AB határozatában [Indokolás III. C) 1.2. pont] meg is állapította. Az alkotmányos szükségszerűség hiánya mellett az intézkedés miatti panasz számos gyakorlati problémával is együtt járt. A joggyakorlat ugyan kialakította azt az értelmezést, hogy a Be. 196. §-ára hivatkozva panasz kizárólag a Be.-ben kifejezetten nevesített intézkedések miatt terjeszthető elő, de egyes eljárási cselekmények vagy azok egyes elemei tekintetében sok esetben nem lehet élesen elválasztani, hogy arra a Be. vagy más jogszabály adott-e felhatalmazást. Ráadásul a nyomozó hatóságok és az ügyészség szervezetére vonatkozó valamennyi ágazati törvényben rendelkezésre áll egy olyan saját jogorvoslati rendszer [Ütv. 5. § (2)-(4) bekezdése és a 20. §-a, az Rtv. IX. Fejezete és a NAV tv. 35/F. §-a], amellyel egységesen kezelhetőek az eljárási cselekmények végrehajtásával, illetve a végrehajtás módjával kapcsolatos kifogások, a határozati formát nem igénylő intézkedések ellen a büntetőeljárási jogorvoslat biztosítása így szükségtelen.

A Javaslat ugyanakkor az intézkedés, vagy annak elmulasztása miatti általános panasz megszüntetése mellett a tágabb értelemben vett jogorvoslatok között, kifogásként biztosítja a büntetőeljárásban résztvevők számára azt a jogvédelmi eszközt, amellyel a nyomozás során is sérelmezhetik a határidő-túllépéseket, miközben külön nevesítve, változatlanul jogorvoslatot biztosít a gyanúsítás ellen.

A határozat elleni panasz

Mivel a nyomozás során az adott kérdés tárgya és az érintett személyre háruló következmények súlyossága tekintetében érdemi döntések – a fenti említett gyanúsítást és a később részletezett halaszthatatlan eljárási cselekmények egy részét kivéve – szükségszerűen határozatban öltenek testet, a jogorvoslati jogot a Javaslat elsősorban a határozat elleni panaszként biztosítja.

A panasz előterjesztésére – ha törvény kivételt nem tesz – azon eljárásban résztvevő személyek jogosultak, akikkel a határozatot közölték, a Javaslat ugyanakkor rögzíti, hogy a feljelentő és az egyéb érdekelt csak a velük közölt határozatok egy részét, illetve azok meghatározott rendelkezését sérelmezhetik.

A Javaslat a nyomozás során is lehetőséget nyújt a jogorvoslati nyilatkozat, a panasz visszavonására, amelyet azonban ismételten nem lehet előterjeszteni. A Javaslat kizárja az ügyészségi hierarchia csúcsán álló legfőbb ügyész határozata elleni panaszt.

A panasz elintézése körben a Javaslat megtartja azt a lehetőséget, hogy maga a határozatot hozó nyomozó hatóság, illetve ügyészség is intézkedhessen a sérelmezett helyzet megszüntetése iránt, amely a határozat megváltoztatásával vagy hatályon kívül helyezésével történhet.

A saját hatáskörben történő orvoslás hiányában a panaszt a határozatot hozó nyomozó hatóság vagy ügyészség panasszal kapcsolatban kifejtett álláspontjának ismeretében egy másik fórum, az ügyészség határozata elleni panasz esetén a felettes ügyészség, a Legfőbb Ügyészség határozata elleni panasz esetén a legfőbb ügyész, a nyomozó hatóság határozata elleni panasz esetén az ügyészség bírálja el a határozat tárgyától függően tizenöt napon, vagy egy hónapon belül. A panasz

elbírálása során három döntés hozható, a panasz alapossága esetén a határozatot hatályon kívül helyezése, vagy megváltoztatása, ellenkező esetben a panasz elutasítása szükséges.

A törvényben kizárt, az elkésett vagy a nem jogosulttól származó panaszt érdemi indokolás nélkül kell elutasítani, azaz a Be. 195. § (8) bekezdésével ellentétben a Javaslat ebben az esetben megköveteli, hogy az elutasító határozat indokolásában legalább az elkésettség ténye, vagy a panasz törvényben kizárt, illetve nem jogosulttól származó voltára utalás szerepeljen.

A Javaslat a panaszt elbíráló határozat közlésével kapcsolatban a Be. rendelkezéseit tartja fenn, ugyanakkor panaszt biztosít arra az esetre, ha a határozatot az azt meghozó nyomozó hatóság vagy ügyészség a panasz alapján eljárva, saját hatáskörben, lényegében egy új érdemi döntést hozva változtatja meg.

A Javaslat az őrizetbe vétel elleni panasz mellőzésére a Be.-vel egyezően ad lehetőséget, de a panasz elbírálásának mellőzését kiterjeszti arra az esetre is, amikor a panasszal sérelmezett helyzet a panasz előterjesztésétől függetlenül megszűnt (pl. a lefoglalt dolgot a lefoglalás elleni panasz előterjesztőjének még a panasza elbírálása előtt kiadták). Az ügyészség erről a panasz előterjesztőjét értesíti, de ha a panaszos ezt indítványozza, a Javaslat kötelezővé teszi a panasz elbírálását.

A Javaslat a panasz elbírálása körében rendezi azon különleges tájékoztatási kötelezettségeket is, amelyek a sértett magánvádlói, illetve pótmagánvádlói fellépéséhez kötődnek.

A gyanúsítás elleni panasz

A Javaslat a gyanúsítás mellett a gyanúsítás változtatása ellen is külön panasztételt tesz lehetővé, amelyet a közléskor kell bejelenteni. A Javaslat a gyanúsítás elleni panasz elbírálására a határozat elleni panaszra vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni, és csupán azon eltéréseket rögzíti, amelyeket a gyanúsítás határozathoz képest eltérő jelleg tesznek szükségessé.

Ennek megfelelően a Javaslat a gyanúsítás elleni panasz alapossága esetén a gyanúsítással összefüggésben értelmezhetetlen hatályon kívül helyezés helyett a panaszban sérelmezett helyzet megszüntetése érdekében szükséges intézkedés megtételét írja elő, amely a gyanúsítás fogyatékosságától függően a gyanúsítás módosítását, vagy akár az eljárás – adott személlyel szembeni – megszüntetését is takarhatja.

Ha azonban a gyanúsítás közlésekor a bűncselekmény megalapozott gyanúja a gyanúsítottal szemben nem volt megállapítható, azaz a gyanúsítottat ténybeli vagy jogi alap nélkül vonták be terheltként az eljárásba, az ügyészség a gyanúsítás törvénytelenségét állapítja meg. A Javaslat a gyanúsítás e fogyatékossága már olyan súlyúnak tekinti, amely a törvény erejénél fogva a gyanúsított terhelti minőségének megszűnését eredményezi.

A Javaslat az őrizetbe vétel elleni panasz szabályozásával párhuzamosan a gyanúsítás elleni panasz elbírálásának mellőzését is elrendeli abban az esetben, ha a gyanúsítást a nyomozó hatóság közölte és az ügyészség a gyanúsítással egyező tényállás és minősítés alapján az őrizetbe vett gyanúsított letartóztatásának elrendelésére tett indítványt, hiszen ebben az esetben – a letartóztatás feltételeiből következően – az ügyészség a gyanúsítást már törvényesnek és megalapozottnak ítélte.

A közvetítői eljárás során előterjesztett panasz

A közvetítői eljárás során a közvetítő kizárását megtagadó, vagy az igazolási kérelmet elutasító határozatot ugyan nem nyomozó hatóság, illetve ügyészség hozta, de ezen döntések a büntetőeljárás eredményes lefolytatása szempontjából is jelentőséggel bírnak, ezért a Javaslat rögzíti, hogy e két határozatot is a nyomozás során hozott határozat elleni panasz szabályai szerint kell elbírálni.

A felülbírálat

A Javaslat a felülbírálat intézményének megtartásával egyes határozatok esetén azok tárgyára, illetve az uniós elvárásokra, különösen a tájékoztatáshoz való jogról szóló irányelvre (2012/13/EU európa parlamenti és tanácsi irányelv) is tekintettel a nyomozás során – akár közvetlenül – biztosítja a bírósági felülvizsgálat lehetőségét.

A felülbírálati indítvány közvetetten, panasz előterjesztése és annak elutasítása után terjeszthető elő, ha az ügyészség a gyanúsítottat az eljárás megszüntetése mellett bűnügyi költség megfizetésére kötelezte, továbbá akkor is, ha a terhelt ügyirat-megismerési jogát a vizsgálat során korlátozták.

A felülbírálati indítvány közvetlenül, panasz előterjesztése nélkül terjeszthető elő, ha az ügyészség a fogva tartott terhelt kapcsolattartásának korlátozását rendelte el, valamint a zár alá vétel és az elkobzás, illetve vagyonelkobzás biztosítása érdekében alkalmazott lefoglalás elrendelése ellen, ha e kényszerintézkedéseket a nyomozó hatóság vagy az ügyészség rendelte el.

A felülbírálati indítványt az azt elbíráló bíróságnál kell előterjeszteni és a Javaslat a legalapvetőbb tartalmi kellékként előírja, hogy abban meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülbírálati indítvány irányul, továbbá az indítvány előterjesztésének okát és célját.

A Javaslat lehetővé teszi, hogy a bíróság a nyilvánvalóan alaptalan, a törvényben kizárt, elkésett és nem jogosulttól származó, vagy akár a nyilvánvalóan alapos felülbírálati indítványt az ügyiratok és az ügyészség észrevételének beszerzése nélkül is elbírálja, ha a felülbírálati indítvány és az ahhoz csatolt iratok tartalma alapján ez lehetséges. Ha a felülbírálati indítványt annak tartalma és a csatolt iratok alapján nem lehet elintézni, a bíróság a felülbírálati indítvány egy példányát kézbesíti az ügyészségnek és beszerzi az ügyiratokat. Az ügyészség az ügyiratok megküldésével együtt a felülbírálati indítványra észrevételt vagy azzal összefüggő indítványt is tehet.

LVIII. Fejezet

A nyomozás megindítása

A nyomozás megindítására a Javaslat alapján továbbra is két módon kerülhet sor. Egyrészt feljelentésre, azaz külső kezdeményezésre, másrészt hivatalból. A hivatalos tudomás jelentkezhet szervezeti szinten, ami az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság hivatalos eljárásával összefüggő eseteket jelenti, valamint közvetlenül az ügyésznél, nyomozó hatóság tagjánál.

A nyomozás elrendelése az arra jogosult hatóság döntése, függetlenül annak formai megjelenésétől, ezért a Javaslat a nyomozás elrendelésével összefüggésben mellőzi a feljegyzés formakényszerét. E döntés tartalma, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján nyomozás lefolytatása, büntetőeljárás cselekmény lefolytatása indokolt. A Javaslat nyomozás elrendelésével kapcsolatos koncepcióváltása ezért a nyomozás elrendelése nélküli nyomozás megindításának intézményét is kiüresíti. A hatályos törvényben megjelenő döntés, amely szerint "az ügyész vagy a nyomozó hatóság a bizonyítási eszközök biztosítására, az elkövetéssel gyanúsítható személy kilétének megállapítása, elrejtőzésének, a bűncselekmény befejezésének avagy újabb bűncselekmény elkövetésének megakadályozása végett vagy késedelmet nem tűrő más okból nyomozási cselekményt végez", valójában tartalmilag a nyomozás elrendelésével azonos döntés. Ilyen esetben tehát a nyomozás elrendeléséről az eljárási cselekményt elrendelő hatóság rendelkezett. A 384.§ (4) bekezdése alapján e döntés meghozatalára késedelmet nem tűrő esetben bármely nyomozó hatóság jogosult. A 384.§ (4) bekezdése általánosságban említi az eljárási cselekményeket, amelyet ezért nem lehet indokolatlanul szűken, csupán a nyomozás megindulásával összefüggésben értelmezni. A nyomozás folytatás során is felmerülhet olyan helyzet, amelyben az eljárás lefolytatására egyébként hatáskörrel, illetékességgel nem rendelkező nyomozó hatóságnak bűnügyi érdekből eljárási cselekményt kell lefolytatnia. Erre a 384.§ (4) bekezdése teremt felhatalmazást. A 356.§ (2)

bekezdése alapján a késedelmet nem tűrő eljárási cselekményekkel összefüggésben az ügyészség külön nevesítése szükségtelen, tekintettel arra, hogy amennyiben az eljárási cselekményt az ügyészség maga végzi, úgy e körben nyomozó hatóságként jár el.

A Javaslatnak a határozat hozatala nélkül végezhető eljárási cselekményekkel kapcsolatos szabályozása, valamint az ismertetett késedelmet nem tűrő eljárási cselekményekkel kapcsolatos szabályozása együttesen oldja fel a hatályos törvény joggyakorlatban értelmezési és alkalmazási nehézséget okozó intézményei, a halaszthatatlan eljárási cselekmények és a nyomozás elrendelése nélkül végzett eljárási cselekmények közötti feszültséget. A Javaslat alapján eljárási cselekmény foganatosítására nyomozás elrendelése nélkül nem kerülhet sor, mert az eljárási cselekmény foganatosításával kapcsolatos döntés egyben a nyomozás elrendelésével kapcsolatos döntés is. A késedelmet nem tűrő estben bármely nyomozó hatóság foganatosíthat eljárási cselekményt, és ennek során a 377.§-ban meghatározott esetekben határozat hozatala nélkül is intézkedhet. E rendelkezések egyaránt vonatkoznak a nyomozás lefolytatására egyébként hatáskörrel és illetékességgel, rendelkező hatóságra, és más nyomozó hatóságra is.

A feljelentés tartalmának szabályozásával kapcsolatban a Javaslat érdemi módosítást nem tartalmaz.

A magánindítvány esetében ki kell emelni, hogy azt a jogosult bűncselekményről - és nem az elkövetőről - történt tudomást szerzésétől számított egy hónapon belül terjesztheti elő. A magánindítványra büntetendő bűncselekmények két formája létezik. Egyik esetben a bűncselekmény jellege határozza meg a magánindítvány előterjesztése iránti igényt. Az ilyen bűncselekmények esetén a magánindítvány az elkövető személyétől függetlenül szükséges az eljárás megindításához. A Btk. 31.§ (6) bekezdése alapján a magánindítvány nem vonható vissza, ezért amennyiben az ilyen bűncselekmények esetén a nyomozás megindul - azaz a magánindítvány rendelkezésre álló - úgy az eljárást folytatni kell abban az esetben is, ha az elkövető azonosítását követően a jogosult magánindítványát egyébként már nem kívánná visszavonni. A magánindítványra büntetendő bűncselekmények másik esetében a magánindítvány oka a sértett és az elkövető közötti kapcsolat. E cselekmények esetében ugyanakkor az eljárás megindításának csupán akkor feltétele a magánindítvány előterjesztése, ha a sértett eleve tudomással bír arról, hogy a bűncselekményt hozzátartozója követte el, amelyre a (3) bekezdés rendelkezései alkalmazandók. Eltérő esetben a büntetőeljárás a feljelentés alapján magánindítvány hiányában is megindul, és a magánindítványra jogosult nyilatkozatának beszerzésének szükségessége csak azt követően válik ismertté, hogy az elkövető, és az elkövetőnek a sértetthez fűződő nyilatkozata megállapítható, amelyet a (4) bekezdés rendez.

A feljelentés elintézésének szabályozásával a Javaslat egyértelművé teszi, hogy feljelentés esetén az elbírálásra jogosult hatóságnak három nap áll rendelkezésre, hogy döntést hozzon a feljelentés alapján szükséges döntésekről, így a feljelentés kiegészítésének elrendeléséről is. A bizonyítás általános szabályaival összhangban, a feljelentés elintézése során a hatóság hivatalos tudomása, valamint a köztudomású tények figyelemben vehető. Tekintettel arra, hogy a feljelentés elintézése még nem része a nyomozásnak, így indokolt volt e rendelkezés külön feltüntetése.

A Javaslat a hatályos rendelkezésekhez képest lényegesen részletesebben szabályozza a magánvádas eljárás és a közvádas eljárás kapcsolódási pontjait. Ennek első lépése a feljelentés elintézésénél jelentkezik. Amennyiben a feljelentést magánvádra üldözendő bűncselekmény miatt tették, az ügyészség vádképviselet átvételével kapcsolatos döntési lehetőségének biztosítása végett a feljelentést az ügyészséghez kell továbbítani. A vád képviseletének átvételével kapcsolatos döntésre, a feljelentés elintézésére rendelkezésre álló határidő, azaz három nap áll rendelkezésre. Ha a feljelentést valóban magánvádas bűncselekmény miatt tették, és az ügyészség a vád képviseletét nem veszi át, a feljelentés elbírálására nem az ügyészség jogosult, így azt a bíróság részére kell továbbítani.

Eltérő helyzet alakul ki, ha a feljelentő közvádra üldözendő bűncselekményt megjelölve tesz feljelentést, ugyanakkor annak tartalma alapján magánvádra üldözendő bűncselekmény elkövetése állapítható meg. Ebben az esetben az ügyészségnek a feljelentést érdemben kell elbírálni, amelyet a feljelentés elutasítását szabályozó 390.§ (1) bekezdés új g) pontja rendez. Ha a feljelentést az ügyészség elutasítja az eljárás további folytatását a 390.§ (4)-(6) bekezdései rendezik. Ha a feljelentő vitatja az ügyészség elutasításának okát, úgy végső soron a pótmagánvádlóként léphet fel a közvádra üldözendő bűncselekmény vonatkozásában. Amennyiben elfogadja az ügyészség álláspontját, hogy a feljelentésben foglaltak alapján magánvádra üldözendő bűncselekmény tárgyában kell állást foglalni, úgy magánvádlóként léphet fel. Ez utóbbi esetben az ügyészségnek a feljelentés elutasításával egyidejűleg arra is lehetősége van, hogy a magánvád képviseletét átvegye.

A feljelentés kiegészítés szabályait a Javaslat egyszerűsítette. Tekintettel arra, hogy a feljelentés elintézése során magáról a feljelentésről kell állást foglalni, a feljelentés kiegészítése nem válhat előrehozott nyomozássá, az csupán azt a célt szolgálhatja, hogy a hatóság a feljelentésben esetlegesen nehezen érthető kérdésekben tájékozódjon. Ezért a Javaslat alapján a feljelentés kiegészítése során kizárólag a feljelentőtől kérhető felvilágosítás, illetve egyéb adatszolgáltatás.

A Btk. 3.§ (3) bekezdésével kapcsolatban kialakult gyakorlatra figyelemmel a Javaslat egyértelművé teszi, hogy amennyiben a büntetőeljárás megindításához a legfőbb ügyész döntése szükséges, úgy ennek beszerzése érdekében a feljelentés kiegészítése keretei között kell intézkedni.

A Javaslat a feljelentés kiegészítésének határidejét is egyszerűsítette, azt egy hónapban határozta meg, a határidő meghosszabbítására nincs lehetőség.

A feljelentés elutasításának okai - a már említett magánvádas eljárással összefüggő módosítástól eltekintve - érdemben nem változtak. A hatályos törvényben szereplő legelső megszüntetési ok - "a cselekmény nem bűncselekmény" - átalakítását az indokolta, hogy a büntethetőséget kizáró, illetve megszüntető okokat a feljelentés elutasításának további pontjai nevesítik, ezért a nem nevesített esetekben a cselekmény diszpozíciószerűségéről lehet csupán állást foglalni.

A Javaslat a feljelentés elutasításának f) pontját kiegészített a legfőbb ügyész a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezésének hiányával. A Btk. joghatóságával kapcsolatos szabályai alapján a Btk. 3.§ (3) bekezdésében meghatározott esetekben a cselekmény magyar joghatóság alá tartozik, és a legfőbb ügyész rendelkezése az eljárás lefolytatásának akadályát képezi. Ennek megfelelően a legfőbb ügyész rendelkezésének hiánya nem vonható a h) pontban meghatározott joghatóság hiánya, feljelentést elutasító ok alá.

Az együttműködő személyt érintő feljelentést elutasító ok érdemben nem változott. A fedett nyomozó és a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv tagja által elkövetett bűncselekmények kérdését a Javaslat a leplezett eszközök alkalmazásának szabályai között, törvényben meghatározott egyéb büntethetőséget kizáró okként szabályozza.

LIX. Fejezet

A felderítés

A Javaslat a nyomozást felderítésre és vizsgálatra bontja. A nyomozás két szakaszát a gyanúsítotti kihallgatás határolja el. A felderítés alapvetően azt célozza, hogy az eljáró hatóság megbizonyosodjon arról, hogy milyen bűncselekményt, milyen módon követtek el és annak elkövetésével ki gyanúsítható.

A Javaslat kiemelt hangsúlyt helyez a gyanúsított magatartására. A gyanúsított együttműködése, beismerése esetén lehetőség nyílik az eljárás gyors befejezéséra, akár a vizsgálati szakasz teljes elhagyására, vagy a bíróság előtti bizonyítás elhagyására, radikális csökkentésére. Mindezek okán a

felderítés során főszabályként még nem cél a bizonyítékok megőrzésére törekvés, mert arra adott esetben indokolatlanul, öncélúan és az eljárás jelentős elhúzódását eredményező módon kerülne sor. A bizonyítási eszközök és cselekmények közül a Javaslat ezért a tanúvallomás és a szakértői vélemény beszerzését a felderítés során ügyészi engedélyhez köti. A tanúvallomással és a szakértői véleménnyel érintett adatok jellemzően kevésbé formális módszerekkel, adatszerző tevékenységgel, adatgyűjtéssel is tisztázhatók, amelyek alapján a gyanúsított kihallgatásra már sor kerülhet. A gyanúsított védekezésétől függően pedig indokolt esetben megkezdődhet a bizonyítékok bírósági eljárása történő konzerválása is. Természetesen a gyakorlat számtalan esetben kimunkálhatja azokat a tipikus eseteket, amelyekben a tanúk kihallgatása, szakértői vélemény készítése nem mellőzhető, illetve valóban indokolt. Ezt indokolhatja különösen a tanú nehéz elérhetősége, a terhelt beazonosításáig várható jelentős időmúlás, olyan bűncselekmények meghatározása, amelyek nyomozása érdemben nem kezdhető meg szakértő bevonása nélkül. A nyomozó hatóság és az ügyészség feladata, hogy az ilyen esetekben alkalmazható rugalmas gyakorlatot kialakítsa.

A felderítés célja és dinamikája indokolttá teszi, hogy azt a nyomozó hatóság önállóan végezze. Általános esetben az ügyészség az eljárást ebben a szakaszban csak felügyeli.

A felderítés során a jelenlét korlátozott, a Javaslat a sértett esetében nevesít olyan eljárási cselekményeket, amelyeken a sértett akkor is részt vehet, ha az eljárási cselekménynek egyébként nem alanya.

A felderítés a gyanúsított első kihallgatásával fejeződik be, ezért a gyanúsítotti kihallgatás szabályozására is e fejezetben került sor.

Az elkövetőt a védőhöz való jog már a gyanúsítás közlését megelőzően is megilleti, amelynek biztosítására a Javaslat kiemelt figyelmet fordít. Ennek része, hogy a Javaslat szakított a hatályos törvény azon lehetőségével, hogy ha a terhelt védőt kívánt meghatalmazni, akkor arra kötelező védelem esetén három nap haladékot kapott. Ez a megoldás érdemben azt eredményezte, hogy az eljáró hatóságok még kötelező védelem esetén is úgy foganatosíthattak eljárási cselekményeket, hogy a terheltek ténylegesen nem volt védője.

A Javaslat alapján a szabadlábon lévő terhelt esetében kötelező védelem esetén az idézéssel egyidejűleg, fogva tartásba került terhelt esetében haladéktalanul, de még a kihallgatását megelőzően védőt kell kirendelni. Egyéb esetben a terhelt gyanúsítotti kihallgatását megelőzően tett nyilatkozatát követően nyomban kell döntést hozni a védő kirendeléséről.

Ha védő kirendelésére kerül sor, vagy a terhelt a kihallgatását megelőzően védőt hatalmaz meg, az eljáró hatóság köteles legalább két órát biztosítani arra, hogy a védő a kihallgatáson megjelenjen. Ez alatt az idő alatt a terhelt számára biztosítani kell a védővel való konzultáció lehetőségét. A kihallgatás megkezdésére az idézéstől számított két órán belül csak akkor kerülhet sor, ha a gyanúsított a védőjével egyeztetni tudott, és a gyanúsított a kihallgatás megkezdéséhez hozzájárul. A konzultáció nélküli gyanúsítotti hozzájárulás a védő jogainak egyoldalú korlátozásával járna, ezért arra nem kerülhet sor. Ha a védő két órán belül nem jelenik meg, és távollétében az eljárás nem folytatható az eljáró hatóság a védő jelenlétét helyettes védő kirendelésével biztosítja.

A felderítés a nyomozás ügyiratainak ügyészséghez történő megküldésével zárul, amelyre a nyomozó hatóságnak nyolc nap áll rendelkezésre. Amennyiben a gyanúsítotti kihallgatás alapján a terhelttel történő együttműködésnek lehet helye, a nyomozó hatóság erről külön, ha az ügyiratok megküldése nehézségekben ütközik, akkor még azt megelőzően beszámol az ügyészségnek. A Javaslatnak a gyanúsított együttműködésének lehetőségével kapcsolatos külön tájékoztatásának célja, hogy az eljárást gyorsító eszközök alkalmazását haladéktalanul biztosítsa.

A nyomozás dinamikájához hozzátartozik, hogy a gyanúsítotti kihallgatást követően a nyomozó hatóság az eljárást folytassa, feladatát továbbra is teljesítse. Erre az ügyiratok megküldésével kapcsolatos rendelkezéstől, illetve az ügyészségi irányítás megkezdésétől függetlenül szükség van. Ezt az átmeneti időszakot a Javaslat a vizsgálat szabályai között, a 402.§-ban szabályozza.

LX. Fejezet

A vizsgálat

A vizsgálat célja, hogy az ügyészség a nyomozás érdemi befejezéséről dönthessen. Erre sor kerülhet közvetlenül a gyanúsítást követően, vagy további eljárási cselekmények foganatosítását, azaz a nyomozás folytatását követően is. Az ügyészség a felderítés befejezését követően, az ügyiratok megérkezésekor az előbb említett kérdésekben dönt. Amennyiben a nyomozás befejezése nem lehetséges, úgy a nyomozás folytatása során az ügyészségi döntés egy dinamikus folyamattá alakul át, amely során az ügyészség a döntési lehetőségeket folyamatosan vizsgálja, és a felmerült új körülmények alapján dönt.

A Javaslatban megjelenő új nyomozási rendszerben az eljárás befejezésével kapcsolatos ügyészi döntés a nyomozás részét képezi. Tekintettel arra, hogy a vádemelés is a nyomozás befejezésének egyik módja, így eljárásjogi értelemben az ügyészség vádemeléssel kapcsolatos döntésére is a nyomozás része. A hatályos rendelkezésekhez képest ezért megszűnik a vádemelési szakasz önállósága, a nyomozást a vádemelési szakasztól elkülönítő külön iratismertetetés, illetve a további nyomozási elrendelésének külön intézménye. A nyomozást a nyomozást befejező döntés zárja le, nem pedig egy nyomozás befejezésével kapcsolatos elkülönült nyomozó hatósági döntés. Vádemelés esetén ezért a nyomozás mindaddig folyamatban van, amíg az ügyészség vádat nem emel, ezért a további nyomozási elrendelésének lehetősége fogalmilag kizárt. Ez ugyanakkor lehetővé teszi azt is, hogy az ügyészség az eljárás befejezéséről közvetlenül a terhelt együttműködéséről történő tudomásszerzést, az ügyiratok megismerését követően minden további külön formális eljárási cselekmény foganatosítása nélkül, rendkívül gyorsan döntsön.

Az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolata a gyanúsítotti kihallgatást követően átalakul. A felderítés során alapvetően az eljáró hatóságok saját meggyőződését kellett kialakítani. ezzel szemben - ha a vádemelés látszik indokolnak - a vizsgálat során az ügyészségnek már a vádemelést követő bírósági eljárásban lefolytatandó bizonyítási eljárás követelményeit szem előtt tartva kell meghatározni a bizonyítékok beszerzésének körét és módját. Erre figyelemmel a vizsgálati szakaszban az ügyészség már irányító szerepet tölt be, és nem felügyeli, hanem érdemben határozza meg az eljárás folytatását, irányát.

Az ügyészség irányítási feladatának feléledése nem eredményezheti, hogy a nyomozó hatóság a szükséges eljárási cselekményeket se végezhetné el. A nyomozó hatóság a már említettek szerint önállóan folytatja a nyomozást a felderítés és a vizsgálat közötti átmeneti időszakban, amíg az ügyészség az irányítási jogkörének gyakorlását érdemben megkezdi. Az eljárás dinamikája és az irányítás általános jellege okán a nyomozó hatóság a vizsgálat során is önállóan járhat el, ha az eljárási cselekmény lefolytatását késedelmet nem tűrő ok indokolja, vagy ha az eljárási cselekmény az az ügyész által elrendelt eljárási cselekményhez szükségszerűen kapcsolódik.

Annak érdekében, hogy a felderítés, vizsgálat szakmai feladatai megfelelően elváljanak, és az ügyészségnek ne kelljen egy szervezetidegen feladatot ellátnia pusztán arra figyelemmel, hogy a nyomozás során gyanúsítotti kihallgatásra került sor, a Javaslat a tárgyi, illetve személyi kört illetően differenciált megközelítést alkalmaz. Ha a nyomozás tárgyát több bűncselekmény képezi a nyomozás a gyanúsítással nem érintett bűncselekmények vonatkozásában továbbra is quasi felderítési szakban marad. Ugyan ez igaz, ha a gyanúsítással érintett bűncselekmény további elkövetőit kell beazonosítani, felderíteni. Egy eljáráson belül az irányítás, felügyelet feladata nem

osztható meg, ezért eljárásjogi szempontból a gyanúsítotti felelősségre vonást követően az eljárás ügyészi irányítás alá kerül. Ennek ellenére a quasi felderítési szakban maradt részekben a nyomozó hatóság önálló rendelkezése, illetve a felderítési szakaszhoz igazodó beszámolási kötelezettség marad érvényben. Az ügyészség irányítási funkciójának feléledésével ugyanakkor e törvényi rendelkezésektől az ügyészség eltérhet, és a quasi felderítési szakban marat tárgyi, illetve személyi kört illetően is részben, vagy egészben gyakorolhatja irányítási jogát.

A vizsgálati szakasz jelenléttel kapcsolatos rendelkezéseit a terhelt és a védő eljárásba történő belépése teszi szükségessé. E körben a Javaslat érdemi változást nem tartalmaz. A jelenlét részben az eljárási cselekmény sürgőssége, illetve különleges bánásmódot igénylő személy védelme érdekében korlátozható. A jelenlét korlátozásáról a terheltet és a védőt utólag tájékoztatni kell. A tájékoztatást illetően a Javaslat nem tartalmaz formakényszert. Ha a jelenlét korlátozását, adott esetben az eljárási cselekmény tartalmának utólagos megismerésére figyelemmel, a terhelt és a védő nem kifogásolja, úgy a hatóságnak további feladata nincs. Indítványra ugyanakkor a jelenlét korlátozásáról utólag határozatot kell hozni, amely ellen a terhelt és a védő panaszt terjeszthet elő. Ha a jelenlét korlátozását törvény írja elő - amelyre a különleges bánásmódot igénylő személyek védelme esetén kerülhet sor - az utólagos értesítésre nem kerül sor.

LXI. Fejezet

Az eljárás felfüggesztése

A Javaslat az eljárást felfüggesztő okokat mérlegelést nem biztosító, és a hatóság mérlegelésén nyugvó esetekre osztja. Meg kell jegyezni, hogy az előbbi esetek is lényegében a hatóság mérlegelésén alapuló döntésén alapulnak, vagy egyéb feltételhez kötöttek, így ezek sem tekinthetők hétköznapi értelemben vett kötelező eseteknek.

A mérlegelést nem biztosító esetekhez képeset a Javaslat (2) bekezdésében megjelölt esetekben ugyanakkor lényegesen szélesebb az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság döntési lehetősége. Így például az elkövető ismeretlen, vagy külföldön tartózkodása esetén lehetőség van a terhelt távollétében történő vádemelésre. Jogsegély teljesítésével kapcsolatos megkeresés esetén a nyomozás nyilvánvalóan folytatható, ha a teljesítéssel egyidejűleg Magyarországon elvégezhető eljárási cselekmények vannak. Ha európai elfogatóparancs vagy a nemzetközi elfogatóparancs alapján más állam hatósága az elkövető átadását vagy kiadatását elhalasztotta az eljárás felfüggesztése helyett lehetőség, van a terhelt ideiglenes átadásának kezdeményezésére. Látható tehát, hogy a mérlegelésen alapuló esetekben az eljáró hatóságnak tényleges döntési lehetősége van az eljárás érdemi folytatása, vagy felfüggesztése között.

A Javaslat kizárja a közvetítői eljárás és a feltételes ügyészi felfüggesztés egymást követő alkalmazását. Mindkét intézmény tekintetében meghatározható az a bűncselekmény jellege, illetve a terhelt személyéhez köthető esetkör, amelynél az elterelés adott formájának alkalmazása indokolt. A két diverziós intézmény egymást követő alkalmazása ezért nem egyeztethető össze azok jellegével, céljával. Ugyancsak ellentétes lenne az intézmények rendeltetésével, ha egy sikertelen alkalmazás estén a terhelt újabb lehetőséget kapna az eljárás elterelésére. Minderre figyelemmel a Javaslat a megjelölt estekre a felfüggesztést kizáró szabályokat tartalmaz.

Az eljárás felfüggesztésére a gyanúsított külföldön tartózkodása, előzetes kérdésben hozott döntés beszerezése, valamint jogsegély iránti megkeresés teljesítése estén a Javaslatban meghatározott időtartamra kerülhet sor. A Javaslat ezen rendelkezéseken túlmenően a közvetítői eljárás, valamint a feltételes ügyészi felfüggesztés részletszabályainál tartalmaz rendelkezést az eljárás felfüggesztésének tartamára nézve.

A felfüggesztett eljárás az eljáró hatóság rendelkezése alapján folytatódik. Amennyiben azonban a Javaslat rendelkezései alapján meghatározott időtartamra kerül sor az eljárás felfüggesztésére, e tartam elteltével az eljárás külön hatósági döntés nélkül folytatódik. Ez az irányadó közvetítői eljárás, valamint a feltételes ügyészi felfüggesztés céljából történt felfüggesztések esetében is.

LXII. Fejezet

Az eljárás megszüntetése

A feljelentés elutasításához hasonlóan a Javaslat az eljárás megszüntetése körében is határozottan elválasztja a nem diszpozíciószerű tényállás megállapítását, a büntethetőséget megszüntető, vagy kizáró okoktól.

A Javaslat a közvetítői eljárás (tevékeny megbánás), illetve a feltételes ügyészi felfüggesztés eredményes elteltét, amely okszerű következménye vizsgálati szakasz, a vizsgálati szakaszt lezáró döntések egységességének.

A hatályos törvényben külön szereplő nyomozás és vádemelés mellőzésével kapcsolatos döntést a Javaslat nem csupán egységesíti, de az eljárás kezdetétől lehetővé teszi. A hatályos rendelkezések alapján a nyomozás mellőzésére csupán a gyanúsítottal szemben, azaz a gyanúsítást követően, egy már felderített ügyben nyílt lehetőség. Ez indokolatlan terhelt rótt a büntetőügyben eljáró hatóságokra, hiszen a tényállást a gyanúsításhoz szükséges mértékben fel kellett deríteni. A Javaslat a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából jelentéktelen cselekmények vonatkozásában a mellőzést már az elkövetővel szemben is lehetővé teszi, így az eljárás megszüntetésére e cselekmények vonatkozásában már az eljárás kezdetén is lehetőség nyílik. Természetesen az eljárás folytatása utóbb az elévülési időn belül e cselekmény vonatkozásában sem kizárt, ha a büntetőjogi felelősségre vonás indokolttá válik.

A feljelentés elutasításánál kifejtettek szerint a fedett nyomozó, illetve a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szervének tagja által szolgálai feladatuk teljesítése során elkövetett bűncselekményeket a Javaslat büntethetőséget kizáró okként a leplezett eszközök között rendezi.

A megszüntetett eljárás folytatásának szabályai érdemben nem változtak. A Javaslat ugyanakkor egyértelművé teszik, hogy meghatározott személlyel szemben az eljárás folytatására - így a vádemelésre is - panasz hiányában hivatalból csak az eljárás megszüntetésétől számított egy hónapon belül van lehetőség. Amennyiben az ügyészség ezen időpontot követő felülvizsgálat során észleli az eljárás folytatásának szükségességét, úgy arra csak a nyomozási bíró döntése alapján kerülhet sor.

A Javaslat a büntetőeljárás gyorsítása, egyszerűsítése végett különös hangsúlyt helyez az elterelés intézményrendszerére, így remélhető, hogy a jövőben az ügyészi döntésekkel befejeződő eljárások száma növekszik. Ez ugyanakkor együtt jár az ügyészségi, quasi bűnösséget megállapító döntések alkalmazásának szaporodásával is, ezért elkerülhetetlenné vált az ilyen esetekben felmerülő bűnügyi költségek viselésének rendezése. A Javaslat megteremti annak lehetőségét, hogy az ügyészség az eljárás tevékeny megbánás alapján, feltételes ügyészi felfüggesztése tartamának eredményes elteltét követő, valamint megrovást alkalmazásával történő megszüntetése esetén a terheltet a bűnügyi költségek, vagy azok egy részének megfizetésére kötelezze. Az eljárás ilyen módokon történő megszüntetésére kizárólag a terhelt előzetes, vagy utólagos jóváhagyásával kerülhet sor, így a bűnügyi költség viselésére kötelezés nem sérti az ártatlanság vélelmét, valamint az az alapelvet, hogy a terhelt büntetőjogi felelősségéről kizárólag a bíróság dönthet. Annak érdekében azonban, hogy biztosított legyen a bűnügyi költségre kötelezésnek az ügyészségtől

független felülvizsgálatának lehetősége, a Javaslat a kérdésben megteremti a nyomozási bíróhoz fordulás, a bírósági felülbírálat lehetőségét.

LXIII. Fejezet

Ügyészségi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezése

A Javaslat terhelti együttműködéssel kapcsolatos intézményrendszerének kiindulópontja annak megteremtése, hogy az ügyészség és a terhelt kapcsolatba léphessen egymással az eljárás időszerű és kiszámítható befejezésének elősegítése érdekében. A terhelti együttműködés bevezetésével a Javaslat nem törekszik a terheltekkel történő alkudozás lehetőségének megteremtésére. Az ügyészség által kilátásba helyezhető intézkedések és határozatok tartalmát nem az eljárás, hanem az eljárási törvénynek az egyes intézményeket szabályozó rendelkezései határozzák meg. Az együttműködés kezdeményezése ezért nem eredményezhet a büntetőeljárás céljával ellentétes megállapodásra törekvést.

A Javaslatban bevezetett intézményrendszer alapja, hogy az ügyészség érdemi rendelkezése alatt álló megszüntetési lehetőségek (közvetítői eljárás, feltételes ügyész felfüggesztés, vádemelés meghatározott módjával kapcsolatos döntés) alapvetően a terhelt beismeréséhez, előzetes, vagy utólagos hozzájárulásához kötöttek. A Javaslat a vádemelés vizsgálati szakaszba olvasztásával jelentős lépést tett annak irányába, hogy az ügyészi rendelkezés alatt álló döntések meghozatalát előre hozva, az eljárás felgyorsulhasson. Az ügyészi intézkedés kilátásba helyezésével a Javaslat ezen is túllépve közvetlenül annak teremit meg a lehetőségét, hogy az ügyészség, és a védelem kezdeményezőként is felléphessenek az eljárás befejezésével kapcsolatos döntés előre láthatóvá tétele végett.

Az együttműködés célja alapvetően a terhelt beismerésének biztosítása, amellyel egyes ügyészségi döntések lehetősége megnyílik. Ezért a Javaslat nem zárja ki annak lehetőségét sem, hogy az ügyészségi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezésére akár a gyanúsítást követően, de még a terhelti vallomás megtétele előtt sor kerüljön. A terhelt ebben az esetben már az ügyészség tájékoztatásának tudatában tehet érdemi vallomást. Ennek ellenére nem kizárt az intézmény alkalmazása akkor sem, ha a terhelt már beismerő vallomást tett, azonban meghatározott ügyészségi döntések alkalmazása további feltételhez - így más büntetőügy felderítésében, bizonyításában történő együttműködéshez, a sértett polgári jogi igényének megtérítéséhez, feltételes ügyészi felfüggesztés esetén előírható magatartási szabály teljesítésének vállalásához - is köthető.

Az ügyészség, illetve a védelem különösebb formai és tartalmi kényszer nélkül, akár a nyomozó hatóság közreműködésével is kezdeményezőként léphet fel. A kezdeményezett intézkedés törvényi szabályai a kezdeményezésre figyelemmel nem változnak, így a terhelt együttműködése sem pótolhat hiányzó törvényi feltételeket. Így például még e terhelt együttműködése esetén sincs helye öt évet meghaladó bűncselekmény esetén a feltételes ügyészi felfüggesztés kilátásba helyezésének, vagy akkor sem, ha a feltételes ügyészi felfüggesztés kilátásba helyezését más kizáró ok akadályozza. A joggyakorlat feladata annak kidolgozása, hogy a kezdeményezés módját, pontos formai és tartalmi elemeit kidogozza.

Az ügyészségi döntés diszkrecionális jellegéhez, illetve a formakényszer elmaradásához tartozik, hogy a védelem oldaláról érkező kezdeményezés elutasítása nem formához kötött, indokolás köteles döntés. A Javaslat alapján az együttműködés intézménye nem terhelti jogosultságként került meghatározásra, hanem az eljárást gyorsító, a sértetti, bűnüldözési érdekeket is szem előtt tartó lehetőségként. Erre figyelemmel a terheltnek nincs joga jogorvoslathoz sem, ha az ügyészség a kezdeményezéssel kapcsolatban elutasító, vagy mulasztást követ el.

Az alkalmazhatóság elősegítése érdekében a Javaslat e körben rugalmas szabályokat tartalmaz, garanciális szempontból, az intézmény kiszámíthatósága érdekében szükséges annak szabályozása, hogy a terhelt elfogadó nyilatkozata egy írásbeli tájékoztatáson alapuljon. Nem kizárt formai kötöttségek nélkül tájékoztatás, és kapcsolatfelvétel, amely során az ügyészség, illetve a terhelt együttműködési szándéka, vagy annak kizártsága tisztázható. Ugyanakkor a terhelti hozzájárulásnak már utólag pontosan rekonstruálható, írásbeli tájékoztatáson kell alapulnia. A Javaslat a hatékony jogalkalmazás elősegítése érdekben a tájékoztatásnak a gyanúsított kihallgatásról készült jegyzőkönyvben történő rögzítését is lehetővé teszi, de a gyakorlat más, még hatékonyabban alkalmazható, ugyanakkor kellő garanciát jelentő módszereket is kidolgozhat.

A tartalmi és formai előírások részletes szabályozásának elmaradását az teszi lehetővé, hogy - szemben a következő fejezetben szabályozott egyezség esetében - a kilátásban helyezett érdemi intézkedés az ügyészség rendelkezése alatt áll. A tájékoztatás és megállapodás egyetlen garanciális követelménye, hogy ha a terhelt az ügyészség által meghatározott feltételeket teljesítette, az ügyészség oldalán kötöttség keletkezzen. Ennek hiányában a megállapodás a terhelt számára kiszámíthatatlan, visszaélésre alapot adó helyzetet teremtene.

Az vádemelés intézményrendszerének tartalma okán az ügyészi intézkedés kilátásba helyezése a vádemelés törvényességét nem érintheti, a tájékoztatásban szereplő feltételek teljesítése a terhelt büntethetőségét nem szüntethetik meg. Ebben a feltételrendszerben az együttműködés visszaélésszerű alkalmazásának kizárására egyedül a megállapodáson alapuló eredmény felhasználásának korlátozása lehet alkalmas. A Javaslat ennek érdekében a megállapodás megsértése esetén nem csupán a terhelt megállapodás kilátásba helyezésére figyelemmel tett beismerő vallomásának bizonyítékként történő felhasználását zárja ki, de valamennyi e vallomás alapján beszerzett további bizonyítási eszköz felhasználást is.

A terhelti oldalon jelentkező kötelezettség szankciója ezzel ellentétes, vagyis a kilátásba helyezett intézkedés feltételeinek nem teljesítése, vagy azzal ellentétes magatartás tanúsítása esetén az ügyészség megállapodáshoz kötöttsége megszűnik, egyúttal a terhelt megállapodásra figyelemmel tett vallomása, valamint az e vallomás alapján beszerzett további bizonyítási eszközök felhasználhatósága biztosított.

A Javaslat annak érdekében, hogy a terhelt a megállapodással összefüggésben annak tartalmát pontosan megismerhesse, jognyilatkozatát kellő körültekintéssel tehesse meg, külön nevesít, hogy megállapodás kezdeményezése esetén az eljáró hatóság a terhelt indítványára köteles védőt kirendelni. További, az együttműködés intézményének alkalmazását biztosító szabály, hogy önmagában a kezdeményezés tényének bizonyítékként történő felhasználása kizárt.

LXIV. Fejezet

Egyezség a bűnösség beismeréséről

A jogintézmény előzményének a Be. XXVI. Fejezetében szereplő lemondás a tárgyalásról külön eljárás tekinthető, amely azonban a szabályozás többszöri módosítása ellenére sem működik rendeltetésszerűen, ezért a Javaslat a terhelttel való megegyezés szabályait a bűnösség elismerésére irányuló egyezségként szabályozza újra.

A Javaslat célként tűzte ki a büntetőeljárásban a terhelti együttműködés fokozását, hiszen egy, a tisztességes eljárás követelményeinek is megfelelő konszenzuális eljárás az állam oldalán idő- és költségmegtakarítást, a terhelt oldalán enyhébb szankcionálást, a sértett oldalán biztos jóvátételt, míg a társadalom szempontjából azt eredményezi, hogy a bűncselekmény elkövetőjét biztosan felelősségre vonják.

A terhelttel történő megegyezés az Alkotmánybíróság meghatározása szerint a büntetőeljárás egyszerűsítését és gyorsítását szolgáló olyan jogintézmény, amelyben az állam lehetőséget teremt a büntetőeljárás alá vont személy rendelkezési jogának érvényesülésére a bírósági eljárás formájának megválasztásában. Az Alkotmánybíróság a 422/B/1999. AB határozatában iránymutató jelleggel azt is rögzítette, hogy a tárgyalásról lemondás – a tisztességes eljárást biztosító szabályok mellett – alkalmas eszköz arra, hogy társadalmi méretekben is hozzájáruljon az állami büntető igény ésszerű időn belüli elbírálásához, az igazságszolgáltatás megfelelően hatékony működtetéséhez. Ebből következően a beismerő terheltek – a Btk. szerinti kedvezménnyel történő – ösztönzése alkotmányos célt szolgál és semmilyen értelemben nem minősíthető arra irányuló állami kényszernek, hogy feladják alkotmányos jogaikat.

A Javaslat a bűnösség elismerésére irányuló egyezség megkötésének folyamatát és lehetséges tartalmi elemeit nem külön eljárásként, hanem az általános eljárás szabályai közt helyezi el, kifejezésre juttatva, hogy egyezségnek helye van bármely ügyben és bármely bűncselekmény esetén. A Javaslat ugyanakkor a terhelti együttműködéshez kapcsolódóan a terhelt számára nyújtható kedvezmények fokozatosságát szem előtt tartva az egyezség megkötését kizárólag a nyomozás során teszi lehetővé, azaz a vádemelést követően a terhelti együttműködés már csak az előkészítő ülés során, a bűnösség beismerésében nyilvánulhat meg.

A Javaslat az egyezséghez vezető folyamatot is leegyszerűsíti és megszabadítja minden szükségtelen formalizmustól, ennek megfelelően e folyamat három szakaszból, az egyezség kezdeményezéséből, az egyeztetések lefolytatásából és végül az egyezség megkötéséből áll.

A Javaslat az egyezség megkötésének kezdeményezését mind a terhelt és a védő, mind az ügyészség számára biztosítja, megszüntetve ezzel azt az indokolatlan korlátozást, amely szerint – a Be. alapján – az ügyészség ilyen kezdeményező szerepben nem léphetett fel. Mivel garanciális tartalmat nem hordozott az a Be. szerinti kötelezettség, amely szerint a kezdeményezés elfogadását határozatba kell foglalni, a Javaslat értelmében a kezdeményezés és annak elfogadása vagy elutasítása mentes minden formaságtól, a Javaslat ezért szükségtelennek tartja jegyzőkönyv és különösen határozat készítését, emellett lehetőséget biztosít arra is, hogy az ügyészség a nyomozó hatóságon keresztül közölje az egyezség kezdeményezésével kapcsolatos álláspontját.

Az egyezséghez vezető út következő szakasza az ügyészség, a terhelt és a védő közötti egyeztetés, amely szintén kötetlen, annak jegyzőkönyvben rögzítését a Javaslat nem kívánja meg, ezzel ellenkezőleg, az egyeztetések hatékonyabb lebonyolítása érdekében a Javaslat kifejezetten mellőzi az egyeztetés formaságaira vonatkozó szabályokat és azt is megengedi, hogy a terhelt hozzájárulásával a védő külön is egyeztessen az ügyészséggel.

Az egyeztetések a bűnösség beismerésére és az egyezségnek az adott ügy körülményeitől függő tartalmi elemeire irányulhatnak, azonban a Javaslat egyértelműen megtiltja, hogy az egyezség tárgyát képező bűncselekmény tényállása és jogi minősítése megbeszélés vagy vita tárgyát képezze, e kérdésekben kizárólag az állam büntetőjogi igényét érvényesítő ügyészség dönthet.

A Javaslat előírja az ügyészség számára, hogy az egyeztetés megkezdésekor előzetesen ismertesse álláspontját, azaz szintén kötetlen formában vázolja fel, az adott ügyben milyen tartalmú egyezség megkötésére lát lehetőséget és ez – az egyezség megkötése esetén – milyen következményekkel járhat.

Ha az ügyészség és a terhelt – akár védői közvetítéssel – az egyezség tartalmában megegyezett, azaz sikerült szóbeli megállapodásra jutni a megkötendő egyezség valamennyi eleméről, akkor az ügyészség a gyanúsítottat az általános szabályok szerint kihallgatja és immár jegyzőkönyvbe foglaltan figyelmezteti arra, hogy az egyeztetések eredményeként körvonalazódott, írásban is rögzíteni tervezett egyezség milyen konkrét következményekkel jár.

A figyelmeztetést és a terhelt erre adott válaszát követően az egyezséget is a gyanúsított kihallgatás jegyzőkönyvébe kell foglalni. A Javaslat az egyeztetések tisztességének igazolása, valamint az egyezség hitelességének biztosítása érdekében rögzíti, hogy az egyezséget tartalmazó jegyzőkönyvet az ügyész, a terhelt és a védő kizárólag együttesen írhatja alá.

Ha az ügyészség, a terhelt és a védő nem kötött egyezséget, a Javaslat kizárja, hogy a kezdeményezést, valamint az ezzel összefüggésben keletkezett ügyiratokat bizonyítékként, illetve bizonyítási eszközként lehessen felhasználni. Ebben az esetben az ügyészség az egyezség megkötésére irányuló kezdeményezésről nem tájékoztathatja a bíróságot és az ezzel összefüggésben keletkezett ügyiratokat sem nyújthatja be a bírósághoz.

A terhelt az egyezségben a büntetőeljárás alapjául szolgáló valamennyi vagy akár csak egyes bűncselekmények vonatkozásában is beismerheti a bűnösségét. Fontos megkötése azonban a Javaslatnak, hogy a beismerés kizárólag a terhelt által elkövetett bűncselekményre irányulhat, azaz az egyezség megkötését megelőzően a nyomozás során beszerzett adatokra és bizonyítékokra támaszkodva az ügyészségnek is vizsgálnia kell, hogy a terhelt beismerése a valósághű tényállás megállításának igényével összhangban áll-e.

Az egyezség nélkülözhetetlen tartalmi elemei a bűncselekmény – vádirattal egyező formájú és részletezettségű – leírása és Btk. szerinti minősítése, a bűnösség beismerése és a terhelt vállalása, hogy ennek érdekében – akár az egyezséget tartalmazó jegyzőkönyvben, akár külön ügyiratban – vallomást tesz, valamint a büntetés vagy az önállóan alkalmazható intézkedés meghatározása.

A Javaslat az egyezség tartalmi elemei közt is rögzíti, hogy a tényállást és a minősítést egyedül az ügyészség állapítja meg. A Javaslat emellett az egyezségen alapuló eljárások sikeressége érdekében abba a helyzetbe hozza az ügyészséget, hogy képes lesz garantálni az ajánlatának megfelelő bírósági döntést, ezért a Javaslat megszünteti a Be. indokolatlan korlátozását és az a szankció konkrét mértékét vagy tartamát is valamennyi egyezség kötelező tartalmi elemévé teszi. A büntetés, vagy önállóan alkalmazható intézkedés nemének és mértékének vagy tartamának meghatározásánál a Btk. rendelkezései az irányadóak, az egyezségkötésre figyelemmel biztosított anyagi jogi kedvezmény mellett azonban a Btk.-nak a büntetés enyhítésére vagy a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó rendelkezései is figyelembe vehetők.

Az egyezség nem szükségszerű tartalmi elemei közé a Btk.-ban meghatározottak szerint kiszabható, illetve alkalmazható mellékbüntetés és a büntetés vagy intézkedés mellett is alkalmazható intézkedés tartozik, de az egyezség kiterjedhet a bűnügyi költség egészének vagy egy részének viselése alóli mentesülre és az eljárást megszüntetésére az olyan bűncselekmény miatt, amelynek az elkövetett jelentősebb súlyú bűncselekmény mellett a terhelt felelősségre vonása szempontjából nincs jelentősége.

Az egyezségben a terhelt vállalhatja, hogy az ügy vagy más büntetőügy bizonyításához hozzájárulva az ügyészséggel, illetve a nyomozó hatósággal jelentős mértékben együttműködik, a polgári jogi igényt rövid időn belül kielégíti, közvetítői eljáráson vesz részt, vagy egyéb, a feltételes ügyészi felfüggesztés keretében előírható kötelezettséget teljesít. Noha a felsoroltak az egyezség fakultatív elemeit képezik, de Javaslat nem zárja ki, hogy a társadalmi hasznosságot mérlegelve azok vállalását az ügyészség is feltételeül szabja az egyezség megkötéséhez.

A Javaslat az egyezség köréből a Btk. értelmében kötelezően elrendelendő kényszergyógykezelést, elkobzást, vagyonelkobzást és elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét kizárja.

LXV. Fejezet

A közvetítői eljárás

A közvetítői eljárás feltételei

Javaslat a közvetítői eljárást a célján keresztül határozza meg. Az intézmény célja, hogy a gyanúsított és a sértett önkéntes részvétele alapján megegyezés, megbékélés jöjjön létre, amely a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását is elősegíti. A közvetítői eljárásnak a büntetőeljáráson is túlmutató kívánatos hozadéka van, ezért a Javaslat a korábbinál jelentősen tágabb körben teszi alkalmazhatóvá. Már nem csak a tevékeny megbánás anyagi jogi büntethetőséget megszüntető vagy más kedvezményt engedő okkal összefüggésben alkalmazható, hanem attól függetlenül mindaddig, amíg a közvetítői eljárás céljai elérhetők.

A Javaslat meghatározza azokat a feltételeket, amelyeket a jogalkotó úgy tekint, hogy hiányuk a közvetítői eljárás céljainak elérését elve lehetetlenné teszik. A közvetítői eljárás pozitív feltétele ennek megfelelően a hozzájárulás, a gyanúsított beismerése, a jóvátétel valószínűsége, valamint az, hogy közvetítői eljárás lefolytatása nem ellentétes a büntetőeljárás vagy a büntetés céljaival. A közvetítői eljárás elérendő céljai nem szűnnek meg azáltal, ha a jóvátétel esetlegesen korábban, a közvetítői eljárástól függetlenül már megtörtént. Az ilyen jóvátételt teljesítő gyanúsítottak kizárása indokolatlan hátrányos megkülönböztetés lenne, ezért a közvetítői eljárás a már teljesített jóvátétel esetén sem kizárt.

Eljárás a közvetítői eljárást megelőzően

A Javaslat rögzíti a közvetítői eljárást megelőző eljárási szakasz szabályait. Az elterelés ösztönzése érdekében adminisztratív terhet telepít a közvetítői eljárást megtagadó ügyészségre, másrészt rögzíti az adminisztratív kötelezettség időpontját. Eszerint, ha a gyanúsított vagy a sértett indítványozza a közvetítői eljárás lefolytatását vagy előre nyilatkozik a hozzájárulásáról, de az elterelés feltételei nem állnak fenn, az ügyészség köteles a megtagadásról határozatot hozni. Ha a közvetítői eljárás feltételei azért nem állnak fenn, mert a nyilatkozó féllel szemben a másik fél még nem nyilatkozott, úgy az ügyészség nem tagadhatja meg kért eljárást, hanem előbb be kell szerezni a hiányzó nyilatkozatot és csak ezután határozhat a megtagadásról. Hasonló a helyzet abban az esetben is, ha gyanúsított az eljárásban még nem vesz részt, ezért őt nem lehet nyilatkoztatni, ilyenkor az ügyészség csak a gyanúsított belépést követően szerzi be a nyilatkozatát és a dönt a közvetítői eljárás kérdésében.

A közvetítői eljárás a Javaslatban is eljárás felfüggesztési okként jelenik meg, de immár az eljárás felfüggesztését jelentő más okokkal egy sorban, amely így a gyanúsítotti kihallgatást követően bármikor alkalmazható. Speciális, a szabad megállapodás kialakítását elősegítő szabály, hogy a közvetítői eljárás során tett nyilatkozat nem használható fel bizonyítékként a közvetítői eljárással érintett ügyben. Nem kizárt ugyanakkor a nyilatkozatok bizonyítékként történő felhasználása akkor, ha annak alapján újabb büntetőeljárás indul.

Eljárás a közvetítői eljárásban létrejött megállapodást követően

A Javaslat megtartotta azt a szabályozást, amely az eljárás közvetítői eljárás céljából való felfüggesztésének időtartamát határozta meg, de a közvetítői eljárásban létrejött megállapodást követő eljárást újraértelmezte. A közvetítői eljárás céljából az ügyészség hat hónapra függeszti fel az eljárást. Az ügyészségnek lehetősége van a létrejött megállapodást hatályon kívül helyezni, ha a megállapodás a közvetítői eljárásról szóló törvénybe ütközik. A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Bktv.) szerint ilyen ok lehet, ha a megállapodásban foglalt kötelezettség jogszabálysértő, ésszerűtlen vagy jó erkölcsbe ütköző. A Javaslat az ügyészségnek öt napos határidőt állapít meg a megállapodás hatályon kívül helyezésére, máskülönben úgy kell tekinteni, mintha a megállapodást törvényességi szempontból nem kifogásolta volna. E megoldás biztosítja az indokolatlan adminisztratív terhek elkerülését. A megállapodás érvényességéhez nem szükséges az ügyészség jóváhagyása, az öt napos határidő

ugyanakkor kiszámítható módon lerövidíti azt a bizonytalan időszakot, amely alatt a megállapodással kapcsolatos esetleges ügyészi beavatkozásra várni indokolt. Az intézmény így a megállapodás, és a megállapodás teljesítésének érdemi akadályozása nélkül, egyúttal a szükségtelen formai kényszer mellőzésével biztosít lehetőséget az ügyészség részére az indokolt beavatkozásra.

A megállapodás hatályon kívül helyezése esetén a megállapodás törvénysértő feltételeinek újratárgyalására kerülhet sor. Az ügyészségnek a megállapodás vizsgálatakor lehetősége van a felfüggesztés határidejének tizennyolc hónappal történő meghosszabbítására, ha a megállapodásban foglalt kötelezettség az eredeti határidőn belül nem teljesíthető. E hosszabbításra a felfüggesztés tartama alatt bármikor sor kerülhet. Az ügyészség továbbá akkor is jogosult a felfüggesztés határidejének ilyen meghosszabbítására, ha ennek szükségességét nem a felfüggesztés ideje alatt, hanem annak lejárta után, az eljárás folytatódása után észleli. A meghosszabbítás mindkét esetben a felfüggesztés kezdő időpontjától számított két évig tarthat.

A felfüggesztés tartalmának lejártával az eljárás külön döntéshozatal nélkül folytatódik. Ekkor az ügyészség a folytatott eljárás kereti között értékelheti, hogy a felfüggesztés a célját elérte-e, vagy sem. Az ügyészség azonban felfüggesztés tartama alatt is megállapíthatja, hogy a közvetítői eljárás befejeződött. A közvetítői eljárás befejeződésének eseteit a Bktv. írja le, amely értelmében a közvetítői eljárás akár eredményesen, akár eredménytelenül is befejeződhet. Ilyen esetben az ügyészség az eljárás folytatásáról határoz, kivéve ha az eljárást más okból kell felfüggeszteni vagy azt – akár tevékeny megbánás miatt akár más okból – meg kell szüntetni.

Az eljárás folytatása, illetve folytatódása esetén ugyan nincs lehetőség újabb közvetítői eljárásra vagy a korábbi vádemelés elhalasztásának megfelelő feltételes ügyészi felfüggesztésre, de külön rendelkezés nélkül van lehetőség a nyomozás folytatására, további bizonyítás felvételére, ezért az eredménytelen közvetítői eljárást sem követi szükségszerűen a vádemelés. A közvetítői eljárás ilyen rendszerbeli elhelyezése visszahat alkalmazásának feltételeire is, mert a Javaslat alapján a közvetítői eljáráshoz már nem szükséges a vádemeléshez szükséges bizonyossággal tisztázni a tényállást, ugyanis a bizonyítás az esetlegesen eredménytelen közvetítői eljárást követően is kiegészíthető. Ebben az értelemben a közvetítői eljárás egyetlen alaki feltétele a gyanúsított kihallgatás, így a Javaslat megteremti annak lehetőségét, hogy az elkövető együttműködési hajlandóságára utaló körülmények esetén, egy rendkívül gyors adatgyűjtésen alapuló gyanúsított kihallgatást követően közvetlenül, az elkövetéshez képest rendkívül rövid idő alatt sor kerülhessen a közvetítői eljárás lefolytatására. A közvetítői eljárás megegyezést, megbékélést szolgáló feladata leginkább az elkövetéshez közeli időben érvényesülhet, és a Javaslat az új szabályozási rendszerrel ennek teremti meg a lehetőségét.

LXVI. Fejezet

A feltételes ügyészi felfüggesztés

A feltételes ügyészi felfüggesztés feltételei

A vádemelés elhalasztása helyébe lépő feltételes ügyészi felfüggesztés célja a gyanúsított olyan magatartásának ösztönzése, amely az eljárás megszüntetéséhez vezet. Ennek érdekében a Javaslat két rendszert vezet be: az általános, mérlegelésen alapuló feltételes ügyészi felfüggesztést, és a Btk. Különös Részében meghatározott büntethetőséget megszüntető okra alapított feltételes ügyészi felfüggesztést. Mindkét esetben olyan függő helyzet jön létre, amelyben a gyanúsított lehetőséget kap a kívánatos magatartás tanúsítására.

Az általános feltételes ügyészi felfüggesztésre csak csekélyebb tárgyi súlyú ügyekben, a társadalomra csekélyebb fokban veszélyes elkövetők esetén kerülhet sor, mert a súlyosabb esetekben a büntetőeljárás és a büntetés célja nem az eljárás felfüggesztésével, hanem a büntetéssel

érvényesíthető. A Javaslat ezért kizáró oknak tekinti, ha a terhelt többszörös visszaeső, a bűncselekményt bűnszervezetben követte el, ha a bűncselekménye halált okozott, vagy a bűncselekményt akár a felfüggesztetett szabadságvesztés próbaideje, akár a végrehajtandó szabadságvesztésre ítélése után, a végrehajtás befejezése előtt követte el. A feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazása kizárt próbára bocsátás, vagy más ügyben alkalmazott feltételes ügyészi felfüggesztés esetén is. Ilyen estekben az újabb bűncselekmény elkövetése az intézménnyel elérni kívánt cél megvalósulását zárja ki, hiszen az elkövető a hatóságok által korábban biztosított lehetőséggel élt vissza, így az újabb lehetőség alkalmazásától sem várható a gyanúsított magatartásának jövőbeni kedvező alakulása.

A feltételes ügyészi felfüggesztés idejét a Btk.-ban meghatározott különös részi tételkeretben, legalább egy évben kell meghatározni, az kifejezhető években vagy években és hónapokban is.

A feltételes ügyészi felfüggesztés különös részi büntethetőséget megszüntető okkal összefüggő eseteiben – ahogy a hatályos eljárási törvény a kábítószer birtoklása és a tartási kötelezettség elmulasztása miatt indult ügyekben szabályozza – a Javaslat is jelentősebb érdeket tulajdonít a megsértett jogi tárgy eltereléssel biztosított védelmének, mint az elkövető megbüntetésének. Az anyagi jogban meghatározott, a terhelt eljárás megindulását követő magatartásától függő különös részi megszüntető okok attól függetlenül érvényesülhetnek, hogy az eljárás felfüggesztésére sor került. A Javaslat a büntethetőséget megszüntető okot képező terhelti magatartás tanúsításának elősegítése érdekében valamennyi ilyen esetet átfogóan szabályozva teszi lehetővé az eljárás felfüggesztését. A feltételes ügyészi felfüggesztés ezen esetében, ha a Btk. Különös Része lehetővé teszi a terhelt eljárás megindulását követő magatartása alapján az eljárás megszüntetését, az ügyészség a Btk-ban meghatározott esetleges speciális kizáró okok vizsgálata mellett csak azt mérlegelheti, hogy a megszüntetést eredményező magatartás mennyiben várható, a gyanúsított készsége és képessége mennyiben valószínűsíti a magatartás kifejtését.

A büntethetőséget megszüntető ok teljesítését elősegítő felfüggesztés kedvezménye azonban nem jár azon gyanúsítottaknak, akik esetében a korábbi elterelés sem vezetett eredményre, mert az ugyanolyan bűncselekményt a korábbi feltételes ügyészi felfüggesztés ideje alatt követték el.

A feltételes ügyészi felfüggesztés tartama a büntethetőséget megszüntető okokat érintő speciális esetben az általános, az ügyészség mérlegelésén alapuló szabályokkal ellentétben a törvényben rögzített, egy éves időtartam.

A Javaslat a speciális eset feltételeinek fennállása esetén kötelezi a jogalkalmazót annak alkalmazására, ezért kizárt a feltételes ügyészi felfüggesztés általános esete akkor, ha a speciális eset alkalmazása várható, a kötelező feltételes ügyészi felfüggesztés tehát nem felváltható a mérlegelésen alapuló általános esettel.

Magatartási szabályok megállapítása feltételes ügyészi felfüggesztés esetén

A feltételes ügyészi felfüggesztés esetén előírható magatartási szabályok tekintetében a Javaslat a hatályos szabályokat egyszerűsíti, megszünteti a formakényszert a feltételes ügyészi felfüggesztés feltételeinek tisztázásakor. Az elterelés általános feltételeinek tisztázásán túlmenően a Javaslat két további feltétel vizsgálatát nevesíti, a gyanúsított teljesítési képességének és jóvátétel esetén a sértett hozzájárulásának vizsgálatát. A gyanúsított teljesítési szándéka az előírt magatartási szabály utólagos elfogadásával adott.

A Javaslat az előírható magatartási szabályok és kötelezettségek katalógusát példálózva adja meg, de főszabály szerint a sértett érdekében egy magatartási szabály előírását kötelezővé teszi: a bűncselekménnyel okozott, összegszerűen meghatározható kár, vagyoni hátrány, adóbevétel-csökkenés, vámbevétel-csökkenés, vagy a bűncselekmény elkövetési értéke megtérítésére a terheltet

kötelezni kell Az ilyen kötelezettség előírása csak különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető. A Javaslat elhagyja a hatályos szabályozásban szereplő kötelezően elírandó más magatartási szabályt, – a kábítószerrel kapcsolatos elterelésen való részvételt – mert ezen szabály teljesítésére való külön kötelezés szükségtelen, hiszen a jogkövetkezmények és az eljáró hatóság kioktatási kötelezettsége alapján világos, hogy a megszüntetést eredményező magatartás elmaradása az eljárás folytatását vonja maga után.

Eljárás a feltételes ügyészi felfüggesztést követően

Külön rendelkezés nélkül folytatódik az eljárás akkor, ha a felfüggesztés megállapított határideje eltelt, más esetekben azonban külön kell határozni az eljárás folytatásáról. Mivel a feltételes ügyészi felfüggesztés a gyanúsított utólagos konszenzusán alapuló eljárás, ezért szükségszerűen folytatni kell a büntetőeljárást, ha a gyanúsított panasszal él a feltételes ügyészi felfüggesztés ellen. A feltételes ügyészi felfüggesztés általános eseteiben az eljárás folytatására ad alapot az is, ha a felfüggesztés tartama alatt elkövetett szándékos bűncselekmény miatt újabb gyanúsítotti kihallgatásra kerül sor, vagy ez a gyanúsított távolléte miatt nem lehetséges. Szintén az eljárás folytatását alapozza meg az is, ha a gyanúsított súlyosan megszegi az előírt magatartási szabályokat, a kötelezettségeket vagy a pártfogó felügyelet szabályait, és kötelezettségének teljesítésére a jövőben sincs kilátás. Ez utóbbi kör számottevő mérlegelési tevékenységet feltételez, ezért a Javaslat panaszjogot biztosít az eljárás ilyen okból való folytatásának elrendelése ellen.

A feltételes ügyészi felfüggesztés speciális eseteiben az eljárás folytatására elsősorban az adhat alapot, ha a gyanúsított a büntethetőség megszűnését eredményező magatartást nem tanúsítja és erre nincs kilátás. Úgyszintén az eljárás folytatására kerül sor azzal szemben, akinél az elterelés azért nem érte el a célját, mert annak ideje alatt elkövetett ugyanolyan bűncselekménnyel megalapozottan gyanúsíthatóvá válik. Meg kell ugyanakkor jegyezni, hogy a kötelező feltételes ügyészi felfüggesztések estén az eljárás folytatásának elrendelése az eljárásjogi törvény által biztosított kedvezményes haladékot szünteti meg, ugyanakkor nyilvánvalóan nem zárja ki az anyagi jogi szabályok érvényesülését, a büntethetőséget megszüntető okot eredményező magatartás - a büntetőeljárás folytatódásától független - teljesítését.

LXVII. Fejezet

A vádemelés

Az ügyészi szak Nyomozás Részbe való olvasztásából eredően a Javaslat a Vádemelés Fejezetében csak a vádirattal és annak benyújtásával kapcsolatos eljárási szabályokat rendezi. A vádemelés a Javaslatban is főszabály szerint a vádirat bírósághoz való benyújtásával történik. A Javaslat deklarálja, hogy a vádemelés ellen nincs helye jogorvoslatnak.

A vádirat tartalma

A vádirat tartalmát tekintve a Javaslat kétlépcsős rendszert vezet be: a vádirat kellékei között kötelező elemként sorolja fel a vádirat fogalmi elemeit, és erre építve – második lépcsőként – a vádirat információs funkciót ellátó további elemeit. Míg előbbi csoportba tartozó elemeket a bíróság – meghatározott keretek között – számon kérheti az ügyészségen, utóbbi körbe tartozó elemek hiánya nem képezheti a későbbiekben az eljárás felfüggesztésének alapját. Az előkészítő ülésen való egyezség kialakítását támogatja, hogy az ügyész immár a vádiratban indítványt tehet meghatározott büntetés vagy intézkedés mértékére, illetve tartamára nézve arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri.

Mivel a vádirat benyújtása előtt elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás a tárgyalás előkészítése során hozott határozatig tart, a bíróság döntéséhez a megfelelő időtartam biztosítása

érdekében az előzetes letartóztatás fenntartására tett indítványt tartalmazó vádirat benyújtása legalább tizenöt nappal meg kell előzze a kényszerintézkedés lejártát.

A vádirat benyújtása

A Javaslat megtartotta azt a szabályozást, miszerint a vádiratot továbbra is a bíróság kézbesíti a vádlottnak, mert ezzel garantálható, hogy a bíróság a kézbesítés idejével tisztában legyen, és a védelem számára megfelelő idő biztosításával tehesse meg további intézkedéseit. E kézbesítési szabály megtartása miatt szükséges, hogy a bíróság megfelelő példányszámú vádirattal rendelkezzen.

A Javaslat egyszerűsíti az iratok és a további bizonyítási eszközök átadásának szabályait, a forma meghatározása nélkül írja elő, hogy az ügyész köteles azokat a bíróság rendelkezésére bocsátani. Mivel a vádiratot a bíróság kézbesíti, ahhoz hogy e feladatát az eljárásban nem magyar nyelvet használó terhelt számára is elláthassa, az ügyészség köteles a vádirat e vádlottra vonatkozó részét lefordítva benyújtani a bírósághoz.

Az eljárás tisztességének biztosításához a nemzetközi jogi és alkotmányos elvárások szerint az szükséges, hogy a terhelt valamennyi, a vádemelés alapjául szolgáló iratot megismerhessen, de a Javaslat ezen elvárásokat messzemenően meghaladva biztosít a terhelt és a védelem számára iratnyilvánosságot a nyomozás vizsgálati szakában is. Az új rendszerben a vizsgálat során az iratnyilvánosság csak szűk keretek között, kivételesen, egyedi rendelkezés alapján korlátozható. Ezen elvárásra, valamint a korábban elkülönült nyomozás és a vádemelés egységesítésére figyelemmel a Javaslat a formális, egységes iratismertetés helyett olyan garanciális végső időpontot – a vádemelést – jelöli meg, amikor az ügyészség köteles az iratmegismerés teljességét garantálni.

A hatályos szabályozáshoz képest újdonság, hogy az ügyészség a sértett mellett minden olyan személyt értesít a vádemelésről, akiknek ehhez nyomós érdekük fűződik, így az eljárást megszüntető határozat közléséhez hasonlóan a vádemelésről értesíteni kell a terheltet, a védőt, a feljelentőt és a magánindítvány előterjesztőjét is.

Vádemelés egyezség esetén

Az ügyészség és a terhelt közötti egyezség jegyzőkönyvében szereplő tényállás és jogi minősítés meghatározza a vád egyes tartalmi elemeit, a tényállást, a jogi minősítést, az indítványozott büntetést, illetve intézkedést, amelytől az ügyészség nem térhet el. Emellett része az egyezségnek annak végrehajtása is, hogy az ügyészség köteles indítványt tenni az egyezség jóváhagyására. Mindezek ellenőrizhetősége érdekében szükséges, hogy az ügyészség az egyezséget tartalmazó jegyzőkönyvet benyújtsa a bírósághoz.

TIZENEGYEDIK RÉSZ

A BÍRÓSÁGI ELJÁRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

LXVIII. Fejezet

A bíróság eljárásának formái és a bírósági titkár eljárása

A Javaslat megtartja a bíróság eljárásának jelenlegi formáit: a tárgyalást, a nyilvános ülést, az ülést és a tanácsülést. A nyilvános ülés szerepe a jövőben felértékelődik, mert az előkészítő ülésre, amely a nyilvános ülés egyik esete lesz, nagyobb hangsúly fog helyeződni.

Mivel főszabállyá válik az egyesbíró eljárása, a Javaslat nem tartja meg azt a rendelkezést, hogy ahol e törvény a bíróságról, a bíróság tanácsáról vagy a tanács elnökéről rendelkezik, ezen az egyesbírót, illetve e törvényben meghatározott esetekben a bírósági titkárt is érteni kell. A Javaslat

minden esetben külön rendelkezik arról, hogy a határozatot vagy az intézkedést a bíróság, az egyesbíró vagy a tanács elnöke hozhatja-e meg, illetve teheti-e meg. A tanács elnöke nem hozhat meg minden olyan határozatot és nem tehet meg minden olyan intézkedést, amelyre az egyesbíró jogosult. A bíróság kifejezésen pedig a bíróság tanácsát vagy az egyesbírót kell érteni. Mindezek értelemszerűen következnek a bíróság összetételére vonatkozó rendelkezésekből. Szükségtelen továbbá arról külön rendelkezni általánosságban, hogy a bíróságon, a bíróság tanácsán vagy a tanács elnökén törvényben meghatározott esetekben a bírósági titkárt is érteni kell, hiszen a Javaslat kifejezetten meghatározza ezeket az eseteket. A Javaslat ezeket a szabályokat az általános, minden bírósági eljárásra és az egyes külön eljárásokra, a büntetőeljáráshoz kapcsolódó egyéb eljárásokra vonatkozó rendelkezések és a végrehajtás során a bíróságra háruló feladatok között fogalmazza meg.

Mivel a hatályos szabályozással lényegében megegyezően a Javaslat lehetővé teszi, hogy a külföldi állampolgár terhelt vagy tanú kérelmére a kihallgatásán, valamint a részvételével tartott más eljárási cselekményen államának konzuli tisztviselője jelen legyen, indokolt ennek lehetőségét biztosítani a tárgyaláson is.

LXIX. Fejezet

A tárgyaláson jelen lévő személyek

A Javaslat az Alkotmánybíróság 72/2009. (VII. 10.) AB határozatában foglaltakra figyelemmel nem változtat az ügyész tárgyaláson való jelenlétének hatályos szabályozásán.

A Javaslat a vádlott tárgyaláson történő jelenlétének rendezésében koncepcionális változást hajt végre. A jelenlegi szabályozás szerint a vádlott azt követően jelentheti be, hogy a tárgyaláson nem kíván részt venni, ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy a tárgyalás a vádlott távollétében megtartható és tájékoztatja a vádlottat a bejelentés lehetőségéről. A Javaslat ezzel szemben abból az elvből indul ki, hogy a tárgyaláson történő jelenlét elsősorban a vádlott joga és nem kötelessége. Erre figyelemmel a vádlott a bíróság külön felhívása nélkül a bírósági eljárás bármely szakaszában, illetve az elsőfokú bírósági tárgyalás során bármikor bejelentheti, hogy a tárgyaláson nem kíván jelen lenni. Ebből következően az esetleges további bírósági szakokban nem kell megismételni a bejelentést. Ha a vádlott megteszi a bejelentését, az mindaddig hatályos, amíg a vádlott olyan nyilatkozatot nem tesz, amely a korábbi nyilatkozata visszavonását jelenti. A korábbi nyilatkozat hatályát veszti akkor is, ha a vádlott olyan magatartást tanúsít, illetve olyan nyilatkozatot tesz, amelyből az a következtetés vonható le, hogy a vádlott jelen kíván lenni a tárgyaláson.

A bíróságnak lehetősége van arra, hogy a vádlottat kötelezze a tárgyaláson történő jelenlétre. Ezt akkor teheti meg, ha a vádlott jelenlétére szükség van a bizonyítás érdekében. Ebben a kérdésben csak az eljárást folytató bíróság tud állást foglalni, ezért a Javaslat a vádlottat a tárgyaláson történő jelenlétre kötelező végzés ellen kizárja a jogorvoslat lehetőségét.

A Javaslat átveszi a tárgyalásnak a vádlott távollétében történő megtartását szabályozó hatályos rendelkezéseit a több vádlottas ügyekre vonatkozóan, illetve a szabályszerű idézés ellenére meg nem jelent vádlott esetében.

A védelemhez való jog érvényesülése érdekében a Javaslat előírja, hogy a védelem kötelező, ha a vádlott a tárgyaláson történő jelenlét jogáról lemond. A Javaslat szabályozza a lemondás formai követelményeit és azt, hogy ilyen esetben a védő kézbesítési megbízottként jár el.

A Javaslat rendelkezik arról, hogy a tárgyaláson való jelenléthez való jogról lemondó és ezért a tárgyaláson meg nem jelenő vádlott távolmaradása nem akadálya a tárgyalás megtartásának. A Javaslat ezért előírja, hogy ha a vádlott a tárgyaláson történő részvétel jogáról lemond, és őt bíróság

nem kötelezi a tárgyaláson való jelenlétre, a tárgyalást a vádlott távollétében is meg kell tartani. Ebben az esetben az eljárás a meg nem jelent vádlottal szemben befejezhető.

Annak érdekében, hogy a vádlott indokolatlanul ne változtatgassa meg a nyilatkozatát, azt kellő megfontolás után tegye meg és az kellő komolysággal bírjon, a Javaslat rendelkezése szerint, ha a vádlott bejelentette, hogy a tárgyaláson részt kíván venni, utóbb a tárgyaláson való jelenlét jogáról ismételten csak a bíróság engedélyével mondhat le. Az engedélyezés tárgyában hozott végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

A Javaslat rendezi azt a kérdést, hogy mi lesz a tárgyaláson történő jelenlét jogáról lemondó, majd utóbb a tárgyaláson megjelenő vádlott távollétében felvett bizonyítás sorsa. A Javaslat szerint, ha a vádlott bejelentette, hogy a tárgyaláson részt kíván venni, a bíróság indítványra ismerteti vádlott távollétében tartott tárgyalásról készült jegyzőkönyv lényegét és indítványra elrendelheti a bizonyítás, vagy a bizonyítás egyes részének ismételt lefolytatását.

A Javaslat a vádlott jelenlétének biztosítása körében felsorolja az ezt szolgáló jogintézményeket és átveszi a hatályos szabályok között a tárgyalás megnyitása körében szabályozott rendelkezéseket. A Javaslat továbbá rendezi a vádlott kiadatása vagy európai elfogatóparancs alapján történő átadása iráni eljárás kezdeményezésének feltételeit.

A Javaslat alapvetően nem változtat a védő tárgyaláson történő jelenlétének jelenleg hatályos szabályain.

A Javaslat egyértelműen rögzíti, hogy a bírósági eljárásban a védő részvétele kötelező, ha a védő kirendelését a vádlott indítványozza. E rendelkezésből ugyanakkor az következik, hogy a védő tárgyalási jelenléte nem kötelező, csak az, hogy a vádlott rendelkezzen védővel. E rendelkezés indoka az, hogy a jogalkalmazás során bizonytalanság volt tapasztalható, illetve eltérő álláspontok alakultak ki abban a kérdésben, hogy a hatályos eljárásjogi szabályozás alapján kötelező-e a védő részvétele a tárgyaláson, ha a védő kötelező kirendelése azon alapul, hogy a vádlott azt kéri.

A vádlottnak a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondását szabályozó rendelkezéseivel összhangban a Javaslat kötelezővé teszi a védőnek a tárgyaláson történő jelenlétét abban az esetben, ha a vádlott lemondott e jogáról.

LXX. Fejezet

A tárgyalás nyilvánossága

A Javaslat a hatályos rendelkezések átvétele mellett kibővíti a nyilvánosság kizárásának és zárt tárgyalás elrendelésének okait. Ez történhet többek között különleges bánásmódot igénylő személy és egyéb védett adat védelme érdekében. A különleges bánásmódot igénylő személyekről külön fejezet rendelkezik. Ebben a személyi körbe beletartozik a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy, akinek a védelme érdekében a hatályos szabályozás szerint kizárható a nyilvánosság a tárgyaláson. A védett adatot a Javaslat úgy határozza meg, hogy az a törvény alapján védett titok és hivatás gyakorlásához kötött titok. Gazdasági bűncselekmény, de akár más bűncselekmény miatt folyó eljárásban is felmerülhetnek olyan adatok, információk, amelyek nyilvánosságra kerülése alapvetően és nagymértékben veszélyezteti, vagy sérti a büntetőeljárásban részt vevő valamely személy érdekeit. Ide tartozik az üzleti titok, hiszen a büntetőeljárásban szükségszerűen olyan adatok is nyilvánosságra kerülhetnek, amelyek nem vagy nem közvetlenül érintik a büntetőeljárás tárgyát, de amelyek széles körben történő ismertté válása például a vádlott legális gazdasági tevékenységével összefüggésben szükségtelenül hátrányos következményekkel járhat. Ugyanez mondható el például a bank-, az értékpapír-, a pénztár-, a biztosítási és a foglalkoztatói nyugdíjtitokról.

A Javaslat kibővíti azon személyi kört, akik a nyilvánosság kizárását indítványozhatják. E személyek közé a tanún kívül az egyéb érdekeltek közé tartozó más személyek tartoznak.

LXXI. Fejezet

A tárgyalás vezetése, méltóságának megőrzése és rendjének fenntartása

A Javaslat annyiban változtat a hatályos szabályokon, hogy lehetővé teszi a súlyos rendzavarás esetén is a hallgatóság kizárását. A hatályos szabályozással ellentétben a Javaslat nem a nyilvánosság kizárásáról rendelkezik, amelynek következtében lehetővé válik a hallgatóság kizárása esetén is a nyilvánosságnak a tárgyalásról történő tájékoztatása. A Javaslat értelmében az egyesbíró vagy a tanács elnöke rendelkezhet úgy, hogy a tárgyalás rendjét, vagy szabályszerű menetét ismételten vagy súlyosan megzavaró hallgatóság azon a tárgyalási napon nem térhet vissza a tárgyalóterembe.

A Javaslat az eljárás időszerűségének biztosítása érdekében úgy rendelkezik, hogy a bíróság a kiutasított vagy kivezetett vádlott távollétében is folytatja a tárgyalást, de legkésőbb a bizonyítási eljárás befejezése előtt a vádlottat ismét a bíróság elé szólítja, és ismerteti vele a távollétében lefolytatott bizonyítás lényegét. A Javaslat szerint a hatályos szabályozással ellentétben nem e vádlott távollétében lefolytatott egész bizonyítást kell ismertetni, hanem csak annak a lényegét, amely lehetővé teszi a tárgyalási jegyzőkönyv felolvasásának elkerülését.

A Javaslat az eljárás elhúzódásának megakadályozása végett lehetővé teszi nemcsak a tárgyalásnak a vádlott távollétében történő lefolytatását, hanem a befejezését is abban az esetben, ha a bírós elé szólított vádlott nem hagy fel a rendzavaró magatartással, és ezzel lehetetlenné teszi a tárgyalás jelenlétében való megtartását. A Javaslat a védelemhez való jog biztosítása érdekében előírja a kötelező védői jelenlétet erre az esetre.

A Javaslat átveszi azt a hatályos szabályt, hogy büntetőeljárás alapjául szolgáló esetben a bíróság elrendelheti a rendzavaró őrizetét. Ezen őrizetre is vonatkoznak az őrizet általános szabályai, így többek között az őrizet elrendelésének feltételeire és az őrizet tartamára vonatkozó rendelkezések. Erre figyelemmel a Javaslat a hatályos szabályozással ellentétben e rendelkezéssel összefüggésben nem szól az őrizet tartamáról.

LXXII. Fejezet

A jegyzőkönyv és az ügyiratok megismerése

A Javaslat a jelenlegi rendelkezésekhez képest a következők szerint változtatja meg a jegyzőkönyvezés szabályait:

A Javaslat az eljárási cselekményről folyamatos hangfelvétel, vagy audiovizuális felvétel készítésének három esetét szabályozza: a jogszabályban meghatározott esetben, a vádlott, a védő vagy a sértett indítványára vagy hivatalból készített felvételt. Az indítványra készített felvétel esetében a Javaslat előírja, hogy az indítványt legalább öt nappal az eljárási cselekményt megelőzően kell előterjeszteni. E határidőt a Javaslat azért szabja, hogy ezalatt biztosítani lehessen a felvétel készítéséhez szükséges technikai, személyi és egyéb feltételeket.

A Javaslat a hatályos szabályozáshoz képest pontosítja, hogy az eljárás során történtek közül mely eljárási cselekményeket, bírói intézkedéseket, milyen nyilatkozatokat és milyen részletességgel kell jegyzőkönyvbe venni. A Javaslat úgy rendelkezik, hogy röviden, a szükséges részletességgel le kell írni

- az eljárási cselekmény menetét és az annak során történteket úgy, hogy a jegyzőkönyv alapján azt is meg lehessen állapítani, az eljárási szabályokat megtartották-e,

- a vádlott és a tanú vallomását, valamint a szakértő véleményét,
- a bizonyítási eszköz bemutatásának megtörténtét, valamint azoknak az eljárás szempontjából lényeges tartalmát,
- az eljárási cselekmény során tett indítványokat és észrevételeket,
- a perbeszédet, a felszólalást, az utolsó szó jogán elhangzottakat,
- az eljárás rendjének fenntartása körében tett intézkedéseket, a korábbi eljárás ismertetésének megtörténtét, valamint az ítélet kihirdetésének megtörténtét.

Bizonyítási eszköz ismertetése, valamint irat csatolása esetében a jegyzőkönyvben csupán ennek megtörténtére kell utalni.

A Javaslat kötelezővé teszi az ügydöntő határozat szóbeli indokolásának jegyzőkönyvbe foglalását. Ennek indoka az, hogy ha eltérés van a kihirdetett és az írásba foglalt ítélet tartalma között, akkor a kihirdetett ítélet az irányadó. Ennek rögzítése nélkül azonban a kihirdetett szöveg nem állapítható meg. A szóbeli indokolás írásba foglalása azonban nem jelent szó szerinti jegyzőkönyvezést, mivel a kihirdetés során az indokolás lényegét kell ismertetni. Szó szerinti jegyzőkönyvezés előírása esetén a kihirdetett ítélet indokolásának teljesen egészében meg kellene egyeznie az írásba foglalt ítélet indoklásával. Ez azonban nem lehetséges, mert az írásbeli indokolás szükségképpen részletesebb. A szóbeli indoklás szó szerinti jegyzőkönyvbe vételére a szó szerinti jegyzőkönyvezés szabálya vonatkozik, tehát erre akkor kerülhet sor, ha valamely kifejezés vagy kijelentés pontos szövege jelentős.

A Javaslat kivételt nem tűrő szabályként határozza meg azt, hogy a jegyzőkönyvet mindig a bíróság által végzett eljárási cselekménnyel egyidejűleg kell elkészíteni. Az eljárási cselekmény alatt a bíróság eljárásának valamennyi formáját, így a tárgyalást, a nyilvános ülést, az ülést, a tanácsülést, a kiküldött bíró és a megkeresett bíróság eljárását is érteni kell.

A Javaslat az eljárások időszerűségének biztosítása, a szükségtelen formalitások megszüntetése, az eljárások egyszerűsítése érdekében nem tartja fenn azt a hatályos szabályt, hogy a folyamatos hangfelvétel vagy audiovizuális felvétel jegyzőkönyvet nem pótolja. A Javaslat ilyen esetben egyszerűsíti a jegyzőkönyv elkészítésének szabályait, mert megengedi egyes tartalmi elemek elhagyását.

A Javaslat rendelkezik arról, hogy a tárgyaláson jelen lévő személyek hogyan ismerhetik meg a folyamatos hangfelvétel vagy audiovizuális felvétel tartalmát. Ezt úgy rendezi, hogy folyamatos hangfelvétel vagy audiovizuális felvétel esetén tájékoztatni kell az eljárási cselekményen jelen lévő személyeket, hogy a felvételt az eljárási cselekmény befejezésétől számított nyolc napon belül mikor és hol hallgathatják, illetve tekinthetik meg.

A Javaslat újraszabályozza a jegyzőkönyv kijavítására és kiegészítésére vonatkozó rendelkezéseket. Rendelkezik arról az esetről, ha csak jegyzőkönyv és arról is, ha jegyzőkönyvvel együtt és folyamatos hangfelvétel vagy audiovizuális felvétel is készül. A Javaslat ezen kívül szabályokat tartalmaz arra az esetre, ha a kijavítási, illetve kiegészítési indítványt az eljárási cselekmény során és arra az esetre is, ha az eljárási cselekményt követően terjesztik elő. Meghatározza továbbá a kijavítás és a kiegészítés formai követelményeit.

A Javaslat előírja, hogy a folyamatos hangfelvétel vagy az audiovizuális felvétel és az írásbeli jegyzőkönyv tartalmának eltérése esetén az eltérés okát tisztázni kell.

A jegyzőkönyv hivatalból vagy az ügyész, a vádlott, a védő, a sértett, az egyéb érdekelt, a tanú, illetve a szakértő által az eljárási cselekménnyel egyidejűleg tett megjegyzések alapján, indítványra is kiegészíthető és kijavítható. Az erre vonatkozó indítványt – annak elutasítása esetén – a

jegyzőkönyvben fel kell tüntetni. A módosítás folytán szükségtelenné vált szövegrészeket úgy kell törölni, hogy a törölt szövegrész olvasható maradjon.

A jegyzőkönyv, a folyamatos hangfelvétel vagy audiovizuális felvétel megismerését követő nyolc napon belül a jegyzőkönyv kijavítását vagy kiegészítését indítványozhatják azok a büntetőeljárásban részt vevő személyek, akik az eljárási cselekményen jelen voltak. Annak érdekében, hogy a jegyzőkönyv tartalmát illetően hosszú ideg nem álljon fenn bizonytalanság, a jegyzőkönyvet egy bizonyos idő elteltével véglegesnek kelljen tekinteni, a Javaslat azt a szabályt tartalmazza, hogy a kijavítás vagy kiegészítés a jegyzőkönyv elkészítésétől számított tizenöt nap elteltével nem indítványozható.

A kijavítást és a kiegészítést a jegyzőkönyvben a kijavítás dátumának megjelölésével fel kell jegyezni, vagy az indítvány elutasítását az ügyiratokban fel kell tüntetni.

A bíróság a jegyzőkönyv kijavítását hivatalból is elrendelheti.

A jegyzőkönyvet és esetleges módosításait az egyesbíró vagy a tanács elnöke és a jegyzőkönyvvezető aláírja. Ha a tanács elnöke a jegyzőkönyv aláírásában akadályozva van, a jegyzőkönyvet helyette a helyettesi minőségének feltüntetésével a tanács egyik tagja is aláírhatja.

Mivel az ügyiratoknak az eljárásban részt vevő személyek általi megismerését az eljárás valamennyi szakaszára kiterjedően külön fejezet tartalmazza, a bírósági eljárás általános szabályai között a Javaslat csak az ügyész ügyirat-megismerési jogáról rendelkezik.

LXXIII. Fejezet

Határozathozatal a bírósági eljárásban

A Javaslat lényegében megtartja a hatályos szabályozást. A kizárólag az ügydöntő határozatokra vonatkozó, jelenleg az eljárási törvényben több fejezetben található rendelkezéseket egységesen, egy fejezetben, az elsőfokú bírósági tárgyalás szabályai között helyezi el.

A Javaslat egyértelművé teszi, hogy a kijavítás nem változtathat a kijavított határozat érdemén, azaz a határozat kijavítása címén nem változtathatók meg például az ítéletnek a bűnösség megállapítására vonatkozó rendelkezései, illetve a bíróság nem alkalmazhat más fajtájú, nemű vagy mértékű szankciót.

A Javaslat részletesen szabályozza a kijavítást elrendelő végzés elleni jogorvoslatot. Kimondja, hogy a kijavítást elrendelő végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, kivéve, ha a bíróság
a) a külön fellebbezéssel támadható határozat rendelkező részét javítja ki, vagy
b) a határozat rendelkező részének kijavítása iránti indítványt utasítja el.

A két eset indoka az, hogy a kijavítást elrendelő végzés elleni fellebbezéssel elkerülhető a külön fellebbezéssel támadható határozat elleni jogorvoslat szükségessége, illetve az, hogy a kijavítás iránti indítvány elutasítása következtében elírás vagy számítási hiba maradjon az indítvánnyal érintett határozatban.

A Javaslat a hatályos rendelkezéssel megegyezően szabályozza azt, hogy a kijavítást elrendelő végzés ellen az ügyész és az élhet fellebbezéssel, akire a határozat vagy kijavítása rendelkezést tartalmaz, a vádlott esetén a védő is.

A kijavítás iránti indítványnak nincs halasztó hatálya a határozat elleni fellebbezés előterjesztésére, illetve a határozat végrehajtására. E rendelkezést az indokolja, hogy az elírást vagy a számítási hibát a másodfokú bíróság is orvosolhatja az érintett határozat elleni fellebbezés elbírálása során, illetve a

határozat érdemének megváltoztatására vonatkozó tilalom hiányában a kijavítás nem érintheti a határozatban kiszabott, illetve alkalmazott szankció fajtáját, nemét vagy mértékét.

A Javaslat pergazdaságossági szempontból lehetővé teszi, hogy az elírást vagy számítási hibát tartalmazó határozatot a másodfokú bíróság is kijavíthassa a fellebbezést érdemben elbíráló határozatában.

A Javaslat előírja, hogy az ügydöntő határozatnak a kihirdetés előtt írásba foglalt rendelkező részét kézbesíteni kell a fellebbezésre jogosultaknak. Ennek a technikai lehetőségei adottak, továbbá a kihirdetéskor nyomban meg lehet állapítani, ha a kihirdetett és az írásba foglalt rendelkező rész között eltérés mutatkozik és szükség esetén azonnal helyesbíteni lehet a kihirdetett határozatot.

A bíróság döntései, a határozatok jogereje, véglegessége és ennek tanúsítása

A jogalkotó közel 25 éves hiányt igyekszik pótolni a Javaslatban a jogerő fogalom következetes alkalmazásával, annak anyagi jogerőként való meghatározásával, hiszen az Alkotmánybíróság már a 9/1992. (I.30.) AB határozatban kimondta, hogy a „jogerő intézménye, alaki és anyagi jogerőként való pontos meghatározottsága a jogállamiság részeként alkotmányos követelmény”. A hatályos törvény ennek az elvárásnak semmiképpen sem felel meg és a jogszabályi hiányosságok számos esetben eltérő bírói gyakorlatot eredményeznek.

A 2/2015. büntető jogegységi határozat igyekezett rendezni az anyagi és az alaki jogerő közötti különbségtételt, de ez a törvényi szinten való megkülönböztetést természetesen nem elégíti ki. A jogegységi határozat anyagi jogerőként határozta meg az ügy tárgyának végleges, minősített kötőerővel történő lezárását, ítélt dolgot (res iudicata)**,** alaki jogerőként pedig a határozat rendes jogorvoslattal történő megtámadhatóságát zárta ki.

A jogegységi határozat rögzítette, hogy az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével anyagi jogerővel rendelkezik, amely természetszerűleg az alaki jogerőt, a megtámadhatatlanságot is jelenti, következésképpen végleges döntést jelent a bűnösség kérdéséről, a büntetőjogi következményekről, szankciókról vagy éppen ezek hiányáról. Az anyagi jogerő egyben azt is jelenti, hogy a büntetőjogi főkérdés eldöntését követően a határozat végrehajthatóvá válik.

Más megítélés alá esnek a bíróság nem ügydöntő határozatai, ugyanis azok kizárólag alaki jogerővel rendelkeznek és vagy megtámadhatóak fellebbezéssel – és csak ezt követően áll be az alaki jogerő és válik végrehajthatóvá – vagy rendes jogorvoslattal egyáltalán nem támadhatóak meg, következésképpen az alaki jogerő nyomban a határozat meghozatalával bekövetkezik, és végrehajthatóvá válik.

A Javaslat fentiek, valamint a joggyakorlat széleskörű megvizsgálását követően szükségesnek tartja rendszerezni a bíróság döntéseit, illetve meghatározni a határozatok jogerejét, véglegességét és ennek tanúsítását. Ez utóbbi magában foglalja a jogerős ügydöntő határozat tartalmi összetevőit, joghatásait, az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének időpontját, a részjogerő meghatározását, a nem ügydöntő végzés véglegessé válásának eseteit, időpontját, továbbá a jogerősítő és a véglegessé válási záradék tartalmi elemeit, valamint ez utóbbi kötelező eseteit.

A Javaslat három csoportba sorolva rendszerezi a bíróság döntéseit: ügydöntő határozat, nem ügydöntő végzés, valamint határozati formát nem igénylő bírói intézkedés. A Javaslat meghatározza az ügydöntő határozat típusait is. Ezen rendelkezések elengedhetetlenek a jogerő fogalmának megfelelő alkalmazásához.

A Be.-ben teljesen eltérő határozattípusokra – az értelmezéskor komoly nehézséget okozva - is ugyanaz a jogerő fogalom kerül használatra („ítélet jogereje”, „az ügydöntő határozatok jogereje”, „a jogerős ügydöntő határozat”, „a határozatok jogereje”, illetve a „jogerősen megállapított

óvadék”). Ezzel szemben a Javaslat új szabályok bevezetésével arra törekszik, hogy a jogerő fogalom egyértelmű és következetes legyen minden jogalkalmazó számára. Már a Be. gyakorlati alkalmazása során sem lehet vita abban, hogy az ítéletek és például a kényszerintézkedések „jogereje” alatt teljesen mást értünk, így nem indokolható, hogy miért illetjük ugyanazzal a fogalommal. (Nem ügydöntőek, de önálló fellebbezéssel megtámadhatóak a kényszerintézkedésről rendelkező végzések, amelyeknek csak formális, alaki jogereje lehet, az anyagi jogerő hatásai közül nem jellemző ezen határozatokra a megváltoztathatatlanság, a jogviszonyok végérvényes szabályozása, nem lesz ítélt dolog.)

Az ismertetett elvárásokat és a felmerült gyakorlati problémákat orvosolja a Javaslat azzal, hogy a jogerő fogalma alatt kizárólag az anyagi jogerőt érti. Anyagi jogerős pedig csak az ügydöntő határozat lehet, azaz az ítélet és az ügydöntő végzés.

A jogerősítési záradék vonatkozásában is pontosabb meghatározást ad a Javaslat, hiszen rögzíti, hogy ezzel tanúsítja a bíróság az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének a tényét és időpontját. Továbbá meghatározza a Javaslat, hogy szükség esetén óra és perc pontossággal kell feltüntetni a jogerőre emelkedés időpontját, aminek például a visszaesés megállapításánál, felfüggesztett szabadságvesztés vagy próbára bocsátás hatálya alatt állás elkövetése esetén lehet jelentősége.

A nem ügydöntő végzések „jogerejének” a jelenlegi gyakorlatban felmerült aggályaira a Javaslat azt a megoldást nyújtja, hogy a vonatkozásukban már nem alkalmazza a jogerő fogalmát, hanem bevezeti a „véglegessé válás” kategóriát és meghatározza, hogy a nem ügydöntő végzés mely esetekben és milyen időpontban válik véglegessé. A véglegessé válás gyakorlatilag a jogi dogmatikában használt alaki jogerőt foglalja magában.

A véglegessé válás kifejezésnek a használata a záradék körében teljesedik ki azzal, hogy a hatályos törvény által is alkalmazott jogerősítési záradék mellett bevezetésre kerül a „véglegessé válási” záradék, ami a nem ügydöntő végzés véglegessé válásának a tényét és időpontját tanúsítja.

A Javaslat a gyakorlatban felmerülő legszignifikánsabb eltérések alapján a nem ügydöntő végzések öt csoportjában teszi kötelezővé a véglegessé válási záradék alkalmazását:

a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedéssel kapcsolatos nem ügydöntő végzés, a perújítási indítvány elutasításáról szóló nem ügydöntő végzés, a pótmagánvád elutasításáról szóló nem ügydöntő végzés, az ügydöntő határozat hatályon kívül helyezéséről hozott nem ügydöntő végzés, valamint az a nem ügydöntő végzés, amelynek a teljesítésére, illetve a végrehajtására a fellebbezés halasztó hatályát a törvény kimondja.

Nyilván a többi, nem ügydöntő végzés esetén a véglegessé válási záradék alkalmazása lehetőségként fennáll, de nem kötelező.

TIZENKETTEDIK RÉSZ

A BÍRÓSÁG ELJÁRÁSA A VÁDEMELÉS ELŐTT

A Javaslat a vádemelést megelőzően a büntetőeljárást folytató hatóságokat olyan eljárási cselekmények végrehajtására jogosítja fel, amelyek jelentős beavatkozást jelenthetnek az egyén magánéletébe, jogainak jelentős korlátozására vagy elvonására vezethetnek. Ennek okán a büntetőeljárás akkor felel meg a jogállami követelményeknek, ha a vádemelést megelőzően is biztosított az egyén jogainak bírói védelme. Ezért a Javaslat fenntartja a bíróság vádemelést megelőző jogvédelmi feladatkörét azzal, hogy az egyén jogaiba a legsúlyosabb beavatkozást jelentő eljárási cselekmények (pl. leplezett eszközök, kényszerintézkedések) alkalmazása bírói engedély alapján történhet, és egyes nyomozási cselekmények végrehajtása a bíróság közreműködéssel történik. A két említett feladatkör közül a Javaslatban az első kap nagyobb jelentőséget, a

vádemelést megelőzően a bíróság bizonyítási cselekményekben történő közreműködése kevésbé hangsúlyos. Ezen felfogás alapját az képezi, hogy a Javaslat az ítélkezés során eljáró bíróságtól semmilyen esetben sem vonja meg azt a lehetőséget, hogy a bizonyítási eszközöket közvetlenül megvizsgálja, míg a nyomozásban a bizonyítási eszközök biztosítása során a hitelesség és ellenőrizhetőség érdekében többletgaranciákat jelentő szabályozást alakít ki.

A nyomozási bíró eljárására a bírósági eljárás általános szabályai irányadók a meghatározott eltérésekkel. Így a nyomozási bíró hatásköre és illetékessége eltér a bíróságok feladatmegosztását meghatározó általános hatásköri és illetékességi elvektől, hatáskörük a feladatkörükbe tartozó döntéseket illetően bármely bűncselekményre kiterjed, amelyet a törvényszék elnöke által kijelölt illetékességi területükön működő ügyészek folytatnak.

Mivel a bíróság eljárása a vádemelés előtt nem a büntetőügy érdemi elbírálásával kapcsolatos, ezért általános szabályaitól eltérően nem kerülhet sor az ügyek egyesítésére és elkülönítésére, a nyomozási bíró az eljárást nem szüntetheti meg és nem függesztheti fel, mindezeket illetően csak jelzéssel élhet a döntésre jogosult nyomozó hatóság vagy ügyészség felé.

A nyomozási bíró a bizonyítás általános szabályai alapján a büntetőeljárási jogszabályok alkalmazásában jelentős tények megállapítása érdekében végezhet bizonyításként értékelhető megismerési tevékenységet, hiszen vizsgálnia kell az indítvány megtételéhez megkövetelt törvényi feltételek teljesülését. Ezen értékelési folyamat során a döntés zsinórmértéke több esetben a valószínűségen alapul, az indítvány megalapozottságának megállapításához elegendő, ha azzal szemben nem merül fel ésszerű kétely. Az indítványokról ülésen vagy az iratok alapján dönt. Az ülés a jelentősebb döntések meghozatalára szolgáló eljárási forma, ezért a Javaslat meghatározza azon eseteket, amikor az ülés megtartása nem mellőzhető.

A Javaslat az indítványozó személye és az indítvány tárgya alapján határozza meg az ülés előkészítésére, az ülésen jelenlévőkre vonatkozó szabályokat, a nyomozási bíró döntésére rendelkezésére álló határidőt és azon személyek körét, akikkel a döntést közölni kell.

A nyomozási bíró ülését a kontradiktórius eljárás jellemzi, ezért a 2012/13/EU irányelv előírásainak megfelelően a Javaslat biztosítja a terhelt számára az érdemi védekezés lehetőségét. Ennek részeként a Javaslat előírja, hogy a gyanúsított és védője az ülés előtt megismerhesse a más által előterjesztett bizonyítékokat.

A Javaslat a bíróság eljárására vonatkozó általános szabályokkal összhangban egyértelműen meghatározza, hogy a nyomozási bíró mely határozatai ellen van helye jogorvoslatnak, és azok közül melyek rendelkeznek halasztó hatállyal.

TIZENHARMADIK RÉSZ

A TÁRGYALÁS ELŐKÉSZÍTÉSE

A Javaslat „a tárgyalás előkészítése” részen belül, az eljárási feladatok eltérő jellegéhez, és sorrendjéhez igazodva három fejezetre tagolva szerepelteti a bíróság tárgyalás előkészítő tevékenységére vonatkozó szabályait:

LXXIV. Fejezet

Intézkedések a vádirat alapján

A bíróság főszabály szerint az ügy iratainak bíróságra érkezését követő egy hónapon belül köteles megvizsgálni, hogy szükséges, illetve lehetséges-e a bírósági eljárás megindulásához köthető adminisztratív jellegű intézkedések megtétele. A vádirat és az ügyiratok alapján a bíróságnak elsősorban azt kell vizsgálnia, hogy a további eljárása nem ütközik-e valamilyen akadályba, illetve

ekkor kell döntenie a személyi szabadság elvonásával, vagy korlátozásával járó kényszerintézkedésekről. Ha a döntés meghozatalához az ügyész, a vádlott, a védő, vagy a sértett meghallgatása szükséges, úgy – a megjelölt kényszerintézkedések kivételével – a bíróság az egy hónapos határidő letelte után is intézkedhet.

A bíróság az eljárása során hivatalból vizsgálja a hatáskörét és illetékességét. Ha a bíróság hatásköre, vagy illetékessége hiányát állapítja meg, a tárgyalás előkészítése során korlátozások nélkül köteles az ügy áttételéről rendelkezni.

Az ügyek egyesítésére és elkülönítésére vonatkozó általános szabályok alapján az ügyek egyesítéséről, vagy elkülönítéséről az ügyek együttes elbírálásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság hivatalból, vagy indítványra határoz. Az egyesítés indokoltságának eldöntésére a Javaslat egy hónapos határidőt ír elő a bíróság számára, melyet az egyesítés megfontolása végett megküldött ügyek bíróságra érkezésétől kell számítani. A Javaslat külön tárgyalja az ügyek egyesítésének és elkülönítésének kötelező eseteit.

A jogalkalmazók munkáját könnyítendő a Javaslat az eljárás felfüggesztésére vonatkozó szabályok kialakításnál elkülönítve szerepelteti azokat az okokat, melyek az eljárás kötelező felfüggesztését, a felfüggesztés lehetőségét, valamint a bíróságnak az Alkotmánybírósághoz, a Kúriához és az Európai Bírósághoz fordulásából következő speciális eljárás-felfüggesztési okait határozzák meg. A Javaslat a tárgyalás előkészítés során egységesen teremti meg az eljárás felfüggesztésének lehetőségét arra az esetre, ha a vádlottól a büntethetőség megszűnését eredményező magatartás várható, feltéve, hogy a Btk. Különös Része a terheltnek az eljárás megindulását követő magatartását büntethetőséget megszüntető okként szabályozza. Ehhez kapcsolódóan a Javaslat nevesíti azokat a körülményeket, melyek a büntethetőséget megszüntető okra alapított felfüggesztés estén az eljárás folytatására kötelezi a bíróságot. Abból a célból, hogy az eljárás felfüggesztésnek jogalapja minden időben egyértelmű legyen, a Javaslat a felfüggesztés okának megváltozása esetére előírja, hogy a bíróság – az eljárás folytatásának elrendelése nélkül – hozzon új határozatot az eljárás felfüggesztéséről.

A bíróság az eljárása során bármikor azonosíthat olyan körülményt, büntethetőséget kizáró, vagy megszüntető okot, amely miatt az eljárás nem folytatható. Ha az eljárás folytatásának akadálya a bírósági szak kezdetén merül fel, a bíróságnak már a tárgyalás előkészítése során meg kell szüntetnie az eljárást. A Javaslat az eljárást megszüntető okok felsorolásánál az LXVII. Fejezetben szereplő sorrendet követi, kiegészítve azon okokkal, melyek csak a bírósági szakban képzelhetőek el. A korábbi szabályozáshoz képest elsősorban az jelenti az újdonságot, hogy a megszüntető okok közül kimaradtak azok az okok, melyek a Javaslatból mellőzött törvényes vád fogalmához, valamint a vádirat kötelező kellékeihez, vagy ahhoz kapcsolódott, hogy az ügyész nem tett eleget a vádirat hiányosságainak pótlására, bizonyítási eszköz felkutatására, vagy biztosítására irányuló bírósági felhívásnak.

A vádirat hiányosságainak pótlása végett a bíróság határidő tűzése mellett továbbra is intézhet felhívást az ügyészséghez, melynek elmaradása a Javaslat szerint azzal a következménnyel jár, hogy a bíróság a vádirat hiányos tartalma alapján hoz döntést.

A tárgyalás előkészítése során a bíróság hivatalból, vagy indítványra dönt a vádemelés előtt elrendelt személyi szabadság elvonásával, vagy korlátozásával járó kényszerintézkedés fenntartásának szükségességéről. Ha az ügyészség indítványa a kényszerintézkedést elrendelő, vagy meghosszabbító bírósági határozatban foglaltakhoz képest a fenntartás indokoltsága okaként nem hivatkozik új körülményre, a bíróság a kényszerintézkedés tárgyában tanácsülésen is határozhat. Ha az ügyészség új körülményre hivatkozik, úgy a bíróság előkészítő ülésen, ha pedig ez nem lehetséges, az e célból tartott ülésen határoz. Az ülésre a nyomozási bírónak a személyi szabadságot elvonó, vagy korlátozó kényszerintézkedés elrendelése, vagy meghosszabbítása tárgyában tartott

ülésére vonatkozó szabályai értelemszerűen irányadók azzal, hogy az ülés az ügyész és a védő távollétében is megtartható, ha a tárgya az elfogatóparancs eredményeként a bíróság elé állított vádlottal szembeni, személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés elrendelése.

A bíróság az eljárása során bármikor juthat arra a megállapításra, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéshez képest más bűncselekmény, vagy további bűncselekmény megállapítására lehet alkalmas. A Javaslat a vádtól eltérő minősítés lehetőségének körét kibővíti azzal a gyakorlatban többször előforduló esettel, amikor a bíróság azt állapítja meg, hogy a vádirati minősítés szerinti bűncselekmény súlyosabban, vagy enyhébben minősülhet. A bíróság a vád tárgyává tett cselekmény vádtól eltérő minősülésének lehetőségét végzéssel állapítja meg, mely adott esetben azzal a következménnyel is járhat, hogy az ügy bonyolultságára, vagy egyéb okra tekintettel az egyesbíró az ügyet a bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsa elé utalja.

A bírósági eljárás megindulásához köthető adminisztratív intézkedések lezárásaként a bíróság legkésőbb az ügy iratainak bíróságra érkezésétől számított egy hónap leteltekor a vádiratot megküldi a vádlottnak és a védőnek, azzal a felhívással, hogy a bizonyítás lefolytatására, illetve bizonyíték kirekesztésére irányuló indítványaikat legkésőbb az előkészítő ülésen tegyék meg.

A bíróság az ügyészség vádiratban közölt, valamint a vádlott és a védő által a vádirat kézbesítését követően előterjesztett indítványa alapján intézkedik aziránt, hogy a bizonyítási indítványban megjelölt bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak. A bíróság e célból megkeresheti az ügyészséget is.

LXXV. Fejezet

Előkészítő ülés

A Javaslat alapkoncepciója, hogy a tisztességes eljárás elemeit képező garanciák biztosítása mellett lehetőséget teremtsen az eljárások egyszerűsítésére és gyorsítására. Ennek érdekében a Javaslat a terhelttel való együttműködés komplex rendszerét teremtette meg, melynek egyik kiemelt területe a korábban marginális szerepet betöltő előkészítő ülés funkciójának átértelmezése és kötelezővé tétele.

A Javaslat szerint az előkészítő ülés a vádemelést követően a tárgyalás érdemi előkészítése érdekében tartott nyilvános ülés, amely a vád tárgyát képező bűncselekményt beismerő és azt be nem ismerő vádlott számára egyaránt biztosítja a közreműködés lehetőségét a büntetőeljárás további menetének alakításában.

A vád tárgyát képező bűncselekményt beismerő vádlott egyúttal lemondhat a tárgyaláshoz való jogáról, ezzel megteremtheti annak lehetőségét, hogy a beismerését elfogadó bíróság már az előkészítő ülésen ítéletet hozzon. A bűnösségét el nem ismerő vádlott pedig a további bizonyítás irányának és kereteinek kijelölésében és bíróság általi rögzítésében működhet közre, elősegítve azt, hogy a tárgyaláson ne történjen szükségtelen bizonyítás és az ügy minél előbb befejeződhessen.

Ha az ügyben több vádlott van, az előkészítő ülés vádlottanként külön-külön is megtartható. Ha az elkülönítés feltételei fennállnak, akkor a beismerő vádlottak ügye külön-külön is befejezhető.

Az előkészítő ülés új koncepciójában a terhelti együttműködés nincs előzetes és formális megegyezéshez kötve, ugyanakkor az ügyészség a vádiratban a büntetés, vagy intézkedés nemére és tartamára, illetve mértékére tett indítványával a tisztességes eljárás elveivel összhangban ösztönzőleg hathat a vádlotti beismerő vallomás megtételére, egyúttal aktív szerepet tölthet be a bírói döntés orientálásában. A terhelti együttműködés ezen formája optimális működés esetén társadalmi méretekben is jelentősen hozzájárulhat a büntetőeljárások egyszerűsítéséhez és időszerű befejezéséhez.

Az eljárások szükségtelen elhúzódásának megakadályozását szolgálja az a szabály, hogy az előkészítő ülést főszabályként a vádirat kézbesítésétől számított három hónapon belül meg kell tartani, amelyen az ügyész, a vádlott és – kötelező védelem esetén – a védő jelenléte kötelező.

Ahhoz, hogy az előkészítő ülés a tárgyalás érdemi és koncentrált előkészítése lehessen, nélkülözhetetlen, hogy az eljárás részvevői megfelelő időben teljes körű tájékoztatást kapjanak jogaikról és kötelezettségeikről, valamint az előkészítő ülés lehetséges eredményeiről és azok feltételeiről. Ennek érdekében a Javaslat az idézések és értesítések kiadását olyan időben írja elő, hogy azok kézbesítése legalább tizenöt nappal az előkészítő ülés előtt megtörténhessen, illetve részletesen szabályozza a vádlott részére szóló idézés tartalmi elemeit, kiemelve a beismeréshez és a tárgyalásról lemondáshoz fűzött jogkövetkezményeket, valamint a bizonyítás lefolytatására, illetve bizonyíték kirekesztésére irányuló indítványok előterjesztésének szabályait.

Az előkészítő ülésen az ügyész ismerteti a vád lényegét, megjelöli a vádat alátámasztó bizonyítási eszközeit, egyúttal előterjesztheti a büntetés vagy intézkedés nemére és tartamára, illetve mértékére irányuló indítványát arra az esetre, ha a vádlott az előkészítő ülésen beismeri a bűnösségét. A büntetőjogi szankcióra irányuló ügyészi indítvány az eljárásnak nem kötelező kelléke, ezért annak elmaradása nem akadályozza az ügy előkészítő ülésen történő elintézést. Az ügyészi indítvány hiányának egyetlen következménye az, hogy vádlotti beismerés esetén az ügyészség elesik annak lehetőségétől, hogy a döntés meghozatala előtt törvényes módon befolyásolja a bíróság büntetéskiszabási tevékenységét.

A bíróság a vád és az ügyészségi indítványok ismertetése után hallgatja ki a vádlottat, ennek során figyelmezteti arra, hogy a vád tárgyává tett bűncselekményben az előkészítő ülésen beismerheti a bűnösségét, egyúttal lemondhat arról a jogáról, hogy a bíróság az ügyét tárgyaláson bírálja el. A figyelmeztetésnek arra is ki kell terjednie, hogy a beismerés elfogadása esetén a bíróság a vádirati tényállás megalapozottságára és a bűnösség megállapítására külön bizonyítást nem vesz fel, és az ítéletét a beismerő nyilatkozatra, annak elfogadására és az ügy irataira alapítja. Abban az esetben pedig, ha nem ismeri be a bűnösségét, a vallomásában előadhatja a védekezése alapjául szolgáló tényeket és ezek bizonyítékait, egyúttal figyelmezteti a bizonyítás lefolytatására, illetve bizonyíték kirekesztésére vonatkozó indítványtételi lehetőségére, valamint ezen indítványok előterjesztésének korlátaira, és a korlátozásokkal ellentétesen tett előterjesztések jogkövetkezményeire.

Az előkészítő ülés a vádlott vallomásához képest kétféle módon folytatódhat:

Ha a vádlott a vád tárgyává tett cselekmény vonatkozásában a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást tesz, a bíróságnak először a beismerő vallomás elfogadásáról kell döntenie. A bíróság ennek során több szempontot vizsgál, így különösen azt, hogy a vádlott külső befolyástól mentesen, a saját elhatározásából ismerte-e el a bűnösségét, tisztában van-e a beismerő vallomása természetével és annak lehetséges következményeivel, illetve a beismerő vallomás hitelességével kapcsolatban nem merül-e fel kétely, és az a rendelkezésre álló egyéb bizonyítékokkal kellőképpen alátámasztott-e. Ha a vádlott az előkészítő ülésen megtagadja a vallomástételt, vagy a beismerése hitelességével szemben a bíróságnak kételye támad, az eljárás korábbi szakaszában tett nyilatkozatától függetlenül a bíróságnak azt kell megállapítania, hogy a beismerés elfogadásának feltételei hiányoznak.

A bíróság széleskörű tájékoztatási és figyelmeztetési kötelezettsége, valamint a bűnösség beismerésével kapcsolatos alapos vizsgálata a tisztességes eljárás elvének maradéktalan érvényesülését, valamint a megelőző eljárás törvényességének ellenőrzését szolgálja.

A bíróság a vizsgálata eredményeként kétféle döntést hozhat, ha a törvényi feltételek fennállnak a bűnösség beismerését elfogadja, ellenkező esetben az elfogadást megtagadja. A bíróság a beismerés

elfogadása, vagy az elfogadás megtagadása tárgyában végzéssel határoz, amellyel szemben nincs helye fellebbezésnek.

Ha a bíróság a vádlott beismerését elfogadta és nem látja akadályát az ügy előkészítő ülésen való elintézésének, akkor a büntetéskiszabási körülményekre is kihallgatja a vádlottat, majd az iratismertetést követően meghozza az ítéletet.

Ha a vádlott nem ismerte el a bűnösségét a vád tárgyává tett valamennyi cselekményben, vagy az ügy más okból nem intézhető el az előkészítő ülésen, a bíróság az ügyet tárgyalásra utalja, és a vádról egységesen határoz. Az előző szabály alól a Javaslat abban az esetben enged kivételt, amikor a bíróság éppen az ítélet kihirdetése érdekében különíti el azt az ügyet, amelyben a vádlott bűnösséget beismerő vallomását elfogadta.

Ha a tárgyalás megtartásának egyébként nincs akadálya, a bíróság a tárgyalást akár nyomban megtarthatja. Az elsőfokú tárgyalás lefolytatására irányadó szabály, hogy a vádirati tényállás megalapozottságára és a bűnösség kérdésére nem folytatható le további bizonyítás, ha a bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot elfogadta. Ebből következik, hogy a beismerő vallomás elfogadásával érintett bűncselekmények tekintetében kizárólag a vádirati tényállás meglapozottságát és a bűnösség kérdését nem érintő bizonyítás lefolytatására, illetve bizonyíték kirekesztésére terjeszthető elő indítvány.

Az előkészítő ülés új szerepének másik fő funkciója az érdemi és koncentrált tárgyalás-előkészítés akkor válik hangsúlyossá, ha a vád tárgyává tett bűncselekményben a vádlott nem ismerte be a bűnösségét, vagy a bíróság a beismerő nyilatkozat elfogadását megtagadta. Ekkor kerül ugyanis előtérbe az az igény, hogy a vád és a védekezés tartalma, a bizonyítás keretei és eszközei a bírósági eljárás minél korábbi szakaszában rögzüljenek, hiszen csak így biztosítható az eljárás ésszerű időn belül történő befejezése.

A büntetőeljárásban folytatott bizonyítás koncentrálását célozzák azok a szabályok, amelyek a vádlott és a védő számára a vádban szereplő tények és azok bizonyítékai, míg az ügyész számára a vádlott és a védő által a védekezés alapjául előadott tények és azok bizonyítékai tekintetében lehetővé teszi azok megjelölését, amelyeket valónak elfogad. A bizonyítási indítványokra és egyéb eljárási cselekményekre, illetve a bizonyíték kirekesztésére irányuló indítványokra vonatkozó szabályok alapján az indítvány előterjesztőjének minden esetben meg kell jelölnie az indítvány előterjesztésének okát és célját, illetve azt, hogy az indítványozott bizonyítás mely tény igazolására irányul.

A bizonyíték kirekesztése és az arra irányuló indítvány külön nevesítésével a Javaslat azt célozza, hogy a tényállás tisztázásához fel nem használható bizonyítékok köre szintén a tárgyalás korai szakaszában derüljön ki. A bizonyíték kirekesztése így nem a bíróság mérlegelő tevékenységének előrehozását jelenti, hanem abban a kérdésben történő döntést, hogy a bizonyíték, illetve a forrásaként szolgáló bizonyítási eszköz valamely fogyatékossága, jogszabályba ütköző beszerzése eleve kizárja-e azt, hogy a bíróság annak bizonyító erejét a későbbiekben mérlegelés tárgyává tegye. Ha az ügyiratokból egyértelműen megállapítható, hogy a bizonyíték felhasználása törvénybe ütközik, akkor a bíróság hivatalból, vagy indítványra köteles kirekeszteni az adott bizonyítékot. A bíróság szükség esetén a döntése előtt a bizonyítékot megvizsgálhatja.

A szükségtelen és a bizonyítási eljárás elhúzódását eredményező bizonyítás elkerülése érdekében a bíróság a bizonyítás kereteinek meghatározásakor megállapíthatja, hogy az ügyész, valamint a vádlott és a védő által egyaránt valósnak elfogadott tények tekintetében a tárgyaláson a bizonyítás felvétele mellőzhető, illetve a tanú kihallgatása, vagy a szakértő meghallgatása helyett elrendelheti a tanúvallomásról készült jegyzőkönyv, vagy szakértői vélemény felolvasását. A bíróság a bűnösségét el nem ismerő vádlottal szemben folytatott eljárásban is élhet az eljárás gyorsításának eszközeivel,

így a tárgyalást nyomban megtarthatja, vagy az idézésekre és értesítésekre irányadó általános szabálytól eltérve egy közeli határnapra tűzheti ki a tárgyalást, ha annak egyébként nincs akadálya.

LXXVI. Fejezet

A tárgyalás előkészítésének egyéb szabályai

Ha a bíróság az előkészítő ülésen nem tűzte ki a tárgyalás határnapját, akkor legkésőbb az előkészítő ülés berekesztésétől számított egy hónapon belül kell ezt megtennie, egyúttal gondoskodni kell a tárgyalás megtartásának feltételeiről, valamint az idézések és az értesítések kézbesítéséről.

A tárgyalásra szóló idézés és értesítés általános szabályai a Javaslat szerint kiegészülnek azzal, hogy a bíróság az idézéssel és értesítéssel egyidejűleg tájékoztatja az ügyészséget, a vádlottat és a védőt, arról, hogy az adott határnapon milyen bizonyítás felvételét tervezi. A bíróság számára előírt tájékoztatási kötelezettség lehetőséget biztosít arra, hogy az eljárás főbb szereplői megfelelően felkészülhessenek a tárgyalásra, amely egyszerre szolgálja a bizonyítási eljárások koncentrált lefolytatását és az ügyfélközpontú igazságszolgáltatás modelljének megerősítését.

A tárgyalás előkészítésének befejezése és a tárgyalás határnapja között olyan változások következhetek be, amelyek szükségessé tehetik az LXXXIX. Fejezet szerinti intézkedések megtételét, vagy a kitűzött tárgyalás elhalasztását, esetleg a meghatalmazott védő helyettesítését, ezért az eljárás indokolatlan elhúzódásának elkerülése érdekében a bíróság a tárgyalás kitűzése után is megteheti a szükséges intézkedéseket.

A bíróság jogkörére és a tárgyalás előkészítése során hozott egyes határozatok elleni jogorvoslat kizárására vonatkozó szabályok a lényegüket tekintve nem változtak.

TIZENNEGYEDIK RÉSZ

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁSI TÁRGYALÁS

LXXVII. Fejezet

A tárgyalás menete

A bíróság igazságszolgáltatási tevékenysége gyakorlásának fő színtere – a Javaslatban újításként bevezetett intézményen túl - a tárgyalás, hiszen itt került sor túlnyomórészt a büntető eljárás fő kérdését képező bűnösség és annak büntetőjogi következményeinek megállapítására. A tárgyalás – jogszabályi rendelkezésekben biztosított - formai kötöttségei teremtik meg annak lehetőségét, hogy a büntető jogi felelősség kérdésében való döntésre vezető eljárás során a büntető eljárás alapelvei a legszélesebb körben érvényesüljenek.

Az elsőfokú bírósági eljárás - a Javaslat szerint - a hatályos eljárási jogi rendelkezésekkel egyezően a koncentráltság jegyében zajló eljárási cselekmény. Továbbra is követelmény, a vád keretei közötti bírósági eljárás, az eljárási cselekmények egy helyen, valamennyi érdekelt jelenlétében történő foganatosítása, annak szem előtt tartása, hogy a bíróság a megkezdett tárgyalást az ügy befejezéséig lehetőleg nem szakítja meg, továbbá a bírói meggyőződés jelentőségének hangsúlyozása azzal, mely szerint a bíróság közvetlen benyomásai alapján hozza meg döntését.

Az igazságszolgáltatás törvényességének biztosítékai a tárgyalásra jellemző formai alakiságok, mint a tárgyalás nyilvánossága, a vádló - meghatározott esetekben a vádlott és a védő – jelenléte, a bizonyítás rendszere, a bizonyítékok felhasználása, a perbeszéd, az utolsó szó joga és a határozat kihirdetése.

A felderítését és összegyűjtését végző nyomozást követően az elsőfokú bírósági tárgyaláson – és ez is a tárgyalás koncentráltságának igazolója, hogy – az ügy eldöntéséhez szükséges adatok és bizonyítékok az eljárás résztvevői jelenlétében és hatékony közreműködésük mellett kerül megvizsgálásra. A tárgyalás az igazság megállapításának és a törvényesség megvalósításának legfőbb eljárási eszközévé azáltal válik, hogy teljességében érvényesül a kontradiktórius eljárás elve azáltal, hogy az ellenérdekű feleket a bizonyítás vitelében azonos jogok illetik meg: azonos jogaik vannak indítványok előterjesztésére, észrevételek megtételére, a kihallgatott személyeknek kérdések feltételére, perbeszéd előadására.

A tárgyalás megnyitása

A tárgyalás első menetében a tárgyalás megnyitása és megkezdése közötti megkülönböztetés - miután a megkezdéshez jogkövetkezmények fűződnek - a Javaslatban a hatályos szabályozástól nem tér el. Szükségszerű bírói aktus a tárgyalás legelső momentumaként a rend megtartására vonatkozó felhívás közzététele, továbbá annak megállapítása, hogy a tárgyalás érdemben megtartható-e, melynek eszköze a tárgyaláson jelen lévő, a megjelenésben kötelezett illetőleg lehetőséggel rendelkező személyek számba vétele.

A tárgyalás megnyitása tartalmi szinten a vád tárgyának megjelölését, a bíróság, a vád és védelem részéről eljáró személyek bemutatását jelenti, mely közlés teszi lehetővé a kizárásra és a kizárás bejelentésére vonatkozó rendelkezések érvényesülését. A tárgyalás van lehetőség annak feltérképezésére, hogy a jelenlévők között van-e kiskorú, illetőleg olyan személy, akinek tanú meghallgatására esetlegesen a tárgyalás későbbi szakában sor kerülhet, ekkor foganatosítható az ő felhívásuk a tárgyaló terem elhagyására.

A jelenlévők számbavételének alapja a bíróság által a tárgyalásra idézettek és értesítettek névsora, megjelenés hiányában elsőként az idézés, illetőleg értesítés szabályszerűségének vizsgálatára van szükség. A hatályos rendelkezések célzatával egyetértésben a Javaslat is szem előtt tartja a kitűzött tárgyalás megtartásának fontosságát, ezért rendezi a bíróság által idézettek meg nem jelenése esetére azon lehetőségeket, mellyel a tárgyalás megtartása - lehetőség szerint - biztosítható.

Ha a vádlotti jelenléte a tárgyaláson kötelező és szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, a bíróság a vádlott jelenlétének biztosítása iránt intézkedik – az általános szabályok rendelkezései szerint - az azonnali elővezetés elrendelésével, tanú esetén pedig akkor, ha az intézkedés alkalmazása ésszerű időn belül eredményre vezet. Ha a vádlott esetében az azonnali elővezetés nem lehetséges, vagy az nem vezetett eredményre, a meg nem jelent vádlottnak a következő tárgyalási határnapra történő elővezetését kell elrendelni. A tárgyalást ilyen esetben a szabadlábon lévő vádlott távollétében is meg lehet tartani, a bizonyítási eljárást azonban nem lehet befejezni, kivételt képez, ha a bíróság, a vádlott számára, a büntető jogi főkérdés tekintetében hátrányos következménnyel nem járó felmentő vagy büntetőeljárást megszüntető határozatot hoz. Ugyancsak megtartható a tárgyalás a vádlott távollétében, ha az eljárás során a vádlott kényszergyógykezelésének elrendelése merülhet fel, és az állapota miatt a tárgyaláson nem jelenhet meg, illetve a jogainak gyakorlására képtelen.

A távol maradt ügyész vagy szakértő esetén a tárgyaláson való megjelenésre való felhívás a követendő eljárás, előbbi esetében az ügyészség vezetőjén keresztül. Védő távolmaradásakor a vádlott lehetősége más védő meghatalmazása és amennyiben a meghatalmazott védő tárgyaláson való jelenléte kötelező, ha a tárgyalást helyettes állítás nélkül mulasztja el, a bíróság jelöl ki helyettes védőt, a kirendelt védő helyett pedig más védőt rendel ki.

A védelem és a terhelti védőválasztási jog biztosítására szolgáló rendelkezés, hogy a tárgyalás az ily formában helyettesítő védővel megtartható, de a vádlott vagy a tárgyaláson jelen lévő védő

kérelmére a bizonyítási eljárást nem lehet befejezni, ugyanakkor – mivel a tárgyalás elnapolása a kényszerű helyettesítés eredménye - a tárgyalást a meg nem jelent védő költségére el kell napolni.

Ha védelem nem kötelező, meghatalmazott védő hiányában a tárgyalás megtartható, azonban a védelemhez való jog érvényesítése megkívánja, hogy vádlott ezzel kapcsolatban érdemi nyilatkozatot tehessen feltéve, hogy a meghatalmazott védő idézése vagy értesítése nem volt szabályszerű, illetve a szabályszerűsége nem állapítható meg.

A tárgyalás megtartásának jelenlévő személy hiányában való akadályát ugyan a bíróság hivatalból vizsgálja, de ha olyan személy maradt távol a tárgyalásról, akinek a távolléte a tárgyalás megtartását nem akadályozza, a bíróság az ügyész, a vádlott, illetve a védő meghallgatása után dönt, hogy ez esetben a tárgyalás megkezdhető-e.

A tárgyalás megnyitására vonatkozó szabályokat nemcsak az első, hanem – a tárgyalás folytonosságára vonatkozó rendelkezés alapján - a folytatólagos tárgyalásra is alkalmazni kell.

Ha a tárgyalás megtartásának személyi feltételei fennállnak, az egyesbíró vagy a tanács elnöke az igazolatlan eltávozás következményeire való figyelmeztetés mellett a tanúkat − a sértett kivételével − a tárgyalóterem elhagyására hívja fel. Speciális helyzetű a megjelent szakértő, aki a tárgyaláson annak kezdetétől fogva jelen lehet.

A bíróság ezt követően vizsgálja, hogy a tárgyalás határnapja és az idézés átvétele között előírt időtartam (tárgyalási időköz) megvan-e. Az eljárás gyorsítását szolgála, a jelenleg is hatályos szabállyal egyezően, hogy a tárgyalást nem kell elhalasztani a tárgyalási időköz be nem tartása miatt, ha a vádlott és a védő egybehangzóan kéri a tárgyalás megtartását.

Érdemi kihatásai miatt kell még a tárgyalás megkezdése előtt vizsgálni ügy áttételét, egyesítését vagy elkülönítését, az egyesbíró vagy a tanács elnöke, tagja, jegyzőkönyvvezető, ügyész kizárása iránt előterjesztett indítványokat, illetőleg minden olyan nevesített körülményt, amely a tárgyalás megtartását akadályozhatja, illetve, amelyet a tárgyalás megkezdése előtt figyelembe kell venni.

Ha a tárgyalás megtartásának akadálya van, a bíróság a tárgyalást elhalasztja.

A tárgyalás megkezdése

A tárgyalás megkezdése után az első eljárási cselekmény, a hatályos rendelkezéstől eltérően az eljárás egyszerűsítésére törekvés tükrében a vád ismertetése helyett a vád lényegének ismertetése, ha arra az előkészítő ülésen nem került sor, azonban a vádlott indítványára még ez is mellőzhető. A Javaslat által bevezetett új jogintézményhez kapcsolódik a tárgyalás megkezdését illetően, hogy ha a bíróság az előkészítő ülésen a bűnösséget beismerő nyilatkozatot végzéssel elfogadta, a vád ismertetése helyett a bíróság az erről hozott végzés lényegét ismerteti. A jelen lévő sértett illetőleg képviselője a polgári jogi igény érvényesítése körében tehet nyilatkozatot, ennek tartalmi vizsgálatát az egyesbíró illetőleg a tanács elnöke már ekkor is köteles elvégezni. Ha ugyanis - egyezően a hatályos szabályozással – a polgári jogi igény és az ideiglenes intézkedés iránti kérelem zsarolás, csalás, uzsora-bűncselekmény tárgyát képező olyan ingatlannal kapcsolatos rendelkezési jogot vagy birtoklási jogot érint, melyben a bűncselekmény elkövetést megelőzően a polgári jogi igény előterjesztője lakott, azt a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak meg kell küldeni.

Ezt követően, amennyiben a sértett tanú kihallgatására a tárgyaláson sor kerül, a bíróság felhívására a sértett a tárgyalótermet elhagyja.

A tárgyalás folytonossága

A bírósági tárgyalás hatályos szabályok szerinti egységességének elvét a Javaslat is követi azzal a rendelkezéssel, hogy a bíróság a megkezdett tárgyalást lehetőleg nem szakítja meg az ügy befejezéséig. Mivel az ügy egy tárgyaláson való befejezésének számtalan oka lehet, a Javaslat rögzíti a rövid időtartamra korlátozott tárgyalás félbeszakítására és elnapolására vonatkozó rendelkezéseket. A bíróság jogkörébe tartozó tárgyalás elnapolására bizonyítás kiegészítése céljából vagy más fontos okból kerülhet sor, ettől eltérően a tárgyalás félbeszakítására az egyesbíró vagy a tanács elnöke jogosult.

A hatályos rendelkezést fenntartva a tárgyalás ismétlés nélküli folytatását a Javaslat is a 6 hónapos időtartamhoz köti, ezen időtartamon túl, illetőleg ha a tanács összetételében változás történt, a tárgyalást meg kell ismételni. Ügymenetgyorsítást célzó szándékkal a Javaslat a tárgyalás megismétlését akként szabályozza, hogy az ismertetést a tárgyalás korábbi anyagának lényegére korlátozza, mely főként a korábbi tárgyalás résztvevőinek felsorolására és a foganatosított eljárási cselekmények nevesítésére koncentrálhat. Az ismertetés jelentőségének az az egyes bírói illetőleg tanács elnöki kötelezettség ad nyomatékot, hogy az ismertetés után figyelmeztetni kell az ügyészt, a vádlottat és a védőt arra, hogy az ismertetésre észrevételt tehetnek, illetve az ismertetés kiegészítését vagy eljárási cselekmény ismételt lefolytatását indítványozhatják.

A tárgyalás egységessége és időszerűsége jegyében rendelkezik a Javaslat - a hatályos szabályokkal egyezően – úgy, hogy fő szabály szerint a tárgyalás folytatásának a napját ki kell tűzni.

A bizonyítási indítványok

A bírósági tárgyalás érdemi részét képező bizonyítással összefüggésben a Javaslat, a nóvumnak minősülő intézményekre tekintettel, a hatályos szabályoktól lényegesen eltérő rendelkezéseket tartalmaz. Azon túl, hogy deklarálja az eljárás fő résztvevőinek, így az ügyésznek, a vádlottnak és a védőnek, sértettnek a bizonyítási eljárás kapcsán az őket megillető körben az indítvány és észrevétel jogosultságát, jelentősen szűkül a bizonyítási indítvány előterjesztésének – jogkövetkezmény nélküli – lehetősége, ha arra a bírósági tárgyaláson kerül sor. Egyértelműen kinyilvánításra kerül a tárgyalás koncentráltságának jogalkotói célzata az előkészítő ülésre vonatkozó szabályok érdemi változtatásával, hiszen a bizonyítás irányába való beleszólás helyszínéül a vádlott és a védő részére a Javaslat az előkésztő ülést jelöli ki. Nyilvánvalóan az eljárásjogi joggyakorlás elve folytán nem vonható el a bírósági tárgyalás keretében a bizonyítási indítvány előterjesztésének joga a felektől, azonban annak feltételekhez kötése illetőleg – ha az indítványozott bizonyítás szükségtelen, vagy az eljárás elhúzására alkalmas magatartás áll a hátterében – jogkövetkezménnyel terhelése, az eljárás lefolytatása időszerűségének biztosítása célzatával törvényi szinten megtehető. Ennek szellemében szabályozza a Javaslat az ügyészség, a vádlott és a védő által a tárgyalás előkészítése, a sértett és az egyéb érdekelt által az első – megjelenésükre lehetőséget biztosító - tárgyalási határnap után előterjesztett bizonyítási indítványról való döntést és alkalmazható jogkövetkezményt, feltételrendszerével együtt.

A Javaslat – a hatályos szabályozáshoz hasonlóan - az eljárás kontradiktórius jellegéből kiindulva, meghatározza a felek által indítványozott bizonyítások felvételének egymás közti, rend szerinti sorrendjét.

A tárgyalás színtere a bíróság, a tárgyalás rendjének megtartása és vezetése az egyesbíró illetőleg a tanács elnökének jogköre, erre tekintettel az indítványozott bizonyításról és annak sorrendjéről az egyesbíró vagy a tanács elnöke határoz. Miután a bizonyítás felvételének sorrendje pertaktikai vagy egyéb szempontból relevanciával bírhat, ezért az egyesbíró vagy tanács elnöke a bizonyítási indítványról illetve a bizonyítás felvétele sorrendjéről való döntéskor a vádlott és a védő indítványainak a figyelembevételével határoz. Deklarálja ugyanakkor a Javaslat a hatályos eljárási rendelkezésekkel egyezően, hogy az ügyészség által indítványozott bizonyítás rendszerint megelőzi a vádlott és a védő által indítványozott bizonyítás lefolytatást, melynek az ügyész, mint az állam

büntetőjogi igényének érvényesítője szerepéhez kapcsolódik. A bizonyítási indítvány elutasítását csak az ügydöntő határozattal szemben bejelentett fellebbezésben lehet kifogásolni, mely azt is jelenti egyben, hogy csak az élhet ezzel, akinek az ügydöntő határozat ellen fellebbezési joga van.

A bizonyítás indítványokkal összefüggésben szükséges a bizonyítás korlátozottságának speciális rendelkezéseit rögzíteni minden olyan esetre, amikor a terhelt a bűnösséget – előkészítő ülésen vagy azt követően a bírósági tárgyaláson - beismerte és beismerő nyilatkozatát a bíróság elfogadta. A Javaslat koncepciója szerint a terhelti beismerés jelentősége általánosságban is meg nőtt, ennek nyilvánvaló hozadéka a bizonyítási indítványok körében, hogy ha a beismeréshez aggályok nem fűződnek és a bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot végzéssel elfogadta, a vádirati tényállás megalapozottságára és a bűnösség kérdésére nem, csak e kereteken felül pl. büntetés kiszabását érintően folytatható le további bizonyítás. Ha ennek a bizonyításnak az eredménye a bűnösség beismerését elfogadó végzés tartalmára a beismert bűncselekmény tényállása, vagy minősítése változása folytán kihat, a bíróság az elfogadó végzést az ügyészség és a vádlott nyilatkozatának beszerzése után hatályon kívül helyezheti. Hatályon kívül helyezés esetén az eljárást az általános szabályok szerinti kell folytatni.

A vádlott kihallgatása

Megtartja a Javaslat a hatályos szabályozás azon rendelkezését, mely szerint a bizonyítási eljárás a vádlott kihallgatásával kezdődik, ennek koncepcionális alapja, hogy a büntető eljárás valójában a vádolt személy ártatlansága vélelmének megdöntéséről szól, erre tekintettel lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az ellene vagy vele szemben állítottakra elsőként reagálhasson. A vádlottat a még ki nem hallgatott vádlott-társai távollétében kell kihallgatni, ugyanakkor az eljárás résztvevőinek indítványára az egyesbíró vagy a tanács elnöke a már kihallgatott vádlott-társat is eltávolíttathatja a tárgyalóteremből a különleges bánásmódot igénylő vádlott kihallgatásának tartamára – védelme érdekében - ha jelenléte a vádlottat vallomása megtételében zavarná. A védelmi jogok garanciájaként a Javaslat lehetőséget biztosít a vádlott és védő részére a tárgyalás alatt a tárgyalás rendjét nem zavaró kapcsolattartásra, azonban – pertaktikai okokból eredően - a vádlott a kihallgatása közben ezt csak az egyesbíró vagy a tanács elnökének engedélyével teheti meg.

A hatályos rendelkezésekkel egyezően a Javaslat is megköveteli a vádlott személyének azonosítását a tárgyalási kihallgatását megelőzően. Az adminisztrációs tehercsökkentés és egyszerűsítés szándékával ennek módjaként szabályozza a Javaslat, hogy az ügyiratokban már szereplő vádlott személyes adatai egyeztetését a tárgyaláson kívül bírósági fogalmazó, bírósági titkár és bírósági ügyintéző is elvégezheti, ez esetben az egyesbíró illetőleg tanács elnöke ennek ténye, illetőleg a változások rögzítésére köteles. A vádlott kihallgatása a terhelti, a kérdés, észrevétel, indítványtételi jogosultságra vonatkozó figyelmeztetés közlésével kezdődik. A figyelmeztetés kiterjed arra is, hogy ha a vádlott nem tesz vallomást, a terheltként tett korábbi vallomásának lényege ismertethető vagy felolvasható. A törvényes figyelmeztetéseket követően tehető fel a vallomást tevő vádlottnak az a kérdés, hogy a bűnösségét beismeri-e. A vádlottnak a védekezési joggal összefüggésben a Javaslat módot biztosít a vádra vonatkozó, védekezést is tartalmazó, összefüggő előadás megtételére, ezt követően - a Javaslat szerit rögzített sorrendben - az egyesbíró vagy a tanács elnöke, az ügyész, a védő, a sértett, valamint az őt érintő körben az egyéb érdekelt és a szakértő kérdéseket intézhet a vádlotthoz. A Javaslat csak a kérdezés sorrendjét határozza meg, a kérdések tartalmáról nem rendelkezik, ugyanakkor az egyesbíró vagy tanács elnöke kötelezettségévé teszi a feltett kérdés tartalmi szintű vizsgálatát. Az egyesbíró vagy a tanács elnöke a Javaslat által tiltott kérdés esetén a feleletadást megtiltja, ha pedig ismételten ugyanarra a tényre irányul a feleletadást megtilthatja, továbbá gondoskodik arról is, hogy a kérdezés módja a vádlott emberi méltóságát ne sértse.

Nyilvánvaló nem kizárt, hogy az előkészítő ülésen még bűnösségét tagadó vádlott a bírósági tárgyalás szakában ismerje be a bűnösségét. Ez esetben célszerű a további eljárást egyszerűsített

formában oly módon folytatni, mintha a vádlott a beismerő nyilatkozatát az előkészítő ülésen tette volna meg, és ha a bíróság nem látja akadályát az ügy befejezésének, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a vádlottat a büntetéskiszabási körülményekre is kihallgatja, majd az ügyiratok lényegének ismertetését, illetve felolvasását követően a bizonyítási eljárást befejezettnek nyilvánítja.

Fenntartja a Javaslat a hatályos eljárási törvény rendelkezéseit, amikor - hasonlóan a jelenleg hatályos feltételek mellett - szabályozza a vádlott ugyanazon eljárás nyomozási szakában tett vallomásai felhasználásának esetköreit. A hatályos szabályozástól eltérően – az egyszerűsítés jegyében - nem szükséges magának a vallomásnak, elégséges annak lényege ismertetése, szükséges esetben a vallomást az egyesbíró vagy a tanács elnöke hivatalból illetve az ügyész, a vádlott vagy a védő indítványára felolvashatja, vagy a jegyzőkönyvvezetővel felolvastathatja. Ha a vádlott a tárgyaláson tesz vallomást, a Javaslat - a hatályos törvény szellemében - a korábbi gyanúsítottként vagy vádlottként tett vallomás lényegére koncentráló ismertetést, illetőleg felolvasást - ami nem jelentheti az egész vallomás felolvasását - akkor engedi meg, ha a vádlott vallomása eltér a korábban tett vallomásától. Fenntartja a Javaslat a hatályos szabályozás, ismertetéssel kapcsolatos korlátozását akként is, mely szerint a korábbi vallomás részeinek a lényege csak akkor ismertethető, ha az ismertetésben foglalt tényekre és körülményekre a vádlotthoz kérdést intéztek, illetve a vádlott e tényekre és körülményekre a tárgyaláson vallomást tett.

A tanú kihallgatása

A Javaslat a tanú, bírósági tárgyalási kihallgatásának szabályai között több, eljárás hatékonysági szempontból lényeges hatályos törvényi rendelkezést tart meg. Ilyen, mely szerint a tanúk közül rendszerint a sértettet kell elsőként kihallgatni, továbbá, hogy a tanú kihallgatása alatt a még ki nem hallgatott tanúk nem lehetnek jelen. A tárgyalás rendjének körében a különleges bánásmódot igénylő tanú védelme érdekében az egyesbíró vagy a tanács elnöke az eljárás résztvevői, vagy maga a tanú indítványára, illetve hivatalból a tanú kihallgatásának tartamára a tárgyalóteremből eltávolíttatja azt a vádlottat, vagy a hallgatóság közül azt, akinek jelenléte a különleges bánásmódot igénylő tanút a kihallgatása során zavarná. A Javaslat a vádlotti kihallgatáshoz hasonlóan a tanú kihallgatását követő kérdezési sorrendet is meghatározza és a kérdések tartalmi jellegét illetően a tanú esetében is módot ad az egyesbíró illetőleg a tanács elnöke részére az olyan felet adás megtiltására, mely ismételten ugyanolyan tényre irányuló kérdésre vonatkozna, illetőleg felügyeli az emberi méltóságot nem sértő kérdezési mód megtartását.

A tanú bírósági kihallgatására - a Javaslatnak a hatályos rendelkezéstől eltérő szerkesztésében – a bizonyítás fejezetében a tanú kihallgatása, a tanúzási figyelmeztetés körében rögzítettek irányadók.

A Javaslat – a hatályos szabályozáshoz hasonló körben – taxatíve biztosítja a tanúnak az eljárás során korábban tett vallomásának felhasználását a bírósági tárgyaláson. A felsorolt esetekben az egyesbíró vagy a tanács elnöke hivatalból ismertetheti a tanúnak az eljárás során korábban tanúként tett vallomásának lényegét vagy indítványra a vallomást felolvashatja, illetve a jegyzőkönyvvezetővel felolvastathatja. Lehetőséget teremt a Javaslat – a hatályos rendelkezéseken túlmutatva - annak a tanúnak az eljárás során korábban tanúként tett vallomása lényege ismertetésére, vallomása felolvasására, vagy felolvastatására, akinek meghallgatását a bíróság sem tartja szükségesnek, azzal a konjunktív feltétellel, hogy a tanú kihallgatását a vádlott vagy a védő sem indítványozza.

A hatályos szabályozással egyezően a bírósági tárgyaláson kihallgatott tanú kizárólag ugyanazon eljárásban tett vallomásának releváns részlete ismertethető hivatalból vagy indítványra, ha a tanú a történtekre nem emlékszik, vagy ha tárgyaláson tett és a korábbi tanúvallomása között ellentét van azzal a további feltétellel, hogy az ismertetésnek csak akkor van helye, ha az ismertetésben foglalt tényekre és körülményekre a tanúhoz kérdést intéztek, illetve a tanú e tényekre és körülményekre nyilatkozott.

A szakértő meghallgatása

A Javaslat a szakértő tárgyaláson való meghallgatása, a szakvélemény ismertetése és felolvasása, valamint a szakértő tárgyaláson történő kirendelésének szabályait a hatályos rendelkezésekhez hasonlóan tartalmazza. A szakértő meghallgatására a tanú kihallgatására vonatkozó rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni azzal, hogy a szakértőt a hamis szakvéleményadás törvényes következményeire kell figyelmeztetni és miután a szakértő szakkérdésekben nyilvánít véleményt, lehetőséget kell adni arra – a könnyebb érthetőség biztosítása végett - hogy a tárgyaláson szemléltető eszközöket alkalmazzon az általa elmondottak illusztrálására, illetőleg, hogy – az egyedi esetre való koncentrálás végett - az írásban előterjesztett szakvéleményét, az általa készített feljegyzéseket felhasználhatja.

A bizonyítási eljárás folyamatában a Javaslat – nem eltérően a hatályos rendelkezéstől – lehetőséget ad az írásban előterjesztett szakvélemény felhasználására, módját tekintve a Javaslat a koncentráltság jegyében a szakvélemény lényegének ismertetésével is megelégszik, azzal a kitétellel, hogy indítványra a szakvéleményt az egyesbíró vagy a tanács elnöke felolvassa, illetve a jegyzőkönyvvezetővel felolvastatja. Ha ezt követően a szakértő meghallgatása szükséges felvilágosítás kérés, szakvélemény kiegészítés vagy a szakvélemény bármilyen fogyatékossága, vagy a szakértőhöz intézett kérdés miatt, a tárgyalást el kell napolni, és a szakértőt a kitűzött tárgyalásra meg kell idézni.

Ha a szakértő kirendelése a tárgyaláson válik szükségessé, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tárgyalásra nyomban idézi a szakértőt, ennek eredménytelensége esetén a szakvélemény elkészítésének határideje megjelölésével a tárgyalás elnapolására kerül sor.

Az ügyiratok lényegének ismertetése és felolvasása

Az egyesbíró illetőleg a tanács elnöke kötelezettsége a tárgyaláson bizonyítás eszközéül szolgáló ügyiratok lényegének ismertetése. Ez a rendelkezés a hatályos szabályozástól a Javaslat eljárás egyszerűsítését és gyorsítását célzó jellegéből eredően tér csak el, miután a Javaslat szerint az ismertetésnek az ügyiratok lényegére – vagyis az adott ügyiratnak a vád tárgyát képező cselekmény vonatkozásában releváns adataira – kell csak korlátozódnia és az egyesbíró illetőleg a tanács elnöke indítványra elrendelheti az ügyiratok lényegének ismertetése helyett az ügyiratok meghatározott részének felolvasását. A tárgyaláson csatolt, valamint benyújtott iratok az ügyirat részét képezik, ezért a Javaslat rögzíti, hogy ezeket az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tárgyalási jegyzőkönyvhöz mellékeli.

Az eljárási cselekményről készített felvétel felhasználása

A bírósági tárgyaláson szükségessé válhat eljárási cselekményről készített kép-, hang-, vagy audiovizuális felvétel bizonyítékként való értékelése, ezért a Javaslat rögzíti, hogy az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tárgyaláson hivatalból vagy az ügyész, a vádlott, illetve a védő indítványára bemutathatja. A terhelt vagy a tanú vallomását tartalmazó felvétel esetén – mivel ez a korábban tett vallomásuk ismertetésének minősül - nem lehet figyelmen kívül hagyni a vádlott, illetve a tanú korábbi vallomásának felolvasására és ismertetésére vonatkozó rendelkezéseket alkalmazását. Ha a vádlott vagy a tanú jegyzőkönyvbe rögzített vallomása nem olvasható fel, illetve nem ismertethető a tárgyaláson, akkor az erről készült felvételt sem lehet – a fentebbi kivételtől eltekintve - bemutatni.

Bírói szemle

A Javaslat rendszerében bizonyítási cselekmények között szereplő szemle lefolytatása a tárgyalás keretében speciálisan alakul. A tárgyi bizonyítási eszközt eredetben, illetőleg ha annak fizikális akadálya van fényképét az egyesbíró vagy a tanács elnöke mutatja fel hivatalból vagy indítványra, utóbbi esetben nem mellőzhető leírásának ismertetése.

Bizonyítás felvétele kiküldött bíró vagy megkeresett bíróság útján

A Javaslat a Be szabályokkal egyezően rögzíti, hogy ha a bizonyítás a tárgyaláson nem vehető fel, vagy rendkívüli nehézségbe ütközik, azt kiküldött bíró vagy megkeresett bíróság útján lehet elvégezni, kiküldött bíró az egyesbíró vagy a tanács egyik tagja lehet. A Javaslat a bizonyítás ilyen módon való felvételének hatályos szabályának hiányosságát küszöböli ki akkor, amikor meghatározza, hogy a megkeresett bíróság a megkeresővel azonos hatáskörű más bíróság lehet. Garanciális szabály, hogy a bizonyítás felvételének ezen módjáról a vádlottat, a védőt, az ügyészt, illetőleg a sértettet értesíteni kell. A megkeresett bíróság által felvett bizonyítás eredményességének biztosítása végett, a bizonyítás lefolytatásához szükséges adatokat a megkeresett bírósággal közölni kell, és meg kell küldeni a szükséges ügyiratokat vagy azok másolatát is. A megkeresés lényeges elemei a bizonyítás során tisztázandó tényállás, a kihallgatandó személy vagy személyek neve és elérhetőségük közlése valamint azon körülmények pontos leírása, amire a kihallgatásnak összpontosítani kell. A megkeresett bíróság bizonyítás felvételének határidejét – a Javaslat az eljárás elhúzódásának megelőzése céljából 30 napra korlátozza azzal, hogy a határidő elmulasztása esetén a megkeresett bíróságnak tájékoztatási kötelezettsége van a teljesítés akadályáról a megkereső bíróság felé. Ha a megkeresés teljesítésére részben azonos hatáskörű más bíróság illetékes, a megkeresett bíróság − a rá háruló bizonyítás felvétele után − az ügyiratokat az illetékes más bíróságnak küldi meg, és erről a megkereső bíróságot értesíti. A kiküldött bíró és a megkeresett bíróság eljárásáról felvett jegyzőkönyv tárgyaláson való felolvasásával válik az ilyen módon foganatosított bizonyítás a tárgyalási anyag részévé.

Az eljárás felfüggesztése

Az eljárás felfüggesztésére vezető ok – akár a hatályos szabályozásban - az eljárás korábbi szakaszain túl a bírósági tárgyaláson is felmerülhet, mellyel szemben a Javaslatban felsorolt esetekben, illetőleg az ilyen okokból kezdeményezett eljárás felfüggesztésére irányuló indítvány elutasítása miatt nincs helye fellebbezésnek. Ha a bíróság az eljárást a vádlottnak a bűncselekmény elkövetése után bekövetkezett elmebetegsége miatt vagy azért függesztette fel, mert a vádlott ismeretlen helyen tartózkodik, elkobzást, vagyonelkobzást, elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét rendelheti el, vagy a lefoglalt dolog állami tulajdonba vételéről határozhat.

Az ügy áttétele, egyesítés, elkülönítés

A Javaslat – a hatályos rendelkezéseket követve - rögzíti, hogy a tárgyalás megkezdése után mikor van helye áttételnek, egyesítésnek, elkülönítésnek. A tárgyalás megkezdésének aktusával fő szabály szerint az ügyben eljáró bíróság rögzül, azonban a hatáskör hiánya, a kizárólagos illetékesség fennállása, illetőleg ha az ügy katonai büntető eljárás hatálya alá tartozik, olyan eljárásjogi specifikumok, melyek - áttétel hiányában – abszolút eljárási okból az ítélet hatályon kívül helyezéséhez vezetnének, ezért az ilyen körülmény észlelését követően – független az ügyben való érdemi eljárás mennyiségétől - a bíróságnak az áttételről határoznia kell.

Nem korlátozott ugyanakkor az ügyek tárgyalás megkezdése utáni egyesítése, illetőleg elkülönítése, arra az általános szabályok szerin van lehetőség.

Határozatok tárgyaláson kívül

A tárgyalás elnapolása után is felmerülhetnek döntést igénylő eljárási kérdések, ezért a Javaslat rögzíti – megtartva a hatályos szabályozás esetköreit – hogy az ügy áttételéről, az ügyek egyesítéséről vagy elkülönítéséről, az eljárás felfüggesztéséről vagy megszüntetéséről, eljárási cselekmény elvégzése iránti intézkedésről, valamint a személyi szabadság elvonásával vagy korlátozásával járó kényszerintézkedésről a bíróság határozatot hozhat. A Javaslat bírósági eljárás

formáinak újítását követve azt is szabályozza, hogy a fent említett kérdésekben, ha a bíróság tanácsban jár el szükség esetén tanácsülésen is határozhat, míg a fel nem sorolt kérdésekben, a tárgyaláson kívül a tanács elnöke határoz.

A vád módosítása

A bíróság a vádhoz kötöttség alapvető rendelkezésére figyelemmel, a vád alapján ítélkezik. A tárgyaláson a bizonyítás kereteit a vádiratban írt tényállás szabja meg, hiszen a bíróságnak a vádiratban írt tényállásról kell döntenie. Mindezek alapján – a hatályos rendelkezésekkel összhangban – a Javaslat felhatalmazza a vádképviseletét ellátó ügyészséget, a vád tárgyalás eredményének függvényében való módosítására, melyen a vád megváltoztatását, illetőleg kiterjesztését kell érteni. A vád megváltoztatását jelenti, ha a vádbeli tényállás kisebb mértékben módosul, vagy ha - akár változatlan tényállás mellett - más jogi minősítést tart fenn az ügyész. A vádlotti jogokra való ügyészi érzékenység jegyében a Javaslat a vád megváltoztatásának azt az esetét is szabályozza, ha a vádirati minősítés szerinti bűncselekmény a vádlottra nézve kedvezőbben, enyhébben minősül. A vád kiterjesztésének minősül, ha ügyész az eredetileg vád tárgyává tett bűncselekmény mellett más bűncselekmény miatt is vádat emel. Nyilvánvalóan nem lehetséges a vád kiterjesztése olyan személyre, aki az ügyben vádlottként nem szerepel, ez az ítélkezés alapja és a vádhoz kötöttség alapvető rendelkezése alapján is levezethető.

A vádmódosítás végső határidejét a Javaslat a hatályos szabállyal egyező tartalommal, de eltérő terminológiát használva jelöli meg, nevezetesen vádmódosításra a bíróság ügydöntő határozatának meghozataláig van lehetőség. A Be. jelenleg az ügydöntő határozat meghozatala céljából tartott tanácsülés fogalmát használja, ezzel a Javaslat, a bíróság összetétele és eljárási formáinak szabályaira tekintettel szakít.

A vád módosítása esetén az ügyészség újabb indítványt tesz a büntetés kiszabására, illetve intézkedés alkalmazására, vagy a vádiratban erre vonatkozóan tett indítványát fenntartja. Ha a vád módosításának vagy kiterjesztésének van helye, a Javaslat szerint az ügyészség a tárgyalás elnapolását is indítványozhatja. Eljárási garanciaként – a hatályos szabályozást átvéve – a Javaslat a vád megváltoztatása esetére lehetőséget biztosít a bíróság részére, a vádlott és védő indítványára a védelem előkészítése érdekében, a tárgyalást elnapolására. Tekintettel arra, hogy a vád kiterjesztése a vádlotti pozíció nehezülésével jár, a bíróság kötve van a felek indítványához, nevezetesen a vádlott és a védő együttes indítványára a tárgyalást legalább nyolc napra elnapolja, vagy hivatalból elnapolhatja, illetőleg lehetősége van a vádkiterjesztéssel érintett ügy elkülönítésére. Ha a módosított vád elbírálása a bíróság hatáskörét meghaladja, kizárólagos illetékességű bírósághoz tartozik, vagy katonai büntetőeljárásnak van helye, a bíróság az ügy áttételéről rendelkezik.

A vád ejtése

Az ügyészség az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának meghozataláig, a vádat – indokolási kötelezettség mellett - ejtheti. A vádejtés feltételeit a Javaslat a hatályos rendelkezéshez képest rögzíti akként, hogy az ügyészség vádat ejti, ha a bizonyítás alapján arra a meggyőződésre jut, hogy a Btk. Különös Részében meghatározott törvényi tényállás nem valósult meg, a bűncselekményt nem a vádlott követte el, vagy a bűncselekmény nem közvádra üldözendő. A vádejtés nem járhat hátrányos következményekkel a pótmagánvádlóként, illetőleg magánvádlóként fellépésre jogosult sértett esetben, a Javaslat az ezzel összefüggő, vádejtést követő eljárást is rendezi. Mind a pótmagánvádlóként, mind a magánvádlóként való fellépés vonatkozásában a Javaslat előírja a bíróság tájékoztatási és figyelmeztetési kötelezettségét és az eljárás megindítására, illetőleg – ha az hiányzik - a magánindítvány előterjesztésére határidőt tűz.

A bizonyítási eljárás befejezése, a perbeszédek, a felszólalás és utolsó szó joga

Bizonyítási indítvány hiányában, illetőleg ha bizonyítási indítványok elutasításra kerültek, az egyesbíró, illetőleg tanács elnöke a bizonyítási eljárást befejezettnek nyilvánítja, ezt követik a perbeszédek és felszólalások, valamint az utolsó szó joga. Perbeszéd tartására az ügyész és a védő- több védő együttes eljárása során – a vezető védő, illetőleg ha a védő a tárgyaláson nincs jelen a vádlott jogosult. A sértett, a magánfél és az egyéb érdekeltek felszólalhatnak. A perbeszédek, felszólalások sorrendjét a Javaslat a hatályos szabályozással egyezően megadja. Perbeszédet elsőként az ügyész tart, ezt követi a sértett, magánfél és egyéb érdekelt – ha több képviselőjük van megegyezés szerint egyikük – felszólalása, majd a védő perbeszéde. A perbeszédekben és a felszólalásokban elhangzottra való reagálásnak – a perbeszéd és felszólalás sorrendjében - viszonválasz formájában van helye azzal, hogy a viszonválaszra további viszonválasz is adható, de utoljára a védő, illetve a vádlott szólhat. Több vádlott esetén a perbeszédek sorrendjét az egyesbíró vagy a tanács elnöke határozza meg.

A Javaslat részleteiben kitér – túlnyomórészt a hatályos rendelkezésekhez hasonlóan - a vádbeszéd, a sértett, magánfél, egyéb érdekelt felszólalásának tartalmi elemeire. A Javaslat átveszi a jelenlegi rendszer és gyakorlat azon elemét, hogy az ügyész a perbeszédében a büntetés illetve intézkedés meghatározott mértékére nem tehet indítványt. Nóvumként a Javaslat pontosan rögzíti – tágítva a hatályos rendelkezést – azon eseteket, amikor az ügyész a jogszabályokat is megjelölve, indokolt indítványt tesz a vádlott felmentésére.

A bűnösség elismerésének előkészítő ülésen való elfogadása új intézményére tekintettel a Javaslat azt is szabályozza, hogy az ügyész a perbeszédében a büntetés kiszabására, illetve az intézkedés alkalmazására vonatkozó indítványát a vádlott terhére nem változtathatja meg.

A perbeszéd vonatkozásában újító szabályként rögzíti a Javaslat azt a jogalkalmazás által kialakított és sokszor követett eljárást, mely szerint a perbeszéd írásban is benyújtható, melyet – ez esetben - az ellenérdekű feleknek kézbesíteni kell. Ha a perbeszéd írásban benyújtásra került, úgy eljárást gyorsító célzattal szabályozza a Javaslat azt, hogy a perbeszéd szóbeli előadásakor az írásban benyújtott perbeszéd lényét is elégséges ismertetni.

Az ügydöntő határozat meghozatala előtt az utolsó szó joga a vádlottat illeti. Ha a vádlott hallássérült, jegyzőkönyv-megismerési jogát a Javaslat – a hatályos szabállyal azonosan – annak előírásával biztosítja, hogy a perbeszédeket követően a hallássérült vádlottnak lehetőséget kell adni arra, hogy a tárgyalásról készült jegyzőkönyvet elolvashassa. A hallássérültnek ez a joga korlátlan, vagyis akkor sem foszthető meg ennek lehetőségétől, ha a tárgyaláson jeltolmács is részt vett. A jegyzőkönyv megismerési jogosultság biztosítása a bírósági részéről a jegyzőkönyv megfelelő formátumú elkészítésével tud csak megvalósulni.

Az utolsó szó jogaként tett vádlotti nyilatkozat sem perbeszédnek sem felszólalásnak nem minősül, ezért ha a vádlott az utolsó szó jogán nyilatkozik, viszonválasznak nincs helye.

A perbeszéd, a felszólalás és az utolsó szó jogán tett vádlotti nyilatkozat az ügy érdemére vonatkozó olyan összefoglaló álláspont, amelyben az ügydöntő határozat kihirdetését megelőzően utoljára van lehetőség nyilatkozat tételre, és miután ennek jelentősége elvitathatatlan, a Javaslat markánsan megfogalmazza azt a követelményt, mely szerint perbeszéd, sértett felszólalása és az utolsó szó jogán előadottak közben a szót nem lehet megvonni. Nyilvánvalóan a visszaélésszerű joggyakorlás megelőzése miatt a nyilatkozattételi jogosultság korlátozása is indokolt, ezért, ha a perbeszéd vagy az utolsó szó jogán előadottak az eljárás elhúzását célozzák, az egyesbíró vagy a tanács elnöke az érintettet erre figyelmezteti, ismételt esetben a szót megvonhatja. Ha pedig a perbeszéd, a sértett felszólalása és az utolsó szó jogán előadottak bűncselekményt megvalósító kifejezést foglalnak magukban vagy rendzavarást keltenek, a perbeszéd, felszólalás és utolsó szó jogán tett nyilatkozat azonnali félbeszakításának van helye, egyebekben erre sem kerülhet sor.

A bizonyítási eljárás újra megnyitása, a tárgyalás elnapolása a vádtól eltérő minősítés lehetősége miatt

A perbeszédek, felszólalások, és az utolsó szó jogán tett vádlotti nyilatkozat tartalmazhat olyan adatot vagy utalhat olyan körülményre, amely megvizsgálása a bizonyítási eljárásra tartozik, ezért a Javaslat - a Be-hez hasonlóan - lehetőséget biztosít a bíróság számára az ügydöntő határozat meghozatala előtt a bizonyítási eljárás újra megnyitására. Speciális eset, ha ezen nyilatkozatok alapján a bíróság azt állapítja meg, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéstől eltérően minősülhet, ez esetben a tárgyalást a védelem előkészítése érdekében elnapolhatja, döntését az ügyészt, a vádlottat és a védőt meghallgatása után hozza meg.

A határozathozatal és a határozat kihirdetése

A perbeszédeket, a felszólalásokat, illetve az utolsó szó jogán elhangzottakat követően a bíróság az ügydöntő határozat meghozatala céljából visszavonul. A határozathozatal az egész bírósági tárgyalás lezáró fázisa, a bizonyítás eredményeinek a perbeszédekben, felszólalásokban és az utolsó szó jogán tett nyilatkozattal való összevetésének helyszíne, mely folyamatának tényleges szabályait a bíróságra vonatkozó általános szabályok tartalmazzák. A határozathozatal eredménye maga az ügydöntő határozat, amely rendelkező részét le kell írni és a bíróság tagjainak aláírásával kell ellátni. A meghozott határozatot nyomban ki kell hirdetni, mely egyrészt az ügydöntő határozat rendelkező részének felolvasásából áll, majd ezt követi a szóbeli indokolás, melynek a döntés lényegi elemeire kell kiterjednie. Garanciális szabály – és ezt a Javaslat a Be-ből veszi át – hogy a tárgyaláson meghozott határozat − a bíróság tagjai által aláírt − rendelkező részének eredeti példányát a tárgyalási jegyzőkönyvhöz kell fűzni, ugyanakkor újító rendelkezés, hogy kihirdetés után az egyesbíró vagy a tanács elnöke kézbesíti az ügydöntő határozat rendelkező részét a jelen lévő fellebbezésre jogosultaknak.

A Javaslat - a jelenleg hatályos törvényhez hasonlóan - lehetővé teszi indokolt esetben, így az ügy bonyolultsága, terjedelme vagy más fontos ok esetén a határozat meghozatalának, illetve kihirdetésének - legfeljebb nyolc, kivételesen tizenöt napra történő - elhalasztását, azzal a további garanciális szabállyal, hogy a határozat kihirdetésének határnapját a tárgyalás elnapolásakor ki kell tűzni. Amennyiben a határozat kihirdetésére napolt tárgyaláson a vádlott, illetve a védő a szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, a határozat távollétükben is kihirdethető, mely mulasztással szemben az igazolás lehetőségét a Javaslat – a hatályos rendelkezéssel egyezően - kizárja.

A jogorvoslati nyilatkozatok

Az ítélet rendelkező részének kézbesítése után nyílik meg a tárgyaláson jelen lévő jogorvoslati jogosultak nyilatkozattételi lehetősége, A Javaslat rögzíti, hogy az egyesbíró vagy a tanács elnöke felhívására jelen lévő fellebbezésre jogosult nyilatkozhat az ítéletet tudomásulvételéről, a fellebbezés bejelentésének azonnali lehetőségéről, vagy a nyilatkozattételre háromnapi határidőt fenntartásáról. A Javaslat a hatályos rendelkezéssel egyezően a fellebbezési nyilatkozat bejelentésének sorrendjét is meghatározza, legelső az ügyészség, majd a magánfél, az egyéb érdekeltek, ezt követi a vádlott és a védő nyilatkozata.

Határozat a kényszerintézkedésről és az összbüntetésbe foglalásról

Az olyan ügyekben, amely idején a terhelt letartóztatás, bűnügyi felügyelet vagy az előzetes kényszergyógykezelés hatálya alatt áll és az ügydöntő határozat a kihirdetéskor nem emelkedik jogerőre, a bíróságnak határoznia kell ezen kényszerintézkedések felől, hiszen az elsőfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott letartóztatás, bűnügyi felügyelet vagy az előzetes kényszergyógykezelés az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig tart.

A letartóztatás okaira a Javaslat – a hatályos rendelkezéssel összhangban - visszautal a kényszerintézkedések közötti szabályozás okaira azzal, hogy az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetése után nyilvánvalóan nincs helye az előzetes letartóztatás fenntartásának, illetve elrendelésének azon okból, hogy szabadlábon hagyása esetén a vádlott feltehetően meghiúsítaná a bizonyítási eljárást, hiszen azt az elsőfokú bíróság már – kivételes eseteken kívül - lefolytatta. Ugyanakkor a kiszabott szabadságvesztés tartama megalapozhatja a szökés, elrejtőzés veszélyét, amely az ügydöntő határozat kihirdetése utáni olyan körülmény, melyre kényszerintézkedés elrendelése vagy fenntartása alapítható.

A letartóztatás, a bűnügyi felügyelet, illetve az előzetes kényszergyógykezelés fenntartásának, illetve elrendelésének csak akkor van helye, ha a bíróság végrehajtandó szabadságvesztést szabott ki, javítóintézeti nevelést rendelt el vagy a felmentő ítéletben elrendelte a vádlott kényszergyógykezelését, minden más esetben a bíróság megszünteti a letartóztatást, és nyomban intézkedik a vádlott szabadlábra helyezése iránt. Amennyiben az ítélet jogerőre emelkedése esetén annak feltételi fennállnak és rendelkezésre állnak a szükséges okiratok bíróság lefolytatja az összbüntetési eljárást.

A tárgyalás berekesztése

A jogorvoslati nyilatkozatok megtétele, valamint a kényszerintézkedésről és az összbüntetésbe foglalásról szóló határozatok meghozatala után az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tárgyalást berekeszti. Ez a tárgyalás menetének utolsó mozzanata, mely következtében a jelenlévők a tárgyaló termet elhagyhatják. Ezt követően az elsőfokú bíróság már csak a jelen és külön törvény szabályai szerinti eljárási cselekményeket végezheti el, ilyen az előállítás igazolása, az ügydöntő vagy kényszerintézkedésről hozott határozathoz kapcsolódó értesítők kiállítása és megfelelő szervek számára történő átadása vagy kézbesítése, a határozat írásba foglalása, kézbesítése, illetőleg - fellebbezés esetén - az ügy iratainak felterjesztése.

LXXVIII. Fejezet

Az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatai

A Javaslat - a hatályos rendelkezésekhez hasonlóan - az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatai címszó alatt nevesíti azokat a határozati formákat, melyekben a bizonyítási eljárás eredményeként az elsőfokú bíróság döntése megjelenik. Ügydöntő határozat gyűjtőfogalom alatt a bíróság ítélete és az eljárást megszüntető végzése szerepel. A Javaslat - átvéve a hatályos rendelkezést - az ítéletnek két nemét különbözteti meg, a bűnösséget megállapító ítéletet és a felmentő ítéletet. Mivel az ügydöntő határozat a vád alapján indult eljárás érdemi befejező okirata, a Javaslat valamennyi, az ügydöntő határozat kötelező formai és tartalmi elemét ehelyütt szabályozza, szemben a jelenleg hatályos szabályozással, mely a bírósági eljárás általános szabályaira vonatkozó rendelkezések között szerepelteti. Nem változtat a Javaslat az eddigi szabályoknak megfelelő és a gyakorlat által követett szerkezeti formán, nevezetesen, hogy az ügydöntő határozat bevezető, rendelkező részekből és indokolásból áll. A határozatok szerkezetének és a szerkesztés tartalmi követelményeinek törvényi szintű meghatározása nemcsak formai szempont, garanciális érdek is fűződik ahhoz, hogy a bíróság ügydöntő határozata áttekinthető, szabatos szerkesztésű, tartalmában precíze és egyértelmű legyen.

Tartalmi szinten jelent változtatást a Javaslat a jelenleg hatályos rendelkezéshez képest, annak rögzítésével, hogy ha az ügydöntő határozatot kézbesítés útján közlik, az ügydöntő határozat rendelkező részének tartalmaznia kell a jogorvoslati jogra vonatkozó tájékoztatást. Az indokolás tartalmi elemei közül a Javaslat - a bizonyítást és jogorvoslati nyilatkozatok irányát érintő újítás tükrében - a bizonyítékokat számbavétele és értékelése helyett, koncentráltabban azt rögzíti, hogy az indokolásnak azoknak a bizonyítékoknak a megjelölését kell tartalmaznia, amelyekre a bíróság a

döntését alapozta, valamint annak rövid indokolását, hogy a bíróság a tényállás megállapításánál milyen bizonyítékokat és miért fogadott el.

A Javaslat a jelenleg hatályos törvényhez hasonlóan lehetőséget ad a bíróságnak arra, hogy ha a kihirdetés útján közölt ügydöntő határozat ellen a jogosultak nem jelentettek be fellebbezést, úgynevezett rövidített indokolás készüljön, mely a tényállásból és az alkalmazott jogszabályok megjelöléséből is állhat. Nem fosztja meg a Javaslat az elsőfokú bíróságot a rövidített indokolás lehetőségétől akkor sem, ha az ügy több vádlottat érint, azonban nem valamennyi vádlott vonatozásában emelkedik az ügydöntő határozat első fokon jogerőre. Ebben az esetben az egyébként fellebbezett ítélt indoklásának a fellebbezéssel nem érintett vádlottra vonatkozó része a rövidített indokolás szabályai szerint teljesíthető.

A Javaslatnak a fellebbezési jogot és ezzel összefüggésben a felülvizsgálat terjedelmét érintő koncepcionális változtatása célszerűvé és indokolttá teszik az ügydöntő határozat írásba foglalási kötelezettségeinek enyhítését. A Javaslat ennek tükrében nóvumként szabályozza, hogy ha a fellebbezés kizárólag a büntetésre, illetve az intézkedésre vonatkozó rendelkezés ellen irányul, az indokolásnak a bíróság által megállapított tényállást, a cselekmény jogi minősítését, a büntetés kiszabása, intézkedés alkalmazása, vagy ezek mellőzése esetén e döntés indokolását, az alkalmazott jogszabályok megjelölését kell tartalmaznia. Az indokolási kötelezettség enyhítésére vezet a Javaslat által bevezetett az a szabály is, hogy ha az ügydöntő határozat több bűncselekményről rendelkezik, a fellebbezéssel nem érintett bűncselekmény tekintetében sem szükséges az indokolásnak a tényállás alapjául szolgáló bizonyítékok elfogadásáról számot adnia.

Ha már maga az eljárás is könnyített azáltal, hogy a bíróság végzésével elfogadta a terhelt bűnösséget beismerő nyilatkozatát, ez esetben sem szükséges az ügydöntő határozat részletes tartalmai követelményei szerint elkészíteni az indokolást, a Javaslat a bíróság által megállapított tényállásra, a bűnösség beismerésére, a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadására, a bíróság által megállapított tényállás szerinti cselekmény jogi minősítésére és az alkalmazott jogszabályokra való utalásra koncentráló indokolásra ad lehetőséget. Amennyiben több vádlottat érintő ügyben bűnösség beismerő vallomás, végzéssel történt elfogadására csak bizonyos vádlottak vonatkozásában került sor, úgy az indokolás ezen egyszerűsített változata a bűnösséget beismerő nyilatkozattal érintett vádlottak vonatkozásában sem kizárt.

A felmentő ítélet indokolásában a tényállás is mellőzhető és ez alkalmazható több vádlottat érintő ügyekben is, azon vádlott vagy vádlottak vonatkozásában, akivel szemben a felmentő ítélet első fokon jogerőre emelkedett.

A *korlátozott felülbírálattal érintett ügyekben*, nevezetesen, ha a fellebbezés kizárólag az ügydöntő határozat elkobzásra, a vagyonelkobzásra, a pártfogó felügyelet elrendelésére, a lefoglalásra, a polgári jogi igényre, a szülői felügyeleti jog megszüntetésére vagy a bűnügyi költség viselésére vonatkozó rendelkezése ellen irányul, az indokolás a bíróság által megállapított tényállás rögzítéséből, valamint a fellebbezéssel megtámadott rendelkezés indokaiból és az alkalmazott jogszabályok megjelöléséből is állhat.

A bűnösséget megállapító és a felmentő ítélet

A Javaslat a hatályos szabályokhoz hasonlóan rögzíti, hogy a bíróság a vádlottat bűnösnek mondja ki, ha megállapítja, hogy bűncselekményt követett el, és büntethető. A bűnösséget megállapító ítéletben a bíróság büntetést szab ki, vagy intézkedésül a vádlottat próbára bocsátja, számára jóvátételi munka végzését írja elő, vagy megrovásban részesíti. Bűnösséget kimondó az az ítélet is, melyben a bíróság végül eltekint a büntetés kiszabásától. Az ítélet rendelkező részének kell tartalmaznia a bíróság által megállapított magatartási szabályokat is, ha a bíróság a vádlottat pártfogó felügyelet alá helyezi. Ha a vádlott bűnösségének megállapítására a próbára bocsátás ideje

alatt vagy a próbára bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény miatt kerül sor, a bíróság a próbára bocsátást kimondó rendelkezést hatályon kívül kell helyeznie és halmazati büntetést kell kiszabni.

A bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadása esetére rögzíti a Javaslat, hogy a bíróság a vádlott bűnösségét annak beismerésére, a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadására és az eljárás ügyirataira alapítja, és ha a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadására végzéssel az előkészítő ülésen került sor, nem szabhat ki hátrányosabb büntetést, illetve nem alkalmazhat hátrányosabb intézkedést, mint amelyet a vádirat, illetőleg az előkészítő ülésen előterjesztett indítvány tartalmaz.

Ha a vádlott bűnössége nem állapítható meg és nincs ok az eljárás megszüntetésére, a bírósági a vádlottat ítéletében felmenti, ugyanakkor - ha a törvényi feltételei fennállnak - elrendeli a vádlott kényszergyógykezelését. Ha a felmentésre büntethetőséget kizáró ok miatt került sor, a bíróság elkobzást rendelhet el, vagyoni előny vagy elkobzás alá eső érték megfizetésére kötelezheti a vádlottat. A felmentő ítélet indokolásának – a hatályos szabályokkal azonosan - tartalmaznia kell azoknak az okoknak a feltüntetését is, amelyek a bíróságot az ítélet kialakításában vezették, különösen a bűncselekmény hiányára, a bűncselekmény bizonyítottságának hiányára vagy a büntethetőséget kizáró vagy megszüntető okokra való utalást.

Az eljárást megszüntető végzés

A bíróság az eljárást azokban az esetekben szünteti meg, amikor nem győződhet meg a perbeli bűnösség feltételeinek meglétéről, vagy azok hiányáról. Ilyen eljárási akadály a vádlott halála, az elévülés, a kegyelem, vagy vádlott büntethetősége megszűnése törvényben meghatározott egyéb oka. Ilyen továbbá, ha az eljárás megindításához szükséges magánindítvány, feljelentés vagy a legfőbb ügyésznek a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezése, a magyar büntető joghatóság hiányzik, valamint ha büntetőeljárás átvétele, vagy az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvényben meghatározott konzultációs eljárás eredménye alapján a büntetőeljárást más állam hatósága folytatja le. Az eljárás megszüntetésének van helye a kétszeres eljárás tilalmából fakadóan, hogy ha a cselekményt már jogerősen elbírálták, illetőleg ha az ügyész a vádat ejti. Ez utóbbi esetben az eljárás azonnali megszüntetésére csak akkor kerülhet sor, ha magánvádnak vagy pótmagánvádnak a törvény által kizártan, a cselekmény jellegénél fogva nincs helye. Ha ugyanis van a cselekménynek magánvádlóként, vagy pótmagánvádlóként fellépésre jogosult sértettje, az ügyész vádejtést tartalmazó nyilatkozatát a pótmagánvádra, illetőleg magánvádas eljárás megindítására vonatkozó figyelmeztetéssel kell kézbesíteni, és az eljárás csak akkor szüntethető meg, ha az arra jogosult határidőre pótmagánvádlóként vagy magánvádlóként nem lép fel. A vádlotti érdek érvényre juttatásaként a büntető eljárás hatálya alatt állás alóli mentesülést szolgálja az a rendelkezés, mely szerint az eljárást akkor is meg kell szüntetni, ha a pótmagánvádra jogosultat a vád ejtéséről - ismeretlen helyen tartózkodása miatt - nem lehet értesíteni.

A bíróság a büntetőeljárást megszünteti akkor is, ha az olyan bűncselekmény miatt van folyamatban, amelynek a vád tárgyává tett jelentősebb súlyú bűncselekmény mellett a felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége.

A bíróságnak az eljárás megszüntetésére vezető okokat az eljárás során hivatalból vizsgálnia kell, azok észlelésekor az eljárás megszüntetésről nyomban határozatot kell hoznia. A büntető eljárás megszüntetése a polgári jogi igényt érvényesítő sértett érdekét jelentősen érintheti, ezért a Javaslat kötelezi a bíróságot, hogy az eljárás megszüntetéséről a magánfelet azzal a figyelmeztetéssel értesítse, hogy a polgári jogi igényét egyéb törvényes úton érvényesítheti.

A Javaslat a Be.-hez hasonlóan arra az esetre is tartalmaz szabályt, ha az ügydöntő határozat kihirdetése után, de még annak jogerőre emelkedése előtt derül ki, hogy a vádlott meghalt vagy eljárási kegyelemben részesült. Ha a határozat ellen nem jelentettek be fellebbezést, a bíróság a nem

jogerős határozatát, vagy annak e vádlottat érintő részét hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti. Nyilvánvalóan, ha az ügydöntő határozat ellen fellebbezést jelentettek be, a másodfokú eljárásban kerül sor az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezésére és az eljárás megszüntetésére.

Az eljárást megszüntető végzésben a Javaslat szerint rögzített esetekben a bíróság elkobzást, vagyonelkobzást vagy elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét rendelhet el, amennyiben pedig a vádlott ügydöntő határozat kihirdetését követő vádlott halála vagy aza alkalmazott kegyelem miatt kerül sor az eljárás megszüntetésére, végzésében a bíróság a korábbi ügydöntő határozat elkobzást, vagyonelkobzást, illetve elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét kimondó rendelkezését hatályában fenntartja.

A polgári jogi igény elbírálása

A Javaslat - a hatályos rendelkezés és a jogalkalmazási gyakorlat követelményének megfelelően – a magánfél által bejelentett polgári jogi igény ítéletben való érdemi elbírálásának kötelezettségét állítja az elsőfokú bíróság elé a Javaslatban írt feltételek fennállásának esetére. A büntető bíróság polgári jogi igényt érdemben elbíráló határozatának ugyanolyan jogerő-hatása van, mint a polgári bíróság határozatának, e tárgyban további eljárásnak nincs helye. A polgári jogi igényről a büntető eljárásban a bíróság kizárólag erre irányuló indítvány esetén dönt, de annak sincs akadálya, hogy a magánfél csak a kára egy részét érvényesítse az adhéziós eljárásban, és a további igényével a polgári bírósághoz forduljon. Miután a büntetőeljárás fő kérdése a vádlott bűnösségében való döntés, ezért a Javaslat - a Be. szabályához hasonlóan - lehetőséget ad a polgári jogi igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítására, ha az igény érdemi elbírálása az eljárás befejezését jelentősen késleltetné, illetőleg ha az indítvány érdemi elbírálását más körülmény kizárja. Mérlegelésre tekintet nélkül a polgári jogi igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasításának van helye, ha a bíróság a vádlottat felmenti.

A szülői felügyeleti jog megszüntetése

Büntető eljárásban a vádlott szülői felügyeleti joga három konjunktív feltétel fennállása esetén szüntethető meg; ha a bíróság a vádlottat bűnösségét a gyermekének sérelmére elkövetett szándékos bűncselekményben mondta ki, a szülői felügyeleti jog megszüntetésének az Polgári Törvénykönyvről szóló törvényben megállapított feltételei fennállnak, és az ügyész a szülői felügyeletei jog megszüntetését indítványozta. A bíróság hivatalból nem határozhat ebben a kérdésben, és ha a feltételek fennállnak mérlegelési joga sincs, köteles megszüntetni a szülői felügyeleti jogot. Ha a szülői felügyeleti jog megszüntetésének feltételei nem állnak fenn, a bíróság az indítványt elutasítja, ugyanakkor lehetőség van a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítására is, ha az indítvány elbírálása a büntetőeljárás befejezését jelentősen késleltetné, vagy az indítványnak a büntetőeljárásban való érdemi elbírálását más körülmény kizárja.

A szabálysértés elbírálása

A Javaslat fenntartja a Be. azon rendelkezését, hogy büntetőeljárásban szabálysértés elbírálására csak akkor van lehetőség, ha a bíróság a tárgyalás eredményéhez képest úgy látja, hogy a vád tárgyává tett cselekmény szabálysértés. Lényeges következménnyel bír ez esetben a tárgyalás megkezdésének aktusa, hiszen ha a bíróság még a tárgyalás megkezdése előtt állapítja meg, hogy a vád tárgyává tett cselekmény szabálysértésnek minősül, az eljárás megszüntetése mellett rendelkezik az iratoknak a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szabálysértési hatóság részére való megküldéséről, a tárgyalás megkezdése után ezen ok miatt az ügy áttételének már nincs helye, a bíróságnak az ügyet el kell bírálnia. Ez esetben a bíróság a vádlottat a bűncselekmény miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában felmenti, megállapítja a szabálysértés elkövetését, és alkalmazza

a szabálysértés miatti jogkövetkezményeket. Mindezeken túl elkobzást rendelhet el és a polgári jogi igényt érdemben elbírálhatja. Ha a vádlottal szemben több bűncselekmény miatt emeltek vádat, és valamely vád tárgyává tett cselekményről a bíróság megállapítja, hogy az szabálysértés, a bíróság e szabálysértés miatt az eljárást megszüntetheti, ha a vád tárgyává tett más bűncselekmény mellett e cselekménynek a felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége.

A bűnügyi költség viselése

A bíróságnak az ügydöntő határozatban rendelkeznie kell az eljárás során felmerült bűnügyi költségről, a Javaslat a hatályos törvény ezzel kapcsolatos rendelkezéseit túlnyomórészt átveszi. Ha a bíróság a vádlottat bűnösnek mondja ki, vagy szabálysértési felelősségét megállapítja, a bíróság az ezzel érintett cselekménnyel, illetve a tényállásnak e részével kapcsolatban felmerült bűnügyi költség megfizetésére kötelezi, kivétel, ha azt a törvény szerint nem más visel vagy, amely nem az ő mulasztása folytán, szükségtelenül merült fel. Ide sorolható a szükségtelen szakértői bizonyítás felvételével kapcsolatos költség, tévedésből megidézett tanú útiköltsége, védő mulasztása folytán felmerült tárgyalási költség. Több vádlottas ügyekben az a főszabály érvényesül, hogy a felmerült egyes költség elemeket, attól függően, hogy melyik vádlotthoz kapcsolódik, a vádlottak személyéhez kell kapcsolni, erre tekintettel külön-külön kell kötelezni a bűnügyi költség megfizetésére. Minden olyan költségelem esetén, mely nem kizárólag egy vádlottat érint, ha a bűnügyi költség nem különíthető el és nem osztható fel a bűnösnek kimondott vádlottak között, úgy egyetemleges kötelezésnek van helye.

Ha büntető eljárás eredményeként a vádlott felmentésére vagy vele szemben az eljárás megszüntetésére kerül sor, a vádlottat annak a költségnek a viselésére kell kötelezni, amely az ő mulasztása folytán merült fel, továbbá a büntethetőség megszűnése okán való eljárás megszüntetése esetén a bíróság belátásától függően ráterhelhető az ezzel összefüggésben felmerült bűnügyi költség vagy annak egy része. Lehetőség van arra is, hogy a bíróság a bűncselekmény súlyához képest aránytalanul nagy bűnügyi költség egy részének megfizetése alól a vádlottat mentesítse, ebben az esetben a bűnügyi költség ezt a részét az állam viseli. Ilyen esetben a bíróság kizárólag az elkövetett bűncselekmény tárgyi súlyát és a felmerült bűnügyi költség összegét mérlegelheti, nem bír jelentőséggel az, hogy a vádlott személyi, jövedelmi és vagyoni viszonyai milyenek.

A Javaslat az államra terhel minden olyan bűnügyi költséget, amelynek viselésére a vádlott nem kötelezhető, vagy amelyet nem kell megtérítenie, továbbá amely azáltal merült fel, hogy a vádlott valamely érzékszervi korlátozottsága vagy a magyar nyelv nem ismerése folytán, vagy azért merült fel, mert a vádlott az eljárás során regionális vagy nemzetiségi nyelvét használta.

Rendezi a Javaslat az állam megtérítési kötelezettségét olyan esetben, ha a bíróság az ügyész által képviselt ügyben menti fel a vádlottat vagy az eljárást a vád ejtése miatt megszünteti: ilyenkor a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül – jogszabályban meghatározott mértékben – az állam megtéríti a vádlott költségét, továbbá védőjének az eljárás során nem előlegezett díját és költségét.

Ha a bíróság a magánfél által érvényesített polgári jogi igénynek helyt ad, a vádlottat kötelezi a magánfél és képviselője készkiadásának, valamint az utóbbi díjának megfizetésére, részbeni helyt adás esetén a vádlottat az említett költség arányos részének megfizetésére kell kötelezni; egyébként e költséget a magánfél viseli.

Ha a sértett, magánvádló, magánfél vagy egyéb érdekelt érdekében pártfogó ügyvéd járt el az eljárás során az ügydöntő határozatban a bíróság rendelkezik a pártfogó ügyvéd díjának viseléséről.

A pártfogó ügyvéd díjának megállapítására a jogi segítségnyújtó szolgálat jogosult, ennek összegszerűségéről így a bíróság rendelkezni sem tud, ezért ügydöntő határozatában az összeg

meghatározása nélkül, vagy a díj arányos részének meghatározásával állapítja meg, hogy ki viseli a pártfogó ügyvédi díjat. A jogerős határozatot hozó bíróság 8 napon belül értesíti a jogi segítségnyújtás engedélyezése ügyében eljárt jogi segítségnyújtó szolgálatot a pártfogó ügyvédi díj viselésére köteles személy azonosítására alkalmas adatok közlésével a pártfogó ügyvédi díj viselésére vonatkozó döntéséről. Azt a pártfogó ügyvédi díjat, amelynek viselésére a büntetőeljárásban részt vevő személy nem kötelezhető, az állam viseli.

LXXIX. Fejezet

A fellebbezés

A fellebbezési jog

A Javaslat a Be.-hez hasonlóan az elsőfokú ügydöntő határozat elleni rendes jogorvoslatként, a fellebbezési jog lehetőségét deklarálja. Az ügydöntő határozat - tartalmát tekintve a vádról - a vád elsőfokú bírósági eljárásra való alkalmasságáról szól, ezért az elsőfokú eljárást lezáró, bűnösséget megállapító, felmentő ítélet és eljárás megszüntető végzés ellen is biztosítani kell a jogorvoslat lehetőségét. A végzés formátumú bírósági döntések közül az elsőfokú bíróság nem ügydöntő végzése elleni fellebbezést a Javaslat - a jelen törvényhez hasonlóan - általánosságban biztosítja, kivételt képeznek a Javaslatban taxatíve nevesített esetek. Harmadik csoportba - fellebbezés szempontjából - azon végzések tartoznak, melyek külön fellebbezéssel nem támadhatók. E végzések - melyek fellebbezéssel történő támadást a törvény kifejezetten kizárja - által előidézett jogsérelmeket, illetőleg a határozati formát nem igénylő intézkedéseket az ügydöntő határozat elleni fellebbezésben lehet sérelmezni.

A fellebbezés korlátai

A Javaslat ehelyütt pontosan sorolja fel azokat azon eseteket, amelyek ellen a fellebbezés lehetősége kizárt. Nincs helye fellebbezésnek, ha az eljárás megszüntetésére a vádejtés okán került sor és pótmagánvádnak, magánvádnak nincs helye, a polgári jogi igény érvényesítésének vagy a szülői felügyeleti jog megszüntetésére irányuló indítvány egyéb törvényes útra utasítása ellen, az ítélet tudomásulvételét követően bejelentett fellebbezés elutasítása ellen. Nincs helye fellebbezésnek azon a címen sem, hogy ha a bíróság a vádlott távollétében hozott ügydöntő határozatot és a vádlott jelenléte a tárgyaláson nem volt kötelező, valamint a határozati formát nem igénylő bírói intézkedéssel, valamint fő szabály szerint a pervezető végzéssel szemben.

A bűnösség megállapításának a Javaslat szerinti új intézményi formájára vonatkozóan a Javaslat korlátozott jogorvoslati lehetőséget nyújt arra az esetre, ha a bíróság a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatát végzéssel elfogadta, ez esetben ugyanis nincs helye fellebbezésnek az ítélet ellen a bűnösség megállapítása, illetve a váddal egyező tényállás és jogi minősítés miatt.

A fellebbezésre jogosultak

A Javaslat a hatályos törvényi előírással egyezően taxatíve sorolja fel a fellebbezésre jogosultakat meghatározva egyúttal a jogorvoslati jog terjedelmét is. Teljes körű jogorvoslati jogosultság illeti meg a vádlottat, az ügyészt, a védőt, vagyis az ítélet valamennyi rendelkezése ellen önállóan jogosultak a fellebbezés bejelentésére. A korlátozott jogorvoslati jogosultság azt jelenti, hogy a Javaslatban nevesített személy az ítélet bizonyos, őt érintő rendelkezése tekintetében rendelkezik jogorvoslati jogosultsággal. Ide tartozik a vádlott örököse, aki az ítélet polgári jogi igénynek helyt adó rendelkezése ellen jelenthet be fellebbezést**,** ha a vádlott az ügydöntő határozat meghozatala után, de még a fellebbezésre nyitva álló határidőn belül meghal. A vádlott törvényes képviselője, házastársa vagy élettársa a kényszergyógykezelés elrendelése ellen jelentheti be a fellebbezést, a vádlottól függetlenül, e jogát tehát a vádlott akarata ellenére is gyakorolhatja. A magánfél a polgári

jogi igényt érdemben elbíráló rendelkezés ellen élhet fellebbezéssel, illetőleg akivel szemben az ítélet rendelkezést tartalmaz, mint az egyéb érdekelt gyakorolhatja fellebbezési jogát.

A fellebbezés bejelentése

Általánosságban az ítélet közlésére kihirdetés útján kerül sor, ezért a Javaslat akként szabályozza a jogorvoslati jog gyakorlásának lehetőségét, hogy akivel az elsőfokú bíróság az ítéletet kihirdetés útján közli, a fellebbezését nyomban bejelentheti, vagy erre háromnapi határidőt tarthat fenn, e határidő elmulasztása miatt azonban nincs helye igazolásnak. A fellebbezési határidő számítására az általános szabályok az irányadók. Amennyiben az ítélet közlésére kézbesítéssel kerül sor, a fellebbezés előterjesztésére nyitva álló határidő 8 nap. Kizárólag a kihirdetéskor van lehetőség a fellebbezés bejelentésére, ha az elsőfokú bíróság a nem ügydöntő végzést kihirdetés útján közli.

A nem a kihirdetéskor bejelentett fellebbezést az elsőfokú bíróságnál kell bejelenteni, mely történhet írásban vagy jegyzőkönyvbe mondással szóban. Ha az ügyész a tárgyaláson a három nap határidőt fenntartva jelentett be a fellebbezést, erről a vádlottat és védőt az elsőfokú bíróságnak tájékoztatni kell.

A fellebbezés iránya és tartalma

A fellebbezésre jogosultak felsorolása már tartalmaz ugyan némi utalást a fellebbezési jog tartalmára, a Javaslat – a fellebbezési jogot érintő újításra figyelemmel - külön rendelkezést szentel arra, hogy a rendes jogorvoslat keretei között ki, milyen irányban és tartammal jelenthet be fellebbezést, mely egyben alapját képezi majd a felülbírálatot végző jogorvoslati szint eljárásának is. Ez a szabály adja egyebekben alapját annak is, hogy a bíróság az ítéletnek csak azon rendelkezéseit indokolja meg részletesebben, amelyekkel kapcsolatban a felek fellebbezést jelentettek be.

Az ügyész a vádlott terhére és javára is bejelentheti a fellebbezést, erre a jogorvoslati nyilatkozat megtételekor utalnia kell. A teljes körű jogorvoslati jogosultsággal rendelkezők az elsőfokú bíróság ítélete bármely rendelkezését kifogásolhatják, de a fellebbezés kizárólag az indokolás ellen is irányulhat, mely során nemcsak az eljáró bíróság jogkövetkeztetéseit vitathatók, hanem téves ténymegállapításai és azok megalapozottsága is.

Bár a hatályos törvényi előírás is tartalmazza a fellebbező azon kötelezettségét, hogy pontosan jelölje meg a sérelmezett ítéleti rendelkezést és annak okát, a Javaslat markánsabb rendelkezésen keresztül kívánja biztosítani - a felülbírálatot is érintő változtatására tekintettel – ennek a követelménynek az érvényesülését. Nevezetesen ha a fellebbezés kizárólag a kiszabott büntetésre vagy az alkalmazott intézkedésre vonatkozik, a fellebbezés a későbbiekben sem terjeszthető ki.

A Javaslat is lehetőséget teremt arra, hogy a fellebbező új bizonyítékra hivatkozzék fellebbezésében, ha ezt olyan tény vagy bizonyítási eszköz tekintetében teszi lehetővé, melyről az ítélet kihirdetése után keletkezett vagy arról a fellebbező önhibáján kívül az ítélet kihirdetése után szerzett tudomást. A fellebbezésben nem kizárt olyan bizonyítás indítványozás sem, amelyet az első fokon eljárt bíróság elutasított.

A Javaslat a hatályos rendelkezéstől eltérően az ügyészséget és a védőt kötelezi arra, hogy a fellebbezést, illetőleg a már bejelentett fellebbezést is írásban indokolja, melyet az ügyiratok felterjesztéséig az elsőfokú bíróságnál, az ügyiratok felterjesztése után a másodfokú bíróságnál − legkésőbb a másodfokú tárgyalást megelőző tizenötödik napon − kell előterjeszteni. Az írásbeli indokolási kötelezettség előírása a fellebbezés elbírálásának előkészítése elősegítését szolgálja, egyértelművé teszi a bejelentett fellebbezés tartalmát és irányát. E kötelezettséggel a Javaslat, a megfelelő jogi végzettséggel rendelkező ügyészt és védőt terheli, akik esetében elvárható az ilyen jellegű beadvány szakszerű megfogalmazása. Ennek a kötelezettségnek a biztosítására a Javaslat

ügyészi mulasztás esetében kötelezően a felettes ügyész felé való tájékoztatás, védő mulasztása esetére a rendbírságolás lehetőségét írja elő.

Észrevétel a fellebbezésre

A Javaslat a hatályos rendelkezéssel egyezően szabályozza a fellebbezéssel érintettek jogosultságaként az észrevétel megtételének lehetőségét az előterjesztett fellebbezésre, és rendezi annak helybeli és időbeli korlátait.

A fellebbezés visszavonása

Az önrendelkezés jogának érvényesülését biztosítja a Javaslat annak megfogalmazásával, hogy a fellebbező, mint ahogy jogorvoslati nyilatkozatának előterjesztésére, úgy annak visszavonására is jogosult. A jogosultságot illető korlátozottság a terhelti érdeket védi azzal a szabállyal, hogy a vádlott javára más által bejelentett fellebbezést a fellebbező – az ügyészség közvádlói szerepéből eredően annak kivételével - csak a vádlott hozzájárulásával vonhatja vissza. Az ügyészi szervezet jellegéből következően célszerűségi okokból az ügyészség fellebbezését az ügyiratok felterjesztése után a másodfokú bíróság mellett működő ügyészség vonhatja vissza. Időbeli korlátot a Javaslat a jogorvoslati rendszer működésének hatékonysága biztosításának célzatával állít, ez szerint a fellebbezés visszavonására a másodfokú bíróságnak határozathozatal céljából tartott tanácsüléséig van lehetőség. Az ügyészi fellebbezés visszavonása esetén - más fellebbező hiányában - a másodfokú eljárás lefolytatása okafogyottá válik, így indokolt az iratok elsőfokú bíróságnak történő visszaküldése. A fellebbezési eljárás kiszámíthatóságának megőrzése végett a Javaslat a hatályos törvényi előírással egyezően kizárja a visszavont fellebbezés ismételt előterjesztését.

Az elsőfokú bíróság és az ügyészség teendői a fellebbezést követően

A Javaslat nem változtat a fellebbezés bejelentését követő hatályos eljárási rendszeren. A fellebbezést az elsőfokú bíróságnál kell előterjeszteni, amelynek kötelessége a fellebbezés joghatályosságának vizsgálata. Ennek megfelelően az elsőfokú bíróság elutasítja törvényben kizárt, az arra nem jogosulttól származó vagy az elkésett fellebbezést. A törvényben kizártnak kell tekinteni azt a fellebbezést, amely fellebbezéssel nem támadható határozatot sérelmez és ekként minősül az az esetet is, ha egyébként jogorvoslat kezdeményezésére jogosult terjesztette elő, de olyan irányban vagy olyan rendelkezésre vonatkozóan, amelyre a fellebbezési jogosultsága nem terjed ki. Nem jogosulttól származik a fellebbezés, ha azt nem a fellebbezésre jogosítottak valamelyike nyújtotta be, és elkésett, ha benyújtására - a határozat közlési módjától függően megállapított - határidőn túl került sor. A törvényben kizárt, vagy az arra nem jogosulttól származó fellebbezést elutasító végzés ellen további jogorvoslatnak nincs helye, ilyen esetben a bíróság mellőzi a jogorvoslat elbírálását az előterjesztő értesítése mellett. A fellebbezés elkésettségét megállapító végzéssel szemben az általános szabályok szerint alakul a fellebbezési jog.

A fellebbezési határidő leteltét jogosultanként kell vizsgálni, és ha fellebbezési határidő valamennyi jogosultra lejárt az egyesbíró vagy az elsőfokú bíróság tanácsának elnöke az ügyiratokat − a másodfokú bíróság mellett működő ügyészség útján − az ügydöntő határozat írásba foglalását követően haladéktalanul felterjeszti a másodfokú bírósághoz. A másodfokú bíróság mellett működő ügyészség az ügyiratokat az indítványával egy hónapon belül, különösen bonyolult vagy nagy terjedelmű ügyben két hónapon belül megküldi a másodfokú bíróságnak. Ezek a határidőket a jelenleg hatályos rendelkezésekhez képest indokolt volt némileg tágítani a jogalkalmazási gyakorlat tapasztalatai alapján.

TIZENÖTÖDIK RÉSZ

A MÁSODFOKÚ BÍRÓSÁGI ELJÁRÁS

LXXX. Fejezet

A másodfokú bírósági eljárás általános szabályai

A Javaslat a Be jelenleg hatályos rendszerén nem változtatva, a négyszintű bírósági rendszerben, a kétfokú rendes jogorvoslat lehetőségét tartja fenn. A jelenleg hatályos Be a másodfokú eljárásban a revízió általános szabályát rögzíti, mely szerint, ha az elsőfokú ítélet ellen fellebbezést jelentettek be, úgy a másodfokú bíróság az ítélet valamennyi büntetőjogi fő- illetve járulékos kérdésben hozott rendelkezését felülbírálja a megelőző bírósági eljárással együtt, függetlenül a fellebbező személyétől és a fellebbezés okától. A hatályon kívül helyezés számának csökkentése, a bírósági eljárás időszerűségének követelménye és a jogalkalmazás gyakorlati tapasztalatainak igénye egyaránt a jelenleg hatályos fellebbezési rendszer általános revíziós jellege felülvizsgálatának és részleges megalapozatlanság esetére a másodfokon eljáró bíróság reformatórius jogkörének bővítése szükségességére vezetett. Erre tekintettel a Javaslat a fellebbezés fő vonulatait illetően releváns változtatásokat eszközöl a másodfokú bíróság eljárására vonatkozó rendelkezésekben, ugyanakkor - a szerkesztést tekintve az eltérő rendelkezések feltüntetése mellett - többnyire a bírósági eljárás általános szabályainak alkalmazására utal vissza.

A Javaslat által nóvumként bevezetett koncentrált felülbírálat szükségessé teszi annak terjedelme pontos rögzítését, eszerint a másodfokú bíróság az ítéletnek kizárólag a fellebbezésben megtámadott rendelkezését a fellebbezésben megjelölt okból és a fellebbezés irányának megfelelően bírálja felül. Nyilvánvalóan ez a rendelkezés áll összefüggésben a fellebbezés bejelentésével kapcsolatban a fellebbező azon kötelezettségével, hogy a jogorvoslati jog gyakorlásakor meg kell jelölnie, hogy az ítélet mely rendelkezését, milyen okból sérelmezi, és a fellebbezés mire irányul, hiszen a bíróság az ítéletnek csak azon rendelkezéseit indokolja meg részletesebben, amelyekkel kapcsolatban a felek fellebbezést jelentettek be. Ez a fajta a jogalkalmazói munkát lényeges könnyítő szabály azonban nem vezethet méltánytalan, vagy törvénytelen helyzetekre, és nem eredményezheti törvénysértő rendelkezéseket tartalmazó ítélet változatlanul hagyását a fellebbezési eljárásban. Ezért az ilyen korlátozott felülbírálatnak minősülő esetben is meg kell teremteni, hogy a másodfokú bíróság hivatalból vizsgálja az esetleges abszolút eljárási szabálysértéseket, erre egyébként az emiatt nem fellebbező fél is felhívhatja a figyelmet, az abszolút eljárási szabálysértés pedig az ítélet hatályon kívül helyezését vonja maga után. Ugyancsak hivatalból a Javaslat a másodfokú bíróság kötelezettségévé teszi az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező kérdésekben való döntést, ha az elsőfokú bíróság a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett.

Az elsőfokú ítélet kizárólag egyes rendelkezéseinek felülbírálatának lehetőségét teremti meg a Javaslat azzal, hogy ha a vádlott ellen több bűncselekmény miatt emeltek vádat, az ítéletnek csak azon felmentő vagy eljárást megszüntető rendelkezésének felülbírálatára ad lehetőséget, amely ellen fellebbezés bejelentésére sor került. Ha pedig a fellebbezés kizárólag az ítéletnek az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező kérdésre, továbbá a polgári jogi igényre, vagy a szülői felügyeleti jog megszüntetésére vonatkozó rendelkezése ellen irányul, a másodfokú bíróság az ítéletnek csak ezt a részét bírálja felül.

A törvényesség és határozat azonos jogalapjának követelményét szem előtt tartva a hatályos rendelkezéssel azonosan a Javaslat is lehetővé teszi a részjogerő feloldását a fellebbezéssel nem érintett terhelt büntetőjogi helyzetének javítása érdekében, feltéve, hogy a fellebbezéssel érintett terhelt tekintetében is - azonos, összefüggő okból - ilyen döntést hoz.

Kötöttség az elsőfokú bíróság ítéletének tényállásához

Az elsőfokú bíróság ítéletének tényállásához való kötöttség mind a Be. mind a Javaslat szerint a másodfokú bírósági eljárás releváns szabálya. Ténylegesen azt jelenti, hogy a bizonyítékokat az

elsőfokú bíróság ítéletétől eltérően értékelni, az elsőfokú bíróság által a bizonyítékok megvizsgálása alapján megállapított tényállástól eltérő tényállást a másodfokú bírósági eljárásban megállapítani nem lehet, kivéve, ha az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan, illetve ha a másodfokú bíróság a fellebbezésben állított új tény vagy bizonyíték alapján bizonyítást folytat le.

A Javaslat a másodfokú bíróság reformatórius jogkörének bővítése célzatával és eszközeként a Be. rendelkezésén túlmutatva bevezeti a teljes és részleges megalapozatlanság fogalmát és rögzíti eseteit.

Az elsőfokú bíróság ítélete teljes egészében megalapozatlan, ha az elsőfokú bíróság nem állapított meg tényállást vagy a megállapított tényállás ellentétes az ügyiratok tartalmával. A Be. jelenleg a megalapozatlanság eseteként szabályozza azt is, ha az elsőfokú bíróság a tényállást nem derítette fel, tekintettel azonban arra, hogy a felderítés nem bírósági feladat, ennek további fenntartása nem indokolt, a Javaslat ilyen esetkört már nem tartalmaz.

A megalapozatlanság csak részleges, ha a tényállás nem tisztázott, a megállapított tényállás hiányos, a megállapított tényállás részben ellentétes az ügyiratok tartalmával, továbbá ha az elsőfokú bíróság a megállapított tényekből további tényre helytelenül következtetett. E felsorolás – mint Be.-ben - taxatív jellegű, azonban míg a teljes megalapozatlanság a Javaslat újító rendelkezése alapján hatályon kívül helyezést eredményez, addig a részleges megalapozatlanság esetén a Javaslat – a reformatórius jogkör bővítésének megnyilvánulásaként – a másodfokú bíróság kötelezettségévé teszi megkísérelni annak megszüntetését, a tényállás kiegészítése, helyesbítése az iratok tartalma, ténybeli következtetés, vagy a felvett bizonyítás alapján. A megalapozatlanság kiküszöbölésének - akár a bizonyítás felvételével történő - kötelezettsége megteremti annak a lehetőség is – szemben a jelenleg hatályos szabályozással – hogy a másodfokú bíróság eltérő tényállás mellett az első fokon felmentett vádlott bűnösségét állapítsa meg.

A Javaslat – továbbra is az újítás jegyében - lehetőséget termet a bizonyítékok elsőfokú bíróságtól eltérő értékelésére, azonban – a felülbírálati funkcióból eredően - ez nem lehet korlátlan. A Javaslat ezért előírja, hogy a másodfokú bíróság csak azokkal a tényekkel kapcsolatban értékelheti az elsőfokú bíróságtól eltérően a bizonyítékokat, amelyekre bizonyítást vett fel, kivéve, ha az ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés alapján a vádlottat a felmenti vagy az eljárást megszünteti.

A bizonyítási eszközök indítványra való beszerzésével összhangban a Javaslat a megalapozatlanság következményeinek alkalmazása alól ad felmentést arra az esetre, ha a megalapozatlanság nyilvánvalóan e kötelezettség elmulasztására vezethető vissza.

Bizonyítás a másodfokú bírósági eljárásban

A Javaslat másodfokú eljárás bizonyítás felvételére vonatkozó rendelkezése a részbeni megalapozatlanság kiküszöbölését és az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértése orvoslását célozza. A bizonyítás felvételének helye a másodfokú bíróság eljárási formái közül a tárgyalás. A Javaslat a hatályos rendelkezések jogalkalmazás szerinti értelmezését tisztázva egyértelművé teszi azt, hogy a vádlott büntetés kiszabási körülményekre vonatkozó meghallgatása nem minősül bizonyításnak, annak ellenére sem, hogy az nyilvánvalóan a vádlott személyi körülményei kapcsán tény adatokat tartalmaz, ezáltal az ítéleti tényállás részét érinti. Ezért ha az ügyben a büntetéskiszabási körülmények további tisztázása érdekében kizárólag a vádlott meghallgatása szükséges, a másodfokú bíróság nyilvános ülést tart. A bizonyítás körében a Javaslat nem változta a Be jelenlegi azon szabályán sem, hogy a terhelt büntető jogi helyzetét nem érintő, e szempontból irreleváns kérdéseket érintő tények tekintetében a másodfokú bíróság mellőzheti a bizonyítás lefolytatását és az ezzel érintett bűncselekmények vonatkozásában az eljárás megszüntetésnek lehet helye.

A súlyosítási tilalom

A súlyosítási tilalom a jelenleg hatályos Be garanciális rendelkezése és kivételt jelent a felülbírálat terjedelmének általános szabályai alól. Lényegi eleme, hogy a vádlott és a védő részére lehetővé teszi a fellebbezési jog kockázat nélküli gyakorlását, kizárva azt, hogy a fellebbezés folytán, alapvető érdemi kérdésekben a vádlottra hátrányosabb másodfokú bírósági határozat szülessen, ha az elsőfokú bíróság ítéletét csak a vádlott javára szóló fellebbezés támadta. Mindezen koncepción a Javaslat sem változtat ezért – a hatályos rendelkezésekkel azonos módon - pontosan meghatározza a súlyosítási tiltom tartalmát és feltételeit, továbbá azt, hogy mit kell érteni a vádlott terhére bejelentett fellebbezés fogalmán.

A súlyosítási tilalom feloldásaként értékelhető esteken sem változta a Javaslat. Ez szerint a kizárólag a terhelt részfelmentését vagy az eljárás részmegszüntetését támadó fellebbezések esetében, ha a felmentő vagy eljárást megszüntető rendelkezés támadása eredményre vezet, a súlyosítási tilalom nem érvényesül. Ugyancsak nem terjed ki a súlyosítási tilalom - kivéve, ha alkalmazásukra büntetés helyett kerül sor - a büntetőjogi intézkedések körére, így az első fokon marasztalt terhelttel szemben a másodfokú bíróság az elkobzásról, a vagyonelkobzásról illetve az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételéről rendelkezhet, ha azt az elsőfokú bíróság a törvény rendelkezése ellenére elmulasztotta. Amennyiben az elsőfokú bíróság a terheltet a bűncselekmény vádja alól felmentette és cselekményét egyidejűleg szabálysértésnek minősítve alkalmazott a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény alapján jogkövetkezményt, e szankció súlyosítására is csak abban az esetben van lehetőség, ha a fellebbezés kifejezetten a szankció vagy a felmentő rendelkezés megváltoztatására irányul.

LXXXI. Fejezet

A fellebbezés elintézése

A Javaslat – a hatályos rendelkezésekhez hasonlóan - a jogorvoslati kérelem elbírálásának előkészítése körében, széleskörű jogosítványokat biztosít a másodfokú bíróság tanácselnökének, melynek célja az érdemi felülbírálathoz szükséges feltételek megteremtése. Ennek keretében a másodfokú bíróság tanácsának elnöke a hiányok pótlása végett, ügyiratok beszerzése vagy tájékoztatáskérés iránt intézkedhet az elsőfokú bíróságtól, a fellebbezőt a fellebbezésnek nyolc napon belüli kiegészítésére hívja fel, illetve megküldi a jogorvoslati nyilatkozatokat az egyéb érintetteknek. A tanács elnöke intézkedik az ügy kitűzése iránt, miután a fellebbezés elintézése előkészítése keretében a tanács elnöke megválasztja a másodfokú eljárás formáját is, az ügyet tanácsülésre, ülésre vagy tárgyalásra tűzi. Ezzel összefüggésben a bírósági eljárások gyorsítása érdekében a Javaslat előírja, hogy a tanács elnöke az ügy érkezésétől számított 2 hónapon belüli, lehető legközelebbi határnapot köteles kijelölni.

A másodfokú bíróság a fellebbezés elbírálása tárgyában tartott tanácsülésen vagy nyilvános ülésen arra a következtetésre juthat, hogy a másodfokú eljárás során bizonyítás felvétele indokolt, annak elrendeléséről még a tárgyalást megelőzően határozhat, ezt biztosító intézkedéseket - idézések kiadása, szakértő kirendelése - megteheti, annak érdekében, hogy a kitűzött tárgyaláson a bizonyítás felvétele zavartalanul megtörténhessék. Az idézés és értesítés szabályira az eljárási cselekménynek általános szabályainak rendelkezéseit kell alkalmazni.

Az érdemben el nem bírálható fellebbezést az elsőfokú bíróság elutasítja, azonban ha az elsőfokú bíróság ezt elmulasztotta, a fellebbezést elutasító határozat meghozatala a másodfokú bíróság feladata. A fellebbezést a másodfokú bíróság tanácsülésen utasítja el, mert a határozat alapjául szolgáló kérdést az iratok alapján, az eljárás résztvevőinek meghallgatása nélkül el lehet bírálni. A másodfokú bíróság mellett működő ügyésznek, ha az elutasítás ezen okát észleli, kizárólag arra van

lehetősége, hogy átiratában indítványozza a fellebbezés másodfokú bíróság általi elutasítását. A másodfokú bíróság abban az esetben is elutasítja a fellebbezést, ha nem lehet megállapítani, hogy a fellebbező az elsőfokú eljárást vagy az ügydöntő határozatot miért tartja sérelmesnek, és annak kiegészítésére felhívása ellenére nem kerül sor. A másodfokú bíróság tanácsülésen határoz az iratok áttételéről, ha az iratokból megállapítható, hogy a másodfokú bíróságnak a fellebbezés elbírálására nincs hatásköre, vagy arra nem illetékes, tekintettel arra, hogy a hatáskör és illetékesség vizsgálata hivatalbóli kötelezettsége a másodfokú bíróságnak.

Az eljárás felfüggesztésére a másodfokú bírósági eljárásban is sor kerülhet és miután az erre alapot adó körülmény rendszerint az iratokból megállapítható, ezért az erről szóló határozatot a másodfokú bíróság tanácsülésen hozza meg. A felfüggesztésre az elsőfokú eljárásban felsorolt okokból van lehetőség, kivételt képez – fogalmilag - a vádirat hiányosságai pótlására szolgáló felfüggesztési ok.

A másodfokú bíróság eljárásának legkevesebb eljárási garanciát biztosító legegyszerűbb, ezáltal legszűkebb körben érvényesülő eljárási formája a tanácsülés. Alkalmazására kizárólag azon esetekben kerülhet sor, ha a fellebbezés érdemében nem kerül sor határozathozatalra, vagy az nem érinti a terhelt büntetőjogi felelősségét, ezért ezek körét a Javaslat taxatíve nevesíti. Tanácsülésen dönt a bíróság a fellebbezés formai okokból, érdemi vizsgálat nélkül történő elutasításáról, egyesítésről, elkülönítésről, az ügy áttételéről vagy felfüggesztéséről, a büntetőjogi főkérdést nem érintő kérdésben, ha a fellebbezés az elsőfokú ítélet lefoglalás megszüntetésére vagy a bűnügyi költségre vonatkozó rendelkezéseit támadja kizárólag. Ha az ügyiratok alapján abszolút hatályon kívül helyezési ok állapítható meg, akár az eljárás megszüntetésének, akár az elsőfokú eljárás megismétlésének van helye, a fellebbezés elbírálására tanácsülésen kerülhet sor, hiszen az elsőfokú határozat rendelkezéseinek további, tartalmi vizsgálata szükségtelenné válik a fennálló eljárási hiba következtében. Tanácsülésen van lehetőség a fellebbezés elbírálására, ha annak eredményeként a fellebbezéssel érintett illetve nem érintett terhelt felmentéséről vagy vele szemben az eljárás megszüntetéséről határoz a másodfokú bíróság. Ilyen esetben a fellebbezés tartalmi elbírálására sor kerül, azonban ezen esetek eredményezik a terhelt számára a lehető legkedvezőbb döntést, így értelemszerűen kizárható, hogy az eljárási garanciák - tárgyaláshoz való jogának illetve védekezésének szabad előadásához fűződő jogának - csorbulása tényleges jogsérelem előidézéséhez vezetne. Hasonló okból lehetőség van a fellebbezés tanácsülésen való elbírálására akkor, ha az elsőfokú határozat ellen kizárólag a terhelt javára jelentettek be fellebbezést és az ítélt nem megalapozatlan. Ez esetben a terhelt büntetőjogi helyzete a másodfokú eljárás során nem válhat kedvezőtlenebbé, de a Javaslat többlet garanciaként rögzíti, hogy a tanácsülésen történő elbírálásra csak akkor kerülhet sor, ha a tanács elnökének ez irányú tájékoztatása ismeretében senki sem kéri nyilvános ülés vagy tárgyalás tartását.

A fellebbezés tartalmi elbírálására sor kerülhet akkor is, ha az elsőfokú bíróság az eljárást a tárgyalás előkészítése során, az ott felsorolt okokból megszüntette, hiszen a határozat az iratok alapján született, így annak helyessége kizárólag iratok alapján megítélhető. Az elsőfokú bíróság nem ügydöntő végzése elleni fellebbezés felülbírálatára is lehetőséget ad a Javaslat, ha az nem igényel bizonyítás felvételét, hiszen bizonyítás kizárólag tárgyalás keretében folyhat.

Miután tanácsülésen a fellebbezéssel érintetteknek nincs lehetőségük érveik szóbeli előterjesztésére a Javaslat előírja a tanács elnöke számára a fellebbezők értesítését a kitűzésről és annak lehetővé tételét, hogy jogorvoslati kérelmük indokolását kiegészítsék, illetve a más által bejelentett fellebbezésre, nyilatkozatra észrevételt tegyenek.

A nyilvános ülés

A Javaslat szabályozási rendszerében minden olyan esetben, ha nincs helye tanácsülés tartásának, és a bizonyítás felvételére sincs szükség a jogorvoslati kérelem elintézésére nyilvános ülésen kerül sor. Az ítélet részbeni megalapozatlansága esetén is helye lehet a fellebbezés nyilvános ülés keretében

való elbírálására feltéve, ha a hiánytalan, illetve a helyes tényállás megállapítása az ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés útján lehetséges. Nyilvános ülés keretei között egy esetben az elsőfokú ítélet alapjául szolgáló tény adatok köre kiegészítésére is mód van nevezetesen, a vádlott a büntetéskiszabási körülmények további tisztázása érdekében meghallgatható.

A nyilvános ülésen való részvétel és jelenlét, valamint idézés és értesítés szabályaira a bírósági eljárás és az eljárási cselekmények általános szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy az elsőfokú bírósági eljárástól eltérően az ügyész jelenléte a másodfokú nyilvános ülésen nem kötelező. Főszabályként a vádlott jelenléte sem kötelező, hiszen a vádlott a bírósági eljárásban való jelenlét jogáról, akár az első akár a másodfokú eljárásban lemondhat. Könnyítő szabály, hogy ha a vádlottat a másodfokú bíróság idézte, de szabályszerű idézésre ellenére nem jelent meg, úgy a másodfokú bíróság a nyilvános ülést megtarthatja. A terhelt távollétében megtartott nyilvános ülés eredményeként nem kerülhet sor automatikusan a fellebbezés elbírálására is, azt a Javaslat csak akkor engedi meg, ha a nyilvános ülés eredményeként az állapítható meg, hogy a terhelt meghallgatása szükségtelen.

A nyilvános ülésen az ügy előadása − ha azt a jelenlévők nem indítványozzák − mellőzhető.

A tárgyalás

A másodfokú bíróság főszabály szerint akkor tart tárgyalást, ha az ügy tanácsülésen nem intézhető el, továbbá akkor is, ha a terhelt büntetéskiszabási körülményekkel összefüggő meghallgatásán kívül egyéb bizonyítás felvétele válik szükségessé. A tárgyalás tartásának ezen kötelező esetei mellett a tanács elnöke bármely, tanácsülésen vagy nyilvános ülésen elbírálható ügyben tárgyalást tűzhet ki, a Javaslat nem tartalmaz korlátozást vagy iránymutatást abban a tekintetben, hogy a tanács elnöke ezzel a jogával miként éljen, teljes egészében a tanács elnökének belátására bízva a döntést, ezáltal is biztosítva a bírósági eljárás legtöbb garanciáját nyújtó eljárási forma alkalmazásának lehetőségét.

A tárgyaláson való jelenlét illetőleg idézés és értesítés szabályai - a nyilvános üléshez hasonlóan - az általános szabályokhoz igazodnak, így a fellebbezési tárgyaláson a bíróság tagjainak, a jegyzőkönyvvezetőnek, az ügyésznek és a kötelező védelem eseteiben a védő jelenléte kötelező. A vádlott távollétében a fellebbezési tárgyalás két esetben tartható meg: egyrészt nem akadálya a tárgyalás megtartásának az olyan - szabályszerűen idézett - vádlott távolmaradása, akinek a terhére fellebbezést nem jelentettek be, még abban az esetben sem, ha nem mondott le a részvétel jogáról. Másik eset, hogy megtartható a tárgyalás a vádlott távollétében, ha terhére fellebbezést jelentettek be, és a vádlott előzetesen bejelentette, hogy azon nem kíván részt venni.

A Javaslat a tárgyaláson hozott határozatok jogerejének védelméhez fűződő érdekből kizárja igazolási kérelem előterjesztésének lehetőségét az elmulasztott tárgyalással szemben.

A fellebbezési tárgyalás menete az ügy előadásával kezdődik, ez ténylegesen az elsőfokú ítélet, a fellebbezések és észrevételek, valamint az egyéb releváns iratok lényegének az ismertetésére korlátozódik, azzal hogy az ítélet indokolásának ismertetésétől is el lehet tekinteni, amennyiben azt egyik jelenlévő sem kéri, és a másodfokú bíróság is szükségtelennek ítéli. Ezután az eljárás résztvevői indítványozhatják az ügy előadásának kiegészítését, majd ezt követően nyílik meg a fellebbezésre jogosultak lehetősége az előterjesztéseiket, illetve indítványaikat megtételére. A bizonyítás felvételét a perbeszédek, felszólalások követik, elsőként perbeszéd tartására a fellebbező jogosult, amennyiben az ügyészség is fellebbezett, először az ügyész mondja el a perbeszédet.

Az ügydöntő határozat meghozatala előtt van utoljára lehetőség a cselekmény eltérő minősítésének megállapítására. Ezért ha ez a másodfokú bíróság eljárásában tárgyalás keretében merül fel – miután az eljárásának célja nem a vád, hanem az elsőfokú ítélet elleni fellebbezés elbírálása - a

másodfokú bíróság az elsőfokú eljárásra vonatkozó szabályok szerint jár el, azzal az eltéréssel, hogy a határozatában nem a cselekmény vádtól, hanem az elsőfokú bíróság által megállapított minősítéstől való eltérő minősítésének lehetőségét kell jelezni.

A határozat kézbesítésének általános szabályai a másodfokú eljárásban is érvényesülnek azzal, hogy a Javaslat külön rendelkezik a kizárólag másodfokú eljárásban előforduló, az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyező, írásba foglalt végzés kézbesítéséről megnevezve, hogy a másodfokú határozatot az eljárás mely résztvevői részére kell kézbesíteni.

Határozat kényszerintézkedésről

A Javaslat a bűnügyi felügyelet, előzetes kényszergyógykezelés és a letartóztatás határidejét az eljárási szakaszok függvényében rögzíti, ekként az elsőfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetőleg a másodfokú bíróság által elrendelt bűnügyi őrizet és letartóztatás a másodfokú eljárás befejezéséig tart.

Erre figyelemmel az ilyen típusú kényszerintézkedések hatálya alatt álló terheltek esetén – ha az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezi – a kényszerintézkedés további fenntartása indokoltságát meg kell vizsgálni. A másodfokú bíróságnak a Javaslat rendelkezése szerint a hatályon kívül helyező végzésben kell rendelkezést hoznia a kényszerintézkedésről. Miután a hatályon kívül helyező végzés kihirdetését megelőzően nem ismert a másodfokú bíróság előtt, hogy a jogorvoslatra jogosultak a hatályon kívül helyező végzés ellen fellebbezést jelentenek-e be, a kényszerintézkedésről való döntésnek a tartam vonatkozásában tartalmaznia kell, hogy a bűnügyi felügyelet, az előzetes kényszergyógykezelés, letartóztatás a megismételt eljárásra utasított bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig vagy fellebbezés esetén a fellebbezés elbírálására jogosult bíróság döntéséig tartja fenn.

Intézkedések a másodfokú bírósági eljárás befejezése után

A másodfokú bíróság, ha eljárása befejeződött határozatának kiadmányait kézbesíti és ha joghatályos, vagyis az iratok harmadfokú bírósághoz történő felterjesztését igénylő fellebbezés bejelentésére nem került sor, az ügy iratait határozatának kiadmányával, illetve a fellebbezési eljárás során készült jegyzőkönyvekkel visszaküldi az elsőfokú bíróságnak. A Javaslat biztosítja a másodfokú bíróság számára is – az elsőfokú bíróság eljárásához hasonlóan - a törvényben kizárt, nem jogosulttól származó, illetve elkésett fellebbezések elutasításának lehetőségét. Amennyiben a bejelentett fellebbezés elutasításának nincs helye, úgy a másodfokú bíróság az ügyiratokat, ha a fellebbezésre nyitva álló határidő valamennyi jogosultra lejárt, a harmadfokú bíróság mellett működő ügyész útján terjeszti fel a harmadfokú bírósághoz, haladéktalanul a másodfokú bíróság határozatának írásba foglalását követően. A felterjesztést megelőzően, ha a bíróság azt állapítja meg, hogy jogorvoslati kérelmet, olyan eljárási szabálysértésre alapították, amelynek a körülményei az iratokból nem tűnnek ki, a tanács elnöke erről a felterjesztésben kiegészítő adatokat közölve felvilágosítást ad. A Javaslat a harmadfokú bíróság mellett működő ügyész számára 1 hónap különösen bonyolult vagy nagy terjedelmű ügyben 2 hónap határidőt biztosít indítványa elkészítésére és annak az ügyiratokkal a harmadfokú bíróság részére való továbbítására.

LXXXII. Fejezet

A másodfokú bíróság határozatai

A Javaslat jelenleg hatályos törvényhez hasonlóan felsorolja a másodfokú bíróság határozatainak fajtáit és a döntések formáját. A határozatfajták megnevezésükkel is kellően érvényre juttatják a másodfokú bírósági eljárás vegyes rendszerét, hiszen a másodfokú bíróság jogköre egyes kérdésekben megváltoztató (reformatórius), másokban hatályon kívül helyező (kasszációs). Mindezek alapján tartalmát tekintve a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét

helybenhagyja, vagy megváltoztatja, vagy hatályon kívül helyezi és az eljárást megszünteti, illetőleg hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, végül a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítélete elleni fellebbezést elutasítja.

A másodfokú bíróság döntésének formája ítélet, ha az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, egyéb esetekben - az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyása, hatályon kívül helyezés, a fellebbezés elutasítása esetén - végzés.

A másodfokú határozatok formai és tartalmi kellékeire irányadók az általános szabályok, ugyanakkor a Javaslat rögzíti, hogy a másodfokú bíróság határozatának indokolásában nyilvánvalóan ki kell térni a másodfokú bíróság döntéséhez kapcsolódó sajátos indokokra, ezért meg kell jelölni, hogy az elsőfokú bíróság határozata ellen ki, miért fellebbezett, ezt követően ki kell fejteni a fellebbezés elbírálásának indokait. Ez a másodfokú bíróság határozata rendelkező részében foglalt döntés és az ehhez kapcsolódó egyéb rendelkezések indokainak az előadását jelenti. A fellebbezés elbírálásának indokolása során értékelni kell a fellebbezés és az ehhez kapcsolódó indítvány, észrevétel alaposságát is.

Az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyása

A másodfokú bíróság akkor hoz az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyó határozatot, ha a bejelentett fellebbezés alaptalan, és az elsőfokú bíróság ítéletét más okból nem kell hatályon kívül helyezni, vagy nem kell illetőleg konkrétan nevesített okból nem lehet megváltoztatni.

A Javaslat az elsőfokú bíróság büntetéskiszabási tevékenységének felülbírálatát e körben további korlátok közé szorítja annak rögzítésével, hogy törvényi büntetési tételkeret közé illeszkedő büntetés kisebb megváltoztatásának nincs helye, ha a tényállás kiegészítésére illetőleg helyesbítésére nem kerül sor. Az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyásáról hozott végzés ügydöntő határozatnak minősül, annak tartalmával összefüggésben a Javaslat határozat szerkesztésre vonatkozó előírásait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy indokolásában elegendő a helybenhagyás okait röviden ismertetni, hiszen az elsőfokú bíróság ítéletének indokai nem szorulnak kiegészítésre, illetőleg helyesbítésre.

Az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása

A másodfokú bíróság reformatórius jogkörében lehetősége van az elsőfokú bíróság jogszabály helytelen alkalmazásából eredő hibái orvoslására, feltéve, hogy nem észlel az elsőfokú bíróság ítéletének eljárásjogi szabálysértésből vagy ki nem küszöbölhető megalapozatlanságból eredő hatályon kívül helyezésére vezető okot. Tekintettel a másodfokú bíróság Javaslat szerinti tágabb felülbírálati lehetőségére és kötelezettségére az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására akkor is sor kerülhet, ha a másodfokú eljárásban az elsőfokú bíróság ítélete részbeni megalapozatlanságának kiküszöbölésére került sor. A vádlott beismerő nyilatkozatának elfogadásán alapuló elsőfokú bírósági ítélet bűnösség megállapítására, váddal egyező tényállásra, valamint a vádirati minősítéssel egyező minősítésre vonatkozó rendelkezései megváltoztatásának azonban csak akkor van helye, ha ezáltal a terhelt felmentésére vagy az eljárás megszüntetésére kerülhet sor.

Az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése

Az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezéséről szóló rendelkezések a másodfokú bíróság kasszációs jogkörét szabályozzák. A 622.§ (1) a)-d) pontjai az esőfokú bíróság ügydöntő határozata hatályon kívül helyezésének kötelező eseteit határozza meg. Amennyiben a másodfokú bíróság eljárása során e szakaszban megjelölt körülmények, mint a büntető eljárás akadálya valamelyikének létét észleli, úgy minden további vizsgálódás nélkül köteles a hatályon kívül helyezésről rendelkezni és az eljárást megszüntetni. A 622.§ (1) bekezdés e) pontjaként szabályozott eset - a hatályos rendelkezéssel egyezően - az elsőfokú bíróságot az 584. § (1)

bekezdése alapján megillető jogosultságot biztosít a fellebbezést elbíráló bíróságnak. E rendelkezés alkalmazásával elkerülhető a csekélyebb súlyú bűncselekmény elsőfokú elbírálása során megvalósult relatív eljárási szabályszegés vagy az ilyen cselekményt érintő magalapozatlanság miatt az ítélet egészének hatályon kívül helyezése is. Létezik azonban olyan kivétel, mely esetén - a feltétlen hatályon kívül helyezési ok ellenére - az ítélet egészének vagy egyes rendelkezéseinek hatályon kívül helyezése mellőzhető. Így, ha a másodfokú bíróság a vádlott halála, elévülés vagy kegyelem miatt helyezi hatályon kívül az elsőfokú bíróság ítéletét, majd szünteti meg az eljárást, hatályában tartja a fellebbezéssel nem támadott ítéletének az elkobzásra, a vagyonelkobzásra, az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételére és a polgári jogi igény megállapítására vonatkozó rendelkezését, ha ezekre nézve nem jelentettek be fellebbezést. Ez a jogi lehetőség azáltal biztosítható, hogy büntetőjogi főkérdések tárgyában folytatott büntetőeljárási akadály nem jelenti a felsorolt kérdések elbírálásának akadályát is, így nem zárja ki a fellebbezéssel nem támadott rendelkezések jogerőssé válásának sem.

A 623.§ olyan súlyos eljárási szabálysértésekről rendelkezik, melyek a másodfokú bírósági eljárásban közvetlenül nem orvosolhatók, ekkor a másodfokú bíróság a fellebbezések érdemi elbírálásába nem bocsátkozhat, a felsorolt eljárási szabálysértések következtében az ítélet hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bírósági eljárás megismétlése minden további vizsgálódás nélkül, feltétlenül kötelező (abszolút hatályon kívül helyezési okok). Ugyanakkor az (1) bekezdés d) pont alatti hatályon kívül helyezési ok alól a (2) bekezdése állapít meg kivételt.

A Javaslat 624.§-ában ugyancsak eljárásjogi szabálysértéseket rögzít, ezek súlya azonban a 623.§-ban írt eljárási szabálysértések súlyát nem érik el, ezért a Javaslat előírja a másodfokú bíróság részére, hogy vizsgálja meg, mennyiben érintette az eljárási szabályszegés a cselekmény érdemi elbírálását (relatív eljárási szabálysértések). Újításként a Javaslat – az ügyfél érdekeltség és a fellebbezés irányának lényegét érintő változására - rögzíti, hogy ehelyütt meghatározott eljárási szabálysértéseket a másodfokú bíróság kizárólag az ügyészség, a vádlott vagy a védő indítványára vizsgálja, hivatalból erre nincs lehetősége. Ezek a szabálysértések pedig csak abban az esetben eredményezik az elsőfokú ítélet felülbírálatra való alkalmatlanságát, ha azok lényeges hatással voltak az eljárás lefolytatására, illetve a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, illetve a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására. A Javaslat az ekörbe tartozó szabálysértéseket – mint ahogy a jelenleg hatályos törvény - nem sorolja fel ki kimerítő jelleggel, hiszen gyakran az ügy összes körülményének vizsgálata alapján van lehetőség csak annak megállapítására, hogy adott szabálysértés az ügy fő kérdése tekintetében lényeges kihatással volt-e. A törvényhez képest mégis konkrétabb a megfogalmazás a Javaslatban bizonyos esetek nevesítésével, ugyanakkor lényeges változtatás, hogy az abszolút hatályon kívül helyezési okok közül kikerül a tárgyalásról a nyilvánosság törvényes ok nélkül kizárása, valamint az indokolási kötelezettség megsértése, ezeket a Javaslat relatív eljárási szabálysértés körében teszi értékelendővé. Az okok példálózó jellegű felsorolásában nevesítésre kerül relatív eljárási szabálysértésként az az eset, ha az elsőfokú bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot a Javaslat szigorú feltételei hiányában fogadta el. Célszerűségi és hátrányos helyzetet nem eredményező okból kifolyólag a felmentő ítéletet illetőleg az ítélet felmentő rendelkezését nem kell hatályon kívül helyezni, ha az eljárási szabálysértés a vádlott vagy a védő törvényes jogainak gyakorlását korlátozta.

Amennyiben a másodfokú bíróság azt észleli, hogy az elsőfokú bíróság a lefoglalt dolgokról, az elkobzásról, a vagyonelkobzásról, illetve az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételéről nem rendelkezett, és a szükséges adatok bizonyítás felvétele keretében sem tisztázhatók, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságot a külön eljárások körében írt szabályok szerinti eljárás lefolytatására utasítja.

Az elsőfokú bíróság határozatának hatályon kívül helyezésére nemcsak eljárásjogi szabálysértés vezethet, mérlegelést nem tűrő hatályon kívül helyezésére vezet, az elsőfokú ítélet teljes megalapozatlansága.

A másodfokú bíróság elsőfokú ítélete hatályon kívül helyező végzése nem ügydöntő határozat, indokolásának kötelező tartalmi eleme a hatályon kívül helyezés oka és a másodfokú bíróságnak a megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatása. A Javaslat nem deklarálja a hatályon kívül helyező végzés iránymutatásának kötelező érvényét, az iránymutatás a gyakorlatban mégis kötelező jellegű, hiszen a megismételt eljárásban előírás, hogy a bíróság az ügyet a hatályon kívül helyező határozat okainak és indokainak a figyelembevételével bírálja el.

A bíró kizárásának szabálya a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásból a hatályon kívül helyező határozat illetve a megalapozatlanság miatt hatályon kívül helyezett határozat meghozatalában részt vett bíró részvételét zárja ki. Ez azt jelenti, hogy a megalapozatlanságon kívüli okból történő hatályon kívül helyezést követő megismételt eljárásban az elsőfokú eljárásban korábban részt vett bíró eljárhat. A Javaslat – a Be.-hez hasonlóan – a tárgyilagosság biztosításának célzatával feljogosítja a másodfokú bíróságot arra, hogy végzésével ezen esetekben is elrendelje az ügy más tanács, vagy - kivételesen, amennyiben a korábbi elsőfokú bíróságon nincs olyan másik tanács, mely tárgyalhatná az ügyet - másik bíróság által történő tárgyalását.

A Javaslat az egyéb kérdésekre vonatkozó rendelkezések címszó alatt szabályozza az elsőfokú ítélet fellebbezéssel nem érintett rendelkezéseinek felülvizsgálatára vonatkozó szabályait. Ide tartozik az, ha a másodfokú bíróság a felülbírált ítélet fő kérdésének minősülő rendelkezését megváltoztatja, nincs elzárva attól, hogy a fellebbezéssel egyébként nem érintett rendelkezéseket, törvényességi alapon módosítson. Hivatalból vizsgálja tehát a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének a polgári jogi igényt, vagy a szülői felügyeleti jog megszüntetéséről szóló rendelkezéseit, valamint azokat a rendelkezéseket, amelyek egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képezik. Amennyiben a polgári jogi igény érdemi elbírálása vagy a szülői felügyeleti jog megszüntetése kérdésében való döntés a büntetőeljárás befejezését jelentősen késleltetné, vagy a büntetőeljárásban való érdemi elbírálását más körülmény kizárja, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének e kérdésben döntő rendelkezését hatályon kívül helyezi, és a polgári jogi igény, illetve a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti indítványt egyéb törvényes útra utasítja.

Abban az esetben, ha az elsőfokú bíróság ítéletében elkobzást, vagyonelkobzást illetve elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét rendelte el, mellyel szemben egyéb érdekelt fellebbezést jelentett be és a másodfokú bíróság – akár az egyéb érdekelt akár más fellebbezése folytán - az erre vonatkozó rendelkezést nem mellőzte, az elsőfokú bíróság kötelezettsége gondoskodni a másodfokú bíróság határozatának az egyéb érdekelt részére történő közléséről, egyúttal az egyéb érdekeltet tájékoztatnia kell arról is, hogy a tulajdoni igényét egyéb törvényes úton érvényesítheti Ha a másodfokú bíróság rendeli el az egyéb érdekelt tulajdonjogát érintő elkobzást, vagyonelkobzást, illetve elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét, a határozat rendelkező részének tartalmaznia kell az egyéb érdekelt tulajdoni igénye egyéb törvényes úton érvényesítéséről szóló tájékoztatást.

A bűnügyi költség

A bűnügyi költség viselésére vonatkozó általános szabályokat a Javaslat az elsőfokú bírósági eljárás szabályai között rendezi, a másodfokú eljárásban csak az ettől eltérő rendelkezések rögzítése indokolt. A másodfokú bíróságnak a fellebbezés elbírálása során keletkezett költségek megállapításáról rendelkezik és dönt annak viseléséről is. Ha a vádlott vagy a védője fellebbezés eredményes volt, a másodfokú bíróság a bűnösnek kimondott vádlottat részleges mentesítheti a költségek viselése alól, mely méltányosságon alapuló lehetőség nem azonos az 590. § (2) bekezdésében rögzített kötelezettséggel, hiszen részfelmenés vagy a vádlott cselekményének

enyhébb minősítése esetén, az ezzel összefüggésben felmerült bűnügyi költség viselésére a terhelt nem is kötelezhető.

A nem ügydöntő végzés elleni fellebbezés

A másodfokú és harmadfokú bíróság eljárása – az ügydöntő határozaton kívül - valamint a másodfokú bíróság és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása iránti eljárás során - a befejező határozaton kívül - a bíróság egyéb kérdésekben is dönt határozati formában, pl. rendbírságot szab ki, pervezető végzéseket hoz. E határozatok ellen a Javaslat egységesen ehelyütt biztosít - a jelenleg hatályos rendelkezéshez hasonlóan - fellebbezési jogot, amennyiben a végzés az elsőfokú eljárásban fellebbezéssel támadható lenne. A fellebbezések elbírálására az elsőfokú bíróság döntései ellen bejelentett fellebbezésre irányadó szabályokat kell, az elbírálási fórumra vonatkozó eltérő rendelkezéssel alkalmazni azzal, hogy a fellebbezések elbírálása során egységesen és kizárólagosan a tanácsülés az eljárási forma, vagyis nem kerülhet sor a terhelt meghallgatásra vagy bizonyítás felvételére, a fellebbezésről az iratok alapján kell dönteni.

LXXXIII. Fejezet

Fellebbezés a másodfokú bíróság határozata ellen

A Javaslat a kétfokú fellebbviteli rendszerben a másodfokú bírósági eljárás szabályai között rendezi a másodfokú ítélet elleni fellebbezés lehetőségét, meghatározva a fellebbezési jogosultság tartamát, egyúttal korlátait és a fellebbezésre jogosultak körét. Nem változtat a Javaslat a hatályos törvény koncepcióján, mely szerint a másodfokú bíróságnak a ténykérdésekre és a jogkérdésekre egyaránt kiterjedő reformatórius jogkörével szemben a harmadfokú bíróság csak jogkérdésekben bírálja felül a másodfokú bíróság ügydöntő határozatát. Újdonság ugyanakkor, hogy a harmadfokú eljárásban a felülbírálat a Javaslat rendelkezései alapján koncentráltabbá válik, mind tartalmát, mind sorrendiségét illetően. A büntető anyagi jog szabályainak megsértését a fellebbezésben a büntetőjogi főkérdésekkel kapcsolatban lehet sérelmezni, ha a másodfokú bíróság a büntetőjog szabályainak megsértésével megállapította a vádlott bűnösségét, vagy kényszergyógykezelését rendelte el, a vádlottat felmentette, vagy a büntetőeljárást megszüntette, a cselekményt törvénysértően minősítette, törvénysértő büntetést szabott ki, illetőleg büntetés helyett alkalmazott intézkedést törvénysértően állapított meg, vagy azt nem alkalmazta.

A harmadfokú eljárás jellege és koncentráltsága igényli, hogy a Javaslat a másodfokú bíróság ítéletével szembeni fellebbezés személyi, tartalmi és egyéb korlátait külön nevesítse. Erre tekintettel nincs helye fellebbezésnek a másodfokú bíróság jogerős ügydöntő határozata és külön a másodfokú ítélet indokolása ellen sem. Ha ügyészség az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata ellen a vádlott terhére nem jelentett be fellebbezést, úgy a másodfokú bíróság ítélete ellen is csak a vádlott javára, felmentése vagy az eljárás megszüntetése miatt fellebbezhet. A harmadfokú eljárás jellegére tekeintettel a másodfokú ítélet elleni fellebbezésben bizonyítást indítványozni, új tényt állítani vagy új bizonyítékra hivatkozni nem lehet, és ha a másodfokú bíróság ítélete több bűncselekményről rendelkezett, a fellebbezés kizárólag az eltérő döntésre vonatkozhat.

A másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen a harmadfokú bírósághoz a vádlott, az ügyészség, a vádlott hozzájárulása nélkül is akár a védő jogosult fellebbezésre a harmadfokú bírósághoz. Ugyancsak fellebbezésre jogosult a vádlott törvényes képviselője, házastársa vagy élettársa a kényszergyógykezelés elrendelése ellen, a vádlott hozzájárulása nélkül is.

TIZENHATODIK RÉSZ

A HARMADFOKÚ BÍRÓSÁGI ELJÁRÁS

LXXXIV. Fejezet

A harmadfokú bírósági eljárás általános szabályai

A rendes jogorvoslat második szintjeként a harmadfokú eljárás szabályait külön fejezet tartalmazza. A Javaslat általános szabályként rögzíti, hogy a harmadfokú bíróság eljárásában a másodfokú bírósági eljárásról szóló fejezet rendelkezéseit kell a harmadfokú eljárás eltérő rendelkezéseivel összhangban, értelemszerűen alkalmazni.

A harmadfokú bíróság az eljárásában elsőként azt köteles vizsgálni, hogy a másodfellebbezés törvényes feltételei fennállnak-e, nevezetesen a vádlott bűnössége kérdésében az első és másodfokú bíróság határozatában eltérőnek minősülő döntés született-e. Ha a másodfellebbezés feltételei fennállnak, azt a kérdést kell eldönteni, hogy a bűnösség kérdésében való eltérő döntés meghozatalára a büntetőjog szabályainak a megsértésével került-e sor. A másodfellebbezés törvényes feltételeinek hiánya, illetőleg, ha az eltérő döntés meghozatalára nem a büntetőjog szabályainak megsértésével került sor, a harmadfokú bíróság a fellebbezést elutasítja Amennyiben megállapítható, hogy az eltérő döntés meghozatalára a büntetőjog szabályok megsértése folytán került sor, a harmadfokú bíróság érdemben bírálja felül az első-, másodfokon hozott határozatokat.

Az érdemi felülbírálat sorrendiségére is útmutatást ad a Javaslat akként, hogy ha a vádlott büntetőjogi felelősségét először a másodfokú bíróság állapította meg, akkor a felülbíráló bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy az elsőfokú ítélet a bűnösség kérdésében valóban megalapozatlan volt-e. Amennyiben igen, úgy a másodfokú bíróság törvényesen folytatta le a bizonyítási eljárást, és ennek alapján jutott eltérő következtetésre a bűnösség kérdésében, ezért ekkor az ítéletet érdemi felülbírálatának van helye. Vizsgálat tárgyát képezi ez esetben a másodfokú ítélet megalapozottsága, és a másodfokú bírósági eljárása is abból a szempontból, hogy az eljárási szabályokat a másodfokú eljárásban megtartották-e. Ha a harmadfokú bíróság arra a megállapításra jut, hogy az elsőfokú ítélet nem megalapozatlan, vagyis, hogy az elsőfokú bíróság felmentő ítélete megalapozott volt, akkor nem volt joga a másodfokú bíróságnak bizonyítást folytatnia, és a bűnösség kérdésében eltérő tényállás mellett eltérő döntésre jutnia, ezért ez esetben hatályon kívül helyezi a másodfokú bíróság ítéletét.

Ha a másodfokú bíróság a bűnösséget megállapító ítéletet változtatta felmentésre, vagy szüntette meg a büntető eljárást a harmadfokú bíróság az elsőfokú és a másodfokú bíróság ítéletét mind a megalapozottság, mind az eljárási szabályok megtartása tekintetében felülbírálja.

A harmadfokú eljárásban – eltérő szabály hiányában - változatlan tartalommal érvényesülnek a másodfokú eljárásban szereplő, a fellebbezéssel nem érintett vádlottra vonatkozó rendelkezései. Lehetséges tehát a részjogerő feloldása a másodfellebbezéssel nem érintett terhelt büntetőjogi helyzetének javítása érdekében feltéve, hogy a másodfellebbezéssel érintett terhelt tekintetében is - azonos, összefüggő okból - ilyen döntést hoz a bíróság azzal, hogy a harmadfokú bíróság a végrehajtási szempontokra figyelemmel a másodfokú bíróság által e vádlott tekintetében kiszabott összbüntetési ítéletet is hatályon kívül helyezni.

A harmadfokú bíróság hivatalból felülbírálhatja a másodfokú ítéletnek az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező kérdésben, továbbá a polgári jogi igény, vagy a szülői felügyeleti jog megszüntetése kérdések tárgyában hozott rendelkezéseit.

A koncentráltság és a felülbírálat kereteinek pontos kijelölését biztosító a harmadfokú bírósági eljárás jellegével összhangban generált szabály, mely szerint a harmadfokú bíróság a határozatát arra a tényállásra alapítja, amelynek alapján a másodfokú bíróság a megtámadott ítéletét meghozta. Ez alól kivételt csak az jelent, amikor ez a tényállás megalapozatlan. A harmadfokú bíróság azonban a tényállás megalapozatlansága esetén sem folytathat bizonyítást, azzal, hogy nincs akadálya, hogy a harmadfokú bíróság kiegészítse, helyesbítse a tényállást, ha a helyes tényállás az iratok alapján megállapítható, illetőleg a helytelen ténybeli következtetés az iratok alapján

kiküszöbölhető. Önmagában a megalapozatlansági hiba ugyanis nem vezethet minden esetben az eljárás újbóli lefolytatásának kötelezettségével, a bizonyítás-felvételt nem igénylő, a rendelkezésre álló iratok alapján aggálytalanul megállapítható kisebb helyesbítéseket, pontosításokat a felülbírálatot végző bíróság is megteheti, ez ugyanis nem jelenti a másodfokú bíróság bizonyítási jogkörének harmadfokú bíróság általi elvonását.

LXXXV. Fejezet

A fellebbezés elintézése

A Javaslat a harmadfokon eljáró bíróságnak a fellebbezés elintézésére, az eljárás, valamint a határozatok formáira vonatkozó szabályain érdemben a hatályos rendelkezésekhez képet nem változtat.

A másodfellebbezés elbírálásának eljárási formája a harmadfokú bíróság eljárásában a tanácsülésen, illetőleg a nyilvános ülés lehet, tárgyalás tartásának lehetősége, minthogy a harmadfokú bírósági eljárásban nincs helye bizonyításnak, kizárt. Tanácsülésre tartoznak – a korábbi bírósági eljárás szabályainak alkalmazásával - azok a döntések, amelyek alapjául szolgáló tények az iratok alapján egyértelműen megállapíthatók, és a döntések nem az ügy érdemére vonatkoznak (áttétel, egyesítés, elkülönítés, felfüggesztés), vagy ha az iratok alapján egyértelműen megállapítható, hogy a vádlottat fel kell menteni, vagy az ellene indított büntetőeljárást meg kell szüntetni. Tanácsülésen határoz a harmadfokú bíróság, ha a fellebbezést a megtámadott határozat megalapozatlansága miatt nem lehet elbírálni, illetőleg akkor is, ha az elsőfokú, illetve a másodfokú bíróság az ítéletét hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértéssel hozta meg.

A tanácsülés kitűzésére és az érdekeltek erről és a fellebbezés kiegészítésére illetőleg a más által bejelentett fellebbezésre, indítványra, nyilatkozatra való észrevétel lehetőségére való tájékoztatásra vonatkozó szabályok a másodfokú eljárás szabályaira való visszautalásra tekintettel érvényesülnek, nyilvánvalóan abból az okból, hogy az érintettek akkor is kifejthessék álláspontjukat a megtámadott határozattal, illetve más érintett nyilatkozatával kapcsolatban, ha személyesen ez nem áll módjukban ennél az eljárási formánál. Ha a másodfokú ítélet ellen kizárólag a vádlott javára jelentettek be fellebbezést és a vádlott, a védőt, az ügyészség, illetőleg a fellebbezés bejelentője nyolc napos – igazolással sem kimenthető – határidőn belül nem kéri nyilvános ülés kitűzését, a harmadfokú bíróság az ügyet tanácsülésen intézheti el.

A harmadfokú bírósági eljárás szabályai a nyilvános ülésen való részvételt illetően – a Be. szabályoknak megfelelően - eltérnek a másodfokú bírósági eljárás szabályaitól. A Javaslat ugyanis - szemben a másodfokú eljárással - kötelezővé teszi az ügyész jelenlétét a harmadfokú nyilvános ülésen, ennek oka a felülvizsgálati eljárás jellegéből fakadóan az, hogy a felülvizsgálati eljárás jogkérdések elbírálására irányul. Ezen alapul a harmadfokú eljárásban a védő részvételének kötelezettsége is ezért, ha a vádlottnak az eljárás korábbi szakaszában nem volt védője, a tanács elnöke haladéktalanul intézkedik a védő kirendelése végett.

A fellebbezés elintézése után a harmadfokú bíróság a határozatának kiadmányait az érintetteknek kézbesíti, így az ügyésznek, a fellebbezéssel érintett vádlottnak és védőjének, a sértettnek, és amennyiben a határozat ellen az említetteken kívül más is fellebbezést jelentett be, úgy jogorvoslati kérelmének elbírálásáról rendelkező határozatot e jogosultnak is meg kell küldeni. A határozatot azon személyeknek - fellebbezéssel nem érintett vádlottaknak, egyéb érdekelteknek - is kézbesíteni kell, akikre a határozat valamely rendelkezése annak ellenére közvetlen kihatással van, hogy ellene fellebbezést nem jelentettek be. A harmadfokú bíróság ezt követően az ügy iratait határozatának kiadmányával és a harmadfokú eljárásban készült jegyzőkönyvvel együtt visszaküldi a másodfokú bíróságnak, illetve – ha az ítélet hatályon kívül helyezésére került sor új eljárásra utasítás mellett - az új eljárás lefolytatására utasított bíróságnak.

A másodfokú bíróság, illetőleg az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése és új eljárásra utasítás esetén a harmadfokú bíróságnak a hatályon kívül helyező végzésben rendelkeznie kell a letartóztatásról, a bűnügyi felügyeletről és az előzetes kényszergyógykezelésről. Ez esetben ugyanis a harmadfokú bíróság határozata nem zárja le jogerősen a büntető eljárást, holott a fent nevesített kényszerintézkedések záró dátuma, a harmadfokú eljárás befejezésével letelik. A másodfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetve a harmadfokú bíróság által elrendelt bűnügyi felügyelet, letartóztatás, előzetes kényszergyógykezelés a harmadfokú eljárás befejezéséig tart.

LXXXVI. Fejezet

A harmadfokú bíróság határozatai

A harmadfokú bíróság a másodfokú bírósággal egyezően négy fajta határozatot hozhat. Ha az ügyben érdemi felülbírálatra nem kerül sor a harmadfokú bíróság a fellebbezést elutasítja. Az érdemi felülbírálat eredményeként hozott határozatok - a másodfokú bíróságéhoz hasonlóan - vegyes rendszert, bizonyos kérdésekben reformatórius, másokban kasszációs jelleget tükröznek, ezáltal kerülhet sor az ítélet megváltoztatásra illetőleg hatályon kívül helyezésére. A harmadfokú bíróság döntésének formáját tekintve, ha az ítélet megváltoztatására kerül sor, a határozati forma ítélet, helybenhagyás, hatályon kívül helyezés és a fellebbezés elutasítása esetén végzés.

A másodfokú bíróság ítéletének megváltoztatása

Miután a harmadfokú bíróság revíziós jogköre szűkebb, mint a másodfokú bíróságé, a Javaslat a másodfokú ítélet megváltoztatásának feltétel rendszerét markánsabban fogalmazza meg, mint az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását. A harmadfokú bíróság kizárólag a büntető anyagi jog szabályainak megsértése esetén változtathatja meg a másodfokú bíróság határozatát, ha a másodfokú bíróság felülbírálható ítéleti rendelkezései közül a bűnösség megállapítása, a felmentés, a kényszergyógykezelés elrendelése vagy az eljárás megszüntetése a büntető anyagi jog szabályaival ellentétesnek bizonyult. Mindennek alapfeltétele, hogy a másodfokú ítéletének alapjául szolgáló tényállás megalapozott, vagy a tényállás megalapozatlanságát a harmadfokú bírósági eljárásban ki lehetett küszöbölni. A büntetés, illetőleg az intézkedés nemét és mértékét a harmadfokú bíróság akkor módosíthatja, ha a változtatás a bűncselekmény minősítését érinti és ennek folytán a másodfokú bíróság által kiszabott büntetés neme és mértéke törvénytelenné vált, másrészt, ha a másodfokú bíróság a büntetést nem a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között szabta ki, vagy az általa alkalmazott intézkedés tartama eltér a törvényben meghatározott mértéktől. A harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletének megváltoztatása esetén határoz az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező kérdésben, továbbá a polgári jogi igényről, és a szülői felügyeleti jog megszüntetéséről is.

A másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése

A harmadfokú bíróság kasszációs jogkörében a másodfokú, szükség esetén azzal együtt az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezéséről határoz. Ha a másodfokú bíróság eljárásával kapcsolatban merült fel az egyébként elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésével és eljárás megszüntetésével együtt járó ok, úgy a Javaslat rendelkezése szerint, a harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti. Hatályon kívül helyezés és új eljárásra utasítás a harmadfokú bíróság döntése akkor is, ha a másodfokú ítélet meghozatalára súlyos, a harmadfokú eljárásban nem orvosolható eljárási szabálysértéssel, vagy a súlyosítási tilalom megsértésével került sor. Ha az eljárási szabálysértést az elsőfokú bíróság követte el és azt a másodfokú bíróság nem észlelte, a teljes bírósági eljárás megismétlése szükséges, értelemszerűen a súlyosítási tilalom megsértése csak a másodfokú eljárás megismétlését teszi szükségessé. Ha a másodfokú ítélete ki nem küszöbölhetően megalapozatlan, a harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság, illetőleg szükség

szerint az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és a másodfokú bíróságot, illetőleg az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja. A fellebbezéssel támadott ítélet felülbírálatának ugyanis nélkülözhetetlen feltétele a megalapozott tényállás, melyre a harmadfokú bíróság határozatát alapítja, és ha az ítélet a megalapozatlansága okán felülbírálatra alkalmatlan, és bizonyítás felvétele szükséges, melyre a harmadfokú eljárásban törvényi lehetőség nincs, ezért az ítélet hatályon kívül helyezése kötelező.

TIZENHETEDIK RÉSZ

A MÁSODFOKÚ ÉS A HARMADFOKÚ BÍRÓSÁG HATÁLYON KÍVÜL HELYEZŐ VÉGZÉSE ELLENI FELLEBBEZÉS ELBÍRÁLÁSA

A jogalkalmazás széles körében megalapozott kritikaként fogalmazódott meg a fellebbviteli bíróságok gyakorlata nevezetesen, hogy gyakran, még olyan esetekben is hatályon kívül helyezik az elsőfokú ítéleteket, amikor a Be. rendelkezései alapján lehetőségük lenne, bizonyítás felvétele mellett, az érdemi elbírálásra. A hatályon kívül helyezés pedig a szakzsargon nyelvén nem más, mint az „ügy halála”, hiszen a megismételt eljárásra utasítással újra első fokon indul az ügy, méltatlanul és indokolatlanul megnyújtva a büntetőeljárás időtartamát. Az Országos Bírósági Hivatal, illetőleg a Kúria részérő megfogalmazódott igény alapján a hatályon kívül helyezések ésszerű korlátok között tartását célzó intézményként a hatályos törvény a „jogorvoslat a törvényesség érdekében” megnevezésű rendkívüli perorvoslatot szabályozza, mely eljárás megindulása minden esetben a legfőbb ügyész mérlegelési jogkörébe tartozik és az esetek egy jelentős részében a Kúria határozata csak a törvénysértés megállapítására szorítkozik.

Mindezek alapján a Javaslat új intézményként vezeti be, mint rendes jogorvoslatot, a másod- és harmadfokú bíróságok hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés lehetőségét. Miután az újabb jogorvoslati lehetőség a bírósági eljárás rendszerének parttalansága eszközévé sem válhat, a Javaslat a fellebbezés lehetőségét korlátlanul nem, csak az alsóbb fokú bíróság ügydöntő, érdemi határozatát hatályon kívül helyező fellebbviteli végzések esetében biztosítja és csak akkor, ha a fellebbviteli bíróság megítélése szerint az teljes megalapozatlanságban szenved, illetve amelyekben relatív eljárási szabálysértések történtek. A relatív eljárási szabálysértések esetén ugyanis a bíróság mérlegelésétől függ az, hogy megítélése szerint ezek olyan jelentős mértékben hatottak-e ki az ügydöntő, érdemi határozat meghozatalára, amelyek az eljárás megismétlését teszik szükségessé. Relatív eljárási szabálysértésnek minősülnek különösen, ha a bizonyítás törvényességére vonatkozó szabályokat megsértették, az eljárásban részt vevő személyek a törvényes jogaikat nem gyakorolhatták, vagy ezek gyakorlását korlátozták, a tárgyalásról a nyilvánosságot törvényes ok nélkül kizárták, vagy ha az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének csak részben tett eleget, illetőleg ha az elsőfokú bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot a Javaslatban előírt feltételek hiányában fogadta el.

A másodfokú és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása iránti eljárásban a harmadfokú bírósági eljárásra vonatkozó rendelkezéseket kell – a fejezetben írt eltérésekkel értelemszerűen – alkalmazni.

A Javaslat a fellebbezés előterjesztésére jogosultak körét és annak elbírálására hivatott bírósági fórumát és eljárási formáját is pontosan szabályozza. Ennek megfelelően a vádlott, az ügyészség, valamint a védő a vádlott hozzájárulása nélkül is jogosult a fellebbezés előterjesztésére. A törvényszék hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezést az ítélőtábla, az ítélőtábla hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezést a Kúria, ha pedig a hatályon kívül helyező végzést a Kúria hozta, a fellebbezést a Kúria másik tanácsa tanácsülésen bírálja el.

A hatályon kívül helyező végzés elleni fellebbezés újabb jogorvoslati fórum megindító jellegére tekintettel a Javaslat az előterjesztett fellebbezés visszavonhatóságát kizárja.

Az eljárás időszerűségének garanciájaként a Javaslat az ügy érkezésétől számított 1 hónapon belüli kitűzési kötelezettséget ír elő a tanács elnöke számára. A fellebbezés eredményeként a fellebbezést elbíráló bíróság – jogorvoslattal nem támadható - végzéssel határoz, melyben a fellebbezéssel megtámadott hatályon kívül helyező végzést – ha a fellebbezés alaptalan - helybenhagyja vagy – törvénysértés esetén - azt hatályon kívül helyezi és a másodfokú vagy harmadfokú bíróságot új eljárásra utasítja. A hatályon kívül helyező végzés indokolásának szükségszerű tartalmi elemként kell nevesítenie a hatályon kívül helyezés okát, továbbá rögzítenie kell a fellebbezést elbíráló bíróságnak a megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatását, ennek követése a megismételt eljárás lefolytatására utasított bíróság számára kötelező.

A másod- és harmadfokú bíróságok hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálására hivatott eljárásban a hatályon kívül helyező végzés sorsáról való érdemi döntés minősül kvázi ügydöntő határozatnak, tényleges e végzés – a Javaslat szabályozási rendszerében – ügydöntő határozatnak nem tekinthető. Ha a hatályon kívül helyező végzés elleni fellebbezés elbírálására jogosult bíróság az eljárása során nem ilyen ügydöntőnek minősülő – az elsőfokú eljárásban fellebbezéssel támadható - végzést hoz, az ellene előterjesztett jogorvoslatra a másodfokú eljárás szabályai irányadók azzal, hogy ha a végzést az ítélőtábla hozta, a Kúria, ha a Kúria hozta, a Kúria másik tanácsa tanácsülésen bírálja el.

TIZENNYOLCADIK RÉSZ

A MEGISMÉTELT ELJÁRÁS

Általános rendelkezések

A bírósági eljárás megismétlése szükséges, ha a rendes vagy rendkívüli jogorvoslati eljárás során a bírósági határozat hatályon kívül helyezése mellett az első vagy másodfokú bíróságot új eljárásra utasítják, továbbá indokolttá válhat az eljárás megismétlése abban az esetben is, ha az Alkotmánybíróság semmisíti meg a bírósági határozatot. A megismételt eljárás szabályozása nem helyezhető el az elsőfokú bírósági eljárás keretében, ezért a Javaslat - a hatályos törvénnyel egyezően - a megismételt eljárást önálló részben szabályozza, differenciáltan a szabályozást attól függően, hogy az eljárás megismétlése milyen bíróság határozata alapján, melyik bíróságon történik. Az eljárás sajátosságából adódóan a Javasat - egyezően a hatályos rendelkezéssel – rögzíti, hogy a megismételt eljárásban az ügyet a hatályon kívül helyező határozat és az Alkotmánybíróság megsemmisítő határozata okainak és indokainak figyelembevételével kell elbírálni. A megismételt eljárás – az eltérések értelemszerű alkalmazásával - az elsőfokú bíróság tárgyalás előkészítésére és az elsőfokú bírósági tárgyalásra vonatkozó szabályok alapján folyik, ugyanakkor fogalmilag kizárt előkészítő ülés megtartása.

Az elsőfokú bírósági eljárás megismétlése

Ha az eljárás megismétlése az elsőfokú bíróság kötelezettsége az ügy az elsőfokú tárgyalási szakaszba kerül vissza. Ennek megfelelően a tárgyalás megkezdése után az egyesbíró vagy a tanács elnöke ismerteti a hatályon kívül helyező határozatnak, illetve az Alkotmánybíróság megsemmisítő határozatának, az elsőfokú bíróság, illetve a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezett vagy megsemmisített határozatának a lényegét, valamint, ha másodfokon bizonyítást vettek fel, a másodfokú bírósági tárgyalás jegyzőkönyvének, valamint a vádirat lényegét. Az Javaslat eljárás gyorsítását célzó szándéka érvényesül azzal, hogy az ismertetés – mint az a Javaslat korábbi részeiben is szerepelt – a lényegre koncentrál. Amennyiben az ügyész a vádat az elsőfokú bíróság határozatának hatályon kívül helyezése után módosította, így ennek lényegének ismertetése az ügyész feladata.

A vádlott vallomástételi joga, tartalmában a megismételt eljárásban sem tér el az általános szabályoktól, azonban ha a vallomástételt megtagadja, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a hatályon kívül helyezett vagy az Alkotmánybíróság által megsemmisített határozat alapjául szolgáló tárgyaláson tett vallomásának lényegét is ismertetheti vagy felolvashatja. Pergazdaságossági szempontokra figyelemmel a Javaslat a hatályos törvényi rendelkezésekhez hasonlóan ad lehetőséget arra, hogy a tanú kihallgatása, illetve a szakértő meghallgatása helyett elégséges a tanúnak a hatályon kívül helyezett vagy az Alkotmánybíróság által megsemmisített határozat alapjául szolgáló tárgyaláson tett vallomásáról, illetve a szakértőnek az ott előterjesztett szakvéleményéről készült jegyzőkönyv lényegének ismertetetése vagy felolvasása. Ennek lehetősége alól képez kivételt az, ha az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére azért került sor, mert az ítélet megalapozatlanságát a másodfokú bírósági eljárásban nem lehetett kiküszöbölni, ez esetben tanú és szakértő idézése és közvetlen meghallgatása nem mellőzhető. Amennyiben a több tényállást érintő ügyben csak egyes bűncselekmények vonatkozásában megalapozatlan az ítélet, akkor is, ha a folytatólagosság egységébe tartozó cselekmények egy részét érinti, a megismételt eljárásban tartott tárgyaláson nem szükséges az olyan tanúnak a kihallgatása, illetve az olyan szakértőnek a meghallgatása, akinek a vallomása, illetőleg a szakvéleménye nem az ítéleti tényállás megalapozatlan részére vonatkozik.

A Javaslat a hatályos rendelkezésekben súlyosítási tilalomként definiált, a vádlott hátrányosabb büntetőjogi helyzetét kizáró intézmény érvényesülését a megismételt eljárásban, garanciaként biztosítja. Mindez azt jelenti, hogy ha a vádlott terhére nem jelentettek be fellebbezést, vagy ha az Alkotmánybíróság az ítéletet megsemmisíti a megismételt eljárásban nem lehet a felmentett vádlott bűnösségét megállapítani, vagy a hatályon kívül helyezett, vagy megsemmisített ítéletben kiszabott büntetésnél hátrányosabb büntetést kiszabni, vagy büntetés helyett alkalmazott intézkedésnél hátrányosabb intézkedést alkalmazni. A hátrányosabb helyzetbe kerülés kizártsága alól a Javaslat, a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás esetében kivételeket szabályoz. Ilyen, ha a hatályon kívül helyezett határozatot nem törvényesen (kizárt bíró részvételével vagy egyébként szabálytalanul) megalakított, vagy hatáskörrel nem rendelkező bíróság hozta meg, vagy a részleges megalapozatlanság kiküszöbölésére nem volt mód. Ugyancsak kivételt képez, ha a megismételt eljárásban felmerült új bizonyíték alapján a bíróság olyan új tényt állapít meg, amelynek folytán súlyosabb büntetést kell kiszabni, ennek azonban további feltétele, hogy az ügyészség ezt indítványozza. A megismételt eljárásban felmerült új bizonyítéknak azt kell tekinteni, amelyről a korábbi eljárásban a bíróságnak nem volt tudomása. További esetkörök, ha az ügyészség vádkiterjesztése folytán a vádlott bűnösségét más bűncselekményben is meg kell állapítani, végül, ha az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére a felülvizsgálati eljárásban a terhelt terhére bejelentett felülvizsgálati indítvány folytán került sor. Ha a másodfokú bíróság fellebbezéssel nem érintett vádlott tekintetében helyzete hatályon kívül az elsőfokú bíróság ítéletét, a megismételt eljárás eredményeként a fent ismertetett esetekben sem válhat e vádlott helyzete hátrányosabbá, ezáltal van lehetőség az indokolatlan joghátrány okozásának elkerülésére.

A másodfokú vagy a harmadfokú bírósági eljárás megismétlése

A megismételt eljárásról szóló fejezet külön rendezi a megismételt eljárás szabályait, visszautalva a másod-, és harmadfokú bírósági eljárás szabályaira. A másodfokú bíróság eljárásának szabályai érvényesülnek abban az esetben, ha a harmadfokú bíróság vagy a Kúria a másodfokú bíróság határozatát hatályon kívül helyezi és a másodfokú bíróságot utasítja új eljárásra, vagy az Alkotmánybíróság a másodfokú bíróság határozatát megsemmisíti és a másodfokú bíróságnak az eljárást kell megismételni. A harmadfokú bírósági eljárás szabályai szerint kell a megismételt eljárást lefolytatni, ha a Kúria a harmadfokú bíróság határozatát hatályon kívül helyezi és a harmadfokú bíróságot utasítja új eljárásra, vagy ha az Alkotmánybíróság a harmadfokú bíróság határozatát megsemmisíti és a harmadfokú bíróságnak az eljárást kell megismételni.

TIZENKILENCEDIK RÉSZ

RENDKÍVÜLI JOGORVOSLATOK

A Javaslat célja az, hogy a rendkívüli jogorvoslati rendszer ésszerű keretek közé szorításával megpróbálja megteremteni az egyensúlyt a jogrendszer stabilitását biztosító jogerő és az anyagi igazság, illetve a törvényesség érvényesülése között. A Javaslat ezért a rendkívüli jogorvoslatok Be. által megteremtett rendszeréhez képest jelentős változásokat nem vezet be, a Javaslatban új rendkívüli jogorvoslatként egyedül az egyes járulékos kérdések tekintetében fogyatékos határozatok orvoslását lehetővé tevő egyszerűsített felülvizsgálat jelenik meg, amelynek azonban a gyökerei a különleges eljárások között szabályozva a Be.-ben is megtalálhatók voltak.

A gyakorlatban meghonosodott jogintézmények alapvető jellemzőinek változatlanul hagyása ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a rendkívüli jogorvoslatok körében – beleértve a felülvizsgálatot is – ne lenne helye ésszerűsítésnek, és az áttört jogerő minél korábbi ismételt elérésére alkalmas részletszabályok megalkotásának. Ennek keretén belül a Javaslat a rendkívüli jogorvoslatra okot adó hibában szenvedő jogerős határozat minél hamarabbi megváltoztatását szorgalmazza és megkísérli elkerülni a hatályos szabályozásból következő egyes anomáliákat.

LXXXVII. Fejezet

A perújítás

A jogerős ügydöntő határozat valamely ténybeli okra visszavezethető hibájának orvoslását a Javaslat a döntően a Be.-vel megegyező alapokon nyugvó perújításon keresztül biztosítja. A perújítás okai körében a Be.-hez képest változás, hogy a Javaslat a terhelt tárgyaláshoz való joga és a terhelt felróható magatartása között, az eljárások időszerűségét is figyelembe vevő, méltányos, illetve tisztességes összhang megteremtése érdekében a terhelt távollétében befejezett büntetőeljárás újbóli lefolytatását is új bizonyíték felmerüléséhez köti, amely azonban ebben az esetben az időközben előkerült és idézhető terhelt vallomása is lehet.

A Javaslat a perújítás korlátai között a joggyakorlatnak megfelelően újdonságként nevesíti, hogy a vád ejtése, vagyis a váddal egyedül rendelkezni jogosult ügyészség döntése perújítás útján sem bírálható felül.

A Javaslat az egyéb jogorvoslati nyilatkozatokhoz, illetve indítványokhoz hasonlóan a perújítási indítvánnyal kapcsolatban is megköveteli a Be.-hez képest fokozottabb szabatosságot, és ésszerűbben, a gyakorlatban is ellenőrizhető módon jeleníti meg a terhelt rendelkezési jogát a más jogosult által a terhelt javára benyújtott indítvány esetén.

A Javaslat a perújítás körében leginkább a perújítási nyomozás rendszerét alakította át. A kiindulópontot az jelentette, hogy perújítási nyomozást az ügyészség és a bíróság is elrendelhet. Az ügyészség perújítási nyomozást akkor rendel el, ha a perújítás előfeltételeinek tisztázása és új bizonyítékok beszerzése szükséges. Ha az ügyészség a perújítási indítványt – akár perújítási nyomozás hiányában is – alaptalannak tartja, az ezt tartartalmazó észrevételének továbbításával egyidejűleg lényegében a perújítási nyomozás, illetve a további perújítási nyomozás szükségességét is nemlegesen dönti el. Tekintettel azonban arra, hogy a bíróság perújítási nyomozást kizárólag az ügyészség – perújítási indítványra tett – észrevételének beszerzése után rendelhet el, az eljárás tisztessége megköveteli, hogy a bíróság által elrendelt perújítási nyomozás felett ne olyan szervezet rendelkezzen érdemi befolyással, amelyik a perújítás megengedhetősége ellen foglalt állást. Mindezek mellett hatékonysági megfontolásokból is célszerűbb, ha a nyomozás felett a nyomozás konkrét célját meghatározó szervezet, azaz bírósági elrendelésnél a bíróság gyakorol kontrollt. A Javaslat ezért az elrendelő mentén kettéválasztja a perújítási nyomozást és ügyészségi elrendelés

esetén a nyomozás általános szabályainak alkalmazását írja elő, míg bírósági elrendelés esetén rögzíti a szükségképpeni eltéréseket az általános szabályokhoz képest.

A perújítás során változatlanul a perújítás megengedhetőségének kérdésében kell a bíróságnak először döntenie. A Javaslat az új bizonyítékra alapított indítványok elbírálása körében rögzíti, hogy a perújítás csak akkor rendelhető el, ha megalapozottan feltehető, hogy az a perújítási okok közt felsorolt tartalmú döntéshez vezet.

A Javaslat a perújítás megengedhetőségének kérdésében döntő bíróság számára hatékonysági okokból lehetővé teszi, hogy a perújítás elrendelése után a többszöri elítélés orvoslása mellett a köztársasági elnök által gyakorolt eljárási kegyelem következményeit is maga vonja le, hiszen ezekben az esetekben perújítás lefolytatása nélkül is meghozható a helyes ügydöntő határozat.

A perújítás lefolytatására az általános bírósági eljárás szabályait kell alkalmazni a perújítás jellegéből adódó eltérésekkel, így pl. a perújítás során előkészítő ülés nem tartható. A perújítás lefolytatását a Javaslat ugyanakkor célhoz kötötten, az indítvány keretei között engedi meg és már a bizonyítás során is kizárja a terhelt terhére történő eljárást, ha a perújítást a javára előterjesztett indítvány alapján rendelték el.

A perújítás lefolytatása alapján hozható döntésekre a Javaslat a Be. szabályait tartja fenn.

LXXXVIII. Fejezet

A felülvizsgálat

A Javaslat a felülvizsgálatra vonatkozó rendelkezések esetén sem tér el a Be.-ben meghatározott rendszertől, a felülvizsgálat okai és korlátai, a felülvizsgálati indítvány előterjesztésére jogosultak köre és a felülvizsgálati eljárás menete a technikai jellegű, az alkalmazhatóságot könnyítő pontosítások mellett lényegében a Be. szabályaival egyezők.

A Javaslat ugyanakkor hangsúlyosabbá teszi a jogerős határozatban szereplő tényállás megváltoztathatatlanságát azzal, hogy a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetését, eltérő értékelését, valamint a bizonyítás felvételét is megtiltja, továbbá előírja, hogy – az Alkotmánybíróság vagy a nemzetközi emberi jogi szerv határozatából következő felülvizsgálatot kivéve – a felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

A Javaslat a felülvizsgálati indítvány elbírálásának alapvető fórumának a tanácsülést tekinti és a Be.-vel ellentétben a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány esetén sem teszi kötelezővé a nyilvános ülés tartását, ha ezt a terhelt és a védelem nem igényli.

A Javaslat a felülvizsgálati eljárás során hozható határozatok körét tekintve is döntően fenntartja a Be. szabályait, a megtámadott határozat hatályban tartását ugyanakkor kifejezetten előírja, ha az alapügyben olyan eljárási szabálysértés történt, amely az ügy érdemi elbírálását nem befolyásolta.

A Javaslat az időszerűség érdekében a felülvizsgálati eljárás során is elsőbbséget biztosít a megtámadott határozat megváltoztatásának, így a határozat hatályon kívül helyezésére és az új eljárás elrendelésére csak kisegítő jelleggel, vagy a terhelt érdekeire figyelemmel kerülhet sor. A Javaslat ebben az esetben nyilvánvalóvá teszi, hogy a Kúria a bírósági szervezetben betöltött szerepéből adódóan az új eljárás lefolytatására vonatkozóan az alsóbb fokú bíróságok számára kötelező utasítást ad.

LXXXIX. Fejezet

Eljárás alkotmányjogi panasz esetén

A Javaslat a Be.-vel egyezően tartalmazza e rendkívüli jogorvoslat büntetőeljárási, illetve a büntetőeljárás jellegével összefüggő szabályait.

XC. Fejezet

Jogorvoslat a törvényesség érdekében

A Javaslat a Be.-vel egyezően tartalmazza e rendkívüli jogorvoslat büntetőeljárási, illetve a büntetőeljárás jellegével összefüggő szabályait.

XCI. Fejezet

Jogegységi eljárás

A Javaslat a Be.-vel egyezően tartalmazza e rendkívüli jogorvoslat büntetőeljárási, illetve a büntetőeljárás jellegével összefüggő szabályait.

XCII. Fejezet

Egyszerűsített felülvizsgálat

A Javaslat a korábbi különleges eljárások átstrukturálásával létrehozza a jogorvoslati rendeltetésű egyszerűsített felülvizsgálati eljárásokat, és különleges eljárásokként fenntartja az anyagi jogi intézményekhez kapcsolódó szükségszerű eljárásokat.

A létrejövő egyszerűsített felülvizsgálat alapja, hogy a bíróság az alapügyben meghozott jogerős ügydöntő határozata valamely felsorolt kérdésben hiányos vagy törvénysértő. A Javaslat a felülvizsgálat és az egyszerűsített felülvizsgálat egymáshoz való viszonyának meghatározásával az az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyköreiként olyan kérdéseket határoz meg, amelyek ezáltal a rendes felülvizsgálattal nem lesznek orvosolhatók. Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyköreinek kiemelését két körülmény indokolja. Egyrészt az ezzel kapcsolatos rendelkezések minden esetben egyértelmű, kötelező törvényi rendelkezést sértenek vagy mulasztanak, így az ezzel kapcsolatos döntések érdemben és alapvetően nem érintik a perbíró mérlegelésével kapcsolatos feladatát. Másrészt a kiemelt kérdések jellege – különösen, hogy a bűnösség kérdését érdemben nem érintik – indokolatlanná tenné e kérdések felülvizsgálat keretei között, a Kúria által történő elbírálását.

Az egyszerűsített eljárásban nem kerülhet sor az alapügyben hozott határozat anyagi jogerejének érdemi áttörésére, legfeljebb korrekció útján, az anyagi jogerő tiszteletben tartása mellett a másodlagos kérdések törvényességének biztosítására.

A Javaslat tételesen felsorolja, hogy mely kérdések képezhetik az eljárás tárgyát.

1) A szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megállapítása, amelyre a Btk. 35. § (1) bekezdés, 37. §-ban, 110. §-ban foglalt rendelkezések alkalmazásával kerül sor. Nem változtatható meg viszont a Btk. 35. § (2) bekezdésben foglalt rendelkezés, mivel a büntetéskiszabási körülményekre alapított enyhébb vagy súlyosabb fokozat bírói mérlegelés eredménye, amely mérlegelési jogkör még akkor sem ütközhet a törvény kötelező rendelkezésébe, ha az megalapozatlannak tűnik.

2) A próbaidőre felfüggesztetett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése abban az esetben történhet egyszerűsített felülvizsgálattal, ha az elrendelés alapja a Btk. 87. § b) pontja, hogy a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt terhelt esetében az újabb bűncselekmény miatt eljáró a bíróság elmulasztotta elrendelni a felfüggesztetett szabadságvesztés végrehajtását. Amennyiben felfüggesztetett szabadságvesztés végrehajtásának más jogcíme van, a döntés egyszerűsített felülvizsgálattal nem hozható meg. A Btk. 87. § a) pontja

esetén felülvizsgálattal orvosolható a törvénysértés, míg a Btk. 87. § c) és d) pontja esetén a büntetés-végrehajtási bíró a rá irányadó szabályok szerint dönt.

3) A próbaidőre felfüggesztetett szabadságvesztés végrehajtása törvénysértő elrendelésének hatályon kívül helyezése egyszerűsített felülvizsgálattal orvosolható.

4) A feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés alapja, ha az alapügyben meghozott jogerős ügydöntő határozat a Btk. 38. §, 42. §, 43. § és 44. §-a kérdésében törvénysértően rendelkezett, leszámítva a tisztán mérlegelésen alapuló a 38. § (3) bekezdését.

5) A feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés megszüntetése kérdésében a Btk. 40 § (1) bekezdését sértő jogerős ügydöntő határozati rendelkezés egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban orvosolható, ugyanakkor nincs lehetőség a mérlegelésen alapuló Btk. 40. § (2) bekezdésére alapított döntés felülvizsgálatára vagy meghozatalára.

6) A letartóztatás és a házi őrizet beszámítása tárgyában a Btk. 92. § ellenére törvénysértő rendelkezés egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban orvosolható kérdés.

7) A Btk. 47. § (4) bekezdés alapján a bíróság ítélete határozza meg, hogy az elítéltnek milyen közérdekű munkát kell végeznie. Az ítélet rendelkező részében a közérdekű munka természetét olyan általános módon kell meghatározni, amely biztosítja a büntetés végrehajthatóságát. Ha a bíróság a közérdekű munka tartamát meghatározza, de elmulasztja meghatározni a közérdekű munkaként végzendő munkát, a bíróság erről egyszerűsített felülvizsgálati eljárás keretében határoz.

8) Amennyiben a jogerős ügydöntő határozat rendelkezett arról, hogy eltiltja a terheltet a foglalkozás gyakorlásától, de nem határozza meg a foglalkozást, úgy azt egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban is pótolhatja. A foglalkozástól eltiltás büntetést kimondó rendelkezés azonban nem pótolható egyszerűsített eljárásban.

9) A járművezetéstől eltiltás utólagos beszámítása a Btk. 56. § (2) bekezdésének téves alkalmazását hivatott egyszerűsített eljárásban orvosolni.

10) Ha a bíróság a jogerős ügydöntő határozatban a kitiltás kimondása ellenére nem határozta meg, hogy az ország mely részéből tiltja ki az elítéltet, azt utóbb egyszerűsített eljárásban is megteheti.

11) Amennyiben a bíróság a jogerős ügydöntő határozatban a sportrendezvények látogatásától való eltiltás ellenére nem határozta meg az érintett sportlétesítményt vagy sportszövetséget, arról egyszerűsített eljárásban határozhat.

12) Ha a bíróság az alapügyben hozott jogerős határozatában nem vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett az elkobzásról, a vagyonelkobzásról, az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételéről, a lefoglalt dologról vagy a zár alá vételről, e kérdésekről egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban rendelkezhet. Nem képezheti az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát, ha e kérdésekről a vagyon vagy dolog elvonásra, adat hozzáférhetetlenné tételére irányuló külön eljárásban kell rendelkezni.

13) Ha az alapügyben hozott jogerős ügydöntő határozat a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem rendelkezik a próbára bocsátás megszüntetéséről, úgy erről a bíróság egyszerűsített eljárásban határoz. Ennek anyagi jogi alapja a Btk. 66. § (1) bekezdés a) és b) pontja. A Btk. 66. § (1) bekezdés c) pontja alapján, ha próbára bocsátás megszüntetésének oka a párfogó felügyelet magatartási szabályainak súlyos megszegése, az eljárás nem egyszerűsített felülvizsgálatra, hanem különleges eljárásra tartozik.

14) Ha az alapügyben eljáró bíróság a pártfogó felügyelet kötelező elrendelésére vonatkozó Btk. 69. § (2) bekezdés b) pont II. fordulatában rendelkezést megsérti – ha a szabadságvesztés végrehatását

próbaidőre felfüggesztették és az elítélt visszaeső, de a pártfogó felügyelet elrendelése nem történik meg – erről egyszerűsített eljárásban határozhat. A pártfogó felügyelet elrendelésének más kötelező esete nem képezi az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát.

15) A bíróság a bűnügyi költségre vonatkozó törvénysértő rendelkezés esetén egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban korrigálhatja vagy pótolhatja döntését.

16) A javítóintézetből való ideiglenes elbocsátás megszüntetése akkor képezheti egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát, ha annak alapja a Btk. 121. § (3) bekezdése, tehát ha a fiatalkorút az ideiglenes elbocsátás alatt - a 122. §-ban meghatározott esetet kivéve - szabadságvesztésre ítélik, vagy vele szemben javítóintézeti nevelést rendelnek el, de az újabb bűncselekmény miatt eljáró bíróság erről nem rendelkezett.

Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás során az alapügyben jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság jár el. E körben a hatályos rendszertől történő eltérés indoka, hogy az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban ne kerülhessen sor arra, hogy alacsonyabb hatáskörű bíróság a magasabb hatáskörű bírósággal ellentétes, azt korrigáló döntést hozzon. Az egyszerűsített felülvizsgálat korrigáló jelleg is azt támasztja alá, hogy a törvénysértő rendelkezést hozó, vagy a mulasztásért felelős bíróság rendelkezzen határozatának kijavításáról.

Mivel az egyszerűsített felülvizsgálat során fő kérdésekben nem születik döntés, és bírói mérlegelés csak rendkívül szűk körben lehetséges, ezért a társasbíráskodás nyújtotta garanciák nélkül a tanács elnöke is eljárhat mindazon ügyben, ahol a jogerős ügydöntő határozatot tanácsban eljáró bíróság hozta.

Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás hivatalból vagy indítványra indul. Mivel a hivatalbóli eljárás lehetősége adott, a bíróság az indítvány visszavonása esetén sem köteles az eljárást megszüntetni. A Javaslat a felülvizsgálatnál is szereplő korlátot szab a terhelt vagy az egyéb érdekelt hátrányára az indítványtételnek vagy az eljárás hivatalbóli megindításának. Ilyen esetekben egyszerűsített felülvizsgálati eljárásra indítvány az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követő hat hónapon belül terjeszthető elő, és csak ezen a határidőn belül van a bíróságnak lehetősége az eljárás hivatalból való megindítására. Az eljárás lefolytatására hat hónapos időtartam áll a bíróság rendelkezésére, ezt követően nem hozható a terheltre hátrányos döntés.

Kivételt képez a korlátozás alól, ha terheltre vagy az egyéb érdekeltre hátrányos döntés elmaradása a jogellenes állapot fenntartását jelentené vagy az a közbiztonság veszélyével járna. Nem érvényesül a korlátozás akkor sem, ha a lefoglalt vagy zár alá vett dologról vagy vagyontárgyról kell rendelkezni. Ezen kivételes esetekben az elkobzás, az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele érdekében is lefolytatható az eljárás, illetve a lefoglalt vagy zár alá vett vagyontárgy vagyonelkobzással is elvonható.

A bíróság az előírt határidőt sértő vagy a törvényben kizárt indítványt indokolás nélkül elutasítja, ilyenkor az eljárás hivatalbóli megindításának feltételei sem állhatnak fenn. Ha nem jogosult terjeszti elő az indítványt, a bíróságnak azt csak akkor kell indokolás nélkül elutasítania, ha az eljárás hivatalból való lefolytatásának feltételei nem állnak fenn. A bíróságok adminisztratív terhét könnyítő szabály, hogy az ismételt vagy egyébként a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasításáról nem kell határozatot hozni.

A Javaslat főszabállyá teszi a bírósági titkár által is lefolytatható írásbeli eljárást, de szükség esetén lehetővé teszi az ügyész, a terhelt vagy a védő nyilvános ülésén történő meghallgatását, más bizonyítás esetén pedig tárgyalás tartását írja elő. Az eljárás egyszerűsítéséből adódóan nem kerülhet sor az eljárás felfüggesztésére; illetve tárgyalás tartása esetén – mivel a bíróság nem a bűnösségről dönt – előkészítő ülés tartására.

A Javaslat garanciális okokból sorolja fel azokat az eseteket, amikor a terhelt meghallgatása nem mellőzhető, amely esetekben nyilvános ülést vagy tárgyalást kell tartani. Ha az életfogytig tartó szabadságvesztésből való feltételes szabadságra bocsátásról a rendelkezés elmarad, a bíróságnak meglehetősen tág keretek között van lehetősége a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának meghatározására, az erről való rendelkezés előtt már a hatályos szabályok alapján is kötelező a tárgyalás tartása. Határozott ideig tartó szabadságvesztés esetén szintén a kérdés súlya miatt kell lehetőséget biztosítani a terhelt és a védelem álláspontjának bírói megismerésére.

A pártfogó felügyelet elrendelésével összefüggő külön magatartási szabályok értelemszerűen csak a terhelt készségének, képességének feltárását követően, meghallgatása útján írhatók elő. Próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése a döntés súlya miatt teszi szükségessé a terhelt szóbeli védekezésének biztosítását. A próbára bocsátás megszüntetésekor a büntetéskiszabási körülmények tisztázása érdekében szükséges a terhelt meghallgatása.

A javaslat rögzíti a nyilvános ülés vagy tárgyalás általánostól eltérő eljárásrendjét. A nyilvános ülés vagy a tárgyalás megnyitása után a tanács elnöke ismerteti az eljárás alapjául szolgáló körülményeket, vagy az indítványozó ismerteti indítványa lényegét és az azt alátámasztó bizonyítékokat.

Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás során hozott határozat és jogorvoslat

A bíróság az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban a törvénynek megfelelő döntést hoz, amellyel a jogerős határozatot lényegében kiegészíti. Ha az alapügyben hozott jogerős határozat törvénysértő rendelkezést tartalmaz, annak érdekében, hogy a törvénynek megfelelő döntés és az ezzel ellentétes korábbi törvénysértő rendelkezés ne álljon ellentétben, az alapügyben meghozott határozat törvénysértő rendelkezését a bíróság hatályon kívül helyezi. Ebben az esetben az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban hozott rendelkezés nem kiegészíti az alapügyben hozott határozatot, hanem lényegében kijavítja. Megalapozatlan indítvány esetén a bíróság az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásra irányuló indítványt elutasítja, hivatalbóli eljárásban az eljárást megszünteti.

A bíróság egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban meghozott végzését fellebbezéssel az támadhatja, aki az eljárás megindítására indítványtételi joggal rendelkezik, továbbá akit a határozat jogaiban vagy kötelezettségeiben érintett.

Ha az eljárás megindítására jogellenesen került sor, a másodfokú bíróság az elsőfokú határozatot hatályon kívül helyezi és az indítványt elutasítja. Egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban harmadfokú bírósági eljárásnak az eljárás tárgyából eredően nem lehet helye.

Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban az eljárás sajátos jellegére figyelemmel a bűnügyi költségek viseléséről az általánostól eltérő szabályok érvényesülnek, amelynek alapján, hogy az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásra milyen okból, illetve kinek a kezdeményezésére került sor. Ennek megfelelően ha az egyszerűsített felülvizsgálat eredménye alapján megállapítható, hogy az eljárásra a jogerős ügydöntő határozat törvénysértő rendelkezése adott alapot, a bűnügyi költséget az állam viseli. Ha az eljárásban az indítványt elutasítják, a bűnügyi költséget az indítványozó, az ügyészség esetén pedig az állam viseli.

HUSZADIK RÉSZ

KÜLÖN ELJÁRÁSOK

XCIII. Fejezet

A fiatalkorú elleni büntetőeljárás

A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási rendszerének kialakítását jelentős mértékben meghatározzák a nemzetközi dokumentumokban lefektetett alapelvek és ajánlások, amelyek arra szorítják a részes tagállamokat, köztük Magyarországot is, hogy a felnőtt korú elkövetőkéhez képest „más elbánást” lehetővé tevő különleges törvényeket és eljárásokat fogadjanak el. A nemzetközi dokumentumokban lefektetett elvárásoknak a fiatalkorúakra vonatkozó önálló kódex megalkotásával, illetve a fiatalkorúakra vonatkozó szabályoknak az egységes büntetőjogi szabályozás elkülönülő részeként történő szerepeltetésével egyaránt meg lehet felelni. A büntetőjogi tárgyú kódexek közelmúltbeli elfogadásával a jogalkotó új alapokra helyezte a büntető anyagi jogot és a büntetés-végrehajtási jogot, amely sorba szervesen illeszkedik a büntető eljárásjog Javaslat szerinti megújítása. A jogtörténeti hagyományaink és az egységes büntetőjogi koncepció kialakításának igénye a büntetőeljárás egységes szabályozását, és ezen belül a fiatalkorú elleni büntetőeljárás, mint külön eljárás fenntartását indokolják.

A Javaslat a fiatalkorú elleni büntetőeljárás speciális céljaként a fiatalkorú nevelésének, valamint testi, értelmi, erkölcsi és érzelmi fejlődésnek elősegítését jelöli meg, ezáltal biztosítva a fiatalkorú társadalmi beilleszkedését, és azt, hogy a fiatalkorú ne kövessen el újabb bűncselekményt. A nevelési cél és a fiatalkorú védelmének gyakorlati megvalósítása elképzelhetetlen a gyermekvédelmi jelzőrendszer hatékony működtetése nélkül, ezért a Javaslat a bűnelkövetésük folytán, vagy más okból veszélyeztetetté váló fiatalkorúakat érintően a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság számára a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvénnyel összhangban jelzési kötelezettséget, illetve szükség esetén hatósági eljárás kezdeményezésének kötelezettségét írja elő.

A fiatalkorú elleni büntetőeljárás hatálya a fiatalkorú büntető anyagi jogi fogalmához igazodik. A külön eljárás alkalmazhatósága tekintetében segíti a jogalkalmazót a bírói joggyakorlat által kimunkált értelmező jellegű szabályok szerepeltetése, amelyek arra az esetre adnak iránymutatást, ha a fiatalkorú mellett felnőtt korú elkövető is szerepel az eljárásban, vagy ha a fiatalkorú ellen több bűncselekmény miatt folyik az eljárás, és ezek között van olyan cselekmény, amelyet a tizennyolcadik életévének betöltése után követett el.

A hazai jogalkalmazás számára is kötelező nemzetközi dokumentumok, valamint a nemzetközi szerződésekkel létrehozott bíróságok joggyakorlata alapján a fiatalkorú az életkoránál fogva különös bánásmódot igénylő személyek csoportjába tartozik. A fiatalkorút e minőségében megillető jogokat a javaslat a különleges bánásmódot igénylő személyekre vonatkozó XIV. Fejezetben részletezi.

A Javaslat a szakszerűség biztosítása, valamint a sajátos nevelési és gyermekvédelmi szempontok érvényesülése érdekében az eljáró bíróság összetételére speciális szabályokat állapít meg. A külön eljárást az Országos bírósági Hivatal elnöke által kijelölt hivatásos bíró, mint fiatalkorúak bírája, illetve az ülnökrendszer kivételes továbbéléseként speciális összetételű tanács, mint a fiatalkorú ügyében eljáró bírói tanács folytathatja le. Az ülnökök személyi összetételét érintő változás, hogy a pedagógusokon kívül a tanácsban kizárólag pszichológusok és a család-, gyermek- és ifjúságvédelmi szolgáltatás keretében az ellátottak gyógyítását, ápolását, foglalkoztatását, fejlesztését, ellátását, gondozását vagy szociális segítését közvetlenül szolgáló, egyetemi vagy főiskolai végzettséghez kötött munkakörben dolgozó vagy korábban ilyen munkakörben foglalkoztatott személy vehet részt. Ez utóbbi szabály azt a célt szolgálja, hogy a tanácsban a fiatalkorúak speciális igényeit ismerő, és a gyermekvédelem területén tapasztalatot szerzett szakemberek vegyenek részt.

A fiatalkorú elleni büntetőeljárásnak kizárólag közvádra van helye, ahol az ügyész feladatait a felettes ügyészség által kijelölt fiatalkorúak ügyésze látja el. A külön eljárásnak pótmagánvádra egyáltalán nincs helye, míg a magánvádra üldözendő bűncselekmények estében kizárólag a fiatalkorúak ügyésze láthatja el a vád képviseletét.

A fiatalkorú védelemhez való joga a gyakorlatban akkor érvényesülhet, ha a formálisan biztosított védelmen túl a védőnek kötelezően jelen kell lennie valamennyi a fiatalkorú részvételével megtartott eljárási cselekményen. A Javaslat a kötelező védői jelenlét előírásával azt kívánja elérni, hogy a fiatalkorú védője már a nyomozási szakban aktívan vegyen részt az eljárásban.

A fiatalkorú részére biztosítani kell annak lehetőségét, hogy a törvényes képviselője az eljárás során támogatást, segítséget és képviselet jellegű segítést is nyújthasson. A fiatalkorú „segítőjeként" fellépő törvényes képviselő jogosítványai a Javaslat újításaként kiteljesednek és általánossá válnak, egyúttal beolvadnak a törvényes képviselőre vonatkozó általános szabályokba. A Javaslat az előzőek szerint a büntetőjogi cselekvőképesség általános szabályai között rendelkezik az ügygondnokról, aki a fiatalkorú esetében a gyámhatóság által kirendelt eseti gyám korábbi szerepét veszi át. A kirendelő személyében bekövetkező változás legfontosabb következménye az lehet, hogy a fiatalkorú számára a vele szemben folytatott eljárás első percétől kezdve biztosítható a törvényes képviselővel gyakorlatilag azonos jogállású ügygondnok közreműködése.

A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban alkalmazott speciális bizonyítási eszközök egy közös célt a fiatalkorú személyiségének megismerése szempontjából lényeges körülmények feltárását és végső soron az elkövetett bűncselekmény miatt alkalmazott büntetőjogi szankció minél hatékonyabb egyéniesítését szolgálják. A Javaslat a fiatalkorú „személyiségértékelésének" átfogó rendszerét teremti meg, amelybe olyan korábbról ismert és újraértelmezett bizonyítási eszközök tartoznak bele, mint a környezettanulmány, a pártfogó felügyelői és összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény, egyes a fiatalkorú személyiségét vizsgáló igazságügyi szakvélemények, illetve a pártfogó felügyelő, vagy a törvényes képviselő, esetleg más a fiatalkorú gondozását ellátó nagykorú személy tanúvallomása. A fiatalkorú az életkori sajátosságaiból következően rövid időn belül komoly személyiségváltozáson mehet keresztül, ezért elengedhetetlen, hogy az egyéni értékelés alapjául szolgáló körülmények jelentős mértékű megváltozása, vagy meghatározott mértékű időmúlás esetén a fiatalkorú személyiségértékelését megismételjék. A Javaslat az ismételt személyiségértékelés módozatát illetően nem kíván szükségtelenül korlátozó szabályokat előírni, annak megválasztását főszabályként a jogalkalmazóra bízza. A lényeg minden esetben az, hogy az ügyészi intézkedéseknél, valamint a bíróság ügydöntő határozatának meghozatalakor lehetőség szerint a fiatalkorú aktuális körülményeit és személyiségjegyeit vegyék figyelembe.

A büntető anyagi jog szabályaihoz igazodva a Javaslat a tizenkettedik életévüket betöltött, de a tizennegyedik életévüket be nem töltő fiatalkorúak esetében kötelezően előírja a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátási képesség vizsgálatát. A kialakult ügyészségi gyakorlat alapulvételével a Javaslat a belátási képesség vizsgálatára megfelelő kompetenciával rendelkező igazságügyi gyermek pszichiáter, valamint gyermek szakpszichológus szakértők egyesített szakvéleményének beszerzését írja elő.

A fiatalkorú elleni eljárásban kiemelt jelentőséggel bír az eljárás időszerűsége, amely az eljárás soron kívüli lefolytatásának általános kötelezettségén túl a fiatalkorúval szemben folytatható nyomozás rövidebb határidejével biztosítható. A nyomozás határidejének további differenciálásának alapja a kis-közepes, illetve a súlyos megítélésű ügyek közötti különbségtétel, amely az egyszerű megítélésű, kis-közepes tárgyi súlyú ügyek indokolatlan elhúzását akadályozhatja meg.

A letartóztatás általános feltételei a fiatalkorú esetében is irányadók. Alapvető követelmény azonban, hogy a fiatalkorúval szemben személyi szabadság elvonásával, vagy korlátozásával járó kényszerintézkedés csak a rendkívüli esetekre korlátozottan és a minimálisan szükséges időtartamban legyen alkalmazható. A fiatalkorúakkal szembeni „más elbánás" eszméjét szem előtt tartva a Javaslat alap esetben az öt évnél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményeket elkövető fiatalkorúakkal szemben teszi lehetővé a letartóztatás alkalmazását. Az öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt elkövető fiatalkorúval

szemben csak akkor van helye letartóztatásnak, ha azt visszaesőként, vagy bűnszervezetben követte el, továbbá ha a bűnügyi felügyelet tartama alatt újabb bűncselekményt követ el, vagy a bűnügyi felügyelet szabályait a 293. §-ban meghatározott módon megszegi. A letartóztatás fiatalkorúakra vonatkozó szabályainak megújításával a Javaslat azt a jogpolitikai célt kívánja kihangsúlyozni, hogy a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések megválasztásakor a jogalkalmazók határozott különbséget tegyenek a kis-közepes tárgyi súlyú bűncselekményt, valamint a súlyos, erőszakos bűncselekményt elkövető, és a „bűnözői karrierjük" magasabb fokán álló fiatalkorúak között.

A fiatalkorúval szemben elrendelt letartóztatás maximális tartamát alapvetően a fiatalkorú életkora, míg a végrehajtási helyét továbbra is a fiatalkorú személyisége és a terhére rótt bűncselekmény jellege határozza meg.

Napjainkra általánosan elfogadott állásponttá vált, hogy a fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban lehetőség szerint kerülni kell a represszív megközelítést, és törekedni kell a nevelést és a szocializációt leginkább elősegítő alternatív szankciók, valamint a helyreállító igazságszolgáltatás széleskörű alkalmazására. A Javaslat ennek megfelelően a fiatalkorú helyes irányú fejlődésének elősegítése érdekében az általános szabályok adta lehetőségeknél szélesebbre tárja az ügyész diszkrecionális jogkörébe tartozó feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazhatóságát. A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban a feltételes ügyészi felfüggesztés keretében előírható egyedi magatartási szabályok helyes megválasztását jelentősen megkönnyíti a kötelezően beszerzendő pártfogó felügyelői vélemény, amely többek között tartalmazza a fiatalkorú nyilatkozatát arról, hogy vállalja-e a kilátásba helyezett magatartási szabály teljesítését.

A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban az előkészítő ülésről, valamint a tárgyalásról az arra alapot adó általános okokon túl akkor is ki lehet zárni a nyilvánosságot, ha az a fiatalkorú érdekében szükséges. A bíróság elrendelheti továbbá, hogy a tárgyalásnak azt a részét a fiatalkorú távollétében tartsák meg, amely a fiatalkorú helyes irányú fejlődését károsan befolyásolja. Ebben az esetben a fiatalkorút utóbb olyan formában kell tájékoztatni a távollétében lefolytatott tárgyalás lényegéről, hogy az a helyes irányú fejlődését ne veszélyeztesse. A nyilvánosság kizárását és a fiatalkorú távollétében folytatható eljárási cselekményeket lehetővé tevő szabályok egyaránt szolgálják a fiatalkorú magán és családi életének védelmét, a helyes irányú fejlődését és a társadalmi beilleszkedésének elősegítését, ezzel teremtve meg annak feltételét, hogy a büntetőeljárás jellegéből következő szükségszerű káros hatások a fiatalkorú esetében minimalizálhatóak legyenek.

A fiatalkorú elleni büntetőeljárás sajátos céljával és a terhelti együttműködés új rendszerének elveivel az áll összhangban, ha a fiatalkorú kötelezően részt vesz az előkészítő ülésen és a tárgyaláson, ahol a részére biztosított többletgaranciák mellett megalapozott döntést hozhat a bűnössége elismerése, vagy el nem ismerése, valamint az eljárás további menetének megválasztása tekintetében. Ezzel egyező elvi alapon teremti meg a Javaslat annak lehetőségét, hogy a fiatalkorú terhelttel szemben is alkalmazható legyen a CVII. fejezet szerinti „eljárás egyezség esetén" külön eljárás.

A gyakorlati tapasztalatok alapján nehezen lenne cáfolható, hogy a fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban a hivatásrendek részéről csak kellő szakismerettel és tapasztalattal rendelkező személyek képesek az eljárás sajátos céljait megvalósítani, ennek érdekében a Javaslat a bírósági eljárásban kizárja az ügyészségi fogalmazó és alügyész, valamint az ügyvédjelölt részvételét.

A büntetőjogi szankció megfelelő egyéniesítéséhez nélkülözhetetlen a fiatalkorú személyiségértékelése során beszerzett speciális bizonyítási eszközök megismerése, ezért a Javaslat az ügydöntő határozat meghozatala előtt minden esetben kötelezővé teszi a környezettanulmány, a pártfogó felügyelői vélemény és az összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény ismertetését. Az általános szabályok szerint az ügyész a tárgyaláson nem tehet indítványt a büntetés, illetve az

intézkedés meghatározott mértékére. Ez a szabály értelemszerűen irányadó a bűnösséget megállapító ítéletben alkalmazható javító intézeti nevelés tekintetében is.

A CIX. Fejezet lehetővé teszi az ismeretlen helyen, vagy külföldön tartózkodó terhelttel szemben az eljárás lefolytatását. A fiatalkorú elleni eljárás sajátos céljából következően indokolt a távollévő terhelttel szembeni külön eljárás alkalmazásának korlátozása, oly módon, hogy az előkészítő ülés és a tárgyalás a fiatalkorú távollétében nem tartható meg. Ebben az esetben a bíróságnak a fiatalkorú felkutatása iránt kell intézkednie, majd annak eredménytelensége esetén az eljárást fel kell függeszteni.

Ha a bíróság a fiatalkorúval szemben több javítóintézeti nevelést rendelt el és ennek folytán a Btk. 124. § szerinti egységes intézkedésnek van helye, a Javaslat az erre irányuló eljárás lefolytatására az összbüntetési eljárás szabályainak értelemszerű alkalmazását írja elő.

XCIV. Fejezet

A katonai büntetőeljárás

A büntetőeljárásról szóló jogszabály 1962 óta külön eljárásként tartalmazza a katonai büntetőeljárás szabályait. A katonai büntetőeljárásban a rendes eljárásban szereplő személyekhez képest speciális jogállású jogalanyok vesznek részt, magának az eljárásnak a célja is a szolgálati rend és fegyelem fenntartása. Ezt a jogalkotó a rendes eljárás szabályai keretében, de a speciális szabályokra figyelemmel kívánja elérni.

A katonai büntetőeljárás is szoros kapcsolatban áll az anyagi büntetőjoggal, a speciális alany gyűjtőfogalmába tartozó személyi kört, a katona fogalmát ez utóbbi adja, illetőleg a Btk. Különös Rész egésze képezi a Honvédség állományába tartozó katonára, valamint szűkebb körben a rendőrre, a büntetés-végrehajtási szervezet, az Országgyűlési Őrség, a katasztrófavédelmi szerv, a polgári titkosszolgálatok hivatásos személyi állományára vonatkozó tárgyi hatályt.

A Javaslat – megtartva a hatályos rendszert – megkülönböztetve rendelkezik a személyi hatály alá tartozó egyes csoportok tárgyi hatályhoz való kapcsolatáról.

Míg a tényleges állományú honvédnél bármely bűncselekmény esetén katonai büntetőeljárást kell megindítani, addig a rendőr, az Országgyűlési Őrség tagja, a büntetés-végrehajtás, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek és polgári titkosszolgálatok beosztottainak katonai bűncselekményei, továbbá a szolgálati helyen, illetőleg a szolgálattal összefüggésben elkövetett más bűncselekményei miatt is katonai büntetőeljárás lefolytatásának van helye.

A szolgálati hely a szolgálat ellátásának helyét jelenti, vagyis azt a körletet, objektumot, ahol szolgálati feladatát a katona a törvényesség illetve parancsok és utasítások alapján ellátja.

A szolgálattal összefüggésben történő elkövetés esetén a büntetőeljárás alapján olyan jellegű magatartás értendő, ami a szolgálat során, a szolgálati feladat ellátása során illetve azzal összefüggésben valósul meg.

A Btk. által kijelölt alanyi kört tekintve a Magyar Honvédség, a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok és büntetés-végrehajtás személyi állományában érvényesül a hivatásos és nem hivatásos szolgálati feladatot ellátó személyi állomány megkülönböztetése, mert míg előbbiek kimerítik a katona fogalmát, utóbbiak köztisztviselői illetve közszolgálati jogviszonyban állnak a munkáltatóval, vagyis rájuk nem a katonai büntetőeljárás különleges szabályai, hanem a büntetőeljárás általános szabályai vonatkoznak.

A katonai büntetőeljárás tárgyi hatálya a terhelt által elkövetett valamennyi bűncselekményre kiterjed, amennyiben ezek közül valamelyik esetében katonai büntetőeljárásnak van helye, és a bűncselekmények elkülönítése nem lehetséges. Ilyen, ha a terhelt katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó cselekménye az általános büntetőeljárás során elbírálandó cselekménnyel természetes vagy törvényi egységet képez.

Több terhelt esetében a katonai büntetőeljárásnak akkor van helye, ha a terheltek valamelyikének bűncselekménye katonai büntetőeljárásra tartozik és az eljárás elkülönítése – tekintettel a tényállás szoros összefüggésére – nem lehetséges. Míg az 1973. évi I. Törvény rendelkezése szerint az elkülönítés indokoltságát kellett vizsgálni, addig a hatályos szabályozás és a Javaslat szerint is a lehetőséget, vagyis azt, hogy a terhelti cselekmények milyen mértékben függnek össze egymással. Szakmai indoka is van az egy eljárásban történő elbírálásnak, mert az elkülönült eljárás eredményeként felmerülhet az eltérő ténymegállapítás veszélye is. Ugyancsak szakmai indoka van a jogszabályban kiemelten említett orgazda és bűnpártoló magatartásának azonos eljárásban történő elbírálása is.

A katonai büntetőeljárásra tartozó ügyekben első fokon a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló törvényben kijelölt törvényszék katonai tanácsa jár el.

E külön törvény mellékelte határozza meg, hogy mely törvényszékeken működnek katonai tanácsok, illetve ezen katonai tanácsoknak mi az illetékességi területe. Az általános illetékességen túlmenően a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa kizárólagos illetékességébe tartozik a Magyarország határain kívül elkövetett bűncselekmények elbírálása is.

A katonai büntetőeljárásra tartozó ügyekben másodfokon a Fővárosi Ítélőtábla katonai tanácsa jár el.

A hatályos szabályok szerint a bíróság összetételére a katonai büntetőeljárásban az általános szabályok képezik a kiindulópontot az elsőfokú eljárás során, a Be. az elsőfokú bíróság összetételét ugyanúgy egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsként határozta meg azon bűncselekmények vonatkozásában, amelyeket nyolc évi vagy azt meghaladó szabadságvesztéssel szankcionált, ahogy azt a járásbíróság összetétele vonatkozásában is megtette.

Ugyanakkor míg a Javaslat az ülnök jogintézményét már az általános eljárásban nem alkalmazza, a bűncselekmények jellegére és az eljárásban részt vevők speciális jogi helyzetére tekintettel a katonai büntetőeljárásban fenntartja. Ezzel érvényesülnek az Alaptörvény 27. §-ban foglalt rendelkezések, mert az (1) bekezdés alapján a bíróság – ha törvény másképp nem rendelkezik – tanácsban ítélkezik, a (2) bekezdés pedig lehetőséget biztosít arra, hogy törvény által meghatározott ügyekben és módon nem hivatásos bírák is részt vehetnek az ítélkezésben.

Amennyiben a vád tárgyává tett cselekmény járásbíróság hatáskörébe tartozik és a büntetési tétele nem éri el a nyolcévi szabadságvesztést, akkor a katonai bíró egyesbíróként, azaz ülnökök közreműködése nélkül jár el.

Abban az esetben, ha a bűncselekmény büntetési tétele eléri vagy meghaladja a nyolcévi szabadságvesztést, illetőleg a cselekmény elbírálása egyébként törvényszék hatáskörbe tartozik, úgy a katonai eljárás során a bíróság tanácsban jár el.

A bíróság ítélkezési feladatát első és másodfokon hivatásos bíróként katonai bíró, első fokon ülnökként katonai ülnök látja el. Ülnökök részvétele esetén a tanács elnöke mindig katonai bíró.

A katonai bírák vagy a törvényszékeknek, vagy a Fővárosi Ítélőtáblának a tagjai. A katonai bírót a katonai tanácsba a bíróság elnökének javaslatára az OBH elnöke osztja be.

A Javaslat megtartja azt a szabályozást, hogy az arányos munkamegosztás szempontjaira figyelemmel a katonai bíró nem katonai büntetőeljárásra tartozó ügyekben is eljárhat.

A Javaslat megőrzi a hatályos törvény ülnök rendfokozatára vonatkozó szabályozás alapjait, de újabb kisegítő rendelkezést vezet be. A katonai ülnök - a tábornoki rendfokozatú vádlott elleni eljárást kivéve - a vádlottnál alacsonyabb rendfokozatú nem lehet, ezt a katonai alá-, fölérendeltségi viszonyok indokolják. Amennyiben a vádlott tábornok, akkor előfordulhat, hogy nincsen az adott katonai tanács illetékességi területére megválasztott, a vádlottal legalább azonos rendfokozatú katonai ülnök. Erre az esetre teszi lehetővé a Javaslat bármely főtiszti illetve tábornoki rendfokozatú ülnök eljárását. Ilyenkor a terhelt rendfokozati jellegű érdeksérelme azért sem merülhet fel, mert az eljáró bíró vonatkozásában is lehetőség van arra, hogy a terheltnél alacsonyabb, akár tiszti rendfokozattal rendelkezzen, valamint az ítélkezés során a hivatásos bíró és a katonai ülnök jogai és kötelességei is azonosak.

A tanácsot lehetőség szerint annak a szervnek az ülnökeiből kell megalakítani, amelyben a vádlott az elkövetés időpontjában szolgálatot teljesített.

A Javaslat megőrzi a bíróságok illetékességére vonatkozó hatályos szabályozást. A bíróságok elnevezéséről és illetékességi területének meghatározásáról szóló törvény szerint az általános illetékességi szabályoktól eltérően alakul a katonai tanácsok illetékességi területe.

A katonai ügyészségek 2012. január 1-jével történt megszüntetését követően a katonai ügyészek az ügyészség részeként, szervezetileg a Központi Nyomozó Főügyészséghez tartozva végzik munkájukat. A katonai ügyészek jogállásukat megőrizték, azonban nem kizárólag katonai bűncselekmények felderítését, illetve vádképviseletét végzik katonák, rendőrök, büntetés-végrehajtási dolgozók, polgári titkosszolgálatok hivatásos állományú tagjai vonatkozásában, hanem más ügyekben is eljárnak.

A katonai büntetőeljárásban a katonai ügyészek látják el az ügyészség feladatát.

A katonai ügyész feladatát a nyomozással összefüggésben főszabályként az általános szabályok határozzák meg.

Speciális szabályok érvényesülnek az ügyészi nyomozás alá tartozó ügycsoportok terén, mert a katonai eljárásban az ügyészség végzi a nyomozást a katonai bűntett miatti eljárásban, a katonai vétség miatti eljárásban, amennyiben a katona azzal kapcsolatban más bűncselekményt is elkövetett, vagy ha több terhelt esetén az elkülönítés nem lehetséges, illetve nem katonai bűncselekmény miatt.

Személyi körben az ügyészség végzi a nyomozást a Honvéd Vezérkar főnöke és helyettese, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat főigazgatója és helyettesei, az országos rendőrfőkapitány és helyettesei, a Terrorelhárítási Központ főigazgatója és helyettesei, a Nemzeti Védelmi Szolgálat főigazgatója és helyettesei, az Országgyűlési Őrség parancsnoka és helyettesei, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka és helyettesei, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatója és helyettesei, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói és helyettesei, a más szervnél szolgálatot teljesítő katona, valamint a rendészeti felsőoktatási intézmény ösztöndíjas és kettős jogállású hallgatója által elkövetett katonai vétség miatt, a szövetséges fegyveres erő tagja által belföldön, valamint az e személynek a Magyarország határain kívül tartózkodó magyar felségjelű úszólétesítményen vagy magyar felségjelű légi járművön elkövetett, magyar büntető joghatóság alá tartozó bűncselekménye miatt. Ugyancsak az ügyészség jár el, ha a parancsnok tekintetében kizáró ok áll fenn, illetve ha a katona szolgálati viszonya időközben megszűnt.

Katonai büntetőeljárásban magánvádas eljárásnak nincs helye. A magánvádas ügyekben is a katonai ügyész jár el. Viszonvád a katonai büntetőeljárásban kizárt, hiszen az ügyész közvádlóként jár el.

A Javaslat a pótmagánvádas külön eljárásban elhelyezve tartotta meg azt a rendelkezést, hogy pótmagánvádnak a katonai bűncselekmény miatt folytatott eljárásban akkor van helye, ha az ügy sértettje természetes személy**.** E rendelkezés a katonai bűncselekmények esetében kizárttá teszi az intézmény alkalmazását, hiszen a sajátos jogi tárgy folytán leggyakrabban katonai vagy rendvédelmi szerv jöhetne szóba sértettként.

A katonai ügyész katonai büntetőeljárásban elbírált bűncselekménnyel összefüggésben okozott, és a fegyveres szervet ért kár miatt polgári jogi igényt érvényesíthet. A katonai ügyész által előterjesztett ilyen tartalmú indítvány a bíróságot nem köti, a kárigény érvényesítését egyéb törvényes útra utasíthatja.

Azokban az ügyekben, ahol a katonai ügyész kizárólagos nyomozási hatásköre nem érvényesül - és ide a törvényi összevetés alapján csak a katonai vétségek tartoznak -, általában az illetékes parancsnok végzi a nyomozást.

A parancsnoki nyomozási jogkör katonai vétség esetében is csak akkor állhat fenn, amennyiben a katona szolgálati viszonya még nem szűnt meg, illetőleg a katonai vétség mellett halmazatban más bűncselekmény nem áll, vagy több terhelt esetében az elkülönítés nem lehetséges.

A parancsnok illetékességet főszabály szerint a szolgálati rend határozza meg, az illetékességi ok változása esetén a bűncselekmény elkövetésekor irányadó szolgálati rend.

Több elkövető miatt konkuráló illetékességi okok esetén a megelőzés szabályai irányadók. Illetékességi összeütközés esetén nyomozást lefolytató parancsnokot a nyomozást felügyelő katonai ügyész jelöli ki.

A helyőrség területén elkövetett ismeretlen tettes elleni, parancsnoki hatáskörbe tartozó nyomozást a helyőrségparancsnok folytatja le. Ismertté vált terhelt ügyének iratait - a katonai ügyész egyidejű értesítése mellett - további intézkedés végett a terhelt állományilletékes parancsnokának kell megküldeni. Ha az illetékességi okot meghatározó tény, az elkövető kiléte az eljárás alatt válik ismertté, úgy annak megfelelően kell rendelkezni az áttételről.

Katonai vétség esetén speciális elterelést engedő intézményként alkalmazható a fegyelmi eljárásban való elbírálás. Ennek különös indokoltsága van például a külföldi szolgálatteljesítésnél, ahol mind a célszerűségi szempontok, mind a szolgálati érdekek a jogsértés gyors és egyszerű eljárásban való szankcionálást indokolják.

A katonai ügyész - elégségesnek találva a fegyelmi fenyítést - a feljelentést határozattal elutasítja, illetve a nyomozást megszünteti és az iratokat fegyelmi eljárásra küldi meg a fegyelmi jogkör gyakorlójának. A katonai vétség miatti feljelentést a gyakorlatban szinte kizárólag az illetékes parancsnok teszi meg, mégpedig oly módon, hogy felterjesztésében egyúttal javasolhatja a katonai ügyésznek a bűncselekmény fegyelmi eljárásban történő elbírálását, amennyiben álláspontja szerint annak van helye. A katonai ügyésznek 72 óra áll a rendelkezésére, hogy döntsön arról, hogy a javaslattal egyező határozatot hoz, avagy azt indokolatlannak tartva, elrendeli a nyomozást. Utóbbi esetben, ha az ügyet nem vonja magához, úgy a feljelentést is megküldi a fegyelmi jogkör gyakorlójának. A fegyelmi jogkör gyakorlója jellemzően az illetékes parancsnok, azonban vannak olyan beosztások, ahol már nem beszélhetünk elbírálásra jogosult illetékes parancsnokról, ennek ellenére előállhat ezen beosztások betöltői esetében is az a helyzet, hogy a katonai ügyész az általuk elkövetett katonai vétségek elbírálását fegyelmi eljárásra utalja. Erre figyelemmel a törvény akkor, amikor a bűncselekménynek a fegyelmi eljárásban történő elbírálásáról rendelkezik, címzett jogosultként nem az illetékes parancsnokot, hanem a fegyelmi jogkör gyakorlóját nevesíti.

Feltétele továbbá a fegyelmi eljárásra utalásnak az, hogy az ennek elrendelése tárgyában hozott határozatot a gyanúsított tudomásul vegye. A törvény lehetőséget biztosít, hogy a terhelt a fegyelmi

eljárásra utalásról történt tudomás-szerzést követően válasszon a fegyelmi eljárás és a büntetőeljárás között. Amennyiben a gyanúsított vagy a védője a feljelentést elutasító, illetőleg a nyomozást megszüntető határozat ellen panasszal él, akkor a nyomozást el kell rendelni, illetőleg az eljárást folytatni kell.

Amennyiben a gyanúsított vagy a védője nem élt panasszal az ügy fegyelmi eljárásra történő utalása ellen, akkor a fegyelmi jogkör gyakorlója a szolgálati viszonyt szabályozó törvények rendelkezései szerint lefolytatja a fegyelmi eljárást, és annak keretében bírálja el a katonai bűncselekményt. A fegyelmi eljárás részletes szabályait a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló és a honvédek jogállásáról szóló törvények tartalmazzák, beleértve az alkalmazható fenyítéseket és a jogorvoslati lehetőség szabályozását is.

A fegyelmi eljárás során kiszabott fenyítésről a határozatot tájékoztatás céljából a katonai ügyésznek is kézbesíteni kell. A katonai ügyész a határozat tekintetében semmilyen utólagos jogkörrel nem bír.

A katonai büntetőeljárásban az általános eljárási szabályoktól eltérően kerül szabályozásra a tanú védelme. A rendelkezés a sorkatonai szolgálatot töltő személyek részére szolgáló szabályozásként született, azonban a sorkatonaság megszüntetése illetve a katonai szolgálatot ellátó szerződéses vagy hivatásos állományú katonák alkalmazására figyelemmel a családi, egzisztenciális kötődésük folytán nagyon szűk körben merülhet fel igényként a más szolgálati helyre történő vezénylés vagy áthelyezés. Ilyen helyzetet indokolhat például a terhelti pozícióban lévő, vagy irányukban elfogult munkatársak felőli fenyegetés, nyomásgyakorlás. A védelem elrendelése a tanú kérelme alapján határozattal kerül sor. Amennyiben az ügyészség illetve a bíróság a kérelmet elutasítja, azzal szemben a tanú részéről panasznak van helye.

Pozitív döntés esetén a tanú szolgálati helye szerinti illetékes személyügyi szerv hetvenkét órán belül végrehajtja a vezénylést vagy áthelyezést.

A katonai büntetőeljárás során is érvényesülnek az őrizetre vonatkozó általános szabályok. Őrizet esetén azonban nem csak értesíteni kell huszonnégy órán belül az ügyészséget, hanem a terheltet is át kell adni.

Katonával szemben a hatályossal egyező kiegészítő letartóztatási ok, ha ellene katonai bűncselekmény vagy a szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő más bűncselekmény miatt folyik az eljárás, és a terhelt szolgálati vagy fegyelmi okból nem hagyható szabadlábon. Az ezen ok alapján elrendelt letartóztatás – mivel a szolgálati viszonyhoz kötődik – annak megszűntével egyidejűleg megszűnik.

A Javaslat megőrizte a hatályos szabályozás azon védekezési garanciáira vonatkozó szabályát, hogy a terhelt jogát ne lehessen korlátozni szolgálatba vezénylléssel. A terhelt védelemhez való joga megelőzi a speciális katonai szolgálati érdekeket, ezért nem lehet erre hivatkozással korlátozni. A szolgálatmentesség a katona terhelt számára akkor is eljárási jogosultság, ha az eljárási cselekményen való részvétele nem kötelező, de a katona azon részt kíván venni.

A Javaslat új szabályokat emel törvényi szintre a parancsnoki nyomozásra vonatkozóan. Rögzíti a parancsnok és a nyomozótiszt viszonyát, irányító és felügyeleti jogkörrel felruházva a parancsnokot. A Javaslat ezzel összefüggésben határozza meg azokat a kizárólagos jogköröket, amelyeket csak a parancsnok gyakorolhat. Mindez nem változtat a nyomozó hatóság és az ügyészség viszonyán, ezért a parancsnok az ügyészi döntés szükségessége esetén az előterjesztés megtételét írja elő.

A Javaslat megnyitja a lehetőséget a korábbi vádemelés elhalasztásának megfelelő feltételes ügyészi felfüggesztés előtt. Ennek oka, hogy a külön eljárásban is indokolt lehet a kívánatos terhelti

magatartás ösztönzése és helye lehet bizonyos magatartási szabályok előírásának, rákényszerítve ezzel a terheltet a katonai fegyelem és a katonai rend tekintetében a jogkövető magatartásra. A közvetítői eljárás célja ennél szélesebb körű, mert magában foglalja a gyanúsított és a sértett megegyezését, illetve annak kialakítását is, ami a szolgálati rend alá-fölérendeltségében egyenlőtlen párbeszédet eredményezne. Erre tekintettel a Javaslat megtartja a hatályos szabályozást, miszerint közvetítői eljárásnak nincs helye vagyon elleni bűncselekmény miatt a terhelt és a fegyveres szerv között.

XCV. Fejezet

Eljárás a mentességet élvező személyek ügyében

Mentelmi jogon alapuló mentesség

A Javaslat a mentességet élvező személyek elleni külön eljárásra vonatkozó hatályos szabályokat jelentősebb részében átveszi. Továbbra is irányadó, hogy a mentességet élvező személyek elleni eljárás szabályozásának alapját a büntetőeljárási jog körén kívül eső normák határozzák meg. Ehhez képest az eljárási szabályok speciális jellegűek, elsősorban azokra a követelményekre vannak figyelemmel, amelyeket a mentességet megállapító jogszabályok írnak elő.

A hatályos szabályokhoz képest különbségként jelentkezik viszont az elnevezés fogalmi meghatározása, ugyanis a Javaslat a koherencia kodifikációs irányelvét tartja szem előtt és erre tekintettel a háttérjogszabályok fogalomhasználatát átveszi. Így a szövegezésben „közjogi tisztség betöltésén alapuló mentesség” kifejezés helyett „mentelmi jogon alapuló mentesség”, „közjogi tisztséget betöltő személyek” kifejezés helyett „mentelmi joggal rendelkező személyek”, „személyes mentesség” kifejezés helyett „mentelmi jog” kerül bevezetésre, ezáltal a fogalomhasználat a magyar jogrendszerben egységessé válik.

A Javaslat – a gyakorlatban felmerült értelmezési problémák miatt - egyértelművé kívánja tenni, hogy a mentelmi jog fennállása esetén miben nyilvánul meg a büntetőeljárás megindításának és folytatásának az akadálya és ez milyen büntetőeljárási cselekmények tilalmát (megalapozott gyanú közlése, kényszerintézkedés alkalmazása, vádemelés) foglalja magában.

A hatályos szabályozás kiegészítésre kerül a pótmagánvád intézményével, aminek a rögzítése feltehetően a sokszori módosítás okozta figyelmetlenség miatt maradt el a mai napig, különös tekintettel arra, hogy már az országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 74. § (3) bekezdése is úgy rendelkezett, hogy nemcsak magánvádas, hanem pótmagánvádas ügyben is a bíróságnak van lehetősége a mentelmi jog felfüggesztése iránti indítvány előterjesztésére.

Nemzetközi jogon alapuló mentesség

A hatályos szabályokhoz képest a Javaslat egy egységesebb, átláthatóbb szabályrendszert alakít ki.

A Javaslat a koherencia irányelvét a nemzetközi jogon alapuló mentesség tárgykörében is alkalmazza, mégpedig a diplomáciai mentesség fogalmának elhagyásával és egyúttal a nemzetközi jogon alapuló mentesség gyűjtőfogalmának egységes alkalmazásával. A hatályos törvény fogalmi kategóriája, azaz *„a diplomáciai vagy a nemzetközi jogon alapuló más mentesség (a továbbiakban együttesen: diplomáciai mentesség)”* helyett szükséges és elégséges *„a nemzetközi jogon alapuló mentesség”* alkalmazása, hiszen ezen alapul a hatályos törvényben még külön kiemelt diplomáciai mentesség is.

A Javaslat a nemzetközi jogon alapuló mentesség szabályait is kiegészíti a pótmagánvádló intézményével, így ahol a magánvádlóra vonatkozó speciális szabályokat ismerteti, azok a pótmagánvádlóra is érvényessé válnak.

A Javaslat új eleme, hogy egységesen szabályozza a részvételi feltételeket - a terhelt, a magánvádló és a pótmagánvádló kivételével -, ha nemzetközi jogon alapuló mentességet élvező személy büntetőeljárásban való részvétele válik szükségessé. A terhelt, a magánvádló és a pótmagánvádló kivételével a többi személy esetében nem indokolt a büntetőeljárás felfüggesztése a nemzetközi jogon alapuló mentesség fennállásáról vagy fenn nem állásáról szóló döntésig, mivel e személyek részvétele nélkül is működőképes a büntetőeljárás (tekintettel arra, hogy e személyek nem a vád képviselői és nem is terhelti pozíciót foglalnak el, ahol a mentesség fennállása eljárási akadályt képez).

A Javaslat meghatározza, hogy a büntetőeljárás különböző szakaszaiban ki jogosult előterjesztést tenni, illetve az előterjesztésnek mire kell irányulnia. A Javaslat biztosítja a hatáskört a külpolitikáért felelős miniszter számára, hogy a mentesség fennállása vonatkozásában az állásfoglalását megadja. Továbbá a Bécsi Egyezménnyel összhangban meghatározásra kerül az is, hogy a külpolitikáért felelős miniszter a büntető joghatóság alóli mentességről lemondás érdekében a szükséges intézkedéseket megteszi (figyelemmel természetesen az Egyezmény rendelkezéseire, mely egyrészt kimondja, hogy „a diplomáciai képviselő mentes a fogadó állam joghatósága alól”, másrészt azonban lehetőséget biztosít arra, hogy „a küldő állam lemondhat a diplomáciai képviselő joghatóság alóli mentességéről”).

Az előterjesztésre érkezett válasz dönti el, hogy az érintett személy részt vehet-e a büntetőeljárásban, ugyanis amennyiben nem áll fenn mentesség vagy a küldő állam élt a lemondás lehetőségével, úgy a büntetőeljárásban való részvételnek akadálya nincs.

A Javaslat ezen új szabályrendszere bevezetésének szükségességét indokolja a Be. logikus és megalapozott válaszának hiánya a diplomáciai mentességgel rendelkező személyek közötti válaszvonal tekintetében. Ugyanis a jelenlegi szabályozás nem igazít el abban a kérdéskörben, hogy diplomáciai mentesség fennállása esetén milyen megfontolásból zár ki a törvény egyes eljárási szereplőket (védő, szakértő, hatósági tanú, magánfél, tanú) a büntetőeljárásból, illetve miért nem rendelkezik más eljárási szereplőkről (pl: segítő, támogató, képviselő, szaktanácsadó, egyéb érdekelt), azaz az ő esetükben mi alapján teszi lehetővé a büntetőeljárásban való esetleges részvételt. A Javaslat a megjelölt három kivételtől eltekintve nem lát és ezáltal nem is tesz különbséget az egyes eljárási szereplők között, hanem előírja a nemzetközi jogon alapuló mentesség fennállásának vizsgálatát és így a büntetőeljárásban való részvételük feltételeit, lehetőségeit.

XCVI. Fejezet

Eljárás bíróság elé állítás esetén

A bíróság elé állítás az eljárást gyorsító és egyszerűsítő külön eljárások körébe tartozik. A jogintézmény a büntetőügyek időszerű befejezésének biztosításán túl a büntetési célok fokozott érvényesítésére is alkalmas azáltal, hogy az ügyet egy egyszerűsített eljárási rendben, az elkövetés után rövid időn belül a bíróság elé juttatja. Ennek érdekében a Javaslat a beismerésben lévő terhelt esetében lehetőséget biztosít, míg a tetten ért terhelt esetében kötelezettségként írja elő a nyomozó hatóság, és az ügyészség számára a nyomozásra és vádemelésre fordított idő radikális lerövidítését, egyúttal csökkenti a tárgyalás előkészítésének formalitását és az ennek során ellátandó adminisztratív jellegű feladatokat megosztja az ügyészség és a bíróság között. Abból a célból, hogy az eljárás az elsőfokú ügydöntő határozatok elleni fellebbezés esetén se húzódjon el, a Javaslat az általános szabályok alóli kivételként kötelező határidőt ír elő a másod-és harmadfokú bíróság számára a fellebbezés elbírálására.

A bíróság elé állítás megőrzi azt a kettősséget, hogy a külön eljárás a bűncselekmény elkövetésén tetten ért, vagy a bűncselekmény elkövetését beismerő terhelttel szemben alkalmazható. A jogintézmény hagyományos funkciójának megerősítését szolgálja viszont, hogy tetten érés esetén a

terheltet a bűncselekmény elkövetésétől számított tizenöt napon belül bíróság elé kell állítani. Beismerés esetén a külön eljárás alkalmazhatósága továbbra is a gyanúsítotti kihallgatás időpontjához kötődik, amely lehetővé teszi a jogintézmény széles körű alkalmazását.

Mindkét esetben általános feltétel, hogy az ilyen módon elintézendő bűncselekményre a törvény tízévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetést rendeljen, az ügy megítélése legyen egyszerű, és az ügy elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre álljanak.

A bíróság elé állítás keretein belül elbírálható bűncselekményekre irányadó felső büntetési tétel felemelésével a törvény lehetőséget kíván biztosítani arra, hogy a külön eljárásra jellemző fokozott prevenciós hatás a súlyos megítélésű, széles körű társadalmi érdeklődésre számot tartó bűncselekmények estén is alkalmazható legyen.

A megítélés egyszerűségének követelményén az ügy jogi és ténybeli megítélésének egyszerűségét egyaránt érteni kell. A bíróság elé állítás során az ügyész feladata annak mérlegelése, hogy az ügy alkalmas-e a külön eljárásban történő elbírálásra, a megítélés egyszerűségére vonatkozó ügyészi álláspontot a bíróság nem bírálhatja felül, ezen a címen az ügyet nem küldheti vissza az ügyészségnek.

A bizonyítás nehézségének megítélése azonban a bírósági tárgyaláson változhat, a tárgyalás eredményéhez képest további bizonyítási eszközök felkutatása és beszerzése válhat szükségessé, ezért ennek érdekében a bíróság az ügyiratot visszaküldheti az ügyészségnek.

A bűncselekmény elkövetését beismerő terhelt esetében indokolatlan a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések alkalmazási körének kiterjesztése, ezért a Javaslata bíróság elé állítás céljából alkalmazható őrizet esetét leszűkíti a bűncselekmény elkövetésén tetten ért terheltre. A tárgyalás előkészítésének eltérő jellegéből következően a bíróság elé állítást megelőzően a bíróságnak a vádirat alapján nincs lehetősége rendelkezni a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekről, ezért a Javaslat az általános szabályoktól eltérően állapítja meg a bíróság elé állítás előtt elrendelt kényszerintézkedések tartamát, és ezzel összefüggésben rögzíti a bíróság feladatait a tárgyalás elnapolása, vagy az ügyirat ügyésznek történő visszaküldése esetére.

A bíróság elé állítás jellegéből fakad, hogy a bíróság a tárgyalás megtartásának feltételeiről, az ügyész pedig a tárgyalás előkészítésének adminisztratív jellegű előkészítéséről gondoskodik. A szabályozás új elemként emeli be a Javaslatba azt az ügyészségi gyakorlatot, hogy az ügyész a bíróság elé állítás esetén „feljegyzést” köteles készíteni, amely a terhelt személyes adatait, az ügy tárgyát képező cselekmény leírását, és annak jogi minősítését, valamint a bizonyítási eszközök felsorolását kell tartalmaznia. A Javaslat egyúttal rögzíti a „feljegyzés” kézbesítésére vonatkozó speciális szabályokat.

Az ügyész részéről a vádemelés a vád szóbeli előterjesztésével történik. Az ügyészi „feljegyzés” tehát nem veszi át a vádirat szerepét, az kizárólag a tárgyalásra való felkészülés megkönnyítését, ezáltal a tisztességes eljárás általános követelményének való minél teljesebb megfelelést szolgálja.

A bíróság elé állítás külön eljárásban a védő részvétele attól az időponttól kezdve kötelező, ahogy az ügyészség döntött a terhelt bíróság elé állításáról. Ezért az ügyészség a döntés megszületését követően haladéktalanul védőt köteles kirendelni, ha a gyanúsított nem kíván védőt meghatalmazni. Tekintettel arra, hogy a tárgyalás előkészítésének lehetőségei korlátozottak az eljárás során, az ügyészségnek fokozott figyelmet kell fordítania a terhelt és a védő tájékoztatására, valamint arra, hogy a lehetőségekhez képest a terhelt és a védő megfelelően felkészülhessenek a tárgyalásra.

A bíróság a tárgyalást az elsőfokú bírósági tárgyalás szabályai szerint folytatja le azzal, hogy a tárgyalás során hivatalból köteles vizsgálni, helye van-e az iratok ügyészséghez való visszaküldésének. Az ügyész a vádat akkor módosíthatja, ha a bíróság elé állítás feltételei a

módosított vád szerinti bűncselekményre is fennállnak. A bíróság a tárgyalást legfeljebb egy alkalommal, legfeljebb tizenöt napra elnapolhatja, az így meghosszabbított tárgyalási időköz reálisabb lehetőséget biztosít a tanúk, és szakértők eredményes idézésére, vagy annak biztosítására, hogy egyes okiratok, és egyéb tárgyi bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak.

A bíróság elé állítás külön eljárás lényegi elemét jelentő időszerűség biztosítása érdekében a törvény az elsőfokú bíróság eljárásához hasonlóan konkrét, jelen esetben az ügy másodfokú bíróságra érkezését követő két hónapon belüli határidőt, állapít meg az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés elbírálására. A harmadfokú bírósági eljárásnak a másodfokú bírósági eljárásra visszautaló szabályozása folytán az ügy elbírálására előírt határidő a harmadfokú bíróságra is értelemszerűen kötelező.

XCVII. Fejezet

Eljárás egyezség esetén

A Javaslat alapkoncepciója, hogy a tisztességes eljárás elemeit képező garanciák biztosítása mellett lehetőséget teremtsen az eljárások egyszerűsítésére és gyorsítására. Ennek érdekében a Javaslat a terhelttel való együttműködés komplex rendszerét teremtette meg, melynek egyik megjelenési formája a nyomozás kereteibe illeszkedő és az ügyészi tevékenységhez köthető „Egyezség a bűnösség beismeréséről” /LXIX. fejezet/ együttműködés. Az ügyész és a terhelt közötti egyezség ugyanakkor csak az e fejezet szerinti külön eljárás lefolytatása céljából jöhet létre, hiszen annak jóváhagyására és arra alapítva ügydöntő határozat meghozatalára kizárólag a bíróság jogosult.

A jogintézmény előzményének a Be.-ben „Lemondás a tárgyalásról” elnevezéssel 2000. március 1. napjától alkalmazható külön eljárás tekinthető, amely azonban nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. A Javaslat arra törekszik, hogy a külföldi jogrendszerek haladó elveinek átvételével egyszerre csökkentse a külön eljárás szereplőinek az egyezség megkötésével és annak bírói jóváhagyásával kapcsolatos bizonytalanságát, valamint az őket terhelő adminisztrációs terheket.

A külön eljárás „célcsoportját” elsősorban azok az elsőfokú bíróság előtt folytatott eljárások jelentik, ahol az elhúzódó bizonyítási eljárást követően már első fokon jogerős ügydöntő határozat születik. Ezekben az ügyekben indokolatlannak tűnik a tárgyaláson történő teljes körű bizonyítás felvétele, amikor a törvény lehetőséget ad arra, hogy az egyezséggel érintett felek akaratának megfelelő bírói döntés egyszerűsített eljárási rendben is megszülethessen.

A terhelt és az ügyészség között létrejött egyezség bírói jóváhagyására irányuló külön eljárás az eljárás egyszerűsítését és gyorsítását azáltal biztosítja, hogy lehetőséget teremt a terhelt rendelkezési jogának érvényesülésére a bírósági eljárás formájának megválasztásában. Ennek alapját a terhelt tárgyaláshoz, és a tárgyalásról történő lemondáshoz való joga teremti meg, amelyre a konkrét esetben először az egyezség megkötésekor, majd a bíróság előtti kihallgatásakor kell nyilatkoznia.

A bíróság az ügyet a külön eljárásban meghatározott eltérésekkel az LXXX. fejezet szerinti előkészítő ülésen bírálja el, ahol főszabály szerint az ügydöntő határozatot is meghozhatja. Az egyezség jóváhagyására irányuló bírósági eljárásban a védő részvétele garanciális okokból kötelező.

Az előkészítő ülésen az ügyész a vádat, az egyezség jóváhagyására irányuló indítványával ismerteti. A bíróság ezután tájékoztatja a vádlottat az egyezség jóváhagyásának következményeiről. A bíróság ennek során felhívja a vádlott figyelmét arra, hogy az egyezségben szereplő és a vád tárgyává tett bűncselekmény beismerése és az egyezség jóváhagyása esetén az ítéletét kizárólag erre, valamint az eljárás irataira alapítja, illetve arra, hogy az ilyen módon meghozott ítélettel szemben nincs helye

fellebbezésnek, ha annak rendelkezései a bűnösség elismerésére irányuló megállapodásban rögzített feltételeknek megfelelnek.

Ha a vádlott az egyezséggel egyezően beismeri a bűnösségét és lemond a tárgyaláshoz való jogáról, a bíróságnak először az egyezség jóváhagyásáról kell döntenie. A bíróságnak több szempontot kell vizsgálnia, így különösen azt, hogy az egyezség megkötése és tartalma megfelel-e a törvény előírásainak, a vádlott tisztában van-e az egyezség természetével és következményeivel, a bűnösségét saját elhatározásából ismerte-e el, valamint azt, hogy a bűnösséget beismerő vallomása egyértelmű-e és azt eljárás iratai alátámasztják-e. Ha a bíróság a vádlott nyilatkozata, vagy az ügyiratok alapján szükségesnek tartja, kihallgatja a vádlottat. Ebben az esetben a vádlott vallomást tesz a vád tárgyává tett cselekménnyel kapcsolatban, amellyel a bíróság ellenőrizheti, hogy a beismerés a releváns tények előadásán túl a bűnösségre is kiterjed-e. Ha a vádlott megtagadja a vallomástételt, vagy a vallomás a beismeréssel kapcsolatban kételyt ébreszt, a bíróság megtagadja az egyezség jóváhagyását. A lehetséges következményekről a még a kihallgatás előtt tájékoztatni kell a vádlottat.

A bíróság tájékoztatási kötelezettsége és az egyezséggel kapcsolatos vizsgálata a tisztességes eljárás elvének maradéktalan érvényesülését, valamint az egyezség és az azt megelőző eljárás törvényességének ellenőrzését szolgálja.

Fontos eljárási garancia, hogy a bíróságot nem köti az egyezség jóváhagyására irányuló ügyészi indítvány. A bíróság a mérlegelő tevékenysége eredményeként kétféle döntést hozhat: ha az egyezség jóváhagyásának törvényi feltételei fennállnak, az egyezséget jóváhagyja, ellenkező esetben az egyezség jóváhagyását megtagadja. A bíróság az egyezség jóváhagyása, vagy megtagadása tárgyában végzéssel határoz, amellyel szemben nincs helye fellebbezésnek.

Miután a bíróság az egyezség jóváhagyása tárgyában határozott, az eljárás az egyezség tartalmától és a bíróság végzésétől függően az előkészítő ülésre vonatkozó szabályok szerint folyik tovább. Ennek megfelelően, ha a jóváhagyott egyezség az ügydöntő határozatban eldöntendő valamennyi kérdésre kitért, akkor a bíróság az ügyiratok ismertetését követően az előkészítő ülésen meghozza az ítéletet. Ha az egyezség nem terjedt ki valamennyi, az ügydöntő határozat meghozatalához szükséges kérdésre, a további eljárás kizárólag ezen kérdések tisztázására korlátozódik. Ha ez lehetséges, a bíróság még az előkészítő ülés folyamán tisztázza az egyezséggel nem rendezett kérdéseket, ellenkező esetben tárgyalást tart és az addig eldöntetlen kérdések keretei között bizonyítást vesz fel. Ha a felvett bizonyítás eredményéhez képest a bíróság úgy látja, hogy a tényállás, illetve a jogi minősítés változása folytán az egyezség megtagadásának lett volna helye, az egyezséget jóváhagyó végzést hatályon kívül helyezheti és az eljárást az általános szabályok szerint folytatja. Ebben az esetben az egyezséghez fűződő joghatások a továbbiakban nem alkalmazhatóak.

Ha a bíróság az egyezséget jóváhagyta, a vádlott bűnösségét a bűnösség beismerésére, az egyezség jóváhagyására és az eljárás irataira alapítja. A bíróság az ítéletben a vád szerinti tényállástól, jogi minősítéstől és a jóváhagyott egyezségben szereplő büntetéstől, intézkedéstől és egyéb rendelkezésektől nem térhet el. Ez utóbbi szabály azt jelenti, hogy a bíróságnak a büntetéskiszabással kapcsolatban megszűnik a mérlegelési lehetősége és az egyezség törvényessége esetén az abban meghatározott szankciót kell alkalmaznia. A korlátozás azonban sok esetben csak látszólagos, hiszen a korábbi szabályozás is lehetőséget biztosított arra, hogy az ügyész és a terhelt olyan szűk tartományban határozza meg a kiszabható joghátrányt, amely a bíróság számára nem biztosított tényleges mozgásteret. Az egyezséggel nem érintett kérdésekről a bíróság a törvénynek megfelelően dönt, azonban a polgári jogi igényt nem utasíthatja el.

Ha a bíróság az egyezség jóváhagyását megtagadja, az eljárást az előkészítő ülésre vonatkozó általános szabályok szerint folytatja, ahol a terhelt nincs elzárva attól, hogy akár a vád tárgyává tett,

akár az ügyész által időközben módosított váddal egyező beismerő vallomást tegyen, és ezáltal teremtse meg az eljárás egyszerűsített módon történő befejezésének lehetőségét.

A terhelti együttműködés rendszerében jóváhagyott egyezség komoly előnyökkel jár az eljárás résztvevői számára, hiszen a terheltnek a Btk. alapján enyhébb szankciót, a sértettnek biztos jóvátételt, a bíróságnak, az ügyészségnek és a nyomozó hatóságnak idő, munka és költségmegtakarítást biztosít. A törvény az egyezség jóváhagyásával, valamint az azt megelőző eljárással szemben szigorú feltételeket támaszt, ugyanakkor az egyezség jóváhagyására irányuló bírósági eljárás a jellegéből fakadóan együtt jár számos eljárási jogkorlátozásával. Lényeges elv azonban, hogy a terhelt jogról való lemondásának önkéntesnek és egyértelműnek kell lennie, melynek elengedhetetlen előfeltétele, hogy a terhelt tisztában legyen az ügy tényeivel és a lemondás jogi következményeivel.

A külön eljárásban a jogorvoslathoz fűződő jog lényeges sérelme nélkül korlátozható a fellebbezési jog akként, hogy megalapozatlanság miatt nem lehet fellebbezést bejelenteni, a bűnösség megállapítása, a váddal egyező tényállás és jogi minősítés, a büntetés vagy intézkedés neme, tartama vagy mértéke, illetve az ítélet egyéb rendelkezése ellen, ha az ítélet a bűnösség elismerésére irányuló, bíróság által jóváhagyott megállapodáson alapul, és az ítélet e rendelkezései a bűnösség elismerésére irányuló megállapodásban rögzített feltételeknek megfelelnek.

Az elsőfokú ítélet felülbírálatának terjedelme a fellebbezési jog korlátaihoz igazodik, e szerint a másodfokú bíróság az előbbi esetben akkor változtathatja meg az ítéletet, ha a terhelt felmentésének, vagy az eljárás megszüntetésnek van helye. Az ítélet hatályon kívül helyezésére pedig csak akkor kerülhet sor, ha a jóváhagyás megtagadásának lett volna helye, vagy a bíróság az eljárása során jelentős eljárási hibát vétett.

XCVIII. Fejezet

Büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás

A „Büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás” megnevezés a korábbi „a tárgyalás mellőzése” elnevezéstől eltérően nem az eljárás formájára, hanem a külön eljárással megcélzott eredményre, a büntetővégzésre utal, amely, ha jogerőre emelkedik, a bűnösséget megállapító ítélettel egyenértékű ügydöntő határozat. A büntetővégzés meghozatalára irányuló írásbeli eljárás lehetővé teszi az egyszerű megítélésű, tömegesen előforduló, legfeljebb kis-közepes tárgyi súlyú ügyek időszerű befejezését, ezáltal társadalmi méretekben is jelentősen hozzájárul a büntetőügyek hatékony és gyors befejezéséhez. A terhelt és az eljárásban részt vevők számára megmarad a legfontosabb eljárási garancia, a büntetővégzés alkalmazásával szemben tárgyalás tartását indítványozhatják, amely folytán az eljárást az általános szabályok szerint kell folytatni és elintézni.

A jogtörténeti hagyományokra és a nemzetközi mintákra figyelemmel a büntetővégzés meghozatalára irányuló külön eljárás feltételei és az alkalmazható joghátrányok aszerint változnak, hogy a terhelt beismerte-e a terhére rótt bűncselekmény elkövetését, vagy sem.

A beismeréshez nem kötött büntetővégzés a legfeljebb három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetében akkor alkalmazható, ha az ügy megítélése egyszerű, a vádlott szabadlábon van, vagy más ügyben tartják fogva, és a büntetés célja tárgyalás nélkül is elérhető. A külön eljárás alkalmazási feltételeiben a korábbiakhoz képest változást jelent, hogy a tényállás egyszerűsége helyett a jövőben az ügy ténybeli és jogi megítélésének kell egyszerűnek lennie, illetve a szabadon lévő vádlott mellett a más ügyben fogva lévő vádlottal szemben is hozható büntetővégzés. A beismerés hiányában alkalmazott büntetővégzésben kiszabható legsúlyosabb joghátrány a közérdekű munka és a pénzbüntetés.

A beismeréshez kötött büntetővégzés alkalmazásának az előzőekhez képest további feltétele, hogy a vádlott a legfeljebb öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt megvalósító tényeket az eljárás során előadja. Ebben az esetben a vele szemben alkalmazható legsúlyosabb a joghátrány a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés.

A büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásnak a vádlott beismerésétől függő differenciált szabályozása az ügyek tárgyi súlyához igazodóan biztosítja a szankciórendszer alkalmazásának fokozatosságát, egyúttal érdekeltté teszi a terheltet az eljárás egyszerűsítésében és gyorsításában.

A büntetővégzés meghozatalára a Javaslat egy hónapos határidőt állapít meg, amelyet közvádas ügy esetében az ügynek a bíróságra érkezésétől, magánvádas ügyben a személyes meghallgatás napjától kell számítani. A magánvádas ügyeket érintő szabály azon alapul, hogy a büntetővégzés alkalmazására csak a személyes meghallgatás után, a békítés sikertelensége esetén kerülhet sor.

A bíróság büntetővégzést az ügyészség indítványára, vagy hivatalból hozhat. Ha a büntetővégzés meghozatalát az ügyészség indítványozta, akkor bírósági titkár is eljárhat. A bíróság a jogkövetkezmények ismertetett korlátai között büntetést, és katonai mellékbüntetést szabhat ki, illetve a személyi szabadság korlátozásával nem járó intézkedést, valamint a Btk.-ban meghatározott feltételek szerint ezek kombinációját alkalmazhatja. A polgári jogi igény elbírálásánál a bíróság jogköre korlátozott, mivel a polgári jogi igényt érdemben nem utasíthatja el. A sértettel szemben méltánytalan lenne, ha kárigényét a meghallgatása vagy az általa indítványozott bizonyítás nélkül utasítaná el a bíróság, miközben a terhelt felelősségét az igény alapjául szolgáló cselekményben megállapítja.

A büntetővégzés rendelkező része és indokolása tekintetében a Javaslat a büntetővégzés jellegéből következően speciális tartalmi követelményeket határoz meg, amelyek egyben egyszerűsítést jelentenek az ügydöntő határozatokra vonatkozó általános szabályokhoz képest. A végzésben az elsőfokú tárgyalásra vonatkozó általános szabályoknak megfelelően rendelkezni kell a bűnügyi költségről is.

A büntetővégzés sajátos jellege jut kifejezésre abban is, hogy a büntetővégzéssel szemben kizárt a fellebbezés, ugyanakkor a jogorvoslatra jogosultak a kézbesítéstől számított nyolc napon belül tárgyalás tartását indítványozhatják. Ebben az esetben a bíróság köteles az általános szabályok szerint előkészítő ülés tartásával folytatni az eljárást, azzal a megkötéssel, hogy a büntetővégzést meghozó bíró a további eljárásból ki van zárva. A jogalkalmazást segítő szabály, hogy a jogorvoslatra jogosultak a tárgyalás tartása iránti indítvány előterjesztésére nyitva álló határidőben nyilatkozhatnak arról is, hogy nem kérik a tárgyalás megtartását.

A terhelt jogorvoslati joga korlátlan, a bejelentett jogorvoslati kérelmét az előkészítő ülés megkezdéséig kötöttségek nélkül visszavonhatja. Az ügyészség azon a címen nem élhet jogorvoslattal, hogy a bíróság az ügyészség indítványának megfelelően büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásban járt el. A magánfél a polgári jogi igényt elbíráló rendelkezéssel, míg az egyéb érdekelt csak az őt közvetlenül érintő rendelkezésekre tekintettel kérheti a tárgyalás tartását. A vádlott javára más által – kivéve az ügyészséget – bejelentett jogorvoslati kérelmet a kérelmező csak a vádlott hozzájárulásával vonhatja vissza. A bejelentett jogorvoslati kérelem visszavonásának kell tekinteni azt az esetet, ha a kérelmező az előkészítő ülésen nem jelenik meg, és magát alapos okkal, előzetesen nem menti ki. A jogorvoslati kérelmet önállóan előterjesztő védő mulasztása azonban nem róható a vádlott terhére, ha a vádlott az előkészítő ülésen fenntartja a védő indítványát.

A fellebbezés szabályozásához hasonlóan a büntetővégzés elleni jogorvoslat esetében is alapvető tartalmi követelmény, hogy kérelmező pontosan megjelölje, hogy a büntetővégzést miért tartja sérelmesnek. Ha a jogorvoslat kizárólag a járulékos kérdéseket sérelmezi, a bíróság csak a

jogorvoslattal támadt kérdésben határoz, míg a polgári jogi igényre vonatkozó rendelkezést sérelmező jogorvoslat esetén e rendelkezést hatályon kívül helyezi és a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja.

Egyéb esetben a bíróság a büntetővégzés hatályon kívül helyezése után az előkészítő ülésre vonatkozó általános szabályok szerint folytatja az eljárást. A vádlott terhére megállapított joghátrány azonban csak akkor súlyosítható, ha a jogorvoslatot a vádlott terhére jelentették be, illetve az előkészítő ülésen, vagy a tárgyaláson új bizonyíték merül fel és ennek alapján a bíróság olyan új tényt állapít meg, amely alapján súlyosabb minősítést, vagy jelentősen súlyosabb jogkövetkezményt kell alkalmazni.

XCIX. Fejezet

Eljárás a távollévő terhelttel szemben

A távollévő terheltre vonatkozó különleges szabályok továbbra is a büntető igazságszolgáltatás működésével kapcsolatos társadalmi elvárások és a terhelt alkotmányos jogainak védelme közti összhang megteremtését szolgálják. A külön eljárás szabályrendszerének elvi kereteit az Alkotmánybíróság határozatai, az Emberi Jogok Európai Egyezménye és az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjoga, továbbá a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, valamint az Európai Parlament és a Tanács büntetőeljárás során az ártatlanság vélelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának erősítéséről szóló 2016/343 Irányelve képezik.

Ennek szellemében a Javaslat nem szakított azon szemlélettel, hogy a terhelt távollétében történő eljárás szabályaiban a kivételesség és az átmenetiség követelményeinek kell érvényesülniük. Így a szabályrendszer gerincét a következő pillérek adják: a) az eljárás jogszerűségének előfeltétele, hogy az illető tudatosan vonja ki magát az igazságszolgáltatás alól, b) a terhelt távollétében történő eljárásban a védő részvétele kötelező, c) a hatóságoknak pozitív kötelezettségük áll fenn arra nézve, hogy ajánlják fel a vádlottnak az ügy újbóli vizsgálatát, teljes egészében és az ő jelenlétében. E keretek között a Javaslat átveszi a Be. rendszerét, abban főként a joggyakorlatban kimunkált, a jogértelmezést könnyítő módosításokat hajt végre.

Nyomozás és vádemelés

A nyomozásnak nem akadálya a terhelt ismeretlen helyen tartózkodása, hiszen annak egyik fő feladata az elkövető és a bizonyítási eszközök felderítése, felkutatás és biztosítása. Ha a gyanúsított tartózkodási helye a nyomozás során nem volt megállapítható, a vádlott távollétében folytatandó bírósági eljárásra irányuló vádemelésnek négy feltétel együttes fennállása esetén lehet helye: a) szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt indult nyomozás során az elfogatóparancs kibocsátása a nyomozás iratainak ügyészhez történő megküldéséig nem vezetett eredményre, b) megalapozottan feltehető, hogy az elkövető megszökött vagy elrejtőzött, c) a nyomozás adatai alapján a vádemelésnek nincs akadálya, és d) a bűncselekmény súlya vagy az ügy megítélése indokolja a vádemelést.

A bíróság eljárása az ismeretlen helyen tartózkodó vádlottal szemben

Ha a távollévő vádlott tartózkodási helye a tárgyalás megkezdése előtt ismertté válik, a bíróság erről értesíti az ügyészt, és a vádlottal szemben - szükség esetén - személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó intézkedést rendel el.

A Javaslat a joggyakorlat átvételével pontosította azon eljárásrendet, amely abban az esetben követendő, ha a vádlott tartózkodási helye a vádemelést követően válik ismeretlenné. A Javaslat egyértelműen rendezi, hogy ha a terhelt távollétében folytatható eljárás feltételei fennállnak, a

vádlott felkutatására tett intézkedéseket követően felfüggesztett eljárást folytatni kell, ha az ügyész az eljárás felfüggesztése után indítványozza a tárgyalás vádlott távollétében való lefolytatását.

A Javaslat a bírósági eljárás lehetséges szakaszaihoz igazodóan rendelkezik arról, hogy ha a vádlott tartózkodási helye ismertté válik. Ha az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetése előtt a bíróság a tárgyalást a vádlott jelenlétében folytatja, szükséges esetben a bizonyítási eljárást újból megnyithatja.

Változást jelent a szabályozásban, hogy ha az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának meghozatala után – de még a fellebbezésre nyitva álló határidő letelte előtt – válik ismertté a vádlott tartózkodási helye, a vádlott fellebbezést jelenthet be, az elsőfokú bíróságnál nem kérheti a tárgyalásnak a jelenlétében való megtartását. A fellebbezés folytán a terhelt számára a másodfokú bíróság biztosítja a vallomás tételének lehetőségét, az ügy teljes felülvizsgálatát és szükség esetén további bizonyítás felvételével a tényállás tisztázását.

A terhelt távollétében folytatható eljárás alapelveire figyelemmel a Javaslat úgy rendelkezik, hogy ha a vádlott felkutatására tett intézkedések a harmadfokú bírósági eljárásban vezettek eredményre, a harmadfokú bíróság az első és a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja. Ha a terhelt tartózkodási helye a jogerős határozat meghozatala után válik ismertté, a javára perújítási indítványt lehet előterjeszteni.

Eljárás a külföldön tartózkodó terhelt távollétében

A külföldön tartózkodó terhelt távollétében megtartható tárgyalás szabályai megegyeznek a Be. rendelkezéseivel, abban az esetben kerülhet rá sor, ha a terhelt kiadatásának, átadásának nincs helye, vagy azt megtagadták, illetve ha a büntetőeljárás átadására nem került sor. Egyebekben a külföldön tartózkodó terhelt távollétében folytatható eljárás háttérszabályait a terhelt távollétében folytatható eljárás szabályai képezik.

C. Fejezet

Biztosíték letétbe helyezésével folyó eljárás

A hatályos törvénnyel szemben, amely a biztosíték jogintézményét a különleges eljárásokhoz sorolja, a Javaslat a biztosíték letétbe helyezésével folyó eljárást a külön eljárások közé illeszti. A biztosíték törvényben elfoglalt jelenlegi helyének megkérdőjelezésére alátámasztásként megemlíthető, hogy a biztosíték megállapítására vonatkozó eljárás során a különleges eljárásokra vonatkozó általános szabályok általában nem alkalmazhatók, hogy az eljárás nagyobb hasonlóságot mutat a távollévő terhelttel szembeni eljárással, mint a különleges eljárásokkal, továbbá, hogy a biztosíték jogintézményének nincs ún. alapügye, ez az eljárás maga az alapügy. Jellemzőit, sajátosságait tekintve ezért leginkább a külön eljárások közé illeszthető.

A hatályos törvény gyakorlatilag nem tartalmaz rendelkezéseket arra vonatkozóan, hogy biztosíték engedélyezésének mikor van helye, erről legfeljebb áttételesen kaphatunk információkat a szöveg alapján. A Javaslat pótolja ezt a hiányosságot, és egyértelművé teszi, hogy milyen feltételekkel van helye biztosíték letétbe helyezése engedélyezésének. Ezek: az adott bűncselekményre a törvény ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetést rendel, a terhelttel szemben előreláthatóan pénzbüntetés kiszabására, illetve vagyonelkobzás elrendelésére kerül sor, és a terhelt eljárási cselekményektől való távolmaradása az eljárás érdekeit nem sérti. A Javaslat azzal, hogy ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmények kapcsán teszi lehetővé a biztosíték letétbe helyezésének engedélyezését (szemben a hatályos nyolc évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmények körével), szűkíti a biztosíték alkalmazási lehetőségeit. Tekintettel azonban arra, hogy a jogintézmény eredeti célja az a praktikus megfontolás, hogy *viszonylag kisebb súlyú bűncselekményt* elkövető, nem Magyarországon élő

személyekkel szemben minél gyorsabban távollétükben is befejezhető legyen a büntetőeljárás, ez a módosítás szükséges és indokolt. Ezek ugyanis azok a bűncselekmények, amelyek megfelelő súlyúak ahhoz, hogy a biztosíték kapcsán a jogelmélet által meghatározott azon feltételnek is megfeleljenek, amely szerint a biztosíték a kisebb jelentőségű, enyhébb megítélésű ügyekben engedélyezhető. Az intézmény céljával ellentétes lenne, ha annak engedélyezése révén jelentősebb tárgyi súlyú cselekmény elkövetésével meggyanúsított, megvádolt személyek hagyhatnák el az országot.

A biztosíték iránti kérelem elbírálásáról szóló ügyészségi döntés ellen panasznak, a bíróság döntése ellen fellebbezésnek van helye. A panasznak - ha e törvény kivételt nem tesz - nincs halasztó hatálya. A végzés a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható, kivéve, ha a fellebbezés halasztó hatályát a törvény kimondja. A biztosítékkal kapcsolatos jogorvoslatoknak halasztó hatályúaknak kell lenniük, hiszen a terhelt számára nem mindegy, hogy Magyarországon kell maradnia vagy hazautazhat. Mivel a fenti rendelkezések értelmében a halasztó hatályra kifejezetten utalni kell, a törvény szövege ennek megfelelően egyértelműen kimondja, hogy a kérelem tárgyában hozott határozat elleni jogorvoslat halasztó hatályú.

A biztosíték jogintézményének 1987-es bevezetésekor a törvény még nem adott arra lehetőséget, hogy a terhelt bejelenthesse, nem kíván részt venni a tárgyaláson. Ezért az érintett terheltnek idézésre minden tárgyalási napon, eljárási cselekményen meg kellett jelennie, vagy ha őrizetbe vették, előzetes letartóztatását, stb. rendelték el, akkor külföldre utazási tilalom alatt állt. Ebben az időben tehát különös jelentősége volt a biztosíték jogintézményének. Jelenleg azonban a terheltnek lehetősége van bejelenteni, hogy a tárgyalástól távol kíván maradni, így a biztosíték jogintézményét többletelemmel, valamilyen többletlehetősséggel kellett ellátni. Ez pedig az új törvénynek azon rendelkezése, amely szerint a biztosíték letétbe helyezését követően *az eljárási cselekmények és a tárgyalás* a terhelt távollétében is megtarthatók. Ezt azt jelenti, hogy a terhelt nemcsak a tárgyalástól, hanem akár nyomozási cselekményektől is „legálisan” távol maradhat. Erre az új elemre tekintettel került bele a törvénybe az a rendelkezés, amelynek értelmében a biztosíték letétbe helyezése csak akkor engedélyezhető, ha a terhelt eljárási cselekményektől való távolmaradása az eljárás érdekeit nem sérti. További garanciát jelent az a kitétel is, hogy a biztosíték letétbe helyezésével folyó eljárás nem akadálya annak, hogy uniós vagy nemzetközi bűnügyi együttműködés keretében, ha az szükséges, a bíróság vagy az ügyészség eljárási jogsegély iránti megkeresést küldjön valamely külföldi államnak. Az eljárási jogsegély kiterjedhet különösen nyomozási cselekmények teljesítésére, bizonyítási eszközök felkutatására, a terhelt kihallgatására, szemlére, házkutatásra, motozásra, lefoglalásra.

A törvény egyértelműen rendezi azokat az eseteket is, hogy mi történik a biztosíték összegével, ha a vádemelést megelőzően derül ki, hogy a terhelt más bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható megalapozottan vagy más bűncselekmény elkövetésével is megalapozottan gyanúsítható, mint amelyre tekintettel az ügyészség a biztosíték letétbe helyezését engedélyezte, vagy, ha a vádemelést követően az ügyészség a vádat megváltoztatja, kiterjeszti, vagy a bíróság megállapítja, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádtól eltérően hogyan minősülhet.

A Javaslat a hatályos szabályozáshoz képest pontosítja azokat az eseteket, amikor a biztosíték az államra száll, és egyértelművé teszi azt is, hogy az államra szállt biztosítékot a kiszabott pénzbüntetés, alkalmazott vagyonelkobzás vagy a bűnügyi költség megfizetésének végrehajtására kell fordítani.

A Javaslat további újítása, hogy szakít azzal a hatályos szabályozási megoldással, amely szerint a pénzbüntetés és a vagyonelkobzás kivételével az állam a biztosíték összege által jelentett hátrányon túl büntetőjogi igényét nem tudja érvényesíteni, az egyéb büntetések, intézkedések végrehajtása iránt nem tud intézkedni, ezekben az esetekben a biztosíték elvesztése a terheltet érintő „szankció”. Az új rendelkezések értelmében ugyanis a pénzbüntetéstől, vagyonelkobzástól eltérő más büntetés

vagy intézkedés végrehajtása iránt intézkedni kell, ha szükséges, akár az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvény vagy a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló törvény rendelkezései szerint, jogsegély keretében. A rendelkezés célja, hogy az állam büntető igénye a lehető legnagyobb mértékben érvényesítésre kerüljön. Ezekben az esetekben, ha a büntetést vagy az intézkedést végrehajtották, a végrehajtás befejezése után a biztosítékot az elítéltnek vissza kell adni, kivéve, ha a bíróság a büntetés vagy az intézkedés mellett pénzbüntetést szabott ki, vagyonelkobzást alkalmazott, illetve a terheltet a bűnügyi költség megfizetésére kötelezte. Ebben az esetben a biztosítékot ezek végrehajtására kell fordítani, és az esetleg fennmaradó különbözetet kell a terheltnek visszafizetni.

A Javaslat szabályozza azt az esetet is, hogy ha a kiszabott pénzbüntetés, az alkalmazott vagyonelkobzás, illetve a bűnügyi költség összege meghaladja és azt is, ha nem éri el a letétbe helyezett biztosíték összegét. Az első esetben a hiányzó összeg erejéig a pénzbüntetés, a vagyonelkobzás, illetve a bűnügyi költség összegének megfizetése iránt is intézkedni kell. A második esetben a különbözet összegét kell a terheltnek visszafizetni, kivéve, ha a fennmaradó összeget a sértett által előterjesztett polgári jogi igény kielégítésére kell fordítani.

A sértetti igényérvényesítés elősegítésére irányuló fokozott erőfeszítések a biztosíték intézménye kapcsán is felfedezhetők az új törvényben. A Javaslat ugyanis úgy rendelkezik, hogy ha a bíróság a sértett által előterjesztett polgári jogi igénynek helyt adott, a biztosíték összegét (ha az teljes egészében visszajárna neki), vagy a biztosítéknak a pénzbüntetés, a vagyonelkobzás vagy a bűnügyi költség összegének levonását követően fennmaradó összegét a polgári jogi igény kielégítésére kell fordítani. Az új Be. egyik fő célja a sértetti jogok hatékonyabb érvényesítésének megteremtése. A biztosíték összegének felhasználása a polgári jogi igény kielégítésére e cél irányába tett újabb lépés.

CI. Fejezet

Magánvádas eljárás

A Javaslat újrastrukturálja, logikusabb felépítésűvé teszi a magánvádas eljárás rendelkezéseit tartalmazó fejezetet, és törekszik arra, hogy a magánvádlóra vonatkozó valamennyi szabály ebben a külön fejezetben nyerjen elhelyezést.

A magánvádas eljárás sajátossága, hogy abban nincs helye a közvetítői eljárásra vonatkozó rendelkezések alkalmazásának. A közvetítői eljárás célja, hogy a bíróságtól és az ügyészségtől független harmadik személy bevonásával a sértett és a terhelt közötti konfliktust rendező megállapodás jöjjön létre. Az ügyészség, illetve a bíróság nem vesz részt a konfliktus rendezésében, az kizárólag a sértett, a terhelt és a közvetítő személyére tartozik. Ebből következik, hogy ha a sértett a büntetőeljárásban egyben vádlói jogokat is gyakorol, akkor egyidejűleg közvetítői eljárás alanya nem lehet. A Javaslat ezért kifejezetten rendelkezik arról, hogy a magánvádas ügyben közvetítői eljárásnak nincs helye. A törvény a magánvádas eljárásban egyébként is szabályoz kibékítést célzó eljárást (vö. személyes meghallgatás).

A Javaslat értelmében megszűnik az ügyésznek azon lehetősége, hogy a vád képviseletét a magánvádlótól az eljárás *bármely szakaszában* átvegye. Az új szabályozás értelmében erre az eljárásban egy alkalommal van lehetősége. A rendelkezés célja, hogy egyszerűbbé tegye az eljárás szabályait, és hogy elkerülhető legyen az eljárásnak a magánvádló és az ügyészség közötti „ide-oda pattogása”. Ez a korlátozás nem vonatkozik arra az esetre, ha az ügyészség a viszonvád képviseletét kívánja átvenni, és korábban már a vád képviseletét átvette, majd a vád képviseletétől elállt.

A Javaslat azt is egyértelműen rögzíti, hogy ha az ügyészség a vád képviseletét átvette, akkor az eljárásra a magánvádas eljárás szabályait kell alkalmazni. Az ügyész tehát magánvádas eljárásban nem járhat el ugyanolyan jogkörrel, mint közvádas bűncselekmények esetében az általános

szabályok szerint (pl. nyomozati jogköre korlátozott marad). Nem szabad elfelejteni ugyanis, hogy itt magánvádas bűncselekményről van szó, amellyel kapcsolatban bár az ügyész képviseli a vádat, de amely a sértett személyes sérelmét, illetve a sértettek közötti személyes konfliktust jelenti.

Tekintettel arra, hogy a vádképviselet átvételével a magánvádló csupán a sértetti jogokat gyakorolhatja, vádlói minőségben nem járhat el, ezért méltánytalan helyzetet eredményezne számára az ügyész tárgyalásról való távolmaradása. Ezért a Javaslat rögzíti, hogy ha az ügyészség a vád képviseletét átvette, de az ügyész a tárgyaláson nem jelent meg, úgy kell tekinteni, hogy a vád képviseletétől elállt.

A magánvádas eljárás a hatályos szabályozáshoz hasonlóan feljelentésre indul. Tekintettel arra, hogy nem kizárt, hogy a feljelentést magánvádas ügyben az általános szabályok szerint az arra jogosult az ügyészségnél vagy a nyomozó hatóságnál teszi meg, ezért ezekre az esetekre vonatkozóan is indokolt volt részletes szabályozást kialakítani. Ennek megfelelően a feljelentés elintézésére vonatkozó általános szabályok közé olyan rendelkezések kerültek beillesztésre, amelyek egyértelműen jelzik, hogy mi a teendő akkor, ha a feljelentést magánvádra üldözendő bűncselekmény miatt a nyomozó hatóságnál, és mi a teendő, ha az ügyészségnél teszik. Az ügyészség természetesen ebben az esetben is dönthet arról, hogy a bűncselekmény miatt a vád képviseletét átveszi. A leírtaknak megfelelően a magánvádas eljárásra vonatkozó külön fejezetben csak arra történik utalás, hogy a feljelentést a bíróságon kell megtenni. Ha a feljelentést a bíróságnál tették, a bíróság az ügy iratait megküldi az ügyészségnek, ha közvádas bűncselekmény látszik megállapíthatónak, vagy ha szükségesnek tartja, hogy az ügyészség a vád képviseletének átvételét egyéb okból (pl. közérdekre hivatkozással) megfontolja. Az első esetben az ügyészség közvádra üldözendő bűncselekmény miatt nyomozást kell, hogy elrendeljen. Abban az esetben, ha az ügyészség az elrendelt nyomozás eredményeként közvádra üldözendő bűncselekményt nem állapít meg, az új szabályok értelmében az eljárást megszünteti. Ekkor megnyílik a sértett lehetősége, hogy akár pótmagánvádlóként, akár magánvádlóként fellépjen és folytassa az eljárást. Ha az eljárás megszüntetését követően a sértett a vádat magánvádlóként kívánja képviselni, az ügyészségnek még mindig lehetősége van a vád képviseletének átvételére. Ha az ügyészség a vád képviseletét nem veszi át, az ügyiratokat a bíróságnak küldi meg, és a továbbiakban a sértett magánvádlóként léphet fel. A második esetben az ügyészség dönthet arról, hogy a magánvádra büntetendő bűncselekmény miatt a vád képviseletét átveszi-e. Ha az ügyészség a vád képviseletét átveszi, erről a bíróságot tájékoztatja. Ellenkező esetben az ügyiratokat visszaküldi a bíróságnak.

Meg kell jegyezni, hogy azokban az esetekben, amikor a feljelentést a nyomozó hatóságnál vagy az ügyészségnél tették, a bíróságnak már nincs lehetőség a fent ismertetett két esetre hivatkozással az ügyiratokat az ügyészségnek ismét megküldeni. Ennek oka, hogy az ügyészségnek már volt lehetősége tanulmányozni a feljelentést, felmérhette, hogy a bűncselekmény nem közvádra üldözendő-e, vagy más okból kívánja-e a vád képviseletének átvételét. A Javaslat ezzel is egyszerűsíteni kívánja az eljárást.

Ami a magánvádas eljárásban a bíróság által elrendelhető nyomozást illeti, kiemelendő, hogy az egy rendkívül szűk körű nyomozást jelent. Az ugyanis csak a feljelentett cselekmény elkövetője személyének, személyes adatainak vagy tartózkodási helyének, valamint bizonyítási eszközöknek a felkutatására irányulhat. A nyomozást a rendőrség végzi, azonban a nyomozást nem szüntetheti meg, nem függesztheti fel. A rendőrségnek ugyanis az üggyel kapcsolatban rendelkezési joga nincs, a bíróság az ügy ura. Ez a szakasz nem azonosítható a közvádas büntetőeljárás nyomozati szakaszával. A magánvádas eljárásban az ügyészség is elrendelhet nyomozást, de csak akkor, ha a vád képviseletét a személyes meghallgatásra idézés kibocsátása előtt átvette. Az ügyészség ugyancsak a bíróság esetében már ismertetett szűk körben folytathat nyomozást.

Az új Be. nem tartalmazza azokat a rendelkezéseket, amelyek annak tisztázására irányulnak, hogy mi történik akkor, ha az ügyben több magánvádló lép fel. Ezzel kapcsolatban a kiindulópontunk az

volt, hogy a sértettek abban az esetben, ha sérelmük közös, dönthetnek úgy, miszerint egyikük jár el magánvádlóként. Megegyezés hiányában a magánvádlót a bíróság jelöli ki. Mivel több sértett esetén megegyezés hiányában végső soron a bíróság köteles a magánvádló kijelölésére, így több magánvádló fellépése csak akkor merülhet fel, ha az ügyek egyesítésére a személyes meghallgatást követően kerül sor. Meg kell jegyezni, hogy a több magánvádló fellépése komoly problémákat okozhat. Pl. előfordulhat, hogy az egyik magánvádló ejti a vádat, amelynek következtében a bíróság az eljárást megszünteti, azonban a határozat ellen egy másik magánvádló fellebbezést jelent be. A vádejtésre tekintettel a másodfokú bíróságnak helyben kellene hagynia az eljárást megszüntető határozatot. A jogorvoslat tehát semmiképpen nem vezethet eredményre. Előfordulhat az is, hogy valamelyik magánvádló indítványára a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti. Így akár az is megtörténhet, hogy a vádképviseletre jogosult magánvádló fellebbezése ellenére a másodfokú bíróságnak meg kell szüntetnie az eljárást egy másik magánvádló indítványára. A probléma kiküszöbölése érdekében a Javaslat kimondja, hogy a személyes meghallgatást követően a folyamatban lévő magánvádas ügyhöz más magánvádas ügyet nem lehet egyesíteni.

A Be. 339. § (3) bekezdésének mintájára került be a magánvádas eljárásba az a rendelkezés, amelynek értelmében, ha a bíróság a vádlottat felmentette, vagy vele szemben az eljárást azért szüntetette meg, mert a magánvádló a vádat ejtette, a magánvádló a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül – a külön jogszabályban meghatározott mértékben – megtéríti a vádlott költségét, továbbá meghatalmazott védőjének az eljárás során nem előlegezett készkiadását és díját. A hatályos rendelkezés csak arra az esetre vonatkozik, ha a vádat az ügyész képviselte. A terheltet hátrányosan érintheti, ha a magánvádas eljárásban történő felmentés vagy az eljárás megszüntetése esetén a saját költségének vagy a meghatalmazott védő díjának és költségének megtérítése nem történik meg, ezért a rendelkezés beillesztése mindenképpen szükséges volt.

Az új törvény további eltérő szabályokat állapít meg a felülvizsgálati eljárásra, a jogegységi eljárásra, a bíróság elé állításra, a távollévő terhelttel szembeni eljárásra, az egyezségre, valamint a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásra vonatkozóan.

CII. Fejezet

Pótmagánvádas eljárás

A pótmagánvád hatályos szabályozásának legszembetűnőbb vonása az, hogy a jogintézményre vonatkozó rendelkezéseket nem a Be. azonos fejezetén belül, hanem különböző fejezeteiben találjuk. Ez nem célszerű szabályozási mód, ezért indokolt volt a törvényben jelenleg szétszórtan elhelyezkedő rendelkezéseknek egy helyen történő szabályozása. A jelenlegi megoldás ugyanis megnehezíti a szabályozás áttekinthetőségét, átláthatóságát. A Javaslat így nemcsak, hogy külön fejezetben, de a magánvádas eljáráshoz hasonlóan külön eljárásként szabályozza a pótmagánvádas eljárás teljes folyamatát.

Az új szabályok értelmében a sértett a törvényben meghatározottak szerint feljelentés elutasítása, eljárás megszüntetése és vádejtés esetén léphet fel pótmagánvádlóként. A Javaslat azt is összegyűjtve, egy helyen szabályozza, hogy pótmagánvádlóként történő fellépésnek mely esetekben nincs helye.

A Javaslat elkülönítve szabályozza a pótmagánvádlóként történő fellépést a feljelentés elutasítása és az eljárás megszüntetése esetén és külön a vádejtés esetén. A feljelentés elutasítása és az eljárás megszüntetése esetén a pótmagánvádlóként történő fellépés feltétele, hogy a feljelentést meghatározott okból elutasító, az eljárást meghatározott okból megszüntető határozat ellen a sértett panasszal éljen, azt az ügyészség elutasítsa, továbbá, hogy a pótmagánvádlóként történő fellépést

kizáró ok ne álljon fenn. A feljelentés elutasításának és az eljárás megszüntetésének azon okai, amely megalapozhatják a pótmagánvádló fellépését, alapvetően követik a hatályos szabályozást. Az említett okok mindegyikének megállapítása mérlegelést igényel, az ilyen esetekben ezért indokolt a sértettnek megadni azt a lehetőséget, hogy a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség döntése ellenére a bíróság előtt kísérelje meg jogainak érvényesítését. Ezen gondolatmenetet követve a Javaslat a feljelentés elutasításának okai közül a „bűncselekmény gyanúja hiányzik" esetet is a pótmagánvádlói fellépést megalapozó esetek közé sorolja. A feljelentés elutasítása és az eljárás megszüntetése esetén a hatályos szabályozásnak megfelelően a sértettnek jogi képviselője útján vádindítványt kell benyújtania az ügyben addig eljárt ügyészséghez. Ha a bíróság a vádindítványt elfogadja, a sértett attól fogva pótmagánvádlóként léphet fel.

Mind a feljelentés elutasításának, mind az eljárás megszüntetésének sajátos esetét jelenti az, ha a cselekményről kiderül, hogy nem közvádra üldözendő bűncselekmény. A hatályos szabályozás szerint ezek az esetek a pótmagánvádlói fellépés külön kategóriáját jelentik, az új szabályok értelmében azonban beleolvadnak a feljelentés elutasításába, az eljárás megszüntetésébe és a vádejtésbe. Ezek az esetek azért is sajátosak, mert azok kapcsán a pótmagánvádlóként és a magánvádlóként történő fellépés kollíziója figyelhető meg. Az új szabályozás lehetővé teszi, hogy a sértett válasszon, a továbbiakban magánvádlóként vagy pótmagánvádlóként kívánja a vádat képviselni. Az erre vonatkozó részletszabályokat a feljelentés elutasítására, az eljárás megszüntetésére és a vádejtésre vonatkozó általános rendelkezések tartalmazzák.

Ha az ügyészség a vádat ejtette, a sértett pótmagánvádlóként akkor léphet fel, ha a törvényben foglalt kizáró okok egyike sem áll fenn. Ebben az esetben azonban nem kell külön vádindítványt benyújtania, csak azt kell bejelentenie, hogy az ügyészség által ejtett vádat a továbbiakban pótmagánvádlóként kívánja képviselni. Az új vád tartalmát tekintve ugyanis értelemszerűen nem más, mint amit az ügyész ejtett. Ebben az esetben a fellépés bejelentésére a vádindítvány benyújtására biztosított hatvan napnál rövidebb, tizenöt napos határidőt ír elő a törvény. Ez alatt az idő alatt a sértett megfontolhatja az általa ismert vád képviseletének "folytatását", valamint gondoskodhat jogi képviseletéről.

A Javaslat a pótmagánvádas eljárásban megteremti a sértett kötelező jogi képviseletét minden esetben (akkor is, ha a pótmagánvádló jogi szakvizsgával rendelkezik). A kötelező jogi képviselet a pótmagánvádló alaptalan fellépésének gátját jelenti. A Javaslat pedig megszünteti azt a lehetőséget, hogy a jogi szakvizsgával rendelkező pótmagánvádló számára nem kötelező a jogi képviselet.

CIII. Fejezet

Eljárás vagyon vagy dolog elvonása, adat hozzáférhetetlenné tétele érdekében

A Javaslat külön eljárásként szabályoz három ügycsoportot: a korábbi különleges eljárásként szereplő elkobzásra vagyonelkobzásra, elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételére, vagy a lefoglalt dolog állami tulajdonba vételére irányuló eljárást; a bíróság jogerős ügydöntő határozatát követő vagyon-visszaszerzési eljárást; valamint azt az esetet, ha a bíróság jogerős ügydöntő határozatát követően újabb olyan elkobzás, vagyonelkobzás alá eső dolog, vagyon elvonásának, illetve olyan adat végleges hozzáférhetetlenné tételének szükségessége merül fel, amelyről a bíróság jogerős ügydöntő határozatában nem rendelkezett, e rendelkezésének elmaradása azonban nem a bíróság törvénysértésére vezethető vissza.

Annak érdekében, hogy e három tárgykörben megjelölt bírósági döntés előkészíthető legyen, az ügyészség és a nyomozó hatóság vagyonkutatást rendelhet el, aminek az egyes ügycsoportokban szükségszerűen más-más feltétele van. A különböző körben folytatott vagyonkutatási eljárások közös jellemzője, hogy a vagyonkutatásnak érdemben nem képezheti tárgyát a bűncselekmény elkövetésének kérdése. A jogerős döntésen alapuló vagyon visszaszerzés, illetve a jogerős döntést

követő utólagos rendelkezések esetében a bűncselekménnyel kapcsolatos érdemi döntés adott. A hatályos rendelkezések ugyanakkor a vagyonkutatás esetében megjelölt célok tekintetében is lehetővé tették a nyomozás elrendelését. Ezzel szemben a Javaslat a nyomozás és a vagyonkutatás céljának elhatárolása mentén az eljárásokat is elkülöníti: amennyiben a bűncselekmény elkövetésének körülményeit kell tisztázni, úgy a büntetőeljárás érdemi lefolytatásának, a nyomozás elrendelésének van helye, míg vagyonkutatás abban az esetben rendelhető el, ha a bűncselekmény elkövetéséről az elrendelő hatóság - nem szükségszerűen ítéleti bizonyossággal - tud állást foglalni. A vagyonkutatás eredménye az alapjául szolgáló bűncselekménnyel kapcsolatban így legfeljebb közvetett módon, a feljelentést elutasító vagy a nyomozást megszüntető határozat felülvizsgálatával, vagy rendkívüli jogorvoslat útján juthat érvényre.

Ezzel szemben nyomozás elrendelése, büntetőeljárás teljes körű lefolytatása esetén a vagyonkutatási eljárás lényegében beleolvad a büntetőeljárásba. A vagyonkutatással elérni kívánt célok a bizonyítás tárgyával kapcsolatos általános szabály, illetve a Javaslat nyomozás részében található, a bűncselekményből eredő vagyon visszaszerzésére vonatkozó szabályok alapján a nyomozás, illetve a bírósági eljárás keretei között érvényesülnek.

Az első ügycsoportban a vagyonkutatás lefolytatásának feltétele, hogy valószínűsíthető legyen az eljárás céljának elérése, továbbá az általános értelemben vett büntetőeljárás - nyomozás, illetve bírósági eljárás - lefolytatása akadályoztatva legyen, azaz a vagyonkutatással elérni kívánt cél érvényesítése az általános eljárás keretében kizárt. Vagyonkutatás esetében a feljelentés kiegészítésének megfelelő eljárás nem szerepel a Javaslatban, ezért ehelyett el kell rendelni a vagyonkutatást akkor is, ha nem lehet érdemben állást foglalni az eljárás szükségessége kérdésében.

A bíróság a jogerős ügydöntő határozatát követő, a vagyon visszaszerzését célzó vagyonkutatást két esetben kell lefolytatni. Az eljárás megindításának egyik alapja, ha a jogerős ügydöntő határozattal elrendelt pénzösszegben kifejezett vagyonelkobzás végrehajtása, a terhelt felkutatható vagyona hiányában nem vezetett eredményre, vagy a terhelt vagyonelkobzás alá eső vagyona a jogerős ügydöntő határozatot megelőzően nem, vagy nem teljes körűen volt biztosítható. Ezekben az esetekben tehát a bíróság egyértelműen rendelkezett a vagyonelkobzásról és annak mértékéről, és a vagyonkutatás feladata, hogy érvényt szerezzen a bíróság jogerős határozatának, illetve az abban foglaltaknak. A vagyon visszaszerzése céljából elrendelhető vagyonkutatás két esetét érdemben az elrendelés jogalapja különbözteti meg. Az első esetben a hatóság hivatalból nem intézkedik, az általános szabályok alapján a bírósági végrehajtó kísérel meg érvényt szerezni a bíróság határozatának. Ennek meghiúsulása esetén a bírósági végrehajtó jelzése alapján dönt a hatóság arról, hogy helye lehet-e vagyonkutatás elrendelésének. A második esetben a hatóság hivatalból is eljárhat, a bírósági végrehajtó jelzése nélkül is elrendelheti a vagyonkutatást, ha a terhelt vagyonával, annak elvonásának veszélyével kapcsolatos információk állnak rendelkezésére. Meg kell jegyezni, hogy amennyiben az eljárás során biztosított vagyon utólagos elvonására kerül sor, úgy fő szabály szerint zártörés bűncselekménye miatt nyomozás elrendelésének, és nem önálló vagyonkutatás elrendelésének lehet helye.

Ha a terhelt vagyonelkobzás alá eső vagyona biztosítható volt, akkor a biztosított vagyonról történő rendelkezés hiánya törvénysértő mulasztás tárgya, ami egyszerűsített felülvizsgálattal orvosolható, ilyen esetben vagyonkutatás elrendelésére nincs lehetőség.

A vagyonkutatás harmadik esetére, szintén a bíróság jogerős ügydöntő határozatát követően kerülhet sor, amikor az elkobzás, vagyonelkobzás, valamint az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele utólagos alkalmazásának lehet helye, és feltehető hogy annak célja elérhető.

A vagyonkutatás során főszabály szerint a nyomozás szabályai érvényesülnek , így azok irányadóak a nyomozó hatóság, a nyomozó hatóság vagyon-visszaszerzési szerve és az ügyészségi kapcsolatára

is. A Javaslat szükségszerű eltéréseket is megfogalmaz az általános eljáráshoz képest: meghatározza azokat a szűkített eszközöket, amelyek a vagyonkutatás során igénybe vehetők; rögzíti, hogy a vizsgálat szabályai nem az egyébként hiányzó gyanúsítotti belépéssel, hanem a külön eljárás során alkalmazott vagyoni jellegű kényszerintézkedéstől kezdődően alkalmazandók. A vagyonkutatást a nyomozásnál szűkebb, a törvény által meghatározott határidőn belül kell lefolytatni. A nyomozás általános szabályai alapján további nyilvánvaló eltérések is adódnak, így például a vagyonkutatás során jogsegélykérelem előterjesztése esetén helye lehet az eljárás felfüggesztésének, ugyanakkor a terhelt ismeretlen helyen tartózkodása miatt nyilvánvalóan nem.

A Javaslat meghatározza az eljárás megszüntetésének jogcímeit. Eszerint a vagyonkutatást meg kell szüntetni, ha a cél elérése, a vagyon felkutatása a továbbiakban nem várható vagy kizárt (amely ok egyben a vagyonkutatás elrendelésének is akadálya), valamint akkor is, ha a vagyonkutatás határideje lejárt.

Amennyiben a vagyonkutatás adatai vagy az egyébként rendelkezése álló adatok – így különösen a feljelentés, vagy a lefolytatott nyomozás, bírósági eljárás – alapján a bíróság döntésének van helye, az ügyész a Javaslatban meghatározott tartalommal indítványt tesz a bíróság döntésére.

A bíróság főszabály szerint az iratok alapján dönt, de amennyiben további bizonyítás felvétele szükséges, úgy tárgyalást tart. A bíróság, ha alaposnak tartja az indítványt, többféle döntést hozhat: egyrészt az indítvány alapján elkobzást, a vagyonelkobzást, az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét, vagy azt hogy a lefoglalt dolog az állam tulajdonába kerülését rendelheti el; másrészt, ha a jogerős ügydöntő határozat meghozatalát követően a pénzösszegben kifejezett vagyonelkobzás biztosítása végett indult vagyon visszaszerzési eljárás, úgy a bíróság arról hoz döntést, hogy a vagyonkutatás eredményeként felkutatott vagyon az a vagyon, amely a jogerős ügydöntő határozattal elrendelt vagyonelkobzás hatálya alá tartozik. A vagyon visszaszerzése céljából elrendelt vagyonkutatás esetén a bíróság a vagyonelkobzásáról korábban már jogerős határozatot hozott, így a felkutatott vagyon vonatkozásában ilyen tartalmú rendelkezés már nem szükséges, illetve lehetséges. Indokolt ugyanakkor, hogy a vagyonkutatást folytató hatóság által felkutatott vagyon és a bíróság vagyonelkobzásról rendelkező határozata közötti kapcsolatot bíróság állapítsa meg. E kapcsolat megállapítása esetén a vagyonkutatás során biztosított vagyon tényleges elvonására a vagyonelkobzás végrehajtása végett, már a bírósági végrehajtó által kerül sor.

A bíróság végzése ellen a Javaslat a bíróság eljárásának formájától függően a büntető végzéses eljárásnak megfelelő szabályokat, illetve az általános szabályokat írja elő. Nem fellebbezést, hanem tárgyalás tartásának indítványozását teszi lehetővé abban az esetben, ha a bíróság az iratok alapján döntött. Egyéb esetben, ha a bíróság tárgyalást tartott úgy az általános szabályok szerint végzése fellebbezéssel támadható.

XCIV. Fejezet

Eljárás határzárral kapcsolatos bűncselekmény esetén

Javaslat a hatályos törvény főbb szabályozási irányait megtartva azokon elsősorban garanciális és egyszerűsítési célú korrekciókat hajt végre.

A bíróság elsőfokú eljárásában a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvény rendelkezései szerint kijelölt bíró jár el, aki a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás kivételével nem utalhatja a bíróság tanácsa elé az ügyet.

A Javaslat a bíróság illetékességére vonatkozó szabályokat a külön eljárás keretében írja le. A korábbi kazuisztikus szabályozás helyett egységes elvek alapján meghatározható illetékességi okot, a törvényszék székhelyén levő járásbíróságot jelöli ki a megye területén elkövetett bűncselekmények miatt a járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyekre. Kisegítő illetékességi okként

vezeti be a Javaslat a lakóhely, a tartózkodási hely vagy a fogvatartás helye szerinti székhelyi bíróság illetékességét.

A Javaslat a kényszerintézkedések végrehajtásának szabályai között elvi jelentőséggel hangsúlyozza, hogy a terhelttel együtt érkező tizennyolc év alatti személy érdekei ne sérüljenek, és a család egysége biztosítható legyen. Ezen érdekek elsősorban nem a kényszerintézkedés formájának megválasztásakor kell, hogy érvényesüljenek, – ahogy azt a hatályos törvény előírja – hanem a kényszerintézkedés végrehajtása során, mert a kényszerintézkedések közötti fokozatosságot önálló rendező elvek írják elő, a kényszerintézkedés formáját az általános szabályok szerint is a szükséges legkisebb korlátozás elve alapján kell megválasztani.

A Javaslat deklarálja, hogy mind az őrizet, mind a házi őrizet, mind a letartóztatás végrehajtási helyeként külön rendelkezés alapján kijelölhető a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvényben megjelölt idegenrendészeti intézmény. A Javaslat különbséget tesz ezen idegenrendészeti intézmények között, átvéve a külön jogszabály terminológiáját annak hangsúlyozása érdekében, hogy a különböző fokozatú kényszerintézkedések ugyanazon a helyen nem hajthatók végre. A Javaslat kifejezett felhatalmazást ad arra is, hogy a személy szabadságelvonásával járó kényszerintézkedések a hozzátartozó terheltek elkülönítése nélkül is végrehajthatók legyenek. Az együttes végrehajtás lehetséges a fiatalkorú terhelt és nagykorú hozzátartozó terhelt között is, ugyanakkor értelemszerűen e körbe nem vonható be az a hozzátartozó, aki a büntetőeljárásban terheltként nem vesz részt. Az együttes elhelyezés korlátja továbbá, hogy emiatt a nyomozás vagy a fiatalkorú terhelt érdekei nem sérülhetek.

Mivel a Btk. 59. § (2) bekezdése szerint nem utasítható ki az, aki menedékjogot élvez, ezért a Javaslat kérdés elbírálását kifejezetten olyan előzetes kérdésként szabályozza, amely jogalapot teremthet az eljárás bírósági felfüggesztésére. Az ilyen előzetes kérdés tisztázása érdekében szükséges előírni az idegenrendészeti hatóságok és a büntetőügyben eljáró hatóságok közötti kölcsönös értesítési kötelezettséget, amelynek büntetőeljárási alapját tartalmazza a Javaslat.

A Javaslat szűkíti azokat a jogcímeket, amelyek alapján az eljárás akkor is megszüntethető, ha terhelt ismeretlen helyen tartózkodik. A határzárral kapcsolatos bűncselekményeket olyan személy is elkövetheti, aki jellemzően nem a népvándorlási hullámmal érkezett, ezért esetében e kisegítő szabály alkalmazása nem indokolt. Az egyébként Magyarországon bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező magyar állampolgár terhelt esetében megalapozottan feltehető, hogy a felfüggesztés ideje alatt a tartózkodási helye ismertté válik. A Javaslat a nyolcévi szabadságvesztéssel is fenyegetett bűncselekményeket már olyan jelentős tárgyi súlyúnak tekinti, amely esetében nem mellőzhető a terhelt kézre kerítésének megkísérlése. Szintén indokolatlan az eljárás megszüntetése, ha határzárral kapcsolatos bűncselekmény mellett más bűncselekmény miatt is folyik az eljárás.

A Javaslat a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőeljárás szabályainak általános kizárása helyett beépíti annak garanciáit, és a határzárral kapcsolatos eljárás rendeltetésével összefüggő ésszerű eltéréseket fogalmaz meg. Ilyen, hogy az egyesbíró csak akkor utalhatja a bíróság tanácsa elé az ügyet, amennyiben nem kizárólag határzárral a kapcsolatos bűncselekmény miatt folyik az eljárás, vagy ha a terhelt magyar állampolgár, ilyen esetekben jelent valós garanciát a gyermekneveléssel összefüggő szakmában jártas ülnök részvétele.

A környezettanulmány készítése jelentős nehézségekbe ütközne mindazon esetekben, ha terhelt korábban Magyarországon nem lakott, vagy ha a terhelt nem magyar állampolgár. A Javaslat ilyen esetben felmentést ad a környezettanulmány készítése alól, feltéve hogy az eljárás csak határzárral kapcsolatos bűncselekmény miatt folyik. Ha az utóbbi feltétel nem állapítható meg, egyfajta egyszerűsített környezettanulmány készíthető.

A Javaslat korábban nem szereplő garanciát épít a bíróság elé állítás szabályaiba is. Bevezeti, hogy a vonatkozó külön eljárás szabályai szerint bíróság elé állítás csak a tízévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmények miatt lehetséges. E szabály megsértése esetén a bíróság jogosulttá válik az iratok ügyészségnek való visszaküldésére.

A Javaslat a jogalkalmazói visszajelzésekre és az első fokon jogerőre emelkedett ítéletek magas arányára figyelemmel lehetővé teszi a konszenzuson alapuló írásbeli, büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárást a határzárral kapcsolatos bűncselekmények esetén is, továbbá kisegítő szabályként felhatalmazást ad, hogy az ügyet a bíróság büntetővégzéssel bírálja el akkor is, ha a terhelt házi őrizetben van. A Javaslat erre az eljárásra a bíróság részére ötnapos határidőt állapít meg.

HUSZONEGYEDIK RÉSZ

A KÜLÖNLEGES ELJÁRÁSOK

A Javaslat amellett, hogy a korábbi különleges eljárások közül a jogorvoslati rendeltetésű eljárásokat egyszerűsített felülvizsgálatként strukturálja át, különleges eljárásokként fenntartja az anyagi jogi intézményekhez kapcsolódó szükségszerű eljárásokat.

Valamennyi különleges eljárásra közös szabályként rögzíti az eljárás megindítására, a döntés formájára, a fellebbezésre jogosult személyekre és a harmadfokú eljárás kizártságára vonatkozó rendelkezéseket.

A feltételes szabadságra bocsátás időpontjának elhalasztása életfogytig tartó szabadságvesztés esetén

E különleges eljárás alapja a Btk. 45. §-a, amely értelmében ha az elkövetőt az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélése után – annak végrehajtása vagy az abból való feltételes szabadságra bocsátás alatt – határozott idejű szabadságvesztésre ítélik, emiatt az életfogytig tartó feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját meghatározott időtartammal el kell halasztani. E rendelkezés életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélés után keletkezett tényre alapítva hozható, ezért a kérdés a jogerős ügydöntő határozat törvényessége miatt az egyszerűsített felülvizsgálat szabályai szerint nem rendezhető. A döntést az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést kiszabó bíróságnak az elítélt meghallgatását követően kell meghoznia.

Az összbüntetési eljárás

Az összebüntetés természetéből eredően csak jogerős ügydöntő határozattal kiszabott büntetés esetén, e döntések után alkalmazható, ezért a Javaslat a különleges eljárások között tartja meg az összbüntetési eljárást, és azt a hatályos szabályozással lényegében egyezően tartalmazza. A Javaslat megszünteti a hatályos törvényben a büntetésekből kitöltött idő tisztázásának formakényszerét. A Javaslat emellett a hatályos törvényben utólagos összbüntetésbe foglalásként szereplő jogorvoslati jellegű különleges eljárást az összbüntetési eljárásba emeli. Más garanciákat igényel az utólagos összbüntetési eljárás, mint amelyek az egyszerűsített felülvizsgálatban adottak, ezért ilyen esetben a törvénysértő rendelkezés hatályon kívül helyezése mellett az összebüntetési eljárás ismételt lefolytatása indokolt.

Eljárás próbára bocsátás esetén

A Btk. 66. § (1) bekezdés c) pontja alapján meg kell szüntetni a próbára bocsátást akkor is, ha a próbára bocsátott a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi. E körülmény csak a jogerős ügydöntő határozat meghozatala után merülhet fel, ezért a próbára bocsátás megszüntetése egyszerűsített felülvizsgálattal nem orvosolható, hiszen a próbára bocsátásról szóló rendelkezés a meghozatalakor nem volt törvénysértő. Az eljárás a vádmonopólium elvére figyelemmel csak az

ügyészség indítványára indulhat meg, annak során a bíróság – mivel büntetés kiszabására kerülhet sor – csak a terhelt meghallgatása alapján határozhat.

Eljárás jóvátételi munka esetén

A jóvátételi munka intézkedés alkalmazását követően a Btk. 68. § (2) bekezdése szerint a bíróság abban az esetben szab ki büntetést, ha az elkövető a jóvátételi munka elvégzését nem igazolja vagy a pártfogó felügyelet szabályait súlyosan megszegi. Ezzel szemben a bíróság a jóvátételi munka igazolásának határidejét egy alkalommal meghosszabbíthatja, ha a jóvátételi munka elvégzését a terhelt egészségügyi okból nem tudja igazolni.

A felsorolt esetekben tehát a bíróság jogerős ügydöntő határozat meghozatalát követően keletkezett újabb tényekre reagál, amelyek nem érintik jogerős ügydöntő határozat meghozatalakori törvényességét, ezért a jóvátételi munkával összefüggő egyszerűsített felülvizsgálati ok nem szerepel a Javaslatban. A Btk. nem ír elő olyan rendelkezést, amely – hasonlóan a próbára bocsátáshoz – az újabb elkövetésre vagy – elítélésre a jóvátételi munka megszüntetését írná elő, ezért a Javaslat a jóvátételi munkával kapcsolatos különleges eljárást a próbára bocsátás esetén irányadó eljárástól külön alcímen szabályozza.

A Javaslat a büntetés kiszabásának lehetősége miatt garanciális jelleggel írja elő, hogy a bíróság a kérdésben a terhelt meghallgatását követően dönthet. A meghozható döntések köre a nagyrészt megegyezik az anyagi jog által diktált szükségletekkel, de – hasonlóan a közérdekű munka végrehajthatósága megszűnésének megállapításához – a hatályos szabályozáshoz képest kiegészül azzal az okkal, hogy a bíróság a jóvátételi munka végrehajthatósága megszűnését megállapíthatja, ha az elítélt egészségi állapotában olyan tartós változás következik be, amely kizárja a jóvátételi munka végrehajtását. Ezen ok azért nem lenne a büntetés-végrehajtási bírói hatáskörében elhelyezhető, mert az eljárás ezen pontján a bíróság még dönthet arról is, hogy büntetést szab ki, arra pedig a büntetés végrehajtási bíró semmilyen körülmények között nem jogosult.

HUSZONKETTEDIK RÉSZ

A BÜNTETŐELJÁRÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ EGYÉB ELJÁRÁSOK

CV. Fejezet

Az alaptalanul alkalmazott szabadságkorlátozásért járó kártalanítás

A Javaslat kiemeli a kártalanítás jogintézményét a különleges eljárásokból és egy új, „A büntetőeljáráshoz kapcsolódó egyéb eljárások” című részben szabályozza.

A kártalanítás szabályai a Javaslatban az alábbiak szerint épülnek fel: a kártalanítás fogalmi meghatározását követően először a jogalap, majd a kizáró okok kerülnek szabályozásra, ezt követik a kártalanítási eljárás közös szabályai, majd az egyszerűsített kártalanítási eljárás speciális szabályai, továbbá a kártalanítási perrel kapcsolatos rendelkezések, végül a kártalanítás kifizetésére vonatkozó szabályok.

A Javaslat a hatályos szabályokhoz képest gyökeresen átalakítja a szabályozást, így a kodifikáció által követett gyorsasági, hatékonysági koncepció által vezérelve bevezetésre kerül az osztott szerkezetű kártalanítás. Ez kétféle eljárási lehetőséget foglal magában, egyrészt az egyszerűsített (tarifális) kártalanítási eljárást, másrészt a kártalanítási pert. Utóbbi szabályai nagyrészt megegyeznek a hatályos törvény szabályaival (kizárólag annyiban kerülnek módosításra, amennyiben azt az osztott szerkezet bevezetése indokolja), előbbi jogintézmény azonban nóvumként kerül a Javaslatba, így működési mechanizmusának kidolgozása részletes szabályozást igényel. A Javaslat megőrzi a kártalanítási per jogintézményének eredeti szerepkörét is, azaz a

kártalanítást igénylő az egyszerűsített kártalanítási eljárás igénybevétele nélkül is kártalanítási pert indíthat és így polgári peres eljárás kerül lefolytatásra. Ugyanakkor a Javaslat legnagyobb újításaként a kártalanítási per elkerülhető és ezáltal az igényérvényesítés sokkal hatékonyabbá válhat az egyszerűsített kártalanítási eljárás szabályainak alkalmazásával.

E legmeghatározóbb újítás, azaz az egyszerűsített (tarifális) kártalanítási eljárás lehetővé tétele azért vált szükségessé, hogy a sokszor alaptalanul elhúzódó, akár évekig tartó, bizonytalan kimenetelű polgári perek helyett gyakorlatilag peren kívüli megegyezésre kerülhessen sor rövid időn belül. Az egyszerűsített eljárás során külön kormányrendeletben meghatározott tarifarendszer szerinti, a személyes szabadság alaptalan korlátozásának vagy elvonásának naptári napjai szerint meghatározott fix összeg jár a kártalanítást igénylőnek a jogalap fennállása esetén, a kártalanítás napi díjtételei pedig aszerint térnek el, hogy letartóztatást (előzetes kényszergyógykezelést) vagy házi őrizetet alkalmaztak a terhelttel szemben.

A kártalanítást igénylő választása dönti el, hogy melyik eljárás kerül lefolytatásra. Amennyiben az egyszerűsített kártalanítási eljárást választja és ott az igazságügyért felelős miniszterrel – bírósági eljárás nélkül – a megállapodás megtörténik, további igényérvényesítésre (sem jogorvoslatra, sem kártalanítási perre) nem kerülhet sor. Ez az eljárás kiszámíthatóságot, méltányos, fix pénzösszeget, rövidebb eljárást és a bíróságok tehermentesítését szorgalmazza.

Az egyszerűsített kártalanítási eljárás lényege, hogy ennek kérelmezése esetén az igazságügyért felelős miniszter megvizsgálja a megállapodás megkötéséhez szükséges törvényi feltételek fennállását és ha a jogalap nem vitás, továbbá kizáró ok sem merül fel, akkor a kormányrendeletben meghatározott tarifa alapján meghatározza az igénylőnek járó összeget, valamint megjelöli a megállapodás írásbeli megkötésére rendelkezésre álló helyet és időintervallumot. Ha a megjelölt feltételeket betartva a megállapodás aláírásra kerül, a kártalanítási eljárás befejeződik.

Ha bármilyen okból kifolyólag az egyszerűsített kártalanítási eljárás során nem jön létre a megállapodás, úgy kártalanítási perben folytatódik az eljárás, továbbá arra is lehetőséget biztosít a Javaslat, hogy egyszerűsített eljárás helyett kizárólag kártalanítási pert kezdeményezzen a kártalanítást igénylő. A Javaslatnak az osztott szerkezet bevezetése miatt szabályoznia szükséges, hogy milyen módon kerül a polgári perrendtartás szabályai szerint eljáró bíróság elé a kártalanítást igénylő kérelme, valamint az elbíráláshoz elengedhetetlen iratok (büntetőügy taxatíve felsorolt iratai), amennyiben a kártalanítási pert megelőzi egy megállapodással nem végződő egyszerűsített kártalanítási eljárás. Erre a Javaslat azt a megoldást kínálja, hogy az igazságügyért felelős miniszter továbbküldi az igazságügyért felelős minisztérium székhelye szerint illetékes és a polgári perrendtartás szabályai szerint hatáskörrel rendelkező bírósághoz (illetve amennyiben a hatáskör a kérelemből nem állapítható meg, úgy az illetékes járásbírósághoz) az iratokat a polgári peres eljárás lefolytatása végett. A Javaslat hangsúlyossá teszi a gyakorlati nehézségek kiküszöbölése és a jogrendszer koherenciájának megteremtése érdekében, hogy az igénylő kérelmét ebben az esetben keresetlevélnek kell tekinteni (hiszen a polgári peres eljárás keresetlevéllel indul meg), továbbá a Javaslat rögzíti, amennyiben a kártalanítást igénylő egyszerűsített kártalanítási eljárás kezdeményezése nélkül kizárólag kártalanítási pert indít, azt keresetlevéllel kell megindítani. Ennek szabályozása azért is elengedhetetlen, mert a hatályos gyakorlat szerint a polgári bíróságok számos esetben nem kérik számon a beadványokon a polgári perrendtartásról szóló törvénynek a keresetlevélre vonatkozó követelményeit, ami mind az ügy teljes körű elbírálását megnehezíti, mind a törvényességgel szemben kételyeket ébreszt. A keresetlevél kötelező kellékeit azonban szűkebb keretek között határozza meg a Javaslat a polgári perrendtartásról szóló törvényhez képest, ami az ügy speciális jellemzőiből adódik.

A Javaslat meghatározza, hogy kártalanítási perben milyen igény terjeszthető elő (kár, nem vagyoni sérelemért járó sérelemdíj), továbbá megjelöli a károsodás bekövetkezésének időpontját (a kártalanítást megalapozó eljárást megszüntető határozat közlésének vagy a kártalanítást megalapozó

ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének napja). A szabadság alaptalan korlátozása vagy elvonása miatt a terheltet vagyoni és nem vagyoni kár egyaránt érheti, így a törvény mindkettő érvényesítésére lehetőséget nyújt, figyelembe véve a Polgári Törvénykönyvről szóló törvény kár és sérelemdíj fogalmi meghatározását.

A Javaslat törekszik arra, hogy a kártalanítás jogalapjait a hatályoshoz képest logikusabban tagolva szabályozza, a kizáró okokat pedig pontosítsa és egy helyen rendezze.

A Javaslat kiegészíti és ezáltal koherenssé teszi a szabályozást annak rögzítésével, hogy kártalanítás az őrizetért is jár, amennyiben ezt követően elrendelik a letartóztatást, az előzetes kényszergyógykezelést vagy a házi őrizetet.

A Javaslat figyelemmel arra, hogy a nyomozás megszüntetése helyett bevezeti az eljárás megszüntetésének fogalmát, valamint az eljárást megszüntető okok tekintetében részben fogalmi, részben tartalmi változtatásokat, továbbá a kényszerintézkedések elnevezésénél is újításokat eszközöl, így ezzel összhangban természetesen a kártalanítás jogalapjánál is követi a módosításokat.

A Javaslat a hatályos szabályozást módosítja a terhelt fogalma tekintetében és helyette bevezeti a kártalanítást igénylő fogalmát. A Javaslat a fogalmi változtatás során figyelembe veszi azt a rendszeresen előforduló téves ítélkezési gyakorlatot, miszerint a formálisan meg nem gyanúsított személy szökését a bíróságok gyakran fogalmilag kizártnak tartják, holott a bűncselekményt elkövető személy szökése, elrejtőzése a gyanúsítást megelőzően, éppen annak elkerülése érdekében is nyilvánvalóan megtörténhet.

A Javaslat kizárja a kártalanítást azokra az esetekre is, amikor a letartóztatás elrendelését megelőzően egyéb kényszerintézkedést alkalmaztak vele szemben, ilyenkor valamennyi korábbi, a tárgyi ügyben elrendelt letartóztatás, illetve házi őrizet miatt kizárttá válik a kártalanítást igénylő a kártalanításból a visszaélések elkerülése érdekében.

Továbbá a gyakorlati igényt elégíti ki annak a szabálynak a bevezetése is, miszerint ha több bűncselekmény miatt volt folyamatban egy büntetőeljárás, amiben kényszerintézkedésre került sor, akkor teljesen mindegy, hogy melyik bűncselekmény alapozta meg a kényszerintézkedés elrendelését, ha az egyéb feltételek fennállnak, bármelyik miatt jár a kártalanítás. Ennek azért van mindenképpen jelentősége, hogy az állam ne hátrálhasson ki a felelősség alól arra hivatkozással, hogy esetlegesen nem is abban a bűncselekményben lett eljárás megszüntetés vagy egyéb kártalanítási jogalapot teremtő határozat meghozatala, mint ami miatt a kényszerintézkedést elsősorban elrendelték. Ezen szabály bevezetésével nem kell és nem is lehet a bűncselekmények között különbséget tenni, tehát ha egy eljárásban több bűncselekmény miatt folyt a büntetőeljárás, abban az esetben bármelyik vonatkozásában is teremtődik meg a kártalanítás jogalapja, a kártalanítás jár.

Szükséges rögzíteni a kizáró okok megfelelő értelmezése érdekében, hogy önmagában a vallomás megtagadása nem kizáró oka a kártalanításnak. Ennek rögzítése azért indokolt, mivel a terhelt megtévesztő magatartásának értékelése során a gyakorlatban többször előfordul, hogy a vallomás megtagadására való hivatkozással könnyedén zárják ki a kártalanítást, mert a jogszabályt mereven értelmezik és az elutasítás lehetőségét minden olyan esetben alkalmazzák, ahol a törvény némi lehetőséget biztosít a mérlegelésre. Márpedig ez helytelen, mivel a terhelt jogosult a vallomás megtagadására, különös tekintettel arra, hogy a Javaslatban is rögzítésre került a bizonyítás alapvetései között, miszerint a büntetőeljárásban senki sem kötelezhető arra, hogy önmagát terhelő vallomást tegyen vagy önmaga ellen bizonyítékot szolgáltasson.

A Javaslat kezeli a gyakorlatban sok nehézséget okozó és eddig törvény által megoldást nem kínáló azon problémát, hogy mi legyen a sorsa a kártalanítási eljárásnak, illetve a már kifizetett

kártalanítási összegnek, ha utóbb úgy alakul az eljárás, hogy a kártalanításnak még sincs jogalapja. Ennek keretében meghatározásra kerülnek azok az esetek, amikor egyáltalán utóbb felmerülhet a kártalanítási jogalap hiánya (a kártalanítási eljárás megkezdődik, de utóbb a nyomozás folytatódik, továbbá ha a felfüggesztett szabadságvesztést utóbb végre kell hajtani, valamint ha utóbb a próbára bocsátást meg kell szüntetni és büntetést kell kiszabni, valamint ha jóvátételi munka esetén utóbb büntetést szabnak ki, illetve ha rendkívüli jogorvoslat során kártalanítást kizáró jogerős ügydöntő határozatot hoznak). Ezek bármelyikének megvalósulása esetére rögzíti a Javaslat, hogy nem jár kártalanítás, illetve a már kifizetett kártalanítást vissza kell fizetni, amennyiben azt az állam visszaköveteli. E szabályozás régi hiányt pótol, mert bár a hatályos törvény alkalmazása során is szembesültek ezen problémakörrel a jogalkalmazók, mégis törvényi iránymutatás nélkül nem volt alap a helyzet egyértelmű megoldására.

Visszaállításra kerül az a korábban hatályos szabály, miszerint a Javaslat 6 hónapról 1 évre emeli az igényérvényesítés határidejét, így kellő idő áll rendelkezésre a kártalanítást megalapozó határozatról való tudomásszerzést követően arra, hogy az igényérvényesítés megtörténjen. Így bár szubjektív-objektív, megkettőzött határidő bevezetésre nem kerül, ezt ellensúlyozva a határidő bővítése alkalmas arra, hogy kellő időt biztosítson a kártalanítás iránti kérelem elkészítésére és benyújtására, esetlegesen ehhez szakember igénybevételére.

A Javaslat szükségesnek tartja pontosan megjelölni, hogy a nyomozási bírónál, valamint a büntetőügyben eljárt elsőfokú bíróságnál kell benyújtani az egyszerűsített kártalanítási eljárásra irányuló kérelmet, illetve a keresetlevelet. A nyomozási bírónál való meghatározásnak akkor van jelentősége, ha helyileg elkülönül egy adott bíróság nyomozási bírói csoportja az érdemi ügyeket tárgyaló csoportoktól (mint pl: Budapesten a BKKB esetében). Nyilvánvaló módon a gyorsabb és hatékonyabb ügymenetet szolgálja annak előírása, hogy a nyomozási bírónál kell benyújtani a kérelmet (ha az eljárást az ügyészség vagy a nyomozó hatóság szüntette meg), mert nála állnak rendelkezésre a kényszerintézkedésekkel kapcsolatos iratok, amit így ő tud a legegyszerűbb módon a törvény által előírtak szerint a megfelelő helyre (igazságügyért felelős miniszter, illetve a polgári perrendtartás szabályai szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság) továbbítani. A Javaslatban meghatározott további jogalapok esetén természetesen a büntetőügyben eljárt elsőfokú bírósághoz kell benyújtani akár az egyszerűsített eljárásra irányuló kérelmet, akár a keresetlevelet, hiszen azokban az esetekben nála állnak rendelkezésre azok az iratok, amelyek a kártalanítás elbíráláshoz szükségesek lehetnek.

A Javaslatban meghatározásra kerül az igazságügyért felelős miniszter adatszolgáltatás kérése iránti jogosultsága annak érdekében, hogy akár a megállapodás megkötéséhez, akár a perben való álláspont kialakításához a szükséges adatok törvényes keretek között rendelkezésére állhassanak.

Bevezetésre kerül új gyűjtőfogalomként a „kártalanítást megalapozó határozat”, ezzel elkerülhetővé válik a hosszas felsorolása azon határozatoknak, amelyek alapján helye lehet kártalanításnak.

A gyakorlatban jelentős problémát okoz a védői díj megtérítése iránti igény érvényesítése a kártalanítás során. Számos esetben előfordul, hogy csak a felülvizsgálati indítvány alapján eljáró Kúria tud a jogszabályok helyes értelmezésével állást foglalni ebben a kérdésben. A Kúria felhívta a figyelmet a Be. 339. § (3) bekezdésére, miszerint ha a vádat az ügyész képviselte és a bíróság a vádlottat felmenti, a védőnek az eljárás során nem előlegezett díját és költségét az állam a határozat jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül megtéríti. Erről a büntetőbíróságnak kell rendelkeznie, mégpedig hivatalból, a felmentő ítéletében, illetve utólag, különleges eljárás keretében, ha az erről való rendelkezésre az ügydöntő határozat meghozatalakor nem volt lehetősége. Mindezekből következik, hogy a kényszerintézkedéssel okozati összefüggésben álló ügyvédi díj az állammal szembeni kártalanítási perben nem érvényesíthető. A kártalanítás szabályainál a meghatalmazott védői díj érvényesítése kizártságának a kimondása azért szükséges, hogy a gyakorlat ambivalenciáit kiiktassa és egyértelművé tegye a követendő megoldást. Külön a

kirendelt védő díját nem kell kizárni, hiszen annak korábbi előlegezése egyértelműen következik a törvény rendelkezéseiből.

A Javaslat fenntartja a nyilatkozat beszerzésének lehetőségét, de bővítésre kerül a nyilatkozók köre, hiszen a polgári perrendtartás szabályai szerint eljáró bíróság nemcsak az ügyészség, hanem az ügyben eljárt nyomozó hatóság nyilatkozatának a beszerzésére is jogosult, természetesen csak az alperes indítványára. Az alperes eldöntheti, hogy melyik szerv nyilatkozatát szeretné beszereztetni, nyilván aszerint, hogy álláspontja alapján elsősorban kinek lehet tudomása kártalanítást kizáró ok létéről. A hatályos szabályozásban nem került meghatározásra, hogy mit is kell tartalmaznia a nyilatkozatnak, ezt az űrt igyekszik pótolni a Javaslat, miszerint amennyiben a nyilatkozó szervnek tudomása van bármilyen kártalanítást kizáró okról, a polgári perrendtartás szabályai szerint eljáró bíróság megkeresésére erről a jogi álláspontját kifejtheti, továbbá az ezt igazoló dokumentumokat mellékelheti.

A polgári perrendtartás szabályai szerint eljáró bíróság illetékességét is rendezi a Javaslat, ezzel egy régóta fennálló hiányt pótol, hiszen a hatályos szabályok okozta értelmezési eltéréseket orvosolva egyértelműen rögzíti, hogy az igazságügyért felelős miniszter székhelye az irányadó, továbbá ezzel együtt pontosabb meghatározásra kerül a büntetőbíróság által a polgári perrendtartás szabályai szerint eljáró bíróság felé megküldendő iratok köre, azaz a Javaslat felsorolja a kártalanítási igény szempontjából relevánsnak tekintendő iratokat.

A Javaslat szintén régóta fennálló hiányosságot igyekszik pótolni a kártalanítás kifizetésével kapcsolatos szabályrendszer kialakításával. Ez azért lényeges újítás, mert előfordulhat a kártalanítást eredményesen igénylő személy vonatkozásában, hogy egyébként a büntetőeljárással felmerült fizetési kötelezettség, így polgári jogi igény, pénzbüntetés, vagyonelkobzás vagy bűnügyi költség megfizetése terheli. A Javaslat szabályozása mindenképpen ezek megtérülésének sikerét szolgálja, hiszen egyrészt az igazságügyért felelős minisztert felhatalmazza a kártalanítási összeg visszatartására, amennyiben a kártalanítás kifizetéséig a jogerősen megítélt polgári jogi igényt a kártalanítást igénylő nem teljesítette, másrészt felhatalmazza az igazságügyért felelős minisztert arra is, hogy értesítse a végrehajtót a kártalanítás tényéről és összegéről, ezáltal előmozdítva a kártalanítás kifizetéséig végre nem hajtott pénzbüntetés, vagyonelkobzás, illetve bűnügyi költség eredményes végrehajtását.

A hatályos szabályhoz képest eltérés, hogy a Javaslat nem a kártalanítás rendelkezéseinél helyezi el a kártalanítási jogosultságról való tájékoztatási kötelezettséget, hanem a gyakorlati tapasztalatokat figyelembe véve (a tájékoztatás elmaradásának elkerülése érdekében) célszerűnek mutatkozik, hogy ez a figyelmeztetés az egyes határozatoknál kerüljön rögzítésre. Így a tájékoztatás a kártalanítási igény jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, a határidő kezdő időpontjáról és a határidő elmulasztásának jogvesztő jellegéről egyrészt „Az eljárás megszüntetése” fejezetnek „A határozat közlése az eljárás megszüntetése esetén” alcím alatt, másrészt a „Határozathozatal a bírósági eljárásban” fejezetnek „A határozat közlése” alcím alatt kerül feltüntetésre.

CVI. Fejezet

A visszatérítés

Az új szabályok értelmében visszatérítésnek a törvényben foglalt esetekben nemcsak a pénzbüntetés és a bűnügyi költség címén befizetett összeg kapcsán, hanem a szabálysértés miatt alkalmazott pénzbírság kapcsán is helye van, tekintettel a bíróságnak azon lehetőségére, hogy ha úgy látja, hogy a vád tárgyává tett cselekmény szabálysértés, a szabálysértést elbírálja. A visszatérítés a hatályos törvényben meghatározott esetek mellett az új Be.-ben akkor is lehetségessé válik, ha a rendkívüli jogorvoslat folytán a jogerős határozat hatályon kívül helyezésére vagy megsemmisítésére kerül sor és megismételt eljárást kell lefolytatni, illetve, ha a rendkívüli jogorvoslat folytán a bíróság a

jogerős határozatot hatályon kívül helyezte és az iratokat az ügyészségnek küldte meg. A határozat hatályon kívül helyezése esetén ugyanis (mivel azt a határozatot, amelynek alapján a terhelt a pénzbüntetést, a szabálysértés miatt alkalmazott pénzbírságot vagy a bűnügyi költséget, stb. megfizette, a bíróság tulajdonképpen „semmissé nyilvánította") azonnal helye van a kifizetett összeg visszatérítésének, azzal a megismételt eljárás befejezését, az ügyészség újabb döntését a jelentős időmúlás miatt nem indokolt megvárni.

Külön bekezdésbe kerül az az eset, ha a rendkívüli jogorvoslat folytán hozott határozat alacsonyabb mértékben tartalmaz fizetésre kötelezést. Ilyenkor nem a teljes befizetett összeget kell visszatéríteni, csak a befizetett összeg és az alacsonyabb mértékű kötelezés közötti különbözetet, természetesen az összegnek a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori kamatával együtt.

A visszatérítés másik alapvető esete, ha a bíróság vagyonelkobzást, elkobzást rendelt el vagy a lefoglalt dolog az állam tulajdonába került. Tekintettel arra, hogy a lefoglalt dolog/vagyon sorsa nem csak az elkobzás vagy a vagyonelkobzás lehet, indokolt volt e harmadik esetről külön is rendelkezni. Ha a visszatérítés alapja vagyonelkobzás, elkobzás vagy a lefoglalt dolog az állam tulajdonába került, akkor a visszatérítésnek az (1)-(2) bekezdésben foglalt rendelkezései értelemszerűen irányadók ezekre az esetekre is. Mivel azonban elkobzásnak, vagyonelkobzásnak felmentő ítéletben vagy az eljárás megszüntetése esetén is helye lehet, ezért ha a rendkívüli jogorvoslat folytán a bíróság a terheltet felmentette vagy vele szemben az eljárást megszüntette, indokolt volt külön kimondani, hogy visszatérítésnek csak akkor van helye, ha a bíróság a felmentő ítéletben vagy az eljárást megszüntető határozatban vagyonelkobzást vagy elkobzást nem vagy alacsonyabb mértékben rendelt el.

A Javaslat egyértelműen rendelkezik arról is, hogy a visszatérítést a bíróság hivatalból vagy az ügyészség, a terhelt, a védő vagy az egyéb érdekelt indítványára rendeli el. Azt is kimondja, hogy a terhelt halála esetén a terhelt örököse is jogosult a visszatérítést indítványozni, amely esetben a visszatérítést a terhelt örököse részére kell teljesíteni.

A Javaslat egyértelműen és pontosan meghatározza, hogy az egyes rendkívüli jogorvoslatok során mely bíróságok jogosultak a visszatérítésről dönteni. A felülvizsgálat, a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat és a jogegységi eljárás esetén kézenfekvő a Kúria eljárása (a határozat hatályon kívül helyezése esetén is, hiszen a visszatérítéssel nem indokolt megvárni a megismételt eljárás befejeződését). Perújítás kapcsán előfordulhat, hogy a megismételt eljárásban másod- vagy adott esetben harmadfokon hozza meg a bíróság jogerősen azt a felmentő ítéletet, amely alapot ad a visszatérítésre, ahogy az is előfordulhat, hogy már a perújítás kapcsán első fokon eljáró bíróság felmenti a terheltet, de az ítélet fellebbezés miatt nem lesz jogerős. Elképzelhető, hogy a másodfokú bíróság helybenhagyja az ítéletet, de az is, hogy megváltoztatja. A félreértések elkerülése végett ezért a Javaslat arról rendelkezik, hogy perújítás esetén az a bíróság jogosult a visszatérítésről dönteni, amely a *jogerős* határozatot meghozta. Kivétel ez alól a 665. § (2)-(3) bekezdése, amely egyes esetekben *a perújítást elrendelő bíróságra* ruházza a határozat hatályon kívül helyezésének, az eljárás megszüntetésének, a törvénynek megfelelő határozat meghozatalának jogát. Alkotmányjogi panasz esetén a hatályos és az új törvény is az ügyben első fokon eljárt bíróságra ruház feladatkört, ezért a Javaslat ebben az esetben az ügyben eljárt elsőfokú bírósághoz telepíti a visszatérítésben való döntés jogát.

A Javaslat új rendelkezésként bevezeti, hogy a visszatérítés összegét vagy annak egy részét a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel a polgári jogi igény kielégítésére kell fordítani. Az új Be. egyik fő célja a sértetti jogok hatékonyabb érvényesítésének megteremtése. A visszatérítés összegének felhasználása a polgári jogi igény kielégítésére e cél irányába tett újabb lépés.

CVII. Fejezet

Kártérítés a büntetőeljárás elhúzódása miatt

Mivel az Emberi Jogok Európai Egyezményének megerősítésével Magyarország kötelezettséget vállalt arra, hogy biztosítja az ésszerű időn belüli eljáráshoz való jog érvényesülését, továbbá e jog megsértése esetére biztosítja a hatékony jogorvoslathoz fűződő jogot, így szükségessé vált a törvényi szintű, az elvárásokat megfelelő módon kielégítő szabályozás.

A strasbourgi esetjog szerint az eljárások elhúzódásának orvoslására kétféle jogorvoslatot kell biztosítani: az egyik az eljárást gyorsítja fel, míg a másik azon eljárások esetében nyújt orvoslást, ahol a felgyorsítás eszköze már nem elegendő, mivel olyan hosszú idő telt el, hogy megfelelő elégtételt csak a kártérítés nyújthat.

A Javaslat a nemzetközi elvárásokra figyelemmel megteremti a kártérítés lehetőségét a büntetőeljárás elhúzódása miatt.

A kártérítés a „kifogás az eljárás elhúzódása miatt” jogintézmény működőképes létét feltételezi, amit a Javaslat szintén megfelelően szabályoz.

A kártérítés a büntetőeljárás elhúzódása miatt jogintézmény rendelkezései teljes egészében a kártalanítás intézményrendszerén és koncepcióján alapulnak, ezért itt kizárólag a kártalanítástól eltérő néhány specifikum kerül említésre.

A kártalanítás jogszerű, míg a kártérítés jogellenes károkozáson alapul.

Nyilván a jogszerű és a jogellenes károkozásból fakadó eltérés megmutatkozik mind a jogalapban, mind a kizáró okok számbavételében is.

A kizáró okok felsorolása értelemszerű, ugyanakkor kiemelést érdemel, hogy nem jár kártérítés, ha a bíróság a büntetés kiszabásakor enyhítő körülményként figyelembe vette a büntetőeljárás elhúzódását. Ennek szabályozására mindenképpen szükség volt az Emberi Jogok Európai Bíróságával való összhang megteremtése érdekében, hiszen az Emberi Jogok Európai Bírósága elfogadta, hogy a magyar hatóságok részéről megfelelő orvoslást nyújt az eljárás elhúzódásával összefüggő sérelmekre a büntetés kiszabásakor az eljárás hosszának enyhítő körülményként történő figyelembe vétele. Ebben az esetben tehát az elítélt többé nem tekinthető a jogsértés áldozatának, ehhez azonban ki kell tűnnie az ítéletből az eljárás elhúzódásának elismerése és az erre tekintettel történő enyhítés ténye.

Nyilvánvaló módon az intézmény polgári jogi kategóriája miatt alapvetően a Polgári Törvénykönyvről szóló törvény szabályait kell alkalmazni a Javaslatban rögzített eltérésekkel.

A kártérítésnél eltérés az egyszerűsített kártalanítási eljáráshoz képest, hogy itt kizárólag a büntetőügyben eljárt elsőfokú bíróságnál kell benyújtani az egyszerűsített kártérítési eljárásra irányuló kérelmet, illetve a keresetlevelet (hiszen a kártalanítási eljáráshoz képest különbözőség, hogy a kártérítés nem a szabadság alaptalan korlátozásán vagy elvonásán, hanem a büntetőeljárás ésszerű határidőn belül történő lefolytatásához fűződő alapvető jog megsértésén alapul).

A szabályozás szükségessége indokolt volt arra az eshetőségre, ha az egyszerűsített kártérítési eljárás alatt a büntetőügyben rendkívüli jogorvoslat eljárás indul. Ilyen helyzetben meg kell várni a rendkívüli jogorvoslati eljárás végét annak érdekében, hogy ha ennek során is jogalap keletkezik kártérítésre, annak kártérítési összegét is figyelembe kell venni és egy eljárásban megállapodni. Ha a rendkívüli jogorvoslati eljárás már az egyszerűsített kártérítési eljárás megállapodásának az aláírását követően indul meg, úgy további kártérítés érvényesítésének azért csak kártérítési perben van helye, mert már a beszámításra csak perben van lehetőség.

A büntetőeljárás specifikumaira tekintettel szükséges meghatározni a károsodás bekövetkezésének időpontját, amely jelen esetben a kártérítést megalapozó ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének napja.

Ahogy a kártalanításnál, úgy a kártérítésnél is szükséges megvizsgálni azokat az eseteket, amikor utóbb megváltoznak a körülmények és bár korábban fennállt a jogalap a kártérítésre, utóbb azonban ez megalapozatlanná válik a rendkívüli jogorvoslati eljárásra tekintettel.

Ha a kártérítési per alatt indul rendkívüli jogorvoslati eljárás, akkor annak jogerős befejezéséig azért kell felfüggeszteni a kártérítési pert, mert elképzelhető, hogy a rendkívüli jogorvoslati eljárás önmagában is jogalapot szolgáltat majd arra, hogy az eljárás ésszerű határidőn belül történő lefolytatásához fűződő alapvető jog megsértése miatt kártérítést lehessen követelni. Márpedig ilyen eset felmerülése esetén célszerűnek és szükségesnek mutatkozik a több kártérítési igény egy eljárásban való elbírálása.

Ha a kártérítési per jogerős befejezését követően indul rendkívüli jogorvoslati eljárás, annak jogerős befejezését követően azért van helye perújításnak, mert olyan új jogerős bírósági határozatra tud hivatkozni a fél, amelyet a bíróság a perben nem bírált el, feltéve, hogy az reá kedvezőbb határozatot eredményezhetett volna.

Egyébként a kártérítési eljárásban a kártalanítási igény érvényesítésének szabályai megfelelően irányadóak, annak megismétlése nem indokolt.

CVIII. Fejezet

Kegyelem a büntetőeljárás során

A kegyelmi eljárás szabályait az új törvény átláthatóbbá, egyértelműen szabályozottá és logikusabb felépítésűvé teszi.

A Javaslat egyértelműen rögzíti, hogy a kegyelmi eljárás kérelemre vagy hivatalból indulhat. A hatályos törvény alapján erről csak áttételesen vannak információnk, illetve a hatályos szöveg tévesen utal mindenhol kegyelmi kérelemre. Hivatalból megindított kegyelmi eljárás esetén ugyanis kegyelmi kérelemről nem beszélhetünk. Ezért az új törvény egyértelmű jelzést tartalmaz a kegyelmi eljárás megindítására vonatkozóan, és a kegyelmi eljárás szabályai természetesen kiterjednek mind a hivatalból, mind a kérelemre indult eljárásokra.

Az egyértelműség érdekében a Javaslat utal arra, hogy a kegyelmi kérelmet írásban kell benyújtani, továbbá arra, hogy a kegyelmi eljárás megindítását hivatalból az a bíróság vagy ügyészség kezdeményezheti, amely előtt a büntetőeljárás folyamatban van.

Tekintettel arra, hogy a terheltet érzékenyen érintheti, ha a büntetőeljárást kegyelmi határozattal szüntették meg, az nem pl. felmentő ítélettel zárult, ezért indokolt a terhelt hozzájárulásának előírása mindazokban az esetekben, amikor a kegyelmi kérelmet nem a terhelt, hanem a védő, a terhelt törvényes képviselője, vagy a terhelt hozzátartozója nyújtotta be. Ugyanez vonatkozik arra az esetre, ha a kegyelmi eljárást a bíróság vagy az ügyészség hivatalból kezdeményezi.

A Javaslat részletesen meghatározza, hogy a bíróság vagy az ügyészség (akár hivatalból kezdeményezte a kegyelmi eljárást, akár az arra jogosult kegyelmi kérelmet terjesztett elő) milyen, a terheltre vonatkozó adatokat és iratokat szerezhet be. Nyolc napos határidőt szab továbbá arra vonatkozóan, hogy a kegyelmi kérelmet vagy hivatalbóli eljárás esetén a kegyelmi kezdeményezést, a büntetőügy iratait és az egyéb adatokat, iratokat a bíróság, illetve az ügyészség a legfőbb ügyészhez vagy az igazságügyért felelős miniszterhez felterjessze.

A Javaslat, némileg módosítva a hatályos szabályozáson, arról is rendelkezik, hogy a legfőbb ügyész vagy az igazságügyért felelős miniszter a kegyelmi kérelmet, az igazságügyért felelős miniszter hivatalbóli eljárás esetén a bíróság kegyelmi kezdeményezését a köztársasági elnökhöz akkor is felterjeszti, ha a kegyelem gyakorlása iránt nem tesz előterjesztést. Az Alaptörvénynek azzal a rendelkezésével, hogy az egyéni kegyelmezési jogot a köztársasági elnök gyakorolja, az áll összhangban, hogy a legfőbb ügyész, illetve az igazságügyért felelős miniszter akkor is köteles *a kegyelmi kérelmet* a köztársasági elnökhöz felterjeszteni, ha a kegyelem gyakorlása iránt nem tesz előterjesztést. Ellenkező esetben ugyanis az előterjesztésre jogosult nemleges állásfoglalása megfosztaná a köztársasági elnököt attól, hogy a kizárólagos jogkörébe utalt kérdésben döntsön. Ugyanez a helyzet álláspontunk szerint akkor is, ha a független bíróság terjeszt elő kegyelmi kezdeményezést az igazságügyi miniszterhez. Tekintettel azonban az ügyészség hierarchikus felépítésére és a védelőkészítéssel, a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról szóló 11/2003. (ÜK. 7.) LÜ utasítás 95. § (3) bekezdésére, a rendelkezés hatálya alól kikerült az az eset, amikor az ügyészség hivatalból kezdeményezte a büntetőeljárás kegyelemből történő megszüntetését.

A Javaslat a hatályos szabályozással ellentétben kifejezetten utal az igazságügyért felelős miniszter ellenjegyzési jogára. A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet 82. § (6) bekezdése szerint az igazságügyért felelős miniszter felel a kegyelmi ügyekért, ennek keretében ellenjegyzi a köztársasági elnök kegyelmi döntéseit. Az ellenjegyzés a kegyelmi döntésből következő joghatás tényleges bekövetkezését teszi lehetővé, vagy ellenjegyzés hiányában ezt akadályozza meg. A Javaslat ezért egyértelműen kimondja, hogy a köztársasági elnök a kegyelmi döntésről szóló határozatot az igazságügyért felelős miniszternek küldi meg, az igazságügyért felelős miniszter pedig tájékoztatja a köztársasági elnököt az ellenjegyzési jog gyakorlásáról.

A kegyelmi döntésről szóló ellenjegyzett határozatot az igazságügyért felelős miniszter küldi meg a bíróságnak, továbbá a legfőbb ügyésznek, ha ő volt az előterjesztő. Az ügyészségnek a legfőbb ügyész továbbítja a határozatot, a terheltnek és a kegyelmi kérelem előterjesztőjének pedig az a bíróság vagy ügyészség, amely előtt az eljárás folyamatban van. Ezzel tehát a kegyelmi döntésről szóló határozat kézbesítése az eljárás teljes folyamatában részletesen és egyértelműen szabályozott.

A Javaslat arról is kifejezetten rendelkezik, hogy mi történik akkor, ha a kegyelmi döntésről szóló határozatot az igazságügyért felelős miniszter nem ellenjegyzi.

A köztársasági elnök kegyelmi döntésével szemben jogorvoslatnak nincs helye (hiszen a kegyelem feltételei jogilag nem szabályozottak, így a kegyelem elutasítását jogi úton fogalmilag kizárt megtámadni), a kérelmezőnek azonban lehetősége van újabb kegyelmi kérelem benyújtására. Ezért a Javaslat egyértelműen kimondja, hogy, ha a köztársasági elnök nem gyakorolt kegyelmet vagy a kegyelmi eljárás egyéb okból befejeződött (pl. ellenjegyzés hiányában), nincs akadálya annak, hogy az arra jogosult újabb kegyelmi kérelmet nyújtson be.

CIX. Fejezet

A bűnügyi költség és a rendbírság mérséklése vagy elengedése

Tekintettel arra, hogy a bűnügyi költség vagy a rendbírság olyan vagyoni jellegű joghátrány, amely nem tartozik sem a büntetések, sem az intézkedések közé, így az igazságügyért felelős miniszter részéről történő elengedésük fogalmilag nem tartozik a kegyelmezés körébe. Erre tekintettel az új törvény a bűnügyi költség vagy a rendbírság mérséklésével vagy elengedésével kapcsolatos rendelkezéseket a kegyelmi eljárást követően, de attól különböző fejezetben helyezi el.

A Javaslat értelmében az államot illető bűnügyi költség vagy a rendbírság mérséklésére vagy elengedésére vonatkozó kérelmet a fizetésre kötelezett, a fizetésre kötelezett védője, a fizetésre kötelezett képviselője vagy hozzátartozója nyújthatja be. Az új törvény pontosítja azt is, hogy a kérelmet mely bíróságnál vagy ügyészségnél kell előterjeszteni, továbbá külön §-ban rendelkezik arról, hogy a bíróság vagy az ügyészség a kérelem igazságügyért felelős miniszterhez történő felterjesztését megelőzően milyen, a fizetésre kötelezettre vonatkozó adatokat és iratokat szerezhet be.

A Javaslat nyolc napos határidőt állapít meg a bíróság vagy az ügyészség számára a kérelemnek és az iratoknak az igazságügyért felelős miniszterhez történő felterjesztésre. Az igazságügyért felelős miniszter a felterjesztett adatok, iratok és az esetlegesen beszerzett további információk birtokában hozza meg döntését.

Az igazságügyért felelős miniszter a kérelem tárgyában hozott döntését annak a bíróságnak vagy ügyészségnek küldi meg, amely a kérelmet felterjesztette. A kérelmet felterjesztő bíróság vagy ügyészség a kérelem tárgyában hozott döntést továbbítja a fizetésre kötelezettnek és a kérelmet benyújtó személynek.

HUSZONHARMADIK RÉSZ

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

Ez a rész tartalmazza a felhatalmazó rendelkezéseket, a hatálybalépést, az átmeneti rendelkezéseket, a sarkalatossági záradékot, az Európai Unió jogának való megfelelést, valamint a hatályon kívül helyező rendelkezést.